Book of Hours (Žamagirk■)
Ժամագիրք

This is a machine working draft produced by the Grabar Archive (Steps Ventures). Transcriptions are dual-model reads reconciled against the page images; English passages are machine drafts. Nothing in this file is a citation: consult the page scans linked from the site before quoting. Source scans: British Library Endangered Archives Programme / archive.org, public domain.

zham-012.png

TEXT

ԱՌ

To [the]

TEXT

ՆՈՐԻՆ ՎՍԵՄՈՒԹԻՒՆ

His Eminence

TEXT

ԱԶԳԱՍԷՐ ԱՂԱՅ ՅՈՎԱՆՋԱՆ ԷԼԻԱԶԵԱՆՑ ԶԱՅԱԶԱՏ

The patriotic Agha Yovanjan ■liazeants■, the noble-born [ayazat].

TEXT

'Ի ԿԱԼԿԱԹԱ

In Calcutta

zham-014.png

TEXT

ԱՌ

TO / AT / TOWARD

TEXT

ԱՍՏՈՒԱԾԱՍԷՐՍ

God-loving [people/rulers]

TEXT

Որպէս ՚ի միջի գոհար ականց պատուակա-

As [a] jewel amidst precious stones...

TEXT

նագոյն է ադամանդ, ՚ի մէջ մետաղաց՝ ոս-

...[-est] is diamond, [and] among metals, go[ld]—

TEXT

կի, և ՚ի մէջ ծաղկանց՝ վարդ, այնպէս և ՚ի

...[ ] and among flowers, a rose, so also among...

TEXT

միջի Եկեղեցական մատենից զառաջին տեղի

[the] first place among ecclesiastical books

TEXT

ունի ԺԱՄԱԳԻՐՔ . յոր իբրև յանօթ ընդիր հա-

[it] contains the *ŽAMAGIRK■* (*Žamagirk■*, Book of Hours), wherein, as in an exquisite vessel, [is] ga[thered...]

TEXT

ւաքեալ կան շնորհաձիր երկք սրբոց հարցն

[... gathered and] arranged are the grace-bestowing canticles of the Holy Fathers

TEXT

մերոց երանելեաց՝ որովք իբրև մշտավառ

of our blessed [ones], through whom, like ever-burning [lamps]

TEXT

լապտերօք պայծառանայ և զուարճացեալ

is made bright with lamps and, having rejoiced,

TEXT

բերկրի Հայաստանեայցս սուրբ Եկեղեցի :

Rejoice, O holy Armenian Church!

TEXT

Եւ ո՞ արդեօք իցէ՝ որ ոչ ինքնին վկայ-

And who indeed might there be who does not himself bear witn[ess]—

TEXT

եսցէ ճշմարտութեան բանիցս . քանզի այս մա-

...[may he/it come to] the truth of these words, for this...

TEXT

տեան պատուական՝ յաւուրց անտի բարերջա-

[...]-tion, precious, from those days of the bless[ed...]

TEXT

նիկ թարգմանչացն մերոց մինչև ցգիւտ տպա-

...[---] of our Translators until the invention of print[ing]...

TEXT

գրութեան արհեստին՝ ձեռաց ՚ի ձեռս, օրի-

of the art of writing, from hand to hand, copy [to copy]—

zham-015.png

PRINTER

8

8

TEXT

նակաց յօրինակս, յԵկեղեցեաց յԵկեղեցիս և քաղաքաց ՚ի քաղաքս սփռեալ տարածեցաւ : Տինա՝ յորժամ տիպն ետ գրոց զկրկին թևս . և հրաշազան բազմապատկութեամբ զթերթս մատենից երագ ընդ սփիւռս աշխարհի թռոյց, սոյն այս հոգեշահ գիրք զառաջինն տպագրե- ցաւ երկիցս յԱմստերդամ, ապա ՚ի կոս- տանդնուպօլիս յոլով անգամ, յետոյ երիցս ՚ի սուրբ էջմիածին, ՚ի Նախիջևան և յայլ տեղիս, և հուսկ ամենայնի ՚ի կոստանդնու- պօլիս յօգուտ մանկանց նորոյս Սիովնի : Այլ արդ՝ ՚ի հասանել իմ աստ ՚ի Հնդիկս յԱղէքսանդրիոյ ընդ խնամակալ հովանաւո- րութեամբ Ազնուամեծար Ազգասէր բարե- յիշատակ ՊՕՂՈՍ ՊԷՅԻ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆՑ՝ արտա- քին և ներքին գործոց պաշտօնատարի փոխ- արքային Եգիպտոսի՝ նուիրեցի

եռանդեամբ զանձն իմ ’ի ծառայութիւն Ազգի՝ յօրինե- լով և ձուլելով զնորանոր կապարեայ տառս, և օգնականութեամբ Պատուելի համազգեաց կազմեցի հաստատեցի զՏպարան մի ճոխ, կա- տարեալ և վայելուչ . և յաջողութեամբն Աստուծոյ տպագրեցի զքանի մի հոգևորական մատեանս՝ հազարաւոր օրինակօք . որք այնքան հաճելի եղեն յաչս տեսողաց ամենեցուն, մինչ զոմանս ’ի նոցանէ անցուցանել յերկրորդ տիպ ստիպեցայ: Այն ինչ յուսով մեծաւ պարա-

...from [copy] to copy, from church to church, and from city to city, it was disseminated and spread abroad. Moreover, when the printing press gave twin wings to writings and, with wondrous multiplicity, swiftly flew the leaves of books throughout the dispersion of the world, this very soul-benefiting book was first printed twice in Amsterdam, then in Constantinople many times, later thrice in Holy ■■miacin, in Naxi■ewan, and in other places; and lastly in Constantinople for the benefit of the children of this New Zion. And now, upon my arrival here in India from Alexandria, under the tutelary patronage of the noble, nation-loving, and fondly remembered PO■OS BEY YOUSOUFIAN—minister of foreign and domestic affairs to the Viceroy of Egypt—I zealously devoted myself to the service of the Nation: by designing and casting brand-new lead types, and with the assistance of honorable compatriots, I organized and established a rich, complete, and splendid Printing House; and by the success [granted] of God, I printed several spiritual books in thousands of copies. These were so pleasing in the eyes of all onlookers that I was compelled to advance some of them to a second printing. Just as with great hope I was busy...

zham-016.png

PRINTER

9

[p. 9]

TEXT

պէի յաշխատանս իմ, ողբալի օրհաս բարերա- րին իմոյ՝ Պօղոս Պէյի Եուսուֆեանց լքու- ցեալ կասեցոյց զձեռս իմ 'ի գործոյ

տպագ- րութեան. սկսեալն մնաց ապաժաման 'ի կատա- րումն. և զոր սկսանիլ կամէի, պակասեցաւ ինձ օճան՝ ըղձանացս 'ի լրումն : Այլ գոհութիւն մարդասիրին Աստուծոյ, որ 'ի հեռաւոր վայրս նժդեհութեան իմոյ և 'ի դառն վիշտս լքեալ անօգնական անձինս՝ յարոյց ինձ ասպնջական, փոխանակ ընդ այնր՝ յորոյ շնորհացն զրկեցայ, զԱզնուամեծար ԱՂԱՅ ՅՈՎԱՆՋԱՆ ԷԼԻԱԶ- ԵԱՆՑ • զայն՝ որ իւրով Աստուծահաճոյ մար- դասիրութեամբ և ազգասիրութեամբ՝ Հայր որբոց և հիւրոց և բարերար Ազգիս ճանա- չի յամենեցունց : Հաստատութիւն Արծիւ Տպարանիս Աղայիս են արգասիք, տպագրու- թիւն հոգեշահ մատենից՝ զոր 'ի լոյս հանի յանցեալ ամի՝ Հասարակաց բարերարիս են արդիւնք : Ո՛չ սակաւ սատարեաց ինձ 'ի տպագրութեան մատենիս Գերապատիւ Սըր- բակրօն Տէր Յովհաննէս Խաչկեան՝ գիտնա- կան Քահանայ և աւագերէց Նազարեթայ սուրբ Եկեղեցւոյն մերոյ • քանզի սա բարե- յորդոր բանիւք առաջի արար զսակաւութիւն և զպիտանութիւն ժամագրոցս, և արժա- նամեծար Աղայ Յովանջան Էլիազեանց ա- ռատաձեռն նպաստիւք զօրացուցեալ զլքեալ

…in my labors, the lamentable demise of my benefactor, P■■os Bey Yusufeants■, left [me] destitute and stayed my hand from the work of printing; that which had been begun remained delayed from completion, and for that which I wished to begin, means were lacking to me for the fulfillment of my desires. Yet thanks [be] to God, the Lover of mankind, who in the distant places of my sojourning and in bitter griefs, when my person was abandoned [and] helpless, raised up for me a hospitable patron in place of him of whose favors I was deprived: the noble [and] venerable A■ay Hovan■an Eliazeants■—he who, through his God-pleasing philanthropy and patriotism, is recognized by all as a father of orphans and travelers, and a benefactor of our Nation. The establishment of this Eagle Printing Press is the fruit of this A■a; the printing of spiritually profitable books which I brought to light in the past year is the achievement of this benefactor of the public. In no small measure

did the Most Honorable [and] Devout T■r Yovhann■s Xa■k■ean, learned Priest and Archpriest of our Holy Church of Nazareth, assist me in the printing of this book; for with well-exhorting words he set forth the scarcity and the necessity of this *Žamagirk■* (Book of Hours), and the worthy-of-honor A■ay Hovan■an Eliazeants■, having strengthened [my] abandoned [state] with generous contributions…

zham-017.png

PRINTER

10

[10]

TEXT

բազուկս իմ՝ ել ՚ի խնդիր տպագրութեան ցանկալի և հարկաւոր մատենիս այսորիկ • զոր ողորմութեամբն ըստուծոյ յետ բազում դըժ- ուարութեանց և տարժանակիր աշխատանաց Հազիւ կարացի ՚ի լոյս ընծայել և նուիրել Պատուելի ըզգի իմում՝ ՚ի Հոգևոր զբօսանս և ՚ի մխիթարութիւն նոցա, ջանալով ըստ կարի զամենայնն վայելուչ ձևով և անթերի կատա- րել և ՚ի լրումն ածել ուշադիր վերատեսչու- թեամբ և բաղդատութեամբ նախկին օրինա- կաց, ճշդիւ Հետևելով Տօնացուցին : Որք միանգամ՝ անձամբ զփորձ առեալ են բազմապատիկ դժուարութեանց և նեղու- թեանց գործոց տպագրութեան, նոքա միայն կարեն իմանալ և վկայել թէ զորպիսի վիշտս և զտառապանս կրեցի յընթացս տպագրելոյ իմոյ զայս Եկեղեցական մատեան՝ գոլով մի- այնակ և զուրկ ՚ի ձեռնտուութենէ գործակ- ցաց : Ո ոյգ ընդ այամ՝ մատենի ունէի ընդ մամլով և Զ ՏԵՆԻ ԺԱՄԱԳԻՐՍ ՚ի պէսպէս ձևս և ՚ի վերայ զանազան տեսակաց թղթոյ, ԶՊԱՏԱՐԱԳ անուանեալ մատենիկ, զծոցա- կիր ւ ԻԵՏԱՐԱՆ և զառաջին օրն ւ ԻԱԳ ՇԱ- ԲԱԹՈՒ : Ո՞ւր թողցուք և զայս, զի յաշխար- Հի աստ Հնդկաց՝ գործաւորք տպարանին, այսինքն՝ գրաշարք, մելանահարք, տպագրիք, կազմարարք և այլք են

Հնդիկք՝ կրօնիւ դի-

...my arms set forth in pursuit of the printing of this desirable and necessary book, which, by the mercy of God, after many difficulties and arduous labors, I was barely able to bring to light and dedicate to my honorable nation for their spiritual recreation and consolation; striving, to the extent of my ability, to execute everything in an elegant and faultless manner, and to bring it to completion through attentive oversight and collation with previous copies, strictly following the *T■nac■oyc■* (Directory/Lectionary). Those who have personally experienced the manifold difficulties and tribulations of the work of printing—they alone are able to know and testify to the kind of grief and afflictions I endured in the course of my printing this ecclesiastical book, being all alone and bereft of the assistance of collaborators. Alongside this book, I also had under press six *Žamagirk■* (Book of Hours) in various formats and on diverse kinds of paper, the booklet entitled *Patarag* (Divine Liturgy), the pocket *Awetaran* (Gospel), and the First Day of *Awag Šabatt■* (Holy Week). Where shall we leave even this [fact]: that here, in the land of India, the workers of the printing house—that is to say, the typesetters, inkers, pressmen, bookbinders, and others—are Indians, by religion id[olatrous]...

zham-018.png

PRINTER

11

11

TEXT

ցապաշտք, Հեղգ և ծոյլ յաշխատանս և ան- տեղեակ լեզուիս Հայոց միանգամայն : Այս ամենայն անյաջող պարագայք կարի յոյժ ծան- րացուցին զբեռն գործառնութեան իմոյ : Արդ ուրախացի՛ր՝ ո՛վ անձն իմ լքեալ՝ ընդ այս քո վաստակ, Ջ ի տպեալ զայս գործ՝ սրտիդ անձկալւոյն՝ եղեր դու գտակ . Արդ ուրախացէ՛ք՝ մանկո՛ւնք Սիովնի՝ դուք ընդ այս սովեր, Որ ձեզ ՚ի Հնդկաց՝ մինչ յաշխարհ Պարսից՝ եղև պտղաբեր : Խնդացէ՛ք և դուք՝ սո՛ւրբ Եկեղեցիք՝ ազգիս Հայկազնեան, Ջ ի լուսով սորա՝

յոգնաթիւ կանթեղք՝ ’ի ձեզ վառեցան : Արդ ճոխք և աղքատք՝ ծերք և պատանիք՝ գտցեն Հաւասար՝ Ջ այս ականակուռ՝ և մեղրածորան՝ մատեան կենարար : Շնորհակալու մտօք ճանաչելով իմ զե- րախտիս երախտաւորաց՝ բազում մասամբք պարտական զանձն դաւանիմ Ազգասէր և

...[idol]aters, remiss and idle in labors, and utterly ignorant of this Armenian tongue. All these unfavorable circumstances weighed very heavily upon the burden of my undertaking. Now rejoice, O my despondent soul, over this labor of yours, For having printed this work, you became a finder for your longing heart. Now rejoice, O children of Zion, over this [feast of] learning, Which has become fruitful for you from India unto the land of the Persians. Rejoice, you too, O holy Churches of the Armenian nation, For by its light numerous lamps have been kindled within you. Now may the rich and the poor, the old and the young alike find This jewel-studded and honey-dripping, life-giving book. Acknowledging with a grateful mind the favors of the benefactors, I profess myself indebted in many respects [to the] nation-loving and...

zham-019.png

PRINTER

12

12

TEXT

Վսեմափայլ ԱՂԱՅ ՅՈՎԱՆՋԱՆԻ ԷԼԻԱՋ- ԵԱՆՑ • որում և ’ի ցոյց յաւերժական երախ- տագիտութեան իմոյ վերընծայեմ յարգա- նօք և մեծարանօք զայս ընտիր մատեան Հո- գեկեցոյց : Ո՛ստդ ոստանիկ՝ ծառոյն Յաբեթեան՝ ԱՂԱՅ ՅՈՎԱՆՋԱՆ՝ Իշխա՛ն Բարեպաշտ՝ Հիւրոց Հայր և տէր՝ և ասպնջական : ’Ի բարեաց գանձուց՝ եղեր ինձ սատար՝ ետուր ինձ օճան . ’Ի նուէր էին՝ և Եկեղեցեաց՝ ձօնեալ զայս մատեան : Իբր սպունգ թացեալ՝ ’ի գինի անոյշ՝ ծաղկահոտ ազնիւ : Ուռճացաւ իմ սիրտ՝ շնորհօք երախտեաց՝ ձերոց բազմաթիւ : Որպէս Յովհաննէս՝ մեր իմաստասէր՝ ոգեաց քաղցարաբան՝ Աստուածաշնորհ՝

Քոթենաւորին՝ աշակերտ և սան : Արդարև ո՛չ կարեմ անյիշատակ թողուլ և զբարերարութիւն պատուելի Համազգեաց մե-

To the most illustrious AGHA HOVANJAN ELIAZEANTS‘, unto whom also, as a token of my everlasting gratitude, I rededicate with respect and honor this choice, soul-vivifying book: O noble shoot of the Japhetic tree, AGHA HOVANJAN, pious prince, father and lord to guests, and hospitable host; From the treasures of [your] goods you became my support, you gave me aid, dedicating this book as an offering to the [Self-]Existent One and to the churches. Like a sponge soaked in sweet wine of noble floral scent, my heart swelled through the grace of your manifold favors. Even as Yovhann■s, our philosopher of sweet-spoken spirit, [was] disciple and pupil to the divine-gifted K■rt■enawor. Truly, I cannot leave uncommemorated also the beneficence of the honorable compatriots of ou[r]...

zham-020.png

PRINTER

13

13

TEXT

րոց, որք գոյիւ չափ բարեհաճեցան օժան- դակել ծախուց տպագրութեան գործոյս այ- սորիկ, և՛ զորոց զանուանս յիշատակեմ 'ի ստորև հանդերձ բազմապատիկ սեռն շնորհա- կալութեամբ իմով վասն օգնականութեանն՝ զոր մատուցին յայս վախճան :

[... of those] who, according to [their] means, deigned to assist the expenses of the printing of this work, and whose names I record below with my manifold gratitude for the help which they rendered toward this end.

RUBRIC

ՍՏՈՐԱԳԻՐՔ ՄԱՏԵՆԻՍ •

[TABLE OF] CONTENTS OF THIS BOOK.

TEXT

Օրի • Ռո- : Պարոնայք Յարութիւն Աբգարեանց և Որդիք • • 5 • 30 • " Գրիգոր Աբգարեանց • • • • • • 2 • 12 • " Մկրտիչ Ս՝. Յովհաննեանց • • • • 2 • 12 • " Զօհրապ Մ • Մանուկեանց • • • • 2 • 12 • " Յովհաննէս Զ • Շիրխօռեանց • • • 2 • 12 • " Մարտիրոս Ս • Յովհաննեանց • • • • 2 • 10 • " Գասպար Մ • Գասպարեանց • • • • 2 • 10 • " Յովհաննէս Ավդալեանց Կարգավար Վարժապետ Մարդասիրական Ճե- մարանին Հայոց • • • • • • • 2 • 10 • " Յ • Խ • Միքայէլեան • • • • • • 2 • 10 • " Պետրոս Յ • Պօղոսեանց • • • • • 1 • 6 • " Յարութիւն Հ • Յարութիւնեանց • 1 • 6 • " Յարութիւն Մ • Վարդանեանց • • 1 • 6 • " Գէորգ Մ • Շիրխօռեանց • • • • 1 • 6 • " Վրդանէս Տէր Մարտիրոսեան • • 1 • 6 • " Աղէքսանդր Ստեփաննոսեան • • • 1 • 6 • " Ա • Վրդանէսեան • • • • • • 1 • 6 • " Յովակիմ Գ • Ն • Պօղոսեան • • • 1 • 6 • " Կարապետ Յակովբեանց • • • • • 1 • 5 • " Յարութիւն Գ • Գրիգորեանց • • • 1 • 5 • " Պետրոս Մ • Գասպարեանց • • • • 1 • 5 •

Cop[ies] • R[upees] : Messrs. " Harut‘iwn Abgareanc‘ and Sons • • 5 • 30 • " Grigor Abgareanc‘ • • 2 • 12 • " Mkrti■‘ S. Yovhaneanc‘ • • 2 • 12 • " Z■hrap M. Manukeanc‘ • • 2 • 12 • " Yovhann■s Z. Širx■■eanc‘ • • 2 • 12 • " Martiros S. Yovhaneanc‘ • • 2 • 10 • " Gaspar M. Gaspareanc‘ • • 2 • 10 • " Yovhann■s Avdaleanc‘, Headmaster of the Armenian Philanthropic Academy • • 2 • 10 • " Y. X. Mik‘ay■lean • • 2 • 10 • " Petros Y. P■■oseanc‘ • • 1 • 6 • " Harut‘iwn H. Harut‘iwneanc‘ • 1 • 6 • " Harut‘iwn M. Vardaneanc‘ • 1 • 6 • " G■org M. Širx■■eanc‘ • • 1 • 6 • " Vrdan■s T■r Martirosean • • 1 • 6 • " A■■k‘sandr Step‘annosean • • 1 • 6 • " A. Vrdan■sean • • 1 • 6 • " Yovakim G. N. P■■osean • • 1 • 6 • " Karapet Yakovbeanc‘ • • 1 • 5 • " Harut‘iwn G. Grigoreanc‘ • • 1 • 5 • " Petros M. Gaspareanc‘ • • 1 • 5 •

zham-021.png

PRINTER

14

PRINTER

" Յովսէփ Յ • Քամալեանց • • • • 1 • 5 •

"Yovs■p■ Y. K■amaleants■ • • • • 1 • 5 •

PRINTER

" Յարութիւն Կարապետեանց • • • • 1 • 5 •

[Typeset by] Harut‘iwn Karapeteanc‘ • • • • 1 • 5 •

PRINTER

" Յարութիւն Մ • Շիրխօռեանց • • 1 • 5 •

[Printed by] Harut■iwn M. Širx■■eanc■. 1 5

PRINTER

" Յովհան Մովսէսեանց " • • • • 1 • 5 •

"Yovhan Movs■seanc■" • • • • 1 • 5 •

PRINTER

" Փիլիպոս Ա • Գէորգեանց • • • • 1 • 5 •

PRINTER: " P■ilipos I. G■orgeanc■ • • • • 1 • 5 •

PRINTER

" Յովհաննէս • Գ • Բաղրամեանց • • 1 • 5 •

PRINTER: " Yovhann■s G. Baghramyants■ • • 1 • 5 •

PRINTER

" Սէթ Կ • Յ • Պետրոսեան • • • • 1 • 5 •

Set■ K. Y. Petrosean . . . . 1 . 5 .

PRINTER

" Ի • Ստեփան • • • • • • • 1 • 5 •

[For] Stephen . . . . . 1 . 5 .

PRINTER

Աստանօր հարկաւոր համարիմ յուշ առ-

[PRINTER: Here I consider it necessary to call to re-]

PRINTER

նել պատուելի ընթերցողաց մատենիս, զի ար-

...[to make known] to the honorable readers of this book, that...

PRINTER

դէն ունիմ ընդ մամլով զԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ • և լը-

PRINTER: [I] already have under the press Holy Week [lit. *The Great Week*], and com-

PRINTER

րումն տպագրութեան սորա, կարօտի օգնա-

[... of the] completion of the printing of this [book], is in need of the help [...]

PRINTER

կանութեան և նպաստաւորութեան բարե-

...[assist]ance and support, [through the] inter[cession]...

PRINTER

պաշտ և հայրենասէր համազգեաց : Ակնու-

...pious and patriotic compatriots. In the hope...

PRINTER

նիմ յուսալով զի յարիցէ ոք Ազգասէր առ

... hoping that someone who loves the nation [*azgaser*] might arise to...

PRINTER

՝ի առատաձեռնել զտուրս առատս յամբող-

in generously bestowing abundant gifts upon the whole...

PRINTER

ջութիւն տպագրութեան մատենիս այսորիկ,

[...-ity] of the printing of this book,

PRINTER

որ կարի ցանկալի և փափաքելի է ամենեցուն,

which is exceedingly desirable and longed for by all,

PRINTER

և պիտանի սուրբ Եկեղեցեացն մերոյ :

and useful for our holy Churches.

PRINTER

Տ Պ Ա Գ Ր Ի Չ .

PRINTER.

zham-022.png

TEXT

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄՆ

RENUNCIATION [OR: DISMISSAL / ABDICATION]

RUBRIC

Ջ այս երիցս կրկնէ՝ զերեսս ՚ի յարևմուտս և ձեռս ՚ի կուր

[The priest] repeats this three times, facing the west and with hands upon the che[st]

RUBRIC

ունելով, և ասէ :

[holding], and he says:

TEXT

ՀՐԱԺԱՐԻՄՔ ՚ի սատանայէ՝ և յամենայն

We renounce Satan and all

TEXT

խաբէութենէ նորա . ՚ի պատրանաց նորա .

from his deceit, from his delusions.

TEXT

՚ի խորհրդոց նորա . ՚ի գնացից նորա . ՚ի չար

from his counsels, from his ways, from evil

TEXT

կամաց նորա . ՚ի չար հրեշտակաց նորա . ՚ի չար

...[from] his will, from his evil angels, from evil...

TEXT

պաշտօնէից նորա . ՚ի չար կամարարաց նորա .

[from] his ministers, from his evil accomplices.

TEXT

և յամենայն չար զօրութենէ նորա . հրաժա

and from all his evil power: [we] renoun-

TEXT

րելով հրաժարիմք :

[...ing,] we renounce.

TEXT

ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ

Profession of Faith

TEXT

ՀԱՒԱՏՈՅ

OF FAITH

RUBRIC

Եւ ապա դառնայ յարևելս՝ և սկսանի բացագլուխ և

And then he turns to the east and begins bareheaded and

RUBRIC

ձեռնամած կերպիւ, և ասէ :

With folded hands, and says:

TEXT

ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄՔ և հաւատամք ամենակա

We confess and believe [with an] all-per[fect...]

TEXT

տար սրտիւ զՀայրն Աստուած . անեղ, ան

[... with a ...] heart, God the Father, uncreated, in[...]

TEXT

ծին, և անսկիզբն . այլ և ծնօղ Որդւոյ և

[...un]begotten, and without beginning; but also begetter of the Son, and

TEXT

բղխօղ Հոգւոյն սրբոյ :

[The] emitter of the Holy Spirit:

TEXT

Հաւատամք զբանն Աստուած, անեղ՝ ծը

We believe in the Word God, uncreated, b[egotten...]

zham-023.png

PRINTER

2

2

TEXT

նեալ՝ և սկսեալ ՚ի Հօրէ նախ քան զյաւի տեանս . ո՛չ յետոյ և ո՛չ կրտսեր . այլ որքան Հայրն Հայր՝ ընդ նմին և Որդին Որդի : Հաւատամք զսուրբ Հոգին Աստուած . անեղ՝ անժամանակ . ո՛չ ծնեալ՝ այլ բղխեալ ՚ի Հօրէ . էակից Հօր և փառակից Որդւոյ : Հաւատամք զԵրրորդութիւնն սուրբ՝ մի բնութիւն՝ մի Աստուածութիւն . ո՛չ երեք աստուածք , այլ մի Աստուած . մի կամք . մի թագաւորութիւն . մի իշխանութիւն . արա րիչ երևելեաց և աներևութից : Հաւատամք յեկեղեցի սուրբ՝ զթողութիւն մեղաց՝ Հաղորդութեամբ սրբոց : Հաւատամք զմինն յերից անձանց զբանն Աստուած՝ ծնեալ ՚ի Հօրէ նախ քան զյաւի տեանս . ՚ի ժամանակի իջեալ յԱստուածա ծին կոյսն Մարիամ՝ առեալ յարենէ նորա՝ միաւորեաց ընդ իւրում Աստուածութեանն . իննամսեայ ժուժկալեալ յարգանդի անա րատ կուսին . և եղև Աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ . Հոգւով և մտօք և մարմ նով . մի անձն , մի դէմ, և միաւորեալ մի բնու թիւն : Աստուածն մարդացեալ առանց փո փոխման և առանց այլայլութեան . անսերմն յղութիւն և անապական ծնունդ . որպէս ո՛չ է սկիզբն Աստուածութեան նորա՝ և ո՛չ վախ ճան մարդկութեան նորա : (Ջ ի ՅԻՍՈՒՍ

[...begot]ten and originating from the Father before all ages; neither later nor younger, but as long as the Father [has been] Father, together with Him also the Son [has been] Son. We believe in the Holy Spirit, God, uncreated,

timeless; not begotten, but proceeding from the Father; consubstantial with the Father and sharing equal glory with the Son. We believe in the Holy Trinity: one nature, one Godhead; not three gods, but one God, one will, one kingdom, one dominion, Creator of things visible and invisible. We believe in the Holy Church, the remission of sins, with the communion of the saints. We believe in One of the three Persons, God the Word, begotten of the Father before all ages; in time He descended into the Virgin Mary, the Mother of God (*Astuacacin*), took [flesh] from her blood, [and] united [it] with His Godhead; having tarried for nine months in the womb of the immaculate Virgin, [He] became perfect God [and] perfect man, with soul, mind, and body: one Person (*anjn*), one hypostasis (*d■m*), and one united nature (*bnut■iwn*); God incarnate without change and without alteration; a seedless conception and an incorruptible birth; just as there is no beginning to His Godhead, so [is there] no end to His humanity. (For JESUS...

zham-024.png

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ երէկ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեան) : Հաւատամք զՏէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ շրջեալ ՚ի վերայ երկրի . յետ երեսուն ամաց եկեալ ՚ի մկրտութիւն. Հայր ՚ի վերուստ վը- կայեալ՝ դա է Որդի իմ՝ սիրելի . և Հոգին սուրբ աղաւնակերպ իջեալ ՚ի վերայ նորա: Փորձեալ ՚ի սատանայէ և յաղթեալ նմա : Քարոզեալ մարդկան զփրկութիւն: Աշխա- տեալ մարմնով . վաստակեալ, քաղցեալ, և ծարաւեալ: Յետոյ եկեալ կամաւ ՚ի չարչա- րանս . խաչեալ և մեռեալ մարմնովն . և կենդա- նի Աստուածութեամբն : Մարմինն եղեալ ՚ի գերեզմանի՝ միաւորեալ Աստուածու- թեամբն . և Հոգւովն իջեալ ՚ի դժոխս՝ անբաժանելի Աստուածութեամբն : Քա- րոզեալ Հոգւոցն՝ աւերեալ զդժոխս՝ և ազա- տեալ զհոգիսն : Յետ երից աւուրց յարու- ցեալ ՚ի մեռելոց և երևեալ աշակերտացն : Հաւատամք զՏէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ՝ նովին մարմնովն Համբարձեալ յերկինս և նստեալ ընդ աջմէ Հօր : Այլ և գալոց է նովին մարմնովն և փառօք Հօր ՚ի

դատել ըզ- կենդանիս և զմեռեալս : Որ և յարութիւն ամենայն մարդկան : Հաւատամք և զհատուցումն գործոց . ար- դարոցն՝ կեանք յաւիտենական . և մեղաւո- րացն՝ տանջանք յաւիտենական :

"Christ, yesterday and today, the same and forever." [Heb. 13:8] We believe that our Lord Jesus Christ walked upon the earth; after thirty years came to baptism; the Father from above testified: "This is my beloved Son," and the Holy Spirit descended upon Him in the likeness of a dove; was tempted by Satan and overcame him; preached salvation to mankind; labored in the body, grew weary, hungered, and thirsted; afterwards came willingly to [His] passions; was crucified and died in the body, and [remained] alive in [His] Divinity; the Body [was] laid in the tomb, united with [His] Divinity; and in the Spirit descended into hell, inseparable from [His] Divinity; preached to the spirits, despoiled hell, and liberated the souls; after three days arose from the dead and appeared to the disciples. We believe that our Lord Jesus Christ, in the very same Body, ascended into heaven and sat at the right hand of the Father. He is also to come in the very same Body and in the glory of the Father to judge the living and the dead; which is also the resurrection of all mankind. We also believe in the recompense of deeds: eternal life for the righteous, and eternal torment for the sinners.

zham-025.png

TEXT

Ջ Ղ Ջ Ո Ւ Մ Ն ՄԵՂԱՅ ամենասուրբ Երրորդութեանն՝ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Մեղու- ցեալ եմ Աստուծոյ : Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ՝ և սրբուհւոյ Աստուածածնին՝ և առաջի քո հայր սուրբ՝ զամենայն մեղս զոր գործեալ եմ : Քանզի՝ մեղայ խորհրդով՝ բանիւ և գործով, կամայ և ակամայ, գի- տութեամբ և անգիտութեամբ, մեղայ Աս- տուծոյ : Մեղայ հոգւովս և զօրութեամբ սորա . մտօքս և շարժմամբ սորա . մարմնովս և ըզ- գայութեամբ սորա : Մեղայ զօրութեամբ հոգւոյս . խորամանկութեամբ, անզգամու- թեամբ, յանդգնութեամբ և

երկչոտու- թեամբ, շռայլութեամբ և ժլատութեամբ, զեղխութեամբ և անիրաւութեամբ, չարա- հաւանութեամբ, յուսահատութեամբ, և թերամտութեամբ, մեղայ Աստուծոյ : Մեղայ չար խորհրդով մտացս . նենգու- թեամբ . ատելութեամբ . խեթիւ . մախա- նօք . յաշաղանօք . թուլութեամբ . պոռն- կական խորհրդով . արուական . իգական . անասնական . գրաստական . գազանական .

[RITE OF] PENITENCE I have sinned against the all-holy Trinity: the Father, and the Son, and the Holy Spirit. I have sinned against God. I confess before God, and the holy Mother of God, and before you, holy father, all the sins that I have committed. For I have sinned in thought, word, and deed, voluntarily and involuntarily, knowingly and unknowingly; I have sinned against God. I have sinned in my soul and its faculties, in my mind and its impulses, in my body and its senses. I have sinned through the faculty of my soul: by craftiness, insolence, audacity, and timidity; by prodigality and stinginess; by debauchery and unrighteousness; by credulity in evil, despair, and faint-heartedness; I have sinned against God. I have sinned through the evil thoughts of my mind: by deceit, hatred, malice, envy, flattery, sloth, [and] lustful thoughts—male, female, bestial, equine, [and] savage.

zham-026.png

TEXT

՚ի գիշերի և ՚ի տունջեան . երազական գի- ճութեամբ, և յանդրջական գարշ աղտեղու- թեամբ, մեղայ Աստուծոյ : Մեղայ ցանկութեամբ մարմնոյս . հեշտու- թեամբ . պղերգութեամբ . յօրանջմամբ քնոյ, շարժութեամբ մարմնոյս , և զազրա- գործութեամբ ՚ի պէսպէս ախտս . հեշտա- լրութեամբ լսելեացս . արատութեամբ ա- չացս . ցանկութեամբ սրտիս . իգութեամբ ռնգացս . պագշոտութեամբ բերանոյս . ան- ժուժկալութեամբ, շուայտութեամբ, և ար- բեցութեամբ, մեղայ Աստուծոյ : Մեղայ չարաբանութեամբ լեզուիս . սը- տախօսութեամբ . սուտ երդմամբ . երդմնա- զանցութեամբ . հակառակութեամբ . վիճա-

բանութեամբ . բանսարկութեամբ . շողմո- գութեամբ. քսու . դատարկաբանութեամբ . և ծաղու . զրախօսութեամբ . հերձախօսու- թեամբ . և անիծաբանութեամբ . տրտնջե- լով . դժգոհելով . բամբասելով . և հայհոյե- լով, մեղայ Աստուծոյ : Մեղայ գողութեամբ ձեռացս . ագահե- լով, զրկելով, հարկանելով, սպանանելով, և ընդ գարշս ածելով, մեղայ Աստուծոյ : Մեղայ ամենայն յօդուածովք շինուածոյս և ամենայն անդամօք մարմնոյս . եօթնեակ զգայարանօքս, և վեցեկի շարժմամբս . վեր-

by night and by day; by nocturnal pollution, and by vile visionary defilement, I have sinned against God. I have sinned through the lust of this [my] body: through voluptuousness; through obscenity; through the yawning of sleep; through the movement of this [my] body; and through abominable deeds in divers passions; through the lustful hearing of these [my] ears; through the blemish of these [my] eyes; through the concupiscence of this [my] heart; through the lasciviousness of these [my] nostrils; through the wantonness of this [my] mouth; through incontinence, through prodigality, and through drunkenness, I have sinned against God. I have sinned through the evil-speaking of this [my] tongue: through lying; through false swearing; through perjury; through contention; through dispute; through slander; through flattery; through tale-bearing; through idle talk; and through mockery; through foolish talk; through schismatic talk; and through cursing; by murmuring; by complaining; by backbiting; and by blaspheming, I have sinned against God. I have sinned through the thievery of these [my] hands: by coveting, by defrauding, by striking, by killing, and by dealing in vile things, I have sinned against God. I have sinned through all the joints of this [my] frame and all the members of this [my] body; through these [my] seven senses, and these [my] sixfold motions; up-

TEXT

ամբարձ ոտնահարութեամբ, և վայրաքարշ մեղկութեամբ . յաջ և յահեակ խոտորելով, զառաջնոցն մեղանչելով, և վերջնոցն չար նշաւակ գոլով, մեղայ Աստուծոյ : Այլև մեղայ եօթնիցս յանցանօք մահացու մեղօք . Հպարտութեամբ՝ և մասամբք նորին . Նախանձու՝ և մասամբք նորին . Բարկու- թեամբ՝ և մասամբք նորին . Ծուլութեամբ՝ և մասամբք նորին . Ագահութեամբ՝ և մա- սամբք նորին . Որկրամոլութեամբ՝ և մասամբք նորին . Բղջախոհութեամբ՝ և մասամբք նո- րին, մեղայ Աստուծոյ : Այլև մեղայ ամենայն պատուիրանացն Աս- տուծոյ . յանձնառնլեացն և հրաժարելեա- ցըն . զի ո՛չ զյանձնառականսն կատարեցի և ո՛չ ՚ի հրաժարելեացն հեռացայ : Օօրէնս ա- ռի՝ և յօրինացն հեղգացայ . ՚ի կարգս Քրիս- տոնէութեան հրաւիրեցայ՝ և գործովս անար- ժան գտայ . գիտելով զչարն՝ կամաւ կորա- ցայ, և ՚ի բարեաց գործոց ինձէն հեռացայ . վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ : Ջ ո՞րն ասեմ, կամ զո՞րն խոստովանիմ . զի անթիւ են յան- ցանք իմ . անասելի են անօրէնութիւնք իմ . աններելի են ցաւք իմ, և անբժշկելի են վէրք իմ, մեղայ Աստուծոյ : Հա՛յր սուրբ՝ զքեզ ունիմ միջնորդ հաշ- տութեան և բարեխօս առ միածին Որդին

...with haughty trampling and downward-dragging effeminacy; by turning aside to the right and to the left, sinning against those before and being an evil example to those after, I have sinned against God. Moreover, I have sinned through the sevenfold transgressions of mortal sins: by Pride and its parts; by Envy and its parts; by Wrath and its parts; by Sloth and its parts; by Greed and its parts; by Gluttony and its parts; by Lust and its parts, I have sinned against God. Moreover, I have sinned against all the commandments of God, both the positive and the negative; for I neither fulfilled the positive commands nor kept away from the forbidden. I received the law and became indolent toward the law. I was invited into the ranks of Christianity, and by my deeds I was found unworthy. Knowing the evil, I willingly bowed down [to it], and of my own accord I removed myself from good deeds. Woe to me! Woe to me! Woe to

me! Which [sin] shall I tell, or which shall I confess? For my transgressions are innumerable; my iniquities are unspeakable; my pains are unpardonable; and my wounds are incurable. I have sinned against God. Holy Father, I have you as an intermediary of reconciliation and an intercessor before the Only-Begotten Son...

zham-028.png

PRINTER

7

[7]

TEXT

Աստուծոյ . զի իշխանութեամբդ որ տուեալ է քեզ՝ արձակեսցես զիս ՚ի կապից մեղաց իմոց, աղաչեմ զքեզ :

of God; that by the authority which is given to you, you may loose me from the bonds of my sins, I beseech you.

RUBRIC

ԱՐՁԱԿՈՒՄՆ

DISMISSAL

TEXT

ՈՂՈՐՄԵՍՑԻ քեզ մարդասէրն Աստուած, և թողութիւն շնորհեսցէ ամենայն յանցանաց քոց . խոստովանացելոցն և մոռացելոցն : Եւ ես կարգաւս քահանայական իշխանութեան, և հրամանաւն Աստուածային՝ թէ (զոր արձա- կիցէք յերկրի, եղիցի արձակեալ յերկինս) : Նովին բանիւն արձակեմ զքեզ յամենայն մասնակցութենէ մեղաց քոց . ՚ի խորհրդոց՝ ՚ի բանից՝ և ՚ի գործոց . ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ և ՈՐԴՒՈՅ և ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ : Եւ դարձեալ՝ տամ զքեզ ՚ի խորհուրդս սուրբ Եկեղեցւոյ . զի զոր ինչ գործիցես բարիս . եղիցի քեզ ՚ի բարեգործութիւն և ՚ի փառս հանդերձեալ կենացն . Ամէն :

MAY God the lover of mankind have mercy on thee, and grant remission of all thy transgressions, both those confessed and those forgotten. And I, by the

order of priestly authority and by the divine commandment that "[whatsoever] ye shall loose on earth shall be loosed in heaven," by that same word do absolve thee from all participation in thy sins, of thoughts, of words, and of deeds: IN THE NAME OF THE FATHER, AND OF THE SON, AND OF THE HOLY SPIRIT. And furthermore, I restore thee unto the sacraments [*xorhurdk■*] of the Holy Church, so that whatsoever good [deeds] thou shalt perform, they may be unto thee for well-doing and for the glory of the life to come. Amen.

zham-029.png

PRINTER

10

[Page] 10

RUBRIC

Սկսուածք Օրհնութեանն և Հարցին և իւր աղօթիցն : Տէր յերկնիցն և իւր փառացն : Սուրբ ես Տէրն զկնի Մանկանցն : Արևագալի աղօթքն : Ջառաւօտու զաղօթսն : Ճաշու խա- ղաղութեամբն : Փարատեան : Քրիստոս Որդի Աստուծոյն : Կիրակէից Ճաշու Եսաին և Աւետարանն՝ ձայնին է . Առա- քեալն՝ կողմանն է : Իսկ լուր աւուր Գիրքն՝ կողմանն է : Աւետարանն ձայնին է : Երեկոյի խոնարհեցոն՝ ձայնին է : Ապրեցոն, Հայր գթածն, Տէր բարերարն, Քրիստոս Որդին՝ կողմանն է : Հայր մերն՝ ձայնին է : Հաւատով խոստովանիմ աղօթքն՝ քսան և չորս տուն է՝ ըստ քսան և չորս ժամուցն : Իսկ Տէր մեր և փրկիչն, Տէր Աստուած մերն՝ ’ի կարգէ դուրս է, ժամարարին կամ հար- կաւր հիւրին է : Յորժամ Բոսականն Հայոց Կոճատ լինի՝ Բուն ձայնքն՝ ԱՋ . ԲՋ . ԳՋ . ԴՋ, յաջակողման դասսն լինին, ուր սուրբ ա- ւազանն է . և յորժամ Դար լինի՝ ձախակողման լինին :

RUBRIC: Beginnings of the *Orhnut‘iwn* [Canticle/Blessing šarakan (hymn)] and the *Harc‘* [Fathers šarakan] and its prayers; the *T■r yerknic‘* [Lord of the Heavens šarakan] and its *P‘a■k‘* [Doxology/Glory]; the *Surp es T■r* [“Holy art Thou, Lord”] after the *Mankunk‘* [Children šarakan]; the prayers

of the Sunrise [Hour]; the Morning prayers; the Midday [Hour/Synaxis] with peace (*Xa■a■ut‘eamb*); the *P‘aratea* [“Dispel”]; the *K‘ristos Ordi Astucoy* [“Christ, Son of God”]. On Sundays, the Midday Isaiah and the Gospel belong to the voice (*jayn* [the liturgical mode]); the Apostle [Epistle] belongs to the side [choir]. But on a fast/plain day (*lur awur*), the Lection belongs to the side [choir]; the Gospel belongs to the voice [mode]. At Evening [Hour], the *Xonarhec‘o* [“Incline”] belongs to the voice [mode]. The *Aprec‘o* [“Deliver”], the *Hayr gt‘ac* [“Merciful Father”], the *T■r barerar* [“Beneficent Lord”], the *K‘ristos Ordi* [“Christ, Son”] belong to the side [choir]. The *Hayr mer* [“Our Father”] belongs to the voice [mode]. The prayer *Hawatov xostovanim* [“In faith I confess”] is twenty-four stanzas, according to the twenty-four hours. As for *T■r mer ew p‘rki■‘* [“Our Lord and Savior”] and *T■r Astuac mer* [“Lord our God”], they are outside the regular order [and] belong to the celebrant (*žamarar*) or to an official/eminent guest. When the Armenian year is *ko■at* [deficient/incomplete], the primary modes (*bun jaynk‘*)—A3 (Mode I), B3 (Mode II), G3 (Mode III), D3 (Mode IV)—shall be on the right-side choir, where the holy font is; and when it is *dar* [full/regular], they shall be on the left-side.

zham-030.png

TEXT

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Order [of the Office]

TEXT

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ

[Book of] Common Prayers

TEXT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Of the Armenian Church

TEXT

ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ Ի ՄԷՋ ԳԻՇԵՐԻ

[The office] which is performed in the middle of the night.

TEXT

Ի ԴԷՄՍ ՀՕՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

[RUBRIC: In the person of God the Father]

TEXT

Ընհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • (մէն .

Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen.

TEXT

Հայր մեր որ յերկինս ես . սուրբ

Our Father who art in heaven, hallowed [be thy name...]

TEXT

եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո .

[hallowed] be thy name. Thy kingdom come.

TEXT

եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի :

Thy will be done, as in heaven, [so] on earth.

TEXT

() հաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր :

[...] our daily bread give us this day.

TEXT

Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք

And forgive us our debts, as we also [forgive]

TEXT

թողումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի տա

[as] we forgive our debtors. And lead us not

TEXT

նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ

[...lead] us into temptation, but deliver us

TEXT

՚ի չարէ : () ի քո է արքայութիւն և զօրու

[from] evil. For Thine is the kingdom and the power [and the glory forever. Amen.]

TEXT

թիւն և փառք յաւիտեանս . (մէն :

[...] and glory forever. Amen.

zham-031.png

PRINTER

12

12

TEXT

Տէր՝ եթէ զշրթունս իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո : Տէր՝ եթէ զշրթունս իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո : Օրհնեալ համագոյ և մի- ասնական անբաժանելի սուրբ Երրորդու- թիւնն՝ Հայր և Որդի և Հոգի սուրբ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն : Տէր զի բազում եղեն նեղիչք իմ . և բա- զումք յարեան ՚ի վերայ իմ : Բազումք ասէին զանձնէ իմմէ՝ թէ չիք փրկութիւն սորա առ (ստուած իւր : Այլ դու Տէր օգնական իմ ես . փառք իմ և բարձրացուցիչ գլխոյ իմոյ : Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի . և լուաւ ինձ ՚ի լեռնէ սրբոյ իւրմէ : Ես ննջեցի և ՚ի քուն եղէ զարթեայ և Տէր ընդունօղ իմ է : Ոչ երկեայց ես ՚ի բիւրաւոր զօրաց նոցա . ոյք շուրջանակի պատեալ պաշարեալ պահէ- ին զիս : Արի Տէր՝ և փրկեա զիս (ստուած իմ . զի դու հարեր զամենեսեան ոյք էին ընդիս թշ- նամութեամբ ՚ի տարապարտուց . և զատա- մունս մեղաւորաց փշրեսցես :

Lord, if you open my lips, my mouth shall sing your praises. Lord, if you open my lips, my mouth shall sing your praises. Blessed is the consubstantial, united, [and] indivisible Holy Trinity: Father, and Son, and Holy Spirit; now and always, and unto the ages of ages. Amen. Lord, how my persecutors have multiplied, and many have risen up against me. Many were saying of my soul:

“There is no salvation for him in his God.” But you, Lord, are my helper, my glory, and the lifter up of my head. With my voice I cried out to the Lord, and he heard me from his holy mountain. I laid down and slept; I awoke, and the Lord is my upholder. I will not fear the myriad ranks of their hosts who surround, encompass, and besiege me. Arise, Lord, and save me, my God; for you have smitten all those who were my enemies without cause, and you will shatter the teeth of the sinners.

zham-032.png

PRINTER

15

15

TEXT

Տեառնդ է փրկութիւն . ’ի վերայ ժողո- վրդեան քոյ օրհնութիւն քո : Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ, ’ի տուէ կարդացի և գիշերի առաջի քո : Մտցեն աղօթք իմ՝ առաջի քո Տէր, խո- նարհեսցի ունկն քո ’ի խնդրուածս իմ : Ջ ի լցաւ չարչարանօք անձն իմ՝, և կեանք իմ՝ ’ի դժոխս մերձեցան, և Համարե- ցայ ես ընդ այնոսիկ որք իջանեն ’ի գուբ : Եղէ ես որպէս մարդ առանց օգնականի, և ’ի մեռեալս ազատ : Որպէս վիրաւորս որք ննջեն’ի գերեզմանի: Ջ որս դու ո՛չ յիշեցեր, նոքա ’ի ձեռանէ քումմէ մերժեցան : Եդին զիս ’ի գբի ներքնումն, ’ի խաւա- րի և ’ի ստուերս մահու : Յիս Հաստատեցաւ սրտմտութիւն քո, զա- մենայն զբօսանս քո ածեր ’ի վերայ իմ : Հեռի արարեր յինէն զծանօթս իմ՝, և եդին զիս նշաւակ իւրեանց : Մատնեցայ և ո՛չ ելանէի, աչք իմ՝ տկա- րացան յաղքատութենէ : Աղաղակեցի առ Տէր զօրՀանապազ, և Համբարձի առ քեզ զձեռս իմ : Մի թէ մեռելոց առնիցե՞ս զքանչելիս քո, կամ՝ բժիշկք յարուցեալ՝ խոստովան առնի- ցին առ քեզ :

Salvation is the Lord’s; [may] your blessing [be] upon your people. (Ps. 3:8) Lord God of my salvation, by day and at night I have cried out before you. Let

my prayer enter before you, Lord; let your ear incline to my supplication. For my soul was filled with evils, and my life drew near to the underworld (*džoxk■* [Hades/Sheol]); and I was counted among those who go down into the pit. I became like a man without help, and free among the dead, Like the slain who sleep in the tomb, Whom you remembered no more; they were cast off from your hand. They placed me in the lowest pit, in darkness and in the shadows of death. Your wrath rested heavily upon me; you brought all your waves upon me. You removed my acquaintances far from me; they made me an abomination to themselves. I was delivered up and I could not go forth; my eyes grew weak from misery. I cried out to the Lord daily, and I stretched forth my hands to you. Will you work your wonders for the dead, or shall physicians arise and give praise to you?

zham-033.png

PRINTER

14

[14]

TEXT

Մի թէ պատմեսցէ ոք երբէք 'ի գերեզ- մանի զողորմութիւնս քո, կամ զճշմարտու- թիւնս քո 'ի կորստեան : Մի թէ ճանաչիցի՞ն 'ի խաւարի սքանչելիք քո, կամ արդարութիւն քո յերկիր մոռա- ցեալ : Ես առ քեզ Տէր աղաղակեցի, առաւօ- տու աղօթք իմ ժամանեսցեն առ քեզ : Ընդէ՞ր Տէր մերժես զանձն իմ, կամ դարձուցանես զերեսս քո յինէն : Տնանկ և վաստակաւոր եմ ես 'ի ման- կութենէ իմմէ . 'ի բարձրութենէ խոնար- Հեցայ և ափշեցայ : Յիս Հաստատեցաւ բարկութիւն քո, ար- Հաւիրք քո խռովեցուցին զիս : Շրջեցան զինև որպէս ջուր, զօր ամենայն պաշարեցին զիս 'ի միասին : Հեռի արարեր յինէն զբարեկամս իմ և զծանօթս իմ, վասն թշուառութեան իմոյ : Օրհնեա անձն իմ զՏէր, և ամենայն ոս- կերք իմ զանուն սուրբ նորա : Օրհնեա անձն իմ զՏէր, և մի մոռանար զամենայն տուրս նորա : Ո քաւէ զմեղս քո, բժշկէ զամենայն Հի- ւանդութիւնս քո : Ո փրկէ

յապականութենէ զկեանս քո, պը- սակէ զքեզ ողորմութեամբ և գթութեամբ :

Shall anyone ever recount your mercies in the grave, or your truth in destruction? Shall your wonders be known in the darkness, or your righteousness in a forgotten land? Unto you, Lord, have I cried; in the morning my prayers shall come before you. Why, Lord, do you reject my soul, or turn your face from me? Poor and afflicted am I from my youth; from [my] height I have been brought low and astounded. Upon me your wrath has settled; your terrors have troubled me. They surrounded me like water; all the day they besieged me together. You have put far from me my friends and my acquaintances, because of my misery. Bless the Lord, O my soul, and all my bones [bless] his holy name. Bless the Lord, O my soul, and forget not all his gifts: Who atones for your sins, who heals all your diseases; Who redeems your life from corruption, who crowns you with mercy and compassion.

zham-034.png

PRINTER

15

15

TEXT

Ո լնու ՝ի բարութենէ զցանկութիւն քո, նորոգեսցի որպէս արծուոյ մանկութիւն քո : Առնէ ողորմութիւնս Տէր, և իրաւունս ամենայն զրկելոց : Եցոյց Տէր զճանապարհս իւր Մովսէսի, և որդւոցն իսրայէլի զկամս իւր : Գթած ողորմած է Տէր, երկայնամիտ և բազումողորմ : Ո՛չ իսպառ բարկանայ մեզ Տէր, և ո՛չ յաւիտեան պահէ ոխս : Ո՛չ ըստ մեղաց մերոց արար մեզ Տէր, և ո՛չ ըստ անօրէնութեան մերում հատոյց մեզ : Այլ որպէս բարձր են երկինք յերկրէ, այնպէս զօրացոյց Տէր զողորմութիւն իւր ՝ի վերայ երկիւղածաց իւրոց : Որչափ հեռի են արևելք յարևմտից, այն- չափ հեռի արար ՝ի մէնջ զանօրէնութիւնս մեր : Որպէս գթայ հայր ՝ի վերայ որդւոց իւ- րոց, այնպէս գթասցի Տէր յերկիւղածս իւր : Ջ ի նա գիտաց զստեղծուածս մեր, և յի- շեաց թէ հող եմք :

Մարդոյ որպէս խոտոյ են աւուրք իւր . որպէս ծաղիկ վայրի՝ այնպէս ծաղկի : Շնչէ ՚ի նմա հողմ, և ո՛չ է, և ո՛չ ևս երևի տեղի նորա : Բայց ողորմութիւն Տեառն մնայ յաւի-

Who satisfieth thy desire with good things, [so that] thy youth shall be renewed like [that of] the eagle. The Lord performeth mercies, and justice for all who are oppressed. The Lord showed His ways unto Moses, and His will unto the sons of Israel. Compassionate and merciful is the Lord, longsuffering and plenteous in mercy. Not unto the end will the Lord be angry with us, nor will He keep [His] grudge forever. Not according to our sins did the Lord deal with us, nor according to our iniquities did He recompense us. For as the heavens are high above the earth, so hath the Lord strengthened His mercy toward those who fear Him. As far as the east is from the west, so far hath He removed our iniquities from us. As a father hath compassion on his children, so shall the Lord have compassion on those who fear Him. For He knoweth our frame, and remembereth that we are dust. As for man, his days are as grass; as a flower of the field, so he flourisheth. The wind bloweth upon it, and it is not, and the place thereof shall be seen no more. But the mercy of the Lord endureth forev-

zham-035.png

PRINTER

16

16

TEXT

տեանս յաւիտենից ՚ի վերայ երկիւղածաց իւրոց . և արդարութիւն նորա յորդւոց մին- չև յորդիս : Ոյք պահեն զուխտս նորա , յիշեն զպատ- ուիրանս նորա՝ և առնեն զնա : Տէր յերկինս պատրաստեաց զաթոռ իւր . արքայութիւն նորա ամենեցուն տիրէ : Օրհնեցէք զՏէր ամենայն հրեշտակք նորա՝ հզօրք զօրութեամբ . ոյք առնէք զբան նորա ՚ի լսել ձայնի պատգամաց նորա : Օրհնեցէք զՏէր ամենայն զօրութիւնք նո- րա , պաշտօնեայք արարողք կամաց նորա : Օրհնեցէք զՏէր ամենայն գործք նորա . զի ընդ ամենայն տեղիս է Տէրութիւն

նորա . օրհնեա անձն իմ զՏէր : Տէր լուր աղօթից իմոց . ունկնդիր խընն- դրուածաց իմոց ճշմարտութեամբ քով : Լուր ինձ արդարութեամբ քով, և մի մտա- ներ ’ի դատաստան ընդ ծառայի քում . զի ոչ արդարանայ առաջի քո ամենայն կենդանի : Հալածեաց թշնամին զանձն իմ . խոնարհ արար յերկիր զկեանս իմ . և նստոյց զիս ’ի խաւարի որպէս մեռեալ յաւիտենից : Ձանձրացաւ յիս հոգի իմ . և սիրտ իմ խռովեցաւ յիս : Յիշեցի զաւուրսն զառաջինս . խորհեցայ յամենայն գործս քո . յարարածս ձեռաց

[...ever and] ever upon those who fear Him, and His righteousness unto children’s children; to those who keep His covenant, [and] remember His commandments to do them. The Lord hath prepared His throne in the heavens, [and] His kingdom ruleth over all. Bless the Lord, all ye His angels, mighty in power, who perform His word, to hearken unto the voice of His commands. Bless the Lord, all ye His hosts, His ministers who do His will. Bless the Lord, all His works, for in all places is His dominion; bless the Lord, O my soul. Lord, hear my prayer; give ear to my supplications in Thy truth. Hear me in Thy righteousness, and enter not into judgment with Thy servant, for in Thy sight shall no man living be justified. For the enemy hath persecuted my soul; he hath brought low my life down to the earth, and made me to dwell in darkness, like those who have long been dead. My spirit hath grown weary within me, and my heart within me is troubled. I remembered the days of old; I meditated on all Thy works, [and] on the creations of the hands...

zham-036.png

PRINTER

17

17

TEXT

քոց խորՀեցայ . և Համբարձի առ քեզ ըզ- ձեռս իմ: Անձն իմ որպէս երկիր ծարաւի է առ քեզ. վաղվաղակի լուր ինձ Տէր, զի նուա- ղեցաւ յինէն Հոգի իմ : Մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն .

նը- մանիցիմ այնոցիկ , ոյք իջանեն ՚ի գուբ : Լսելի արա ինձ առաւօտու զողորմութիւ- նըս քո . զի ես ՚ի քեզ Տէր յուսացայ : Ցոյց ինձ ճանապարՀ՝ յոր և գնացից . զի առ քեզ Տէր Համբարձի զանձն իմ : Փրկեա զիս ՚ի թշնամեաց իմոց Տէր. զի ըզ- քեզ ապաւէն ինձ արարի : Ուսո ինձ առնել զկամս քո . զի դու ես Աստուած իմ : Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ՚ի յերկիր ուղիղ : Վասն անուան քո Տէր՝ կեցուսցես զիս , արդարութեամբ քով Հանցես ՚ի նեղութենէ զանձն իմ : Ողորմութեամբ քով սատակեա Աստուած զթշնամիս իմ . և կորո զամենայն նեղիչս անձին իմոյ , զի ես ծառայ քո եմ : Փառք Հօր՝ և Որդւոյ և Հոգւոյն սըր բոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանըս յաւի տենից . Ամէն :

...I meditated on [the works of] your [hands]; and I lifted up my hands to you. My soul is like a thirsty land before you. Hear me speedily, O Lord, for my spirit has grown faint within me. Do not turn your face away from me, lest I become like those who descend into the pit. Make me to hear your mercy in the morning, for in you, O Lord, have I hoped. Show me the way wherein I should walk, for to you, O Lord, have I lifted up my soul. Deliver me from my enemies, O Lord, for I have made you my refuge. Teach me to do your will, for you are my God. May your good Spirit lead me into a straight land. For the sake of your name, O Lord, you shall keep me alive; in your righteousness you shall bring out my soul from distress. In your mercy, destroy my enemies, O God, and destroy all the oppressors of my soul, for I am your servant. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

zham-037.png

PRINTER

18

18

RUBRIC

Ե Ր Գ

C A N T I C L E

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ

[BY] THE LORD NERS■S, CATHOLICOS OF THE ARMENIANS.

RUBRIC

ԱՍԱՑԵԱԼ ՚Ի ՊԱՇՏՄԱՆ ԳԻՇԵՐՈՅ

RUBRIC: Said at the Night Office (Gisherayin Zham [Night Service]).

TEXT

Յի՛շե՛սցո՛ւք ՚ի՛ գի՛շերի՛ զա՛նո՛ւն քո՛ Տէ՛ր :

Let us remember your name in the night, [O] Lord.

TEXT

Բղղխեսցե՛ն սի՛րտք մե՛ր զբա՛ն բարի՛ . և՛ լե՛զո՛ւք մե՛ր պատմեսցե՛ն զգո՛րծս երկնա՛ւոր թա՛գաւո՛րի՛դ :

Let our hearts pour forth a good word, and let our tongues recount the works of Thee, the heavenly King.

TEXT

՚Ի՛ մէ՛ջ գի՛շերի՛ յարո՛ւցեա՛լ խոստովա՛նեսցո՛ւք ը՛զքե՛զ Տէ՛ր :

Having risen in the middle of the night, let us confess You, [O] Lord.

TEXT

Օ աղօ՛թս մե՛ր տացո՛ւք քե՛զ Տէ՛ր , ՚ի՛ գաւի՛թը՛ս քո՛ ՚ի՛ մէ՛ջ նո՛ր Ե՛րո՛ւսաղէմի՛ :

O, we shall offer our prayers to you, Lord, in your courts, in the midst of the new Jerusalem.

TEXT

՚Ի՛ գի՛շերի՛ համբարձցո՛ւք ը՛զձե՛ռը՛ս մե՛ր սը՛րբո՛ւթեամբ՛ առ քե՛զ Տէ՛ր :

In the night let us lift up our hands in holiness unto thee, O Lord.

TEXT

՚Ի՛ ձա՛յն գո՛հութեա՛ն ամե՛նա՛յն հոգի՛ք օ՛րհնեցէ՛ք ըզՏէ՛ր :

With a voice of thanksgiving, all [ye] spirits, bless the Lord.

RUBRIC

Փո .

P■ox [Alternately]:

TEXT

Օ ա՛րթի՛ք փա՛ռք ի՛մ զարթի՛ք : և՛ ե՛ս զարթեա՛յց առա՛ւօ՛տո՛ւց . ալէ՛լո՛ւիա՛ :

Awake, my glory, awake; and I will awake at dawn. Alleluia.

TEXT

Օ արթի՛ք ընդ զուարթո՛ւնս , մանկ՛ո՛ւնք վե՛րի՛նը՛ն սիօ՛նի՛ . ալէ՛լո՛ւիա՛ :

O, awake with the Watchers [angels], children of the upper Sion. Alleluia.

zham-038.png

PRINTER

19

19

TEXT

Օ արթիք որդիք լուսոյ, 'ի յօրհնու թիւն հօրընն լուսոյ . ալէլուիա : Օ արթիք փըրկեալք արեամբ . և տուք ըզփառըս փըրկողի՛ն . ալէլուիա : Օ արթիք նոր ժողովուրդք՝, նոր երգս առեալ նորոգողի՛ն . ալէլուիա : Օ արթիք հարսունք հոգւով սպասեալք գալոյ սուրբ փեսային . ալէլուիա : Օ արթիք վառեալք լուսով ըստ իմաս տուն սուրբ կուսանացն . ալէլուիա : Օ արթիք պատրաստեցէք իւղ լապտե՛ րաց զջերմ արտասուս . ալէլուիա : Օ արթիք և մի նընջէք, նըման յիմար կուսից նիրհէք . ալէլուիա : Օ արթիք երկիրպագցուք և արտասուօք զայս ասացուք . ալէլուիա :

Awake, sons of light, unto the blessing of the Father of light. Alleluia. Awake, redeemed by [His] blood, and give glory to the Redeemer. Alleluia. Awake, new peoples, taking up new songs to the Renewer. Alleluia. Awake, brides in the Spirit, awaiting the coming of the holy Bridegroom. Alleluia. Awake,

burning with light according to the wise holy virgins. Alleluia. Awake, prepare as oil for [your] lamps fervent tears. Alleluia. Awake, and slumber not; [and] do not doze like the foolish virgins. Alleluia. Awake, let us prostrate and with tears say this: Alleluia.

RUBRIC

44.

RUBRIC: 44.

TEXT

Օ արթի՛ր՝ ընդէմ տէր նընջես . Տէ՛ր մի մերժե՛ր ը՛զմեզ ի՛ս պա՛ռ : Արի Տէր օգնեա մեզ . տացուք անուա՛ նըդ քում ըզփառս : Այժմ և յաւէտ՝ . Հօր և Որդւոյ, և սուրբ Հոգւոյն . Ամէ՛ն :

Awake, why dost thou sleep, O Lord? O Lord, do not cast us off forever. Arise, O Lord, help us; [and] we shall give glory to thy name. Now and ever, [and to the ages of ages]. To the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Amen.

zham-039.png

PRINTER

20

[20]

RUBRIC

Քր.

K■aroz [proclamation]:

TEXT

Օ արթո՛ւցեալքս ՚ի զբաղմանէ գիշերային հանգըստենէ՛ . Շնորհեսցէ մեզ մարդասէր Տէր մըխի թարութիւն և ՚ի սփոփան սեկեղեցւոյ : Ահիւ և դողութեամբ կացցուք ՚ի յա ղօթս : Եկեալ խոստովանեսցուք ըզյանցանս : Ե՛ւ գըտցուք ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ՛ զքաւու թիւն և ըզմեծ զողորմութիւն :

Awakened from the occupation of nightly rest, may the benevolent Lord grant us comfort and consolation in [His] church. With fear and trembling let us stand in prayer. Coming forth, let us confess [our] transgressions, and let us

find from Christ expiation and great mercy.

RUBRIC

Հր.

[Of the] Resurrection [Harc■ / Harut■ean (■■. abbreviation for ■■■■■■■■■ / Resurrection hymn or verse)].

TEXT

Անբաժանելի՛ և համագոյ Երը րորդո՛ւթեանդ : Համաձայնեալք ընդ ըզօրս երկընից փա՛ռս մատուցա նեմք : Փա՛ռք քեզ: Ո՛ր յանարուեստ յաթո՛ռ բարձրա ցեալ հանգչիս՝ . սուրբ Աստըուած հը զօ՛ր և սքանչելագո՛րծ : Փառք քեզ : Ո՛ր յանէից գոյացուցե՛ր զամենայն արարածս : սուրբ Աստըւած անճա՛ռ Հօր անեղ Ո՛րդի : Փա՛ռք քեզ: Ո՛ր տեսչութեամբ խնամես զամենայն

To the indivisible and consubstantial Trinity. Uniting with the heavenly hosts, we offer glory. Glory to You! [O You] who, exalted, rest upon an uncrafted throne, holy God, mighty and wonder-working: Glory to You! [O You] who brought all creatures into existence out of non-existence, holy God, ineffable [and] uncreated Son of the Father: Glory to You! [O You] who care for all by [Your] providence...

zham-040.png

PRINTER

21

21

TEXT

արարածս : սո՛ւրբ Ա՛ստըւած . բը՛ղխո՛ւմն անըսպառ աղբե՛ր : ՏԷՄ՛Բ : Ժո՛ղովը՛րդապե՛տք եկեղե՛ցւոյ. ՚ի քէն Հայցե՛ն ասելով . Հովիւ բարի՛ . ո՛ղորը՛մեա՛ բանաւոր Հօ՛տի՛ : Ամէն ալէլուիա՛ . ալէլուիա՛ . ա՛լէլուիա՛ : Ամէն ա՛լէլուիա՛ . ալէլուիա՛ . ա՛լէլուիա՛ :

...creation. Holy God, inexhaustible outpouring of the fountain. [RUBRIC] *T■mb* [Choir/Mode indication]: Pastors of the Church entreat of Thee, saying: O Good Shepherd, have mercy upon [Thy] rational flock. Amen. Alleluia, alleluia, alleluia. Amen. Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: PROCLAMATION [*k■aroz*, litany]

TEXT

Զ արթուցեալքս ամենեքեան ’ի Հանգըս տենէ՛ քընոյ . զոր շնորՀեաց մեզ մարդասէրն Աստուած ’ի մխիթարութիւն և ’ի սփոփանս տկարութեան մե՛ռո՛ւմ : Եւ եկեալքս միաբան Հոգևոր երգով ’ի փառաբանութիւն և ’ի պա տիւ ամենասուրբ անուան Տեառն մերոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻ՛ՍՈ՛ՍԻ՛ : Ա՛Հի՛ւ և դո ղութեամբ կացցուք յաղօթս առաջի նորա : Եւ գոՀացարուք զնմանէ ’ի գիշերային ժա մուս յայսմիկ վասն իրաւանց և արդարու թեա՛ն նորա՛ : Որ ընտրեա՛ց զմեզ ողորմու թեամբն իւրով . և շնորՀեաց մեզ բերել ըզ նմանութիւն երկնային Հրեշտակացն ’ի փա

Having all awakened from the rest of sleep, which God, the lover of mankind, granted unto us for the comfort and relief of our weakness; and having come together with one accord in spiritual song unto the praise and honor of the all-holy name of our Lord and Savior Jesus Christ; let us stand in prayer before Him with fear and trembling. And give thanks unto Him in this night hour for His judgments and righteousness; Who chose us by His mercy and granted us to bear the likeness of the heavenly angels unto the glo[ry...]

zham-041.png

PRINTER

22

22

TEXT

ռարանիչս Տեառն Աստուծոյ ամենեցուն և մեզ լինի՛լ: Ե՛ւ մեք այսուհետև սրբելով զան ձինս մեր ’ի խղճէ և ’ի չա՛ր գործոց : Համ բարձցո՛ւք զձեռս մեր ’ի սրբութիւն՝ առանց բարկութեան և երկմըտութեան : Հաւա տո՛վ խնդրեսցուք ’ի նմանէ զքաւութիւն և

զթողութիւն յանցանաց մերոց : Խոստովա՛ն լինելով զգաղտնիս սրտից մերոց ծածկագի տին Աստուծոյ : Ո՛րպէս զի ընդունելով զպա ղատանս մեր աղօթիւք և բարեխօսութեամբ ամենայն սը՛րբոց : Շնորհեսցէ՛ մեզ մարդա սէրն Աստուած կեալ առաքինութեամբ և ա նարատ վարուք ըստ կամաց նորա յայսմ ա՛շ խարհի՛ս : Եւ արժանաւո՛ր լինելով յաւիտե նական և երկնային խորանացն : Զ որ խոստա ցա՛ւ սիրելեաց ի՛ւրոց՝ ճշմարի՛տն Աստուած՝ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէ՛ր մեր կեցո՛ւ և ողորմեա՛ : Կեցո՛ Տէր : Զ մնացուած գիշերիս խաղաղութեամբ անցուցանել՝ հաւատո՛վ . ՚ի Տեառնէ՛ խընդ րեսցուք : Շնորհեա՛ Տէր : Զ հրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց . ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցո՛ւք :

...to be [reconciled] to the Lord God for all and for ourselves. And henceforth, purifying ourselves from [a guilty] conscience and from evil deeds, let us lift up our hands in holiness, without anger and doubting. In faith let us ask of Him expiation and remission of our transgressions, confessing the secrets of our hearts to God, the Knower of secrets, so that, receiving our supplications through the prayers and intercession of all the saints, God the Lover of mankind may grant us to live in virtue and blameless conduct according to His will in this world, and to be made worthy of the eternal and heavenly tabernacles which the true God, JESUS CHRIST our Lord, promised to His beloved. Save [us] and have mercy. [Response:] Save, O Lord. [Deacon:] That we may pass the remainder of this night in peace, in faith let us ask of the Lord. [Response:] Grant, O Lord. [Deacon:] An angel of peace, a guardian of our souls, let us ask of the Lord.

Շնորհեա՛ Տէր : Զ քաւութի՛ւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց՝ ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցուք : Շնորհեա՛ Տէր : Զ սրբոյ խաչին մե՛ծ և կարո՛ղ զօրութիւն յօգնութիւն անձանց մերոց . ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցուք : Շնորհեա՛ Տէր : Եւ և՛ս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ՝ զՏէ՛ր աղաչեսցուք : Տէ՛ր ողորմեա՛ : Զ անձինս մե՛ր և զմիմեանըս Տեառն Աստուծոյ ամենակալի՛ն յանձն արասցուք : Քե՛զ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մե՛ր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում . ասասցուք ամե նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՝ Տէ՛ր ողո՛րմեա :

Grant [this], O Lord. Let us ask of the Lord the expiation and remission of our transgressions. Grant [this], O Lord. Let us ask of the Lord the great and mighty power of the Holy Cross for the help of our souls. Grant [this], O Lord. And again, in unity, for our true and holy faith, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. To Thee, O Lord, let us be committed. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say in unison: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

Եւ ասի Տէր ողորմեա ըստ պատշաճի աւուրն : ՚Ի Կիւրա- կէս և ՚ի տօնս տէրունականս՝ երեք Տէր ողորմեա . Իսկ ՚ի տօնս սրբոց՝ յիսուն Տէր ողորմեա . Նայասաւրս պահոց՝ հարիւր Տէր ողորմեա .

[RUBRIC: And the *T■r o■ormea* [Lord, have mercy] is said according to the proper of the day: on Sundays and on dominical feasts [i.e., feasts of the Lord], three [times] *T■r o■ormea*. But on feasts of the saints, fifty [times] *T■r o■ormea*. On fast days, one hundred [times] *T■r o■ormea*.]

zham-043.png

PRINTER

24

RUBRIC

ԵՐԳ

RUBRIC: SONG

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

[BY] THE LORD NERS■S, CATHOLICOS OF THE ARMENIANS.

RUBRIC

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԱՆՁԻՆ ՋՂՋԱՑԵԼՈՅ

[RUBRIC:] Lamentation of a contrite soul.

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And:

RUBRIC

ԲՈՂՈՔ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐՈՅ ԴԻՄԻ

RUBRIC: Plea of each person.

RUBRIC

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԲԱՐ

[Said] confessionally:

TEXT

ԱՇԽԱՐՀ ամենայն • առ իս նայեցեալ •

The whole world, looking unto me...

TEXT

ախտակից լերո՛ւք : Բանամ զշրթունս • բար-

Be ye fellow sufferers. I open my lips; ex-

TEXT

բառիմ լեզուաւս • բողոքեմ զանձնէս :

I lift up [my voice] with my tongue; I cry out against myself.

TEXT

Տէր ողորմեա՛ • Տէր ողորմեա՛ • Տէր ողորմեա՛ :

Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

TEXT

Գող եղէ մեղաց • գըտօղ կորստեան • գուբ

I became a thief of sins, a finder of perdition, a pit [of evils]...

TEXT

ինձ փորեցի : Դաւեցի զանձն իմ • դաւա-

I dug for myself. I betrayed my soul; betra[yed]—

TEXT

ճանեցի • դարան գործեցի : Տէր ողորմեա՛ :

[...] I [...]; I laid an ambush. Lord, have mercy.

TEXT

Երբեմն էի լոյս • և այժմ եմ խաւար •

Once I was light, and now I am darkness.

TEXT

և ըստուեր մահու : Զիա՛րդ պատմեցից •

and the shadow of death. How shall I recount [it]?

TEXT

զթիւ մեղաց իմոց • զի բազում են յոյժ : Տէր

[... the] number of my sins, for they are exceedingly many. Lord

TEXT

ողորմեա՛ :

Have mercy.

TEXT

Էրկինք և երկիր • եկա՛յք ողբացէք • եղկելի

[O] heavens and earth, come, lament [my] wretched

TEXT

զանձն իմ : Ընտրեցի զչարն • ընկալայ կա-

...my soul. I chose evil; I received will[ingly...]

TEXT

մաւ • ըզհոյլս մեղաց : Տէր ողորմեա՛ :

... [through] the multitudes of sins. Lord, have mercy.

TEXT

Թաթաւիմ տղմով • թաւալիմ ՚ի մեղս •

I am wallowing in the mire; I roll in sins.

TEXT

թօթափիլ չկարեմ : Ժանտախտիւ լըցեալ •

I cannot shake [it] off, filled with pestilence,

TEXT

ժահահոտ եղէ • ժամանակս բազումս : Տէր

I became foul-smelling for a long time, [O] Lord.

TEXT

ողորմեա՛ :

Have mercy.

zham-044.png

PRINTER

25

25

TEXT

՚Ի բաց մեկնեցայ • ՚ի սուրբ խորհրդոց • ՚ի բարեաց գործոց : Լաւ վարկաւ անձն իմ՝ . լուսոյն հեռանալ. լինիլ ընդ խաւար : Տէր ողորմեա" : Խորհուրդըք չարին • խաբեն զհոգիս • խո- րասոյզ առնեն : Ծածկեն անդընդօք • ծի- ծաղին գլորմամբս • ծանակ զիս առնեն : Տէր ողորմեա" : Կամաւ կորացայ • կարկամեալ անձամբ • կանգնիլ ո՛չ կարեմ : Հուր մեղաց կիզօղ • հրդեհեաց որ յիս • հոգևոր բարիս : Տէր ողորմեա" : Ձաղկեցայ մեղօք • ձաղեցին տեսօղքն • ձանձրացաւ հոգիս : Ղեղի դառնութեան • ղօղեալ ՚ի սիրտ իմ . ղամպար իմ՝ շիջաւ : Տէր ողորմեա" : Ճաշակմամբ մեղաց • ճաշեցի զմահ • ճոխս աղքատացայ : Մեռեալ եմ՝ հոգւովս • մոլո- րեալ մտօքս • միայն կամ՝ մարմնովս

: Տէր ողորմեա" : Յորոգայթ մահու • յորսողին անկայ • յաղթեցայ յախտից : Նետից թշնամւոյն • նը- շաւակ եղէ . նոր միշտ խոցոտիմ : Տէր ողոր" : Շուրջ պատեալ զինև • շունք բազումք եղեն • շաղախին արեամբս : Որս եղէ չարին • ուռկանաւ մեղաց • որսացաւ զանձն իմ՝ : Տէր ողորմեա" :

I departed far away from holy mysteries, [and] from good works. My soul deemed it better to withdraw from the light [and] to be with darkness. Lord, have mercy. The thoughts of the evil one deceive my soul, [and] sink [it] deep. They cover [it] with abysses, they mock at my fall, they make a laughingstock of me. Lord, have mercy. Willingly was I bent down; paralyzed in body, I am not able to stand upright. The burning fire of sins set ablaze the spiritual goods that were in me. Lord, have mercy. I was scourged by sins; the onlookers mocked [me]; my soul grew weary. The gall of bitterness, ringing in my heart—my lamp has been extinguished. Lord, have mercy. By the tasting of sins, I tasted death; [once] rich, I have become destitute. I am dead in my spirit, led astray in my mind; I exist in body alone. Lord, have mercy. Into the snare of death, into the hunter[’s trap] I fell; I was overcome by passions. I became a target for the arrows of the enemy; I am continually newly wounded. Lord, have mercy. Many dogs have surrounded me; they are stained with my blood. I became a prey for the evil one; by the net of sins he captured my soul. Lord, have mercy.

zham-045.png

PRINTER

18

18

RUBRIC

Ե Ր Գ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ՚Ի ՊԱՇՏՄԱՆ ԳԻՇԵՐՈՅ

RUBRIC: Canticle of the Lord Ners■s, Catholicos of the Armenians, said at the Night Office [Gis■erayin z■am].

TEXT

Յիշեսցուք ՚ի գիշերի զանուն քո Տէր : Բղխեսցեն սիրտք մեր զբան բարի . և լեզուք մեր պատմեսցեն զգործս երկնա ւոր թագաւորիդ : ՚Ի մէջ գիշերի յարուցեալ խոստովա նեսցուք ըզքեզ Տէր : Օ աղօթս մեր տացուք քեզ Տէր , ՚ի գաւիթըս քո ՚ի մէջ նոր Երուսաղէմի : ՚Ի գիշերի համբարձցուք ըզձեռըս մեր սրբութեամբ առ քեզ Տէր : ՚Ի ձայն գոհութեան ամենայն հոգիք օրհնեցէք ըզՏէր :

Let us remember your name in the night, O Lord. Let our hearts overflow with a good word, and let our tongues recount the deeds of the heavenly King. Rising in the middle of the night, let us give thanks to you, O Lord. Let us offer our prayers to you, O Lord, in your courts, in the midst of the new Jerusalem. In the night, let us lift up our hands in holiness to you, O Lord. With a voice of thanksgiving, let all souls bless the Lord.

RUBRIC

44.

44.

TEXT

Օ արթիք փառք իմ զարթիք , և ես զարթեայց առաւօտուց . ալէ լուիա : Օ արթիք ընդ զուարթունս , մանկունք վերինըն սիօնի . ալէլուիա :

Awake, my glory, awake; and I shall awake at the dawn. Alleluia. Awake with the Vigilant [Angels], children of upper Zion. Alleluia.

zham-046.png

PRINTER

19

19

TEXT

Օ արթիք որդիք լուսոյ, ՚ի յօրհնու թիւն հօրըն լուսոյ . ալէլուիա : Օ արթիք փըրկեալք արեամբ . և տուք ըզփառըս փըրկողի՛ն . ալէլուիա : Օ արթիք նոր ժողովուրդք՝, նոր երգս առեալ

նորոգողի՛ն . ալէլուիա : Օ արթիք հարսունք հոգւով սպասեալք գալոյ սուրբ փեսային . ալէլուիա : Օ արթիք վառեալք լուսով ըստ իմաս տուն սուրբ կուսանացն . ալէլուիա : Օ արթիք պատրաստեցէք իւղ լապտե՛ րաց զջերմ արտասուս . ալէլուիա : Օ արթիք և մի նընջէք, նըման յիմար կուսից նիրհէք . ալէլուիա : Օ արթիք երկիրպագցուք և արտասուօք զայս ասացուք . ալէլուիա :

Awake, sons of light, unto the blessing of the Father of light. Alleluia. Awake, redeemed by [His] blood, and give glory to the Redeemer. Alleluia. Awake, new peoples, taking up new songs to the Renewer. Alleluia. Awake, brides in the Spirit, awaiting the coming of the holy Bridegroom. Alleluia. Awake, burning with light according to the wise holy virgins. Alleluia. Awake, prepare as oil for [your] lamps fervent tears. Alleluia. Awake, and slumber not; [and] do not doze like the foolish virgins. Alleluia. Awake, let us prostrate and with tears say this: Alleluia.

RUBRIC

ԿԻ .

[On] Sunday.

TEXT

Օ արթի՛ր ը՛նդէմ տե՛ր նը՛նջես . Տէ՛ր մի՛ մերժե՛ր ը՛զմե՛զ ի՛ս պա՛ռ : Արի Տէր օգնեա մեզ . տացուք անուա՛ նըդ քում ըզփառս : Այժմ և յաւէտ՝ . Հօր և Որդւոյ, և սուրբ Հոգւոյն . Ամէ՛ն :

Awake! Why do you sleep, O Lord? O Lord, do not cast us off forever. Arise, O Lord, help us; [and] we shall give glory to your name. Now and forever: to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Amen.

zham-047.png

PRINTER

20

Please provide the Classical Armenian text passage you would like translated.

RUBRIC

Քր.

RUBRIC: Deacon [or: Litany (k■aroz, proclamation)]* *(Contextually, the abbreviation ■■. [k■r.] stands for ■■■■■ [k■aroz], indicating a litany/proclamation by the deacon.)*

TEXT

Օ արթո՛ւցեալքս ՚ի զբաղմանէ գիշերայի՛ն հանգը՛ստենէ՛ :

[We] who have been awakened from the absorption of nightly rest.

TEXT

Շնորհեսցէ մեզ մարդասէր Տէր մըխիթարութիւն և ՚ի՛ սփոփան սեկեղեցւոյ :

May the Lord, lover of mankind, grant us consolation and [be] unto the solace of the Church.

TEXT

Ահիւ և դողութեամբ կացցուք ՚ի յա՛ղօթս :

With fear and trembling let us stand in prayer.

TEXT

Եկեալ խոստովանեսցուք ըզյանցանս :

Come, let us confess [our] transgressions.

TEXT

Ե՛ւ գըտցուք ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ՛ զքաւութի՛ւն և՛ ըզմեծ զողորմութիւն :

And let us find from Christ expiation and great mercy.

RUBRIC

Հց.

RUBRIC: Harc■ [Hymn of the Fathers / Canticle of the Three Youths].

TEXT

Ա՛նբաժանելի՛ և՛ միամագոյ Ե՛րըրորդո՛ւթեանդ,
համաձայնեալք ընդ զօրս երկընի՛ց փա՛ռս մատուցանեմք :

To Your indivisible and consubstantial Trinity, uniting [our voices] with the hosts of heaven, we offer glory.

TEXT

Փա՛ռք քեզ :

Glory to you!

TEXT

Ո՛ր յանարուեստ յաթո՛ռ բարձրացեալ հանգչիս՝ . սուրբ Աստըւած հըզօ՛ր և՛ սքանչելագո՛րծ :

[O You] who, exalted, rest upon the uncrafted throne: Holy God, mighty and wonder-working.

TEXT

Փառք քեզ :

Glory to you.

TEXT

Ո՛ր յանէի՛ց գոյացուցե՛ր զամենայն արարածս : սուրբ Աստըւած անճա՛ռ Հօր անեղ Ո՛րդի՛ :

O [You] who brought all creatures into being from non-existence, Holy God, uncreated Son of the ineffable Father.

TEXT

Փա՛ռք քեզ :

Glory to you!

TEXT

Ո՛ր տեսչութեամբ խնամես զամենայն

O [Thou] who by [Thy] providence carest for all [things],

zham-048.png

PRINTER

21

21

TEXT

արարածս : սո՛ւրբ Ա՛ստըւած . բը՛ղխո՛ւմն անըսպառ աղբեր : ՏԷՄ՛Բ : Ժո՛ղովը՛րդապե՛տք եկեղեցւոյ, ՝ի՛ քէն Հայցեն ասելով .

Հովիւ բարի՛ . ո՛ղորը՛մեա՛ բանաւոր Հօ՛տի՛ : Ամէն ալէլուիա՛ . ալէլուիա՛ . ա՛լէլուիա՛ : Ամէն ա՛լէլուիա՛ . ալէլուիա՛ . ա՛լէլուիա՛ :

...creation. Holy God, inexhaustible outpouring of the fountain. [RUBRIC] *T■mb* [Choir/Mode indication]: Pastors of the Church entreat of Thee, saying: O Good Shepherd, have mercy upon [Thy] rational flock. Amen. Alleluia, alleluia, alleluia. Amen. Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [A] Proclamation:

TEXT

Զ արթուցեալքս ամենեքեան ՚ի Հանգըս տենէ՛ քընոյ . զոր շնորՀեաց մեզ մարդասէրն Աստուած ՚ի մխիթարութիւն և ՚ի սփոփանս տկարութեան մե՛րում : Եւ եկեալքս միաբան Հոգևոր երգով ՚ի փառաբանութիւն և ՚ի պա տիւ ամենասուրբ անուան Տեառն մերոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛ՍԻ՛ : Ա՛Հի՛ւ և դո ղութեամբ կացցուք յաղօթս առաջի նորա : Եւ գոՀացարուք զնմանէ ՚ի գիշերային ժա մուս յայսմիկ վասն իրաւանց և արդարու թեա՛ն նորա՛ : Որ ընտրեաց զմեզ ողորմու թեամբն իւրով . և շնորՀեաց մեզ բերել ըզ նմանութիւն երկնային Հրեշտակացն ՚ի փա

Having all awakened from the rest of sleep, which God, the lover of mankind, granted unto us for the comfort and relief of our weakness; and having come together with one accord in spiritual song unto the praise and honor of the all-holy name of our Lord and Savior Jesus Christ; let us stand in prayer before Him with fear and trembling. And give thanks unto Him in this night hour for His judgments and righteousness; Who chose us by His mercy and granted us to bear the likeness of the heavenly angels unto the glo[ry...]

zham-049.png

PRINTER

22

22

TEXT

ռարանիչս Տեառն Աստուծոյ ամենեցուն և մեզ լինի՛լ: Ե՛ւ մեք այսուհետև սրբելով զան ձինս մեր ՚ի խղճէ և ՚ի չար գործոց : Համ բարձցո՛ւք զձեռս մեր ՚ի սրբութիւն՝ առանց բարկութեան և երկմըտութեան : Հաւա տով խնդրեսցուք ՚ի նմանէ զքաւութիւն և զթողութիւն յանցանա՛ց մերոց : Խոստովան լինելով զգաղտնիս սրտից մերոց ծածկագի տին Ա՛ստուծո՛յ : Ո՛րպէս զի ընդունելով զպա ղատանս մեր աղօթիւք և բարեխօսութեամբ ամենայն սը՛րբոց: Շնորհեսցէ՛ մեզ մարդա սէրն Աստուած կեալ առաքինութեամբ և ա նարատ վարուք ըստ կամաց նորա յայսմ աշ խարհի՛ս : Եւ արժանաւո՛ր լինելով յաւիտե նական և երկնային խորանացն : Օ որ խոստա ցա՛ւ սիրելեա՛ց ի՛ւրոց՝ ճշմարի՛տն Աստուած՝ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէ՛ր մեր կեցո՛ և ողորմեա՛ : Կեցո՛ Տէ՛ր : Զ մնացուած գիշերիս խաղաղութեամբ անցուցանել՝ հաւատո՛վ . ՚ի Տեառնէ՛ խընդ րեսցուք : Շնորհեա՛ Տէ՛ր : Զ հրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց . ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցուք :

...to be [reconciled] to the Lord God for all and for ourselves. And henceforth, purifying ourselves from [a guilty] conscience and from evil deeds, let us lift up our hands in holiness, without anger and doubting. In faith let us ask of Him expiation and remission of our transgressions, confessing the secrets of our hearts to God, the Knower of secrets, so that, receiving our supplications through the prayers and intercession of all the saints, God the Lover of mankind may grant us to live in virtue and blameless conduct according to His will in this world, and to be made worthy of the eternal and heavenly tabernacles which the true God, JESUS CHRIST our Lord, promised to His beloved. Save [us] and have mercy. [Response:] Save, O Lord. [Deacon:] That we may pass the remainder of this night in peace, in faith let us ask of the Lord. [Response:] Grant, O Lord. [Deacon:] An angel of peace, a guardian of our souls, let us ask of the Lord.

PRINTER

25

25

TEXT

Շնորհեա՛ Տէր : Ջ քաւութի՛ւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց՝ ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցուք : Շնորհեա՛ Տէր : Ջ սրբոյ խաչին մե՛ծ և կարո՛ղ զօրութիւն յօգնութիւն անձանց մերոց . ՚ի Տեառնէ՛ խնդրեսցուք : Շնորհեա՛ Տէր : Եւ և՛ս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ՝ զՏէ՛ր աղաչեսցուք : Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ջ անձինս մե՛ր և զմիմեանըս Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քե՛զ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում. ասասցուք ամե նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ Տէ՛ր ողո՛րմեա :

Grant [this], O Lord. Let us ask of the Lord the expiation and remission of our transgressions. Grant [this], O Lord. Let us ask of the Lord the great and mighty power of the Holy Cross for the help of our souls. Grant [this], O Lord. And again, in unity, for our true and holy faith, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. To Thee, O Lord, let us be committed. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say in unison: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

Եւ ասի Տէրողորմեա ըստ պատշաճի աւուրն : ՚Ի Կիւրա- կէս և ՚ի տօնս տէրունականս՝ երեք Տէր ողորմեա . Իսկ ՚ի տօնս սրբոց՝ յիսուն Տէր ողորմեա . և յաւուրս պահոց՝ հարիւր Տէր ողորմեա .

RUBRIC: And *T■r o■ormea* [Lord, have mercy] is said according to the proper of the day: On Sundays and on Dominical feasts, three [times] *T■r o■ormea*; but on feasts of the saints, fifty [times] *T■r o■ormea*; and on days of fasting, one hundred [times] *T■r o■ormea*.

zham-051.png

PRINTER

—><— 24 —><—

—><— 24 —><—

RUBRIC

ԵՐԳ

RUBRIC: CANTICLE (*erg*)

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

[BY] THE LORD NERS■S, CATHOLICOS OF THE ARMENIANS.

RUBRIC

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԱՆՁԻՆ ՋՂՋԱՑԵԼՈՅ

[RUBRIC:] Lamentation of a contrite soul.

RUBRIC

ԵՒ

[RUBRIC: And]

RUBRIC

ԲՈՂՈՔ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐՈՑ ԴԻՄԻ

RUBRIC: Plea of each person [of the Trinity]

RUBRIC

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԲԱՐ

Confessionally.

PRINTER

[No text provided for translation]

TEXT

ԱՇԽԱՐՀ ամենայն • առիս նայեցեալ • ախտակից լերո՛ւք :
Բանամ զշրթունս • բարբառիմ լեզուաւս • բողոքեմ զանձնէս :
Տէր ողորմեա՛ • Տէր ողորմեա՛ • Տէր ողորմեա՛ :

All the world, looking upon me, be [my] fellow-sufferers. I open [my] lips, I speak with my tongue, I cry out against myself: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

TEXT

Գոգ եղէ մեղաց • գլտօղ կորստեան • գուբ ինձ փորեցի : Դաւեցի զանձն իմ • դաւաճանեցի • դարան գործեցի : Տէր ողորմեա՛՛ :

I became a bosom of sins, a finder of perdition; I dug a pit for myself. I plotted against myself, I betrayed [my soul], I set an ambush. Lord, have mercy.

TEXT

Երբեմն էի լոյս • և այժմ եմ խաւար • և ըստուեր մահու : Զիա՛րդ պատմեցից • զթիւ մեղաց իմոց • զի բազում են յոյժ : Տէր ողորմեա՛՛ :

Once I was light, and now I am darkness and the shadow of death. How shall I recount the number of my sins, for they are exceedingly many? Lord, have mercy.

TEXT

Էրկինք և երկիր • եկա՛յք ողբացէք • եղկելի զանձն իմ : Ընտրեցի զչարն • ընկալայ կամաւ • ըզհոյլըս մեղաց : Տէր ողորմեա՛՛ :

Heaven and earth, come, lament my wretched soul. I chose evil; I willingly received the multitude of sins. Lord, have mercy.

TEXT

Թաթաւիմ տղմով • թաւալիմ 'ի մեղս • թօթափիլ չկարեմ : Ժանտախտիւ լըցեալ • ժահահոտ եղէ • ժամանակս բազումս : Տէր ողորմեա՛՛ :

I am immersed in mire; I wallow in sins; I cannot shake [them] off. Filled with pestilence, I have become foul-smelling for a long time. Lord, have mercy.

TEXT

’Ի բաց մեկնեցայ • ’ի սուրբ խորհրդոց • ’ի բարեաց գործոց : Լաւ վարկաւ անձն իմ՝ . լուսոյն հեռանալ. լինիլ ընդ խաւար : Տէր ողորմեա" : Խորհուրդըք չարին • խաբեն զհոգիս • խո- րասոյզ առնեն : Ծածկեն անդընդօք • ծի- ծաղին գլորմամբս • ծանակ զիս առնեն : Տէր ողորմեա" : Կամաւ կորացայ • կտրկամեալ անձամբ • կանգնիլ ո՛չ կարեմ : Հուր մեղաց կիզօղ • հրդեհեաց որ յիս • հոգևոր բարիս : Տէր ողորմեա" : Ձաղկեցայ մեղօք • ձաղեցին տեսօղքն • ձանձրացաւ հոգիս : Ղեղի դառնութեան • ղօղեալ ’ի սիրտ իմ • ղամպար իմ շիջաւ : Տէր ողորմեա" : Ճաշակմամբ մեղաց • ճաշեցի զմահ • ճոխս աղքատացայ • Մեռեալ եմ հոգւովս • մոլո- րեալ մտօքս • միայն կամ մարմնովս : Տէր ողորմեա" : Յորոգայթ մահու • յորսողին անկայ • յաղ- թեցայ յախտից : Նետից թշնամւոյն • նը- շաւակ եղէ • նոր միշտ խոցոտիմ : Տէր ողոր" : Շուրջ պատեալ զինև • շունք բազումք եղեն • շաղախին արեամբս : Որս եղէ չարին • ուռկանաւ մեղաց • որսացաւ զանձն իմ : Տէր ողորմեա" :

I departed far from holy thoughts [and] from good works. My soul deemed it better to withdraw from the light [and] to dwell with darkness. Lord, have mercy. The thoughts of the Evil One deceive my soul [and] plunge [it] into the depths. They cover [me] with abysses; they laugh at my downfall [and] make a mockery of me. Lord, have mercy. Willfully I bent low; paralyzed in myself, I cannot rise. The consuming fire of sins burned up the spiritual goods within me. Lord, have mercy. I was disgraced by sins; the onlookers mocked, [and] my soul grew weary. The gall of bitterness struck into my heart; my lamp was extinguished. Lord, have mercy. By the tasting of sins I tasted death; [though once] opulent, I have become impoverished. I am dead in my spirit, led astray in my mind; I exist only in my body. Lord, have mercy. Into the snare of death, of the hunter, I fell; I was overcome by passions. I became a target for the arrows of the enemy; anew I am ever wounded. Lord, have mercy. Many dogs have encompassed me; they are besmeared with my blood. I became prey for

the Evil One; with the net of sins he captured my soul. Lord, have mercy.

zham-053.png

PRINTER

26

26

TEXT

Չարաչար վըշտոք • չարչարի անձն իմ՝ • չունիմ՝ դադարումն : Պարտապան գտայ • պարտուց յանցանաց • պարտեալս ՚ի մեղաց • Տէր ողորմեա" : Ջ անամ՝ զըղջանալ • ջեռանիմ՝ դարձեալ • ջեռնում՝ հրով մեղաց : Ռաբբի կոչեցայ • ռակայ անուանիմ՝ • ռամկական վարուքս : Տէր ողորմեա" : Սիրով ցանկութեան • սաստիկ բարկու- թեան • սիրտ իմ՝ խոցեալ է : Վ իրօք յան- ցանաց • վշտանայ Հոգիս • վարանեալ շրջիմ՝ : Տէր ողորմեա" : Տիրեցին ինձ չարք • տարագիր Հանին • տիրական գրկացն : Րաբունւոյն բարւոյ • րախճական ձայնին • րոտինս ո՛չ լուայ : Տէր ողորմեա" : Ցանկութիւն չարեաց • ցանկալի դիմօք • ցաւեցոյց զաչս իմ՝ : Իիւրաքանչիւրոց • ւիս- մամբ խուռն ախտից • ւիծեալ է Հոգիս : Տէր ողորմեա" : Փութացի՛ր անձն իմ՝ • փախչիլ ՚ի չարեաց • փափագիլ բարեաց : Քեզ միշտ մերձ ծա- նիր • քուն մահու եկեալ • քըննօղ դատաւոր: Տէր ողորմեա" : Սուրբ Աստուածածնին բարեխօսու- թեամբ , յիշեա՛ Տէր և ողորմեա՛ :

With grievous afflictions my soul is tormented; I have no rest. I am found a debtor to the debts of transgressions, overcome by sins: Lord, have mercy. I strive to repent, [yet] I grow fervent again, inflamed by the fire of sins. I was called “Rabbi,” [yet] I am named “Raca” by my vulgar conduct: Lord, have mercy. By the love of lust [and] by fierce anger my heart is pierced. By the wounds of transgressions my spirit is grieved; perplexed I wander about: Lord, have mercy. Evil [powers] have lorded over me; they drove [me] into exile from the Sovereign’s embrace. To the good Master, to the festive voice, I did not lend ear: Lord, have mercy. The desire of evil things, with desirable countenance, has caused my eyes to ache. By the assault of each of the

crowded passions my soul is cast down: Lord, have mercy. Hasten, O my soul, to flee from evil [and] to long for good things. Know that always near to thee has come the sleep of death, [and] the scrutinizing Judge: Lord, have mercy. Through the intercession of the Holy Mother of God (*Astuacacin* [God-bearer]), remember, O Lord, and have mercy.

zham-054.png

PRINTER

27

27

RUBRIC

ՆՈՐԻՆ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ Ե Ր Գ Ա Ղ Ո Թ Ա Կ Ա Ն ’Ի Դ Է Մ Ս Ս Ր Բ Ո Յ Ե Ր Ր Ո Ր Դ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ն ՆԱ ԵՒ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐՈՑ ԴԻՄԻ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԵԱՆՆ ԱՌԱՆՁՆԱԿԻ

[By] the same Lord Ners■s, Catholicos of the Armenians: a prayer-song [addressed] to the Holy Trinity, as well as to each Person of the Trinity individually.

TEXT

ԱՌԱՒՕՏ լուսոյ • արեգական արդար • առ իս լոյս ծագեա՛ : Բղղխումն ’ի Հօրէ • բղղխեա՛ ’ի Հոգւոյս • բան քեզ ’ի Հաճոյս : Գանձդ ողորմութեան. գանձիդ ծածկելոյ. գըտօղ զիս արա՛ : Դուռն ողորտութեան • դաւանողիս բա՛ց • դասեցո՛ վերնոց : Երրեակ միութիւն • եղելոց խնամօղ • և ինձ ողորմեա՛ : Զ արթի՛ր Տէր յօգնել • զար- թո՛ զթըմրեալս • զուարթնոց նըմանիլ : Էդ Հայր անսկիզբն • է ակից Որդի • է միշտ սուրբ Հոգի : Ընկա՛լ զիս գըթած • ընկա՛լ ողորմած • ընկա՛լ մարդասէր : Թագաւո՛ր փառաց • թողութեանց տուօղ • թո՛ղ ինձ զյանցանս : Ժողովօղ բարեաց • ժողովեա՛ և զիս • ժողովս անդրանկաց :

Morning of light, righteous sun, shine forth light upon me. Emanation from the Father, spring forth in my soul words pleasing to Thee. Treasure of mercy, make me a finder of Thy hidden treasure. Door of mercy, open unto me who confess [Thee]; number [me] among the celestial hosts. Triune Unity,

providential Caretaker of created beings, have mercy also upon me. Awaken, O Lord, to help; rouse the slumbering to be like the watchful [angels]. Thou Who art the unoriginate Father, the co-essential Son, [and] ever the Holy Spirit. Receive me, O Compassionate One; receive [me], O Merciful One; receive [me], O Lover of mankind. King of glory, Giver of pardons, forgive me my transgressions. Gatherer of good things, gather me also into the assembly of the firstborn.

zham-055.png

PRINTER

28

28

TEXT

'Ի քէն Տէր հայցեմ. 'ի մարդասիրէդ . ինձ բժշկութիւն : Լեր կեանք մեռելոյս . լոյս խաւարելոյս . լուծանօղ ցաւոյս : Խորհրդոց գիտօղ . խաւարիս շնորհեա՛ . խորհուրդ լուսաւոր : Ծնունդ Հօր ծոցոյ . ծածկելոյս ստուերաւ. ծագեա՛ զլոյս փառաց: Կենարա՛ր փրկիչ . կեցո՛ զմեռեալս . կանգ- նեա՛ զգլորեալս : Հաստեա՛ հաւատով . հաս- տատեա՛ յուսով . հիմնեցո՛ սիրով : Ձայնիւս աղաչեմ . ձեռօքս պաղատիմ . ձիր բարեաց շնորհեա՛ : Ղամբարամբ լուսոյ. ղեկավար ճարտար . ղօղեալս ամրացո՛ : Ճառագայթ փառաց . ճանապարհ ինձ ցո՛յց . ճեպել 'ի յերկինս : Միածինդ Հօր . մո՛յծ զիս յառագաստ . մաքուր հարսանեացդ: Յորժամ գաս փառօք . յահագին աւուրն . յիշեա՛ զիս ՔՐԻՍՏՈՍ : Նորոգօղ հնութեանց . նորոգեա՛ և զիս . նորոգ զարդարեա՛ : Շնորհատու բարեաց . շնորհեա՛ զքաւու- թիւն . շնորհեա՛ զթողութիւն : Ուրախացո՛ Տէր . ոգւոյս փրկութեամբ . ոյր վասն եմ 'ի սուգ : Չար մշակողին . չար սերմանց նորին . չո- րացո՛ զպլտուղն : Պարգևիչ բարեաց . պար- գևեա՛ իմոց . պարտեացս թողութիւն : Ջուր շնորհեա՛ աչացս . ջերմ հեղուլ ար- տօսր . ջընջել ըզյանցանս : Ռետինըդ քաղ-

From You, Lord, from You, Lover of mankind, I implore healing for myself. Be life to me who am dead, light to me who am darkened, looser of my pain. Knower of secrets, grant to my darkness an enlightened mind. Offspring of the Father’s bosom, upon me who am overshadowed, shine the light of glory. Life-giving Savior, quicken the dead, raise up the fallen. Establish [me] in faith, confirm [me] in hope, ground [me] in love. With my voice I beseech, with my hands I entreat: grant the bounty of good things. By the lantern of light, skillful Helmsman, strengthen me who am shaken. Ray of glory, show me the way to hasten to heaven. Only-Begotten of the Father, lead me into the pure bridal chamber of Your nuptials. When You come in glory on the terrible day, remember me, O CHRIST. Renewer of the old, renew me also, adorn [me] anew. Giver of good gifts, grant expiation, grant remission. Gladden [me], Lord, with the salvation of my soul, on whose account I am in mourning. Wither the fruit of the evil husbandman [and] of his evil seeds. Bestower of good things, bestow the remission of my debts. Grant water to my eyes, to shed warm tears to erase my transgressions. Sweet resin [of healing]...

zham-056.png

PRINTER

29

29

TEXT

ցու • ռամ հոգւոյս արբո • ռահ ցոյց ինձ լուսոյ : Սէր անուն ՅԻՍՈՒՍ • սիրով քով ճըմլեա . սիրտ իմ քարեղէն : վ ասըն գըթութեանդ • վասն ողորմութեանդ • վերստին կեցո : Տենչալւոյդ տեսլեամբ • տուր ինձ յագե- նալ. Տէր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Րաբունդ երկ- նաւոր • րոտեա զաշակերտս • րամից երկնայ- նոց: Ցօղ արեան քոյ Տէր • ցօղեա 'ի հոգիս • ցընծասցէ անձն իմ: Ւիւծեալըս մեղօք • ւիւծեալ աղաչեմ . ւիւսել ինձ բարիս : Փրկիչ բոլորից • փութա զիս փրկել • փոր- ձութեանց մեղաց : Քաւիչ յանցանաց • քաւեա զօրհնաբանս • քեզ երգել ըզփառս : Սուրբ Աստուածածնին բարեխօսութեամբ, յիշեա Տէր և

ողորմեա :

... [grant to] my soul; show me the path of light. Love [is your] name, JESUS; soften with your love my stony heart. For the sake of your compassion, for the sake of your mercy, renew [me] to life. With the vision of your desirable [countenance], grant me to be satisfied, Lord JESUS CHRIST. Heavenly Master, teach the disciples of the heavenly hosts. The dew of your blood, Lord, sprinkle upon my soul, [that] my soul may rejoice. Wasted by sins, wasted I beseech [you], to weave for me good things. Savior of all, hasten to save me from the temptations of sins. Expiator of transgressions, expiate [the sins of] those who bless [you], to sing glory to you. Through the intercession of the Holy Mother of God, remember, Lord, and have mercy.

RUBRIC

Ե- զկնի ասի

And afterwards is said:

TEXT

ԱՂՕԹՔ Օ քէն գոհանամք Տէր Աստուած մեր, որ շնորհեցեր մեզ հանգիստ քնոյ խաղաղու- թեամբ : Եւ զարթուցեալ ժամանեցուցեր զմեզ կանխել յերկրպագութիւն ահաւոր և

PRAYER We give thanks to you, Lord our God, who have granted us the rest of sleep in peace, and, having awakened [us], have brought us to arrive early for the worship of [your] awesome and

zham-057.png

PRINTER

30

[30]

TEXT

փառաւորեալ անուանդ քումմ սրբոյ : Տո՛ւր մեզ Տէր աղաչեմք զքեզ, զմնացուած գիշերիս խաղաղութեամբ անցուցանել. և զամենայն ժամանակս կենաց պանդխտութեան մերոյ, երկիւղիւդ քով ամրացո՛ և պահեա՛ : Որպէս զի զգուշութեամբ՝ և անարատ վարուք կրօնա- ւորեալք յայսմ աշխարհիս,

ժամանեսցուք յանքոյթ և ՚ի խաղաղ նաւահանգիստ յաւի- տենական ՚ի կեանսդ : Շնորհօք և մարդասի- րութեամբ Տեառն մերոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Ընդ որում քեզ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն : Խաղաղութիւն ամենեցուն Աստուծոյ երկրպագեսցուք : Նայեա՛ց Տէր բարերար ողորմութեամբ քով յերկրպագուս և ՚ի փառաբանիչս ան- ուանդ քում սրբոյ : Տէր զօրութեանց խա- ղաղացո՛ զանձինս մեր յանմենայն սատանայա- կան խռովութեանց և յաշխարհական զբօսա- նաց : Ջ հրեշտակ խաղաղութեան քո առա- քեա՛ առ մեզ . որ եկեալ պահեսցէ զմեզ ան- խռովս ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի, յարթնութեան և ՚ի հանգստեան մերում : Որպէս զի բարե- պաշտութեամբ և արժանաւորապէս քեզ Տեառնդ ծառայելով ՚ի կեանս յայսոսիկ,

...to your glorified holy name. Grant us, Lord, we beseech you, to pass the remainder of this night in peace, and strengthen and keep all the time of the pilgrimage of our life by your fear; so that, living a religious life in this world with circumspection and blameless conduct, we may arrive at the untroubled and peaceful haven of the eternal life; through the grace and lovingkindness of our Lord and Savior Jesus Christ, with whom to you, [O] Father, and to the Holy Spirit, is due glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen. Peace unto all. Let us bow down to God. Look, beneficent Lord, with your mercy upon those who bow down before and glorify your holy name. Lord of hosts, grant peace to our souls from all satanic disturbances and from worldly distractions. Send to us your angel of peace, who having come, shall preserve us untroubled by day and by night, in our waking and in our rest; so that, serving you, the Lord, with piety and worthily in this life,

TEXT

ժամանեսցուք յաւիտենական երկնից արքայ- ութեան քոյ . զոր պատրաստեցեր ՚ի սկզբա- նէ աշխարհի սրբոց քոց : Եւ ընդ նոսին զո- հանալով փառաւորեսցուք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ . այժմ և միշտ և յաւիտեա- նըս յաւիտենից : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն : Ալէլուիա . Ալէլուիա :

...may we attain to your eternal kingdom of heaven, which you prepared from the beginning of the world for your saints. And with them, giving thanks, may we glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Blessed [be] our Lord Jesus Christ. Amen. Alleluia, alleluia.

RUBRIC

Ապա ասի ՍԱՂՄՈՍ ըստ ձայնին . նա զկնի ՍԱՂՄՈՍԻՆ ասի ըստ ձայնին կանոնագլուխ :

RUBRIC: Then the PSALM is said according to the tone; and after the PSALM, the *kanonaglux* (head of the canon) is said according to the tone.

TEXT

ԿԱՆՈՆԱԳԼՈՒԽՔ ԿԱՐԳԱՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ ԱՋ. Դատեա՛ Տէր զա՛յնոսիկ . ո՛յք դա՛ տե՛ն զի՛ս . ա՛ լէի՛լո՛ւիա՛ : մարտի՛ր ընդ այնոսիկ՝ ոյք մարտընչի՛ն ընդ դի՛ս . ալէի՛լո՛ւիա՛ : Ա՛ռ զզէն և զասպա՛ր քո , և արի՛ յօգնել .

Kanonagluxk■ [Canon Headings] in order according to the Eight Modes (*owt■ jaynk■*). First Mode (*A■* / First Tone): Judge, O Lord, those who judge me; alleluia. Fight against those who fight against me; alleluia. Take up [thy] weapon and shield, and arise to help [me].

zham-059.png

PRINTER

TEXT

ինձ . Հան զսուր քո ընդ դէմ հալածչաց իմոց, արգել զնոսա . և ասա դու ցանձն իմ , թէ փրկութիւն քո ես եմ : Ամաչեսցեն և յամօթ լիցին՝ ոյք խընդ- րէին զանձն իմ. դարձցին յետս և ամաչես- ցեն, ոյք խորհէին ինձ չար : Եղիցին նոքա որպէս փոշի առաջի հողմոյ. և հրեշտակ Տեառն նեղեսցէ զնոսա : Եղիցին ճանապարհք նոցա ՚ի խաւար և ՚ի գայթակղութիւն, և հրեշտակ Աստուծոյ հալածեսցէ զնոսա : ՚Ի նանիր թագուցին ինձ որոգայթ յա- պականութեան իւրեանց, և ՚ի նանիր նախա- տեցին զանձն իմ :

...for me. Draw your sword against my persecutors, check them; and say to my soul, "I am your salvation." Let them be ashamed and put to disgrace who seek my life; let them be turned back and confounded who plot evil against me. Let them be like dust before the wind, and let the angel of the Lord distress them. Let their way be in darkness and [full of] stumbling, and let the angel of God pursue them. For without cause they hid for me the snare of their corruption, and without cause they reproached my soul.

RUBRIC

44.

[44.]

TEXT

Տէր՝ յերկինս է ողորմութիւն քո . ճշմարտութիւն քո մինչև յամպս : ալէ՛ լուիա՛ծբմ ալէ՛լո՛ւիա՛ : Արդարութիւն քո որպէս լերինք Աստ- ուած . իրաւունք քո որպէս խորք բազումք. զմարդիկ և զանասուն կեցուցանես դու Տէր: Որպէս զի բազում արարեր զողորմութիւն քո Աստուած . այլ որդիք մարդկան ՚ի հովանի թևոց քոց յուսացին : Արբեսցին նոքա ՚ի պարարտութենէ տան քո . և զուղխս փափկութեան քո տացես ըմպել նոցա :

Lord, your mercy is in heaven, [and] your truth [reaches] unto the clouds. Alleluia, alleluia. Your righteousness is like the mountains of God; your judgments are like the great deep; you, Lord, preserve men and beasts. How

you have multiplied your mercy, O God; but the children of men shall hope under the shadow of your wings. They shall be filled from the abundance of your house, and you shall give them to drink of the torrent of your delight.

zham-060.png

PRINTER

55

55

TEXT

’Ի քէն է Տէր աղբիւր կենաց . և լուսով երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս : Ծագեա՛ զողորմութիւնս քո՝ ոյք ճանա- չեն զքեզ, զարդարութիւնս քո՝ ոյք ուղիղ են սրտիւք : Մի՛ եկեսցեն ’ի վերայ մեր ոտք ամբար- տաւանից, և ձեռք մեղաւորաց մի՛ դողացու- ցեն զմեզ : Անդ անկցին ամենեքեան՝ ոյք գործեն զա- նօրէնութիւն . մերժեսցին և այլ մի՛ կարաս- ցեն հաստատիլ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն : Ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ . Ա՛լէ՛լո՛ւիա :

From you, Lord, is the fountain of life, and by the light of your face we see light. Shine forth your mercies upon those who know you, [and] your righteousness upon those who are upright in heart. Let not the foot of the arrogant come upon us, and let not the hands of sinners make us tremble. There have all fallen who work iniquity; they shall be cast out and shall not be able to stand. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, Now and always and unto the ages of ages. Amen. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Կ Ո Ղ Մ

RUBRIC: FIRST SIDE [OF THE CHOIR]

TEXT

ԱԿ. Ասա՛ց անըզգամն ’ի սըրտի իւրում՝ թէ՛ ո՛չ գո՛յ Ա՛ստը՛ուա՛ծ . ա՛լէլո՛ւի՛ա : ապականեցան և պղծեցան յանօրէնութեան իւրեանց . և ո՛չ ոք է որ առնէ զքաղցրու թիւն . ա՛լէլո՛ւի՛ա :

Աստուած յերկնից նայեցաւ յամենայն

[Mode] AK [Akn / First Plagal]: The fool said in his heart, "There is no God," alleluia. They are corrupted and have become abominable in their iniquity, and there is no one who does good, alleluia. God looked down from heaven upon all

zham-061.png

PRINTER

34

34

TEXT

որդիս մարդկան , տեսանել թէ իցէ ոք իմաստուն որ խնդրիցէ զԱստուած : Ամենեքեան խոտորեցան ՚ի միասին և ան- պիտանացան : Ոչ ոք է որ առնէ զբարի . և չէ ոք մինչև ՚ի մի : Որպէս ոչ ծանիցեն ամենեքեան ոյք գոր- ծեն զանօրէնութիւն : Ոյք ուտէին զժողովուրդ իմ՝ որպէս կե- րակուր հացի . և առ Աստուած ոչ կար- դացին :

[upon the] sons of men, to see if there be any that is wise, that seeketh God. They have all turned aside together and become unprofitable; there is none that doeth good, no, not even one. Shall they not know, all who work iniquity, who devour my people as food of bread, and have not called upon God?

RUBRIC

ԷԻ .

[The hymn] *■i* [“Thou wast”].

TEXT

Զի ո՛չ գոյր նոցա փոխանակ , և ո՛չ երկեա՛ն յԱստուծոյ : ա՛լէի՛մ, ալուիա ա՛մմլէմ՛, ալուիա : Ձգեաց զձեռն իւր ՚ի հատուցանել նոցա . և նոքա պղծեցին զօրէնս նորա : Բաժանեցան ՚ի սրտմտութենէ երեսաց նորա . և եհաս ՚ի սիրտս նորա : Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ . և ինքեանք որպէս սլաք : Ընկեա ՚ի Տէր զհոգս քո՝ և նա կերակրէ զքեզ . և ոչ տայ յաւիտեան

սասանութիւն արդարոյ : Դու Աստուած իջուսցես զնոսա ՚ի գուբս ապականութեան . արք արիւնահեղք և նեն- գաւորք՝ մի հասարակեսցեն զաւուրս իւր-

For there was no change for them, and they feared not God. *Al■im, aluia, ■mml■m, aluia.* [RUBRIC: Musical chant notation.] He stretched forth his hand to repay them, and they profaned his covenant [lit. laws]. They were divided by the wrath of his countenance, and [war] reached into their [lit. his] hearts. Their words were smoother than oil, yet they were [as] darts. Cast thy care upon the Lord, and he shall sustain [lit. feed] thee; and he shall not suffer the righteous to be shaken forever. But thou, O God, shalt bring them down into the pit of corruption; bloodthirsty and deceitful men shall not live out half their days—

zham-062.png

PRINTER

55

55

TEXT

եանց • այլ ես ՚ի քեզ Տէր յուսացայ : Փառք Հօր և" : Այժմ և" : Ա՛լէ՛՛լուիա : Ա՛լէ՛՛լուիա :

...[vanities]; but I have trusted in you, Lord. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Ձ Ա Յ Ն

RUBRIC: Second Tone (*erkrord jayn*).

TEXT

ԲՁ . Ի քե՛զ Տէր յուսացայ՝ մի ամաչե ցից յաւիտե՛ան • ա՛լէ՛՛լո՛ւիա՛ : յարդարութեա՛ն քում փրկեա և ա՝պրեցո զի՛ս • ա՛լէ՛՛լո՛ւիա՛ : Խոնարհեցո առ իս զունկն քո՝ և կեցո զիս : Լեր իմ Աստուած ապաւէն՝ և տեղի ա մուր կեցուցանել զիս • զի Հաստատութիւն իմ և ապաւէն իմ դու ես : Աստուած իմ փրկեա

զիս ՚ի ձեռաց մե ղաւորի • ՚ի ձեռաց անօրինի և անիրաւի : Դու ես Համբերութիւն իմ Տէր • Տէր յոյս իմ ՚ի մանկութենէ իմմէ : ՚Ի քեզ Հաստատեցայ ես յարգանդէ յո րովայնէ մօր իմոյ դու ես ապաւէն իմ . և առ ՚ի քէն է օգնութիւն իմ յամենայն ժամ : ԿԻ . Ե՛րկի՛րպագցեն նը՝մա ամենայն թագա ւորք երկրի. և ամենայն ազգք ծառայեսցեն նը՛մա՛: ա՛լէ՛՛լո՛ւիա՛ ա՛լէ՛՛լո՛ւիա՛:

[Tone] BD [= Voice 3 / Plagal 1]. In You, O Lord, have I put my trust; let me never be put to shame. Alleluia. In Your righteousness deliver me and save me. Alleluia. Incline Your ear unto me, and save me. Be my God of refuge and a strong fortress to save me; for You are my strength and my refuge. Deliver me, O my God, out of the hand of the sinner, out of the hand of the lawless and the unrighteous. For You are my patience, O Lord; O Lord, [You are] my hope from my youth. By You have I been sustained from the womb; from my mother's belly You are my protector, and my help is from You at all times. *Kc■urd* [Refrain/Verse]: All kings of the earth shall worship Him, and all nations shall serve Him. Alleluia, alleluia.

zham-063.png

PRINTER

36

36

TEXT

Ջ ի փրկեաց զաղքատն ՚ի ձեռաց հզօրի, զաղքատն և զտնանկն, որոյ ո՛չ է իւր օգնա- կան : Անխայեսցէ նա յաղքատն և ՚ի տնանկն . և զանձինս տնանկաց կեցուսցէ . ՚ի վաշխից չարաց փրկեսցէ զանձինս նոցա : Պատուական է անուն նորա առաջի նոցա . կեցցէ, և տացի նմա յոսկւոյն արաբացւոց : Յաղօթս կացցեն առ նա յամենայն ժամ. և զօրհանապազ օրհնեսցեն զնա : Եղիցի հաստատութիւն ընդ ամենայն եր- կիր . և ՚ի վերայ գլխոց լերանց : Բարձրասցի քան զլիբանան պտուղ նորա . և ծաղկեսցի ՚ի քաղաքի Տեառն որպէս խոտ երկրի : Եղիցի անուն

Տեառն օրհնեալ յաւիտեան, զի յառաջ քան զարև է անուն նորա : ’Ի նա օրհնեսցին ամենայն ազգք երկրի, և ամենայն ազինք երանիցեն նմա : Օրհնեալ Տէր Աստուած Իսրայէլի որ առնէ սքանչելիս միայն . և օրհնեալ է ա- նուն սուրբ փառաց նորա յաւիտեան . լցցի փառօք նորա ամենայն երկիր . եղիցի եղիցի : Փառք Հօր և՛: Այժմ և՛: Ալէլուիա, Ալէլուիա :

For he delivered the poor from the hand of the strong, the poor and the destitute, for whom there is no helper. He shall spare the poor and the destitute, and shall save the souls of the destitute; from evil usury he shall deliver their souls. Precious is his name before them; he shall live, and unto him shall be given of the gold of Arabia. They shall offer prayers unto him at all times, and continually shall they bless him. May there be stability throughout all the earth and upon the tops of the mountains. His fruit shall be exalted higher than Lebanon, and shall blossom in the city of the Lord like the grass of the earth. May the name of the Lord be blessed forever, for his name exists before the sun. In him shall all the nations of the earth be blessed, and all peoples shall call him blessed. Blessed be the Lord God of Israel, who alone does wonders; and blessed is the holy name of his glory forever. May all the earth be filled with his glory. Let it be, let it be. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia, Alleluia.

zham-064.png

PRINTER

37

37

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior side:

TEXT

ԲԿ. Ողորմութի՛ւնս քո Տէր յաւի՛ տեան օրհնեցի՛ց . ա՛լէ ծռ/ ՛լուիա : յազգէ յազգ պատմեցից ըզճշմարտութիւնս քո բե՛րանով

ի՛մով . ա՛լէ ՛լուիա՛ : Ասացեր՝ թէ աշխարհս ողորմութեամբ շի- նեսցի . յերկինս պատրաստ եղիցի ճշմար- տութիւն քո : Եդի ուխտ ընտրելոց իմոց . երդուայ Դաւթի ծառայի իմոյ : Յաւիտեան հաստատեցից զզաւակ քո . և շինեցից յազգէ յազգ զաթոռ քո : Խոստովան եղիցին երկինք սքանչելեաց քոց Տէր, և ճշմարտութիւն քո յեկեղեցիս սրբոց : Ո՞վ է յամպս որ հաւասարի քեզ . կամ ո՞վ նմանիցի Տեառն յՈրդիս Աստուծոյ : Փ. Դարձուցե՛ր զօգնութիւն ՚ի սրոյ նո- րա . և ո՛չ ընկալար զնա ՚ի՛ պա՛տե՛րազմի : ա՛լէ՛լուի՛ա ա՛լէ ծռ/ ՛լուիա : Անարգեցեր զսրբութիւն նորա, և զա թոռ նորա յերկիր կործանեցեր : Նուազ արարեր զաւուրս ժամանակաց նորա . և հեղեր զնովաւ զամօթ :

[Tone] BK (Tone 8 / Plagal Fourth Tone): I will sing of your mercies, O Lord, forever, alleluia; from generation to generation I will proclaim your truth with my mouth, alleluia. You said: "The world shall be built up with mercy; your truth shall be established in the heavens." "I made a covenant with my chosen ones; I swore to David my servant: 'I will establish your offspring forever, and build up your throne from generation to generation.'" The heavens shall confess your wondrous works, O Lord, and your truth in the assembly of the saints. For who in the clouds can be compared to you, or who among the sons of God can be likened to the Lord? Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]: You have turned back the help of his sword, and did not uphold him in battle, alleluia, alleluia. You have dishonored his sanctuary, and cast down his throne to the ground. You have shortened the days of his times, and poured shame over him.

zham-065.png

PRINTER

58

58

TEXT

Մինչև յե՞րբ դարձուցանես զերեսս քո իսպառ • բորբոքեսցի որպէս հուր բարկու- թիւն քո : Իսկ արդ՝ յիշեա՛ և տես՝ թէ ո՞վ է իմ

հան- գիստ • միթէ ՚ի զո՞ւր ինչ ստեղծեր զամե- նայն որդիս մարդկան : Ո՞վ է մարդ որ կեցցէ՝ և ո՛չ տեսցէ զմահ, կամ փրկեսցէ զանձն իւր ՚ի ձեռաց դժոխոց : Ու՞ր են ողորմութիւնք քո Տէր առաջինք, զոր երդուար Դաւթի ճշմարտութեամբ քով: Յիշեա՛ զնախատինս ծառայի քո, զոր ըն- կալայ ՚ի ծոց իմ յազգաց բազմաց : Օ որ նախատեցին թշնամիք քո Տէր • նա- խատեցին փոխանակ օծելոյ քո : Օրհնեալ Տէր Աստուած յաւիտեանս յաւիտենից՝ եղիցի եղիցի : Փառք Հօր և" . Այժմ և" : Ա՛լէլուիա՛ . Ա՛լէ՛ ՛՛լուիա :

How long will you turn your face away forever? Shall your wrath burn like fire? And now, remember and see what my substance is. Did you create all the sons of men in vain? Who is the man who shall live and not see death, or save his soul from the hand of Hades? Where are your former mercies, Lord, which you swore to David by your truth? Remember the reproach of your servant, which I have borne in my bosom from many nations; [With] which your enemies have reproached, Lord, have reproached in exchange for your anointed. Blessed be the Lord God forever and ever. Amen, amen [literally: let it be, let it be]. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

THIRD TONE

TEXT

ԳՁ . Խոստովան եղերուք Տեառն՝ զի՛ քաղ ցըր է՛ . ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ջ ՛՛ : զի յաւիտեան է ողորմութիւն նորա . ա՛լէ՛ լուիա՛ :

[Tone] ■■ (Gj [Third Tone]). Give thanks unto the Lord, for [He is] good, alleluia; for His mercy [endures] forever, alleluia.

zham-066.png

PRINTER

59

TEXT

Ո՞ խօսեսցի զզօրութիւնս Տեառն . լսելի արասցէ զամենայն օրհնութիւնս նորա : Երանի ոյք պահեն զիրաւունս, և առնեն զարդարութիւն յամենայն ժամ: Յիշեա զմեզ Տէր ընդ հաճոյս ժողովր- դեան քո . և այց արա մեզ ՚ի փրկութեան քում: Տեսցուք մեք զքաղցրութիւն ընտրելոց քոց . ուրախ եղիցուք մեք յուրախութիւն ազգի քոյ . և գովիցուք մեք ՚ի ժառանգու- թեան քում: Մեղաք մեք ընդ հարսն մեր . անօրինեցաք և յանցեաք :

Who shall speak the mighty acts of the Lord, [or] make all His praises heard? Blessed are they who keep justice and do righteousness at all times. Remember us, O Lord, with the favor [shown] to Your people, and visit us with Your salvation. That we may see the goodness of Your chosen, that we may rejoice in the gladness of Your nation, and that we may glory in Your inheritance. We have sinned with our fathers; we have committed iniquity and transgressed.

RUBRIC

ԷԻ .

[HE] WHO WAS [■I].

TEXT

Մատնեաց զնոսա ՚ի ձեռս հեթանոսաց. տիրեցին նոցա ատելիք իւրեանց . և թշնա- միք իւրեանց նեղեցին զնոսա . և խոնարհ եղեն ՚ի ներքոյ ձեռաց նոցա : ալէլո՛ւ իա՛ մ՛ ՛ ղո՛ մծծռի՛. ալէլուիա : Բազում անգամ փրկեաց զնոսա, և նոքա դառնացուցին զնա ՚ի խորհուրդս իւրեանց . և կորացան յանօրէնութեան իւրեանց : Հայեցաւ Տէր ՚ի նեղութիւնս նոցա, ՚ի լսել ձայնի աղօթից նոցա : Յիշեաց զուխտ իւր, և զղջացաւ ըստ բա- զում ողորմութեան իւրում. և ետ զնոսա ՚ի գթութիւնս առաջի ամենայն գերչաց նոցա :

He delivered them into the hands of the Gentiles; those who hated them ruled over them, and their enemies oppressed them, and they were brought low under their hands. Alleluia, [melisma], alleluia. Many times He delivered them, but

they provoked Him with their counsels, and were brought low in their iniquity. The Lord looked upon their affliction, when He heard the voice of their prayer. He remembered His covenant, and relented according to the multitude of His mercy, and He gave them over to compassion before all their captors.

zham-067.png

PRINTER

40

40

TEXT

Փրկեա՛ զմեզ Տէր Աստուած մեր . և ժո- ղովեա՛ զմեզ ՚ի հեթանոսաց : Խոստովան եղիցուք անուան քում սըր- բոյ . և պարծեսցուք յօրհնութիւնս քո : Օրհնեալ Տէր Աստուած իսրայէլի՝ յա- ւիտեանս յաւիտենից : Եւ ասասցէ ամենայն ժողովուրդն՝ եղիցի եղիցի : Փա՛ռք Հօր և" : Այժմ և" : Ա՛լէլո՛ւիա՛ մ՛ղս՛ մծ . Ա՛լէլո՛ւիա՛ :

Save us, O Lord our God, and gather us from [among] the nations, That we may give thanks to Your holy name, and glory in Your praise. Blessed be the Lord God of Israel from eternity unto eternity. And let all the people say: So be it, so be it. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՎԱՌ

Ardent [tone].

TEXT

ԳԿ. Արարի՛ իրաւունս և արդարու թի՛ւն. ա՛լէ՛լուիա՛ : մի մատներ զիս ՚ի ձեռս նեղչաց իմոց . ա՛լէ՛լուիա՛ : Ընկա՛լ զծառայս քո ՚ի բարի . զի մի ամբարտաւանք զղուեսցեն զիս : Սպասեցին աչք իմ փրկութեան քում Տէր, և բանից արդարութեան քո : Արա՛ ընդ ծառայի քում Տէր ըստ ողոր- մութեան քում. զարդարութիւնս քո ուսո՛ ինձ : Ծառայ քո եմ ես,

իմաստո՛ւն արա զիս, և ծանեայց զվկայութիւնս քո :

Tone 3 (GK) [Gamate■k■]: I have done justice and righteousness; alleluia. Do not hand me over into the hands of my oppressors; alleluia. Receive your servant for good, lest the proud oppress me. My eyes have waited for your salvation, Lord, and for the words of your righteousness. Deal with your servant, Lord, according to your mercy; teach me your statutes. I am your servant; make me wise, and I shall know your testimonies.

zham-068.png

PRINTER

41

41

TEXT

ժամ է պաշտել զՏէր • խափանեցին զօ- րէնս քո :

It is time to serve the Lord: they have frustrated your law.

RUBRIC

ԷԻ.

■I [“I was” / “He who is”].

TEXT

Մերձեսցին խնդրուածք իմ առաջի քո Տէր • ըստ բանի քում իմաստուն արա զի՛ս : ա՛լէ՛լուիա . ա՛լէ՛լուիա : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր • և բանիւ քով փրկեա զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո, յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո : Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո • զի ամենայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս • զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր • և օրէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն իմ, օրհնեսցէ զքեզ . և իրա- ւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ. խնդրեա զծառայս քո, զի զպատուիրանս քո ես ոչ մոռացայ : Փառք Հօր և" : Այժմ և" : Ա՛լէ՛լուիա . Ա՛լէ՛լուիա :

Let my supplication draw near before you, O Lord; according to your word grant me understanding. Alleluia. Alleluia. Let my prayer enter before you, O Lord, and by your word deliver me. My lips shall pour forth your praise, when you have taught me your righteousness. My tongue shall speak of your words, for all your commandments are in righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation, O Lord, and your law was my discourse. Let my soul live, [and] it shall praise you; and let your judgments help me. I have gone astray like a lost sheep; seek your servant, for I have not forgotten your commandments. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. Alleluia.

zham-069.png

PRINTER

42

42

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Mode

TEXT

ԴՁ. Օրհնեա՛ անձն իմ ըզՏէր . օրհնեցի՛ց ըզՏէ՛ր ՚ի կեա՛նս ի՛մ. ա՛լէլո՛ւ իա՛ : սաղմոս ասացից Աստուծոյ իմոյ՝ մինչև եմ ես . ա՛լէլո՛ւ իա՛ : Մի յուսայք յիշխանս՝ և մի յորդիս մարդ- կան . զի ո՛չ գոյ փրկութիւն ՚ի նոսա : Ելցէ հոգի ՚ի նոցանէ՝ և դարձցին անդ- րէն ՚ի հող . և յայնմ աւուր կորիցեն ամե- նայն խորհուրդք նոցա : Երանի ազգի՝ որոյ Տէր Աստուած Յա- կովբայ օգնական է նմա . և յոյս նորա ՚ի Տէր Աստուած է : Ո՞ արար զերկինս և զերկիր, զծով՝ և զամենայն որ է ՚ի նոսա : Ո՞ պահէ զճշմարտութիւն յաւիտեան . և առնէ իրաւունս զրկելոց : ԴԻ. Գո՛վեա՛ Երուսաղէմ ը՛զՏէ՛ ր . ա՛լէմծն:մ ՛ ՛ յ ոբծլծծլ լո՛ւ իա՛ : Եւ օրհնեա զԱստուած քո սիօն : Զ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց, և օրհ- նեաց զորդիս քո ՚ի քեզ : Ո՞ եդ զսահմանս քո ՚ի

խաղաղութիւն . պարարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ :

[Tone] 4. Praise the Lord, O my soul! I will praise the Lord in my life; alleluia! I will sing psalms to my God as long as I exist; alleluia! Put not your trust in princes, nor in the sons of men, for there is no salvation in them. His spirit shall go forth from them, and they shall return again to the earth; and on that day all their thoughts shall perish. Blessed is the nation whose helper is the Lord God of Jacob, and whose hope is in the Lord God, Who made heaven and earth, the sea, and all that is in them; Who keepeth truth forever, and executeth justice for the wronged. [Tone] 4 [Variant / Plagal]. Praise the Lord, O Jerusalem; alleluia! And praise thy God, O Sion! For He hath strengthened the bars of thy gates, and hath blessed thy children within thee; Who hath established peace in thy borders, [and] filled thee with the fat of the wheat.

zham-070.png

PRINTER

15

15

TEXT

Առաքէ զբան իւր յերկիր . վաղվաղ ընթանայ պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր, և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս . առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ: Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա . շնչես ցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ, զարդարու- թիւն և զիրաւունս իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր . և զդատաստանս իւր ո՛չ յայտնեաց նոցա : Փա՛ռք Հօր և." Այժմ և" . Ա՛լէմծ, Թմ" : ՛լուիա . Ալէ" :

He sendeth forth his word upon earth: his word runneth swiftly. He giveth snow like wool: he scattereth the mist like dust. He casteth forth his ice like morsels: who can stand before his cold? He sendeth out his word, and melteth them: the winds shall blow, and the waters shall flow. He declareth his word unto Jacob, his righteousness and his judgments unto Israel. The Lord hath not dealt so with every nation: neither hath he manifested his judgments unto them. Glory to the Father, and [to the Son, and to the Holy Spirit.] Now and [always,

and unto the ages of ages. Amen.] Alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՎԵՐՋ

RUBRIC: End.

TEXT

ԴԿ . Սի՛րե՛ցից ըզքե՛զ Տէր զօրութի՛ւն ի՛մ. ա՛լէ Թլո՛ւմ մ ւիա՛ : Տէր հաստատիչ իմ, ապաւէն իմ և փրկիչ ի՛մ. ա՛լէ Թլո՛ւմ մ ւիա՛ : Աստուած օգնական իմ, և ես յուսամ ՚ի նա . ապաւէն իմ, եղջիւր փրկութեան իմոյ՝ ընդունելի իմ է : Օրհնելով կարդացից առ Տէր, և ՚ի թըշ- նամեաց իմոց ապրեցայց :

[Mode] DK [Plagal of the Fourth Tone]. I will love You, O Lord, my strength. Alleluia. The Lord is my firm foundation, my refuge, and my deliverer. Alleluia. God is my helper, and I hope in Him; my refuge, the horn of my salvation, my protector. Praising, I will call upon the Lord, and I shall be saved from my enemies.

zham-071.png

PRINTER

44

[44]

TEXT

Շուրջ եղեն զինև երկունք մահու . և ուղիք անօրէնութեան խռովեցուցին զիս : Վիշտք դժոխոց պաշարեցին զիս . և ժա- մանեցին ինձ որոգայթք մահու : 'Ի նեղութեան իմում՝ ես առ Տէր կար- դացի, և առ Աստուած իմ՝ աղաղակեցի :

The pangs of death surrounded me, and the torrents of iniquity troubled me. The sorrows of hell encompassed me, and the snares of death overtook me. In my distress I called upon the Lord, and cried out unto my God.

RUBRIC

փո .

P■ox [antiphon]:

TEXT

Օգե՛ցուցեր ինձ զօրութիւն 'ի պա- տերազմի . և զյարուցեալսն 'ի վերայ իմ՝, ներքոյ իմ՝ արարե՛ր . ալէ՛ լուժիա ա՛լէ՛ լո՛ւժ մ իա : Օ թշնամիս իմ՝ Հալածականս արարեր . և զատելիս իմ՝ սատակեցեր : Աղաղակեցին , և ոչ ոք էր որ փրկէր ըզ- նոսա . կարդացին առ Տէր, և ո՛չ լուաւ նոցա : Մանրեցից զնոսա որպէս փոշի առաջի Հողմոյ . և որպէս կաւ գռեհաց կոխեցից ըզ- նոսա : Փրկեսցէ զիս Տէր 'ի Հակառակութենէ ժողովրդոց. և կացուսցէ զիս գլուխ Հեթա- նոսաց : Ժողովուրդ՝ զոր ո՛չ գիտէի, ծառայեաց ինձ. և 'ի լուր ականջաց լուաւ ինձ : Որդիք օտարաց ստեցին ինձ. որդիք օտարաց մաշեցան, և կաղացան 'ի շաւղաց իւրեանց : Կենդանի է Տէր՝ և օրհնեալ է Աստ-

Thou hast girded me with strength for battle, and those that rose up against me hast thou cast down under me. Alleluia, alleluia. Thou hast put mine enemies to flight, and hast destroyed those who hate me. They cried out, and there was none to save them; they called unto the Lord, and he heard them not. I will crush them like dust before the wind, and tread them down like the mire of the streets. The Lord shall deliver me from the contention of the peoples, and shall establish me as head of the nations. A people whom I had not known served me, and at the hearing of the ear they obeyed me. The children of foreigners dealt falsely with me; the children of foreigners wasted away, and limped [away] from their paths. The Lord liveth, and blessed is God—

zham-072.png

PRINTER

15

15

TEXT

ուած . և բարձր եղիցի Աստուած փրկու- թեան իմոյ : Աստուած է որ խնդրէ զվրէժ իմ . և հնա- զանդ առնէ զժողովուրդս ընդ ինև : Փրկիչ իմ 'ի թշնամեաց իմոց բարկացո- ղաց • յայնցանէ որք յարուցեալ են 'ի վերայ իմ՝ բարձր արարեր զիս . և յառնէ

անիրաւէ փրկեցեր զիս : Վ ասն այսորիկ՝ խոստովան եղէց քեզ ՚ի հե- թանոս . և անուան քում սաղմոս ասացից : Մեծ արարեր զփրկութիւն թագաւորի նորա . առնել ողորմութիւն ընդ օծելոյ նորա Դաւթի . և ընդ զաւակի նորա յազգէ մինչև յազգ : Փառք Հօր և" . Այժմ և միշտ և : Ալէ՛ լո՛ւիա . Ալէ՛ լո՛ւիա :

[... God], and exalted be the God of my salvation: God is [He] who avenges me, and subdues the peoples under me: My savior from my angry enemies; from those who have risen up against me You have exalted me, and from the unjust man You have delivered me: For this reason, I will give thanks to You among the Gentiles, and I will sing a psalm unto Your name: You have magnified the salvation of His king, to show mercy to His anointed, David, and to his seed from generation to generation: Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and always and [unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. Alleluia.

zham-073.png

PRINTER

46

46

RUBRIC

ԿԱՆՈՆԱԳԼՈՒԽ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԻՒՐԱԿԷԻՆ ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: *Kanonaglux* [Canon head / Head of the Canon] of Great Eve of Lent (*Bun Barekendan*) and of New Sunday [Low Sunday]: Psalm.

TEXT

Օրհնեա՛ անձն իմ զՏէր • օրհնեցից զՏէր ՚ի կեանս իմ • սաղմոս ասացից Աս- տուծոյ իմոյ՝ մինչև ե՛մ ես : Մի՛ յուսայք յիշխանս՝ և մի՛ յորդիս մարդ- կան , զի ո՛չ գոյ փրկութիւն ՚ի նոսա : Ելցէ հոգի ՚ի նոցանէ՝ և դարձցին անդ- րէն ՚ի հող . և յայնմ աւուր կորիցեն ամե- նայն խորհուրդք նոցա : Երանի ազգի՝ որոյ Տէր Աստուած Յակով- բայ օգնական է նմա • և յոյս նորա ՚ի Տէր Աստուած է : Ո՞

արար զերկինս և զերկիր , զծով՝ և զա- մենայն որ է ՚ի նոսա : Ո՞ պահէ զճշմարտութիւն յաւիտեան . և առնէ իրաւունս զրկելոց : Տա՛յ հաց քաղցելոց • և արձակէ զկապեա- լըս Տէր :

Praise the Lord, O my soul! I will praise the Lord throughout my life; I will sing psalms to my God as long as I exist. Do not put your trust in princes, nor in the sons of men, for there is no salvation in them. Their spirit shall depart from them, and they shall return again to the earth; on that day all their thoughts shall perish. Blessed is the nation whose helper is the Lord God of Jacob, and whose hope is in the Lord God; Who made heaven and earth, the sea, and all that is in them; Who keeps truth forever, and executes justice for the wronged; [Who] gives bread to the hungry; the Lord releases those who are bound.

zham-074.png

PRINTER

47

47

TEXT

Տէր բանայ զաչս կուրաց . և կանգնէ ըզ- գլորեալս Տէր : Տէր սիրէ զարդարս . Տէր պահէ զպան- դուխտս . զորբս՝ և զայրիս ընդունի Տէր . և զճանապարհս ամբարշտաց կորուսանէ : Թագաւորեսցէ Տէր յաւիտեան , Աստ- ուած քո սիօն՝ յազգէ մինչև յազգ :

The Lord opens [the eyes] of the blind, and the Lord raises up the fallen. The Lord loves the righteous; the Lord preserves the strangers; the Lord receives the orphans and the widows, and destroys the ways of the ungodly. The Lord shall reign forever, your God, O Zion, from generation to generation.

RUBRIC

կի .

[On] Sunday.

TEXT

Օ՛րհնեցի՛ց ըզքե՛զ գոհութեա՛մբ ՚ի կեանս ի՛մ. սաղմոս ասացից քե՛զ Քրի՛ստո՛ս թագաւո՛ր յաղթակա՛ն նո՛ր ե՛րգո՛վ օրհ

նութեա՛մբ :

I will bless you with thanksgiving throughout my life; I will sing a psalm to you, O Christ, victorious King, with a new song of praise.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Psalm

TEXT

Օրհնեցէք զՏէր՝ զի բարի է սաղմոս . Աստուծոյ մերում քաղցր եղիցի օրհնութիւն: Շինէ զԵրուսաղէմ Տէր . և զցրուեալսն իսրայէլի ժողովէ : Բժշկէ զբեկեալ սիրտս , և պատէ զամե- նայն վէրս նոցա : Ո՞ թուէ զբազմութիւն աստեղաց . և զամե- նեսեան զնոսա յանուանէ կոչէ : Մեծ է Տէր , և մեծ է զօրութիւն նորա . իմաստութեան նորա ո՛չ գոյ բաւ : Ընդունի զհեզս Տէր . և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչև յերկիր :

Praise the Lord, for a psalm is good; to our God may praise be sweet. The Lord builds up Jerusalem, and gathers the dispersed of Israel. He heals the broken in heart, and binds up all their wounds. He numbers the multitude of the stars, and calls them all by [their] names. Great is the Lord, and great is his power; of his wisdom there is no measure. The Lord receives the meek, and brings the proud low even to the ground.

zham-075.png

PRINTER

48

48

TEXT

Օրհնեցէք զԱստուած խոստովանու- թեամբ. սաղմոս ասացէք նմա օրհնութեամբ: Ո՞ զգեցոյց զերկինս ամպովք . և պատրաստ արար զանձրև իւր յերկիր : Բուսոյց զխոտ ՚ի լերինս , և զդալարի՝ ՚ի ծառայութիւն մարդկան : Ո՞ տայ անասնոց կերակուր . ձագուց ագ- ռաւուց՝ ոյք կարդան առ նա : Ո՛չ թէ ընդ զօրութիւնս

ձիոյ կամեցաւ Տէր . և ո՛չ ընդ իրանս առն Հսկայի Հա- ճեցաւ : Այլ Հաճեցաւ Տէր ընդ երկիւղածս իւր . և ընդ այնոսիկ՝ ոյք յուսան յողորմութիւն նորա :

Praise God with thanksgiving; sing psalms to him with praise. [He] who clothed the heavens with clouds, and prepared his rain for the earth; Who made grass grow upon the mountains, and green herbs for the service of mankind; Who gives food to the beasts, [and] to the young ravens that cry unto him. The Lord takes not pleasure in the strength of a horse, nor does he delight in the legs of a giant man; Rather, the Lord takes pleasure in those who fear him, and in those who hope in his mercy.

RUBRIC

փո .

P■ox [versicle]:

TEXT

Քա՛ղցրասցի՛ն քե՛զ ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զոՀու թի՛ւնք ե՛րկիւղածա՛ց անուան քո՛. զո՛ր յուսա՛ ցուցե՛ր ողորմութեամբ քո՛ վ ՚ի խորՀո՛ւրդս կենսաբեր գալստե՛անդ քո՛յ : ՍԱՂՄՈՍ Գովեա՛ Երուսաղէմ ըզՏէր : Եւ օրհնեա՛ զԱստուած քո սիօն : Ջ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց , և օրհ- նեաց զորդիս քո ՚ի քեզ :

May the thanksgivings of those who fear your name be sweet to you, O Christ, whom you have filled with hope by your mercy toward the mysteries of your life-bearing coming. PSALM Praise the Lord, O Jerusalem, and bless your God, O Zion. For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you.

zham-076.png

PRINTER

49

49

TEXT

Ո՞ եղ զսահմանս քո ՚ի խաղաղութիւն • պարարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ : Առաքէ զբան իւր յերկիր • վաղվաղ ըն-

թանան պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր , և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս . առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ : Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա • շընն- չեսցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ, զարդարու թիւն և զիրաւունս Իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր . և զդատաստանս իւր ո՛չ յայտնեաց նոցա :

[He] who set peace [in] your borders, [and] satisfied you with the fat of the wheat. He sends forth his word upon the earth; his decrees run swiftly. He lays down the snow like wool, and scattered the frost like dust. He casts forth ice like morsels; before his cold, who can stand? He sends forth his word and melts them; the winds shall blow, and the waters shall flow. He declares his word to Jacob, his righteousness and his judgments to Israel. The Lord did not do so for all nations, and he did not reveal his judgments unto them.

RUBRIC

ԿԻ .

[On] Sunday.

TEXT

Ջ քե՛զ Քրիս՛տոս գովէ՛ եկե՛ղեցի՛ փը՛ր կեա՛լ քո սո՛ւրբ • ցընծալո՛վ տեսանէ՛ ըզ քե՛զ ը՛զ փըրկո՛ղդ ե՛կեա՛լ Հա՛յրակա՛ն ի՛շխա նութեա՛մբ ՚ի՛ պըսակե՛լ ը՛զ սո՛ւրբը՛ս քո՛ :

The church, [which was] redeemed by your holy [blood], praises you, O Christ; rejoicing, it beholds you, the Savior, come with paternal authority to crown your saints.

zham-077.png

PRINTER

50

[Page 50]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆԱԳԼՈՒԽ

RUBRIC: CANON HEAD (*Kanonaglux* [opening section of a liturgical canon])

RUBRIC

Մ Ե Ծ Ի Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ Ն

[ON] GREAT FRIDAY [GOOD FRIDAY]

RUBRIC

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

RUBRIC: Psalm

TEXT

Իշխա՛նք հալածեցին զիս ՚ի նանիր .

Princes persecuted me without cause.

TEXT

ա՛լէնլո՛ւմ ւիա՛ :

Alleluia.

TEXT

և ՚ի բանից քոց երկեաւ սիրտ իմ . ա՛լէն

and my heart was in dread of your words. Alle[luia].

TEXT

լո՛ւմ ւիա՛ :

[Allel]uia!

TEXT

Ցնծացայ ես ՚ի բանս քո , որպէս այն՝ որ

I rejoiced in your words, as one who

TEXT

գտանէ աւար բազում :

[one that] findeth great spoil.

TEXT

Ջ մեղս ատեցի և անարգեցի , և զօրէնս

I hated and despised sins, and [Thy] law

TEXT

քո սիրեցի :

I loved [that which is] Thine.

TEXT

Եօթն անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ,

Seven times a day I will praise you,

TEXT

վասն իրաւանց և արդարութեան քո :

Because of your judgments and your righteousness.

TEXT

Խաղաղութիւն բազում է այնոցիկ՝ ոյք

Great peace is theirs who

TEXT

սիրեն զօրէնս քո . և ո՛չ գոյ ՚ի նոսա գայ-

[who] love your law, and there is no stumbling-

TEXT

թակղութիւն :

[stumbling-block / scandal / offense] :

TEXT

Սպասեցի փրկութեան քում Տէր , և ըզ-

I waited for your salvation, O Lord, and [the]—

TEXT

պատուիրանս քո սիրեցի :

I have loved your commandments.

TEXT

Պահեաց անձն իմ զվկայութիւնս քո , և

My soul kept your testimonies, and

TEXT

սիրեաց զնոսա յոյժ :

[He] loved them exceedingly.

TEXT

Պահեցից զպատուիրանս և զվկայութիւնս

I will keep the commandments and the testimonies

TEXT

քո . զի ամենայն ճանապարհք իմ առաջի

The context is liturgical/biblical (Psalm 118:168 / 119:168 in the Classical Armenian Psalter / Book of Hours): "... ■■. ■■ ■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■ ■■ ■■■■■■ [■■ ■■]" -> "... of Yours; for all my ways [are] before [You]." Given the exact fragment: "■■ . ■■ ■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■ ■■ ■■■■■■" -> "... Yours; for all my ways [are] before..." (or "Thee; for all my ways [are] before [Thee] / before [Thee, O Lord]"). Applying the instruction to keep liturgical register and bracket supplied words:... of Yours; for all my ways [are] before [You]...

TEXT

քո են :

[are] Thine.

zham-078.png

PRINTER

51

51

TEXT

44. Մերձեսցի՛ն խնդրուածք իմ առաջի քո Տէր • ըստ բանի քում իմաստո՛ւն ա՛րա զիս : ալէլուիա • ալէլուիա : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր • և բանիւ քով փրկեա՛ զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո. յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո : Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո • զի ամենայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս • զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր • և օ- րէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն իմ, օրհնեսցէ զքեզ • և

իրա- ւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ • խնդրեա՛ զծառայս քո • զի զպատուիրանս քո ես ո՛չ մոռացայ : Փա՛ռք Հօր". Այժմ և" : Ա՛լէ՛լուիա՛ • Ա՛լէ՛լուիա՛ :

Let my supplication draw near before you, O Lord; according to your word grant me understanding. Alleluia. Alleluia. Let my prayer enter before you, O Lord, and by your word deliver me. My lips shall pour forth your praise, when you have taught me your righteousness. My tongue shall speak of your words, for all your commandments are in righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation, O Lord, and your law was my discourse. Let my soul live, [and] it shall praise you; and let your judgments help me. I have gone astray like a lost sheep; seek your servant, for I have not forgotten your commandments. Glory to the Father and [to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. Alleluia.

zham-079.png

PRINTER

—>< 52 ><—

[p. 52]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆԱԳԼՈՒԽ

RUBRIC: *Kanonaglux* [Head of the Canon]

RUBRIC

ՄԵԾԻ ՇԱԲԱԹՈՒՆ

[ON] GREAT SATURDAY

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[Mode] First Tone (A■a■in Jayn).

TEXT

ԱՋ • Դատեա՛ Տէր զայնս՛: Գտի՛ր յէջ. 51 •

[Mode] ADz [Tone 1]. *Judge, O Lord, those...* Find [it] on page 51.

RUBRIC

Յետ Սաղմոսացն և Կանոնագլխոյն, Պաշտօն տանի ըստ ձայնին, և Հանգստեան Աւետարան ընթերցեալ լինի : Իսկ եթէ խաչի տօն իցէ. Այսօր անճառ ասի, և խաչելութեան Աւետարան ընթերցեալ լինի : ղկնի՝ Նորոգօղ տիեզե՛ • և հետևաբար երգ • Տրտմահաղորդ՝ կամ Զարհուրեցան : և ապա, Հոգւոց • և Հայր մեր: ղկնի՝ Եւ ևս խաղա : Օրհնութիւն և՛: Ապա սկսանիցի Օրհնութիւնն ըստ պատշաճի աւուրն :

After the Psalms and the *kanonaglux* [head of the canon], a *paštn* [service/office] is performed according to the tone [of the day], and the Gospel of the Rest [of the Dead] is read. But if it be a Feast of the Cross, *Aysr anja* [“Today Ineffable”] is said, and the Gospel of the Crucifixion is read. Thereafter: *Norogո tiezerac* [“Renovator of the Universe”], and successively the hymn *Trtmahahoord* [“Partaker of Sorrow”] or *Zarhourecan* [“They were Terrified”]; and then *Hogwoc* [“Of the Souls”] and the *Lord’s Prayer* [Hayr mer]. Thereafter: *Ew ews xaautean* [“Again in peace...”]. *Orhnutiwn ew paka* [“Blessing and glory...”]. Then the *Orhnutiwn* [the Canticle/first ode of the canon šarakan (hymn)] shall be begun according to the proper of the day.

zham-080.png

PRINTER

53

53

RUBRIC

ԵՐԳ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ՅԱՂԱԳՍ ՄԵԾԻ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ԳԻՇԵՐԻՆ Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ա Ց Ն Առաջին Սաղմոս՝ ԳԼ • Բ : Ընդէ՞ր խռո- վեցան" : Տէր զի բազում" : 'Ի կարդալ իմում" :

[RUBRIC:] Canticle composed by Lord Nersis, Catholicos of the Armenians, concerning the Gospels of Great Friday Night. First Psalm, Chapter 2: "Why did [the heathen] rage?" [Ps. 2:1]; "Lord, why [have they] multiplied?" [Ps. 3:1]; "When I called..." [Ps. 4:1].

TEXT

Իշխա՛նք ժողովրդո՛ց ժողո՛վեցան 'ի մի՛ ա՛ սի՞ն, վա՛սըն Տեառն և վա՛սն օծե՛լոյ նորա՛:

The princes of the peoples gathered together, against the Lord and against His Anointed.

RUBRIC

Երիցս կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն բարձր ասա :

[RUBRIC:] Repeat three times; but say the last [one] aloud.

TEXT

Ա՛յսօր անճա՛ռ լուսոյն ծա՛գումն՝ 'ի փըրկութեան մեր կա՛տարումըն . խոնարհի 'ի վերնատունն՝ 'ի ստուերական տօնից լըրումն . նախ քան զընթրի՛սըն խո՛րհը՛րդոյ՝ սփածաւ ղենջա՛կ արկօղն լուսոյ . և՛ ջուր առեալ ծա ռա՛յաբար՝ զոտը՛ս լուանայր զաշակերտացն : Բանին Հօր փառաց լուսոյ՝ Պետրոս մեր ձիլ յոտս ոչ ներէր . այնըմ՝ ձեռաց որոյ են գործք՝ երկնից երկինք և երկրաւորք • որով

Today the Dawning of the ineffable Light, unto the fulfillment of our salvation, humbles Himself in the Upper Room unto the fulfillment of the shadowy feasts. Before the Mystical Supper, He who clothes Himself with light as with a garment girded Himself with a towel; and taking water in the manner of a servant, He washed the feet of the disciples. Peter would not permit the Word of the Father of the glory of light to draw near to [his] feet—to those hands whose works are the heavens of heavens and earthly beings; whereby

zham-081.png

PRINTER

[54]

TEXT

կուրա՞ց աչըք բացան՝ խուլք և համերք ար ձակեցան . որ վերածեաց զինքն ’ի ծովէն՝ սաստեաց ալեացն և լռեցի՛ն :

Գը՞լխոյն ընտրեա՛լ Հօտին փոքու՝ սաստէր զխորՀուրդն ոչ գիտելոյ . որով դառնայր և Հնազանդիւր՝ զոտս և զգլուխս մաքրել մաղ թէր . գըլխոյս ասէ՞ չէ ինչ պիտոյ՝ լուացու մըն ջրոյ զի լուացեալ է . ոտիցըդ պէտք են մաքրութեան՝ յօդիլ ՚ի գլուխըս սրբու թեա՛մբ : Դա՞սուց իւրո՛ց աշակերտաց՝ զոր նախ բա նիւ վարդապետեաց . այսօր գործով ըզծայրա գոյն՝ եցոյց յինքեան զխոնարՀութիւն . սպա սաւորեա՛լ Հողեղինաց՝ այն որ անտեսն է Հրեղինաց . տարեալ պաշտօն իւր ծառայիցն՝ այն որ պաշտին ՚ի Սրովբէի՛ց : Ե՞թէ Տէ՛րս ասէ էից՝ և վարդապետըս բո լորից . զաշակերտացդ և ը՞զծառայից՝ զոտըս լուացի ՚ի Հնոյ աղտից . միմեանց և դո՞ւք Հա մաբնութեամբ՝ ցուցէք զնոյն խոնարՀութիւն. բարձրացելոյն ՚ի կործանումն՝ և անկելոյ բնութեանդ կանգնո՛ւմն : Ջ ո՞ր մաքրեցե՛ր յաւազանին՝ մաքուր ձեռօք զոտըս նոցին . և ուսուցեր խոնարՀու

The eyes of the blind were opened, the deaf and the mute were loosed; He who raised Himself up from the sea rebuked the waves, and they fell silent. To the head of the chosen little flock He rebuked the lack of understanding the mystery; whereby [Peter] turned and submitted, pleading that his feet and head be cleansed. To this He said: "There is no need for the head to be washed with water, for it is already washed; it is your feet that require cleansing, to be joined in holiness unto the Head." Unto the ranks of His disciples, what He previously taught in word, today in deed He showed forth in Himself the supreme humility: ministering unto the earthborn, He who is invisible to the fiery [angels]; rendering service unto His servants, He who is worshipped by the Seraphim. "If I, the Lord of all beings," He said, "and the Teacher of all, have washed the feet of you, the disciples and servants, from the ancient defilements, do you also in like nature show the same humility to one another—for the downfall of the proud and the uplifting of your fallen nature." You who cleansed [them] in the basin with pure hands, [washing] their feet, and taught humility...

TEXT

թեամբ՝ յաղթօղ լինիլ չար հրպարտին . և զիմ լուա զտիղմըն մեղաց՝ աղաչանօք սրբոյ գառին . և ըզգընացս ուղղեա զոտին՝ խոնար հութեամբ ելիւք յերկի՛նս :

...to be victorious over the evil, proud [one]; and wash the mire of my sins through the supplications of the Holy Lamb; and direct the steps of [my] feet to ascend into heaven with humility.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ. ԺԳ : Հ • 16 :)

[Stand] upright (*ort■i* [from Gr. ■ρθο■]). [The reading from] the Holy Gospel of Jesus Christ according to John (chapter 13, verse 16).

TEXT

Ամէն Ամէն : Վերջ • ինքն և աշակերտքն իւր : (ԳԼ • ԺԸ : Հ • 1 :)

Amen, amen. The end: *Himself and His disciples.* (Chapter 18, Verse 1.)

RUBRIC

Երկրորդ ՍԱՂՄՈՍ՝ ԳԼ • Խ : Երանի որ խոր- հի" : Որպէս փափագի" : Դատ արա" :

RUBRIC: Second PSALM, Chapter 40 [41]: *Blessed is he who considers* [Ps 40:1/41:1]. *As the [hart] pants* [Ps 41:1/42:1]. *Judge [me, O God]* [Ps 42:1/43:1].

TEXT

Բա՛ն ա՛նօրէ՛նութեա՛ն եղի՛ն ՚ի վե՛րա՛յ ի՛մ. Տէ՛ր Տէ՛ր՝ մի թո՛ղո՛ւր զի՛ս : Երեքս

They placed a word of lawlessness against me. Lord, Lord, do not forsake me. [Repeat] three [times].

RUBRIC

կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն բարձր ասա :

RUBRIC: Repeat. But say the last [one] in a loud voice.

TEXT

Լուծից զօրէ՛նսըն Մովսիսի՝ զոր խօսեցաւն ՚ի Սինայի . էկեր ըզգառն օրինակին՝ և ըզբա ղարջն ընդ եղեգին . ըզհինն ՚ի նորըս փոխե լով՝ զըստուերն ՚ի լոյս ճշմարտելով . փոխան

[He] dissolved the law of Moses, which was spoken on Sinai; He ate the figurative lamb, and the unleavened bread with bitter herbs; changing the old into the new, realizing the shadow into true light; instead of

zham-083.png

PRINTER

56

56

TEXT

գառին ինքն գոլով՝ գառն Աստուծոյ նը ուիրելո՛վ : Ը՞նդ բաղարջի՛ն հաց անխըմոր՝ ետ ըզմար մին իւր զերկնաւոր • ըզկուսածինն անսերմ նաւոր՝ զանապական և ըզհոգևոր • ընդ ոչ խարի՞ն արեան ուխտին՝ ետ մեզ զարիւն իւր ուխտ կրկին . և եղեգան դառնագունին՝ փոխան ըզ վարս Աստուածայի՛ն : Թագաւո՛րն արարածոց՝ զհացն կենաց ետ քաղցելոց • և ըզբաժակն ուրախարար՝ որք յԱդամայ տրտմեցելոց • այս նոր ուխտ է՞ իմոյ արեան՝ փոխան հնոյ ուխտին արեանց • զոր յիշատակ իմ առնիցէք՝ մինչև եկից ես միւս անգա՛մ : Ժողովեա՛լքս ՚ի քէն հայցեմք՝ ընդ ժողո վեալ մետասանին • որ զկենարարըդ քո մար մին՝ բաշխեալ ետուր ընդ բաժակին • շնոր հեա և մեզ Տէր ընդ նոսին՝ հաղորդ լինիլ քում սեղանին • կենաց հացիդ յոր փափա գիմք՝ և ըմպելւոյդ ում ծարաւի՛մք : ՚Ի՞ յընտրելո՛ց աշակերտաց՝ յուդաս մեկ նեալ՚ի սուրբ դասանց. զբարձօղ մեղաց գառն Աստուծոյ՝ մատնէր ՚ի մահ ընդ արծաթոյ . ՚ի յընթրի՛սըն հոգևոր՝ մերձի ժպիրհն և

[He] being Himself the Lamb, offering [Himself as] the Lamb of God. In place of the unleavened bread, He gave His heavenly Body—born of the Virgin without seed, incorruptible and spiritual. In place of the blood of the sheep of

the covenant, He gave us His Blood as a renewed covenant; and in place of the bitter reed, the divine sweetness. The King of creation gave the Bread of Life to the hungry, and the cup of gladness to those who were sorrowful on account of Adam: “This is the new covenant of My Blood in place of the blood of the old covenant, which you shall do in remembrance of Me until I come again.” We who are assembled together beseech You, [united] with the assembled Eleven: You who distributed Your life-giving Body and gave [it] with the cup, grant also to us, Lord, with them, to be partakers of Your table—of the Bread of Life for which we long, and of the drink for which we thirst. From among the chosen disciples, Judas departed from the holy ranks; for silver, he betrayed unto death the Lamb of God who takes away the sin[s] [of the world]. To the spiritual supper, the insolent and [...]

zham-084.png

PRINTER

57

57

TEXT

նենգաւորն • ուտելով ընդ վարդապետ՝ըն յաճախէ զխաբէութի՛ւն : Լոյսըն խօսէ՛ր աղերսալի՝ խաւարելոյն վասն դարձի • մի ոմն ՚ի ձէնջ ասէ եղբարք՝ զիս մատնելոց է առ ՚ի մահ . Պետրոս լուեա՛լ զայն զարհուրէր՝ և ակնարկէր առ Յով Հաննէս . Հարցանել թէ ո՞վ իցէ՝ դաւաճա նօղ վարդապետի՛ն :

The deceitful one, eating with the Teacher, multiplied [his] treachery. The Light spoke beseechingly to the darkened one for [his] conversion: “One of you, brethren,” He said, “is to betray Me unto death.” Peter, having heard that, was dismayed, and motioned to John to ask who the betrayer of the Teacher might be.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՂՈՒԿԱՍՈՒ (ԳԼ • ԻԲ : Հ • 1 :)

Orthi [Stand up]. The Holy Gospel of Jesus Christ according to Luke (ch. 22, v. 1).

TEXT

Մերձեցաւ տօն բաղ" : Վերջ • ՀայՀոյու- թեամբ խօսէին ՚ի նա : (Հ • 65 :)

"The feast of the Unleavened [Bread] drew near." End: "Blasphemously they spoke against him." (L[uke] 65.)

RUBRIC

Երրորդ ՍԱՂՄՈՍ՝ ԳԼ • ԾԸ : Փրկեա զիս ՚ի" : Աստուած մերժե" : Լո՛ւր Աստուած աղ" :

RUBRIC: Third PSALM, CHAPTER 58: “Deliver me from...” : “O God, [thou hast] rejected...” : “Hear, O God, [my] prayer...” :

TEXT

Փրկեա՛ զիս ՚ի թը՛շնա՝մեա՛ց ի՝մո՛ց Ա՛ստ ո՞ւա՛ծ ի՛մ, և ՚ի՛ Հալա՛ծչաց իմո՛ց ապրե՛

Deliver me from my enemies, O my God, and save [me] from those who persecute me.

zham-085.png

PRINTER

58

58

RUBRIC

ցո՛ղին : Երիցս կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն

[of the] dew*. Repeat thrice. But the last [time]

RUBRIC

քա՛ղր ասա :

Say [it] softly:

TEXT

Խնա՞մով սիրոյն յիւր սիրելեաց՝ ըզ

With the care of [His] love toward His beloved, [...]

TEXT

տըրտմութիւնըն փարատեաց • թացեալ պա

[He/She] dispelled the sorrow; moistened with sup[plication...]

TEXT

տառ տայ յուդայի՝ նշանակեալ զգողընն մատ

He gives a morsel to Judas, having pointed out the thief with [His] finger

TEXT

նիչ • զոր առեալ և մերկացաւ՝ յԱստուա

...[-er], which taking, he was stripped of the Divi[ne...]

TEXT

ծային Հոգւոյն շնորհա՛ց • մատնեցաւ նախա

[... of the divi]ne grace of the Spirit; was delivered [unto] the fore-[...]

TEXT

չարին՝ ընդ մատնութեան վարդապետի՛ն :

[the] evil one, at the betrayal of the Teacher.

TEXT

Ծայրագո՛յն լուսոյն զրկեալ՝ խաւարա

Deprived of the supreme light, darken[ed...]

TEXT

սէրն արտաքս ելեալ. Տէրըն յայտնէր լոյս

Love having gone forth, the Lord revealed light.

TEXT

եղելոցն՝ զգայթակղիլն ՚ի գիշերին • Պետրոս

[foretelling to] those who were [there] the stumbling in the night. Peter...

TEXT

խօսէ՞ր խրախուսելի՝ և կշտամբիւր հաւախօ

Did [he] speak encouragingly, and was [he] rebuked [by] the cock-crow[ing]...

TEXT

սի • զիւրն յաշխարհէ զփոխիլն ասէր՝ և ըզ

... [He] spoke of His departure from the world, and the...

TEXT

գալուստ Հոգւոյն պատմէ՛ր :

[He] proclaimed the coming of the Spirit.

TEXT

կե՞դրոնեա՛ն յայնկոյս ձորոյ՝ ՚ի վերնա

... of Cedron? Ah, on the other side of the valley, into the upper [room]...

TEXT

տունն ել խորհրդոյ • էմուտ պարտէզ ընդ

[He] went forth from the house of the mystery; [He] entered into the garden with

TEXT

պարտիզի՝ էմոյծ զԱդամ յադին դրախտին •

... of the garden, brought Adam into the paradise of Eden.

TEXT

մուծցես և զմե՞զ Տէր ընդ նմին՝ ուստի հա

Wilt Thou also bring us in, O Lord, along with him, whence ha[...]

TEXT

ներ նախ զառաջինն • զի ժառանգել ըզ

...[to] them first of all, that [they] might inherit the...

TEXT

հայրենին՝ արժանասցուք մեք վերըստի՛ն :

[our] ancestral [home], may we be made worthy once again.

TEXT

Հո՞գայր ըզկրի՛ցըն տըրտմաբար՝ երիւքն

Did He take thought sorrowfully of the passions with the three [disciples]?

TEXT

եղեալ առանձնաբար • փրկել զաշխարհս

[having] uniquely become [incarnate] to save the world,

TEXT

հոգիս յօժար՝ բայց է բնութիւն մարմնոյս

My spirit [is] willing, but [such] is the nature of my body

zham-086.png

PRINTER

59

[59]

TEXT

տըկար • ո՛չ ոմն ուժե՛ղ և զօրաւոր՝ և ոմն անզօր վըտանգաւոր • այլ մի և նոյն գոլ միա ւոր՝ կըրէր ըզկիրսըն կամաւո՛ր : Ձա՞յնիւ մաղթէ՛ր աղօթական՝ վասն իմ առ Հայր իւր էական • ծունըր դնէր խոնար Հական՝ որում կըրկնի ծունր ամենայն • եթէ փրկի՛լ մարդկան Հնար է՝ առանց մահու իմ որ գրեալ է • բաժակ մահուս յինէն անցցէ՝ ո՛չ իմ կամաւ, այլ քոյդ եղցէ՛ : Ըօ՞ղեալ յերկի՛ւղ քըրտանց Հոսման՝ ոլոռնաձև կայլակ վիժման • ՚ի զօրանալ հը րեշտակ մերձեալ՝ զօրինական գիրըն լցեալ • զի կատարեա՛լ էառ զբնութիւն՝ Աստուա ծըն բան ըզմարդկութեան • պարտ էր զեր կիւղ և զտրտմութիւն՝ յիւրումըն կրել տը նօրէնութեա՛ն :

...weak; not one [who was] strong and mighty, and another [who was] powerless [and] endangered, but being one and the same unified [Person], He bore the voluntary passions. With a suppliant voice He prayed on my behalf to His essential Father; He knelt humbly—He before Whom every knee bends—[saying]: “If it is possible for humankind to be saved without my death which is written, let this cup of death pass from me; yet not by my will, but let Thine be [done].” Trembling in the fear of the flowing sweat, falling in bead-shaped drops; as an angel drew near to strengthen [Him], the scriptural word of the Law was fulfilled. For since God the Word assumed the perfect nature of humanity, it was fitting [for Him] to bear fear and sorrow in His economy [of salvation].

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՄԱՐԿՈՍԻ (ԳԼ • ԺԴ : Հ • 27:)

RUBRIC: *Orthi* [Stand up]. Of the Holy Gospel of Jesus Christ according to Mark (Ch. 14: v. 27).

TEXT

Եւ ասէ ցնոսա ՅԻՍՈՒՍ : ՎԵՐՋ • և սկսաւ լալ : (Հ • 72 :)

And Jesus said to them: END • And he began to weep. (Mark 72 [= Mark 14:72])

zham-087.png

PRINTER

60

60

RUBRIC

Չորրորդ Սաղմոս՝ ԳԼ • ՀԸ :

Fourth Psalm, Chapter 78 [79].

TEXT

Աստուած՝ մտին հե" : Որ հովուեսդ" : Ցնծացէք առ Աստուած" : Նո՞քա՛ ’ի՛ ձե՛ռանէ՛ քումմէ՛ մերժե՞ ցա՛ն . մե՛ք ժո՛ղո՛վուրդք և խա՛շն արօ՛տի՛ քո՛ : Երիցս կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն բա՛րձր ասա : Ճա՞ռագա՛յթ փառաց էին՝ որ ըստ բնու թեանըս մարդկային . տագնապեցար ’ի գի շերին՝ աղօթեցեր առ Հայր յերկինս . ծա գեա ’ի մե՞զ զլոյսդ երկնային՝ և փարատեա զերկիւղ չարին . մասունք հոգւոց մեր և մար մին՝ յերկիւղ քո սուրբ բևեռեսցի՛ն : Մե՞րձեալ յուդա՛ս որ մատնելոց՝ Հան դերձ դասուն փարիսեցւոց . անկան նըման ստորանկելոցն՝ որք յաւիտեան չեն կանգնե լոց . յուդաս նենգաւ համբուրելով՝ առիթ մահու նըշան տալով . փոխան սիրոյ զնա մատ նելով՝ չար ընդ բարւոյ վըճարելո՛վ : Յա՞յնժամ առ գո՛ւթ սիրոյն Պետրոս՝ ըզ ծառային անուն Մաղքոս . եհատ սուսերբ զականջն աջոյ՝ որ ոչ լըւաւ Տեառըն իւրոյ . իսկ Տէրըն մե՞ր արագապէս՝ յունկըն մեը

[Psalm verses:] "O God, [the] heathen are entered..." [Ps. 78:1] "Thou that shepherdest..." [Ps. 79:1] "Rejoice unto God..." [Ps. 80:1] [Verse/Response:] Were they cast off from Thy hand? We are the people and the sheep of Thy pasture. [RUBRIC:] Repeat three times, but say the last [repetition] in a high voice. [Hymn / *Šarakan*:] Ray of glory of the Father, who according to human nature wast in agony in the night [and] didst pray to the Father in heaven: shine forth upon us Thy heavenly light, and dispel the fear of the evil one; may the members of our souls and body be pierced with Thy holy fear. Judas having approached, who was to betray [Thee], together with the company of the Pharisees; they fell like the prostrate who shall never rise. Judas, kissing deceitfully, giving a sign of death, betrays Him in return for love, repaying evil for good. Then Peter, out of tender affection of love, cut off with a sword the right ear of the servant named Malchus, who did not listen to his Lord; but our Lord swiftly [touching] the ear...

zham-088.png

PRINTER

61

61

TEXT

ձեալ բըժըշկապէս • առողջացոյց Աստուա ծապէս՝ զոր ոչ տեսին կուրացն հանդէ՛ս : . Նո՞ր հօտի՛ն փոքու ցըրուեալ՝ քան զի զհո վիւըն քաջ հարեալ. Պետրոս միայն ըզհետ երթեալ՝ ՚ի յաղջկանէ վիմին շարժեալ • նըշա նակեա՛լ հաւըն խօսէր՝ առ ՚ի Պետրոս Տէրն ակնարկէր • զբանըն յիշէր դառն արտաս ուէր՝ ՚ի գլորմանէն դարձեալ կանգնէ՛ր : Շնո՞րհեալ վիմի՛ն եկեղեցւոյ՝ զոր պահե ցեր ՚ի հոսելոյ . և կանգնեցեր ՚ի գլորելոյ՝ վա սըն սըրտիւն արտասուելոյ . կանգնեա՛ և զի՞ս Տէր ընդ նըմին՝ ՚ի գլորմանէ սայթաքողին • տալով աչացս յորդ արտասուս՝ և ջուր նման ծովու գըլխո՛յս : Ո՞վ կամա՛ւ զանկապելին՝ կապեալ ըզձեռսն արձակողին • ՚ի յապարանսըն տանէին՝ կայի ափայ և Աննային • ծառայն զերեսն այն ապտա կէր՝ յորմէ Սրովբէն

թևասքօղէր . թուք ար ձակեալ պիղծ բերանովն՝ յայն որ կուրին լոյս ծագեաց թքո՛վն :

[...a]gain in the manner of a physician, He healed divinely, which the assembly of the blind saw not. The new [and] little flock was scattered, for the Good Shepherd was struck. Peter alone followed behind; the Rock was shaken by a maidservant. The cock crowed as foretold; the Lord looked upon Peter. He remembered the word [and] wept bitterly; from his fall he arose again. [O You who] granted [mercy] unto the Rock of the Church, whom You preserved from flowing away [into ruin], and raised up from stumbling on account of the weeping of his heart: raise me up also, O Lord, together with him from the fall of one who slips, granting copious tears unto my eyes, and water like the sea unto my head. O [wonder!], willingly [they seized] the Unbindable One, binding the hands of the Deliverer; they led [Him] to the palace of Caiaphas and Annas. The servant struck that face from which the Seraph veils [itself] with wings, discharging spit from a defiled mouth upon Him who with His spit caused light to dawn for the blind man.

zham-089.png

PRINTER

62

62

RUBRIC

Ուրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ. ԻԶ : Հ. 31:)

Ort■i [Stand up / Arise]. Of the Holy Gospel of Jesus Christ according to Matthew (Chapter 26, Verse 31).

TEXT

Յայնժամ ասէ ցնոսա" : Վերջ . և փա- խեան : (Հ. 56 :)

[Incipit:] “Then he says to them...” End: “...and [they] fled.” (v. 56).

RUBRIC

Հինգերորդ ՍԱՂՄՈՍ՝ ԳԼ. ՃԸ : Աստուած օրհնութեան իմոյ" : Ասաց Տէր ցՏէր իմ" : Խոստովան եղէց քեզ Տէր բո" :

[RUBRIC: Fifth PSALM, Chapter 108: "O God of my praise..." [Ps. 108/109]; "The Lord said to my Lord..." [Ps. 109/110]; "I will give thanks to you, O Lord, with my whole [heart]..." [Ps. 110/111].]

TEXT

Խօ՛սե՛ցա՛ն զի՛նէ՛ն լե՛զուա՛ւ նե՛նգա՛ ւո՛րա՛ւ, և՛ բանի՛ւ ա՛տելութեա՛ն զիս պա՛ շարեցի՛ն : Երիցս կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն բա՛րձր ասա : Զար կապանաց մարդկան լուծիչ՝ որ կա պեցար ընդ կապելոյն . զիս արձակեա յինքնա կապէս՝ մեղաց կապից դժոխայնոյն . որ ընդ մե ղօք պարտաւորին՝ կացեր անմեղդ ՚ի յատենի . յորժամ փառօք գաս Հայրենին՝ մի դատես ցես զիս ընդ նոսի՛ն : Պատկառանօք Հինն Ադամայ՝ որ ձաղեցար

"They spoke against me with a deceitful tongue, and surrounded me with words of hatred." [RUBRIC: Repeat three times. But say the last one loudly.] [Stanza / *Šarakan*:] O Looser of the bonds of mankind, who wast bound along with the bound: release me, self-bound as I am, from the infernal bonds of sin. O Thou sinless One, who stoodest in the judgment-hall with the debtor under sin: when Thou comest in the Father’s glory, do not judge me with them. [Thou] who wast mocked for the shame of old Adam...

zham-090.png

PRINTER

63

[Page] 63

TEXT

վասըն նորա • ջընջեա զամօթ մեղաց լըրբին՝ որով զերեաս իմ ծածկեցին . որ ներեցեր չար ծառային՝ ածեալ ձեռօք քեզ ապտակին • Հար ուժգնակի զդէմըս չարին՝ որպէս և զիս եՀար ուժգի՛ն : Զ աճըն լուսոյ յառաւօտին՝ ՚ի յուրբա թու Հընոյ զատկին • կայր առաջի դատա ւորին՝ ծառայն նըստէր ՚ի յատենին • ՚ի Հար ցանե՛լ Պիղատոսի՝ Տէրն ոչ առնէր պատաս խանի • զի

կանխասաց գիրըն լըցցի՝ եղէ ես մարդ որ ոչ խօսի՛ : Ռամկական դասք զինուորացն՝ արկին Հան դերձ նախատանաց, այնմ՝ որոյ զգեստն է լոյս փառաց՝ իբրև զօթոց զինքեամբ արկած . ’ի ծունր իջեա՛լ կատակէին՝ զգլուխն եղեգամբ Հարկանէին • պըսակ ’ի փշոց բոլորէին՝ ըզ փուշ մեղացըն բարձողի՛ն : Սոսկալի՛ն Քերովբէից՝ բառնայր ին քեամբ ըզփայտ խաչին • մինչ ’ի տեղի գողգո թային՝ յորում՝ եղեալ՝ մարդն առաջին • ե տուն ըմպե՛լ գինի զմըռսեալ՝ և կերակուր լեղեաւ խառնեալ. որով զպըտղոյն դառըն ճաշակ՝ փոխեաց մեզ քաղցր և ախորժա՛կ : Վ ե՞րնակա՛նքըն զարՀուրեալ՝ տեսին ըզ

For its sake, wipe away the shame of insolent sin with which they covered my face. You who bore with the evil servant who struck You with a slap from [his] hands: strike forcefully the face of the Evil One, just as he also struck me forcefully. [Z] The Increase of Light in the morning on the Friday of the Old Passover stood before the judge; the servant sat in the tribunal. When Pilate questioned, the Lord made no answer, so that the Scripture spoken beforehand might be fulfilled: “I became as a man who does not speak.” [R] The plebeian ranks of the soldiers cast a garment of reproach upon Him whose vesture is the light of glory, cast around Him like a mantle. Falling on [their] knees, they mocked; they struck His head with a reed; they wove a crown of thorns for the One who takes away the thorn of sin. [S] The Dread [Lord] of the Cherubim Himself bore the wood of the cross unto the place of Golgotha, in which the first man was laid. They gave [Him] to drink myrrhed wine and food mixed with gall, by which He transformed the bitter taste of the fruit into sweetness and delight for us. [V] The heavenly hosts, terror-stricken, beheld the

Տէրն մերկացեալ. և զհանդերձսըն բաժա նեալ՝ պատմուճանին վիճակ արկեալ. ըզ ձեռսն և զո՞տսն ծակեցին՝ ըստ յայտնա պէս Դաւթեան ձայնին . ընդ փայտ խաչին բևեռեցին՝ զմատունսն որ գրեաց ՚ի տախ տակի՛ն :

The Lord stripped naked, and [they] divided His garments, casting lots for the tunic; they pierced [His] hands and feet according to the clearly spoken voice of David; unto the wood of the Cross they nailed the fingers that wrote upon the tablet.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ • ԻԶ : Հ • 57 :)

RUBRIC: *Orthi* [Stand]: The Holy Gospel of Jesus Christ according to Matthew (Chapter 26, Verse 57).

TEXT

Իսկ նոցա կալեալ" : Վերջ . ելաց դառնա- պէս : (Հ • 75 :)

[RUBRIC: *Incipit*:] "And having seized..." [RUBRIC: *Desinit*:] "...he wept bitterly." (*H* 75.)

RUBRIC

Վեցերորդ ՍԱՂՄՈՍ՝ ԳԼ • ՃԺԷ : Խոստո- վան եղերուք Տեառն զի բարի" : Մինչե- ցայն տունն՝ որ ասէ . Բացէք ինձ զդրո" : կցորդ :

RUBRIC: The sixth PSALM, chapter 117: *Give thanks to the Lord, for He is good...* [Ps. 117/118:1] up to that verse which says: *Open to me the gates...* [Ps. 117/118:19]. *Kc■urd* (refrain/antiphon):

TEXT

Խոստովա՛ն եղերո՛ւք Տեառըն զի բարի՛ է՛, զի յաւիտեա՛նէ՝ ո՛ղորմո՛ւ թիւն նորա՛ : Երիցս կրկնեա՛ : Բայց զվերջինն բա՛րձր ասա : Տարածեա՛լ ձեռք ընդ ձեռաց՝ ոտք ընդ

Give thanks to the Lord, for [he is] good, for his mercy [endures] forever. Repeat thrice, but say the last [one] in a raised voice. Hands spread out for hands, feet for [feet...]

PRINTER

TEXT

ոտից ընթանալեաց • փայտ ընդ փայտի դառըն պըտղոյ՝ կեանք ընդ մահու փոխարկելով • ՚ի մէջ երկո՞ւց անօրինաց՝ կայր մերկացեալ տո՞ւօղն օրինաց • զոր ո՛չ տեսին ազգըն կու րաց՝ բաց ՚ի միոյն աւազակա՛ց : Ո՞պէի՛ց արեգականն՝ ըզտիւն արար գի շերանման • զըստուերըն քօղ արկ մերկու թեան՝ զի մի տեսցէ ակն անարժան • ՚ի մէջօ րեայն նըսեմացաւ՝ յորժամ Ադամ մեղօք մեռաւ • ՚ի յիններորդն ՚ի լոյս դարձաւ՝ յորժամ մահուամբ մահն լուծա՛ւ : Ցօ՞ղէր արտօ՛սըր ցաւագին՝ մայր Տեառն որ կայր մերձ առ խաչին • յորժամ լըսէր ըզ ծարաւին՝ բարբառելոյ իւր միածնին. ետուն քացա՞խ խառնեալ լեղի՝ այնմ որ բղխեաց գետ յաղենի • և ՚ի վիմէն վըտակ բարի՝ արբոյց տոհմին դառնացողի՛ : Ի՞ւծեալ յերրո՛րդ ժամու օձին՝ զմիտըս նախնւոյ մօրն Եւային • ՚ի վեցն անկեալ մարդն առաջին՝ Հաւանական բանիւ նորին • ՚ի սոյն ժամո՞ւ Տէրն ՚ի խաչին՝ զի քաւեսցէ զմեղըս նոցին • և յորժամ ել Ադամըն Հին՝ եդ զա ւազակն ՚ի մէջ դրախտի՛ն : Փա՞րելի՛ բարբառ ընդ իմ՝ էլի էլի առ

...of running feet; wood [given] in place of the wood of the bitter fruit, exchanging life for death. Between two lawless ones stood stripped the Giver of the Law, whom the nation of the blind did not recognize, save for one of the robbers. The momentary sun made the daytime like night; it cast a veil of shadow over [His] nakedness, lest an unworthy eye should look [upon it]. At midday it darkened, when Adam died through sin; at the ninth [hour] it returned to light, when by [His] death, death was undone. The Mother of the Lord, who stood near the Cross, shed sorrowful tears when she heard her Only-Begotten utter the cry of thirst. They gave vinegar mingled with gall to Him who made the river gush forth in Eden, and from the rock gave a goodly

stream to drink to the embittering race. The serpent having beguiled the mind of the primal mother Eve at the third hour, the first man fell at the sixth by her persuasive word; at this very hour the Lord [hung] upon the Cross, that He might atone for their sins; and when the old Adam went forth, He placed the robber inside Paradise. A voice embracing [mercy] on my behalf: "Eli, Eli" unto...

zham-093.png

PRINTER

66

[Page] 66

TEXT

Հայր գոչէր • զհոգին կամաւ Հօր աւանդէր՝ զհոգիս մարդկան նոյն ընծայէր • երկիր Հի մա՞մբք սասանեցաւ՝ և վարագոյրն ընդ մէջ Հերձաւ • վէմք ՚ի յինքեանց պատառեցան՝ և գերեզմանք մահու բացա՛ն : Քա՞րոզի՛ ՚ի սքանչելեաց՝ Աստուած մարմ նով վասն իմ՝ խաչեալ. մերով բնութեամ բըս մեռանի՝ Աստուած անմահ խոստովանի • կըրկնավըտա՞կ կողին աղբերբք՝ եկեղեցի իւր Հաստատի • ջրովըն մաքրի՝ զարիւնն ըմպէ՝ զՈրդի ընդ Հօր փառաւորէ՛ :

"Father!" He cried out; He willingly commended His spirit to the Father, [and] offered the souls of men unto the same. The earth was shaken to [its] foundations, and the veil was torn in the midst; the rocks split asunder within themselves, and the tombs of death were opened. Through [these] wonders it is proclaimed: God crucified in the flesh for my sake! In our nature He dies, [yet] is confessed [as] immortal God. By the twin-flowing fountains of His side His Church is established; by the water she is cleansed, the blood she drinks, [and] she glorifies the Son with the Father.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ • ԺԸ : Հ • 2:)

RUBRIC: *Orthi* [Stand up / Arise]! Of the Holy Gospel of JESUS CHRIST according to JOHN (Chapter 18, Verse 1).

TEXT

Գիտէր և յուդա՛: Վերջ • և վաղվաղա- կի Հաւ խօսեցաւ : (Հ • 27:)

"Judas also knew..." [1] End [of the reading]: "And immediately the cock crowed." (cf. [John 18:2–]27)

zham-094.png

PRINTER

67

67

RUBRIC

ՆՈՐԻՆ ԵՐԳ ՎԱՍՆ ՄԵԾԻ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ՑԵՐԵԿԻՆ ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԵՐՋ

RUBRIC: [A hymn] of the same [author], a song for Great [and Holy] Friday, midday; the senior side, and the conclusion.

TEXT

ԲԿ. } Նորոգօ՛ղ տիեզերաց՝ որ զգեցու ԴԿ. } ցեր մեզ լոյս փառաց • արկար ըզքև ՚ի զինուորաց՝ զքղամիդ կարմիր նախատանաց • մերկեա յինէ՛ն ըզքուրձ մեղաց՝ ըզտըրտմա գինն արեամբ ներկած . և ըզգեցո զուրախա լին՝ ըզպատմուճանն իմ զառաջի՛ն: Երկնաւո՛ր թագաւորիդ՝ ՚ի ծունր ի ջեալ խաղ առնէին . ծածկեալ ըզգլուխըդ կըռփէին՝ և եղեգամբ Հարկանէին . և զիմ անկեա՛լ մինչ ՚ի գետին՝ ՚ի Հնազանդիլ կամաց չարին . մի թողուցուս խաղալ սովին՝ այլ կանգնեսցես զիս վերըստի՛ն : Րա՞մեալ բոլորըդ քո մարմին՝ յետ վըճը

[Tone] BK. / DK. [= *Bik* / *Dawk*, 2nd Plagal / 4th Plagal Modes]: Renewer of the universe, who didst clothe us with the light of glory; Thou wast clothed by the soldiers with the scarlet cloak of reproach. Strip from me the sackcloth of sins, mournful [and] stained with blood, and clothe [me] with the joyful garment, my first robe. Before Thee, the heavenly King, falling on their

knees, they mocked; having covered Thy head, they struck [Thee] with fists and beat [Thee] with a reed. And as for me, fallen down to the ground in obeying the will of the Evil One, do not let [him] mock me through this, but raise me up again. Thy whole body, having been scourged after the verd[ict]...

zham-095.png

PRINTER

68

[68]

TEXT

ռոյ դատաւորին . սաստիկ էառ զհարուած գանին՝ վասըն գանից նախաստեղծին . զիս որ յոտի՛ց մինչև ցգլլուխ՝ ցաւօք նեղիմ անհրնարին . առողջացո դարձեալ կրկին՝ որ պէս շնորհօք աւազանի՛ն : Սը՞րբափայլ պըճնեալ զարդուն՝ զոր զգեցուցեր Ահարօնին . փոխան պըսակ՚ի փշոց եդին՝ մըշակք այգւոյն Իսրայէլին • ըզփուշ մեղա՞ց Հանցես յինէն՝ զոր յիս եհար իմ թշնամին . և ողջացո զխայթուած վիրին՝ զի սպիք մեղացըն ջընջեսցի՛ն :

...of the judge. He received the severe blow of the scourge because of the stripes of the first-created [man]. Make me, who from feet to head am afflicted with unbearable pains, whole again once more as by the graces of the font [of baptism]. Instead of the holy-gleaming, adorned vestment with which You clothed Aaron, the laborers of the vineyard of Israel placed a crown of thorns [upon You]. Remove from me the thorn of sins which my enemy struck into me, and heal the sting of the wound, that the scars of sins may be blotted out.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ • ԻԷ : Հ • 1:)

RUBRIC: *Orth■* [Stand]. [The reading] of the Holy Gospel of Jesus Christ according to Matthew (Chapter 27: Verse 1).

TEXT

Իբրև այգ եղև": 1 | երջ . և մայր որդուցն Օ եբեդեայ : (Հ • 56:)

[RUBRIC: Initial words:] "When morning came." [RUBRIC: End:] "and the mother of the sons of Zebedee." ([Matt.] 27:1–56)

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] SECOND AND FOURTH TONES

TEXT

ԲՁ . } Ե՞տուն ըմպե՛լ քեզ ըզլեղին՝ և ըզ ԴՁ . } քացախն ՚ի ծարաւին. արբեր կամաւ զի քաղցրասցին՝ ճաշակք պըտղոյ դառնագու

[Mode 6] Did they give you gall to drink, and [Mode 8] vinegar in [your] thirst? You drank willingly so that the tastes of the most bitter fruit might become sweet.

zham-096.png

PRINTER

69

[p. 69]

TEXT

նին • ըզդառնութի՞ւն թունաւորին՝ զոր ՚ի մասունս Հոգւոյս արկին • Հերքեա ՚ի բաց Հանդերձ սովին՝ և քաղցրասցի սէր քո ՚ի սմի՛ն : Ստեղնեալ ծառոյ մահաբերին՝ այն որ բուսաւ ՚ի մէջ դրախտին • փոխան բարձեր զփայտ խաչին՝ ՚ի գողգոթա Հաներ տեղին • զիմ առ ՚ի մե՞ղս անկեալ զոգի՝ և ծանրագոյն բարձօղ բեռին • բարձ ՚ի յուսոյդ ըստ ոչ խաբին՝ Հան ՚ի յերկինս յուխտեալ տեղի՛ն : ՚Ի յուրբաթո՞ւ ժամ երրորդին՝ բևեռե ցար Տէր ՚ի խաչին • լուծեր զկապանս նա խաստեղծին՝ և կապեցեր ըզթըշնամին • զիս ամրացո՞ ընդ Հովանեաւ՝ կենդանարար քո նըշանին • և ՚ի ծագելն յարևելից՝ լուսա ւորեա լուսով նորի՛ն : Է՞րանեալ աւազակին՝ բացեր զդուռն ադին դրախտին • ըստ Հաւատոյ սըրտի նորին՝ կատարեցեր ըզ խընդրելին • տուր և

ի՞նձ Տէր ընդ նըմին՝ լըսել ըզնոյն պատասխա նին • այսօր ընդիս իցես յադին՝ ՝ի Հայրենիս քո առաջի՛ն :

...the bitterness of the venomous [enemy] which they cast into the parts of my soul: drive [it] far away along with him, and may Your love become sweet within it. Instead of the branch of the death-bearing tree which grew in the midst of Paradise, You bore the wood of the Cross [and] carried [it] up to the place of Golgotha. Lift up my soul, fallen into sins and bearing a most heavy burden, upon Your unfailing hope, [and] lead [it] up to the heavens, to the promised place. On Friday at the third hour, You were nailed to the Cross, O Lord; You loosed the bonds of the first-created [Adam] and bound the enemy. Fortify me beneath the shadow of Your life-giving sign, and at its dawning from the east, enlighten [me] with its light. To the blessed thief You opened the door of the Eden of Paradise; according to the faith of his heart, You fulfilled what was requested. Grant also to me, O Lord, together with him, to hear the same answer: “Today you shall be with Me in Eden, in your first homeland.”

zham-097.png

PRINTER

70

70

RUBRIC

Օ՛րթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՄԱՐԿՈՍԻ (ԳԼ • ԺԵ : Հ • 1:)

Orth■ [Stand]! The Holy Gospel of JESUS CHRIST according to MARK (Chap. 15, v. 1).

TEXT

Եւ վաղվաղակի ընդ առաւօ" : Վերջ • եկեալ էին • յԵրուսաղէմ: (Հ • 41:)

"And straightway in the morning..." [Mk 15:1]. End: "...had come [with him] to Jerusalem" [Mk 15:41]. (Mark 41 [= ch. 15])

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ , ԵՒ ՎԱՌ

[RUBRIC:] First side, and [lights] kindled.

TEXT

Բա՞րբառելո՛վ զէլին էլին՝ Հիմունք երկրի տատանէին • և վարագոյր Հին օրինին՝ վերուստ ՚ի վայր պատառէին • արդ ընդ վիմա՞ցն որ շարժէին՝ շարժեա զանշարժ սիրտս ՚ի բարին • ընդ պատառել վարագու րին՝ զիմ պատառեա ըզգիր պարտի՛ն : Ա՞րեգական լոյս քօղ արկեալ՝ խաւարա նայր միջօրէին • և գերեզմանըք բանային՝ մարմինք սըրբոցըն յառնէին • ընդ խաւա րի՞լ լուսաւորացն՝ մաքրեա յինէն զգործ խաւարին • ընդ մեռելոցն որ յառնէին՝ կանգ նեա զմեղօք մեռեալ Հոգի՛ս : Ն՞որ սիրո՛յ պատուիրանին՝ գործով լը ցօղ եղեր բանին • աղօթելով առ Հայր յերկինս՝ թողուլ ըզմեղս որ ՚ի խաչին • ինձ

By crying out the *Eli, Eli*, the foundations of the earth were shaken; and the veil of the Old Law was torn from top to bottom. Now, along with the rocks that were moved, move my unmovable heart unto goodness; [and] along with the tearing of the veil, tear up the record of my debt. The light of the sun, casting a veil [over itself], grew dark at midday; and the tombs were opened, [and] the bodies of the saints arose. Along with the darkening of the luminaries, cleanse from me the deeds of darkness; [and] along with the dead who arose, raise up my soul deadened through sins. Of the new commandment of love, You became the fulfiller of the word in deed, by praying to the Father in heaven to forgive the sins [of those] at the Cross. To me...

zham-098.png

PRINTER

71

71

TEXT

որ հոգւովս հաւատացեալ՝ երկըրպագեմ քեզ միածին . թող ըզլուծումըն հրամանին՝ մի յիշեսցին մեղքն առաջի՛ն : Սարսեցի՛ն սանդարամետք՝ ՚ի յաւան դելն առ Հայր զհոգիդ . որ

ի դժոխս իջեր ներքին՝ ի բանդ մահու և խաւարին . կա պեալ զիշխա՞նըն մահածին՝ հաներ զհոգիսն որ ի բանտին . և զիս հանցես Տէր ընդ նո սին՝ բանտէ մեղաց աղջամըղջի՛ն :

That having believed in [my] spirit, I worship You, O Only-begotten: forgive the transgression of the commandment; let the former sins not be remembered. The nethermost depths trembled when You yielded Your spirit to the Father—You who descended into the lower hell, into the prison of death and darkness. Having bound the prince of death, You brought forth the souls that were in the prison; bring me forth also, O Lord, with them, from the dusky prison of sin.

RUBRIC

Օ՛րթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՂՈՒԿԱՍՈՒ (ԳԼ • ԻԲ : Հ • 66:)

Orthi [Stand up]. The Holy Gospel of Jesus Christ according to Luke (ch. 22, v. 1).

TEXT

Եւ իբրև այգ եղև" : Վերջ, (ԳԼ • ԻԳ : Հ • 49:) տեսանէին զայն :

“And as soon as it was day...” Ending, (Ch. 23: v. 49:) “...saw these things.”

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

First and Third Tone [*jayn*, liturgical mode]

TEXT

ԱՁ • } Աղբերացն անապական՝ որ յետ մա ԳՁ • } հուն անմահաբար • բըղխեալ ի քէն վըտակ կըրկին՝ ի նորոգումըն կողածնին . բաց ըզբերա՞ն իմ յարբուցո՛ւմըն՝ քո արեան

[Tone 1] Incorruptible fountain, which after death immortally poured forth from You as a twofold stream for the renewal of the rib-born [race], [Tone 3] open my mouth to drink of Your blood.

zham-099.png

PRINTER

72

TEXT

կենարարին • լըւա դարձեալ յաւազանին՝ թէ ոչ շնորհօք այլ արտասուո՛ք : Յա՛նմահի՛դ մեռանելոյ՝ զմեռեալ հոգիս կենդանացո • թաղմամբ ՚ի նոր գերեզմանի՝ զթաղեալս ՚ի մեղըս վերածեա • ՚ի գբի ներք նո՛ւմն իջանելով՝ ՚ի գբոյն մեղաց վերաբե րեա • ՚ի ստուեր մահու քո բնակելով՝ լուսա ւորեա և զիս հոգւո՛վ : Սի՛րտ իմ առ քե՛զ աղաղակէ՝ բան որ ընդ Հօր իսկըզբանէ • որ կամաւոր վասըն մարդ կան՝ կրեցեր մարմնով զայս ամենայն • ինձ լըսելի՛ արա ըզձայն՝ յարքայութեանըդ քո կոչման • ընդ ժողովոցն անդ անդրանկացն՝ օրհնել ըզքեզ միշտ յաւիտեա՛ն :

... of the Life-Giver; wash [me] again in the basin, if not with graces, then with tears. By the death of Thee the Immortal, quicken my dead soul; by [Thy] burial in the new tomb, bring up [me who am] buried in sins; by [Thy] descending into the lowest pit, raise [me] up from the pit of sins; by Thy dwelling in the shadow of death, enlighten me also in spirit. My heart cries out to Thee, O Word who [art] with the Father from the beginning, who willingly for the sake of mankind didst endure all this in the flesh; make audible to me the voice of Thy calling into Thy kingdom, to bless Thee ever unto eternity there among the assembly of the firstborn.

RUBRIC

Օրթի : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ • ԺԹ : Հ • 17:)

RUBRIC: *Ort■i* [Stand up]. The Holy Gospel of JESUS CHRIST according to JOHN (Ch. 19 : v. 17).

TEXT

Եւ նոքա առեալ" : Վերջ • յոր խոցե- ցինն : (Հ • 37:)

[Gospel reading:] "And they took..." [John 19:16]. End: "...whom they pierced" [John 19:37]. (Jn. 37.)

zham-100.png

PRINTER

75

[75]

RUBRIC

Օ կնի Այսօր անճառին՝ ասի Սաղմոս կցորդ • Նշանե- ցաւ" : Փոխ • 'Ի կարդալ իմում" : Եւ ապա ընթերցեալ լինի Աւետարան խաչելութեան ըստ ձայնին • և զկնի ասի Շարա- կան՝ Նորոգօղ" : Իսկ ոմանք զԱւետարանի Շարականն միայն ասեն • և ոմանք զՆորոգօղն համայն ասեն • կամք քո է : Բայց յորժամ զպաշտման Շարականսն հանգստեան ասես՝ զկնի Շարա- կանացն ասի Սաղմոս ըստ ձայնին • և ընթերցեալ լինի Աւետա- րան ըստ ձայնին • և զկնի Աւետարանին ասի յԱստուածա- նեղէն փոխ մի • զկնի Աստուածանեղին՝ Հոգւոցն հանգու" : Եւ ոմանք ընդ Աստուածանեղին երբեմն երբեմն կցորդեն Արարիչ և մարդասէրի զմի տունն • և կամ Ես ասացիէն զմի տուն • կամք քո է : Եւ ապա Հոգւոց" : Քրիստոս Որդի Աս- տուծոյ", և Հայր մեր որ յերկինս ես" :

RUBRIC: After *Ays■r anja■in* [Today the Ineffable], the Psalm *kc■urd* [refrain]: *Nšanec■aw* [It has been signaled...] is said. *P■ox* [Alternating verse]: *I kardal imum* [When I called...]. And then the Gospel of the Crucifixion is read according to the tone [of the day]; and after [it], the *šarakan* [hymn]: *Norog■■* [Renewer...] is said. But some say only the *šarakan* of the Gospel, and some say the entire *Norog■■*; it is [at] your discretion. But when you say the *šarakan*s of the service of the Rest [hour], after the *šarakan*s the Psalm is said according to the tone, and the Gospel is read according to the tone; and after the Gospel, one verse from the *Astuacane■* [Uncreated God] is said; [and] after the *Astuacane■*, [the prayer] *Hogwoc■n hanguc■[eloc■]* [For the souls of the deceased...]. And

some, along with the *Astuacane■*, occasionally append one stanza of *Arari■■ ew mardas■r* [Creator and Lover of mankind], or one stanza from *Es asac■i* [I said...]; it is [at] your discretion. And then: *Hogwoc■[n]*, *K■ristos Ordi Astucoy* [Christ, Son of God...], and *Hayr mer or yerkins es* [Our Father who art in heaven...].

TEXT

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ք Ը Ս Տ Ո Ւ Թ Ձ Ա Յ Ն Ի Ց ՆԱԽ ՔԱՆ Զ Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ձ Ա Յ Ն ԱՁ • Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս , և մի բարկութեամբ քով խրա- տեր զիս : Ողորմեա ինձ Տէր զի հիւանդ եմ ես . բժշկեա զանձն իմ , զի խռովեցան ոսկերք իմ : Անձն իմ յոյժ խռովեցաւ , և դու Տէր՝ մինչև յե՞րբ :

PSALMS ACCORDING TO THE EIGHT TONES BEFORE THE GOSPEL FIRST TONE (AJ) Lord, rebuke me not in your wrath, neither chasten me in your hot displeasure. Have mercy on me, Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. My soul is exceedingly troubled; but you, Lord, how long?

zham-101.png

PRINTER

74

74

TEXT

Դա՛րձ Տէր և փրկեա՛ զանձն իմ . կեցո՛ զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումդ : Ո ի ոչ ոք է որ ՚ի մահու յիշէ զքեզ, կամ ՚ի դժոխս խոստովան առնիցի առ քեզ : Վ աստակեցայ ես ՚ի հեծութեան իմում, լուացի զամենայն գիշեր զմահիճս իմ . և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի : Խռովեցաւ ՚ի սրտմտութենէ ակն իմ . և մաշեցայ ես ՚ի վերայ ամենայն թշնամեաց իմոց : ՚Ի բա՛ց կացէք յինէն ամենեքեան , ոյք գործէք զանօրէնութիւն : Լուաւ Տէր ձայնի լալոյ իմոյ , լուաւ Տէր աղօթից իմոց . և Տէր զխնդրուածս իմ ընկալաւ : Ամաչեսցեն և

խռովեսցին յոյժ ամենայն թշնամիք իմ . դարձցին յետս և ամաչես- ցեն յոյժ վաղվաղակի և խռովեսցին :

Turn, O Lord, and deliver my soul; save me, O Lord, according to your mercy. For there is no one who remembers you in death, or who shall give praise to you in the netherworld [džoxk■]. I have wearied in my groaning; every night I washed my bed, and with my tears I drenched my couch. My eye was troubled by grief, and I wasted away on account of all my enemies. Depart from me, all you who work iniquity! The Lord has heard the voice of my weeping; the Lord has heard my prayer, and the Lord has received my supplication. May all my enemies be ashamed and greatly troubled; may they turn back and be put to shame exceedingly quickly, and be troubled.

RUBRIC

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Կ Ո Ղ Մ

[The] First Side

TEXT

ԱԿ . Բարձր առնեմ զքեզ Տէր՝ զի ընկա- լար զիս . և ո՛չ ուրախ արարեր զթշնամին իմ յիս : Տէր Աստուած իմ՝ կարդացի առ քեզ և բժշկեցեր զիս . Տէր հաներ ՚ի դժոխոց զան-

AK [Tone 2 / First Plagal Tone]. I will exalt You, O Lord, for You have received me, and have not made my enemy rejoice over me. O Lord my God, I cried unto You, and You healed me. O Lord, You brought up from the netherworld [hell/Hades] [my] so[ul]...

zham-102.png

PRINTER

75

[p. 75]

TEXT

ձըն իմ, փրկեցեր զիս յայնցանէ՝ ոյք իջա- նեն ՚ի գուբ : Սաղմոս ասացէք Տեառն սուրբք նորա . և խոստովան եղերուք յիշատակի սրբութեան նորա : Սրտմտութիւնէ ՚ի բարկութեան նորա, և կեանք են ՚ի կամաց նորա : Ընդ երեկոյս հանգիցեն լալիք,

առաւօ- տու եղիցի ուրախութիւն : Ես ասացի ՚ի բարեկենդանութեան իմում, թէ ոչ սասանեցայց յաւիտեան : Տէր ՚ի կամս քո ետուր գեղոյ իմոյ զօրու- թիւն, դարձուցեր զերեսս քո յինէն՝ և ես եղէ խռովեալ : Առ քեզ Տէր կարդացի, և առ Աստուած իմ աղաղակեցի . զի՞նչ օգուտ է քեզ յարե- նէ իմմէ, թէ իջանեմ ես յապականութիւն: Մի՞ թէ հող խոստովան առնիցի առ քեզ, կամ պատմեսցէ զճշմարտութիւնս քո : Լուաւ ինձ Տէր և ողորմեցաւ, և Տէր ե- ղև ինձ օգնական : Դարձոյց զսուգ իմ յուրախութիւն . է- զերծ յինէն զքուրձ . և ինձ զգեցոյց զուրա- խութիւն : Որպէս սաղմոս ասասցեն քեզ փառք իմ. և այլ մի ևս զղջացայց, Տէր Աստուած իմ յաւիտեան խոստովան եղէց քեզ :

[... my] soul; you saved me from those who go down into the pit. Sing psalms unto the Lord, O you his holy ones, and give thanks unto the remembrance of his holiness. [There is] wrath in his anger, and life is in his will. In the evening weeping shall tarry, [and] in the morning [there shall be] joy. I said in my prosperity, "I shall not be shaken forever." Lord, in your good pleasure you gave strength to my beauty; you turned your face from me, and I became troubled. Unto you, O Lord, I cried, and unto my God I called out: "What profit is there to you in my blood, if I go down into corruption? Shall the dust give thanks unto you, or declare your truth?" The Lord heard me and had mercy [on me], and the Lord became my helper. He turned my mourning into joy; he stripped off my sackcloth and clothed me with gladness; That my glory may sing psalms unto you and I may lament no more. O Lord my God, I will give thanks unto you forever.

zham-103.png

PRINTER

76

[Page] 76

RUBRIC

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Ձ Ա Յ Ն

RUBRIC: Second Tone [Erkrord Jayn]

TEXT

ԲՁ . Աստուած յանուան քում՝ կեցո զիս , և ՚ի զօրութեան քում՝ իրաւ արա ինձ : Աստուած լուր աղօթից իմոց , ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան ՚ի վերայ իմ՝ , և հզօրք խնդրեցին զանձն իմ՝, և ո՛չ Հասարեցան ըզ- քեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա Աստուած օգնական իմ՝, և Տէր ընդ- ունօղ Հոգւոյ իմոյ : ՚Ի դարձուցանել զչարն ՚ի թշնամիս իմ՝ , ճշմարտութեամբ քով սատակեա զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ . և խոստովան եղէց անուան քում՝ Տէր զի բարի է : Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և ՚ի թշնամիս իմ՝ ետես ակն իմ՝ :

Bj [Tone 3 (Plagal 1st Tone / *Banj*)]: God, in your name save me, and in your power judge me. God, hear my prayer, give ear to the words of my mouth. Strangers have risen against me, and the mighty have sought my soul, and they have not set you, [O] God, before themselves. Behold, God is my helper, and the Lord is the upholder of my soul. In turning back the evil upon my enemies, destroy them by your truth. With my freewill I will offer sacrifices to you, and I will give thanks to your name, [O] Lord, for it is good. From all my affliction you delivered me, and my eye has looked upon my enemies.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Կ Ո Ղ Մ

[The] Senior Side

TEXT

ԲԿ . Աստուած ողորմեա մեզ և օրհնեա զմեզ , երևեցո զերեսս քո ՚ի մեզ և ողորմեա մեզ : Ճանաչել յերկրի զճանապարհս քո , յա- զինս ամենայն զփրկութիւնս քո : Խոստովան եղիցին առ քեզ ժողովուրդք Աստուած , խոստովան եղիցին առ քեզ ժո- ղովուրդք ամենայն :

[Tone] BK (Side of the Second Mode / *Bik*): God, have mercy on us and bless us; make your face shine upon us and have mercy on us. That your ways may be known upon the earth, your salvation among all nations. Let the

peoples give thanks to you, O God; let all the peoples give thanks to you.

zham-104.png

PRINTER

77

77

TEXT

Ուրա՛խ եղիցին և ցնծասցեն ազինք , զի դու դատես զժողովուրդս ուղղութեամբ, և ազգաց երկրի դու առաջնորդես : Խոստովա՛ն եղիցին առ քեզ ժողովուրդք Աստուած , գոհասցին զքէն ժողովուրդք ա- մենայն : Երկիր ետ զպտուղ իւր, և օրհնեաց զմեզ Աստուած՝ Աստուած մեր : Աստուած մեր օրհնեսցէ զմեզ, և ՚ի նմա- նէ երկիցեն ամենայն ծագք երկրի :

Let the nations be glad and rejoice, for you judge the peoples with uprightness, and you guide the nations of the earth. Let the peoples give praise to you, O God; let all the peoples give thanks to you. The earth has yielded its fruit, and God, our God, has blessed us. May our God bless us, and let all the ends of the earth fear him.

RUBRIC

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Ձ Ա Յ Ն

THIRD TONE

TEXT

ԳՁ . Հաճեցար Տէր ընդ երկիր քո, և դար- ձուցեր զգերութիւն Յակովբայ : Թողեր զանիրաւութիւն ժողովրդեան քոյ , և ծածկեցեր զամենայն մեղս նոցա : Առեցուցեր զամենայն սրտմտութիւնս քո, և դարձար ՚ի բարկութենէ սրտմտութեան քո : Դա՛րձ առ մեզ Աստուած փրկիչ մեր , և դարձո՛ զսրտմտութիւնս քո ՚ի մէնջ : Մի՛ յաւիտեան բարկանար մեզ Տէր , և մի՛ ձգեր զբարկութիւն քոյ յազգէ մինչև յազգ : Աստուած՝ դու դարձեալ կեցուսցես զմեզ և ժողովուրդ քո ուրախ եղիցի ՚ի քեզ :

GD [Tone 7/Gj]: Lord, you were pleased with your land, and you turned back the captivity of Jacob. You forgave the iniquity of your people, and you covered all their sins. You appeased all your wrath, and you turned away from the fury of your anger. Turn to us, O God our Savior, and turn your wrath away from us. Do not be angry with us forever, O Lord, and do not extend your anger from generation to generation. O God, you shall turn again [and] revive us, and your people shall rejoice in you.

zham-105.png

PRINTER

78

78

TEXT

Ցո՛յց մեզ Տէր զողորմութիւնս քո, և զփրկու- կութիւնս քո տո՛ւր մեզ : Լուաք զի՞նչ խօսի Տէր Աստուած մեր, խօ- սեսցի զխաղաղութիւն ժողովրդեան իւրոյ առ սուրբս իւր՝ և առ այնոսիկ որք դարձեալ են առ նա սրտիւք : Սակայն մերձ է առ երկիւղածս իւր փրկու- կութիւն նորա, բնակիլ փառաց նորա յերկ- րի մերում՝ : Ողորմութիւն և ճշմարտութիւն պատա- Հեսցին , արդարութիւն և խաղաղութիւն Համբուրեսցին : Ճշմարտութիւն յերկրէ բուսաւ , արդա- րութիւն յերկնից երևեցաւ : Տէր տացէ զքաղցրութիւն և երկիր մեր տացէ զպտուղ իւր . արդարութիւն առաջի նորա գնասցէ, դիցէ ՚ի ճանապարհի զգնացս իւր :

Show us, O Lord, thy mercy, and grant us thy salvation. We have heard what the Lord our God speaketh: he shall speak peace unto his people, and unto his saints, and unto those who have turned their hearts unto him. Surely his salvation is near unto them that fear him, that his glory may dwell in our land. Mercy and truth have met together; righteousness and peace have kissed [each other]. Truth hath sprung up out of the earth, and righteousness hath looked down from heaven. The Lord shall give goodness, and our land shall yield her fruit. Righteousness shall go before him, and shall set his steps in the way.

RUBRIC

ՎԱՌ

VAR■ [Ignition / Kindling / *Lucernarium*]

TEXT

ԳԿ . Տէր լո՛ւր աղօթից իմոց՝ աղաղակ իմ՝ առ քեզ եկեսցէ , և մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն : Յաւուր նեղութեան իմոյ խոնարհեցո՛ առ իս զունկն քո . յորում՝ աւուր կարդամ՝ առ քեզ՝ վաղվաղակի լո՛ւր ինձ :

[Tone] Gk (Plagal of the Third Tone). Lord, hear my prayer; let my cry come unto you, and do not turn your face from me. In the day of my affliction incline your ear unto me; in whatever day I call upon you, hear me speedily.

zham-106.png

PRINTER

79

[Page] 79

TEXT

Սպառեցան որպէս ծուխ աւուրք իմ՝ , և ոսկերք իմ՝ որպէս խոհւ չորացան : Հարայ ես որպէս խոտ և ցամաքեցաւ սիրտ իմ՝, մոռացայ ուտել զհաց իմ՝ ՚ի ձայնէ հե- ծութեան իմոյ : Կցեցաւ ոսկր իմ՝ ՚ի մարմին իմ՝. նմանե- ցայ ես հաւալասան անապատի : Եղէ ես որպէս բու յաւերակի , տքնեցայ և եղէ ես որպէս ճնճղուկ միայն ՚ի տանիս : Նախատեցին զիս թշնամիք իմ՝ զօրհանա- պազ, և գովիչք իմ՝ ինև երդնուին : Օ մոխիր որպէս զհաց կերի , և զըմպելին իմ՝ արտասուօք խառնեցի : Յերեսաց բարկութեան սրտմտութեան քո , զի դու բարձրացուցեր և խոնարհեցու- ցեր զիս : Աւուրք իմ՝ որպէս հովանի անցին , և ես որպէս խոտ ցամաքեցայ : Դու Տէր յաւիտեան կաս, և յիշատակ քոյ յազգէ մինչև յազգ : Դու յարուցեալ գթասցիս ՚ի վերայ սիօնի. ժամանակ գթալոյ նորա հասեալ է ժամ՝ :

My days are consumed like smoke, and my bones are dried up like kindling. I am smitten like grass, and my heart is withered; I have forgotten to eat my bread by reason of the voice of my groaning. My bone has cleaved to my flesh; I have become like a pelican of the wilderness. I have become like an owl in a ruin; I have watched and become like a solitary sparrow upon the roof. My enemies have reproached me all the day, and those who praised me swore by me. For I have eaten ashes like bread, and mingled my drink with weeping, because of the face of your wrath and your indignation; for you have lifted me up and cast me down. My days have declined like a shadow, and I am withered like grass. But you, Lord, endure forever, and your remembrance from generation to generation. You shall arise and have compassion on Zion, for it is the time to have compassion on her, [yea], the hour has come.

RUBRIC

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Ձ Ա Յ Ն

RUBRIC: THE FOURTH TONE

TEXT

ԴՁ . Մերձեսցին խնդրուածք իմ՝ առաջի քո Տէր . ըստ բանի քում՝ իմաստուն արա զիս :

Tone 4 [■■]: Let my supplication draw near before you, O Lord; according to your word give me understanding.

zham-107.png

PRINTER

80

[80]

TEXT

Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր . և բանիւ քով փրկեա զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո. յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո: Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո . զի ամենայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս . զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր , և օ- րէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն

իմ, օրհնեսցէ զքեզ . և իրա- ւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ. խնդրեա զծառայս քո , զի զպատուիրանս քո ես ոչ մոռացայ :

Let my prayer enter before you, O Lord, and by your word deliver me. Let my lips pour forth your blessings, when you teach me your righteousness. Let my tongue speak of your words, for all your commandments are in righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation, O Lord, and your law was my discourse. Let my soul live, and it shall praise you; and let your judgments help me. I have gone astray like a lost sheep; seek your servant, for I have not forgotten your commandments.

RUBRIC

’Ի Տէրունի աւուրս եթէ ձայնն ԴԿ իցէ՝ ասա՛ ՋՍԱՂ- ՄՈՍՍ զայս :

RUBRIC: On Dominical [Lord’s] days, if the tone is DK (■■orord Ko■mn [Fourth Plagal Mode]), say this psalm:

TEXT

’Ի խորոց կարդացի առ քեզ Տէր՝ Տէր՝ լուր ձայնի իմում : Եղիցին ականջք քո ’ի լսել զձայն աղօթից իմոց : Թէ զանօրէնութիւնս իմ քննես Տէր՝ Տէր , իսկ ո կարէ կալ առաջի քո . զի ’ի քէն է քաւութիւն : Վ ասն անուան քո համբերի Տէր . համբեր

Out of the depths I cried unto you, Lord; Lord, hear my voice. Let your ears be [attentive] to hear the voice of my prayers. If you examine [my] iniquities, Lord, Lord, who indeed can stand before you? For from you is expiation. On account of your name I waited, Lord; [my soul] waited

zham-108.png

PRINTER

81

[p. 81]

TEXT

անձն իմ բանի քում. յուսացաւ անձն իմ ’ի Տէր : ’Ի պահէ առաւօտու՝ մինչև յերեկոյ . ’ի պահէ առաւօտու՝ յուսացաւ

Իսրայէլ՚ի Տէր: ՚Ի Տեառնէ է ողորմութիւն բազում. և ՚ի նմանէ է փրկութիւն . և նա փրկեաց զԻսրայ- էլ յամենայն նեղութեանց նորա :

...my soul in your word. My soul hoped in the Lord. From the morning watch until the evening, from the morning watch Israel hoped in the Lord. From the Lord is abundant mercy, and from him is redemption, and he redeemed Israel from all its distresses.

RUBRIC

Վ Ե Ր Ջ

THE END

TEXT

ԴԿ . Տէր լո՛ւր աղօթից իմոց . ո՛ւնկն դիր խըն- դրուածաց իմոց ճշմարտութեամբ քով : Լո՛ւր ինձ արդարութեամբ քով, և մի մտա- ներ ՚ի դատաստան ընդ ծառայի քում . զի ո՛չ արդարանայ առաջի քո ամենայն կենդանի : Հալածեաց թշնամին զանձն իմ. խոնարհ արար յերկիր զկեանս իմ . և նստոյց զիս ՚ի խաւարի որպէս մեռեալ յաւիտենից : Ձանձրացաւ յիս հոգի իմ. և սիրտ իմ խռովեցաւ յիս : Յիշեցի զաւուրսն զառաջինս . խորհեցայ յամենայն գործս քո . յարարածս ձեռաց քոց խորհեցայ, և համբարձի առ քեզ զձեռս իմ : Անձն իմ որպէս երկիր ծարաւի է առ քեզ . վաղվաղակի լո՛ւր ինձ Տէր , զի նուա- ղեցաւ յինէն հոգի իմ . Մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն .

[Tone] DK (Plagal Fourth Tone / *Da■k■*). Lord, hear my prayer; give ear to my supplications in Your truth. Hear me in Your righteousness, and enter not into judgment with Your servant, for in Your sight no one living shall be justified. The enemy has persecuted my soul; he has brought low my life down to the earth, and made me dwell in darkness like those long dead. My spirit grew weary within me, and my heart within me was troubled. I remembered the days of old; I meditated on all Your works; I meditated on the creations of Your hands, and I lifted up my hands to You. My soul [is] like a thirsty land before You; hear me swiftly, O Lord, for my spirit has fainted from me. Turn

not Your face away from me.

zham-109.png

PRINTER

82

[82]

TEXT

նմանիցիմ՝ այնոցիկ, ոյք իջանեն ՝ի գուբ : Լսելի արա ինձ առաւօտու զողորմու- թիւնս քո • զի ես ՝ի քեզ Տէր յուսացայ : Ցոյց ինձ ճանապարհ՝ յոր և գնացից • զի առ քեզ Տէր Համբարձի զանձն իմ : Փրկեա զիս ՝ի թշնամեաց իմոց Տէր • զի զքեզ ապաւէն ինձ արարի : Ուսո ինձ առնել զկամս քո • զի դու ես Աստուած իմ : Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ՝ի յերկիր ուղիղ : Վասն անուան քո Տէր՝ կեցուսցես զիս, արդարութեամբ քով Հանցես ՝ի նեղութենէ զանձն իմ: Ողորմութեամբ քով սատակեա զթշնամիս իմ. և կորո զամենայն նեղիչս անձին իմոյ, զի ես ծառայ քո եմ :

[lest] I become like those who go down into the pit. Cause me to hear Thy mercy in the morning, for in Thee, O Lord, have I hoped. Show me the way wherein I should walk, for unto Thee, O Lord, have I lifted up my soul. Deliver me from mine enemies, O Lord, for I have made Thee my refuge. Teach me to do Thy will, for Thou art my God; Thy good Spirit shall lead me into an upright land. For Thy name’s sake, O Lord, Thou shalt quicken me; in Thy righteousness Thou shalt bring my soul out of affliction. And in Thy mercy destroy mine enemies, and destroy all those who oppress my soul, for I am Thy servant.

RUBRIC

Ջկնի ՍԱՂՄՈՍԱՑՍ ՝ ընթերցեալ լինի ԱՒԵՏԱՐԱՆ հանգստեան ըստ ձայնին :

RUBRIC: After these PSALMS, the GOSPEL of Rest [shall] be read according to the tone [of the day].

PRINTER

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ք ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ Ը Ս Տ Ո Ւ Թ Ջ Ա Յ Ն Ի Ց Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ը Ս Տ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ • ԺԳ : Հ • 36 :) Ա Ւ Ա Գ Կ Ո Ղ Մ Ե Ւ Վ Ե Ր Ջ Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Gospels of the Rest [Service for the Dead] according to the Eight Tones. Gospel according to Matthew (Chapter 13: Verse 36). First tone [lit. *Awag ko■m*] and ending. [The Holy Gospel] of our Lord Jesus Christ.

TEXT

ԲԿ • Յայնժամ թողեալ ՅԻՍՈՒՍԻ զժողո- ԴԿ • վուրդսն՝ եկն ՚ի տուն . մատեան առ նա աշակերտքն նորա՝ և ասեն . մեկնեա մեզ զառակ որոմանցն ագարակի : Նա պատաս- խանի ետ՝ և ասէ ցնոսա . որ սերմանէ զսերմն բարի՝ է որդի մարդոյ : Եւ ագարակն աշ- խարհս է : սերմն բարի նոքա են՝ որ որդիքն արքայութեան են • իսկ որոմն՝ որդիք չարին են : Եւ թշնամին որ վարեաց զայն՝ սատանայ է . և հունձքն կատարած աշխարհիս է . և հնձողքն հրեշտակք են : Որպէս ժողովի ո- րոմնն՝ և ՚ի հուր այրի , այնպէս եղիցի ՚ի կա- տարածի աշխարհիս : Առաքեսցէ որդի մար-

[Tone: *Bk* (Third Plagal)] Then Jesus, having dismissed the crowds, [Tone: *Dk* (Fourth Plagal)] came into the house. His disciples came to Him, saying, "Explain to us the parable of the tares of the field." He answered and said to them: "He who sows the good seed is the Son of Man. And the field is this world; the good seed are those who are the children of the kingdom, but the tares are the children of the evil one. And the enemy who sowed it is Satan; the harvest is the end of this world, and the reapers are the angels. Just as the tares are gathered and burned in the fire, so it will be at the end of this world. The Son of Man will send...

PRINTER

TEXT

դոյ զհրեշտակս իւր , և ժողովեսցեն յար- քայութենէ նորա զամենայն գայթակղու- թիւնս , և զայնոսիկ ոյք գործեն զանօրէնու- թիւն : Եւ արկցեն զնոսա ’ի հնոց հրոյ . անդ եղիցի լալ՝ և կրճել ատամանց : Յայնժամ արդարքն ծագեսցեն իբրև զարեգակն յար- քայութեան երկնից : որ ունիցի ականջս լսե- լոյ՝ լուիցէ : Դարձեալ՝ նման է արքայու- թիւն երկնից գանձի ծածկելոյ յագարակի , զոր գտեալ մարդոյ՝ թագոյց . և ’ի խնդու- թենէ անտի երթայ վաճառէ զամենայն ինչ զոր ունի , և գնէ զագարակն զայն : Դար- ձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից առն վա- ճառականի՝ որ խնդրիցէ մարգարիտս գեղե- ցիկս : Եւ գտեալ մի պատուական մարգարիտ՝ երթեալ վաճառեաց զամենայն զոր ինչ ու- նէր՝ և գնեաց զայն մարգարիտ : Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն երկնից ուռկանի ար- կելոյ ’ի ծով՝ և յամենայն ազգաց ժողովելոյ : Օ որ՝ իբրև լցաւ , հանեալ ’ի ցամաք՝ և նստեալ ժողովեցին զբարի բարին յամանս , և զխոտանն ’ի բաց ընկեցին : Ա յնպէս եղիցի ’ի կատարածի աշխարհիս . ելցեն հրեշտակք՝ և մեկնեսցեն զչարս ’ի միջոյ արդարոց : Եւ արկցեն զնոսա ’ի հնոց հրոյն . անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց : Ասէ ցնոսա ՅԻՍՈՒՍ . իմացարո՞ւք զայս ամենայն : ասեն ցնա . այո՛

[...of man] his angels, and they will gather out of his kingdom all stumbling blocks, and those who commit iniquity; and they will cast them into the fiery furnace; there shall be weeping and gnashing of teeth. Then the righteous will shine forth like the sun in the kingdom of heaven. He who has ears to hear, let him hear. Again, the kingdom of heaven is like a treasure hidden in a field,

which a man found [and] hid, and from joy [over] it, he goes and sells everything that he has, and buys that field. Again, the kingdom of heaven is like a merchant looking for fine pearls; and having found one precious pearl, he went and sold everything that he had, and bought that pearl. Again, the kingdom of heaven is like a net cast into the sea, and gathering of every kind; which, when it was filled, they pulled up onto the shore; and sitting down, they gathered the good [fish] into vessels, but cast away the bad. So shall it be at the consummation of this world: the angels will go out and separate the evil from the midst of the righteous, and will cast them into the fiery furnace; there shall be weeping and gnashing of teeth. JESUS says to them: "Did you understand all this?" They say to him: "Yes."

zham-112.png

PRINTER

85

[85]

TEXT

Տէր : Եւ նա ասէ ցնոսա . վասն այսորիկ ամենայն դպիր աշակերտեալ արքայութեան երկնից՝ նման է առն տանուտեառն, որ հա- նէ ’ի գանձէ իւրմէ զնոր և զհին : Վերջ, Հ. 52:

[Our] Lord: And he said to them, “Therefore every scribe instructed in the kingdom of heaven is like a householder who brings out of his treasure [things] new and old.” End, v. 52.

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ (ԳԼ • Դ : Հ • 26 :) ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Gospel according to Mark (Chapter 4, Verse 26). Second and Fourth *Jayn* [mode/tone]. [The Gospel] of our Lord Jesus Christ.

TEXT

ԲՁ . } Եւ ասէր . այսպէս է արքայութիւն ԴՁ . } Աստուծոյ . որպէս զի այր մի արկանի- ցէ սերմանիս յերկիր, Եւ ննջիցէ և յառնիցէ

զցայգ և զցերեկ . և սերմանիքն բուսանիցին և աճիցեն . և նա ո՛չ գիտէ՝ թէ երկիրն ինք- նին բերէ զպտուղ՝ նախ զխոտն՝ և ապա զհասկն , ապա զցորեանն ատոք ’ի հասկին : Այլ յորժամ տայցէ զպտուղն, վաղվաղակի առաքի մանգաղ • զի հասեալ են հունձք : Եւ ասէր . ո՞ւմ նմանեցուսցուք զարքայու- թիւնն Աստուծոյ, կամ որո՞վ առակաւ առա- կեսցուք զնա: Որպէս հատն մանանխոյ՝ որ յոր- ժամ սերմանիցի յերկրի, փոքրագոյն է քան

[Mode 2 / *Banj*] } And he said: “Thus is the kingdom [Mode 4 / *Danj*] } of God: as if a man should cast seed into the earth, and should sleep and rise night and day, and the seed should sprout and grow, and he knows not [how]. For the earth of itself brings forth fruit: first the blade, and then the ear, then the full wheat in the ear. But when the fruit yields, immediately he sends forth the sickle, because the harvest has come.” And he said: “To what shall we liken the kingdom of God, or by what parable shall we illustrate it? [It is] like a grain of mustard seed, which, when it is sown in the earth, is smaller than

zham-113.png

PRINTER

86

86

TEXT

զամենայն սերմանիս՝ որ են յերկրի : Եւ յոր- ժամ՝ սերմանիցի , բուսանի և լինի մեծ քան զամենայն բանջար , և արձակէ ոստս մեծա- մեծս , մինչև բաւական լինել ընդ Հովանեաւ նորա թռչնոց երկնից բնակել: Եւ այնպիսի առակօք խօսէր ընդ նոսա զբանն , որպէս կա- րող լինէին լսել: Եւ առանց առակի ոչինչ խօսէր ընդ նոսա, բայց առանձինն աշակերտա- ցըն իւրոց մեկնէր զամենայն : 11 երջ . Հ, 54:

...all the seeds that are on the earth. And when it is sown, it grows up and becomes greater than all herbs, and puts forth great branches, so that the birds of heaven are able to dwell under its shade. And with many such parables he spoke the word to them, as they were able to hear. And without a parable he

spoke nothing to them; but privately he explained everything to his disciples. [End of the reading.] Mark 4:32–34.

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ (ԳԼ • ԺԲ : Հ • 32:) ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԵՐՋ Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

[RUBRIC: GOSPEL ACCORDING TO LUKE (Ch. 12, v. 32). First side and end. Of our Lord Jesus Christ.]

TEXT

Մի երկնչիր Հօտ փոքրիկ · զի Հաճե- ցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայու- թիւն: 1 աճառեցէք զինչս ձեր, և տուք ողոր- մութիւն. և արարէք ձեզ քսակս առանց Հնա- նալոյ, գանձ անպակաս յերկինս . ուր ոչ գող մերձենայ, և ո՛չ ցեց ապականէ : () ի ուր գանձն ձեր է , անդ և սիրտք ձեր եղիցին : Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս՝ և ճրա-

Fear not, little flock, for your Father has been pleased to give you the kingdom. Sell your possessions and give alms; make for yourselves purses that do not grow old, an unfailing treasure in heaven, where no thief approaches and no moth destroys. For where your treasure is, there will your heart be also. Let your loins be girded, and [your] lamps—

zham-114.png

PRINTER

87

87

TEXT

գունք լուցեալք : Եւ դուք նմանօղք մարդ- կան՝ որ ակն ունիցին տեառն իւրեանց՝ թէ երբ դառնայցէ 'ի Հարսանեաց . զի յորժամ գայցէ և բախիցէ, վաղվաղակի բանայցեն նմա: Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ՝ զորս եկեալ տէրն գտցէ արթունս . ամէն ասեմ ձեզ՝ զի գօտի ընդ մէջ ածցէ՝ և բազմեցուսցէ զնոսա, և անցեալ պաշտիցէ զնոսա : Եւ եթէ յերկ- րորդ՝ կամ յերրորդ

պահու եկեսցէ՝ և գտցէ այնպէս , երանելի են ծառայքն այնոքիկ : Բայց զայն գիտասջիք , եթէ գիտէր տանու- տէրն յորում՝ ժամու գող գայ՝ Հսկէր, և չտայր թոյլ ական Հատանել 'ի տան իւրում : Եւ դուք եղերուք պատրաստք՝ զի յորում՝ ժամու ոչ կարծիցէք, գայ որդի մարդոյ : Ա- սէ Պետրոս . Տէր՝ առ մեզ ասացեր զառակդ զայդ՝ եթէ առ ամենեսեան : Եւ ասէ Տէր . ո՞վ իցէ Հաւատարիմ՝ տնտես և իմաստուն , զոր կացոյց տէր իւր 'ի վերայ գերդաստանի իւրոյ տալ 'ի ժամու զկերակուրս : Երանի իցէ ծառային այնմիկ՝ զոր եկեալ տէր իւր գտանիցէ արարեալ այնպէս : Արդարև ա- սեմ ձեզ՝ զի 'ի վերայ ամենայն ընչից իւրոց կացուսցէ զնա : Ապա եթէ ասիցէ ծառայն այն 'ի սրտի իւրում . յամէ տէր իմ 'ի գալ. և սկսանիցի Հարկանել զծառայսն և զաղախ- նայս, ուտել և ըմպել և արբենալ : Եկեսցէ

... [lamps] lit; and you [be] like men who wait for their lord, when he should return from the wedding feast, so that when he comes and knocks, they may immediately open to him. Blessed are those servants whom the lord, when he comes, shall find watchful. Truly I say to you, that he will gird his loins and make them sit at table, and passing by, he will serve them. And if he should come in the second or in the third watch, and find [them] so, blessed are those servants. But know this: that if the master of the house had known at what hour the thief was coming, he would have kept watch and not permitted [his] house to be dug through. You also, be ready; for at an hour you do not expect, the Son of Man comes." Peter said, "Lord, did You speak this parable to us, or to all?" And the Lord said, "Who then is the faithful and wise steward, whom his master has appointed over his household to give [them their] portion of food in [due] season? Blessed is that servant whom his master, having come, shall find doing so. Truly I say to you, that he will set him over all his possessions. But if that servant should say in his heart, 'My master delays in coming,' and should begin to beat the menservants and the maidservants, and to eat and drink and become drunk, [the master of that servant] will come...

88

TEXT

տէր ծառային այնորիկ՝ յաւուր յորում՝, ակն ո՛չ ունիցի, և ՚ի ժամու յորում՝ ո՛չ գիտիցէ . ընդ մէջ կտրեսցէ զնա , և զմասն նորա ընդ անՀաւատս դիցէ : Եւ ծառայ՝ որ գիտիցէ ըզ- կամս տեառն իւրոյ՝ և ո՛չ պատրաստեսցէ ըստ կամաց նորա, արբցէ գան բազում՝ : Եւ որ ո՛չն գիտիցէ՝ և արժանի գանի ինչ գործիցէ, արբ- ցէ գան սակաւ : (մենայնի՝ որում՝ շատ տը- ուաւ , շատ խնդրեսցի ՚ի նմանէ . և որում՝ բազում՝ աւանդեցաւ , առաւել ևս պահան- ջեսցեն ՚ի նմանէ : 1 | երջ • Հ, 48:

...the master of that servant on a day when he does not expect [him], and at an hour when he does not know; he will cut him in two and assign his portion with the unfaithful. And that servant who knew the will of his master and did not make ready according to his will, shall receive many stripes. But he who did not know, and committed something worthy of stripes, shall receive few stripes. For to everyone to whom much was given, much will be required from him; and to whom much was entrusted, even more will be demanded of him. [RUBRIC: End. [Verse] 48.]

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ. Ե : Հ • 19 :) ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Gospel according to John (Ch. 5 : v. 19). First and third tone (*jayn* [liturgical mode/tone]). [The Gospel] of our Lord Jesus Christ.

TEXT

ԱՋ • } Պատասխանի ետ ՅԻՍՈՒՍ և ասէ ցը- ԳՋ • } նոսա, ամէն ամէն ասեմ՝ ձեզ . ո՛չ կարէ որդի մարդոյ առնել յանձնէ և ոչինչ, եթէ ո՛չ տեսանիցէ զՀայրն զի առնէ . զի զոր նայն առնէ , զնոյն և Որդին նմին նման գործէ : Օ ի Հայր սիրէ զՈրդի, և զամենայն ինչ

AJ [First Tone] • } JESUS answered and said to them, GJ [Third Tone] • } "Amen, amen, I say to you, the Son of Man can do nothing of himself, unless he sees the Father doing [it]; for whatever he does, the Son likewise does in the same manner. For the Father loves the Son, and [shows] him all things

zham-116.png

PRINTER

89

[89]

TEXT

ցուցանէ նմա՝ զոր ինքն առնէ . և մեծամեծս ևս քան զսոյնս ցուցանէ նմա զգործս, ընդ որ դուքդ զարմանայք : Օ ի որպէս Հայր յա րուցանէ զմեռեալս և կենդանի առնէ, նոյն պէս և Որդի՝ զորս կամի կենդանի առնէ : Եւ ո՛չ եթէ Հայր դատի զոք՝ այլ զամենայն դա տաստան ետ Որդւոյ իւրոյ : Օ ի ամենեքեան պատուեսցեն զՈրդի՝ որպէս պատուեն ըզ Հայր: որ ո՛չ պատուէ զՈրդին, ո՛չ պատուէ ըզ Հայր զառաքիչն նորա : (մէն ամէն ասեմ ձեզ . զի որ զբանն իմ լսէ, և Հաւատայ այնմ որ առաքեացն զիս, ընդունի զկեանսն յաւի տենականս . և ՚ի դատաստան ո՛չ մտանէ, այլ փոխեցաւ ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս : (մէն ամէն ասեմ ձեզ . զի գայ ժամանակ՝ և արդէն իսկ է, յորժամ մեռեալք լսիցեն ձայնի Որդւոյն Աստուծոյ. և որք լսիցենն՝ կեցցեն : Օ ի որ պէս Հայր ունի կեանս յանձին իւրում, նոյն պէս ետ և Որդւոյ ունել կեանս յանձին իւ րում : Եւ իշխանութիւն ետ նմա դատաստան առնել . և զի որդի մարդոյ է՝ ընդ այն զի՞ զար մանայք • զի եկեսցէ ժամանակ՝ յորում ամե նեքին որ ՚ի գերեզմանս կայցեն , լուիցեն ձայնի նորա, և եկեսցեն արտաքս . որոց բա րիս գործեալ իցէ՝ ՚ի յարութիւն կենաց . և որոց զչար արարեալ՝ ՚ի յարութիւն դատաս տանաց : Ո՛չ կարեմ ես յանձնէ առնել և ո՛չ

...shows him what he himself does; and greater works than these he will show him, that you may marvel. For as the Father raises the dead and gives [them]

life, so also the Son gives life to whom he wills. For the Father judges no one, but has given all judgment to his Son, that all may honor the Son even as they honor the Father. He who does not honor the Son does not honor the Father who sent him. Amen, amen, I say to you, whoever hears my word and believes him who sent me receives eternal life, and does not enter into judgment, but has passed from death unto life. Amen, amen, I say to you, the hour is coming, and now is, when the dead shall hear the voice of the Son of God, and those who hear shall live. For as the Father has life in himself, so also he has granted the Son to have life in himself. And he has given him authority to execute judgment; and because he is the Son of Man, why do you marvel at this? For the hour is coming in which all who are in the tombs shall hear his voice and shall come forth: those who have done good, unto the resurrection of life, and those who have done evil, unto the resurrection of judgment. I can of myself do no-

PRINTER

[90]

TEXT

ինչ. այլ որպէս լսեմ՝ դատեմ, և դատաս տանն իմ արդար է . զի ո՛չ խնդրեմ զկամս իմ , այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս : Վերջ. Հ, 30:

[anything;] but as I hear, I judge, and my judgment is just; for I do not seek my own will, but the will of him who sent me. *End [of the reading]. [John] 5:30.*

RUBRIC

Ե Ր Գ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ՎԱՍՆ ԱՌ ՝Ի ՔՐԻՍՏՈՍ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՅԵՏ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՏԹԷՈՍԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԵՐՋ

HYMN COMPOSED BY THE LORD NERS■S, CATHOLICOS, FOR THOSE WHO HAVE FALLEN ASLEEP IN CHRIST, AFTER THE GOSPEL OF SAINT MATTHEW. [FOR THE] SENIOR CHOIR SIDE, AND [THE] CONCLUSION.

TEXT

ԲԿ. } Աստուա՞ծ անե՛ղ անժա՛մա՛նակ՝ ԴԿ. } Հայր ա՛նսկիզբն և անքանակ . Ո՛րդւոյ պատճառ ծննդեա՛մբ անճառ՝ Հոգւոյն բը՛խ մամբ անքընննաբար՝ . ա՛ղաչե՞մք ըզքեզ գը՛ թած՝ երկա՛յնա՛միտ և ողորմած . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծուածոյս՝ ՚ի քեզ յո՛ւսով ննջե՛ ցելո՛յս : Բա՞նդ որ ՚ի ծո՛ց Հօր միա՛ծին՝ և կե՛ր պա՛րան սկըզբնատըպին . որով երկինըք գո՛ յացան՝ աշխարհ լըրիւ Հաստատեցան՝ . Հա՛յ ցեմք ՚ի քէ՞ն Տէր և փը՛րկիչ՝ ամենո՛ղորմ և կեցուցիչ . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծուածոյս":

[Mode] BK (Bjayn, second authentic tone). [Mode] DK (Darj jayn, fourth plagal tone). God uncreated, timeless, Father without beginning and unmeasured, Cause of the Son by ineffable generation, [and] of the Spirit by unsearchable procession: we beseech You, O Compassionate, Long-suffering, and Merciful One, have mercy upon this Your creation, who has fallen asleep in hope in You. O Word, Only-begotten Who art in the bosom of the Father, and the Image of the Archetype, by Whom the heavens were brought into being, [and] the universe was completely established: we entreat of You, Lord and Savior, All-merciful and Giver of Life, have mercy upon this Your creation.

zham-118.png

PRINTER

91

91

TEXT

Գե՞րագոյն շնորհա՛ց բա՛շխող՝ երկնա՛ւո՛ րաց և երկրայնոց . կեանք և կենաց տո՛ւօ՛ղ Հոգի՛ Հօր և Ո՛րդւոյ արարչակից՝ . խը՞նդ րեմք ՚ի քէ՞ն աղբի՛ւր բա՛րեաց՝ արբո՛ւցա նօղըդ ծարաւեաց՝ . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծո" : Դա՞ւանի՛մք ընդ Սրո՛վբէ՛ից՝ զկենդանա՛ րարըդ Համայնի՛ց • Երեքսըրբեան մի Տէրու թիւն զՀա՛յր և զՈ՛րդի և սուրբ զՀոգի՛ . յո՞ր Հանգուցեա՛լըս մըկըրտեա՛լ և Հաւա՛տով խոստովանեալ . ողորմեա քո՛յ

ստե՛ղծո" : Ե՞րրակի՛ թիւ կա՛տա՛րեա՛լ յերիս ա՛ն ձինըս բաժանեա՛լ • Երրորդութեամբ միա ւորեալ՝ միով բնո՛ւթեամբ Հաւասարեա՛լ. յո՞րմէ կապեա՛լք և ա՛րձա՛կի՛մք և վե՛րը՛ս տին անլոյծ կապիմք՝ . ողորմեա քո՛յ" : Ջ է՞ակի՛ցըդ Հօ՛ր զՈ՛րդի փառաւորեսք անլռելի՛ • որ իջեր յարգա՛նդ կուսի՛ն զԱ դա՛մայի՛ն առեր մարմին . ա՛ղաչանօ՞ք Աստ ուածա՛ծնի՛ն անապա՛կան քում ծընողի՛ն . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծուածոյս՝ յո՛ւսով" : է՞րևեցա՛ր մարմնով յե՛րկրի՝ որ ՚ի Հօ՛րէ անմեկնելի՛ • ընդ Հո՛ղեղէնը՛ս բնա՛կեցար ՚ի Հրե՛ղինաց երկը՛րպագեա՛լդ • պաղատանօ՞ք

Bestower of supreme graces unto heavenly and earthly [beings], Life and Giver of life, Spirit, co-Creator with the Father and the Son: we beseech You, O Fount of blessings, You who give drink to the thirsty; have mercy upon Your creature[s]. With the Seraphim we confess You, the Giver of life to all, the Thrice-Holy single Lordship: the Father, and the Son, and the Holy Spirit; in Whom [we], the departed, were baptized and in faith confessed; have mercy upon Your creature[s]. Perfect threefold number, divided into three Persons, united in Trinity, equal in one nature; by Whom we are bound and loosed, and again bound indissolubly; have mercy upon Your [creatures]. You, the Son co-essential with the Father, we glorify with unceasing voice, Who did descend into the womb of the Virgin [and] did take the body of Adam; through the intercessions of the *Astowacacin* (Mother of God [lit. "God-bearer"]), Your incorruptible parent; have mercy upon this Your creation, in hope... You appeared in the flesh upon the earth, You Who are inseparable from the Father; You dwelt among the dust-born, You Who are adored by the fiery [beings]; through the supplications...

zham-119.png

PRINTER

TEXT

երկնա՝ւորաց փառա՝ բա՛նիչ քոց հրե՛շտա կա՛ց . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծուածոյս" : Ը՞ստ օրինա՛ցըն Մո՝վսի՛սի՛ ընծայե՛ցար ՚ի տաճարի՞ն . զի ըզ բնութիւնը՝ս մարդկա յի՝ն՝ ընծայե՛սցես Հօր ՚ի՛ յերկի՛նս . խը՛ն դըրուածո՞վք սուրբ ծե՝րո՛ւնւոյն , քև ՚ի կապի՛ց արձակելո՛յն . ողորմեա քո՛յ" : Թա՞գաւո՛րըդ հրեղի՛նաց՝ ո՝ր ընդ մա՛րդ կան հողեղինա՛ց . շը՝րջեցար տնօ՝րի՛նաբար՝ կրեցեր ը՛զկիրըս մարդկաբա՝ր . ո՞ր վասըն մե՞ր զայս ա՝մե՛նայն ՚ի յա՝նձն ա՛ռեր խո նարհութեամբ՝ . ողորմեա քո՛յ ստե՛ղծուա" :

[Praised by] the heavenly ones, Your glorifying angels: have mercy on this Your creation. According to the Law of Moses You were presented in the temple, that You might present human nature to the Father in heaven; through the supplications of the holy elder released by You from [his] bonds: have mercy on Your [creation]. King of the fiery [hosts], who with earthly mortals did walk by [divine] dispensation (*tn■rinabar* [according to the incarnate economy]), [and] did bear passions in human manner; who for our sake took all this upon Yourself in humility: have mercy on Your creat[ion].

RUBRIC

ՅԵՏ ՍՐԲՈՅՆ ՄԱՐԿՈՍԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: After the Gospel of Saint Mark, [in the] Second and Fourth Mode (*jayn* [liturgical tone/mode]).

TEXT

ԲՁ . } ժո՞ղովեա՛լքս ՚ի հրա՝ժա՛րումըն ԴՁ . } ծառա՛յի քոյ յաշխարհէ . հայցեմք ՚ի քէն ա՝րտա՛սուելո՝վ և պաղա՛տիմք զայս ա- սելո՝վ . ճա՛նապա՞րհ ընդ քե՝զ ե՛լից նըն ջեցե՛լոյս լեր ուղեկի՛ց . ՚ի յօթեվանս Հօ՝ր քո՛յ լուսոյ ը՝զնը՛նջեցեալըս մե՛ր հանգո՛ : ՚Ի՞ փըրկութեա՛ն մերո՛յ սկը՛զբան մըկը՝ր տե՝ցար ՚ի Յորդանա՛ն . զոր շնորհեցեր նո՝ր

[Tone] 2 (Banj, *šarakan* tone 2 / plagal 2) / [Tone] 4 (Danj, *šarakan* tone 4 / plagal 4): We who are gathered at the departure of your servant from the world, we entreat of you with weeping and implore, saying this: be [the] companion on the way [towards] the departure of this sleeping one; in the luminous mansions of your Father, grant rest to our deceased. At the beginning of our salvation, you were baptized in the Jordan; [the baptism] which you granted, new...

zham-120.png

PRINTER

95

95

TEXT

աւազան ՚ի մա՛քրո՛ւթիւն մեղաց մարդկա՛ն· հա՛յցմամբ կըրկի՛ն կարապե՛տին մեծին ՚ի ծնունդըս Մըկը՛րտչին · ՚ի յօթեվանս՛:

... [a] font for the cleansing of the sins of mankind; through the intercession of the twofold Forerunner, the greatest among those born [of women], the Baptist, [lead us] into the dwellings...

TEXT

Լո՛ւսաւո՛ր ձայնի՛ւ յե՛րկնից զքեզ դաւա՛նեա՛ց Հայր էակի՛ց · աղաւնակերպ Հո՛գի՛ն իջեալ առ համագոյդ իւր հանգուցեա՛լ · ըզմըկըրտեա՛լս նովի՛ն հո՛գւո՛վ յորդէ՛գրո՛ւթիւն Հօր հաւատով · ՚ի յօթե՛:

With a radiant voice from heaven, the consubstantial Father proclaimed You; the Spirit, descending in the form of a dove, rested upon You, [His] co-essential [One], [leading] those baptized by the same Spirit into adoption by the Father through faith. *[I y■t■■]*

TEXT

Խաւար մեղա՛ց հալա՛ծե՛ցաւ՝ լոյս գիտո՛ւթեա՛ն քև ծագեցաւ · խայթուած օձին բը՛ժը՛շկեցաւ հիւանդութիւն մեր ո՛ղջացաւ · կենդանարա՛րդ մե՛ռե՛լոց և լո՛ւսա՛տու խաւարելո՛ց · ՚ի յօթեվանս Հօ՛ր քո՛յ՛:

The darkness of sins was driven away; the light of knowledge dawned through You. The bite of the serpent was healed; our sickness was made whole, [O You who are] the Reviver of the dead and Giver of light to those in darkness; in the dwellings of Your Father.

TEXT

Ծա՛գումն անհո՛ւն առ ՚ի Հօ՛րէ որ ընտրե՛ցեր ՚ի յաշխարհէ՛ լուսաւորիչ տիե՛զերաց ըզդասս ընտրեալ աշա՛կերտացն · ա՛ղաչանօ՛ք առաքելո՛ցն փող յա՛րութեան մեր եղելո՛ց · ՚ի յօթեվանս Հօ՛ր քո՛յ լուսոյ՛:

Infinite Dawn from the Father, who chose from the world, as illuminators of the universe, the company of the chosen disciples: through the supplications of the apostles, [be] a trumpet of resurrection for us who have [departed], [bringing us] into the dwellings of Your Father of light.

TEXT

կեա՛նք ՚ի կենա՛ց լոյս ՚ի՛ լո՛ւսոյ · որ ը՛ստե՛ղծեր զմեզ ՚ի հողոյ՛ · նո՛րոգեցեր դա՛րձե՛ալ կըրկին ծնընդեա՛մբ սը՛րբոյ աւազանին · զո՛ր կե՛ցուցե՛ր շնորհի՛ւ քո՛յին ՚ի մա՛հուա՛նէ այն առաջի՛ն · ՚ի յօթեվանս՛:

Life from Life, Light from Light, Who created us from the dust, [and] renewed [us] again through the rebirth of the holy font; whom You quickened by Your grace from that first death: into the dwellings...

zham-121.png

PRINTER

94

[94]

TEXT

Հո՞գւով լըցե՛ր զմարդն ա՛ռա՛ջի՛ն զոր կո՛րո՛ւսեալ խաբմամբ չարի՛ն . ըզնոյն Հոգի բանի՛ւ քոյին Հեղեր յոգի՛ս մեր վերըստին . նո՛վին Հոգւո՛վ սուրբ և՛ բա՛րի առաջնո՛ր դեա Հոգւոյ սորի՛ն . ՚ի յօթեվանս" : Ձա՛յնեցե՛ր առ Ղա՛զա՛րոս որով՛ ե՛տուր մեռելոց

յո՛յս . կենդանութեամբ չորե՛քօր եայն կենդա՛նա՛ցան որք յԱդամա՛յն . կե՛ նաց ձայնի՛ւ վերջի՛ն փո՛ղոյ կոչեա՛ ը՛զսա յայսըմ՝ Հողոյ . ՚ի յօթեվանս Հօ՛ր քո՛յ" : Ո՞ղեալ սարսեա՛ց պահա՛կ մա՛Հու՝ ՚ի կենա՛րար՝ ձայնիդ լըրոյ՝ . ա՛րագապէս զո՛յգ ը՛նդ բանին՝ ետ ը՛զմեռեալն ըստ Հրամա նին՝ . ի՛շխանք օդո՛յս այս սա՛րսե՛սցեն զՀո գի սո՛րա մի արգելցեն՝ . ՚ի յօթեվանս" :

Thou didst fill the first man with the Spirit, whom he lost through the deceit of the Evil One; by Thy Word, Thou didst pour out that same Spirit into our souls anew. By that same Holy and good Spirit, lead the soul of this [servant] into the mansions [of Thy Father]. Thou didst call unto Lazarus, whereby Thou gavest hope unto the dead; through the four-day-dead one’s being made alive, those [descended] from Adam were quickened. By the life-giving sound of the final trumpet, call this [servant] forth from this dust into the mansions of Thy Father. The guardian of death was shaken [and] trembled at the fullness of Thy life-giving voice; swiftly, simultaneously with the word, he gave up the dead man according to the command. May the princes of this air tremble, [and] let them not hinder his soul into the mansions [of Thy Father].

RUBRIC

ՅԵՏ ՍՐԲՈՅՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԱՌ

RUBRIC: After the Gospel according to Saint Luke: First Side and *va■* [brightly/triumphantly].

TEXT

ԱԿ . } Ճա՞նապա՛րՀ մոլո՛րե՛լոց և ճա՛ռա՛ ԳԿ . } զայթ խաւարելո՛ց . Հրա՛ւիրեցեր զո՛ր դի՛ս լուսոյ ՚ի յերկնա՛յին՝ Հարսա՛նիս քո՛ . ը՛նդ զուարճալի՛ց անդ ժո՛ղո՛վոց՝ արժա՛նա ցո ըզսա դասու՛ց . լի լապտերօք մոյծ յա՛ռա

[Tone 7 (AK / *Ajb-K■e*)] Way of the strayed and ray of light [Tone 8 (GK / *Gim-K■e*)] to those in darkness; you invited the children of light to your heavenly wedding. Together with the joyful assemblies there, make this [soul] worthy of [their] ranks; with filled lamps lead [this soul] into the

bride-chamber

zham-122.png

PRINTER

95

[95]

TEXT

դաստ ընդ ի՛մաստուն սուրբ կուսանա՛ցն :

[a] company with the wise holy virgins.

TEXT

Մե՞րով բնութեա՛մբ զոր ը՛զգե՛ցա՛ր ՚ի

[Is it] with our nature, which you clothed yourself with from [...

TEXT

փայտ խա՛չի՛ն բևեռեցար՝ . լուծանելով

...You were nailed to the wood of the Cross, undoing...

TEXT

զմեզ ՚ի՛ մեղաց՝ ՚ի նա՛խա՛Հօրըն կապանաց՝.

us from sins, from the bonds of the forefather [Adam],

TEXT

լոյծ և՛ ըզսա՞ ՚ի յանցա՛նաց վասը՛ն քո՞

Did [He] absolve this [one] also from transgressions for thy sake?

TEXT

սուրբ չարչարանաց՝ . լի լապտերօք մոյծ" :

... of the holy Sufferings; led in with full lanterns.

TEXT

Յե՞տ կամաւո՛ր մահո՛ւ խա՛չի եդար ՚ի

After [your] voluntary death on the Cross, you were placed in [the

TEXT

նո՛ր գերեզմանի՛ . երեքօրեայ թա՛ղմա՛մբ

[in] a new tomb, by a three-day burial

TEXT

յերկրի . նոր ը՛ստե՛ղծեր զմեզ կենդանի՛ .

on earth; [and] created us anew [as] living [beings].

TEXT

զի՞ջեալս ընդ քե՞զ ՝ի Հո՛ղ մա՛Հու վերա՛կո՛չ

[O You who] summon back those who descended with You into the dust of death.

TEXT

եա ձայնիւ փողո՛յ . լի լապտերօք մոյծ" :

... with the sound of the trumpet; brought in with full lamps.

TEXT

Նը՞ստեալ կանա՛նցն իւղա՛բե՛րից և ո՛ղ

[As] the myrrh-bearing women [were] seated and la[menting]...

TEXT

բա՛յին արտասուալի՛ց . իբր ըզմեռեալ ա՛ն

...[they lament]ed tearfully, as [one] dead, un-...

TEXT

յո՛ւսալից ըզկե՛նդանիդ յաւիտե՛նից . վա՛

...full of hope, the Eternal Living [One]... fo[r...]

TEXT

սըն նոցի՞ն սուրբ ա՛րտա՛սուաց՝ մաքրեա՝

[By] their holy tears, cleanse [me].

TEXT

ըզսա ՝ի յանցանաց՝ . լի լապտերօք մոյծ" :

[bring/lead] this [soul] from sins, [and] bring [it] in with full lamps.

TEXT

Շա՞րժեալ Հիմա՛նցըն դը՛ժո՛խո՛ց ՝ի տե՝

The foundations of hell having been shaken at the si[ght...]

TEXT

սանել ըզքեզ ներքնո՛ց . Հաներ զՀոգիսն՝

...[to see / tremble before?] You, [O terror] of those below. You brought forth the souls...

TEXT

որ ՚ի՛ բանտին կապեալ զի՛շխանըն մահա

who in the prison bound the prince of death

TEXT

ծին՝ . ընդ Հանգուցեա՞լ Հոգիս՝ սը՛րբոց Հան

[...-born / -genitor]... With the departed souls of the saints, re[pose...]

TEXT

գո՝ զՀո՛գիս ննջեցելո՛ց . լի լապտերօք" :

[Chant]: “The souls of the departed, with filled lamps.”

TEXT

Ո՞ւրախութեա՛մբ զօրք ե՛րկնա՛յին յերկ

With joy, the heavenly hosts to the ear[th...]

TEXT

նից՝ յե՛րկիր իջանէին՝ . յորժամ յարեար

[... from heav]en descended to earth, when [You] arose

zham-123.png

PRINTER

96

[96]

TEXT

՚ի մեռելոց՝ լոյս ծա՛գեցար արարածոց՝ . սո՛ւրբ յա՛րութեա՞մբ քո կենա՛րար յարո ըզսա՛ ՚ի կեանս անմա՛հ . լի լապտերօք : Զըհանդուրժեա՛լ պահապա՛նացն ՚ի յե՛ր կիւղէ երկնաւորա՛ցն . որք աւետիս տայի՛ն՝ կանա՛նց թէ մա՛հ լուծաւ մահկանացուա՛ց . սա՛ որ մահո՞ւ քո տընկա՛կից՝ լիցի՛ կե՛նաց հաղորդակի՛ց . լի լապտերօք մոյծ յա՛՛: Պա՛րակցեա՛լ անմարմնա՛կանքն առ կե՛ն

սատու սուրբ գերեզմա՛նն . տան աւետիս ա՛զգի՛ մարդկա՛ն վասը՛ն կենացն յաւէժա կա՛ն . դասաւորեա՛ պարո՛ւց նոցին ըզնըն ջե՛ցեալս յօրըն վերջի՛ն . լի լապտերօք : Ջ ա՛հաւորեա՛լ նըշան խա՛չի՛ն յարևե լի՛ց փայլեալ ծագի՛ն . հաւատացեալքն ՚ի՝ քե՛զ բերկրի՛ն և ուրացօղքըն կոծեսցին . զե՛րկըրպագո՞ւս սրբո՛յ խա՛չին պայծառացո լուսով նորի՛ն . լի լապտերօք մոյծ յա՛՛:

[...from] the dead, a light dawned upon creation; by Your holy Resurrection, O Lifegiver, raise this [person] unto immortal life, [with] lamps filled. When the keepers trembled in fear of the heavenly beings, who gave good tidings to the women that death for mortals was undone: may this [person], planted together in the likeness of Your death, become a partaker of life; bring [this one] in [with] lamps filled into the [bridal chamber]. The bodiless [hosts], dancing together around the life-giving holy tomb, give good tidings to humankind concerning eternal life; rank among their company the fallen asleep on the final day, [with] lamps filled. The awesome sign of the cross, shining from the east, shall dawn; those who believe in You shall rejoice, and the deniers shall wail; make bright with its light the worshippers of the holy cross, bring [them] in [with] lamps filled into the [bridal chamber].

RUBRIC

ՅԵՏ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: After the Gospel of Saint John: First and Second Tone [Arajin and Erkrorrd Jayn].

TEXT

ԱՋ . Որահ գործեա՛լ երկնաւո՛րաց գան ԳՋ . առաջի քոյ նախընթա՛ց . զընտրեա

[Tone] 1 (*AJ* / *Awdz*). Having made a hall [for the] heavenly ones, they come [Tone] 3 (*GJ* / *Gamdz*). before You, [O] Forerunner; the chosen...

zham-124.png

PRINTER

TEXT

լը՛ս քո ժողովելով քեզ ընդ ա՛ռա՛ջ բերեն ամպով . ընդ աղաւնեաց պապարից խառ նեա՛ ը՛զսա՛ սուրբ երամի՛ց . դասաւորեա ը՛զսա՛ վերնոցն երգե՛լ քեզ փառս ընդ զո՛ւարթնո՛ցն : Սարսափի՛ն տարե՛րք ե՛րկրի յորժամ փա՛ռօք գաս Հայրենի՛. արեգական լոյս խաւարի՛ լուսինն ա՛ստեղօքըն նըւաղին՛. ըզսա՛ յա ւո՛ւրն անե՛րեկի լուսաւորեա լուսով քո յի՛ն. դասաւորեա ը՛զսա՛ վերնոցն" : Վե՛րնական զօրացը՛ն պետ՝ փողէ զբա՛ր բառ աւետաբե՛ր . արիք մեռեալք ո՛րք յԱ՛ դամայ՝ քա՛նզի ահա՛ եկըն փեսայ՛. ընդ Հարս նացեալ մաքո՛ւր Հոգւոց՝ կարգեա՛ ը՛զսա 'ի թիւ սըրբո՛ց. դասաւորեա ը՛զսա՛ վերնոցն": Տի՛րական յաթոռ նըստիս՝ յարարածոց երկըրպագի՛ս . արդարութեամբ զաշխարհ դատես՛. վարձս ըստ գո՛րծոց Հատուցանե՛ս . յա՛յնժամ շնորհեա՛ ողո՛րմութիւն՝ նընջե՛ ցե՛լոյս մեր թողութիւն՝ . դասաւորեա" : Րամեալ մարդկան ազգ ժողո՛վին՝ որք յԱ՛ դամայ ծընեալք լինին՝ . և հրեղինաց դասք ե՛րկնայի՛ն Համանգամայն վայրարերի՛ն . 'ի՛

[...having gathered] your [...], they bring [them] to meet you on a cloud; mingle this [soul] with the holy flocks, with the flights of doves; rank this [soul] with the heavenly [hosts] to sing glory to you with the *zowart‘nowts‘* [heavenly watchers / angels]. The elements of the earth tremble when you come in the Father’s glory; the light of the sun is darkened, [and] the moon with the stars grows faint; enlighten this [soul] on the day that knows no evening with your divine light; rank this [soul] with the heavenly [hosts]... The commander of the heavenly hosts sounds the trumpet with a voice of glad tidings: “Arise, you dead of Adam’s line, for behold, the Bridegroom has come!” Among the pure, betrothed souls, number this [soul] in the count of the saints; rank this [soul] with the heavenly [hosts]... You sit upon the sovereign throne, [and] are worshipped by the creatures; you judge the world with righteousness; you render recompense according to deeds; then grant mercy, forgiveness for this

our departed one; rank [this soul]... The gathered race of men, those born of Adam, are assembled, and the heavenly ranks of the fiery ones descend altogether at once; in...

zham-125.png

TEXT

յա՛յնմ ահե՛ղ հրապարա՛կին յիշեա՛ ըզսա՛ յօրն ահագին՝ . դասաւորեա ը՛զսա՛ վերն" : Ցուցանի՛ն գաղտնի՛ք մա՛րդկա՛ն իւրաքա՛ն չիւր որ գործեցան՝ . բարեաց գործօղքըն պըսակի՛ն չարեա՛ցն 'ի՛ հուրն անշէջ մատնի՛ն. յա՛յնժա՛մ յիշեա՛ զսորա՛ բա՛րին . գո՛րծը՛ք մե՛ղացըն ջընջեսցի՛ն . դասաւորեա ը՛զսա՛" : Իւսին պըսակք զանազա՛նեալք . և պատ մուճանք լուսափայլեալք . սուրբ վըկայիցն 'ի գլուխ եդեա՛լ և արդարոցըն զարդարեա՛լ. հա՛ղորդս արա՛ հայցմամբ նոցի՛ն ըզսա լուսոյ փառաց նոցի՛ն . դասաւորեա ը՛զսա՛ վեր" : Փառաց 'ի փառըս բարձրանան . աջակողմ եանքըն վերանա՛ն . յորժամ լսեն զերա՛նա կա՛ն . ձայն օ՛րհնութեան 'ի քէն կոչման . նը՛նջեցելո՛յս մեր լըսե՛ցո զԱստուածա՛յին բարբառըդ քո՛. դասաւորեա ը՛զսա՛ վերն" : Քահանայք և ժողո՛վուրդք հայցեմք 'ի՛ քէն Տէր բարեգո՛ւթ . ընդ նընջեցեալսը՛ն հա՛ւատով ընկալ ը՛զսա նովին յուսով ՝. յԵ՛րուսաղէ՛մ քաղաք՝ վե՛րին յոր՛ում ա՛ր դարքըն ժողովին՝ . փառս երգել մի՛շտ ընդ նոսին Երրո՛րդութեանդ երրեա՛կ անձի՛ն :

In that dreadful public assembly, remember this [soul] on the terrible day; rank [him/her] on high. The secrets of men are revealed, every deed that was committed; the doers of good are crowned, and the [doers of] evil are delivered into the unquenchable fire. In that hour, remember this [soul’s] good deeds; let the works of [his/her] sins be blotted out; rank [him/her on high]. Diverse

crowns are woven, and luminous robes are placed upon the heads of the holy martyrs and adorn the righteous. Through their supplication, make this [soul] a partaker of the light of their glory; rank [him/her] on high. From glory to glory they ascend; those on the right hand are exalted when they hear the beatific voice of blessing from Your calling. Cause our departed [brother/sister] to hear Your divine voice; rank [him/her] on high. Priests and people, we beseech You, O merciful Lord: receive this [soul] in that same hope alongside those who have fallen asleep in faith, into the celestial city of Jerusalem wherein the righteous are assembled, to sing glory forever with them unto Your Trinity of three Persons.

zham-126.png

PRINTER

99

99

RUBRIC

Ե Ր Գ Ք ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Hymns [of the] Fourth Mode (*jayn* [liturgical tone/mode]).

TEXT

Արարի՛չ և մա՛րդասէ՛ր անոխակա՛լ և՛ բա՛րեգո՛ւթ . որ գովի՛սդ ՚ի Սրո՛վ բէի՛ց Տէր՝ դատաւո՛ր ա՛րդարութեա՛ն. ընդ սրբո՛ց առա՛քելո՛ց Տէ՛ր պըսա կեա՛ զմե՛ր նը՛նջեցեալսն . ողորմա՛ծ Տէր ո՛ղորմեա՛ հոգւոցըն մե՛ր նը՛նջե՛ցելոց: Յո՞րժամ՝ գրեա՛լքըն կա՛տարի՛ն՝ ո՛ր զայնմ՝ աւուր մե՛զ պա՛տմեցին՝ . մա՞ր գարէի՛ց բանքը՛ն յարգի՛ն՝, ա՛ռաքե լո՛ցըն վը՛ճարին՝ . ո՞ղորմա՛ծ Տէր": ՚Ի՛ վերի՛նն Երո՛ւսաղէ՛մ ՚ի՛ բնա կարա՛նը՛ս հրե՛շտակաց . ո՞ւր Ենո՛վք և Ե՛ղիա՛ս կա՛ն ծերացեա՛լ . ա՛ղա՛ւնա կերպ՛ ՚ի՞ դրախտի՛ն եղե՛մակա՛ն՝ պա՛յծառացեա՛լ ա՛րժա՛նապէ՛ս . ո՞ղոր": Թա՞գաւո՛ր փառա՛ց Քրիստո՛ս . ո՞ր ժամանեա՛լ գա՛ս ՚ի՛ յերկնի՛ց . ՚ի՞ վե րա՛յ թևո՛ց հողմո՛ց քո՛ հայրենի՛ կե՛րպա՛րանօք՝ . և՞ առնե՛ս հրափո՛ր ձութեա՛մբ զքը՛ննութի՛ւն

ո՛րդւո՛ց մարդկա՛ն . ո՞ղորմա՛ծ Տէր ո՛ղոր":

Creator and Lover of mankind, unforgiving [of malice/holding no grudge] and compassionate, who art praised by the Seraphim, Lord, righteous judge; with the holy Apostles, Lord, crown our departed; merciful Lord, have mercy on the souls of our departed. When the things written are fulfilled, which they told us concerning that day; [when] the words of the Prophets are honored, [and those] of the Apostles accomplished; merciful Lord, [have mercy]. In the heavenly Jerusalem, in the dwellings of the angels, where Enoch and Elijah abide [in venerable] age, dove-like in the Edenic paradise, suitably glorified; merciful [Lord, have mercy]. King of glory, Christ, who, when the time comes, shalt come from heaven upon the wings of the winds in Thy Father's likeness, and by fiery testing shalt execute the judgment of the sons of men; merciful Lord, have mercy.

zham-127.png

PRINTER

100

100

TEXT

ՙԻ՛ դնել բեմի՛ն բազմի՛ փեսա՛ի՛ն ե՛ առագա՛ստըն զա՛րդարի՛ • Գա՞բրիէլ եա՛ն փողը՛ն գոչէ՛ի՛ սո՛ւրբք ամենայն անդ հաւաքի՛ն • արդարո՛ց դասքը՛ն բերկրի՛ի՛ն, ի՛սկ մեղսասէ՛րքը՛ն թա՛խանձի՛ն . ո՞ղորմա՛ծ Տէր ո՛ղորմեա՛ի՛ :

When the tribunal is set, the Bridegroom sits enthroned and the bridal chamber is adorned. The Gabrielic trumpet sounds, [and] all the saints are gathered there; the ranks of the righteous exult, but the lovers of sin lament. Merciful Lord, have mercy!

TEXT

Յո՞րժամ հընչի՛ն փողո՛յն լինի՛ի՛ և Ղեւտակա՛ն գի՛րքը՛ն յայտնի՛ • ճա՞ռագա՛յթ սըրբո՛յ խաչի՛ի՛ն յարեւելի՛ց փա՛յլեալ ծագի՛ • հրե՞շտակա՛ց գունդք ծա՛ւալի՛ի՛ն հրե՛շտակապետք պա՛րո՛ւնակի՛ն • ո՞ղորմա՛ծ Տէր ո՛ղորմեա՛ի՛ :

When the sound of the trumpet occurs and the Levitical books are revealed; [when] the ray of the holy Cross shines and dawns from the east; [when] the hosts of angels spread abroad [and] the archangels encircle: merciful Lord, have mercy!

TEXT

Ը՞հեղ խորհո՛ւրդ քահա՛նայի՛ի՛ն բա՛զկատարա՛ծ կա՛յ ՝ի՛ բեմի՛ն • ա՞ռաջի՛ սուրբ սե՛ղանո՛ի՛ն հո՛ւր շիջանի՛ խա՛ւա՛ր մերժի՛ • տը՞րտմեալ հոգի՛քն ուրա՛խանա՛ի՛ն զի՛ թողութի՛ւն մե՛ղա՛ց լինի՛ • ո՞ղորմա՛ծ Տէր ո՛ղոր" :

An awesome mystery [attends] the priest [as he] stands with arms outstretched upon the *b■m* (chancel/bema); before the holy altar, the fire is quenched, the darkness is dispelled, the sorrowful souls rejoice, for there is remission of sins. Merciful Lord, have mer[cy].

TEXT

Մո՛վսէ՛ս Աստուա՛ծախօ՛ի՛ս և՛ Ահարո՛վն ը՛նդ Ղև՛տացի՛ն • մա՞րգարէ՛քն Իսրա՛յէլի՛ի՛ և՛ քահանա՛յք հի՛ն օ՛րինին • յա՞ռաջագո՛յն մեզ ծա՛նո՛ւցի՛ի՛ն ը՛զ գալո՛ւստ սո՛ւրբ մի՛ածնի՛ն • ՝ի՞ փըր

Moses, the God-converser, and Aaron with the Levite[s], the prophets of Israel and the priests of the Old Law, made known to us beforehand the coming of the holy Only-Begotten, unto [the] salv[ation...]*

zham-128.png

PRINTER

101

[Page] 101

TEXT

կութի՛ւն մեզ յա՛յտնեցի՛ԲԲն յանա պատի՛ կերա՛կրէի՛ն . ո՞ղորմա՛ծ": Տըրտմահաղո՛րդ չարչա՛րանօ՛ԲՔ 'ի յանձն առե՛ր ըզմա՛հ խաչի՛ն . և փայ տի՛ն բարձօ՛ղ եղեԲԲր վասն Ադամայ նա՛խա՛ստեղծի՛ն : ողորմա՛ծ Տէր": Օ արհուրեցա՛ն զօրք

ե՛րկնայի՛ԲԲն յո՛րժամ տեսի՛ն զՏէ՛րդ 'ի՛ խա՛չի՛ն . ա՞րեգակա՛ն լոյս քօ՛ղ արկեա՛ԲԲր . և՛ լոյս լուսնի՛ն նը՛ւա՛ղեցա՛ւ : յա՞հեղ փառա՛ց Աստուա՛ծորդւո՛ԲԲյդ խաւար եղև՛ ընդ տի՛եզեր՛ս . ողորմա՛ծ Տէր": Ո՞ւրախացա՛ն ազգը՛ք մարդկա՛ԲԲն յո՛րժամ լուա՛ն զքո՛ յա՛րութի՛ւնդ . նո՞րափետո՛ւր զարդա՛րեցա՛ԲԲն 'ի՛ յարութեա՛ն սո՛ւրբ միա՛ծնի՛դ : ողոր": Ա՞ղաչանօ՛ք սըրբո՛յ խաչի՛ԲԲն և՛ անբարբա՛ռ բա՛րե՛խօսի՛ն . և՞ սըրբո՛յ Աստուա՛ծածնի՛ԲԲն և՛ Յովհաննո՛ւ Կա՛ րա՛պետի՛ն . և՞ սըրբո՛յն Ստեփա՛ն նոսի՛ԲԲո և՛ առաջի՛ն մա՛րտի՛րոսի՛ն . և սըրբո՛յ լուսա՛ւորչի՛ԲԲն Հա՛յաստան եա՛յց Հա՛յրա՛պետի՛ն . և սըրբո՛ց

[... salv]ation was revealed to us, [when] they were fed in the wilderness. [Refrain:] Merciful [Lord]... Sharing in sorrow through sufferings, You took upon Yourself the death of the cross, and became the bearer of the wood [of the cross] on account of Adam the first-created. [Refrain:] Merciful Lord... The heavenly hosts were terrified when they saw the Lord upon the cross; the light of the sun was veiled, and the light of the moon grew dim; before the awesome glory of You, the Son of God, darkness fell over the universe. [Refrain:] Merciful Lord... The nations of mankind rejoiced when they heard of Your resurrection; they were adorned with new plumage at the resurrection of Your Holy Only-Begotten. [Refrain:] Merciful [Lord]... By the supplications of the Holy Cross and the silent intercessor, and of the Holy Mother of God and John the Forerunner, and of Saint Stephen the First Martyr, and of the Holy Illuminator, Patriarch of Armenia, and of the holy...

zham-129.png

PRINTER

102

102

TEXT

առա՛քելո՛ւթց : և՛ համօրէ՛ն մա՛րտի՛

...of the apostles, and of all the martyr[s]...

TEXT

րոսա՛ց • ողորմա՛ծ Տէր ո՛ղորմեա՛ :

...[of] martyrs*. [O] merciful Lord, have mercy. *(Note: "[redacted]" is the genitive plural ending of "[redacted]" [of martyrs]).*

TEXT

Ե՛ս ա՞պացի՛ իմ ՚ի վերա՛նա՛լ յինէն

† I said: In [the] departing from me [of] my [days]...

TEXT

ա՛ւո՛ւրց ի՛մոց : յո՛ րմ վ երթայցե՛մ ե՛ս

[all the] days of my [life], whither I shall go.

TEXT

ա՛յսօ՛ր • յա՞ռաջի՛ն օթե՛վանին զոր ոչ գի

Today, in the first abode, which [he/one] did not kn[ow...]

TEXT

տէ՛ի՛ • օ՛գնեա՛ իմ և ի՛նձ Քրիստո՛ս

Lord, help me, even me, O Christ.

TEXT

ա՛յսօ՛ր • յա՞ռաջի՛ն ճա՛նա՛պա՛րհին • և՛

today; on the first way; and

TEXT

՚ի՞ միւսանգա՛մ գալըստեա՛նըդ քո՛յ օ՛գ

At thy second coming, h[elp...]

TEXT

նեա՛ իմմ ի՛նձ :

[Ah,] unto me!

TEXT

Ե՛կն է՞հա՛ իմ ս օ՛ր վախճանի՛ ի՛մո՛յ

The day of my demise has come [and] arrived.

TEXT

լալո՛ իմ ւմն ողբումն և՛ ա՛շխա՛րումն՝ •

[There is] weeping, lamentation, and wailing.

TEXT

սի՛ր իմ րտ իմ խռո՛վեցա՛ւ յիս • և՞ ոսկե՛րք

My heart was troubled within me, and [my] bones...

TEXT

իմ ցա՛մա՛քեցա՛ն՝ • օ՛գնեա՛ իմ և ի՛նձ

mine are dried up. Help me also.

TEXT

Քրիստո՛ս ա՛յսօ՛ր : յա՞ռաջի՛ն ճա՛նա՛" :

Christ today. [In] the first *■anaparh* [hymn of the way]...

TEXT

’Ի՛ մահի՛ իմ ճս իմ զա՛րթո՛ւցի՛ն զիս՝

Upon my bed they awakened me;

TEXT

պահանջօ՛ իմ ղք հո՛գւո՛յ ի՛մոյ՝ • տա՞նէ

[The] demanders of my soul lead [it] away?

TEXT

ի՛ իմ ն զիս ճանապարհ հեռաւոր զոր ո՛չ

... on my [journey], a distant way which [I do] not [know]...

TEXT

գի՛տէ՛ի • օ՛գնեա՛ իմ և ի՛նձ Քրիստո՛ս" :

[... that] I knew; help even me, [O] Christ."

TEXT

Նայե՞ցա՛ իմ յ • և՛ ոչ ոք էր ո՛ր օ՛գնէ՛ր

I looked, and there was no one who would help.

TEXT

ինձ՝ • ապա՞ւինեցա՛ իմ յ յԱստուա՛ծ փըր

... to me. I have taken refuge in God [my] Sav[ior...]

TEXT

կո՛ւթեա՛ն ի՛մոյ՝ ցը՞նծասցէ՛ իմ հոգի

[... of] my [salva]tion; my soul shall rejoice.

TEXT

իմ յարքայո՛ւթե՛ան քո՛ւմ : օ՛գնեա՛ իմ" :

[... me] in Your kingdom; help me[...]

zham-131.png

PRINTER

101

101

TEXT

իդ տե՛սի՝ և զա՞րհուրեցա՛ րայ զի ա՝նպատ րաստ ե՛գիտ զիս՝ ՚ի հրա՞մանա՛ րայ քոց թագա՝ւո՛ր յաւի՛տե՞նի՛ց . օ՛գնեա՛ րայ : Աստուած՞ածի՛ րայ ն անա՝րա՛տ մայր Տեա ռընն՝ և՛ կո՛յս սո՛ւրբ բարե՞խօսեա՛ րայ առ Ո՝րդի՛դ քո մի՛ածի՞ն՝ . զի փը՞րկեսցէ՛ րայ ըզմե՛զ ՚ի սպառնա՝լեա՛ց գե՛հե՞նոյն . և՛ պա՞րգևեսցէ՛ րայ մեզ զե՝րկնի՛ց զարքա՛ յ ո՞ւթիւնն՝ . և՛ հա՞նգուսցէ՛ րայ զհոգիս մեր նը՝նջե՛ցե՞լո՛ցն . օ՛գնեա՛ րայ և ի՛նձ :

... I saw and was terrified, for [it] found me unprepared for your commandments, King of eternity; help [me]! Mother of God (*Astuacacin* [God-bearer]), immaculate Mother of the Lord and holy Virgin, intercede with your only-begotten Son, that He may deliver us from the threats of Gehenna, and grant us the Kingdom of Heaven, and give rest to the souls of our departed. Help me also!

RUBRIC

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք

SUPPLICATION [MA■T■ANK■]

TEXT

Հոգւոցն հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա՛ հանգիստ և ողորմութիւն . և մեզ մեղաւորացս՝ շնորհեա՛ զթողութիւն յան-

ցանաց

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

Ք Ա Ր Ո Ջ

RUBRIC: *K■aroz* [Litany]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն հանգուցեալ հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ . և զմեզ կեցուսցէ շը- նորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Again in peace let us beseech the Lord. For the souls of those at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and save us by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

zham-132.png

PRINTER

105

[Page] 105

TEXT

Ա Ղ Օ Թ Ք Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ : Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա՛ քո արարչական սիրովդ ’ի հոգիս հանգուցեալ ծառայից քոց : Յիշ- եա՛ յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քոյ : Արա՛ արժանի ողորմութեան՝ քաւու- թեան և թողութեան մեղաց : Դասաւորեալ պայծառացո՛ ընդ սուրբս քո յաջակողման դասուն : Ջ ի դու ես Տէր և արարիչ ամե- նեցուն . դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց : Եւ քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պա- տիւ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս" :

PRAYER Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy. Christ, Son of God, ungrudging and compassionate, have pity through Your creator-love upon the souls of Your departed servants. Remember [them] on the great day of the coming of Your kingdom. Make [them] worthy of mercy, of expiation, and of the remission of sins. Set [them] in rank and make [them] radiant among Your saints in the company on the right hand. For You are Lord and Creator of all, Judge of the living and the dead. And to You are fitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages [of ages. Amen].

RUBRIC

Եւ ապա ասի Օրհնութիւն ըստ պատշաճի աւուրն , կամ ՚ի ձայնէն . նա զկնի՝ Մաղթանքն , Քարոզն , նա Աղօթքն :

And then is said the *■rhnut■iwn* (Blessing [hymn]) according to the proper of the day, or according to the tone; and after that: the Supplication (*ma■t■ank■*), the Proclamation (*k■aroz* [bidding litany]), and the Prayer (*a■■t■k■*).

TEXT

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻՑ Փառք հրաշափառ ծննդեան քո Տէր՝ զօրհնեալ և զփառաւորեալ , զհրաշալի և զյաղթող զծնունդ քո սուրբ օրհնեմք և փառաւորեմք : Մարդասէր Տէր՝ վասն սրբուհւոյ անարա- տի մօր քոյ և կուսի՝ և վասն խաչի քոյ պատ-

SUPPLICATION [*Ma■t■ank■*] FOR DOMINICAL FEASTS Glory to your wondrous birth, O Lord. We bless and glorify your holy birth—blessed and glorified, wondrous and victorious. O Lord, lover of mankind, for the sake of your holy, immaculate Mother and Virgin, and for the sake of your precious Cross...

zham-133.png

PRINTER

106

106

TEXT

ուականի, ընկա՛լ զաղաչանս մեր, և կեցո՛ զմեզ:

[...], receive our supplications, and save us.

RUBRIC

Սոյնպէս ասա՛ նա յամենայն տօնս տէրունականս ըստ պատշաճի աւուրն . ԲԷ Յայտնութեան, ԲԷ Գալըստեան, ԲԷ Տնօրէնութեան, ԲԷ Մատնութեան, ԲԷ Խաչելութեան, ԲԷ Թաղ- ման, ԲԷ Յարութեան, ԲԷ Համբարձման, ԲԷ Գալստեան Հոգւոյն սրբոյ, ԲԷ Պայծառակերպութեան, նա ՚ի տօնս սրբոյ Խաչի նա Եկեղեցւոյ : Բայց ՚ի Գալստեան Հոգւոյն սրբոյ, ըզ- Մարդասէր Տէրն ա՛յսպէս ասա : Մարդասէր Տէր՝ վասն սըր- բուհւոյ անարատի մօրն և կուսի . և վասն խաչին պատուա- կանի՝ ընկա՛լ զաղա" . Զի սխալին որք ասեն առ Հոգին սուրբ, ԲԷ մօր քոյ կամ խաչի քո : Ե- ՚ի տօնս Եկեղեցւոյ ասա՛, Փառք Տէրութեան քո Տէր : նա այլն որպէս ՚ի Վերոյ :

RUBRIC: Likewise, recite it on all dominical feasts according to the proper of the day: [the proper *kc■urd* (refrain/versicle)] of the Theophany, of the Coming [Advent], of the Dispensation, of the Betrayal, of the Crucifixion, of the Burial, of the Resurrection, of the Ascension, of the Coming of the Holy Spirit [Pentecost], of the Transfiguration, and on the feasts of the Holy Cross and of the Church. But on the Coming of the Holy Spirit, recite the *Mardas■r T■r* [prayer: “Lord, Lover of mankind”] in this manner: “Lord, Lover of mankind, for the sake of the holy, immaculate Mother and Virgin, and for the sake of the precious Cross, receive our supplications...” For those who say to the Holy Spirit, “for the sake of Your Mother” or “of Your Cross,” are in error. And on the feasts of the Church, say: “Glory to Your dominion, O Lord,” and the rest as [directed] above.

TEXT

ՄԱՂԹԱՆՔ ՚Ի ՏՕՆՍ ՍՐԲՈՑ Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուա- ծածնին . և սրբոյն Յովհաննու մկրտչին . սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային . և սրբոյն Գրիգորի մերոյ

լուսաւորչին : Յիշատակաւ և աղօթիւք սրբոց (այս անո-ն) , որոց այսօր է յիշատակ : Եւ վասն խաչի քոյ պատուակա- նի, Տէր ընկա՛լ զաղաչանս մեր . և կեցո՛ զմեզ :

SUPPLICATION ON FEASTS OF SAINTS Through the intercession of the holy Mother of God, and of Saint John the Baptist, of Saint Stephen the Protomartyr, and of Saint Gregory our Illuminator; through the commemoration and prayers of the holy [saints] ([Name]), whose commemoration is [kept] today; and for the sake of your precious Cross, Lord, accept our supplications, and save us.

zham-134.png

PRINTER

107

[107]

RUBRIC

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք ՊԱՀՈՑ ԸՍՏ ՈՒԹ ԿԱՆՈՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ ԵՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԵՐԱՆԵԱԼ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: Supplications of the Fasts according to the eight canons of the Psalms and according to the eight tones (*jaynk■* [liturgical modes]) of the *Eraneal* [Blessed] Canon.

TEXT

ԴԿ • ՔՐԻՍՏՈՍ է իմ՝ Աստուած, և փառա. ւոր առնեմ՝ զսա • Աստուած Հօր իմոյ՝ և բարձր արարից զսա : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] DK (Plagal Fourth Tone). Christ is my God, and I shall glorify Him; the God of my father, and I shall exalt Him. [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

ԵՐԿԻՆՔ ՊԱՏՄԵՆ ԿԱՆՈՆԻ

[The *kanon* (canon/prescribed liturgical order) of] "The Heavens Declare" [*Erkink■ patmen*].

TEXT

ԱՁ • Տո՛ւք փառս Աստուծոյ, տո՛ւք օրհնու- թիւն մարդասիրին թագաւորին յաւիտենից, որ փրկէ զծառայս իւր և կեցուցանէ : Մար- գասէր Տէր" :

[Mode] AY (■■) [First Tone]. Give glory to God, give blessing to the Lover of mankind, the King of eternity, who saves His servants and gives [them] life. [O] Lord, Lover of mankind.

RUBRIC

ՄԻ՛ ՆԱԽԱՆՁԻՐ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: [Of the] canon *Fret not* (*Mi■ naxanjir*) [Ps 36/37].

TEXT

ԱԿ • Դու ես Տէր մեր՝ դու ես ՔՐԻՍՏՈՍ փըր- կիչ մեր, զքեզ օրհնեն անձինք մեր : Մար- գասէր Տէր" :

AK: You are our Lord, You are Christ our Savior; our souls bless You. [O] Lord, Lover of mankind.

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ՛ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: [The] *O■ormea* [“Have mercy” hymn] of the canon.

TEXT

ԲՁ • Բարձրացաւ եղջիւր իմ՝ յԱստուած փրկիչ իմ՝. Հաստատեցաւ սիրտ իմ՝ 'ի Տէր՝

BD [Tone 5, *Barjr jayn* / high voice]. My horn is exalted in God my savior. My heart is established in the Lord.

zham-135.png

PRINTER

108

[p. 108]

TEXT

Տէրամբ և հաւատով : Մարդասէր Տէր" :

[By the] Lord and with faith. "Lover of mankind, Lord..."

RUBRIC

ԻԲՐԵՒ ԿԱՆՈՆԻ

As of the canon:

TEXT

ԲԿ . Խաղաղութեանց տուօղ ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զխա- ղաղութիւն և զերկնային ողորմութիւն քո պարգևեա յարարածս քո: Մարդասէր Տէր" :

[Tone] BK [Plagal of the Second Mode]. CHRIST, Giver of peaces, grant Thy peace and Thy heavenly mercy unto Thy creatures, [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

ՏԷՐ ԱՊԱՒԷՆ ԿԱՆՈՆԻ

[Canon] of the "Lord, [Thou hast been our] Refuge" [T■r Apaw■n] canon.

TEXT

ԳՁ . Յոյս կենդանութեան, յոյս և ապաւէն փրկութեան Տէր ՅԻՍՈՒՍ փրկիչ • փրկեա և փարատեցո զցաւս անձին իմոյ : Մարդա- սէր Տէր" :

[Tone] GD (Voice 3 / *Ganjajiwn*): Hope of life, hope and refuge of salvation, Lord Jesus Savior: save and dispel the pains of my soul. [O] Lover of mankind, Lord.

RUBRIC

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: Confession of the Canon [of the Daily Office]

TEXT

ԳԿ . Եկեսցեն աղօթք մեր ՚ի տաճար սուրբ քո • խոնարհեսցի ունկն քո ՚ի խնդրուածս մեր : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] Gk (*gundakert* / Mode 3 plagal): Let our prayers enter into your holy temple; let your ear incline to our petitions, [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

՚Ի ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆԻ

[At the] Canon in [Time of] Tribulation

TEXT

ԴՁ . Լուր մեզ Տէր լուր մեզ , Աստուա- ծային ողորմութեամբ և գթութեամբ քո խնայեա յարարածս քո : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] 4 (D3): Hear us, O Lord, hear us; by Your divine mercy and compassion spare Your creatures. [O] philanthropic Lord.

zham-136.png

PRINTER

109

[Page] 109

RUBRIC

ՔԱՐՈԶՔ ԱՂՕԹՔ ԵՒ ՄԱՂԹԱՆՔ ԸՍՏ ՈՒԹ ԿԱՆՈՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ ԵՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ՔԱՐՈԶ ԵՐԱՆԵԱԼ ԵՒ ԻԲՐԵՒ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

Litanies, prayers, and supplications according to the eight *kanon*s [divisions] of the Psalter and according to the eight tones (*ut■ jaynk■*). Litany for the *Ereneal* [Blessed] and *Ibrew* [As] *kanon*s.

TEXT

ԴԿ . ՌԿ . } Վ ասն ՚ի վերուստ խաղաղութեան՝ և փրկութեան անձանց մերոց , զՏէր աղաչես- ցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն լսելի լինելոյ Տեառն Աստուծոյ ձայնի աղաչանաց մերոց, զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն քաւիչ և ներօղ լինելոյ Աստուծոյ ՚ի վերայ մեղաց մերոց , զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն թողլոյ մեզ զամենայն յանցանս մեր , զկամայ և զակամայ , զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն զի մի ընդ խոտանսն գտանիցիմք յա- ւուրն պատասխանատուութեան , զՏէր ա- ղաչեսցուք : Վ ասն հոգւոցն հանգուցելոց՝ որք ճշմարիտ և ուղիղ հաւատով ՚ի Քրիստոս ննջեցին , ըզ- Տէր աղաչեսցուք : Յիշեա Տէր և ողորմեա :

[RUBRIC: *Dk. Rk.*] For the peace from above and for the salvation of our souls, let us beseech the Lord. [Choir:] Lord, have mercy. For the voice of our supplications to be heard by the Lord God, let us beseech the Lord. For God to

be expiatory and forgiving toward our sins, let us beseech the Lord. For Him to forgive us all our transgressions, voluntary and involuntary, let us beseech the Lord. That we may not be found among the rejected on the day of reckoning, let us beseech the Lord. For the souls of those at rest who have fallen asleep in Christ with true and orthodox faith, let us beseech the Lord. [Choir:] Remember, Lord, and have mercy.

zham-137.png

PRINTER

110

110

TEXT

Եւ ևս՝ միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ, զՏէր աղաչեսցուք : Օ անձինս մեր՝ և զմիմեանս, Տեառն ըս- տուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր ըստ մեծի ողորմութեան քում՝ . ասասցուք ամե- նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա:

And again, in unity for our true and holy faith, let us beseech the Lord. [Let us] commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. Unto Thee, O Lord, let us be committed. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say together with one accord: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Տէր տունչեան՝ և գոյացուցիչ գիշերոյ . որ արարեր զտիւ ՚ի զբօսանս բարեգործութեան՝ ՚ի փրկութիւն անձանց մերոց, և զգիշեր ՚ի Հանգիստ քնոյ՝ տկարացեալ բնութեան մե- րոյ : Իսկ այժմ՝ զարթուցեալ բացեր զբե- րանս մեր յօրհնաբանութիւն՝

ահաւոր և փառաւորեալ անուանդ քում սրբոյ : Ընկալ և այժմ՝ զաղաչանս մեր, և յաջողեա մեզ ուղիղ հաւատով և առաքինասէր վարուք ՚ի նոյն պաշտօն քո կանխել միշտ . և նովին կանոնիւս անդադար փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և" : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Օ քեզ, որ յամենայնի գթած և մարդա- սէր Տէրդ ես, աղաչեմք հանապազ, զի զօ-

Lord of the day and Creator of the night, who didst make the daytime for the engagement in good works unto the salvation of our souls, and the night for the rest of sleep for our weakened nature; but now, having awakened [us], thou hast opened our mouths for the praise of thine awesome and glorified holy name: receive now also our supplications, and prosper us with right faith and a virtue-loving life to anticipate ever [the hour] for this same service of thine, and by this same rule ceaselessly to glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Peace unto all. Thee, who in all things art the compassionate and philanthropic Lord, we beseech unceasingly, that [thou mayest] strengthen...

zham-138.png

PRINTER

111

111

TEXT

րացուսցես զմեզ օր ըստ օրէ կալ ՚ի կարգի կրօնաւորութեան մերում: Թեթևացո Տէր՝ զքաղցր լուծ քո՝ զոր եդեր ՚ի վերայ մեր . զի կարասցուք կալ ՚ի պատուիրանի քում, և զհաճոյսն առնել առաջի քո յամենայն ժամ, ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի : Հրեշտակային երգակ- ցութեամբ զքեզ օրհնել՝ զքեզ գովել, և քեզ գոհութիւն և փառս մատուցանել ամե- նազօր Տէրութեանդ, այժմ և միշտ և" :

...[strengthen] us day by day to stand in the order of our religious vocation. Lighten, O Lord, Your sweet yoke which You have placed upon us, that we may be able to stand in Your commandment, and to do what is pleasing before

You at all times, by day and by night; with angelic harmony to bless You, to praise You, and to offer thanks and glory to Your all-powerful Dominion, now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

Սաղմոսիւք և օրհնութեամբ՝ և երգօք հո- գևորօք անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես" :

With psalms and blessings and spiritual songs we unceasingly glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen]. Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven...

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ԵՐԿԻՆՔ ՊԱՏՄԵՆ ԵՒ ՏԷՐ ԱՊԱՒԷՆ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

RUBRIC: Proclamation for the canons [commencing with] *The heavens declare* [Ps 18/19] and *Lord, [you have been our] refuge* [Ps 89/90].

TEXT

ԱՋ • } Վ ասն ՚ի գիշերի և ՚ի տունջեան , ԳՋ • և յամենայն ժամու խօսիլ մեզ զբան Տեառն՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն չանկանելոյ մեզ ՚ի փորձութիւն ,

AJ [First Mode] • } That by night and by day, GJ [Third Mode] • and at all hours, we may speak the word of the Lord, let us beseech the Lord. [Choir:] Lord, have mercy. That we may not fall into temptation,

zham-139.png

PRINTER

101

101

TEXT

իդ տե՞սի՝ և զա՞րհուրեցա՛ րայ զի ա՞նպատ րաստ ե՛գիտ զիս՝ ՚ի հրա՞մանա՛ րայ քոց թագա՞ւո՛ր յաւի՛տենի՛ց . օ՛գնեա՛ րայ : Աստուած՞ածի՛ րայ և անա՞րա՛տ մայր Տեա ռընն՝ և՛ կո՛յս սո՞ւրբ բարե՞խօսեա՛ րայ առ Ո՞րդի՛դ քո մի՛ածի՛ն՝ : զի փը՞րկեսցէ՛ րայ ըզմե՛զ ՚ի սպառնա՞լեա՛ց գե՛հենոյն . և՛ պա՞րգևեսցէ՛ րայ մեզ զե՞րկնի՛ց զարքա՛ յ ո՞ւթիւնն՝ . և՛ հա՞նգուսցէ՛ րայ զհոգիս մեր նը՞նջե՛ցե՛լո՛ցն . օ՛գնեա՛ րայ և ի՛նձ :

... I saw and was terrified, for [it] found me unprepared for your commandments, King of eternity; help [me]! Mother of God (*Astuacacin* [God-bearer]), immaculate Mother of the Lord and holy Virgin, intercede with your only-begotten Son, that He may deliver us from the threats of Gehenna, and grant us the Kingdom of Heaven, and give rest to the souls of our departed. Help me also!

RUBRIC

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք

SUPPLICATION [Ma■t■ank■]

TEXT

Հոգւոցն հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա՛ հանգիստ և ողորմութիւն. և մեզ մեղաւորացս՝ շնորհեա՛ զթողութիւն յան- ցանաց

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

Ք Ա Ր Ո Զ

RUBRIC: PROCLAMATION [K■aroz]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն հանգուցեալ հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ . և զմեզ կեցուսցէ շը- նորհիւ ողորմութեան

իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Again in peace let us beseech the Lord. For the souls of those at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and save us by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

zham-140.png

PRINTER

105

[Page] 105

TEXT

Ա Ղ Օ Թ Ք Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ : Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա՛ քո արարչական սիրովդ ՚ի հոգիս հանգուցեալ ծառայից քոց : Յիշ- եա՛ յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քոյ : Արա՛ արժանի ողորմութեան՝ քաւու- թեան և թողութեան մեղաց : Դասաւորեալ պայծառացո՛ ընդ սուրբս քո յաջակողման դասուն : Ջ ի դու ես Տէր և արարիչ ամե- նեցուն . դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց : Եւ քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պա- տիւ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս" :

PRAYER Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy. Christ, Son of God, ungrudging and compassionate, have pity through Your creator-love upon the souls of Your departed servants. Remember [them] on the great day of the coming of Your kingdom. Make [them] worthy of mercy, of expiation, and of the remission of sins. Set [them] in rank and make [them] radiant among Your saints in the company on the right hand. For You are Lord and Creator of all, Judge of the living and the dead. And to You are fitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages [of ages. Amen].

RUBRIC

Եւ ապա ասի Օրհնութիւն ըստ պատշաճի աւուրն , կամ ՚ի ձայնէն . նա զկնի՝ Մաղթանքն , Քարոզն , նա Աղօթքն :

And then is said the *■rhnut■iwn* (Blessing [hymn]) according to the proper of the day, or according to the tone; and after that: the Supplication (*ma■t■ank■*), the Proclamation (*k■aroz* [bidding litany]), and the Prayer (*a■■t■k■*).

TEXT

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻՑ Փառք հրաշափառ ծննդեան քո Տէր՝ զօրհնեալ և զփառաւորեալ , զհրաշալի և զյաղթող զծնունդ քո սուրբ օրհնեմք և փառաւորեմք : Մարդասէր Տէր՝ վասն սրբուհւոյ անարա- տի մօր քոյ և կուսի՝ և վասն խաչի քոյ պատ-

SUPPLICATION [*Ma■t■ank■*] FOR DOMINICAL FEASTS Glory to your wondrous birth, O Lord. We bless and glorify your holy birth—blessed and glorified, wondrous and victorious. O Lord, lover of mankind, for the sake of your holy, immaculate Mother and Virgin, and for the sake of your precious Cross...

zham-141.png

PRINTER

106

[p. 106]

TEXT

ուականի, ընկա՛լ զաղաչանս մեր, և կեցո՛ զմեզ:

[...], receive our supplications, and save us.

RUBRIC

Սոյնպէս ասա՛ նա յամենայն տօնս տէրունականս ըստ պատշա- ճի ա-ո-ըն . Բէ Յայտնո-Բեան, Բէ Գալըստեան, Բէ Տնօրէ- նո-Բեան, Բէ Մատնո-Բեան, Բէ Խաչելո-Բեան, Բէ Թաղ- ման, Բէ Յարո-Բեան, Բէ Համբարձման, Բէ Գալստեան Հոգ-ոյն սրբոյ, Բէ Պայծառակերպո-Բեան, նա ՚ի տօնս սրբոյ Խաչի նա Եկեղեց-ոյ : Բայց ՚ի Գալստեան Հոգ-ոյն սրբոյ, ըզ- Մարդասէր Տէրն ա՛յպէս ասա : Մարդասէր Տէր՝ վասն սըր- բուհւոյ անարատի մօրն և

կուսի . և վասն խաչին պատուա- կանի՝ ընկա՛լ զաղա" . Զի սխալին որք ասեն առ Հոգին սո-րբ, ԲԷ մօր քոյ կամ խաչի քո : Ե-՚ի տօնս Եկեղեց-ոյ ասա՛, Փառք Տէրութեան քո Տէր, նա այլն որպէս ՚ի Վերոյ :

RUBRIC: Say the same also on all Dominical feasts according to the proper [order] of the day: on [the Feast] of the Theophany, on [the Feast] of the Advent, on [the Feast] of the Economy [Incarnation], on [the Feast] of the Betrayal, on [the Feast] of the Crucifixion, on [the Feast] of the Burial, on [the Feast] of the Resurrection, on [the Feast] of the Ascension, on [the Feast] of the Coming of the Holy Spirit, on [the Feast] of the Transfiguration, and on the feasts of the Holy Cross and of the Church. But on the Coming of the Holy Spirit, say the *Mardas■r T■r* [“O Lord, Lover of Mankind”] thus: “O Lord, Lover of Mankind, for the sake of the holy, immaculate mother and virgin, and for the sake of the precious Cross, receive the suppli[cations]...” For those who say to the Holy Spirit, “thy mother” or “thy cross,” are in error. And on the feasts of the Church, say: “Glory to thy Lordship, O Lord,” and the rest as above.

TEXT

ՄԱՂԹԱՆՔ

Supplication [*Ma■t■ank■*]

RUBRIC

՚Ի ՏՕՆՍ ՍՐԲՈՑ

RUBRIC: On Feasts of the Saints

TEXT

Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուա- ծածնին . և սրբոյն Յովհաննու մկրտչին . սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային . և սրբոյն Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին : Յիշատակաւ և աղօթիւք սրբոց (այս անո-ն), որոց այսօր է յիշատակ : Եւ վասն խաչի քոյ պատուակա- նի, Տէր ընկա՛լ զաղաչանս մեր . և կեցո՛ զմեզ :

Through the intercession of the Holy Mother of God, and of Saint John the Baptist, of Saint Stephen the Protomartyr, and of Saint Gregory our

Illuminator; through the commemoration and prayers of the saints ([name/s]), whose commemoration is [kept] today; and for the sake of your precious Cross, Lord, receive our supplications, and save us.

zham-142.png

PRINTER

107

107

RUBRIC

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք ՊԱՀՈՑ ԸՍՏ ՈՒԹ ԿԱՆՈՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ ԵՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԵՐԱՆԵԱԼ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: Supplications of the Fasts according to the eight canons of the Psalms and according to the eight tones (*jaynk■* [liturgical modes]) of the *Eraneal* [Blessed] Canon.

TEXT

ԴԿ • ՔՐԻՍՏՈՍ է իմ Աստուած, և փառա- ւոր առնեմ զսա • Աստուած Հօր իմոյ՝ և բարձր արարից զսա : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] DK (Plagal Fourth Tone). Christ is my God, and I shall glorify Him; the God of my father, and I shall exalt Him. [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

ԵՐԿԻՆՔ ՊԱՏՄԵՆ ԿԱՆՈՆԻ

[Canon] of “The heavens declare” (*Erkink■ patmen*):

TEXT

ԱՁ • Տո՛ւք փառս Աստուծոյ, տո՛ւք օրհնու- թիւն մարդասիրին թագաւորին յաւիտենից, որ փրկէ զծառայս իւր և կեցուցանէ : Մար- գասէր Տէր" :

[Mode] AY (■■) [First Tone]. Give glory to God, give blessing to the Lover of mankind, the King of eternity, who saves His servants and gives [them] life. [O] Lord, Lover of mankind.

RUBRIC

ՄԻ՛ ՆԱԽԱՆՁԻՐ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: [The Psalm-canon] "Fret not" (*Mí naxanjir*, Psalm 36 [37]).

TEXT

ԱԿ • Դու ես Տէր մեր՝ դու ես ՔՐԻՍՏՈՍ փըր- կիչ մեր, զքեզ օրհնեն անձինք մեր : Մար- դասէր Տէր" :

[Tone] AK. You are our Lord, you are CHRIST our Savior; our souls bless you. Lover-of-mankind, Lord...

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ՛ ԿԱՆՈՆԻ

O■ormea [Have mercy hymn] of the canon.

TEXT

ԲՁ • Բարձրացաւ եղջիւր իմ յԱստուած փրկիչ իմ. Հաստատեցաւ սիրտ իմ 'ի Տէր՝

BD [Tone 5, *Barjr jayn* / high voice]. My horn is exalted in God my savior. My heart is established in the Lord.

zham-143.png

PRINTER

108

108

TEXT

Տէրամբ և հաւատով : Մարդասէր Տէր" :

[By the] Lord and with faith. "Lover of mankind, Lord..."

RUBRIC

ԻԲՐԵՒ ԿԱՆՈՆԻ

RUBRIC: As [a] canon (*kanon* [prescribed liturgical unit]).

TEXT

ԲԿ. Խաղաղութեանց տուօղ՝ ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զխա- ղաղութիւն և զերկնային ողորմութիւն քո պարգևեա յարարածս քո: Մարդասէր Տէր" :

[Tone] BK [Plagal of the Second Mode]. CHRIST, Giver of peaces, grant Thy peace and Thy heavenly mercy unto Thy creatures, [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

ՏԷՐ ԱՊԱՒԷՆ ԿԱՆՈՆԻ

[RUBRIC:] Of the canon of "Lord, [Thou Art Our] Refuge" [T■r Apaw■n].

TEXT

ԳՁ . Յոյս կենդանութեան, յոյս և ապաւէն փրկութեան Տէր ՅԻՍՈՒՍ փրկիչ · փրկեա և փարատեցո զցաւս անձին իմոյ : Մարդա- սէր Տէր" :

[Tone] GD (Voice 3 / *Ganjajiwn*): Hope of life, hope and refuge of salvation, Lord Jesus Savior: save and dispel the pains of my soul. [O] Lover of mankind, Lord.

RUBRIC

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԿԱՆՈՆԻ

[Hymn of] Confession of the Canon

TEXT

ԳԿ . Եկեսցեն աղօթք մեր 'ի տաճար սուրբ քո · խոնարհեսցի ունկն քո 'ի խնդրուածս մեր : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] Gk (*gundakert* / Mode 3 plagal): Let our prayers enter into your holy temple; let your ear incline to our petitions, [O] Lord, lover of mankind.

RUBRIC

'Ի ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆԻ

In the Canon [in Time] of Distress:

TEXT

ԴՁ . Լուր մեզ Տէր լուր մեզ, Աստուա- ծային ողորմութեամբ և գթութեամբ քո խնայեա յարարածս քո : Մարդասէր Տէր" :

[Tone] 4 (D3): Hear us, O Lord, hear us; by Your divine mercy and compassion spare Your creatures. [O] philanthropic Lord.

PRINTER

109

109

RUBRIC

ՔԱՐՈԶՔ ԱՂՕԹՔ ԵՒ ՄԱՂԹԱՆՔ ԸՍՏ ՈՒԹ ԿԱՆՈՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ ԵՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ՔԱՐՈԶ ԵՐԱՆԵԱԼ ԵՒ ԻԲՐԵՒ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

Litanies, prayers, and supplications according to the eight *kanon*s [divisions] of the Psalter and according to the eight tones (*ut■ jaynk■*). Litany for the *Ereneal* [Blessed] and *Ibrew* [As] *kanon*s.

TEXT

ԴԿ . ԲԿ . Վ ասն ՚ի վերուստ խաղաղութեան՝ և փրկութեան անձանց մերոց , զՏէր աղաչես- ցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն լսելի լինելոյ Տեառն Աստուծոյ ձայնի աղաչանաց մերոց, զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն քաւիչ և ներող լինելոյ Աստուծոյ ՚ի վերայ մեղաց մերոց , զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն թողլոյ մեզ զամենայն յանցանս մեր , զկամայ և զակամայ , զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն զի մի ընդ խոտանսն գտանիցիմք յա- ւուրն պատասխանատուութեան , զՏէր ա- ղաչեսցուք : Վ ասն հոգւոցն հանգուցելոց՝ որք ճշտարիտ և ուղիղ հաւատով ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ ննջեցին , ըզ- Տէր աղաչեսցուք : Յիշեա Տէր և ողորմեա :

[DEACON / PRIEST]: For the peace from above and for the salvation of our souls, let us beseech the Lord. [CHOIR:] Lord, have mercy. [DEACON / PRIEST:] For the voice of our supplications to be heard by the Lord God, let us beseech the Lord. For God to be the expiator and forgiver of our sins, let us beseech the Lord. For Him to forgive us all our transgressions, voluntary and involuntary, let us beseech the Lord. That we may not be found among the rejected on the day of giving account, let us beseech the Lord. For the souls of those at rest who have fallen asleep in Christ in true and upright faith, let us beseech the Lord. [CHOIR:] Remember, Lord, and have mercy.

zham-145.png

PRINTER

110

TEXT

Եւ ևս՝ միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ, զՏէր աղաչեսցուք : Օ անձինս մեր՝ և զմիմեանս, Տեառն ըս- տուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր ըստուած մեր ըստ մեծի ողորմութեան քում՝ . ասասցուք ամե- նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛:

Again, in unity for our true and holy faith, let us beseech the Lord. Let us commit ourselves and one another to the Lord God Almighty. To You, O Lord, we shall be committed. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Your great mercy; let us all say in unity: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Տէր տունչեան՝ և գոյացուցիչ գիշերոյ . որ արարեր զտիւ ՚ի զբօսանս բարեգործութեան՝ ՚ի փրկութիւն անձանց մերոց, և զգիշեր ՚ի հանգիստ քնոյ՝ տկարացեալ բնութեան մե- րոյ : Իսկ այժմ՝ զարթուցեալ բացեր զբե- րանս մեր յօրհնաբանութիւն՝ ահաւոր և փառաւորեալ անուանդ քում՝ սրբոյ : Ընկա՛լ և այժմ՝ զաղաչանս մեր, և յաջողեա՛ մեզ ուղիղ հաւատով և առաքինասէր վարուք ՚ի նոյն պաշտօն քո կանխել միշտ . և նովին կանոնիւս անդադար փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ՝ և միշտ և" : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Օ քեզ, որ յամենայնի գթած և մարդա- սէր Տէրդ ես, աղաչեմք հանապազ, զի զօ-

Lord of the day and Creator of the night, who didst make the daytime for the engagement in good works unto the salvation of our souls, and the night for the rest of sleep for our weakened nature; but now, having awakened [us], thou hast opened our mouths for the praise of thine awesome and glorified holy name: receive now also our supplications, and prosper us with right faith and a virtue-loving life to anticipate ever [the hour] for this same service of thine, and by this same rule ceaselessly to glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Peace unto all. Thee, who in all things art the compassionate and philanthropic Lord, we beseech unceasingly, that [thou mayest] strengthen...

zham-146.png

PRINTER

111

[p. 111]

TEXT

բացուսցես զմեզ օր ըստ օրէ կալ ՚ի կարգի կրօնաւորութեան մերում: Թեթևացո Տէր՝ զքաղցր լուծ քո՝ զոր եդեր ՚ի վերայ մեր . զի կարասցուք կալ ՚ի պատուիրանի քում, և զհաճոյսն առնել առաջի քո յամենայն ժամ, ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի : Հրեշտակային երգակ- ցութեամբ զքեզ օրհնել՝ զքեզ գովել, և քեզ գոհութիւն և փառս մատուցանել ամե- նազօր Տէրութեանդ, այժմ և միշտ և" :

...[that] You may cause us, day by day, to stand in the order of our monastic life. Lighten, O Lord, Your sweet yoke which You have placed upon us, so that we may be able to abide in Your commandment, and to do what is pleasing before You at all times, by day and by night; with angelic accompaniment to bless You, to praise You, and to offer thanksgiving and glory to Your all-powerful Dominion, now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [Ma■t■ank■]

TEXT

Սաղմոսիւք և օրհնութեամբ՝ և երգօք հո- գևորօք անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես" :

With psalms and blessings and spiritual songs we unceasingly glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen]. Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven...

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ԵՐԿԻՆՔ ՊԱՏՄԵՆ ԵՒ ՏԷՐ ԱՊԱՒԷՆ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

RUBRIC: Proclamation for the canons [commencing with] *The heavens declare* [Ps 18/19] and *Lord, [you have been our] refuge* [Ps 89/90].

TEXT

ԱՁ . } Վ ասն ՚ի գիշերի և ՚ի տունջեան, ԳՁ . և յամենայն ժամու խօսիլ մեզ զբան Տեառն՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն չանկանելոյ մեզ ՚ի փորձութիւն,

AJ [First Mode] • } That by night and by day, GJ [Third Mode] • and at all hours, we may speak the word of the Lord, let us beseech the Lord. [Choir:] Lord, have mercy. That we may not fall into temptation,

zham-147.png

PRINTER

112

[Page] 112

TEXT

որում՝ ո՛չ կարեմք հանդուրժել՝ զՏէր աղա- չեսցուք : Վ ասն ամբիծ և անդատապարտ կալ մեզ առաջի ահեղ ատենին Քրիստոսի՝ զՏէր ա- ղաչեսցուք : Վ ասն առաջնորդելոյ մեզ ՚ի նաւահան- գիստն կենաց անվախճանից՝ զՏէր աղաչես- ցուք : Վ ասն արժանի լինելոյ մեզ վերին կոչ- մանն՝ և երկնից արքայութեանն՝ զՏէր ա- ղաչեսցուք : Վ ասն հոգ" : Եւ ևս՝ միա" :

Զ անձինս" : Ողորմեա՛ց" :

...which we cannot endure, let us beseech the Lord. That we may stand blameless and uncondemned before the dread judgment-seat of Christ, let us beseech the Lord. For leading us to the haven of endless life, let us beseech the Lord. That we may be made worthy of the supernal calling and the kingdom of heaven, let us beseech the Lord. For the souls [of the departed...]. And again, for the unity [of our true and holy faith...]. [Let us commit] ourselves [and one another unto the Lord God Almighty...]. Have mercy [upon us, Lord our God...].

RUBRIC

Ա Ղ Օ Թ Ք

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Ի գիշերի և ի տունջեան և յամենայն ժամու զքեզ աղաչեմք , և ի քէն խընդ- րեմք մարդասէր Տէր : Լո՛ւր մեզ Աստուած փրկիչ մեր . խոնարհեսցի՛ ունկն քո ի խըն- դրուածս մեր . զի մի՛ ունայն լիցին վաստակք ծառայից քոց . այլ համարեա՛ զաշխատու- թիւնս մեր ի գործ արդարութեան , և ի պտուղ Աստուածպաշտութեան : Ընկա՛լ Տէր՝ զաղօթս և զերկրպագութիւնս մեր , և Հատո՛ մեզ զողորմութիւն քո առատապէս . ծածկեա՛ զմեզ ընդ հովանեաւ ամենազօր աջոյ քոյ . զօրացո՛ զմեզ Տէր՝ զօրութեամբ

By night and by day and at every hour we beseech thee and from thee we ask, O philanthropic Lord. Hear us, O God our Savior; let thine ear incline to our petitions, lest the labors of thy servants be in vain; but reckon our toils as a work of righteousness and as a fruit of godliness. Accept, Lord, our prayers and our worship, and repay us thine abundant mercy; cover us under the shadow of thine almighty right hand; strengthen us, O Lord, by the power [of]

[p. 113]

TEXT

սուրբ Հոգւոյդ • պահեա զմեզ որպէս բիբ ական : Եւ արա առ մեզ նշան բարի, ՚ի գո- վեստ և ՚ի փառաբանութիւն անուանդ քում սրբոյ : Օ ի ՚ի քո փառս կատարի ամենայն արարածոց մշտնջենաւոր փառաբանութիւն ՚ի բարձունս , Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի" : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Հովիւ քաջ՝ Հովիւ բարի՝ և յաւիտենա- կան՝ նայեաց և այց արա բանաւոր Հօտի քո, զոր ժողովեցեր առ քեզ գթութամբ քով : Օ ի քո առաջի կամք Տէր, և առ ՚ի քէն ողորմութեանցդ և գթութեանցդ ակնու- նիմք : Օ ամենեսեան օրհնեա, զամենեսեան իմաստնացո , զամենեսեան լուսաւորեա . և ամենեցուն պարգևեա զերկնից արքայու- թիւնդ : վ ասն զի դու ես Տէր կենաց, և Աստուած ողորմութեանց . և քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ, այժմ և" :

... [of your] Holy Spirit; keep us as the apple of an eye. And work for us a token for good, unto the praise and glorification of your holy name. For to your glory is fulfilled the perpetual glorification of all creatures on high, Father, and Son, and Holy Spirit, now and always, and unto the ages of [ages. Amen.] Peace to all. Brave Shepherd, good and eternal Shepherd, look upon and visit your rational flock, which you have gathered unto yourself through your compassion. For before you we stand, O Lord, and from you we expect your mercies and compassions. Bless [them] all, make [them] all wise, illuminate [them] all, and grant unto all your kingdom of heaven. For you are the Lord of life, and the God of mercies; and unto you are fitting glory, dominion, and honor, now and [always, and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ՍԱՂԹԱՆՔ

Supplication

TEXT

’Ի գիշերի և ’ի տունջեան և յամենայն ժամու անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

By night and by day and at every hour, we glorify unceasingly the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-149.png

PRINTER

114

[Page] 114

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՄԻ ՆԱԽԱՆՁԻՐ ԵՒ ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

[RUBRIC:] Exhortation [*k■aroz*] of the canons [*kanon*s] "Fret Not" [*Mi naxanjir*] and "Confess" [*Xostovan*].

TEXT

Վասն ուղղելոյ զգնացս մեր ’ի ճանա- պարհս խաղաղութեան՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վասն ցրելոյ ’ի մէնջ զամենայն խորհուրդս չարին՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն պարգևելոյ մեզ առողջ խորհուրդս և առաքինի վարս՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն պահելոյ զմեզ ընդ հովանեաւ ա- մենազօր աջոյն իւրոյ՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն խորտակելոյ զհակառակորդն վաղ- վաղակի ընդ ոտիւք մերովք՝ զՏէր աղաչ" : Վասն հոգ" : Եւ ևս՝ միա" : Զ անձինս" : Ողորմեաց" :

That our steps may be directed into the paths of peace, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. That all thoughts of the evil [one] may be dispersed from us, let us beseech the Lord. That sound thoughts and virtuous conduct may be granted to us, let us beseech the Lord. That we may be kept under the shadow of His almighty right hand, let us beseech the Lord. That the adversary may be swiftly crushed beneath our feet, let us beseech the Lord. For the souls [of the departed]... And again, in unity... [Let us commit] ourselves... Have mercy...

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Տէր երկնի և երկրի՝ արարիչ ամենայն արարածոց երևելեաց և աներևութից : Առ քեզ կարդամք յամենայն ժամ . զի ընդ ամենայն տեղիս է Տէրութիւն քո , և արքայու- թիւն քո ամենեցուն տիրէ : Շնորհեա մեզ երկիւղիւ ՚ի պաշտօն քո կանխել հանապազ, սիրել զքեզ ՚ի բոլոր սրտէ և ՚ի բովանդակ մտաց, և յամենայն զօրութենէ մերմէ պա-

Lord of heaven and earth, Creator of all creatures visible and invisible. Unto thee we call at all times, for in all places is thy Lordship, and thy Kingdom ruleth over all. Grant us with fear to anticipate [the hours] in thy service continually, to love thee with all [our] heart and with [our] whole mind, and with all our strength to ke[ep...]

zham-150.png

PRINTER

115

[p. 115]

TEXT

հել զպատուիրանս քո : Համբառնալ առ քեզ զձեռս մեր ՚ի սրբութիւն առանց բար- կութեան և երկմտութեան, և գտանել ՚ի քէն զշնորհս և զողորմութիւն, և զառաքի- նասէր գործոցն յաջողութիւն : վ ասն զի դու ես Տէր կենաց և Աստուած ողորմու- թեանց . և քեզ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յա- ւիտենից . Ամէն :

[... to keep] your commandments; to lift up our hands unto you in holiness without anger and doubt, and to find from you grace and mercy, and success in virtue-loving deeds. For you are the Lord of life and the God of mercies, and to you is due glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Peace to all.

TEXT

Քում ամենազօր և յաղթող Տէրու- թեանդ կրկնի ամենայն ծունր յերկրպագու- թիւն . և փառաւորի յամենեցունց թագա- ւորութիւն քո : Նայեա յերկրպագութիւ- նըս մեր, և ուսո մեզ առնել զարդարութիւն ճշմարտութեան : վ ասն զի դու ես Աստ- ուած խաղաղութեան, որ բարձեր զթշնա- մութիւն ՚ի միջոյ, և արարեր զխաղաղութիւն յերկինս և յերկրի . հեռաւորաց և մերձա- ւորաց աւետարանեցեր զնոր պարգևս քոյին բարեացդ : Որում և զմեզ մեծի շնորհացդ արժանաւորս արասցես, դասելով ընդ ճըշ- մարիտ երկրպագուս քո, Աստուած մեր և Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Որ ես օրհնեալ ընդ Հօր և ընդ սուրբ Հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Before your all-powerful and victorious Lordship every knee bends in worship, and your kingdom is glorified by all. Look upon this our worship, and teach us to do the righteousness of truth. For you are the God of peace, who removed enmity from the midst and made peace in heaven and on earth; to those far off and to those near, you proclaimed the good news of the new gifts of your bounty. Of which make us also worthy of your great grace, numbering [us] among your true worshipers, our God and our Lord and Savior, JESUS CHRIST: Who are blessed with the Father and with your Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-151.png

PRINTER

116

[Page 116]

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

Յերգս օրհնութեան և ՚ի ձայն սաղմոսաց անգադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

In songs of praise and with the sound of psalms, we unceasingly glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՈՂՈՐՄԵԱ ԵՒ ՚Ի ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆԱՑՆ

LITANY FOR THE CANONS OF *O■ORMEA* [HAVE MERCY] AND “IN DISTRESS.”

TEXT

ԲՁ . ԴՁ . Վասն գտանելոյ մեզ զշնորհս և զո- ղորմութիւն ՚ի բարերար Տեառնէ մերմէ՝ ըզ- Տէր՝ աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վասն փրկելոյ զմեզ ՚ի զրպարտութենէ մարդկան և յորոգայթից սատանայի՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն ամենայն անձանց Քրիստոնէից և տանց Հաւատացելոց՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն որք ՚ի լերինս յայրս և ՚ի փապարս բնակեալ են սուրբ Հարքն մեր՝ զՏէր աղա" : Վասն որք սաղմոսիւք և օրհնութեամբ կատարեն զամենայն ժամանակս կենաց իւր- եանց՝ զՏէր աղաչեսցուք : Վասն Հոգ" : Եւ ևս՝ միա" : Ձ անձինս" : Ողորմեաց" :

[Mode] 3rd Voice (BJ) [and Mode] 4th Voice (DJ). For us to find grace and mercy from the beneficent Lord our God, let us beseech the Lord. [Response:] Lord, have mercy. For delivering us from the slander of men and from the snares of Satan, let us beseech the Lord. For all Christian souls and houses of the faithful, let us beseech the Lord. For our holy Fathers who dwell in the mountains, in caves, and in clefts [of the rocks], let us beseech the Lord. For those who with psalms and blessings spend all the time of their lives, let us beseech the Lord. [For the] souls [of the departed]... And again, [for] unity... [Let us commit] our persons... Have mercy...

PRINTER

117

117

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Գոհանամք զքէն Տէր Աստուած մեր, որ զարթուցեր զմեզ ՚ի հանգստենէ քնոյ շնոր- հիւ ողորմութեան քո : Օ արթո զմիտս մեր արդարութեամբ առ քեզ Տէր Աստուած մեր, զի տեսցեն աչք մեր զփրկութիւն քո : Եկես- ցէ և բնակեսցէ առ մեզ Աստուածութիւն քո. և ողորմութիւն քո հովանի և պահապան լիցի ՚ի վերայ պաշտօնէից քոց : Եւ զմեզ զծառայքս քո արժանի արա ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի և յամենայն ժամու միշտ խորհիլ ՚ի սէր պատուիրանաց քոց : Եւ գոհանալով փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զսուրբ հո- գիդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի" :

We give thanks to you, Lord our God, who have awakened us from the rest of sleep through the grace of your mercy. Awaken our minds in righteousness toward you, Lord our God, that our eyes may see your salvation. May your Divinity come and dwell among us, and may your mercy be a canopy and protector over your ministers. And make us, your servants, worthy by day and by night and at all times always to meditate upon the love of your commandments, and with thanksgiving to glorify the Father and the Son and your Holy Spirit, now and always and unto the ages of [ages. Amen.]

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

RUBRIC: Peace unto all.

TEXT

կենդանարար զօրութիւն և աղբիւր ան- մահութեան, դու ես ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած փրկիչ մեր : Որ շնորհեցեր մեզ ՚ի մէջ

գիշերի յառնել և խոստովան լինիլ առ քեզ վասն իրաւանց և արդարութեան քո : Եւ այժմ աղաչեմք զքեզ Տէր Աստուած մեր, արա զմեզ արթունս և պատրաստս ’ի ժամ առա- ւօտու ընդ սուրբս քո : Եւ ընդ նոսին գոհա- նալով փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեա- նըս յաւիտենից . Ամէն :

Life-giving power and fountain of immortality, you are Christ God, our Savior, who granted us to rise in the middle of the night and to give thanks to you for your judgments and righteousness. And now we beseech you, Lord our God, make us watchful and ready at the morning hour [together] with your saints, and with them, giving thanks, to glorify you with the Father and with the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-153.png

PRINTER

118

118

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Գոհութեամբ և ճշմարիտ խոստովանու- թեամբ անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ":

With thanksgiving and true confession, we unceasingly glorify the Father, and the Son, and the Holy Spirit, now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԹԱԳԱՒՈՐՔ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

T■agawork■ [hymns of the King] of Repentance: Monday.

TEXT

Թա՛գաւո՛ր յաւի՛տեա՛յժմ ա՛ն : Լո՛ւր մեզ Աստո՛ւա՛ծ փը՛րկի՛չ մեր և կեցո՛ զմե՛զ, որ յա՛մե՛նայնի՛ կա՛րո՛ղդ ես : ՍՂ. Լո՛ւր մեզ Աստուած փրկիչ մեր . յոյս ամենայն ծագաց երկրի . և ո՛ր ՚ի՛ ծո՛վ Հե՛ռի : Ո՞ պատրաստէ՛ զլերինս զօրու- թեամբ իւրով . և ըզգեցեալէ զօ՞րո՛ւթիւն. և կեցո՛ զմե՛զ Տէր որ յա՛մե՛նայնի՛ : ՀԽ . Լուր աղաչանաց մերոց Տէ՛ր մարդասէր, և գթա ՚ի մեզ : Թ . Մի՛ զի՛ս անտե՛ս առներ . ա՛յլ օ՛գնեա՛ ի՛նձ մա՛րդա՛սէ՛ր : ՍՂ. Մի՛ ընկենո՛ւր զիս Տէր յերեսաց քոց .

King forever: [Now and always]. Hear us, O God our Savior, and save us, you who are almighty in all things. *Ps.* [*Sa■mos* (Psalm verse)]: Hear us, O God our Savior, the hope of all the ends of the earth and of those who are far off at sea; who establishes the mountains by his power and is girded with strength; and save us, O Lord, you who are [almighty] in all things. *Kc■urd* [Refrain]: Hear our supplications, O Lord, lover of mankind, and have compassion upon us. *T■* [Chant]: Do not disregard me, but help me, O lover of mankind. *Ps.* [*Sa■mos* (Psalm verse)]: Cast me not away from your presence, O Lord...

zham-154.png

PRINTER

119

119

TEXT

և զհոգի քո սուրբ՝ մի հա՛նե՛ր յի՛նէն : Այլ տո՛ւր ինձ զցընծութիւն փրկու թեան . և հոգւով պետութեան քո հա՛ստա տեա՛ զի՛ս . այլ օ՛գնեա՛ ի՛նձ մա՛րդա՛սէր :

And take not Thy Holy Spirit from me. But restore unto me the joy of [Thy] salvation, and uphold me with Thy governing Spirit. Yea, help me, O Lover of mankind.

RUBRIC

ԿԻ .

Sunday.

TEXT

Մի անտես առնե՛ր զիս՝ Տե՛ր Աստը ուա՛ծ փը՛րկիչ իմ . ա՛յլ շնորհեա ի՛նձ թո ղութի՛ւն բազմագո՛ւթ մարդասէր , և ը՛կե՛ցո՛ :

Do not disregard me, O Lord God my Savior, but grant me forgiveness, [O] most merciful lover of mankind, and save [me].

RUBRIC

Թ .

9.

TEXT

Երկի՛նք և՛ երկի՛ր գոհա՛նա՛ն զքէն Տէր . արարա՛ծք ամենայն քեզ ե՛րկի՛ր պագա՛նեն՝ . և հրեշտա՛կք ՝ի՛ բարձունս ա՛ղա՛ղակե՛ն և՛ ասեն . ո՛ղո՛րմե՛ա դու ստե՛ղծեր , մի կո՛րո ւսա՛ներ :

Heaven and earth give thanks unto Thee, Lord; all creations bow down to Thee, and angels in the highest cry out and say: Have mercy, Thou didst create [us], do not destroy [us].

RUBRIC

ՍՂ.

Psalm.

TEXT

Երկի՛նք երկնի՛ց, ջուրք որ ՝ի վերոյ քան զերկինս օրհնեցէք զա՛նո՛ւնըն . Տեա ռըն : Ջ ի նա ասաց և եղեն . հրամայեաց և հա՛ստա՛տեցան . և հրեշտա՛կք ՝ի բարձ՛ :

Երկի՛նք երկնի՛ց, ջուրք որ ՝ի վերոյ քան զերկինս օրհնեցէք զա՛նո՛ւնըն . Տեա ռըն : Ջ ի նա ասաց և եղեն . հրամայեաց և հա՛ստա՛տեցան . և հրեշտա՛կք ՝ի բարձ՛ :

[O] heavens of heavens, [and] waters that are above the heavens, praise the name of the Lord. For he spoke, and they came to be; he commanded, and they were established. And [praise him], angels in the highest.

RUBRIC

ԿԻ .

[On] Sunday.

TEXT

Ե՛րկի՛նք և՛ երկի՛ր հանա՛պազ ըզքեզ գովեն՝ . թագաւո ՛ր փառաց . Սե՛րովբէք և Քե՛րովբէ՛ք ՚ի խո՛նա՛րհ ունելո՛վ ըզ դէ՛մս իւրեանց . և միաձա՛յն բարբառովն աղաղա՛կե՛ն և՛ ասեն՝ . սո՛ւրբ . ս՛ուրբ . սուրբ . Տէ՛ր զօրո՛ւթեա՛նց :

Heaven and earth continually praise you, King of glory. Seraphim and Cherubim, keeping their faces bowed low, cry out with one voice and say: Holy, Holy, Holy, Lord of hosts.

zham-155.png

PRINTER

120

120

RUBRIC

Ե Ր Ե Ք Շ Ա Բ Թ Ի

RUBRIC: T U E S D A Y

TEXT

Թ . Երկայնամի՛տ ես Տէր առ ամենեսեան . և գըթա՛ Տէր ՚ի վերայ մեր . որպէս և՝ ըյաւազակին փըրկիչ և՛ ըկե՛ցո՛ :

T■[ork■] (*Kc■urd* [refrain]): You are longsuffering, Lord, toward all, and have compassion, Lord, upon us, as also upon the robber, [O] Savior, and save [us].

TEXT

ՍՂ . Երկայնամի՛տ բազումողորմ՝ և ճըշմարիտ նայեա՛ց առիս . և ո՛ղո՛ րմեա՛ ց ինձ : Տո՛ւր զօրութի՛ւն ծառայի քոյ՝. կեցո՛ զո՛րդի աղախնոյ քոյ . և արա՛ առ իս զնըշա՛ն բա՛րութե՛ան . և գըթա Տէր ՚ի վերայ մեր" :

PS[ALM]. Long-suffering, plenteous in mercy, and true: look upon me and have mercy on me. Give strength to your servant, save the son of your handmaid, and show a sign of goodness unto me; and have compassion, Lord, upon us.

TEXT

ՀԷ . Տէր որ գըթացա՛ր յաւազակըն խաչակի՛ց լինիլ քեզ. և մաքրեցեր զաղտեղութի՛ւն յանցանա՛ց նորա յաղբերէ՛ կողի՛ քոյ . գըթա՛ և յիս ՚ի մեղաւորս , որ ծարաւի՛ս եմ ա՛ռ քեզ . և փափագիմ՝ ՚ի գաւիթըս քո որպէս ըզմի ՚ի յեղջերուաց ՚ի յաղբե՛ րը՛ս ջուրց :

77. Lord, who had compassion on the thief [who was] crucified together with you, and cleansed the filth of his transgressions from the fountain of your side; have compassion also on me, a sinner, who thirst for you, and yearn for your courts as one of the harts for fountains of waters.

TEXT

Թ . Մարտեա՛ւ ընդիս թը՛շնամին . Հանապա՛զ զիս կամի՛ կորո՛ւսանել . այլ դո՛ւ Տէ՛ր ի՛մ ա՛յց արա մոլո՛րեա՛լ ո՛չխարիս , և ը՛կե՛ ցո :

T[■ak■awor]. The enemy hath warred against me; continually he seeketh to destroy me. But do Thou, O my Lord, visit [me], this lost sheep, and save [me].

TEXT

ՍՂ. Մարտեա՛ն ընդիս ՚ի տարապարտուց . և փոխանակ սիրոյ իմոյ մատնէին զիս . ա՛յլ ե՛ս յա՛ղօթս կայի : Հատուցի՛ն ինձ չար

Ps. [Psalm] They fought against me without cause, and in return for my love they betrayed me, but I gave myself unto prayer. They repaid me evil

zham-156.png

PRINTER

— 121 —

TEXT

փոխանակ բարւոյ • ատելութիւն փոխանակ սիրոյ ի՛մոյ • այլ դո՛ւ Տէ՛ր իմ ա՛յց արա՛ :

...in return for good, [and] hatred in return for my love; but you, O my Lord, visit [me].

RUBRIC

Թ·

Procession [hymn].

TEXT

Ո՛ր հովիւ՛դ ե՛ս հօտից բանաւո՛ր կենդանեա՛ց • տո՛ւր ինձ յո՛յս կենաց ապաշխարո՛ւթեան • և դարձո՛ զմոլո՛րեա՛լս ՚ի ՚մ հօ՛տ քո ՔՐԻՍՏՈ՛Ս , և ըկե՛ցո՛ :

You who are the shepherd of the flocks of rational beings, grant me the hope of the life of repentance, and turn [me], the strayed one, back into your flock, O Christ, and save [me].

RUBRIC

Թ·

9.

TEXT

Մե՛ղայ և աղաչե՛մ ըզ քեզ • թողութի՛ւն շընորհեա՛ մեղա՛ց իմո՛ց • քաւի՛չ իմ լե՛ր քո գը՛թութեամբդ • որ միայնդ ես փըրկիչ , և ըկե՛ցո՛ :

I have sinned and I beseech you: grant forgiveness of my sins. Be my expiator through your mercy, you who alone are Savior, and grant [me] life.

RUBRIC

ԾՂ·

[Psalm] 140.

TEXT

Մեղա՛յ Տէր մեղայ • և զանօրէնութիւնըս իմ ե՛ս ի՛նձէ՛ն գիտեմ : Աղաչե՛մ և խնդրեմ ՚ի քէ՛ն , թո՛ղ ինձ Տէր • թո՛ղ ինձ . և մի կորուսաներ զիս ըստ անօրէնութե՛ան իմոյ • քաւի՛չ իմ լե՛ր քո գը՛թութեամբդ • որ միայնդ ես փըրկիչ , և ըկե՛ցո՛ :

I have sinned, Lord, I have sinned, and my iniquities I myself know within myself. I entreat and implore of You: forgive me, Lord, forgive me, and do not destroy me according to mine iniquity; be my expiator through Your compassion, You who alone are the Savior, and grant [me] life.

RUBRIC

Թ·

[Tone] 9.

TEXT

Մեղա՛յ քեզ Տէր • մեղայ քեզ Տէր , մեղա՛յ • և քան զաւազ ծովո՛ւ բազո՛ւմ են յանցա՛նք իմ • պատրա՛նք աշխարհի՛ս խաբեցի՛ն զիս • և եղէ՛ անպըտուզ ՚ի կենա՛ց յուսոյդ • այլ դու անոխակալ և անյիշաչա՛ր փըրկիչ • խընա՛յեա՛ ՚ի մեղուցեալ ծառա՛յս , և ըկե՛ցո՛ :

I have sinned against You, O Lord; I have sinned against You, O Lord, I have sinned; and more [numerous] than the sand of the sea are my transgressions. The deceits of this world have beguiled me, and I have become unfruitful in the hope of Your life; but You, O unresentful and rancorless Savior, spare [this] sinful servant, and grant life [to me].

zham-157.png

PRINTER

122

[Page] 122

RUBRIC

ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹԻ

Wednesday

TEXT

Թ . Տէ՛ր իմ բազո՛ւմ են անօ՛րէնութիւնք անձի՛ն իմո՛յ . ո՛չ յի՛շեցի զահե՛ղ ը՛զ դա՛տաստա՛նըս քո՛ . ա՛րդ անկե՛ալ ըզ քե՛զ ա՛ղաչեմ . շնորհեա՛ ինձ ապաշխա րութիւն Տէր, և՛ ո՛ղո՛րմեա՛ : ՍՂ . Անօրէնութի՛ւնք իմ բարձրացան քան ըզգլուխ իմ . և որպէս բեռըն ծանր ծանրա ցա՛ն 'ի վերայ իմ : Նեխեցա՛ն և փտեցան վէրք իմ յերեսաց անզգամո՛ւթե՛ան ի՛մոյ . ո՛չ յիշեցի զահեղ զդատաստանըս քո • արդ անկեալ զքեզ աղաչեմ . շնորհեա՛ : ՀԽ . Պաղատա՛նս մատո՛ւցանե՛մք քե՛զ Հա՛յր երկնա՛ւոր . մի

անտե՛ս առնե՛ր զաղա՛չանս մե՛ր . ա՛յլ անցո՛ զցասումըն քո 'ի՛ մէնջ . և յի՛շեա՛ զի՛ պատկե՛ր եմք բա՛րերա՛րու թե՛անդ : Թ . Տէր ի՛մ զը՛թութիւնը՛ք քո բազում են յո՛յժ . ա՛ռիս արա՛ զբա՛րե՛րա՛րո՛ւթի՛ւնը՛ս քո . որպէս և ը՛մա՛քսաւո՛րին, և ի՛նձ ո՛ղո՛ր՛ : ՍՂ . Գթութի՛ւնըք քո բազում են Տէր . և ըստ իրաւա՛նց քո՛ց կե՛ցո զիս : Բազում են որք հալածեն և նեղեն զիս . 'ի վկայութեանց

T■[iv] (*T■iv* [numerical tone/refrain indication]): My Lord, manifold are the iniquities of my soul; I remembered not Thy dread judgments. Now, falling down, I beseech Thee: grant me repentance, Lord, and have mercy. *S■* (*Sa■mos* [Psalm]): My iniquities have gone over my head, and as a heavy burden they have weighed heavy upon me. My wounds stink and are corrupt because of my foolishness. I remembered not Thy dread judgments; now, falling down, I beseech Thee: grant [me repentance]. *HX* (*Harc■* ["Fathers" *šarakan* hymn]): We offer entreaties unto Thee, Heavenly Father: disregard not our supplications, but turn away Thy wrath from us, and remember that we are the image of Thy goodness. *T■[iv]*: My Lord, Thy compassions are exceedingly great; show forth Thy goodness unto me, as [Thou didst] also unto the tax collector, and have mercy upon me. *S■*: Thy compassions are manifold, Lord; and according to Thy judgments quicken me. Many are they that persecute and afflict me; [yet have I not declined] from [Thy] testimonies.

zham-158.png

PRINTER

125

125

TEXT

քոց ես ո՛չ խոտորե՛ցայ • առիս արա զբարե րարութիւնըս քո • որպէս և ըմա՛քսաւո՛րին, և ի՛նձ ողո՛րմեա :

...of Yours I did not turn aside. Work Your benevolence upon me, as [You did] also for the tax collector, and have mercy upon me.

RUBRIC

ԿԻ •

RUBRIC: Sunday.

TEXT

Ա՛նոխակալ և անյի՛շաչա՛ր Տէ՛ր • որ գըթալո՛վ ՚ի մեղաւո՛րս շնո՛րհեցե՛ր ապաշ խա՛րո՛ւթիւն • արդ գըթա՛ և յիս Տէ՛ր ՚ի մեղո՛ւցեալ և՛ յանօրի՛նեա՛լ քո ծառայս՛. և՛ փո՛խա՛րկեա՛ ըզգործօղըս չա՛րեա՛ց ՚ի՛ զըղջո՛ւմն ապաշխա՛րո՛ւթե՛ան, և ըկե՛ցո՛:

Unresentful and unmindful of evil, O Lord, who, taking pity on sinners, didst grant repentance; now have pity also on me, O Lord, on this Thy sinful and lawless servant, and turn me, a doer of evil [deeds], unto the remorse of repentance, and save [me].

RUBRIC

Թ •

[9.]

TEXT

՚Ի Տա՛ճարի՛ քո՛ւմ սը՛րբութեան՝ • փա՛ռա՛ւորելո՛վ ը՛զ քեզ • դո՛ւ ո՛ւնի՛ս իշխանութի՛ւն, ողո՛րըմեա՛ մեզ :

In the temple of your holiness, glorifying you, [who] have dominion, have mercy upon us.

RUBRIC

ՍՂ •

[RUBRIC: Psalm (■■■■■■, *sa■mos*).]

TEXT

Այլ ես ըստ բազո՛ւմ ողորմութեան քում մըտից ՚ի տուն քո • և երկիրպագից ՚ի տաճար սուրբ քո ե՛րկի՛ւղի՛ւ քո : Տէր առաջնոր դեա՛ ինձ յարդարութեան քում վասն թըշ նամեաց իմոց • և ուղիղ արա առաջի իմ ըզճա նապա՛րհը՛ս քո • դու ունիս

իշխանութի՛ւն, ողո՛րմե՛ա մե՛զ :

But I, according to the abundance of your mercy, shall enter into your house, and I shall worship toward your holy temple in the fear of you. Lord, lead me in your righteousness because of my enemies, and make your way straight before me; you have the dominion, have mercy upon us.

RUBRIC

ԿԻ •

Sunday.

TEXT

՚Ի՛ տաճարի քում սը՛րբո՛ւթե՛ան Հանա պա՛զ ըզ քե՛զ գովեմք թա՛գաւո՛՛ր փա՛ ռա՛ց. որ ունի՛ս իշխա՛նութի՛ւն կենա՛ց և փը՛րկութեա՛ն, ողո՛րըմեա՛ մեզ :

In the temple of your holiness, we continually praise you, [O] King of glory, who hold authority over life and salvation; have mercy on us.

zham-159.png

PRINTER

124

124

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹԻ

THURSDAY

TEXT

Թ . Ապաշխարո՛ւթե՛ան արտա՛սո՛ւս աւա՛զա՛ն լինի՛ , և լո՛ւա՛նայ զբազմո՛ւթի՛ւն ը՛մեղա՛ց . սովա՛ւ շնո՛րհեա՛ յա՛ռա՛ջ քան ըզվա՛խճան զքաւո՛ւթի՛ւն և՛ ըզմե՛ծ քո՛ զո՛ղո՛րմո՛ւթի՛ւն :

[Verse] 9. The tears of repentance become a basin and wash away the multitude of sins; through them grant [us], before the end, expiation and your great mercy.

TEXT

ՍՂ . Ծարաւի՛ է անձն իմ առ քեզ Աստուած հը զօր և կենդանի, երբ եկից երևեցայց երեսա՛ցդ Ա՛ստո՛ւծոյ : Եղե՛ն ինձ արտասուք իմ կերակուր ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի . և այն՝ զի ասէին ցիս զօրհանապազ, թէ ո՛ւր է՛ Ա՛ստըուած քո՛ . սովա՛ւ շնո՛րհեա՛ :

Ps[alm]. My soul thirsts for you, O God, mighty and living; when shall I come and appear before the face of God? My tears have been my food by day and by night, while they said to me continually, "Where is your God?" Through this, grant [grace].

TEXT

ՓԽ . Յորժամ գա՛ս փառո՛ք Հօ՛ր յաՀագի՛ն ա՛ուրն ՚ի դա՛տե՛լ զերկիր . և դողա՛ն սարսա՛փմա՛մբ երկրածինքս ամենայն ՚ի յահէ՛ քո՛ւմմէ . ՚ի նստի՛լ քո յատենի՛ դատաւո՛ր ահեղ . և յակնարկե՛լ քո յարարածս՝ յի՛շեա՛ և զիս ը՛զ բազմամեղս . որ ընկըղմեալս եմ յանցանո՛ք բա՛նսարկուի՛ն խա՛բմամբ , և հայցե՛մ զաւա՛զակին Տէր և զի՛ս յիշեա՛ որ միա՛յնդ ե՛ս փը՛րկի՛չ, և ը՛կե՛ցո՛ :

P■ox [*p■ox* (antiphonal versicle)]: When You come in the glory of the Father on the dreadful day to judge the earth, and all of us earth-born tremble with terror before Your dread presence, as You sit upon the tribunal, O awe-inspiring Judge, and cast Your gaze upon [all] creatures: remember me also, a multi-sinner, who am engulfed in transgressions through the deception of the Slanderer; and I plead [like] the thief: "Lord, remember me also, You who alone are Savior," and save [me]!

TEXT

Թ . Զի՛ս որ ՚ի նա՛ւի՛ աշխարհի՛ ա՛լէկո՛ծեն մեղք ի՛մ . նա՛ւահանգիստ ապաշխա՛

9. Me, whom my sins toss upon the waves in the ship of the world, [lead to the] haven of repentan[ce...]

zham-160.png

PRINTER

TEXT

բութեան շնո՛րհեա՛ ինձ բազո՛ւմողորմ, և ըկեցո՛ :

[...]-ness, grant unto me, O Plenteous in Mercy, and save [me]!

RUBRIC

ՍՂ .

[RUBRIC: Psalm.]

TEXT

Կեցո՛ զիս Աստուած զի հասի՛ն ջո՛ւրք յա՛նձն իմ. ընկլա՛յ ես 'ի խորս անդընդոց ուր ո՛չ գո՛յ ինձ հանգիստ . նաւահանգիստ" :

Save me, O God, for the waters have reached unto my soul. I have sunk into the depths of the abyss, where there is no rest for me. [O] haven!

RUBRIC

ՓԽ .

RUBRIC: Antiphon [*P■ox*].

TEXT

Նա՛ւապե՛տ բարեգութ առ քեզ ապա՛ ւի՞նիմ . տուր ինձ ձեռն որպէս երբեմըն Պետրոսին 'ի վերայ ա՛լեացն . որ ծը՞փիմս ալէկոծեալ յանցանօ՛ք մեղա՞ց, և ըկե՛ցո՛ :

[O] compassionate Helmsman, I take refuge in You. Give me [Your] hand, as once [You gave] to Peter upon the waves, [to me] who toss about, storm-beaten by the transgressions of sin, and save [me].

RUBRIC

Թ .

9.

TEXT

Դու ե՛ս ՔՐԻՍՏՈ՛Ս աղբի՛ւր կենաց՛ . բղխո՞ւմն ողո՞րմո՛ւթեան . շնորհեա՛ փըրկի՛չ անձանց մերո՛ց ըզթողութիւն մեղա՛ց մե՛րո՛ց:

You are, [O] Christ, the fountain of life, the spring of mercy; grant, [O] Savior of our souls, the remission of our sins.

RUBRIC

ՍՂ .

[RUBRIC:] Ps[alm].

TEXT

'Ի քէ՛ն է Տէր աղբիւր կենաց . և լու սով երեսաց քոց տե՛սա՛նե՛մք ըզլոյս : Ծա գեա՛ զողորմութիւնըս քո՝ որք ճանաչեն ըզ քեզ . զարդարութիւնըս քո՝ ոյք ուղիղք ե՛ն սըրտի՛ւք . շնորհեա՛ փըրկի՛չ անձանց" :

From you, O Lord, is the fountain of life, and by the light of your countenance we see light. Shine forth your mercy upon those who know you, [and] your righteousness upon those who are upright in heart; grant [it], O Savior of [our] souls.

RUBRIC

ՓԽ .

P■ox [Antiphon]:

TEXT

Որ աղբիւրդ ես ծարաւեա՞ց և հանգիստ աշխատելո՞ց . ճանապարհ մոլորելոց, և հո վի՛ւ հոգևոր բանաւո՞ր հօ՛տի՛. փափաքողացս առ քեզ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս լեր նա՛ւահանգիստ . և արբո՛ մեզ ծարաւեա՛ցս զբաժակ քո քաղց րութեան յանըսպա՛ռ յա՛ղբե՛րէ՛դ :

You who are the fount of the thirsty and the rest of the weary, the way of the lost, and [the] spiritual shepherd of [your] rational flock: be a haven, O CHRIST, to us who yearn for you, and give us, the thirsty, to drink the cup of your sweetness from your inexhaustible fount.

zham-161.png

PRINTER

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹ

[ON] FRIDAY

TEXT

Թ . Ի Տաճարի՛ սրբո՛ւթե՛ան քում լուր Տէր ձայնի ի՛մում . և աղա՛չա՛նք իմ ժամա՛նե՛սցե՛ն ՝ի յա՛կա՛նջը՛ս քո՛ Տէ՛ր:

[T■agawor (Hymn of the King)]: In your holy temple, hear my voice, O Lord; and let my supplication reach into your ears, O Lord.

TEXT

ՍՂ . Լուա՛ւ ինձ ՝ի տաճարէ սրբոյ իւրմէ ձայնի ա՛ղո՛թի՛ց իմոց . և աղաղակ իմ առաջի նորա, մըտցէ յակա՛ն ջը՛ս նորա . և աղա":

Sa■mos (Psalm): He heard the voice of my prayer from His holy temple, and my cry before Him shall enter into His ears. And [my] cry...

RUBRIC

ԱՂՈՒՀԱՑԻ : *

[Of the days] of Salt and Bread [Fast]: *

TEXT

ԷԷ . Որ լուսատո՛ւ ես տիե՛զերաց Քրիս՛ տոս Աստըուա՛ծ . լո՛ւսաւո՛րեա՛ զիմ ըզ խա՛ւա՛րայի՛ն խո՛րհո՛ւրդս, և ը՛կե՛ցո՛ :

77. [O] Christ God, who art the light-giver of the universe, enlighten my darkened thoughts, and save [me].

RUBRIC

ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ :

RUBRIC: [For the] Deceased. †

TEXT

ԷԷ . Օ՛րհնեա՛լ ե՛ս Տէ՛ր, և փա՛ռա ւ՛որեա՛լ է՛ քո անբաւ մա՛րդասիրութիւնդ . զա՛ղաչա՛նըս մե՛ր քեզ մա՛տուցա՛նե՛մք, որ թագաւորդ ես յա՛ւիտե՛նից . ըզնը՛նջե ցեա՛լսըն մեր

ա՛րժանի՛արա՛ Տէ՛ր ընդու նիլ ՝ի կեա՛նսըդ յաւիտե՛նի՛ց :

[Tone] VII. Blessed are you, Lord, and glorified is your boundless love for mankind. We offer our supplications unto you, who are the King of eternity. Make our departed worthy, Lord, to be received into [your] eternal life.

TEXT

Թ . Արտասո՛ւս ինձ շընո՛րհեա ՝ի՛ յապաշ խա՛րութի՛ւն Տէր . զի լուացի՛ց ըզմեղս

T[one] [8]. Grant me tears for repentance, Lord, that I may wash away [my] sins.

RUBRIC

* Միայն աղուհացին ասա :

* Recite [this] only during the Fast (*a■uhac■* [lit. salt-and-bread]).

RUBRIC

Բաց յաղուհացէն, յամենայն ուրբաթի ասա :

[RUBRIC] † Except during the *a■uhac■* [the strict fast of Great Lent, lit. ‘salt and bread’], say [this] on every Friday:

zham-162.png

PRINTER

127

127

TEXT

անձին իմո՛յ • ո՞րպէս պո՞ռնիկն ա՛ղաչեմ, և ըկե՛ցո՛ :

... of my soul; as the harlot, I beseech [Thee], and save [me]!

RUBRIC

ՍՂ.

[Psalm]

TEXT

Վ աստակեցա՛յ ես ՝ի հեծութեան իմում. լուացի զամենայն գիշե՛ր ըզմա՛հի՛ճս իմ. և արտասուօք իմովք զանկողինս ի՛մ

թա՛ցի • զի լուացից զմեղս անձին իմոյ • որպէս պոռ" :

I grew weary in my groaning; every night I washed my bed, and with my tears I drenched my couch, that I might wash away the sins of my soul, like the harlot...

RUBRIC

Փխ •

P■ox [antiphon]:

TEXT

Ո՛ր աղբի՛ւրդ ես ա՛նապա՛կան ՔՐԻ՛Ս ՏՈ՛Ն Ա՛ստղուա՛ծ . զվի՛րաւորեալ ա՛ն ձըն ի՛մ ՚ի՛ մեղաց • բը՛ժըշկեա՛ Տէր բըղխ մա՛մք ա՛րտասուաց, և՛ ըկեցո՛ :

O Christ God, who art the incorruptible fountain: heal, O Lord, my soul wounded by sins with the outpouring of tears, and grant [me] life.

RUBRIC

Թ .

RUBRIC: [Tone/Canon] 9. [i.e., Ninth tone / Tone 8 / Tone Plagal 4 / or simply Tone 9 according to the numbering system used]

TEXT

Օ մո՛լո՛րեա՛լ ծա՛ռայս խը՛նդը՛րեա՛ Տէր • և մի՞ դա՛տապարտե՛ր ըզիս, ՚ի՛ յա ւուրն ա՛յցելութեա՛ն քոյ մա՛րդասէ՛ր :

Seek, O Lord, this strayed servant, and do not condemn me on the day of Your visitation, [O] Lover of mankind.

RUBRIC

ՍՂ .

[RUBRIC: Psalm.]

TEXT

Կեցցէ՛ անձն իմ օրհնեսցէ ը՛զքեզ. և իրաւունքք քո օ՛գնե՛սցեն ինձ : Մոլո րեցա՛յ ես որպէս զոչխար կորուսեալ. խընդ րեա

զծառայս քո, զի զպատուիրանս քո ես ո՛չ մո՛ռա՛ցայ • և մի դատապարտեր" :

Let my soul live [and] it shall praise you, and your judgments shall help me. I have gone astray like a lost sheep; seek your servant, for I have not forgotten your commandments; and do not condemn [me].

RUBRIC

ՓԽ •

RUBRIC: *P■ox* [Antiphon / Responsory]:

TEXT

Ո՛ր մոլորեցա՛յ ՚ի՛ հօ՛տէ՛ քո՛ւմմէ հո՛ վի՛ւ բա՛րի • խը՛նդրեա՛ զի՛ս ը՛զ մո՛ լո՛րեալս • և արժանա՛ւորեա՛ խա՛ռնիլ ՚ի հօ՛տ քո ՔՐԻՍՏՈ՛Ս, և՛ ըկե՛ցո՛ :

[I] who have gone astray from Your flock, O Good Shepherd: seek me, the lost one, and make [me] worthy to be joined unto Your flock, O Christ, and save [me].

zham-163.png

PRINTER

128

[128]

RUBRIC

ԹԱԳԱՒՈՐՔ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: *T■agawork■* [Hymns of the King] of the Martyrs, according to the Eight Tones: First Choir.

TEXT

Թագաւո՛ր յաւի՛տեա՛ն: * ԱԿ. Ո՛ղորմութիւն քո՛ Տէ՛ր ա՛րա՛ ՚ի՛ մե՛զ . և բա՛րեխօ՛սու թեա՛մբ սըրբոց (այս անուն .) մի՛ կորուսա ներ ը՛զմեզ . Ե՛րբո՛րդո՛ւթի՛ւն սո՛ւ՛րբ ո՛ղո՛րըմեա՛ մեզ : ՍՂ. Փըրկութի՛ւն արդարոց ՚ի Տեառնէ է . վերակացու է նոցա ՚ի ժամանակս նե՛ղու թեան : Օգնեսցէ՛ նոցա Տէր և փրկեսցէ ըզնոսա . ապրեցուսցէ ՚ի մեղաւորաց . և կե ցուսցէ ը՛զ նոսա զի

յուսացա՛ն ՝ի նա՛ . և բա՛րեխո՛սութեա՛մբ սրբոց" :

King eternal. *Ak.* (*a■awo■tu kc■urd* [morning refrain]): Grant Your mercy upon us, O Lord, and through the intercession of Saint[s] ([say] this name), do not destroy us. O Holy Trinity, have mercy on us. *S■.* (*sa■mos* [psalm]): The salvation of the righteous is from the Lord; He is their protector in times of affliction. The Lord shall help them and deliver them; He shall rescue them from sinners and save them, because they put their trust in Him; and through the intercession of the saints...

RUBRIC

* Պատճառ թէ վասն է՛ր մարտիրոսաց Թագաւորքի ԱՌԱ- ՋԻՆ ԿՈՂՄՆ յառա՛ջ եդեալ է քան զԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆՆ : Ասին թէ՝ սուրբ Գրիգոր ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉՆ մեր ասացեալ է զայս յամփո- փելն զմաքուր մարմինսն սրբոց կուսանացն Հռիփսիմեանց և Գայիանեանց : Յետոյ շարագրօղն զԹագաւորքն մարտիրոսաց , զայս Բանս եդ ԱԿ ձայնին վասն հանդիպելոյ տօնն կուսանացն ՝ի նոյն ձայնն : Եւ առ ՝ի պատիւ երեսաց սրբոյ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ , յառաջ դասեաց զնա քան զԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆՆ :

RUBRIC: * Explanation of why the *T■agawork■* ([Hymns of the] King) of the Martyrs of the *A■ajin Ko■mn* (First Side [Plagal First Tone, AK]) is placed before the *A■ajin Jayn* (First Tone [Authentic First Tone, AJ]): They say that our holy Gregory the Enlightener (*Lusawori■■*) spoke this [text] upon interring the pure bodies of the holy virgins H■ip■simeank■ and Gayianeank■. Later, the author who composed the *T■agawork■* of the martyrs set these words to the AK tone because the feast of the virgins occurs in that same tone. And in honor of the holy Enlightener, he placed it before the *A■ajin Jayn*.

zham-164.png

PRINTER

129

129

TEXT

Փ • Որք ըզ տանջա՞նս և ը՛զմա՛հ վասըն քոյ յանձն առին . և հեղին զարիւնս իւրե՛անց վասն անուանդ քոյ սրբոյ • բարեխօսու թեամբ սոցա մի կորուսաներ ը՛զըմեզ • Երր":

[P■ox (Versicle):] Those who took upon themselves torments and death for your sake, and shed their blood for your holy name: through their intercession, do not destroy us, [O Holy] Trinity.

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: First Tone (*a■a■in jayn* [Mode 1]).

TEXT

ԱՁ • Բարեխօ՞սո՛ւթեա՛մբ սը՛րբո՛ց (այս անուն .) աղա՞չե՛մք ը՛զքե՛զ • թո՛ղո՞ւթի՛ւն շը՛նո՛րհեա՛ յանցանա՛ց մե՛րոց՝ • բա՛րե՛րա՛ր Քրի՛ՍՏՈՍ : ՍՂ. Մե՛րձ է Տէր առ այնոսիկ որք մաշեալ են սրտիւք, և ըզխոնարհս հոգւով կեցո՞ւ ցանէ : Բազո՛ւմ նեղութիւնք են արդարոց • յամենայնէ փրկէ զնոսա Տէր . և պահէ զա մենայն ոսկերս նոցա . և մի ՚ի նոցանէ ո՛չ կո՛րիցէ • թ՛ողո՞ւթի՛ւն շը՛նո՞րհեա՛": Փ • Ո՛ր յաղթօ՞ղ զօ՛րութեա՛մբ ՚ի հանդէ՞ս ճըգնաւո՛րակա՛ն • ա՛նա՛րատ պա՛ հե՛ցե՛ր զխոստովանօղ վը՛կա՛յս քո՛ ՔՐԻՍ ՏՈՍ Աստըւած տո՛ւր մե՛զ օգնութի՛ւն ՚ի նեղութեան մերում . բա՛րեխօսո՛ւ թեա՛մբ սրբոց մարտիրոսա՛ց, և՛ ը՛կե՛ցո :

Mode 1 (A3): Through the intercession of the holy (*Name*), we beseech You, grant forgiveness of our transgressions, beneficent Christ. *Psalm Verse (S■)*: The Lord is near to those who are broken in heart, and saves the humble in spirit. Many are the afflictions of the righteous; from them all the Lord delivers them, and protects all their bones, and not one of them shall be broken. Grant forgiveness... *Glory (P■)*: You who, by victorious power, preserved blameless in the ascetic contest Your confessing martyrs, Christ God, grant us aid in our affliction through the intercession of the holy martyrs, and save [us].

PRINTER

130

130

RUBRIC

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Ձ Ա Յ Ն

Second Tone

TEXT

ԲՁ . Բարեխօսութեա՛մբ սրբոց (այս անուն .) պարգևեա մե՛զ Տէ՛ր . առնուլ՝ մասն և բաժի՛ն ընդ հրաւիրեալսն 'ի կոչումն ա՛ղքայութեե՛ան եերկնի՛ց : ՍՂ. Սքանչելի՛ է Աստուած 'ի վերայ սրբոց իւրոց Աստուած Իսրայէլի : Նա՛ տացէ զօ րութիւն հաստատութեան ժողովրդեան իւ րոյ , օրհնեալ է Աստըուա՛ծ . առնուլ՝ մա՛ սըն և բաժին ընդ հրաւիրեալսն 'ի կո՞ : ՀՒ . Մարտիրոսք երանեալք և փառաւո՛ր եալք . որք բազում տանջանացըն համբե րեցիք . դուք ըզ լոյսըն կենաց ըզգեցեալ ունիք . և առ ՔՐԻՍՏՈՍ վասըն մեր բարե խօսեցէք :

[Mode] BJ (Tone 5) [i.e., *Tjayn* 3]. Through the intercession of holy [Saint N.], grant us, O Lord, to have a part and portion with those invited to the calling of the kingdom of heaven. PSALM. God is wonderful in His saints, the God of Israel. He shall give strength [and] stability unto His people; blessed is God. [To] have a part and portion with those invited to the ca[lling...] *Hambardzi* [Hymn of the Ascension/Evening šarakan]: O blessed and glorified martyrs, who endured many torments, you are clothed in the light of life; intercede therefore with Christ on our behalf.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior Side:

TEXT

ԲԿ . Դու ե՛ս ՔՐԻՍՏՈ՛Ս ա՛ղբիւր կենաց .. բըղխումն ողորմութեան . շնորհեցե՞ր սըր բո՛ց (այս անուն .) յաղթօղ

ըզնահատս կութիւն . հալածել ըզխաւարն և լու սաւորել զանձինըս մե՛ր : ՍՂ. Աստուա՛ծ փառաւորեալ է 'ի խորհուր

[Mode] BK (Tone 8 Plagal): You are Christ, fountain of life, spring of mercy; You granted to holy [N.] the victorious martyrdom, to drive away the darkness and enlighten our souls. PS. [Psalm verse / *Kc‘urd* (refrain)]: God is glorified in the counsel...

zham-166.png

PRINTER

151

151

TEXT

դրս սրբոց իւրոց . մեծ և ահաւոր ՚ի վերայ այնոցիկ որք շուրջ են ը՛զ նո՛վաւ : Տէր Աստուա՛ծ զօրութեանց ո՞ նմանի քեզ. հզօր ես դու Տէր, և ճշմարտութիւն քո շուրջ է՛ ը՛զքև . շնորհեցեր սրբոց (այս անուն .) յաղ թօղ զնահատակութիւն . հալածել զխաւա րը՞ն և՝ լո՛ւսաւորել զանձի՛՛նը ֆի՛ս մե՛ր ՞:

... [in the council] of His saints; great and terrible over those who are round about Him. Lord God of hosts, who is like unto You? You are mighty, O Lord, and Your truth surrounds You. You granted to the holy [martyrs] (N. [Name]) a victorious martyrdom, to dispel the darkness and to illuminate our souls.

RUBRIC

ԳԿ .

[Tone] 3 Plagal (*Gk*).

TEXT

Որ շնորհո՛ք սուրբ Հոգւո՛յն յաղթեցիք թըշնամւոյն . երանեա՛լ սուրբ վկայք ՔՐԻՍ ՏՈՍԻ • վասըն ձե՛ր տօնողա՛ցս հայցեցէ՛ք յԱստուծոյ զթողութիւն մե՛ ղաց :

You who by the grace of the Holy Spirit conquered the enemy, O blessed holy martyrs of Christ: entreat of God the remission of sins for us who celebrate your [feast].

RUBRIC

ԴԿ .

[Tone] Dk■ [Plagal Fourth Mode].

TEXT

Ո՛ր պսակդ էք պարծանա՛ց ամենայն ա- ռաքինեա՛ց . նախաշաւիղ և առաջնորդ կե նացըն յաւիտենից . ով սո՛ւրբ վը՛կայք՝ առ պըսակի՛ չըն սրբոց և վասն մեր բարե խօսեցէ՛ք . շնորհելով ողորմութի՛ւն յա նըսպառ աղբերէ՛ն կենա՛ցըն յա՛ւի՛տե՛ն նի՛ց :

[O you] who are the crown of boasting for all the virtuous, forerunner[s] and guide[s] unto eternal life: O holy martyrs, intercede on our behalf before the Crowner of the saints, granting [us] mercy from the inexhaustible fountain of eternal life.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ ԳՁ .

THIRD MODE [GDZ].

TEXT

Ր՛զճգնութիւն սրբոց (այս անուն .) բարեխօս ո՛ւնի՛մք առ քե՛զ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս . և աղաչեմըք սոքօ՛ք շնորհեա զթողու

We hold before you, O Christ, the ascetic struggles of the holy [ones] (*name*) as intercessors; and we beseech [you], through them, grant the remission [of our sins].

zham-167.png

PRINTER

132

132

TEXT

թի՛ւն յանցանա՛ց մերոց՝ . և ’ի կեանսըդ յաւիտե՛նից, նո՛րոգեա՛ և ըկե՛ցո՛ :

[...-tion] of our transgressions; and unto eternal life, renew and grant [us] life.

RUBRIC

ՍՂ.

Psalm.

TEXT

Լո՛յս ծագեաց արդարոց՝ . ուղղոց սըր տից եղև ուրա՛խութիւն : Ուրա՛խ եղերուք արդարք ՚ի Տէր . և խոստովան եղերուք յիշատակի սըրբութե՛ան նորա . և աղաչե մըք սոքօք շնորհեա՛ զթողութի՛ւն յան" :

Light has dawned for the righteous, [and] gladness has come to the upright in heart. Rejoice in the Lord, O you righteous, and give thanks at the remembrance of His holiness; and we beseech [You], through them grant forgiveness of trans[gressions].

RUBRIC

ՀԳ .

73.

TEXT

Հանդիսացեա՛լք ՚ի մարտս պատերազմի յա՛ղթօ՛ղ գըտա՛յք սո՛ւրբ վը՛կա՛յք . քան զի ճանապա՛րհորդեցիք ըն՛դ յերկնայի՛ն քաղաքն յԵրո՛ւսաղէմ . ընդ անմարմնոցն դա՛սս փառաւո՛րելով ս՛ուրբ ըզԵրրո՛ր դո՛ւթի՛ւնն :

Having contended in the contests of battle, you were found victorious, holy martyrs; for you journeyed unto the heavenly city, Jerusalem, glorifying the Holy Trinity together with the ranks of the bodiless [hosts].

RUBRIC

ՎԱՌ ԳԿ .

Va■ [Chant of Light], Tone Gk [Tone III Plagal].

TEXT

Ը՛զճգնութիւն սրբոց (այս անուն .) բարեխօս ո՛ւնի՛մք առ քե՛զ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս . և աղաչեմըք սոքօք շնորհեա՛ զթողու թի՛ւն յանցանա՛ց մերոց՝ . և ՚ի կեանսըդ յաւիտե՛նից, նո՛րոգեա՛ և

ըկե՛ցո՛ :

Through the ascetic strivings of the holy [ones] (N.), we have intercessors before you, O Christ; and we beseech [you], through them, grant the forgiveness of our transgressions, and in the life eternal, renew and grant [us] life.

RUBRIC

ՍՂ.

[RUBRIC: Psalm.]

TEXT

Պատուակա՛ն է առաջի Տեառն մահ սրբոց իւրոց . ո՛ Տէր ես ծառայ քո եմ, ծա ռայ և որդի աղա՛խնոյ քոյ : Հատե՛ր զկա

Precious before the Lord is the death of his saints. O Lord, I am your servant, [your] servant and the son of your handmaid. You have broken the bo[nds]...

zham-168.png

PRINTER

155

155

TEXT

պանս իմ, քեզ մատուցից պատարագ օրհնու թեան, և զանուն Տեառն կա՛ղացից . և աղաչեմօք սքօք շնորհեա զթողութիւն":

[... my] bonds; to You I will offer a sacrifice of blessing, and I will call upon the name of the Lord; and through these supplications, grant forgiveness.

RUBRIC

Փոխ .

[RUBRIC:] *P■ox* [Alternating verse].

TEXT

Հանդիսացեա՛լք 'ի մարտս պատերազմի յա՛ղթօ՛ղ գըտայք սո՛ւրբ վը՛կայք • քան զի ճանապա՛րհորդեցիք ընդ յերկնային քաղաքն յԵրո՛ւսաղէմ . ընդ անմարմնոցն դա՛սս փառաւո՛րելով ս՛ուրբ ըզԵրրո՛ր դո՛ւթի՛ւնն :

Having contended in the contests of battle, you were found victorious, holy martyrs; for you journeyed unto the heavenly city, Jerusalem, glorifying the Holy Trinity together with the ranks of the bodiless [hosts].

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

FOURTH TONE

TEXT

ԴՁ . Ո՛րք ՚ի խորանս սրբութե՛ան եմք ժողո վեալ օ՛րհնել զքեզ ՔՐԻ՛ՍՏՈՍ . աղա՛չանօք սը՛րբոց (այս անուն .) զպաղա՛տանս մե՛ր մի՛ անտե՛ս առնե՛ր . որ միայնդ ե՛ս բա՛զում ողորմ թա՛գա՛ւո՛ր փառա՛ց ՔՐԻՍՏՈ՛Ս:

[Tone IV] We who are gathered in the sanctuary of holiness to bless you, O Christ, through the intercessions of the holy [Name], do not disregard our supplications; you who alone are abundant in mercy, Christ, King of glory.

RUBRIC

Մաղ .

[Supplication / Ma■t■ank■:]

TEXT

Մե՛ձ է Տէր առ ամենեսեան որք կար դան առ նա . առ ամենեսեան որք կարդան առ նա ճշմա՛րտութեամբ : Զ կա՛մս երկիւղա ծա՛ց իւրոց առնէ Տէր, աղօթից նոցա լըսէ, և կեցուցանէ ը՛զնո՛սա . աղա՛չանօք սըրբոց մարտի՛րոսացն զպաղա՛տանս մե՛ր մի՛ անտե՛ս առնե՛ր՝ . որ":

Near is the Lord unto all who call upon Him, unto all who call upon Him in truth. The Lord fulfills the desire of those who fear Him; He hears their prayer, and saves them. By the supplications of the holy martyrs, do not ignore our entreaties, [O Thou] Who...

RUBRIC

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

[Of the] Apostles and Prophets.

TEXT

Ո՛չ են բանք և ո՛չ են խօսք, որոց ոչ լըսին ձայնք նոցա : Ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ նոցա . և մինչև ՚ի ծագս աշխարհի են խօ՛սք նոցա • աղա՛չանօք սը՛րբոց առաքե լոցն զպաղա՛տանս մե՛ր՛:

There are no words and there are no speeches whose voices are not heard. Their sound went out through all the earth, and their words [unto] the ends of the world. Through the intercessions of the holy apostles, [receive] our supplications.

RUBRIC

ԴԿ .

Dk [Plagal of the Fourth Mode].

TEXT

Նահատա՛կք և՛ վըկայք Քրի՛ստոսի Ա՛ստո՛ւծոյ • ընդ հանո՛ւր տի՛ե՛զե՛ րա՛ց քա՛րոզք փը՛րկո՛ւթեան • որք զա՛նձի նըս ձե՛ր մա՛տուցի՛ք պատարա՛գ • և զե նո՛ւմն Աստո՛ւծո՛յ Հօ՛ր ՚ի հո՛տ ա՛նո՛ւ շից . ժո՛ղովելո՛ցս ՚ի կա՛տարե՛լ զյիշա տա՛կ ա՛նուան ձե՛րոյ • բարեխօ՛սեցէ՛ք ա՛ռ Տէր վասն քաւութե՛ան մեղա՛ց ըմե՛րո՛ց :

Martyrs and witnesses of Christ God, preachers of salvation throughout the entire universe, who offered your persons [as] a sacrifice and an oblation to God the Father for a sweet-smelling aroma: intercede with the Lord for the expiation of our sins, for us who are assembled to celebrate the commemoration of your name.

RUBRIC

Վ Ե Ր Ջ ԴԿ .

End of Dk (*■■orrord ko■m* [Plagal of the Fourth Tone]).

TEXT

Օ ե՛րեքսըրբեա՛ն Տէրութիւնըդ քո միաբա՛ն ա՛ղա՛չեմք , լո՛ւ՛ր Տէր • աղաչանօք սրբոյն (այս անուն ,) խընայեա՛ ՚ի մեզ՛, և ըկե՛ցո՛ :

O Thrice-Holy Lordship, we beseech Thee in one accord: hear [us], O Lord; by the supplications of Saint (Name), spare us, and save [us].

RUBRIC

ՍՂ.

RUBRIC: Psalm.

TEXT

Ուրա՛խ լիցին ամենեքեան որք յուսա՛ ցեալք են ՚ի քեզ • յաւիտեան ցընծասցեն • և բնակեսցիս դու ՚ի նոսա : Պարծեսցի՛ն ՚ի քեզ սիրելիք անուան քոյ՛ • զի օրհնեսցես

Let all who have hoped in you rejoice; let them exult forever, and you shall dwell in them. Let those who love your name glory in you, for you will bless

zham-170.png

PRINTER

155

[Page] 155

TEXT

դու զարդարն Տէր • որպէս զինու հաճու թեամբ քով պըսակեցեր ըզնոսա • աղա՛չանօք սրբոց մարտիրոսացն . խնայեա՛ ՚ի մեզ, և ըկեցո՛ :

[Thou blessest] the righteous, O Lord; as with a shield of Thy favor Thou hast crowned them. Through the supplications of the holy martyrs, spare us and save [us].

RUBRIC

ՔԻ :

Litany [*k■aroz*]:

TEXT

Տօ՛նէ՛ այսօր Եկեղեցի սուրբ զյիշատա՛կըս ձե՛ր սո՛ւրբ ըվը՛կայք • ո՛րք զօրու թեամբ՛ սուրբ Հոգւո՛յն վանեցիք զպա՛տե՛րա՛զմ չա՛րին՛ . և 'ի կամարըս լուսեղէնը՛ս թագաւո՛րեալք • օրհնել սո՛ւրբ ըզԵ՛րրո՛րդութիւնն :

Today the holy Church celebrates your memory, O holy martyrs, who by the power of the Holy Spirit repelled the warfare of the Evil One, and having been crowned in the luminous vaults [of heaven, are worthy] to praise the Holy Trinity.

RUBRIC

ՍՐԲՈՅՆ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԻ :

RUBRIC: [For] Saint Stephen.

RUBRIC

ՍՏԵՂԻ

RUBRIC: *Ste■i* [melismatic/ornate chant style]

RUBRIC

ՍՏ •

Ste■i [ornate melody].

TEXT

Ա՛յսօ՛ր դասք հրեշտակա՛ց . ուրա՛խա՛նա՛ն ընդ ճը՛զնութիւն սրբոյն Ստեփաննոսի նախավըկա՛յին . Քանզի՛ գո՛չէ՛ վըկա՛յն ղեցի քո Քրի՛ստո՛ս ըզյա՛ղթա՛նակ մարտ հե՛զմա՛ն արեան սո՛րա՛ 'ի՛ վե՛րայ ը՛մե՛ծի անո՛ւա՛նը՛քո՛յ Տէ՛ր :

Today the ranks of angels rejoice over the martyrdom of Saint Stephen the Protomartyr. For Your [Church], O Christ, proclaims the victory of the contest of the shedding of his blood for the sake of Your great name, O Lord.

TEXT

Բազո՛ւմ համարձակութի՛ւն է սորա առաջի Աստուծոյ 'ի ձեռըն հեղման սուրբ արեա՛նն ի՛ւրոյ • քա՛նզի յօժա՛րո՛ւթեամբ՛ մատնեաց զանձն իւր չա՛րաչա՛ր

Great is his boldness before God through the shedding of his holy blood; for willingly he delivered himself up to cruel [torments].

zham-171.png

PRINTER

156

156

TEXT

և՛ դառըն տանջանաց վա՞սըն մե՛ծի՞ ա՛ն ուա՛ նը՞ն Տեառն : Քա՛նզի արհամա՛րհե՞լո՛վ ա՛նարգեա՛ց զանցաւո՛ր ըզկեա՛նս աշխարհի՛ս, և փափա գեա՛ց յաւիտենակա՛ն կե՛նացն . և մի՛շտ և հա՛նապա՞զ ուրա՛խանայ ընդ Տեառն ի՛՛ւ րոյ յա՛նը՞ սպա՛ռ յո՞ւրա՛խո՞ ւթի՛ւնն : Քանը՞զի՛ գո՛չէ Եկեղեցի՛ քո՛ Քրի՛ս տոս ըզ ըյա՛ղթանա՛կ մարտ հի՛ղման ա՛րեա՛ն սո՞րա ՚ի՛ վերայ ըմե՛ծի անուա՛ն քո՛ Տ՛էր: Փա՛ռըք Հօրն էակա՛նի՛, Որդւոյն միած նի՛, և ա՛զա՛տի՞չ սուրբ Հո՛գւո՛յն ըվա՛ յ ե՛լէ : փա՛ռըք պատի՛ւ և իշխանութիւն . այժմ և մի՛շտ և յաւիտեա՛նըս յաւիտե՛նից . Ամէ՛ն : Ե՛ւ յորժամ՝ շա՛ ըժի՛ն ե՛րկինք և եր կիր ՚ի՛ յահէ՛ փա՛ռա՛ց բա՛նի՞ն Տեա՛ռըն Ա՛ ստո՛ւծոյ : Յա՛յնժամ՝ նըստուցա՛նէ՛ ընդ աջմէ՛ իւրմէ ը՛զ սիրելի՛ս անուան իւրոյ ՚ի լո՛ւսեղէ՛ն խորա՛նսըն զո՞ւգաւ ո՛ րե՛լո՞վ :

...and bitter torments for the sake of the great name of the Lord. For scorning [them], [he] despised the transitory life of this world and yearned for eternal life; and ever and continually rejoiceth with his Lord in inexhaustible joy. For Thy Church, O Christ, proclaimeth the victory of the contest of the shedding of his blood for Thy great name, O Lord. Glory befitteth the essential Father, the Only-begotten Son, and the liberating Holy Spirit; glory, honor, and dominion, now and always, and unto the ages of ages. Amen. And when the heavens and the earth are shaken in terror of the glory of the Word of the Lord God, then He seateth at His right hand the beloved of His name, uniting [them] in the luminous tabernacles.

RUBRIC

Կրկնե՛ միայն զառաջին տունն Րի- : Այսօր դասք հրեշտակաց ու" :

[RUBRIC:] Repeat only the first stanza [of] Ri- : "Today the ranks of angels re[joice]..." :

zham-172.png

PRINTER

137

[Page] 137

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒՔ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻՑ ԿԱՐԳԱՒ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐՑ ԵՒ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ՃՐԱԳԱԼՈՒՑԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ :

Night Alleluias (*al■luk■* [Alleluia-verses]) for Dominical Feasts, in order, as proper to the days and according to the Eight Tones (*ut■jayn* [Octoechos]), [beginning with the] Eve (*■ragaluc■* [Lamp-lighting Vigil]) of the Nativity of our Lord:

TEXT

Ալէ՛լուիա . Ալէ՛լուիա . Ալէ՛լուիա : Առա՛քեաց զբան իւր, և բժշկեաց զնո սա՝ և փրկեաց զնոսա յապականութենէ՛ իւր եանց : Խոստո՛վա՛ն եղիցին Տեառն՝ ողոր մութեանց նորա, և սքանչելեաց նորա որ դի՛ք մարդկա՛ն : Ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ . Ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ . Ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ :

Alleluia. Alleluia. Alleluia. He sent forth His word and healed them, and delivered them from their corruption. Let them give thanks to the Lord for His mercies, and [for] His wonders to the children of men. Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

44 .

44.

TEXT

Ի՛ջցէ՛ որպէս զանձրև ՚ի վերայ գեղ ման, որպէս ցօղ, զի ցօղէ՛ յերկիր : Ծա՛ գեսցի՛ յաւուրս նորա արդարութիւն . բազում խաղաղութիւն մինչև կատարեսցի՛ լուսի՛ն : Փա՛ռք և երկրպագութիւն Հօր և Որ դւոյ և Հոգւո՛յն սրբոյ . ա՛յժմ և միշտ և յաւիտեանըս յաւիտենի՛ց . Ա՛մէ՛ն : Ալէ՛լուիա . Ալէ՛լուիա . Ալէ՛լուիա :

May he descend like rain upon the fleece, like the dew that drops upon the earth. May righteousness dawn in his days, [and] abundance of peace until the moon is no more. Glory and worship to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen. Alleluia, alleluia, alleluia.

zham-173.png

PRINTER

158

[158]

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒՔ

RUBRIC: ALLELUIAS [Al■luk■: alleluia-verses]

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ

RUBRIC: [Of the] Nativity of Our Lord

RUBRIC

ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ

[RUBRIC: According to the eight modes [tones].]

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: First Tone (Arajin Jayn)

TEXT

Ալէ՛լուիա • Ալէ՛լուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱՁ •

[Tone] 1st Mode (Awdz [■■ - *Ayp-Tsa*, First Authentic Mode]) •

TEXT

Տէ՛ր հովուեսցէ զիս • և ինձ ինչ ո՛չ պակա՞սեսցի : ՚Ի վայրի՛ դալարւոջ անդ բնա կեցոյց զիս • և առ ջուրըս հանգըստեան սը՛ նոյց զիս :

The Lord shall shepherd me, and nothing shall be lacking to me. In a green pasture, there He made me dwell, and beside the waters of rest He nourished me.

RUBRIC

Փոխ •

RUBRIC: *P■ox* [alternating verse].

TEXT

Ալէ՛ : Իջցէ՛ որպէս զանձրև ՚ի վերայ գեղման • որպէս ցօղ զի ցօղէ՛ յերկիր : Ծա գեսցի յաւուրս նորա արդարութիւն • բազում խաղաղութիւն մինչև կատարեսցի՛ լուսին : Փառք և եր" : այժմ և" : Ալէ" : Երեք :

Alle[luia]. He shall come down like rain upon the fleece, like dew that drops upon the earth. In his days righteousness shall flourish, [and] abundance of peace until the moon be consumed. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia]. Three [times].

RUBRIC

Զ կնի ամենայն տէրունական տօնից որ ԱՁ լինի՝ զշարական ասա՛ :

RUBRIC: After all Dominical feasts which are in Tone ADJ (*Awb*, Mode 1), recite the *šarakan* (hymn).

TEXT

Դա՛սք հրեշտակաց օրհնեն ըզքեզ Քրիստոս ալէլուիա • մարդկա՛ն ազգ սաղ մոսեն քեզ • Ալէլո՛ւիա՛ :

The ranks of angels bless You, O Christ, alleluia; the race of humankind sings psalms to You, alleluia.

zham-174.png

PRINTER

159

159

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: First Choir [Right side]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՞լուիա : ԱԿ • Լո՛ւր դուստր և տե՛ս, խոնարհեցո՛ զուն կըն քո՛ . մոռա՛ զժողովուրդ քո , և ըզտուն հօր քո • զի ցանկացաւ թագաւոր գե՛ղոյ քոյ : Սա ի՛նքն է Տէր քո՝ երկիրպագցես սմա . և դուստր ծուրայ երկիրպագցէ սմա . և պատարագօք զերեաս սորա պաշտեսցեն մեծամեծք ՚ի ժողո՛վրդոց : ՀԻ • Ալէ՛: Նա՛ կարդասցէ առիս, Հայր իմ ես դու • Աստուած ընդունօղ փրկութեա՛ն իմոյ : Ե՛ս անդրանիկ արարից զնա և բարձր քան զամենայն թագաւո՛րս երկրի : Փա՛ռք և երկըր" : ա՛յժմ և" : Ալէ՛ : Կրկ+ :

Alleluia. Alleluia. Alleluia. [Mode] AJ (■■): Hear, O daughter, and see, incline thine ear; forget thine own people and thy father’s house, for the King hath desired thy beauty. He is thy Lord, thou shalt worship Him; and the daughter of Tyre shall worship Him, and with gifts the nobles among the people shall entreat His face. [Rubric/Hymn type] HI (■■): Alleluia. He shall call upon Me: "Thou art my Father, my God, [and] the receiver of my salvation." And I will make him [My] firstborn, higher than all the kings of the earth. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], both now and [ever and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia. [Repeat the] *kc■urd* (response refrain).

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[THE] SECOND TONE [Mode II]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՞լուիա : ԲՁ • Իջցէ՛ որպէս զանձրև ՚ի վերայ գեղ ման . որպէս ցօղ զի ցօղէ՛ յերկիր : Ծա գեսցի՛ յաւուրս նորա արդարութիւն . բա զում խաղաղութիւն մինչև կատարեսցի՛ լուսին :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 2 (*B Jayn*). He shall come down like rain upon the fleece, like the dew that drops upon the earth. In his days righteousness shall dawn, [and] abundance of peace, until the moon is no more.

zham-175.png

PRINTER

140

[Page] 140

TEXT

ԷԻ • Ալէ" : Եցոյց Տէր զփրկութիւն իւր • ա- ռաջի ազգաց յայտնեաց զարդարո՛ւթիւն իւր : Յիշեա՛ց ողորմութեամբ իւրով զՅա կովբ • ճըշմարտութեամբ իւրով զտունն Իս րայէլի • և տեսին ամենայն ծագք երկրի ըզ փրկութիւն Աստուծոյ մերոյ : Փա՛ռք և երկըր": այժմ և միշտ և" : Ալէ":

[Tone] 7. Alle[luia]. The Lord has made known His salvation; in the sight of the nations He has revealed His righteousness. He has remembered Jacob with His mercy, [and] the house of Israel with His truth; and all the ends of the earth have seen the salvation of our God. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

Senior Side

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէլո՛ւիա : ԲԿ • Նա՛ կարդասցէ առիս՝ Հայր իմ ես դու • Աստուած ընդունօղ փրկութե՛ան ի- մոյ : Ե՛ս անդրանիկ արարից զնա • և բարձր քան զամենայն թագաւո՛րս երկրի : ԷԻ • Ալէ" : Ընդ քե՛զ է ըսկիզբն աւուրըն զօրութեան • ՝ի վայելչութիւն սրբոց քոց յարգանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծընա՛յ զքեզ: Երդուա՛ւ Տէր՝ և ո՛չ ևս զըղջասցի • թէ դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի • և Տէր ընդ աջմէ՛ քումմէ : Փա՛ռք և երկըր". այժմ և միշտ": Ալէ" :

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Mode] *Bk* [Plagal of the Second Tone]: “He shall call upon me: ‘You are my Father, my God, the upholder of my salvation.’” “I will make him [my] firstborn, higher than all the kings of the earth.” [Tone] *■i*: Alle[luia]. “With you is the dominion on the day of your power, in the splendor of your holy ones; from the womb, before the morning star, I have begotten you.” “The Lord has sworn and will not repent: ‘You are a priest forever according to the order of Melchizedek,’ and the Lord is at your right hand.” Glory and worshi[p...], now and alwa[ys...]. Alle[luia].

zham-176.png

PRINTER

141

[141]

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

THIRD TONE

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳՁ • Եցո՛յց Տէր զփրկութիւն իւր • առաջի ազգաց յայտնեաց զարդարո՛ւթիւն իւր : Յիշեա՛ց ողորմութեամբ իւրով զՅակովբ • ճշմարտութեամբ իւրով զտունն Իսրայէլի • և տեսին ամենայն ծագք երկրի զփրկութիւն Ա՛ստուծոյ մերոյ : ՓԻ • Ալէ՛: Յիշեա՛ Տէր զԴաւիթ, և զամե նայն

Հեզութի՛ւն նորա : Որպէ՛ս երդուաւ Տեառն, և ուխտս եդ Աստուծոյ Յակովբայ: Փա՛ռք և երկըր" • ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ՛:

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Tone] GD (Third Tone [Gj]): The Lord hath made known His salvation; His righteousness hath He revealed before the nations. He remembered Jacob in His mercy, [and] the house of Israel in His truth; and all the ends of the earth have seen the salvation of our God. *P■ox* (*p■ox* [alternating psalm verse]): Alleluia. Remember, O Lord, David and all his meekness. How he swore unto the Lord, and made a vow unto the God of Jacob. Glory and worship... [Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit], now and ever... [and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ՎԱՌ

[Candles are] lit.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳԿ • Ընդ քե՛զ է ըսկիզբն աւուրըն զօրու թեան՛. ի վայելչութիւն սրբոց քոց յար գանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծընա՛յ ըզ քեզ: Երդուա՛ւ Տէր՝ և ո՛չ ևս զըղջացի • թէ դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կար գին Մելքիսեդեկի • և Տէր ընդ աջմէ՛ քումմէ :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 8 (GK - *Gajc■ K■a■ord*): With you is the beginning in the day of your power; in the splendor of your saints, from the womb before the morning star, I begot you. The Lord swore, and he will not repent: "You are a priest forever, after the order of Melchizedek," and the Lord is at your right hand.

zham-177.png

PRINTER

142

142

TEXT

իի • Ալէ" : Տէ՛ր ասաց ցիս որդի իմ ես դու • և ես այսօր ծնա՛յ զքեզ : Խնդրեա՛ յինէն, և տաց քեզ զՀեթանոսս ՚ի

ժառանգութիւն, և իշխանութիւն քեզ ընդ ամենայն ծա՛գս երկրի: Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

20. Alle[luia]. The Lord said unto me: "Thou art my Son, and this day have I begotten thee." Ask of me, and I shall give thee the nations for [thine] inheritance, and dominion unto thee over all the ends of the earth. Glory and worshi[p]. [Both] n[ow and always]. Alle[luia].

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone (■■orrord Jayn)

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : դՁ • Յիշեա՛ Տէր զԴաւիթ, և զամենայն Հեզութի՛ւն նորա : Որպէ՛ս երդուաւ Տեա ռընն, և ուխտս եդ Աստուծոյ Յա՛կովբայ : իի • Ալէ" : Տէ՛ր Հովուեսցէ զիս . և ինձ ինչ ո՛չ պակա՛սեսցի : ’Ի վայրի՛ դալարւոջ անդ բնակեցոյց զիս . և առ ջուրըս Հանգըստեան սը՛նոյց զիս : Փա՛ռք և երկըր" : ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Mode IV (■■)]: Remember, O Lord, David, and all his meekness: How he swore unto the Lord, and vowed a vow unto the God of Jacob. [To each verse:] Alle[luia]. The Lord shall shepherd me, and nothing shall be lacking to me. In a place of green pasture, there He made me dwell, and beside the waters of rest He nourished me. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ՎԵՐՋ.

RUBRIC: THE END.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : դԿ • Տէ՛ր ասաց ցիս որդի իմ ես դու • և ես այսօր ծընա՛յ ըզ քեզ : Խնդրեա՛ յինէն, և տաց քեզ զՀեթանոսս ’ի ժառանգութիւն .

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] *Dk* [Fourth Plagal Mode]: The Lord said unto me: “Thou art my Son, and today I have begotten thee.” Ask of me, and I will give thee the nations for [thine] inheritance.

zham-178.png

PRINTER

143

143

TEXT

և իշխանութիւն քեզ ընդ ամենայն ծա՛գս երկրի :

and [may there be] dominion to you unto all the ends of the earth.

RUBRIC

Կի • Ալէ" :

RUBRIC: Sun[day]. Alle[luia]:

TEXT

Լո՛ւր դուստր և տե՛ս . խոնարՀե ցո՛ զունկն քո • մոռա՛ զժողովուրդ քո և ըզ տուն Հօր քո • զի ցանկացաւ թագաւոր գե՛ղոյ քոյ : Սա ի՛նքն է Տէր քո՝ երկիր պագցես սմա . և դուստր ծուրայ երկիրպագ ցէ սմա . և պատարագօք զերեսս սորա պաշ տեսցեն մեծամեծք ’ի ժողո՛վրդոց : Փա՛ռք և երկ" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" : Երեք :

Hear, O daughter, and see; incline thine ear; forget thy people and the house of thy father, for the King hath desired thy beauty. This is thine own Lord: thou shalt worship Him, and the daughter of Tyre shall worship Him; and the grandees among the people shall entreat His favor with offerings. Glory and worship... Now and always... Alle[luia]. Three [times].

RUBRIC

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ’Ի ՏԱՃԱՐՆ :

RUBRIC: [For] the Forty-Day Coming of Our Lord into the Temple.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : Օ՛րհնեա՛լ եկեալ յանուն Տեառն . օրՀ նեալ որ գա՛լոց ես : Տէր Ա՛ստուած մեր երևեցաւ մեզ • արարէք տօնս ուրախու թեան կանխաւ մինչև յանկիւնս սե՛ղանոյ :

Alleluia, alleluia, alleluia. Blessed [is he who has] come in the name of the Lord; blessed [are you] who are to come. The Lord our God has appeared to us; make feasts of joy beforehand, [reaching] even unto the corners of the altar.

RUBRIC

Կի • Ալէ" :

[On] Sun[day]. Alle[luia].

TEXT

Տէ՛ր ՚ի տաճար սուրբ իւրում՝ Տէր յերկինս յաթո՛ռ իւրում : Ա՛չք նորա ՚ի տնանկս Հային . արտևանունք նորա քըն նեն զորդիս մարդկա՛ն : Փ՛առք և եր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

The Lord is in His holy temple; the Lord, His throne is in heaven. His eyes look upon the poor; His eyelids test the children of men. Glory [to the Father and to the Son] and to the [Holy Spirit], now and ever [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

zham-179.png

PRINTER

144

[Page] 144

RUBRIC

Ա Լ Է Լ Ո Ւ Ք ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

Al■luk■ [Alleluia chants] of the Resurrection of our Lord, according to the Eight Tones. First Tone.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՞լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱՁ •

RUBRIC: [Tone] 1 (AWD [Ayp-Ja / First Tone]).

TEXT

Ողորմութեա՛մբ Տեառն լի եղև երկիր • և բանիւ Տեառն երկինք Հաստատեցան : Եւ Հոգւո՛վ բերանոյ նորա ամենայն զօրու թի՛ւնք նոցա :

By the mercy of the Lord the earth was filled, and by the word of the Lord the heavens were established; and by the breath of his mouth all their hosts.

RUBRIC

ՓԽ • Ալէ" :

[RUBRIC: *P■ox* (alternating verse), Alle[luia]:]

TEXT

Յարեա՛ւ Աստուած և ցրուեցան ամենայն թշնամի՛ք նորա : Փախեան ատելիք նորա յերեսա՛ց նորա • Փա՛ռք և երկըր" • ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

God arose, and all his enemies were scattered; those who hate him fled from before his face. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: FIRST CHOIR [lit. First Side]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՞լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱԿ •

[Tone] First Plagal (■■ - *Awb-Kjen* [Awj-Kin]).

TEXT

Ծա՛փս Հարէք ամենայն Հեթանոսք • աղաղակեցէք առ Աստուած 'ի ձայն ցընն ծութեան : Տէ՛ր բարձրեալ և ահարկու • թագաւոր մեծ 'ի վերայ ամենա՛յն երկրի :

Clap your hands, all [ye] nations; shout unto God with the voice of rejoicing. The Lord Most High is fearsome, a great King over all the earth.

RUBRIC

ՓԽ • Ալէ" :

RUBRIC: *P■ox* [alternating verse]: Alle[luia].

TEXT

Հաճեցա՛ր Տէր ընդ երկիր քո • և դարձուցեր զգերութիւն Յակովբայ : Թո

Lord, you were pleased with your land, and turned back the captivity of Jacob. You for[gave...]

zham-180.png

PRINTER

145

145

TEXT

ղե՛ր զանիրաւութիւն ժողովրդեան քոյ . և ծածկեցեր զամենայն մեղը՛ս նոցա : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

[...Thou didst for]give the iniquity of Thy people, and didst cover all their sins. Glory and worship... Now and always... Alle[luia].

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[THE] SECOND TONE

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա : ԲՁ. Յարեա՛ւ Աստուած . և ցրուեցան ամե նայն թշնամի՛ք նորա : Փախեա՛ն ատելիք նորա յերեսա՛ց նորա : էԻ . Ալէ" : Տէ՛ր թագաւորեաց զվայելչու թի՛ւն

զգեցաւ : Ջ գեցա՛ւ Տէր զօրութիւն ընդ մէջ ի՛ւր էած : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

Alleluia. Alleluia. Alleluia. [Tone] 2 (B3). God arose, and all His enemies were scattered; those who hate Him fled from before His face. *■I* (Tone 7, plagal). Alle[luia]. The Lord hath reigned, He is robed in majesty; the Lord is robed in strength, and He hath girded Himself. Glory and wor[ship], now and alw[ays]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior side.

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա : ԲԿ . Հաճեցա՛ր Տէր ընդ երկիր քո . և դար ձուցեր զգերութիւն Յա՛կովբայ : Թողե՛ր զանիրաւութիւն ժողովրդեան քոյ . և ծած կեցեր զամենայն մեղը՛ս նոցա : էՒ . Ալէ" : Օրհնեցէ՛ք մանկունք զՏէր և օրհնեցէք զանո՛ւնըն Տեառն : Եղիցի՛ ա-

Alleluia. Alleluia. Alleluia. [Mode] BK (Second Plagal Tone): You were pleased, O Lord, with your land, and you turned back the captivity of Jacob. You forgave the iniquity of your people, and covered all their sins. Day 27: Alle[luia]. Praise the Lord, O children, and praise the name of the Lord. Blessed be the n[ame]—

zham-181.png

PRINTER

146

[p. 146]

TEXT

նուն Տեառն օրհնեալ. յայսմ՝ Հետէ մինչև յաւիտեան : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ": Ալէ":

[... the na]me of the Lord [be] blessed, from this time forth forevermore. Glory and worsh[ip to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and alwa[ys and unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

THIRD TONE (Third Mode / *Errord Jayn*)

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԳՁ •

[Mode] 3rd Tone (GD - *Gammer dzayn*).

TEXT

Տէ՛ր թագաւորեաց • զվայելչութիւն զգեցաւ : Օ գեցա՛ւ Տէր զօրութիւն ընդ մէջ իւր էած :

The Lord hath reigned, he hath clothed himself with majesty; the Lord hath clothed himself with strength, [and] hath girded himself.

RUBRIC

փ • Ալէ":

[Alternating verse] (*p■ok■*): Alleluia.

TEXT

Գովեա՛ Երուսաղէմ՝ զՏէր • և օրհնեա զԱստուած քո սիօն : Օ ի՛ զօրա ցոյց զնիգս դրանց քոց • և օրհնեաց զորդիս քո՛ ’ի քեզ: Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ և": Ալէ":

Praise the Lord, O Jerusalem, and bless your God, O Zion. For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ՎԱՌ

[Light the candles.]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԳԿ :

RUBRIC: Tone 6 [GK - *Gajin Ko■mn* / Third Plagal Tone]:

TEXT

Օրհնեցէ՛ք մանկունք զՏէր • և օրհ նեցէք զանո՛ւնըն Տեառն :
Եղիցի՛ անուն Տեառն օրհնեալ • յայսմ՝ Հետէ մինչև յա՛ւիտեան :

Praise the Lord, [O ye] children, and praise the name of the Lord. Blessed be the name of the Lord, from this time forth forevermore.

RUBRIC

փ • Ալէ":

[RUBRIC: [Alternate] verse. Alleluia.]

TEXT

կենդանի՛ է Տէր, և օրհնեալ է Աստուած . և բարձր եղիցի Աստուած փըր

Living is the Lord, and blessed is God; and exalted be God [my] Savi[or]—

zham-182.png

PRINTER

147

147

TEXT

կութե՛ան իմոյ : Աստուա՛ծ է որ խնդրէ զվրէժ իմ. և հնազանդ առնէ զժողովուրդս ընդ ինև : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ":
Ալէ":

... of my [salvation]. God is he who avenges me, and subdues the peoples under me. Glory and worship... Now and always... Alle[luia].

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone [Mode IV]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԴՁ • Գովեա՛ Երուսաղէմ զՏէր . և օրհ նեա զԱստուած քո՛ սիօն : Ջ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց . և օրհնեաց զորդիս քո՛ ՚ի քեզ : ՀԻ • Ալէ": Ողորմութեամբ՛ Տեառն լի եղև երկիր . և բանիւ Տեառն երկինք հաստա՛ տեցան : Եւ հոգւո՛վ բերանոյ նորա ամե նայն զօրութի՛ւնք նոցա : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ": Ալէ":

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Mode] 8 (■■ - *■■orrord Jayn* [Fourth Voice/Plagal Fourth Mode]): Praise the Lord, O Jerusalem, and bless your God, O Zion. For He has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. *Jut* (■■ - *Hetewak/Hordorik* [cadence/refrain]): Alle[luia]. By the mercy of the Lord the earth was filled, and by the word of the Lord the heavens were established. And by the breath of His mouth, all their powers. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ՎԵՐՋ

[THE] END

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԴԿ • Կենդանի՛ է Տէր և օրհնեալ է Աստ ուած և բարձր եղիցի Աստուած փրկութեա՛ն իմոյ : Աստուա՛ծ է որ խնդրէ զվրէժ իմ . և հնազանդ առնէ զժողովուրդս ընդ ինև :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 8 (■■ - *■■orrord ko■m* [fourth plagal tone]): The Lord is living, and blessed is God, and exalted be the God of my salvation! It is God who avenges me, and subdues the peoples under me.

zham-183.png

PRINTER

148

[Page] 148

RUBRIC

44 • Ալէ" :

[Mode 4 plagal (■■, *Dk*)] • Alleluia:

TEXT

Ծա՛փս հարէք ամենայն հեթա նոսք • աղաղակեցէք առ Աստուած 'ի ձայն ցընծութեան : Տէ՛ր բարձրեալ և ահարկու թագաւոր մեծ 'ի վերայ ամենա՛յն երկրի : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

Clap your hands, all [ye] nations; shout unto God with the voice of exultation. The Lord Most High is fearsome, a great king over all the earth. Glory and worship... [Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always... [and unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻՔ ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Alleluia [verses] of the Ascension of our Lord, according to the eight tones (*ut■ jaynk■* [system of eight liturgical modes]). Tone I.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱՁ :

[Tone] 1 (A3 [Ayp-Ja / First Authentic Tone]).

TEXT

Համբարձէ՛ք իշխանք զդրունս ձեր 'ի վեր • Համբարձին դրունք յաւիտենից և մտցէ թագաւո՛ր փառաց : Ո՛վ է սա թա գաւոր փառաց • Տէր հզօր զօրութեամբ իւ րով • Տէր կարօղ 'ի պատե՛րազմի :

Lift up your gates, O princes, aloft; let the everlasting doors be lifted up, and the King of glory shall enter in. Who is this King of glory? The Lord strong in

his might, the Lord mighty in battle.

RUBRIC

44 • Ալէ" :

44 • Alle[luia].

TEXT

Կա՛ռք Աստուծոյ բիւրապատի կըք • հազարք ուղղիչք • և Տէր 'ինոսա 'ի Սի նէ սրբութեա՛ն իւրոյ : Ե՛լ 'ի բարձունս և

The chariots of God are myriad-fold, thousands of guides, and the Lord [is] among them in Sinai, in His sanctuary. He ascended on high and

zham-184.png

PRINTER

149

[Page] 149

TEXT

գերեաց զգերութիւն . էառ աւար . բաշ խեաց պարգևս , և ետ որդւո՛ց մարդկան : Փա՛ռք և երկըր" . այժմ և միշտ" : Ալէ" :

He led captivity captive; he took plunder, he distributed gifts, and gave [them] to the sons of men. Glory and worship... Now and always... Alle[luia].

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

[RUBRIC: First Choir (lit. side)]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԱԿ • Համբարձա՛ւ Աստուած օրհնութեամբ. և Տէր մեր ձայնի՛ փողոյ : Սաղմո՛ս ասացէք Աստուծոյ մերոյ • սաղմոս ասացէք թագա ւորին մերոյ , սաղմոս ա՛սացէք : ՀԻ • Ալէ" : Որ հովուե՛սդ Իսրայէլի . նայեա՛ց որ առաջնորդես որպէս խաշին Յո՛վսէփու : Որ նըստի՛սդ 'ի Քրովբէս՝ յայտնեա՛ց առա ջի Եփրեմի , Բենիամինի և Մանասէի : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Verse tone] *ak* (*ayn-k■*, Mode 3): God has ascended with a shout, and our Lord with the sound of the trumpet. Sing praises to our God, sing praises; sing praises to our King, sing praises. [Initial verse] *hi* (*he-ini*): Alle[luia]. You who shepherd Israel, give heed, [You] who guide Joseph like a flock. You who sit upon the Cherubim, reveal [Yourself] before Ephraim, Benjamin, and Manasseh. Glory and worshi[p]. Now and [always]. Alleluia.

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

SECOND TONE [Mode II]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԲՁ • Կա՛ռք Աստուծոյ բիւրապատիկք • հա զարք ուղղիչք • և Տէր ՚ի նոսա ՚ի Սինէ սրբութեա՛ն իւրոյ : Ե՛լ ՚ի բարձունս և գերեաց զգերութիւն . էառ աւար բաշ խեաց պարգևս , և ետ որդւո՛ց մարդկան :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 2 (B3): The chariots of God are ten-thousandfold, thousands of straighteners [of the way], and the Lord [is] among them in Sinai, [in] His sanctuary. He ascended on high and led captivity captive; He took spoils, distributed gifts, and gave [them] to the sons of men.

zham-185.png

PRINTER

150

[150]

TEXT

4Ի • Ալէ" : Ո՛ ղնէ յամպս զգնացս իւր . և շրջի նա 'ի վերայ թևո՛ց Հողմոց : Խոստովա նութի՛ւն և մեծ վայելչութի՛ւն զգեցար . արկեր զլոյս որպէս զօթոց, ձգեցեր զերկինս որպէս խորան . և արկեր 'ի վերայ ջուրց ըզ վերնայա՛րկս նորա : Փա՛ռք և եր". այժմ և" : Ալէլուիա :

[Tone] 4, Alle[luia]: He who maketh the clouds His chariot, and walketh upon the wings of the winds. Thou hast clothed Thyself with praise and great

majesty; Thou hast cast light [about Thee] like a cloak, stretched out the heavens like a tent, and laid the beams of His upper chambers upon the waters. Glory [to the Father] and to the [Son]. Both now and [ever]. Alleluia.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior Side:

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԲԿ • Որ Հովուե՛սդ Իսրայէլի . նայեաց որ առաջնորդես որպէս խաշին Յո՛վսէփու : Որ նստի՛սդ 'ի Քրովբէս՝ յայտնեաց առաջի Եփրեմի, Բենիամինի և Մանասէի : 4Ի • Ալէ" : Մե՛ծ եղև մինչև յերկինս ողոր մութիւն քո . և մինչև յամպս ճշմարտո՛ւ թիւն քո : Բարձրեա՛լ ես դու յերկինս Աստուած . և յամենայն երկրի են փա՛ռք քո : Փա՛ռք և եր". այժմ և" : Ալէլուիա:

Alleluia. Alleluia. Alleluia. [Tone] BK (Second Plagal Tone): You who shepherd Israel, look down, You who lead Joseph like a flock. You who sit upon the Cherubim, manifest Yourself before Ephraim, Benjamin, and Manasseh. [Mode] 4I: Alleluia. Your mercy has become great unto the heavens, and Your truth unto the clouds. Exalted are You in heaven, O God, and Your glory is over all the earth. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], and [worship. Now and always and unto the ages of ages. Amen.] Alleluia.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

THIRD TONE

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳՁ • Ո՛ղնէ յամպս զգնացս իւր . և շրջի նա 'ի վերայ թևո՛ց Հողմոց : Խոստովանու
Alleluia, alleluia, alleluia. [Mode] ■■ (*G-dzayn* [Tone III]): Who maketh the clouds His chariot, and walketh upon the wings of the winds. [Psalm: *Confession* (Ps. 103/104)]

PRINTER

151

151

TEXT

թի՛ւն և զմեծ վայելչութիւն զգեցար • ար կեր զլոյս որպէս զօթոց • ձգեցեր զերկինս որպէս խորան . և արկեր ՚ի վերայ ջուրց ըզ վերնայա՛րկս նորա :

[...majesty] and great splendor you clothed yourself with; you cast light about you like a garment; you stretched out the heavens like a tent, and laid upon the waters his upper chambers.

RUBRIC

Փոխ • Ալէ՛:

RUBRIC: *P■ox* (alternating verse): Alleluia.

TEXT

Տէ՛ր խոնարհեցո զերկինս և էջ • մերձեա՛ց ՚ի լերինս և ծըխեսցին : Փայլեա՛ զփայլատակունս քո և խռովեա զնոսա • առա քեա զնետս քո, և ցրուեա ըզնոսա : Փա՛ռք և երկըր" • ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

Lord, bow down the heavens and descend; touch the mountains, and they shall smoke. Flash forth your lightnings and confound them; send forth your arrows and scatter them. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]; now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ՎԱՌ

[Kindle the lamps.]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

Դկ •

RUBRIC: Tone 8 (Dk - *■■orrord Ko■m*, Fourth Plagal Tone) •

TEXT

Մե՛ծ եղև մինչև յերկինս ողորմու թիւն քո • և մինչև յամպս ճշմարտո՛ւթիւն քո : Բարձրեա՛լ ես դու յերկինս Աստուած . և յամենայն երկրի են փա՛ռք քո :

Thy mercy was made great unto the heavens, and thy truth unto the clouds. Thou art exalted above the heavens, O God, and thy glory is over all the earth.

RUBRIC

Փոխ • Ալէ՛:

RUBRIC: Versicle: Alleluia!

TEXT

Խոնարհեցո՛յց զերկինս և էջ • և մէգ ՚ի ներքոյ ոտի՛ց նորա : Ե՛լ ՚ի Քրովբէս և թռեաւ • սլացաւ նա ՚ի թևո՛ւս հողմոց : Փա՛ռք և երկըր" • ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

He bowed the heavens and came down, and darkness was under his feet. He mounted upon the Cherubim and flew; he soared upon the wings of the winds. Glory and [worship]*; now and [always]*. Alleluia.

zham-187.png

PRINTER

152

152

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone [Mode IV]

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : դՁ · Յերեսա՛ց նորա ելցեն հարուածք · և զհետ շաւղաց նորա երթիցեն մեծամեծք ՚ի թըռչնոց : Լերի՛նք հալեսցին և անտառք վատնեսցին ·

ճանապարհք որք ՚ի սկզբանէն էին կուրասցին · և ՚ի նմանէ դողասցի ամե նա՛յն երկիր : կԻ · Ալէ" : Համբարձէ՛ք իշխանք զդրունս ձեր ՚ի վեր · համբարձցին դրունք յաւի տենից և մտցէ թագաւո՛ր փառաց : Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց Տէր հզօր զօրութեանց · սա՛ ինքն է թագաւոր փառաց : Փա՛ռք և երկըր" · ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 4 (■■): From his face plagues shall go forth, and in the wake of his paths the greatest of the birds shall follow. The mountains shall melt and the forests shall be laid waste; the ways that were from the beginning shall be blinded, and at him the whole earth shall tremble. [Tone] 8 (■■): Alle[luia]. Lift up your gates, O princes; let the eternal gates be lifted up, and the King of Glory shall enter. Who is this King of Glory? The Lord, strong [and] mighty, [the Lord of hosts;] he himself is the King of Glory. Glory and worship... Now and [always]... Alleluia.

RUBRIC

ՎԵՐՋ

END

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : դԿ · Խոնարհեցո՛յց զերկինս և էջ · և մէգ ՚ի ներքոյ ոտի՛ց նորա : Ե՛լ ՚ի Քրովբէս և թռեաւ · սլացաւ նա ՚ի թեւ՛ս հողմոց : կԻ · Ալէ" : Համբարձա՛ւ Աստուած օրհնու թեամբ · և Տէր մեր ձայնի՛ւ փողոյ : Սաղմո՛ս ասացէք Աստուծոյ մերում · սաղմոս ասացէք

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 4. He bowed the heavens and came down, and thick darkness was under His feet. He mounted upon the Cherubim and flew; He soared upon the wings of the winds. [Tone] 7. Alle[luia]. God has ascended with a shout, and our Lord with the sound of a trumpet. Sing psalms to our God, sing psalms.

zham-188.png

PRINTER

TEXT

թագաւորին մերում՝ . սաղմոս ասացէք : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա:

to our king, sing psalms. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻՔ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Alleluia[s] of the Coming of the Holy Spirit according to the Eight Modes: First Mode.

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱՁ .

[Mode] 1st Tone (■■ - *A■*).

TEXT

Ցանկալի՛ է նա քան զոսկի և քան զա կանս պատուականս բազումս , քաղցր է նա քան զմեղո՛ւ խորիսխ : Քանզի՛ ծառայ քո պահեսցէ զայս , ՚ի պահել նմա զհատուցու մը՛ն բազում՝ :

[It is] more desirable than gold and than many precious stones; it is sweeter than honey [from] the honeycomb. For your servant shall keep this, [and] in keeping it [there is] a great reward.

RUBRIC

Փ . Ալէ" :

Glory [to the Father...]. Alleluia.

TEXT

Թե՛ւք աղաւնոյ արծաթապատ . և թիկնամէջ նորա ՚ի գո՛յն ոսկւոյ : ՚Ի գու մարե՛լ երկնաւորին զթագաւորս ՚ի վերայ նորա . ձիւնասցին ՚ի՛ Սաղմօն : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

The wings of the dove are covered with silver, and its back with the hue of gold. When the Heavenly One gathered the kings over her, they were made as snow on Salmon. [RUBRIC: Glory and worship. Now and [always]. Alleluia.]

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

FIRST SIDE

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱԿ .

[Mode 1 Plagal.]

TEXT

Ջ սի՛րտ սուրբ հաստատեա յիս Աստ-

Create in me a clean heart, O God—

zham-189.png

PRINTER

154

154

TEXT

ուած . և զհոգի ուղիղ նորոգեա 'ի փորի՞ իմում : Մի՛ ընկենուր զիս Տէր յերեսաց քոց . և զհոգի քո սուրբ մի հանե՞ր յինէն :

[... God], and renew a right spirit within me. Cast me not away, Lord, from Thy presence, and take not Thy Holy Spirit from me.

RUBRIC

փ . Ալէ" .

P■ox [alternating verse]. Alle[luia].

TEXT

Գտի՛ զդաւիթ ծառայ իմ . և իւղով սրբով իմով օծի՛ զնա : Ձե՛ռն իմ ըն կալցի զնա . և բազուկ իմ զօրացուսցէ՛ զնա : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

“I have found David my servant, and with my holy oil have I anointed him. My hand shall uphold him, and my arm shall strengthen him.” Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Second Mode [Armenian liturgical chant system, *ersecond jayn* / Second Tone]

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՞լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԲՁ .

[Tone] II.

TEXT

Թե՛ք աղաւնոյ արծաթապատ . և թիկ նա մէջ նորա 'ի գ՛ոյն ոսկւոյ : ’Ի գումարե՛լ երկնաւորին զթագաւորս 'ի վերայ նորա . ձիւնասցին 'ի՛ Սաղմօն :

[The] wings of a dove covered with silver, and her pinions in the color of gold. When the Heavenly [One] assembled the kings upon it, they shall become snow-white on Salmon.

RUBRIC

փ . Ալէ" :

P■ox (antiphonal verse): Alleluia.

TEXT

Առաքե՛ս զոգի քո և ստանաս ըզ նոսա . և նորոգես զերե՛սս երկրի : Եղիցի՛ն փառք Տեառն յաւիտեան . և Տէր ուրախ եղիցի յարա՞րածս իւր : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

You send forth your Spirit and they are created, and you renew the face of the earth. May the glory of the Lord be forever, and may the Lord rejoice in his works. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior Side

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՞լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԲԿ .

[Tone] II Plagal.

TEXT

Գտի՛ զդաւիթ ծառայ իմ . և իւղով

I have found David my servant, and with [holy] oil

zham-190.png

PRINTER

155

[Page] 155

TEXT

սրբով իմով օծի՛ զնա : Ձե՛ռն իմ ընկալցի զնա . և բազուկ իմ զօրացուսցէ՛ զնա :

[with] my holy [oil] I have anointed him. My hand shall receive him, and my arm shall strengthen him.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

[Rubric:] Alternately: Alleluia.

TEXT

Յայտնութի՛ւն բանից քոց լուսա ւոր է . և իմաստուն առնէ զտղայս : O բե րան իմ բացի և առի զՀոգի . 'ի պատուի րանս քո փափագեա՛ց անձն իմ : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

The revelation of your words gives light, and makes the simple wise. I opened my mouth and drew in [the] Spirit; my soul longed for your commandments. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Third Tone [Mode III / *Errord Jayn*].

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԳՁ •

[Tone] GD [G-jayn / Third Mode].

TEXT

Առաքե՛ս զոգի քո և ստանաս զնոսա . և նորոգես զերե՛սս երկրի : Եղիցի՛ն փառք Տեառն յաւիտեան . և Տէր ուրախ եղիցի յարա՛րածս իւր :

Thou sendest forth thy Spirit, and they are created, and thou renewest the face of the earth. May the glory of the Lord be forever, and may the Lord rejoice in his works.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

P■ox [versicle]: Alle[luia].

TEXT

Հոգի՛ քո սուրբ և բարի առաջ նորդեսցէ ինձ ՝ի յերկի՛ր ուղիղ : Վասն անուա՛ն քոյ Տէր կեցուսցես զիս . արդա րութեամբ քով Հանցես ՝ի նեղութենէ՛ զանձն իմ : Փա՛ռք և երկրը" . ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

May your holy and good Spirit lead me into an upright land. For your name’s sake, O Lord, give me life; in your righteousness bring my soul out of distress. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

RUBRIC

ՎԱՌ

RUBRIC: Bright [melody].

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԳԿ •

[Mode] Gk [Third Plagal Tone].

TEXT

Օ բերա՛ն իմ բացի և առի զՀոգի .

I opened my mouth, and drew in the Spirit.

zham-191.png

PRINTER

156

[Page] 156

TEXT

՝ի պատուիրանս քո փափագեա՛ց անձն իմ : Նայեա՛ց առ իս և ողորմեա՛ց ինձ ըստ իրա ւունս սիրողաց ա՛նուան քոյ :

My soul longed for your commandments. Look upon me and have mercy on me, according to the right of those who love your name.

RUBRIC

ԿԻ • Ալէ" :

RUBRIC: [Tone] Gi (■■, Plagal of the Fourth Mode) • Alle[luia]:

TEXT

Ի սաստէ՛ քումմէ Տէր և ՚ի շընչ չել հոգւոյ բարկո՛ւթեան քոյ : Առաքեա՛ց ՚ի բարձանց՝ և ընկալաւ զիս. ընկալաւ զիս . ՚ի ջո՛ւրց բազմաց : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

At your rebuke, O Lord, and at the blast of the breath of your wrath. He sent from on high and took me; he received me from many waters. Glory and [worship...], now and [always...] Alleluia.

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone (■■orrord Jayn)

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԴՁ •

[Tone] IV.

TEXT

Որպէս ի՛ւղ զի իջանէ ՚ի գլուխ և ՚ի մօրուսն Ահարովնի . և ՚ի մօրուացն իջանէ ՚ի գրապանս զգեստո՛ւ նորա : Որպէս ցօ՛ղ զի ցօղի ՚ի Հերմօնէ ՚ի վերայ լերին սի՛օնի :

Like the oil that descends upon the head and upon the beard of Aaron, and descends from the beard unto the collar of his robe; like the dew that descends from Hermon upon the mountain of Zion.

RUBRIC

ԿԻ • Ալէ" :

RUBRIC: [Tone] 8. *Al■* [Alleluia]:

TEXT

Ի վայրի՛ դալարւոջ անդ բնա կեցոյց զիս . և առ ջուրըս Հանգստեան սը՛ նոյց զիս : Դարձո՛յց զանձն իմ առիս . և առաջնորդեաց ինձ ՚ի ճանապարհս արդարու թեան վասն անուա՛ն իւրոյ : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և" : Ալէլուիա :

In a verdant pasture there He made me dwell, and beside the waters of rest He nourished me. He restored my soul to me, and led me in the paths of righteousness for His name’s sake. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alleluia.

zham-192.png

PRINTER

157

[p. 157]

RUBRIC

ՎԵՐՋ

[RUBRIC: END]

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : ԴԿ. Ի սաստէ՛ քումմէ Տէր և ՚ի շընչել հոգւոյ բարկո՛ւթեան քոյ : Առաքեա՛ց ՚ի բարձանց , և ընկալաւ զիս ընկալաւ զիս ՚ի ջո՛ւրց բազմաց : Փո · Ալէ՛: Սի՛րտ սուրբ հաստատեա՛ յիս Աստուած . և զհոգի ուղիղ նորոգեա՛ ՚ի փո րի՛ իմում : Մի՛ ընկենուր զիս Տէր յերեսաց քոց . և զՀոգի քո սուրբ մի հանե՛ր յինէն : Փա՛ռք և եր". այժմ և": Ալէլուիա :

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Tone] 8 (DK - *■■orrord ko■m* [fourth side/plagal fourth tone]): At your rebuke, O Lord, and at the blast of the breath of your anger. He sent from on high and took me; he took me from the many waters. [Verse substitution:] Alleluia. Create in me a clean heart, O God, and renew a right spirit within my inward parts. Cast me not away, O Lord, from your presence, and take not your Holy Spirit from me. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], both now and [always, and unto the ages of

ages. Amen.] Alleluia.

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻՔ ՍՐԲՈՅ ԽԱՉԻ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Alleluias of the Holy Cross. First Mode [Tone 1].]

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : ԱՁ. Յո՛ւպ քո և գաւազան , նոքա մխիթա րե՛սցեն զիս : Պատրա՛ստ արարեր առաջի իմ զսեղան . ակն յանդիման նեղչա՛ց իմոց : Փո · Ալէ՛: Ետո՛ւր երկիւղածաց քոց նը շան . զի ապրեսցին յերեսաց ա՛ղեղան : Որ

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] 1 (*Arajin Jayn* [First Tone]): Thy rod and thy staff, they shall comfort me. Thou hast prepared a table before me, in the presence of them that afflict me. *P■okh* [alternating verse]: Alleluia. Thou hast given a sign to them that fear thee, that they may be delivered from the face of the bow. [Catchword:] Who

zham-193.png

PRINTER

158

[p. 158]

TEXT

պէ՛ս փրկեցան սիրելիք քո • կեցո աջով քով և՛ լուր մեզ : Փա՛ռք և երկըր", ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ":

[That] your beloved may be saved: save with your right hand, and hear us. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

[THE] FIRST CHOIR:

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛ լուիա : ԱԿ • Նե՛տք քո սրեալ են Հզօր • և ժողո վուրդք ՚ի ներքոյ քոյ անկցին • ՚ի սիրտս թըշ նամեաց

թագաւորի : Աթո՛ռ քո Աստուած յաւիտեանս յաւիտենից • գաւազան ուղղու թեան՝ գաւազան արքայո՛ւթեան քոյ : ՀԻ • Ալէ" : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քոյ • կեցո զորդի աղախնոյ քոյ • և արա՛ առիս նը շան բա՛րութեան : Տեսցե՛ն ատելիք իմ և ամաչեսցեն • զի դու Տէր օգնեցեր ինձ՝ և մխիթարե՛ցեր զիս : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ":

Alleluia, alleluia, alleluia. [Mode] AK [*ajakolmean kolm*, First-Class Plagal / Tone 2]: Your arrows are sharp, O Mighty One, and peoples shall fall under you, into the heart of the king's enemies. Your throne, O God, is forever and ever; a scepter of rectitude is the scepter of your kingdom. [Mode] HI [Tone 7 / Heavy Mode]: Alle[luia]. Give strength to your servant, save the son of your handmaid, and show me a sign of goodness. May those who hate me see [it] and be put to shame, for you, Lord, have helped me and comforted me. Glory and worshi[p to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and alwa[ys and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Second Tone

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛ լուիա : ԲՁ • Ետո՛ւր երկիւղածաց քոց նշան • զի ապրեսցին յերեսաց ա՛ղեղան : Որպէ՛ս փըր

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] BD (*banj* [Tone 2]): You have given a sign to those who fear you, that they may be delivered from the face of the bow; that [your beloved] may be deliv[ered]...

TEXT

կեցան սիրելիք քո . կեցո աջով քով և՞ լուր մեզ :

That your beloved may be delivered, save with your right hand and answer us.

RUBRIC

ԳԻ : Ալէ" :

Lection. Alle[luia].

TEXT

Դո՛ւ պատրաստեցեր զուղղու թիւն և զիրաւունս . և զարդարութիւն Յա կովբայ դու արարեր : Բա՛րձր արարէք ըզ զՏէր Աստուած մեր . երկիրպագէք պատ ուանդանի ոտից նորա զի՞ սուրբ է : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

You have established equity [and] justice; and the righteousness of Jacob you have wrought. Exalt the Lord our God; worship at the footstool of his feet, for he is holy. Glory and worship... now and always... Alleluia.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior side:

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՞լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԲԿ .

[Tone] Plagal of the Second Mode (BK - *Ba■ajayn Ko■mn* / Plagal Second).

TEXT

Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քոյ . կեցո զորդի աղախնոյ քոյ . և արա առիս նշան բա՞րութեան : Տեսցե՛ն ատելիք իմ և ամա չեսցեն . զի դու Տէր օգնեցեր ինձ՝ և մխի թարե՞ցեր զիս :

Give strength to your servant, save the son of your handmaid, and show toward me a sign of goodness. Let those who hate me see and be put to shame, for you, Lord, have helped me and comforted me.

RUBRIC

ԳԻ : Ալէ" :

RUBRIC: [Reading]: Alle[luia]:

TEXT

Ասա՛ց Տէր ցըՏէր իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ . մինչև եդից զթշնամիս քո պատ ուանդան ո՞տից քոց : Գաւազա՛ն զօրու թետն առաքեսցէ քեզ Տէր ՚ի սիօնէ . և տիրեսցես դու ՚ի մէջ թշնա՞մեաց քոց : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

The Lord said unto my Lord: Sit at my right hand, until I make your enemies the footstool of your feet. The Lord shall send forth the rod of power for you from Zion, and you shall rule in the midst of your enemies. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

zham-195.png

PRINTER

160

[160]

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Third Tone (*jajn* [mode/tone])

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳՁ. Դո՛ւ պատրաստեցեր զուղղութիւն և զիրաւունս . և զարդարութիւն Յակովբայ դու արարեր : Բա՛րձր արարէք զՏէր Աստ- ուած մեր • երկիրպագէք պատուանդանի ոտից նորա զի՛ սուրբ է : Փ • Ալէ" : Յայտնեսցե՛ն երկինք զվայել չութիւն փառաց նորա • և օրհնութեամբ նորա լցան տիեզերք : Ճառագայթք որ պէս 'ի լուսոյ Հատան 'ի նմանէ . և եղջիւրք 'ի ձեռին նորա գտան • և անդ Հաստատե ցաւ զօրութիւն փառա՛ց նորա : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ": Ալէ" :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tone] GD [3rd Authentic Mode]: You have established equity and justice, and You have wrought righteousness in Jacob.

Exalt the Lord our God; worship at His footstool, for He is holy. Glory. Alle[luia]. The heavens shall declare the splendor of His glory, and the universe is filled with His praise. Rays, as of light, went forth from Him, and horns were found in His hands, and there was the power of His glory established. Glory and worship, now and always. Alle[luia].

RUBRIC

ՎԱՌ

RUBRIC: Va■ (*va■* [melismatic chant/verse]).

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳԿ • Ասա՛ց Տէր ցքՏէր իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ • մինչև եդից զթշնամիս քո պատուան դան ո՛տից քոց : Գաւազա՛ն զօրութեան առաքեսցէ քեզ Տէր 'ի սիօնէ . և տիրեսցես դու 'ի մէջ թշնա՛մեաց քոց : Փ • Ալէ" : Նշանեցա՛ւ առ մեզ լոյս երե

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Tone] GK (*Gjurn Ko■m* [Third Plagal Tone]): The Lord said unto my Lord: "Sit at my right hand, until I make your enemies the footstool of your feet." The Lord shall send the rod of power to you out of Zion, and you shall rule in the midst of your enemies. Glory. Alle[luia]. The light of [your] countenance has been marked upon us...

zham-196.png

PRINTER

161

161

TEXT

սաց քոց . և ետուր ուրախութիւն սրտի՛ց մերոց : 'Ի պտղո՛յ ցորենոյ գինւոյ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր զոզ նոսա : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ և" : Ալէ" :

[... of] your [countenance], and you gave gladness to our hearts. By the fruit of their wheat, wine, and oil you have filled them. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone [Mode IV]

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : ԴՁ . Յայտնեսցե՛ն երկինք զվայելչութիւն փառաց նորա . և օրհնութեամբ նորա լցան տի՛եզերք : Ճառագա՛յթք որպէս 'ի լուսոյ Հատան 'ի նմանէ . և եղջիւրք 'ի ձեռին նո՛ր նա գտան . և անդ Հաստատեցաւ զօրութիւն փառա՛ց նորա : ՀԻ . Ալէ" : Յո՛ւպ քո և զաւազան՝ նոքա մխիթարե՛սցեն զիս : Պատրա՛ստ արարեր ա- ռաջի իմ ըզսեղան . ակն յանդիման նեղչա՛ց իմոց : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ և" : Ալէ" :

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Tone] ■■ (T4, *■■orrord jayn* [fourth authentic tone]): The heavens shall declare the majesty of His glory, and the universe was filled with His praise. Rays like light issued forth from Him, and horns were found in His hands, and there was established the power of His glory. [Tone] ■■ (H1, *haruc■man a■a■in* [first resurrection tone]): Alle[luia]. Your rod and Your staff, they shall comfort me. You have prepared a table before me, in the sight of my persecutors. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always and [unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ՎԵՐՋ

END

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : ԴԿ . Նըշանեցա՛ւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց . և ետուր ուրախութիւն սըրտի՛ց մերոց :

Alleluia, alleluia, alleluia. [Mode] DK [Plagal Fourth Tone]. The light of your countenance was marked upon us, and you gave gladness to our hearts.

zham-197.png

PRINTER

162

TEXT

’Ի պտղո՛յ ցորենոյ գինոյ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր ը՛զ նոսա :

From the fruit of their wheat, wine, and oil, you have filled them.

RUBRIC

փո • Ալէ՛:

P■ox [versicle]: Alleluia.

TEXT

Նե՛տք քո սրեալ են հզօր . և ժողովուրդք ’ի ներքոյ քոյ անկցին . ’ի սիրտս թշնամեաց թագաւորի : Աթո՛ռ քո Աստ- ուած յաւիտեանս յաւիտենից . գաւազան ուղղութեան՝ գաւազան արքայո՛ւթեան քո : Փա՛ռք և երկրր" . ա՛յժմ և միշտ և": Ալէ՛:

Your arrows are sharp, O Mighty One, and peoples shall fall under you, into the heart of the king’s enemies. Your throne, O God, is forever and ever; a scepter of uprightness is the scepter of your kingdom. Glory and worshi[p to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and alwa[ys and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Alleluia [verses] of the Church. First Tone (*a■a■in jayn*).

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԱՁ •

RUBRIC: Tone 1 [Awb J■ayn] •

TEXT

Լսե՛լ ինձ զձայն օրհնութեան քո : և պատմել զամենայն սքանչե՛լիս քո : Տէ՛ր սիրեցի զվայելչութիւն տան քո . և զտեղի յարկի փա՛ռաց քոց :

That I may hear the voice of your praise, and tell of all your wonders. Lord, I have loved the beauty of your house, and the place of the dwelling of your glory.

RUBRIC

փո • Ալէ՛:

P■ox [alternating verse]: Alleluia.

TEXT

Երանի՛ զոր ընտրեցեր և ընկա լար . և բնակեսցին ՚ի գաւի՛թս քո : Լըց ցո՛ւք մեք ՚ի բարութենէ տան քո . սուրբ

Blessed is he whom you have chosen and received, and they shall dwell in your courts. We shall be filled with the goodness of your house; holy [is your temple, wonderful in righteousness].

zham-198.png

PRINTER

165

[Page] 165

TEXT

է տաճար քո սքանչելի արդա՛րութեամբ : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և" : Ալէ" :

[Holy] is your temple, wonderful in righteousness. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always, and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

First Choir [Side].

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԱԿ • Մե՛ծ է Տէր և օրհնեալ է յոյժ . ՚ի քաղաք Աստուծոյ մերոյ ՚ի լեառն սո՛ւրբ նորա : Հաստարմա՛տ ցնծասցէ ցնծու թեամբ ամենայն երկիր • լերինք սիօնի՝ կող մանք հիւսիսոյ՝ ՚ի քաղաք թագաւորի՛ մեծի : • ՁԻ • Ալէ" : Հիմո՛ւնք նորա ՚ի լեառն սուրբ նորա • սիրէ Տէր զդրունս սիօնի առա ւել քան զամենայն յարկսն Յակովբայ : Փառաւորեա՛լն խօսեցաւ վասն քոյ • ահա ւադիկ քաղաքդ Աստուծո՛յ : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

Alleluia, Alleluia, Alleluia. [Mode] 3 (AK): Great is the Lord, and exceedingly to be praised, in the city of our God, upon His holy mountain. Firmly rooted, let all the earth rejoice with gladness: the mountains of Zion, the sides of the north, in the city of the great King. [Mode] 4 (JI): Alle[luia]. His foundations are upon His holy mountain; the Lord loves the gates of Zion more than all the dwellings of Jacob. Glorious things were spoken of thee, behold, O city of God! Glory and worship... Now and always... Alle[luia].

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

SECOND TONE

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԲՁ • Երանի՛ զոր ընտրեցեր և ընկալար • և բնակեսցին ՚ի գաւի՛թըս քո : Լ ցցո՛ւք մեք ՚ի բարութենէ տան քոյ • սուրբ է տաճար քո սքանչելի արդա՛րութեամբ :

Alleluia, alleluia, alleluia. *BDz* [Mode 3 / *banjayn*]: Blessed [is he] whom you chose and received, and they shall dwell in your courts. We shall be filled with the goodness of your house; holy is your temple, wondrous in righteousness.

zham-199.png

PRINTER

164

164

TEXT

Դո՛ւ Տէր յաւիտեան կաս . և յիշատակ քո յազգէ մի՛նչև յազգ : Դո՛ւ յարուցեալ գթասցիս ՚ի վերայ սիօնի . ժա մանակ գթալոյ նորա Հասեա՛լ է ժամ : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ միշտ և" : Ալէ" :

You, O Lord, abide forever, and your memorial is from generation to generation. You shall arise [and] have mercy on Zion; the time to have mercy on her, the hour has come. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now [and] always and [unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior Side:

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա : Հիմո՛ւնք նորա ՚ի լեառըն սուրբ նորա . սիրէ Տէր ըզդրունս սիօնի առա ւել քան զամենայն յարկսն Յակովբայ : Փառաւորեա՛լն խօսեցաւ վասն քոյ . ահա ւադիկ քաղաքդ Աստուծոյ : Ա՛յսօ՛ր է զոր արար Տէր . ե- կայք ցնծասցուք և ուրախ եղիցո՛ւք ՚ի սմա : ՚Ի Տեառնէ՛ եղև այս . և է սքանչելի ա- ռաջի աչա՛ց մերոց : Փա՛ռք և եր". ա՛յժմ և": Ալէլուիա :

Alleluia, Alleluia, Alleluia. His foundations are upon His holy mountain; the Lord loves the gates of Zion more than all the dwellings of Jacob. Glorious things were spoken concerning you, behold, O city of God! This is the day that the Lord has made; come, let us exult and rejoice in it. This was from the Lord, and it is wondrous before our eyes. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], and [worship]; both now and [always, and unto the ages of ages. Amen.] Alleluia.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Third Mode (*errord jayn* / Tone 3)]

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա : Դո՛ւ Տէր յաւիտեան կաս . և յիշա տակ քո յազգէ մի՛նչև յազգ : Դո՛ւ յարու

Alleluia, alleluia, alleluia. You, Lord, endure forever, and your remembrance [is] from generation to generation. You, [having] ari[sen...]

zham-200.png

PRINTER

165

[p. 165]

TEXT

ցեալ գըթասցիս ՚ի վերայ սիօնի . ժամանակ գթալոյ նորա Հասեա՛լ է ժամ :

[...having arisen,] have mercy upon Zion; the time to have mercy upon her, the hour has come.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

[RUBRIC: *P■ox* [alternating versicle]: Alleluia.]

TEXT

Խոստովա՛ն եղէց քեզ Տէր բո լորով սրտիւ իմով . առաջի Հրեշտակաց սաղ մոս ասա՛ցից քեզ : O ի լուա՛ր զբանս բերա նոյ իմոյ . երկիրպագից ՚ի տաճար սուրբ քո . և խոստովան եղէց անուան քում վասն ողոր մութեան և ճշմարտութեան քոյ : Փա՛ռք և երկըր" . այժմ և" : Ալէ՛լուիա :

I shall give thanks to you, O Lord, with my whole heart; before the angels I will sing psalms to you. For you heard the words of my mouth; I will bow down toward your holy temple and give thanks to your name for your mercy and your truth. [RUBRIC: Glory and worship. Now and.] Alleluia.

RUBRIC

ՎԱՌ

[Light the] CANDLE.

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԳԿ .

RUBRIC: Tone 6 (GK - *Gajin Ko■mn* / Third Plagal Tone).

TEXT

Այսօ՛ր է զոր արար Տէր . եկայք ցըն ծասցուք և ուրախ եղիցո՛ւք ՝ի սմա : ՝Ի Տեառնէ՛ եղև այս . և է սքանչելի առաջի աչա՛ց մերոց :

This is [the day] that the Lord has made; come, let us exult and be glad in it. This was from the Lord, and it is marvelous before our eyes.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

[RUBRIC:] *P■ox* [alternating verse]: Alleluia.

TEXT

Տէ՛ր ով կացցէ ՝ի խորանի քում. կամ ո՛վ բնակեսցի ՝ի լեառը՛ն սուրբ քո : Ո՛ր գընայ անբի՛ծ . գործէ զարդարութիւն . և խօսի զճշմարտութիւն ՝ի սրտի իւրում : Փա՛ռք և երկըր" . այժմ և միշտ" : Ալէ" :

Lord, who shall dwell in your tabernacle, or who shall abide upon your holy mountain? He who walks blamelessly, works righteousness, and speaks the truth in his heart. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

zham-201.png

PRINTER

166

[p. 166]

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Fourth Tone [Jayn].]

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԴՁ •

[Mode] 4 (■■ - *Jayn ■■orrord* / Fourth Voice [Tritus authenticus]) •

TEXT

Ուրա՛խ եղէ ես ոյք ասէին ցիս , 'ի տուն Տեառն երթիցուք մեք : Հասեա՛լ կայ ին ոտք մեր առ դրունս քո Երո՛ւսաղէմ :

I was glad [when] they said unto me: "Let us go into the house of the Lord." Our feet were standing at thy gates, O Jerusalem.

RUBRIC

փ • Ալէ" :

Glory [to the Father...]. Alleluia.

TEXT

Լսե՛լ ինձ զձայն օրհնութեան քոյ • և պատմել զամենայն սքանչե՛լիս քո : Տէ՛ր սիրեցի զվայելչութիւն տան քոյ • և զտեղի յարկի փա՛ռաց քոց : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

That I may hear the voice of your praise, and recount all your wonders. Lord, I have loved the beauty of your house, and the place of the habitation of your glory. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ՎԵՐՋ

RUBRIC: THE END

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԴԿ •

RUBRIC: Tone 8 (Dk - *■■orrord Ko■m*, Fourth Plagal Tone).

TEXT

Տէ՛ր ով կացցէ 'ի խորանի քում . կամ ով բնակեսցի 'ի լեառը՛ն սուրբ քո : Ո՛ր գնայ անբիծ • գործէ զարդարութիւն • և խօսի զճշմարտութիւն 'ի սրտի՛ իւրում :

Lord, who shall abide in your tabernacle, or who shall dwell upon your holy mountain? He who walks blameless, works righteousness, and speaks truth in his heart.

RUBRIC

փ • Ալէ" :

[RUBRIC:] Glory [to the Father...]. Alleluia.

TEXT

Մե՛ծ է Տէր և օրհնեալ է յոյժ . 'ի քաղաք Աստուծոյ մերոյ 'ի լեառն սո՛ւրբ նորա : Հաստարմա՛տ ցընծութեամբ ցնծաս ցէ ամենայն երկիր • լերինք սիօնի՝ կողմանք Հիւսիսոյ՝ 'ի քաղաք թագաւորի՛ մեծի : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

Great is the Lord, and exceedingly to be praised, in the city of our God, upon His holy mountain. With firmly rooted joy let all the earth exult: the mountains of Zion, the sides of the north, [in] the city of the Great King. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

zham-202.png

PRINTER

167

167

TEXT

ԱԼԷԼՈՒԻԱ

Alleluia.

RUBRIC

Ի ՏՕՆԻ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

[RUBRIC:] On the Feast of the Archangels

TEXT

Ալէլուիա · Ալէլուիա · Ալէ՛լուիա : Որ արար զհրեշտակս իւր յոգիս, և ըզ պաշտօնեայս իւր ի հուր կի՛զելոյ : Հաստա տե՛աց զերկիր ի վերայ հաստատութեան իւ րոյ . զի մի սասանեսցի յա՛ւիտեան :

Alleluia, alleluia, alleluia. Who made His angels spirits, and His ministers a flaming fire. He established the earth upon its foundations, that it shall not be shaken forever.

RUBRIC

Փոխ ·

RUBRIC: *P■ox* [Antiphonal verse]:

TEXT

Ալէ" : Օրհնեցէ՛ք զՏէր յերկինս • օրհ նեցէք զնա ի՛ բարձանց : Օրհնեցէ՛ք զնա ամենայն հրեշտակք նորա . օրհնեցէք զնա ամենայն զօրութի՛ւնք նորա : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" : Դա՛սք հրեշտակաց օրհնեն զքեզ ՔՐԻՍ- ՏՈՍ ալէ՛լուիա . մարդկա՛ն ազգ սաղմոսեն քեզ. Ալէլո՛ւիա՛ :

Alle[luia]: Praise the Lord from the heavens; praise Him in the heights. Praise Him, all His angels; praise Him, all His hosts. Glory and [worship...] Now and always [...]. Alle[luia]: Choirs of angels bless You, O Christ, alleluia; the race of humankind sings psalms to You, alleluia.

RUBRIC

Դարձեալ

RUBRIC: Again.

TEXT

Թագաւոր յաւիտեան : Ե՛րկի՛նք և՛ ե՛րկի՛ր գո՛հա՛նա՛ն ը՛զ քէ՛ն Տէ՛ր . ա՛րա՛րա՛ծք ամե՛նայն քե՛զ ե՛րկի՛րպա՛գա՛նե՛ն . և°

հրեշտա՛կք ՚ի՛ բար ձո՛ւնս ա՛ղա՛ղա՛կե՛ն և՛ ասե՛ն . ո՛ղո՛րմեա՛ դո՛ւ ստե՛ղծե՛ր, մի կո՛րո՛ւսա՛նե՛ր :

King forever: Heaven and earth give thanks to You, Lord; all creations bow down [in worship] to You, and angels in the heights cry out and say: “Have mercy, You [who] created; do not destroy.”

zham-203.png

PRINTER

168

[168]

TEXT

ՍՂ. Ե՛րկի՛նք ե՛րկնի՛ց, ջուրք որ ՚ի վերոյ քան զերկինս . օրհնեցէ՛ք զա՛նո՛ւնը՛ն Տեա՛ռն : Ո՚ի նա՛ ասա՛ց . և եղեն, հրամայ եաց և հա՛ստա՛տե՛ցա՛ն . և հրեշտա՛կք ՚ի՛ :

[Ps.] Heavens of heavens, waters that are above the heavens, praise the name of the Lord. [F]or He spoke and they came to be; He commanded and they were established; and angels in...

TEXT

ՓՈ . Ե՛րկի՛նք և՛ ե՛րկի՛ր հանա՛պազ ըզքե՛զ գովե՛ն . թագաւո՛ր փա՛ռաց . Սերո՛վբէ՛ք և՛ Քե՛րո՛վբէ՛ք ՚ի՛ խո՛նարհ ունելո՛վ ըզդէ՛մս ի՛րեա՛նց . և՛ մի՛աձա՛յն բա՛րբառովն ա՛ղա՛ղա՛կե՛ն և՛ ասեն . սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սուրբ, Տէ՛ր զօ՛րո՛ւթեա՛նց :

P■ox [alternating chant]: Heaven and earth continually praise You, King of glory. The Seraphim and the Cherubim, keeping their faces bowed down, cry out with one voice and say: “Holy, holy, holy, Lord of hosts!”

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻՔ

[The] Alleluias.

RUBRIC

ՂԱԶԱՐՈՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

[On the] Resurrection of Lazarus

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[THE] FIRST TONE

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

TEXT

ԱՁ . Բա՛րձր առնեմ զքեզ զՏէր, զի ընկալար զիս . և ոչ ուրախ արարեր ըզթըշնամիսն իմ յիս : Տէ՛ր Աստուած իմ կարդացի առ քեզ և բժշկեցեր զիս . Տէր հաներ ՚ի

[Tone] AJ (*ayb-ja*, Tone 1). I will extol thee, O Lord, for thou hast taken me up, and hast not made my foes to rejoice over me. O Lord my God, I cried unto thee, and thou hast healed me. O Lord, thou hast brought up from...

zham-204.png

PRINTER

169

[Page] 169

TEXT

դժոխոց զանձն իմ՝ . փրկեցեր զիս յայնցա նէ՝ ոյք իջանե՛ն ՚ի գուբ :

[from] hell my soul; you saved me from those who go down into the pit.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

RUBRIC: *P■ox* [alternating verse]: Alle[luia].

TEXT

Եհա՛ն զիս ՚ի գբոյ տառապա նաց . ՚ի կաւոյ և ՚ի՛ տըղմոյ : Հաստատեա՛ց ՚ի վերայ վիմի զոտս իմ՝ . և ուղղեաց զգ՛նա ցրս իմ՝ : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ՝ և միշտ" : Ալէ" :

He brought me up out of the pit of misery, from the clay and from the mire. He set my feet upon a rock, and directed my steps. Glory and worship [to the

Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻԱ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ ՈՂՈՐՄԵԱՆ ԿԻՐԱԿԷ : ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

[RUBRIC:] Alleluia of Palm Sunday. The *o■ormea* [“Have mercy” *šarakan* (hymn)] for Sunday: First choir [lit. side].

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

Տէր •

RUBRIC: [The] Lord.

TEXT

Տէր Աստուա՛ծ մեր երևեցաւ մեզ . արարէք տօնս ուրախութեան կանխաւ , մին չև յանկիւնս սե՛ղանոյ : Աստուա՛ծ իմ՝ ես դու , և խոստովան եղէց քեզ . Աստուած իմ՝ ես դու՝ և բարձր արարի՛ց զքեզ :

The Lord our God has appeared to us; establish a festival of joy beforehand, [reaching] up to the horns of the altar. You are my God, and I shall give thanks to you; you are my God, and I shall exalt you.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

Alternating verse [*p■ox*]: Alleluia.

TEXT

Երկի՛նք ցնծասցեն առաջի Տեառն , զի գայ և Հասեալ է Տէր ՝ի դատ ե՛լ զերկիր : Դատէ՛ զաշխարհս արդա

Let the heavens rejoice before the Lord, for he comes, and the Lord has arrived to judge the earth. He shall judge the world in righte[ousness]

PRINTER

TEXT

րու թեամբ . և զժողովուրդս իւր ուղղու թեամբ : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

...[in righteou]sness, and His peoples in uprightness. Glory and wor[ship]... Now and al[ways]... Alle[luia].

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒՔ ԱՒՈՒՐՑ ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹՈՒՆ ԱՒԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ : ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Al■luk■* [Alleluia chants] of the days of Holy Week. Holy Monday: Second Tone (*Erkrord Jayn*).

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԲՇ .

Monday.

TEXT

Ջ ի նա՛ ասաց և եղեն . Հրամայեաց և Հաստա՛տեցան : Կարգեա՛ց զնոսա յաւիտեա նըս յաւիտենից . սահման եդ՝ և ո՛չ ա՛նցանեն :

For he spoke, and they came to be; he commanded, and they were established. He established them forever and ever; he set a boundary, and they shall not pass [it].

RUBRIC

փ . Ալէ" :

P■ox [alternating verse]: Alle[luia].

TEXT

Ի սկզբանէ՛ Տէր զհիմունս երկ .րի Հաստատեցեր . և գործք ձեռաց քոց ե՛ր կինք են : Նոքա՛ կորնչին . և դու կաս և մնաս յա՛ւիտեան : Փա՛ռք և երկըր" . ա՛յժմ և միշտ" : Ալէ" :

In the beginning, Lord, you established the foundations of the earth, and the heavens are the work of your hands. They shall perish, but you abide and remain forever. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ : ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

GREAT TUESDAY: [AT THE] SENIOR SIDE [OF THE CHOIR]

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ԳՇ .

Tuesday.

TEXT

Կացցէ՛ դշխոյ ընդ աջմէ քումմէ . 'ի

The queen shall stand at your right hand, in [vesture of gold...]

zham-206.png

PRINTER

—><— 171 —><—

—><— 171 —><—

TEXT

հանդերձս ոսկեհուռս զարդարեալ և պա՛ճուճեալ: Լո՛ւր դուստր և տես· խոնարհեցո՛ զունկն քո· մոռա՛ ըզժողովուրդ քո և ըզտուն հօր քոյ· զի ցանկացաւ թագաւոր գե՛ղոյ քոյ:

[She is] adorned and bedecked in gold-interwoven vestments. Hear, O daughter, and see; incline thine ear; forget thy people and thy father’s house,

for the King hath desired thy beauty.

RUBRIC

Փոխ • Ալէ՛:

P■ox [alternating verse]: Alle[luia]!

TEXT

Տարցի՛ն թագաւորի կուսանք զհետ նորա· և զընկերս նորա տարցի՛ն նմա: Ածցի՛ն ցնծութեամբ և ուրախութեամբ· և տարցին ՚ի տաճար թագաւորի· և փոխանակ հարց քոց եղիցին ո՛րդիք քո:

Virgins shall be brought unto the King after her, and her companions shall be brought unto Him. They shall be brought with gladness and joy, and shall be led into the temple of the King; and instead of thy fathers, [there] shall be thy sons.

RUBRIC

Փա՛ռք և երկրր՛· ա՛յժմ և միշտ՛: Ալէ՛:

RUBRIC: Glory and worship; now and always. Alleluia.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ·

GREAT WEDNESDAY.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Third Mode

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա:

Alleluia, alleluia, allelu~ia.

RUBRIC

ԴՇ·

Wednesday.

TEXT

Որ ուտէ՛ր զհաց իմ· յաճախեաց առնել ինձ զխաբէ՛ութիւն: Այլ դո՛ւ Տէր ողորմեա՛ ինձ· և կանգնեա՛ զիս· և ես հատուցի՛ց նոցա:

[He] who ate my bread has multiplied deceit against me. But You, O Lord, have mercy upon me and raise me up, and I shall repay them.

RUBRIC

Փոխ • Ալէ՛:

RUBRIC: Verse: Alle[luia]!

TEXT

Խորհեցա՛ն և խօսեցան զչարութիւն· և զապիրատութիւն ՚ի բարձունս խո՛րհեցան: Եդի՛ն յերկինս զբերանս

They meditated and spoke wickedness, and iniquity on high they contemplated. They set their mouths in the heavens

PRINTER

172

TEXT

իւրեանց • և զլեզուս իւրեանց ածէի՛ն զերկրաւ :

...their [own], and they set their tongues to range through the earth.

TEXT

Փա՛ռք և երկըր". այժմ և միշտ": Ալէ" :

Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen.] Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳԱԲԹԻ.

HOLY THURSDAY.

RUBRIC

ՎԱՌ

[Candles] lit.

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia. Alleluia. Alleluia.

RUBRIC

ԵՇ.

[RUBRIC: Thursday.]

TEXT

Լուացի՛ց սրբութամբ `զձեռս իմ . և շուրջ եղէց զսեղանո՛վ քո Տէր : Տէ՛ր սիրեցի զվայելչութիւն տան քոյ . և զտեղի յարկի փա՛ռաց քոց :

I will wash my hands in purity, and will go around Thine altar, O Lord. Lord, I have loved the beauty of Thy house, and the place of the habitation of Thy glory.

RUBRIC

ՀԻ : Ալէ" :

[Tone] 6: Alle[luia].

TEXT

Պատրա՛ստ արարեր առաջի իմ զսեղան . ակն յանդիման նեղչա՛ց իմոց : Օծե՛ր իւղով ըզգլուխ իմ . բաժակ քո որպէս անապակ արբե՛ցոյց զիս :

Thou hast prepared a table before me, in the sight of my oppressors. Thou didst anoint my head with oil; thy cup, like pure [wine], inebriated me.

TEXT

Փա՛ռք և երկրր". այժմ և միշտ": Ալէ" :

Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, both] now and always [and unto the ages of ages. Amen.] Alleluia.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹ.

[RUBRIC:] Great Friday.

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՂ ՁԱՅՆ

FOURTH TONE [OF THE OCTOECHOS]

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՈՒՐ.

RUBRIC: [On] Friday.

TEXT

Ելե՛ր դու 'ի կառս քո . Հեծելութիւն փրկութիւն եղև յելանե՛լըն քո : Օ արթեա՛ւ աղեղն քո զնետս կապարճից քոց ար

Thou didst mount upon thy chariots; thy riding became salvation at thy going forth. Thy bow was awakened, [satiating] the arrows of thy quivers...

zham-208.png

PRINTER

175

[Page] 175

TEXT

բեցուցեր . զգետս ցրուեցեր . զերկիր դո ղացուցեր ’ի սաստկութենէ անձրևի : որք անցանե՛ն ընդ սա : Անդո՛ւնդք աղաղակե ցին մեծապէս . լոյս փայլման արեգականն արգելաւ . և ծագումն լուսնին դադա՛րե ցաւ :

...[You] split [the earth]; You scattered the rivers; You made the earth tremble at the violence of the rain which passes through it. The abysses cried out mightily; the light of the sun’s shining was restrained, and the rising of the moon ceased.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

RUBRIC: *P■ox* [Antiphonal verse]. Alle[luia].

TEXT

Մատնեցա՛յ և ո՛չ ելանէի. աչք իմ՝ տկարացան յաղքատո՛ւթենէ : Աղաղա կեցի՛ առ Տէր զօրհանապազ. և համբարձի առ քեզ ը՛զ ձեռս իմ՝: Փա՛ռք և երկրը". ա՛յժմ՝ և միշտ": Ալէ":

I was delivered up and could not go forth; mine eyes grew weak from poverty. I cried unto the Lord all the day, and stretched out my hands unto thee. Glory and worship [unto the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and ever [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia].

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ. ՎԵՐՋ

RUBRIC: Holy Saturday. End.

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

ՇԲ •

[RUBRIC: Saturday.]

TEXT

Եդի՛ն զիս ՚ի գբի ներքնումն . ՚ի խա ւարի և ՚ի ստուերը՛ս մահու : Յի՛ս Հաս տատեցաւ սրտմտութիւն քո . զամենայն ըզբօ սանս քո ածեր ՚ի վե՛րայ իմ՝ :

They laid me in the lowest pit, in darkness and in the shadow of death. Upon me your wrath rested; all your surges you brought upon me.

RUBRIC

Փո • Ալէ" :

P■ox [antiphon/alternate verse]: Alleluia.

TEXT

Եղէ՛ ես որպէս մարդ առանց օգնականի . և ՚ի մեռեա՛լս ազատ : Որպէ՛ս վիրաւորս որք ննջեն ՚ի գերե՛զմանի : Փա՛ռք և երկըր".

ա՛յժմ՝ և միշտ": Ալէ":

I have become as a man without help, and free among the dead. Like the slain that sleep in the tomb. Glory and [worship].* Now and always.* Alleluia. *** *[Note: The abbreviated liturgical formula "■■■■■ ■ ■■■■■[■■■■■■■■■■] . ■■■■■■ ■ ■■■■■ [■ ■■■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■ . ■■■■■] : ■■■■[■■■■■■]" expands to: "Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia]."]*

zham-209.png

PRINTER

174

[Page] 174

RUBRIC

Յայլ օրինակի :

RUBRIC: In another exemplar:

TEXT

Ինքն ՚ի գերեզմանի գընաց և ՚ի տապա նի տը քնեցաւ : Քաղցրացա՛ն նըմա խիճք Հեղեղատի . և զհետ նորա ամենայն մարդ գընասցէ : Փա՛ռք և երկըր". ա՛յժմ և միշտ": Ալէ": ԱԼԷԼՈՒՔ ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՐ ԱՍԻ ՎԱՐԴԱՎԱՌ ԿԻՒՐԱԿԷ Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա :

He went down into the tomb, and he laboured in the sepulchre. The pebbles of the torrent-valley became sweet to him, and after him every man shall go. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Alle[luia]. [RUBRIC: Alleluias of the Transfiguration of Christ, which is called Vardava■ (Festival of the Transfiguration).] [RUBRIC: Sunday:] Alleluia, Alleluia, Alleluia.

RUBRIC

ԿԻՐ •

[RUBRIC:] Sunday.

TEXT

Քո՛ են երկինք , և քո է երկիր • զաշխարհ լրիւ իւրով դու Հաստա տեցեր : ՋՀիւսի՛ս և զՀարաւ դու արարեր • թափօր և Հերմօն յանուն քո ցընծացեն :

Yours are the heavens, and Yours is the earth; the world and its fullness You have established. The north and the south You have created; Tabor and Hermon shall rejoice in Your name.

RUBRIC

ԿԻ • Ալէ":

[On] Sunday: Alleluia.

TEXT

Բարձրութի՛ւնք լերանց նորա են . նորա է ծով . և նա արար զնա . և

The heights of the mountains are his; his is the sea, and he made it; and

zham-210.png

PRINTER

175

[Page] 175

TEXT

զցամաք ձեռք նորա ըստեղծին : Եկա՛յք երկիրպագցուք նըմա • անկցուք և լացցուք առաջի Տեառն արարչի՛ն մերոյ : Փառք և երկըր" . այժմ և" : Ալէլուիա :

...His hands formed the dry land. Come, let us worship Him, let us fall down and weep before the Lord our Maker. Glory and worship [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit], now and [always and unto the ages of ages. Amen.] Alleluia.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

RUBRIC: MONDAY

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԲՇ • Բարձրութի՛ւնք լերանց նորա են . նորա է ծով . և նա՛ արար զնա . և զցա մաք ձեռք նորա ըստեղծին : Մովսէ՛ս և Ահարովն երիցունք նորա • Սամուէլ ընդ այնոսիկ որք կարդան զանո՛ւն նորա : ՔԻ • Ալէ" : Լերի՛նք ցընծասցեն առաջի Տեառն , զի՛ գայ և հասեալ է Տէր ՚ի դա տե՛լ զերկիր : Դատէ՛ զաշխարհս արդարու թեամբ . և զժողովուրդս իւր ուղղութեամբ: Փառք և երկըր" . այժմ և" : Ալէլուիա :

Alleluia, alleluia, alleluia. [On] Monday: The heights of the mountains are his; the sea is his, and he made it, and his hands formed the dry land. Moses and Aaron [are] among his priests; Samuel [is] among those who call upon his name. [The] Priest: Alle[luia]. Let the mountains rejoice before the Lord, for he comes, and the Lord is arrived to judge the earth. He shall judge the world with righteousness, and his peoples with uprightness. Glory and worship... Now and [always]... Alleluia.

RUBRIC

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

TUESDAY

TEXT

Ալէլուիա • Ալէլուիա • Ալէ՛լուիա : ԳՇ • ՚Ի ձե՛ռս նորա են ամենայն տիեզերք երկրի • և բարձրութիւնք լերանց ն՛որա

Alleluia, alleluia, alleluia. [Tuesday]: In his hands are all the ends of the earth, and the heights of the mountains are his.

zham-211.png

PRINTER

—><— 176 —><—

TEXT

օն : Նորա՛ է ծով և նա՛ արար զնա . և

[Come:] His is the sea, and He made it; and

TEXT

զցամաք ձեռք նորա ըստեղծին :

[And] his hands formed the dry land.

RUBRIC

Կի . Ալէ" :

Sunday. Alle[luia]:

TEXT

Լերի՛նք որպէս մոմ հալեսցին

[The] mountains shall melt like wax

TEXT

յերեսաց Տեառն . յերեսաց Տեառն ամենա՛յն

from the presence of the Lord; from the presence of the Lord, all [the earth]...

TEXT

երկիր : Պատմեսցե՛ն երկինք զարդարու

[the] earth. The heavens shall declare [his] righteous[ness]

TEXT

թիւն նորա . և տեսցեն ամենայն ժողո

[...-tion] of Him; and all the peo[ples] shall see

TEXT

վուրդք զփառը՛ս նորա :

...[peo]ples His glory.

TEXT

Փա՛ռք և երկրրպագութիւն Հօր և Որդ

Glory and worship to the Father and to the Son [...]

TEXT

ւոյ և Հոգւո՛յն սրբոյ . ա՛յժմ և միշտ և յաւի

[... and to the] Son and to the Holy Spirit, now and always and unto [ages of ages...]

TEXT

տեանս յաւիտենի՛ց . Ա՛մէ՛ն : Ալէլուիա :

[unto the ages] of ages. Amen. Alleluia.

zham-212.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ

ORDER

RUBRIC

Հ Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ա Յ Ա Ղ Օ Թ Ի Յ

[Book] of Common Prayers

RUBRIC

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Յ Յ Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ւ Ո Յ

RUBRIC: [Of the] Armenian Church

RUBRIC

Ո Ր Կ Ա Տ Ա Ր Ի Յ Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ո Ւ ժ Ա Մ Ո Ւ

RUBRIC: WHICH IS PERFORMED AT THE MORNING HOUR.

RUBRIC

Ի Դ Է Մ Ս Ո Ր Դ Ւ Ո Յ Ն Ա Ս Տ Ո Ւ Ծ Ո Յ

[Addressed] to the Person of the Son of God:

RUBRIC

ՈՐ

RUBRIC: Who

RUBRIC

Ե Ր Ե Ւ Ե Յ Ա Ւ Ի Ւ Ղ Ա Բ Ե Ր Ի Յ Ն

[He] appeared to the myrrh-bearing women.

TEXT

Oրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն :

[O]r blessed is our Lord Jesus Christ. Amen.

TEXT

Հայր մեր որ յերկինս ես" :

Our Father who art in heaven...

TEXT

Լ ՅԱՔ առաւօտու ողորմութեամբ քով •

We were filled in the morning with your mercy.

TEXT

ցնծացաք և ուրախ եղաք զամենայն աւուրս

We rejoiced and were glad all [our] days.

TEXT

կենաց մերոց :

of our life:

TEXT

Ուրախ եղաք փոխանակ աւուրցն՝ յորս

We were glad in return for the days wherein

TEXT

խոնարհ արարեր զմեզ . և ամացն՝ յորս տե-

...[you have] humbled us, and the years wherein [we have] seen...

TEXT

սաք զչարչարանս : Հայեա՛ Տէր ՚ի ծառայս

[... we endured] the sufferings. Look, O Lord, upon [Your] servants

TEXT

քո և ՚ի գործս ձեռաց քոց , և առաջնոր-

[... of] your [...], and in the works of your hands, and guid-

TEXT

դեա՛ որդւոց նոցա . եղիցի լոյս Տեառն Աս-

...[gui]de their children; let the light of the Lord Go[d]...

TEXT

տուծոյ ՚ի վերայ մեր : Օ գործս ձեռաց մե-

...[of] God [be] upon us; [and the] works of our ha[nds...]

zham-213.png

PRINTER

178

TEXT

րոց ուղիղ արա 'ի մեզ Տէր . և զգործս ձե. ռաց մերոց յաջողեա մեզ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե. նից . Ամէն : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես. ցուք ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւի. տեանս յաւիտենից . Ամէն :

[... of our hands] make straight upon us, O Lord, and prosper the works of our hands for us. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen. Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՑ ՄԱՆԿԱՆՑՆ ԴԱՆԻԷԼԻ

RUBRIC: BLESSING OF THE THREE YOUTHS OF DANIEL

TEXT

Օրհնեալ ես Տէր Աստուած Հարցն մե. րոց , օրհնեալ փառաւորեալ անուն քո յաւիտեան : Յիրաւունս անցուցեր զայս ամենայն ընդ մեզ . արդարես դու Տէր, և ամենայն գործք քո ճշմարիտ են : Ճանապարհք քո ուղիղ են, և ամենայն դատաստանք քո արդար են : Դատաստան արդարութեան ածեր 'ի վերայ մեր ըստ ամենայնի, զոր ինչ ածեր 'ի

Blessed are you, Lord God of our fathers, blessed [and] glorified is your name forever. In justice have you brought all this upon us; righteous are you, Lord, and all your works are true. Your paths are straight, and all your judgments are just. A judgment of righteousness you have brought upon us according to all that you have brought upon [us]

TEXT

վերայ մեր և քաղաքի սրբոյ Հարցն մերոց Երուսաղէմի : Արդարութեամբ և յիրաւի ածեր զայս ամենայն 'ի վերայ մեր վասն մեղաց մերոց : Անօրինեցաք և յանցեաք ապստամբ լինել 'ի քէն, մեղաք յամենայնի և պատուիրանաց քոց մեք ո՛չ անսացաք : Ո՛չ պահեցաք և ո՛չ արարաք որպէս պատ. ուիրեցեր դու մեզ, զի զբարիս գտցուք մեք 'ի քէն : Արդ՝ զամենայն զոր արարեր և զոր ինչ ածեր 'ի վերայ մեր, արդար դատաստանաւ արարեր : Մատնեցեր զմեզ 'ի ձեռս թշնամեաց մե. րոց, անօրինաց՝ խստաց՝ և ապստամբողաց : 'Ի ձեռս թագաւորի անօրինի և չարի քան զամենայն երկիր, մատնեցեր զմեզ : Եւ արդ՝ ո՛չ գոյ մեզ ժամ բանալ զբե. րանս մեր, զի ամօթ և նախատինք եղաք ծառայից քոց պաշտօնէից : Այլ մի մատներ զմեզ իսպառ վասն անուան քոյ • մի ցրեր զուխտս քո • և մի 'ի բա. ցեայ առներ զողորմութիւնս քո 'ի մէնջ : Վասն Աբրահամու սիրելւոյ քոյ, Իսա. Հակայ ծառայի քոյ, և Իսրայէլի սրբոյ քոյ : Խոստացար նոցա և ասացեր, բազմացուցից զզաւակ ձեր որպէս զաստեղս երկնից բազ-

...upon us and upon the holy city of our fathers, Jerusalem. In righteousness and in truth have You brought all this upon us because of our sins. We have acted lawlessly and transgressed in rebelling against You; we have sinned in all things, and we have not hearkened to Your commandments. We have not kept [them] and we have not done as You commanded us, that we might find good things from You. Now, all that You have done and whatsoever You have brought upon us, You have done with righteous judgment. You handed us over into the hands of our enemies, lawless, harsh, and rebellious; into the hands of a king, lawless and more evil than all the earth, You handed us over. And now,

it is not [the time] for us to open our mouths, for we have become a shame and a reproach to Your servants [and] ministers. But do not deliver us up completely for Your name's sake; do not annul Your covenant, and do not remove Your mercies from us; for the sake of Abraham, Your beloved, Isaac, Your servant, and Israel, Your holy one. You promised them and said: "I will multiply your seed as the stars of heaven in multi[tude...]"

zham-215.png

PRINTER

180

[p. 180]

TEXT

մութեամբ և որպէս զաւազ առ եզրծովու : Եւ արդ Տէր՝ նուաղեցաք մեք քան զամե- նայն ազգս . և եմք տառապեալ յամենայն երկրի այսօր վասն մեղաց մերոց : Ո՛չ գոյ ՚ի ժամանակի յայսմիկ իշխան, մար- գարէ և առաջնորդ . ո՛չ ողջակէզք պատա- րագաց, ո՛չ խունկք օրինաց, և ո՛չ տեղի պա- տարագս մատուցանելոյ առաջի քոյ և զողոր- մութիւն գտանել ՚ի քէն : Այլ անձամբք խոնարհեալ՝ և հոգւով տառապանաց ընդունելի լիցուք մեք որպէս զողջակէզս խոյոց և զուարակաց . և որպէս զբիւրաւորս գառանց պարարտաց : Այնպէս ընդունելի լիցին պատարագք մեր այսօր առաջի քոյ . զի կատարեալ գտցուք զկնի քոյ . և չիք ամօթ յուսացելոցս ՚ի քեզ : Եւ արդ՝ գամք զհետ քո ամենայն սրտիւք մերովք, երկնչիմք ՚ի քէն և խնդրեմք զերե- սըս քո, Տէր մի յամօթ առներ զմեզ : Այլ արա առ մեզ ըստ հեզութեան քում, և ըստ բազում ողորմութեան քում, փրկեա զմեզ վասն սքանչելեաց քոց Տէր, և փառա- ւորեսցի անուն քո յաւիտեան : Յամօթ լիցին ամենեքեան, որ չարչարեն զծառայս քո, ամաչեցեալ լիցին բոնու- թիւնք նոցա և ամենայն զօրութիւնք նոցա խորտակեսցին :

[...in] multitude, and as the sand on the seashore. And now, Lord, we have been diminished more than all nations, and are afflicted in all the earth this day because of our sins. There is not at this time prince, prophet, or leader; neither whole burnt offerings of sacrifices, nor incense of the Law, nor a place to offer sacrifices before thee and to find mercy from thee. But with a humble soul and with a spirit of afflictions may we be acceptable, as in the whole burnt offerings of rams and bullocks, and as in ten thousands of fat lambs. So let our sacrifices be acceptable before thee this day, that we may follow fully after thee; and there is no shame for those who put their trust in thee. And now we follow after thee with all our hearts, we fear thee, and we seek thy face; Lord, put us not to shame. But deal with us according to thy meekness and according to the multitude of thy mercy; deliver us for the sake of thy wonders, Lord, and let thy name be glorified forever. Let all who torment thy servants be put to shame, let their tyrannies be confounded, and let all their might be shattered.

zham-216.png

PRINTER

181

181

TEXT

Եւ ծանիցեն զի դու ես Տէր Աստուած միայն , որ փառաւորեալդ ես ՚ի վերայ ամե- նայն տիեզերաց : Օրհնեալ ես դու Տէր Աստուած հարցն մերոց , գովեալ և առաւել բարձրացեալ յաւիտեան : Եւ օրհնեալ է անուն սուրբ փառաց քոց , գովեալ և առաւել բարձրացեալ յաւիտ" : Օրհնեալ ես ՚ի տաճարի փառաց սրբու- թեան քո , գովեալ և առաւել բարձրա" : Օրհնեալ ես ՚ի վերայ աթոռոյ արքայու- թեան քո , գովեալ և առաւել բարձրա" : Օրհնեալ ես որ նստիս ՚ի Քրովբէս և հայ- իս յանդունդս , գովեալ և առաւել բար" : Օրհնեալ ես ՚ի վերայ հաստատութեան երկնից , գովեալ և առաւել բարձրաց" : Օրհնեցէք ամենայն գործք Տեառն զՏէր. օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա յաւիտեան: Օրհնեցէք երկինք զՏէր • օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա յաւիտեան :

Օրհնեցէք հրեշտակք Տեառն, և ջուրք որ ՚ի վերոյ երկնից զՏէր • օրհնեցէք և բա" : Օրհնեցէք զօրութիւնք Տեառն, արեգա- կըն և լուսին զՏէր • օրհնեցէք և բարձր" : Օրհնեցէք աստեղք երկնից՝ անձրևք և ցօղք զՏէր • օրհնեցէք և բարձր արարէք" : Օրհնեցէք ամենայն հողմք , հուր և ջեր

And let them know that you alone are the Lord God, who are glorified over all the universe. Blessed are you, Lord God of our fathers, praised and exalted above all forever. And blessed is the holy name of your glory, praised and exalted above all [forever]. Blessed are you in the temple of the glory of your holiness, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you upon the throne of your kingdom, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you who sit upon the Cherubim and behold the abysses, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you upon the firmament of heaven, praised and exalted [above all forever]. Bless the Lord, all works of the Lord; bless and exalt him forever. Bless the Lord, [you] heavens; bless and exalt him forever. Bless the Lord, [you] angels of the Lord, and waters that are above the heavens; bless and [exalt him forever]. Bless the Lord, [you] powers of the Lord, sun and moon; bless and [exalt him forever]. Bless the Lord, [you] stars of heaven, rains and dews; bless and exalt [him forever]. Bless [the Lord], all winds, fire and heat

zham-217.png

PRINTER

182

[182]

TEXT

զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա" : Օրհնեցէք ցուրտ և տօթ , ցօղ և ձիւնա- բեր զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" : Օրհնեցէք սառն և պարզ , եղեամն և ձիւն զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" : Օրհնեցէք տիւք և գիշերք , լոյս և խա- ւար զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" : Օրհնեցէք ամպք և փայլատակունք և եր- կիր զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" :

Օրհնեցէք լերինք , բլուրք և ամենայն բոյսք երկրի զՏէր . օրհնեցէք և բարձր" : Օրհնեցէք աղբիւրք , ծովք և գետք ըզ- Տէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա" : Օրհնեցէք կէտք և ամենայն կայտառք , որ 'ի ջուրս , և թռչունք երկնից զՏէր . օրհնեց" : Օրհնեցէք գազանք և անասունք , և որ- դիք մարդկան զՏէր . օրհնեցէք և բարձր" : Օրհնեսցէ Իսրայէլ զՏէր . օրհնեսցէ և բարձր արասցէ զնա յաւիտեան : Օրհնեցէք քահանայք զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա յաւիտեան : Օրհնեցէք ծառայք Տեառն զՏէր . օրհ- նեցէք և բարձր արարէք զնա յաւիտեան : Օրհնեցէք անձինք , և շունչք արդարոց զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք զնա" : Օրհնեցէք սուրբք և խոնարհք սրտիւք զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" :

...the Lord; bless and exalt him [forever]. Bless the Lord, cold and heat, dew and snowstorm; bless and exalt [him forever]. Bless the Lord, ice and frost, rime and snow; bless and exalt [him forever]. Bless the Lord, days and nights, light and darkness; bless and exalt [him forever]. Bless the Lord, clouds and lightnings, and the earth; bless and exalt [him forever]. Bless the Lord, mountains, hills, and all plants of the earth; bless and [exalt him forever]. Bless the Lord, fountains, seas, and rivers; bless and exalt him [forever]. Bless the Lord, whales and all living creatures that are in the waters, and birds of heaven; bless [and exalt him forever]. Bless the Lord, wild beasts and cattle, and sons of men; bless and [exalt him forever]. Let Israel bless the Lord; let it bless and exalt him forever. Bless the Lord, O priests; bless and exalt him forever. Bless the Lord, O servants of the Lord; bless and exalt him forever. Bless the Lord, O spirits and souls of the righteous; bless and exalt him [forever]. Bless the Lord, O holy and humble of heart; bless and exalt [him forever].

zham-218.png

PRINTER

183

183

TEXT

()րհնեցէք Անանիա Ազարիա և Միսայ- էլ զՏէր . օրհնեցէք և բարձր արարէք" : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե- նից . Ամէն :

[O]rhaniah, Azariah, and Mishael, bless the Lord: bless and exalt [Him]. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

()րհնեցէք ամենայն արարածք զարա- րիչն արարածոց, զՏէրն տերանց, զԹագա- ւորն թագաւորաց, զԱստուածն աստուծոց : ()րհնեցէք՝ գովեցէք՝ բարեբանեցէք • զի քաղցր է , զի յաւիտեան է ողորմութիւն նորա :

Bless, all creatures, the Creator of creations, the Lord of lords, the King of kings, the God of gods. Bless, praise, [and] extol [Him], for He is sweet, for His mercy [endures] forever.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Holy Resurrection of Christ. *Harc■* [Fathers canticle] *šarakan* (hymn). First Mode.

TEXT

Ո՛ր ե՛կիր ՚ի փըրկութի՛ւն տիե՛զե րաց թա՛գաւո՞ր յաւի՛տենի՛ց ՔՐԻՍՏՈ՛Ս • զքե՛զ փառաւո՛րե՛մք Աստըուա՛ծ հա՛րցըն մե՛րո՛ց : Յանձն առե՛ր ը՛զչարչարա՛նըս կա՛մա՛ւորա՞պէ՛ս . և՛ ըզմա՛հ ճաշա՛կեցե՛ր

[You] who came for the salvation of the universe, eternal King, Christ: we glorify You, God of our fathers. You willingly took the sufferings upon Yourself, and tasted death

PRINTER

184

[Page] 184

TEXT

վասըն մեր • զքե՛զ փառա՛": կընքեցա՛ր վիմով ՚ի գե՛րեզմանի՛ • և՛ լո՛ւծե՛ր ըզ կնի՛ք մա՛Հո՛ւ յանցանա՛ց. զքե՛զ փառա՛": գ. ()րհնեցէք ամենայն գո՛րծը՛ք Տե՛առն ը՛զ Տէր օրհնե՛ցէ՞ք բա՛րձր ա՛րարէ՛ք ը՛զնա՛ յաւիտեա՛ն : () յարո՛ւցեա՛լն ՚ի մեռե՛լո՛ց ՔՐԻՍՏՈ՛Ս Ա՛ստըուա՛ծ . ո՛ր ը՛զ մա՛Հ խափա՞նեա՛ց յա՛րութեամբն ի՛ւ րո՞վ. բա՛րձր": () ըսքանչելի՛ Յա՛րութիւ նը՛ն Քրիստոսի՛ Ա՛ստուծո՛յ . ա՛մե՛նայն ժո՛ղո՞վո՛ւրդք բա՛րեբանելո՞վ. բա՛րձր":

...for our sake; we glorify you! You were sealed with a rock in the tomb, and you broke the seal of the death of transgressions; we glorify you! *Tone 3.* Bless the Lord, all works of the Lord; bless and exalt him forever! Christ God, the One risen from the dead, who destroyed death by his Resurrection; exalt [him forever]! All [you] peoples, blessing in praise the wondrous Resurrection of Christ God; exalt [him forever]!

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՑ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

CANON OF THE HOLY ARCHANGELS: *HARC■* [Fathers hymn]. *ŠARAKAN* (hymn), SENIOR SIDE.

TEXT

Հ. գկ . Անըսկի՛զբն Հա՛յր • ա՛ռաջի՛ն լոյս ա՛նճա՛ռելի՛ • որ ՚ի լո՛ւսոյ՛ լո՛յս նե՛րգոր ծեա՛լ զիմանա՛լեաց գոյա՛կսն • ը՛զքե՛զ օրհնե՛մք Ա՛ստը՞ուած Հա՛րցըն մերո՛ց : Է՛ակի՛ցըդ Հօ՛ր • ՚ի՞ լո՛ւսոյ լոյս ծա՛ գո՛ւմն Ո՛րդի՛ • որ արա՛րե՛ր ՚ի պա՛շտօ՛ն

Harc■ [canticle of the Fathers], Tone 8 (Gk): Unoriginate Father, primal unutterable Light, who from Light brought forth Light [and] fashioned the beings of the intelligible realm: we bless You, God of our Fathers. Consubstantial with the Father, Light from Light, beaming Son, who made for ministry...

zham-220.png

PRINTER

185

[Page] 185

TEXT

փառա՛ց քոց զհրե՛ղի՛նացըն զօ՛րս • ը՛զքե՛զ":

... of Your glory, the hosts of the fiery [beings]... You...

TEXT

'Ի՞ Հօրէ՛ բըղխո՛ւմն փա՞ռակի՛ց Որդւոյ

[Thou who art the] procession from the Father, co-glorified with the Son

TEXT

Հո՞գի՛դ անե՛ղ • ո՛ր ըստե՛ղծե՛ր 'ի յո՛գիս

[O] Uncreated Spirit, who didst create into souls,

TEXT

կա՛տարեա՛լ զհոգե՛ղի՛նացըն դա՛ս • ը՛զ

[Having] perfected the ranks of the spiritual [hosts], the...

TEXT

քե՛զ օ՞րհնե՛մք Ա՛ստը՞ուած" :

Thee we bless, [O] God.

TEXT

Գ. Օրհնեցէ՛ք ամենայն գո՛րծը՛ք Տեա

III. Bless [the Lord], all [ye] works of the Lord...

TEXT

ոըն ըզՏէ՛ր օրհնեցէ՛ւք բա՛րձր ա՛րա՛

[... of the Lo]rd, bless the Lord, highly exalt [Him...]

TEXT

րէ՛ք զնա՛ յաւիտեա՛ն : Ե՛րկնայի՛ն

[...exalt] Him forever. Heavenly...

TEXT

զը՛ւարթո՛ւնք հրե՛շտակք և՛ հրե՞շտա՛կա

[the] Watchers, angels and archa[ngels]

TEXT

պե՛տք • վերի՛ն պե՛տութի՛ւնք • բա՛րձր

Princes, supernal principalities, exalted...

TEXT

ա՛րա՛րէ՛ք ըզՀա՛յրն երկնա՛ւո՛ր :

[Praise] the heavenly Father.

TEXT

Ա՛նմարմնո՛ց բա՛զմութիւնք՝ իշխանո՛ւ

Multitudes of the incorporeal [hosts], principaliti[es]—

TEXT

թի՛ւնք զօրութիւնք • անմա՛հ տէ՛րութի՛ւ

[...authori]ties, powers; immortal lordshi[ps...]

TEXT

նք • բա՛րձր ա՛րա՛րէ՛ք զՔՐԻՍՏՈ՛Ս

... Exalt Christ!

TEXT

թագա՛ւո՛րն : Վե՛ցթևեա՛ն Սե՛րովբէ՛ք

[the] King. The six-winged Seraphim

TEXT

քառա՛կե՛րպեա՛ն Քե՛րովբէ՛ք • աթո՛ռք

[O] four-formed Cherubim, Thrones,

TEXT

ա՛նեղի՛մն • բա՛րձր ա՛րա՛րէ՛ք ըզ

Of the Uncreated [One]. Exalt the...

TEXT

Հոգի՛ն ճըշմա՛րիտ :

[The] Spirit of truth.

zham-221.png

PRINTER

186

[Page] 186

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Canon of the Holy Prophets. *Harc■* [“Fathers” hymn]. *Šarakan* [hymn] in the Fourth Mode.]

TEXT

Հ. ԴՁ. Ո՛ր ընդ հողեղէ՛ն բնութե՛ան մերո՛յ խա՛ռնեցեր ը՛զբա՛նա՛կա՛ն հո՛գի՛ս . ու նե՛լ զօ՛րո՛ւթի՛ւն ը՛նդո՛ւնելո՛յ . զԱստուածայի՛՛ն և զհո՛գևո՛ր ը՛զշնո՛րհս ի՛ջեալ ՝ի՛ վե՛՛րո՛ւստ • օ՛րհնեա՛լ Տէ՛ր Ա՛ս- տը՛ուած հա՛՛րցըն ը՛մերո՛ց : Ո՛ր շնորհե՛ցե՛ր մաքուր հո՛գւոց յԻսրայէ՛լի զհո՛գի մա՛ր գա՛րէ՛ո՛ւթե՛ան. որո՛վ ծա՛նո՛ւցե՛ր յա՛ ռա՛ջագո՛յն . բազմապա՛տի՛կ օրի՛նակօք զա՛նճա՛ռելի՛ խո՛րհո՛ւրդ քո՛ մարդե՛ղո՛ւ թեա՛նդ. օ՛րհնեա՛լ" : Ո՛ր զանե՛ղ գոյիդ լի՛ նելութի՛ւն ի՛բրև զեղեա՛լ տեսանէի՛ն . յա՛ռա՛ջնո՛րդա՛կա՛ն մի՛տը՛ս նո՛ցա՛ . տըպա ւո՛րեա՛լ Հոգիդ ը՛զկերպա՛րա՛ն իրի՛ն գե րագո՛յն հրա՛շի՛ւք ՝ի՛ վեր քա՛ն ը՛զբա՛ն . օ՛րհնեա՛լ Տէ՛ր Ա՛ստը՛ուած" : Գ. Օրհնեցէք ամենայն գո՛րծը՛ք Տե՛առն ըզՏէ՛ր օ՛րհնեցէք բա՛րձր ա՛րարէք ը՛զնա՛

[Harc■ (Fathers), Tone] 8: O You who blended rational souls with our earthy nature, to have the capacity to receive the divine and spiritual graces descended from on high: Blessed [are You], Lord God of our fathers! O You who bestowed upon pure souls in Israel the spirit of prophecy, by which You made known beforehand through manifold types the ineffable mystery of Your

Incarnation: Blessed [are You]... O You whose uncreated essence's coming-to-be they saw as having [already] come to pass, Your Spirit having imprinted upon their sovereign minds the form of the reality by supreme wonders beyond words: Blessed [are You], Lord God... [Gorc■k■ (Works)]: Bless the Lord, all works of the Lord; bless [and] exalt Him!

zham-222.png

PRINTER

187

[Page] 187

TEXT

յանիտեա՛ն: Ընդ աւետաւորսն յառա՛ջագոյն փըրկո՛ւթեան մերո՛յ. ծա՛փս հարէ՛ք եկեղեցի՛ք հեթանո՛սաց աղաղա՛կելով. ըզՏէ՛ր օ՛րհ: Ընդ տեսա՛նողաց մարգարէից հի՛նն Ի՛սրայէլի. քահա՛նայք նորոյ ո՛ւխտի՛ս ըսպասա՛ւորք • ըզ Տէ՛ր:

...unto eternity! With the fore-heralds of our salvation, clap your hands, O churches of the Gentiles, crying aloud: Bles[s] the Lord! With the visionary prophets of ancient Israel, O priests [and] ministers of this New Covenant: [Bless] the Lord!

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Order of Service]

RUBRIC

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ

[OF] REPENTANCE

RUBRIC

ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Harc■ [Fathers hymn]. Šarakan [canon hymn], First Tone.

TEXT

աձ. Որ հայի՛ս քա՛ղցրութեամբ յա՛րարածը՛ս քո՛ Հայր ամենակա՛լ. օ՛րհնեալ ես Ա՛ստըուած հա՛րցըն մերո՛ց : Ո՛ր իջե՛ր

՝ի փը՛րկե՛լ զարա՛րածըս քո՛ Ո՛րդի՛դ մի՛ածի՛ն • օ՛րհ՛: Որ խնամե ս տե՛սչութեա՛մբ զարա՛րածըս քո՛ Հո՛գի՛դ ճըշմարի՛տ • օ՛րհնեալ ես Ա՛ստըուած՛:

Tone 1 (aj): You who look with sweetness upon your creatures, Almighty Father; blessed are you, God of our fathers. You who descended to save your creatures, Only-begotten Son; blessed [are you, God of our fathers]. You who care with providence for your creatures, true Spirit; blessed are you, God [of our fathers].

TEXT

դ . Օնրհեցէք ամենայն գո՛րծը՛ք քո՛ ը՛զքեզ օրհնե՛ն : Որ յո՛չընչէ գոյա՛ցուցե՛ր զե՛րկինս և՛ զե՛րկիր • յի՛շեա՛ զմե՛զ Տէ՛ր մարդասի՛րութեամբըդ քո՛ • ամե՛

[Tone] 4. Bless [the Lord], all your works bless you. You who brought into being from nothing the heavens and the earth, remember us, Lord, in your love for mankind. Amen.

zham-223.png

PRINTER

188

[Page] 188

TEXT

նա՛յն : Ո՛ր անդադար փա՛ռա՛բանի՛ս ՝ի քո՛ յարա՛րա՛ծո՛ց . ընկա՛լ զաղա՛չա՛ նըս սուրբ Եկե՛ղե՛ցւո՛յ քո՛ . ա՛մե՛նա՛յն :

...all. You who are ceaselessly glorified by your creatures, receive the supplications of your holy Church, all...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: CANON OF ALL THE APOSTLES. *HARC■* [FATHERS]. *ŠARAKAN* [HYMN] IN THE FIRST TONE.

TEXT

Հ • ԱՁ • Էակից Բա՛նդ Հօ՛ր և՛ Հո՛գւո՛յն . ո՛ր իջե՛ր ՚ի յե՛րկնից ՚ի՛ փը՛րկութիւն ազգի մա՛րդկա՛ն . Ա՛ստը՛ուած հա՛րցըն մերո՛ց : Ո՛ր պահեցե՛ր յա՛ղթօղ ըզճըգնութի՛ւն սրբոց ա՛ռաքե՛լո՛ցն . ա՛յսօ՛ր և մե՛ք ընդ նոսի՛ն ցընծո՛ւթեամբ՛ օրհնե՛մք ը՛զքե՛զ . Ա՛ստը՛ ուած" : Ո՛ր առա՛ւե՛լ բա՛րձրա՛ցեա՛լդ ե՛ս յա՛ւիտենի՛ց . ա՛յսօր ընդ դա՛ս վը՛կայի՛ց քո՛ց բարեբանե՛մք ը՛զ քե՛զ . Ա՛ստը՛ուած" : Գ • Օրհնեցէք ամենայն գո՛րծը՛ք Տեառն ը՛զՏէր օրհնե՛ցէ՛ք բա՛րձր արարէ՛ք ըզնա յաւիտեա՛ն : Ո՛ր ընտրեա՛ց զե՛րանելի՛ առա՛քեա՛լսն և՛ նոքօ՛ք ո՛րսա՛ց ՚ի հա՛ւա՛տս ը՛զտիե՛զե՛րըս Քրիստոս . բա՛րձր" : Ո՛րք

H [= *Harck■*, "Fathers" *šarakan* (hymn)]. Tone 1 (AJ). Word consubstantial with the Father and the Spirit, who descended from heaven for the salvation of humankind, God of our fathers. Who preserved victorious the ascetical struggle of the holy apostles; today we too with them praise You with exultation, God [of our fathers]. You who are exceedingly exalted from eternity; today with the ranks of Your witnesses we extol You, God [of our fathers]. G [= *Gorc■k■*, "Works" *šarakan* (hymn)]. All [ye] works of the Lord, bless the Lord, praise [and] exalt Him forever. Christ, who chose the blessed apostles and through them caught the universe unto faith, exalt [Him forever]. Who

zham-224.png

PRINTER

189

[Page] 189

TEXT

ըզխաւա՛ր կռապաշտութեանցըն վանե ցի՛ն և՛ ըզլո՛յս գիտութե՛ան ընդհանո՛ւր յերկի՛ր ծաւալե՛ցի՛ն . ընդ նոսի՛ն բա*ր":

They banished the darkness of idolatries and spread the light of knowledge throughout the whole earth. With them, inter[cede]...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՚Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

CANON FOR ALL THOSE WHO HAVE FALLEN ASLEEP IN CHRIST

RUBRIC

ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Harc■ [Patristic Canticle / Hymn of the Fathers], *šarakan* (hymn) in the First Mode.

TEXT

Հ. ԱՋ. Օրհնեա՛լ ես դո՛ւ Քրի՛ստոս • որ յա՛րեա՛րդ ՚ի մեռելո՛ց ողո՛րմա՛ծ և կոխե ցե՛ր ը՛զմա՛հ . Տէ՛ր Ա՛ստղուա՛ծ հա՛ր ցը՛ն մերո՛ց : Ո՛ր մահկա՛նա՛ցուացս կեա՛նքդ ե՛ս . զհո՛գի՛ս նընջեցե՛լոց մեր ընկա՛լ. Տէ՛ր Ա՛ստղուա՛ծ": Ջ որս փոխեցե՛ր յա՛շ խարհէն կե՛նդա՛նեա՛ց • հանգը՛ստեա՛ն ար ժանա՛ւորեա՛ . Տէ՛ր Ա՛ստղուա՛ծ":

Harce [*Harc■* – "Fathers" hymn / šarakan] Tone 1 (A3). Blessed are you, Christ, who arose from the dead, [O] merciful one, and trampled down death, Lord God of our fathers. [You] who are the life of us mortals, receive the souls of our fallen asleep [departed], Lord God. Those whom you have transferred from the world of the living, make worthy of rest, Lord God.

TEXT

Գ , Օրհնեցէք ամենայն գո՛ործը Տե՛առն ըզՏէ՛ր օրհնե՛ցէք • և՛ բա՛րձր արա՛ րէ՛ք ըզնա՝ յաւի՛տեա՛ն : Ե՛ցէք Ո՛ր գա՛լո՛ցն է զօրո՛ւթեամբ բա՛զմա՛ւ . ազդ մա՛մբ ձա՛յնի՛ կենագո՛րծէ՛ ըզնընջե՛ցեալ սըն • ըզՏէ՛ր օրհ": Ե՛րգէ՛ Ա՛ղաչե՛մք ը՛զ

3. Bless the Lord, all you works of the Lord; bless and exalt Him forever. [Bless] Him: He who is to come with great power, by the proclamation of [His] voice brings the sleeping to life; bless the Lord. He sings: We beseech [thee]...

zham-225.png

PRINTER

190

TEXT

քե՛զ բարե՛րար • Հանգո՝ զհո՛գի՛ս ծա ռայի՛ց քո՛ց ընդ սուրբըս քո՝. օրհնե՛ս ցուք և՛ բա՛րձր ա՝րա՛սցո՛ւք զանո՝ւն քո՛ յաւի՛տեա՛ն:

[To] you, O Beneficent One: Give rest to the souls of your servants with your saints; let us bless and exalt your name forever.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՀԱՐՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Canon of the Fathers (Harc■) for All the Martyrs. *Šarakan* (hymn) [in the] First Mode.]

TEXT

Հ. ԱՁ. Ը՛զ քեզ ա՛րդա՛րև՛ ուղի՛ղ դատա՛ւո՛ր 'ի՛ մէջ սրբո՛ց քո՛ց բա՛րե՛բանի՛ս • Հա՛ր ցրն մերո՛ց Աստը՛ուած օրհնեա՛լ ե՛ս յա՛ւի տեա՛ն: Ը՛զ քեզ ո՛ր 'ի հնոցն իջե՛ր ապա՛ ւէ՛ն . խոնարհեա՛լ 'ի գունդըս մարտի՛րո սաց գո՛վի՛ս . հա՛րցըն": Ը՛զ քեզ որ ահա՛ւո՛ր թագաւո՛ր յա՛ւիտենի՛ց . այսօր ընդ դա՛սս վըկայի՛ց քոց բարե՝բա՛նե՛մք • հա՛րցըն": Գ . Օրհնեցէք ամենայն գո՛րծը՛ք Տե՛առն ը՛զՏէր օ՝րհնե՛ցէք • բարձր ա՛րարէ՛ք ըզնա՛ յաւի՛տեա՛ն : Ա՛նբաւելի՛ն ե՛րկնից և՛ հրեղի՛նա՛ց 'ի հողեղինա՛ց հաճեցա՛ւ ընտրե՛լ իւր զինա՛ւո՛րս • բարձ": Ուստի և մե՛ք հա՛

[Canticle of the] Fathers (*harc■*), Mode 1 (*aj*): You, the just and upright Judge, are praised in the midst of your saints: God of our fathers, blessed are you forever. You who descended into the furnace as a refuge, stooping down into the ranks of the martyrs, are praised: [God of] our fathers... You who are the awesome eternal King, today we praise together with the ranks of your witnesses: [God of] our fathers... [Canticle of] Blessings (*■rhnut■iwn*): Bless the Lord, all you works of the Lord; bless and exalt him forever. He who is incomprehensible to the heavens and to the fiery beings was pleased to choose for himself soldiers from among the earthly beings: Exalt... Wherefore, we also, ha...

PRINTER

191

191

TEXT

ւատա՛ցեալքըս ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ Աստո՛ւծոյ . ընդ նոսին խընդրե՛լով ըզթո՛ղութիւն մեղա՛ց մե՛րո՛ց . բարձր ա՛րարէք ըզ":

[We,] the believers in Christ God, with them asking for the remission of our sins, exalt the...

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Զկնի հարցին :

RUBRIC: Proclamation (*k■aroz*) after the [Hymn of the] Fathers (*harc■*).

TEXT

Եկեալքս ամենեքեան 'ի սուրբ կաթու- ղիկէ և առաքելական Եկեղեցի, աղաչես- ցուք զմիածին Որդին Աստուծոյ, զՏէրն մեր և զՓրկիչն ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Որ էջ փառօք Հօր 'ի մէջ Հնոցին, և փրկեաց զերիս մանկունսն 'ի Քաղդէացւոց անտի : Լու- սաւոր և սուրբ պահեսցէ զմիտս մեր . զի մի երբէք խաբիցուք մեք 'ի մեղաց, և 'ի ցան- կութենէ աշխարհի : Այլ արժանի եղիցուք պահել զպատուիրանս նորա . առնուլ ըզ- պսակն լուսոյ և կենաց 'ի յանձինս մեր : Օ որ խոստացաւ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր . կեցո և ողորմեա :

Having gathered together, all of us, into the holy, catholic, and apostolic Church, let us beseech the Only-begotten Son of God, our Lord and Savior JESUS CHRIST, who descended with the glory of the Father into the midst of the furnace and delivered the three youths from the Chaldeans: may He keep our minds luminous and holy, so that we may never be deceived by sin and by the lust of the world, but rather that we may become worthy to keep His commandments [and] to receive upon ourselves the crown of light and of life, which He, the true God, JESUS CHRIST our Lord, promised to His beloved.

Save [us] and have mercy.

zham-227.png

PRINTER

192

[Page 192]

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*ma■t■ank■*]

RUBRIC

ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ

RUBRIC: [For] Sundays

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ԱՅԼՈՑ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻՑ

[FOR] OTHER DOMINICAL FEASTS

TEXT

Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա :

Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

TEXT

Հզօր՝ յաղթօղ՝ սքանչելագործ , սուրբ

Mighty, victorious, wonder-working, holy

TEXT

մեծի Յարութեանն ՔՐԻՍՏՈՍԻ Աստուծոյ

of the Great Resurrection of CHRIST, God

TEXT

մերոյ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ,

[to] our [God] is befitting glory, dominion, and honor,

TEXT

այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից :

Now and always, and unto the ages of ages.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*ma■t■ank■*]

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

RUBRIC: [Canon] of the Martyrs.

TEXT

Ցօղեա Տէր զցօղ բարերար ողորմու-

Dew [down], O Lord, the beneficent dew of [Your] merc[y...]*

TEXT

թեան քոյ ՚ի մեղուցեալ անձինս մեր . շիջո

[... of] your [grace/mercy] upon our sinful souls; extinguish [...]

TEXT

զբոց Հնոցի յանցանաց մերոց · և փրկեա ըզ-

the flame of the furnace of our transgressions, and deliver [...]

TEXT

մեզ ՚ի յաւիտենական Հրոյն : Արա արժանի

us from the eternal fire. Make [us] worthy

TEXT

ընդ երիս սուրբ մանկունսն՝ և ընդ երա-

with the three holy youths, and with the bles[sed...]

TEXT

նելի սուրբ վկայսն՝ օրհնել զքեզ և գովել,

[... praise]worthy holy martyrs, to bless you and to praise [you],

TEXT

և քեզ գոհութիւն և փառս մատուցանել

and to offer thanksgiving and glory to you

TEXT

Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և

[Glory to] the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and

TEXT

միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

now and always, and unto the ages of ages. Amen.

zham-228.png

PRINTER

195

195

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: Supplication of the Fasts

TEXT

Ցօղեա՛ Տէր զցօղ բարերար ողորմու- թեան քոյ ՚ի մեղուցեալ անձինս մեր . շիջո՛ զբոց հնոցի յանցանաց մերոց . և փրկեա՛ ըզ-մեզ ՚ի յաւիտենական հրոյն : Արա՛ արժանի ընդ երիս սուրբ մանկունսն՝ և ընդ երանելի սուրբ վկայսն՝ օրհնել զքեզ, գովել և ասել: Աստուած քաւեա՛ զիս զմեղաւորս : Աստուած քաւեա՛ զիս զմեղաւորս : Աստուած քաւեա՛ զիս զմեղաւորս ՚ի մեղաց, և կեցո՛ :

Sprinkle, O Lord, the beneficent dew of your mercy upon our sinful souls; quench the flame of the furnace of our transgressions, and deliver us from eternal fire. Make [us] worthy, along with the three holy youths and with the blessed holy martyrs, to bless you, to praise [you], and to say: God, expiate me, a sinner. God, expiate me, a sinner. God, expiate me, a sinner, from sins, and grant [me] life.

RUBRIC

Ե Ր Գ ՄԱՐԻԱՄՈՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ

RUBRIC: C A N T I C L E O F M A R Y, T H E M O T H E R O F G O D

TEXT

Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր, և ցըն- ծասցէ հոգի իմ Աստուծով փրկչաւ իմով : Այց արար ՚ի վերայ խոնարհութեան ա- ղախնոյ իւրոյ, այսուհետև երանիցեն ինձ ամենայն ազգք : Արար ընդիս մեծամեծս հզօրն, և սուրբ է անուն նորա : Ողորմութիւն արար ազգաց յազգս երկիւ-

“My soul doth magnify the Lord, and my spirit hath rejoiced in God my Savior. He hath visited the lowliness of His handmaiden; henceforth all generations shall call me blessed. The Mighty One hath done great things for me, and holy is His name. He hath shown mercy from generation to generation to those that fear [Him]…”

zham-229.png

PRINTER

194

194

TEXT

ղամաց իւրոց , արար զօրութիւն բազկաւ իւրով : Ցրուեաց զամբարտաւանս ՚ի մտաց սրտից, և քակեաց զհզօրս յաթոռոց : Ո խոնարհս բարձրացոյց՝ զկարօտս ելից բարութեամբ , և զմեծատունս արձակեաց ունայնս : Պաշտպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրոյ, յիշելով զողորմութիւն իւր : Որպէս խօսեցաւ առ Հարսն մեր՝ ընդ Աբ- րահամու և զաւակի նորա յաւիտեան :

[... of those who] fear him. He wrought strength with his arm; he scattered the proud in the imagination of their hearts, and cast down the mighty from their thrones. He exalted the humble; he filled the needy with good things, and sent the rich away empty. He helped Israel his servant, in remembrance of his mercy, as he spoke to our fathers, to Abraham and to his seed forever.

RUBRIC

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԶԱՔԱՐԻԱՅԻ ՀՕՐՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԿՐՏՉԻՆ :

RUBRIC: Canticle of Zechariah, the father of John the Baptist.

TEXT

Օրհնեալ Տէր Աստուած Իսրայէլի որ յայց ել, և արար փրկութիւն ժողովրդեան իւրոյ : Յարոյց մեզ եղջիւր փրկութեան ՚ի տանէ Դաւթի ծառայի իւրոյ , որպէս խօսեցաւ բերանովք սրբոցն որ յաւիտենից մարգա- րէքն էին : Փրկութիւն ՚ի թշնամեաց մերոց , և ՚ի ձե- ռաց ամենայն ատելեաց մերոց : Առնել ողորմութիւն առ Հարսն մեր , և յիշել զկտակարանս սրբութեան իւրոյ : Երդումն զոր երդուաւ Աբրահամու Հօր մերոյ , տալ մեզ առանց երկիւղի զփրկու- թիւն ՚ի թշնամեաց մերոց :

Blessed is the Lord God of Israel, who has visited and wrought salvation for His people; [And] has raised up a horn of salvation for us from the house of David, His servant, as He spoke by the mouth of the holy ones who were His prophets from of old: Salvation from our enemies, and from the hand of all who hate us; To perform mercy toward our fathers, and to remember His holy covenant; The oath which He swore to Abraham our father, to grant us, without fear, deliverance from our enemies;

zham-230.png

PRINTER

195

195

TEXT

Պաշտել զնա սրբութեամբ և արդարու- թեամբ առաջի նորա, զամենայն աւուրս կե- նաց մերոց : Եւ դո՛ւ մանուկ՝ մարգարէ բարձրելոյն կոչեսջիք , գնասցես առաջի Տեառն պատ- րաստել զճանապարհս նորա : Տալ զգիտութիւն փրկութեան ժողովր- գեան իւրոյ , ՚ի թողութիւն ամենայն մեղաց մերոց : Վասն գթոյ ողորմութեան Տեառն Աս- տուծոյ մերոյ՝ որով երևեցաւ մեզ արեգակն ՚ի բարձանց, լուսաւոր առնել զխաւար մեր : Ծագել լոյս ՚ի վերայ այսոցիկ , որ նըս- տեաք ՚ի խաւարի և ՚ի ստուերս

մահու , ուղղել զոտս մեր 'ի ճանապարհս խաղաղու- թեան :

To serve him in holiness and righteousness before him all the days of our life. And you, child, shall be called the prophet of the Most High, for you shall go before the Lord to prepare his ways; To give knowledge of salvation to his people, for the remission of all our sins, Through the tender mercy of the Lord our God, whereby the sun from on high has appeared unto us, to enlighten our darkness; To cause light to shine upon those of us who were sitting in darkness and in the shadow of death, to direct our feet into the ways of peace.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՍԻՄԷՈՎՆԻ ԾԵՐՈՒՆՒՈՅՆ :

PRAYER OF SIMEON THE AGED:* * [i.e., The Canticle of Simeon / *Nunc dimittis*]

TEXT

Արդ՝ արձակեա՛ զծառայս քո Տէր՝ ըստ բանի քում 'ի խաղաղութիւն , զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն քո՝ զոր պատրաստեցեր առաջի ամենայն ժողովրդոց : Լոյս յայտնեցար Հեթանոսաց , և փառք ժողովրդեան քում Իսրայէլի : Փառք Հօր և Որդւոյ": այժմ և միշտ և":

Now dismiss your servant, O Lord, according to your word, in peace; for my eyes have seen your salvation, which you have prepared before all peoples: a light revealed to the Gentiles, and the glory of your people Israel. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit, both] now and always and [unto the ages of ages. Amen.]

zham-231.png

PRINTER

196

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Holy Resurrection of Christ. *Mecac■usc■■* [Magnificat]. *Šarakan* [hymn] in the First Tone.

TEXT

Յանճառ փառա՛ց խո՛նարհեցա՛ր ՚ի՛ մեր բը՛նո՛ւթիւնը՛ս . Բա՛նդ Ա՛ստղուած և՛ մա՛րմնացա՛ր ՚ի սը՛րբո՛յ կուսէ՛ն : Ե՛ւ ծնա՛ր ՚ի սուրբ կուսէ՝ անա՛պական մարմ նո՛վ . ը՛զքե՛զ անդա՛դա՛ր բա՛րե՛բա նեա՛լ . մե՛ծա՛ցուցանեմք : Ա՛յսօ՛ր զե՛ կեա՛լդ ՚ի փըրկութի՛ւն ա՛զգի մարդկա՛ն . մի՛աբանո՛ւթեա՛մբ ամե՛նեքեա՛ն . մե՛ծա՛ ցուցանեմք :

From ineffable glory You condescended into our nature, God the Word, and became incarnate of the holy Virgin. And You were born of the holy Virgin with an incorruptible body; continually blessing You, we magnify [You]. Today, [You] who came for the salvation of the human race, in unity we all magnify [You].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՑ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] CANON OF THE HOLY ARCHANGELS. *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn]. *Šarakan* (hymn) in the First Mode.

TEXT

Մա՛յր և կո՛յս ա՛ղախի՛ն Քրի՛ստոսի . որ բարեխօսդ ե՛ս մի՛շտ աշխարհի՛ . քե՛զ ե՛րանե՛ն ա՛մենա՛յն ա՛զի՛նք : Մա՛քո՛ւր

Mother and virgin, handmaid of Christ, who are always intercessor for the world; all nations beatify you. Pure

ա՞ղաւնիի՛կ՝ և՛ հա՛րսն երկնի՛ց Մա՛րիա՛մ. տա՛ճար և՛ ա՛թո՛ռ Ա՛ստուծոյ Բանի՛ն . քե՛զ երա՛նե՛ն՝: Քև՛ հա՛ճեցա՛ն ի՛մա նալի՛քն ընդ հո՛ղեղէ՛նքս . և՛ քև՛ մե՛ր ձեցա՛ք ՝ի փա՛յտը՛ն կենա՛ց . քե՛զ՝:

[Pure] dove and bride of heaven, Mary, temple and throne of God the Word: [all generations] call thee blessed. Through thee the intelligible [beings] were reconciled with the earthly, and through thee we have drawn near unto the Tree of Life: [they call] thee [blessed].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON [Order of the Office]

RUBRIC

ՍՐԲՈՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

RUBRIC: [Of the] Holy Prophets

RUBRIC

ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

Mecac■usc■■ [Magnificat] • *Šarakan* [hymn], Fourth Tone.

TEXT

Ծ• ԴՁ. Ա՛նարա՛տ կոյս Աստուածա՛ծի՛ն Մա-րիա՛մ սը՛րբուհի՛ և մայր Քրի՛ստոսի • յա՛ր գա՛նդի՛ տարար զա՛նտա՛նելի՛ն ամենե՛ցու՛ն. օրհնո՛ւթեա՛մբ ըզքեզ Աստուա՛ծա՛՛ծի՛ն մե՛ծացուցա՛նե՛մք: Ը՛զ քեզ երկնայի՛ն դուռըն զո՛ր ետեսն Եզե՛կի՛է՛լ . և՛ ա՛սրըն զո՛ր ծա՛նեաւ Գեդէ՛օն • Սերո՛վբէ՛ հո ղեղէն վե՛հագոյն Քերո՛վբէ՛ից. օրհնու՛: Ե՛րի՛ս խորհո՛ւրդըս սո՛սկա՛լի՛ս ՝ի քե՛զ տե սանի՛ Աստուա՛ծա՛՛ծի՛ն . յըղո՛ւթի՛ւն անսե՛ռմնակա՛ն . ծնո՛ւնդ անա՛րա՛տ . կուսու

[Mode] 5: *Djayn* 4 (*Dts* / Tone 7). Spotless Virgin, Mother of God (*Astuacacin* / *Theotokos*), holy Mary and Mother of Christ; in [thy] womb thou didst bear the One uncontainable by all; with blessing we magnify thee, O Mother of God. Thee, the heavenly gate which Ezekiel saw, and the fleece which Gideon recognized; an earthly Seraph, higher than the Cherubim; with

bless[ing...]. Three awe-inspiring mysteries are seen in thee, O Mother of God: a seedless conception, a spotless birth, maiden[hood...]

zham-233.png

PRINTER

198

198

TEXT

թի՛ւն յե՛տ ծը֮նընդեա՛ն մը֮նալո՛վ անա՝ պա՛կա՛ն .
օրհնութեամբ զքեզ" :

...[-ity], remaining incorrupt after childbirth, with blessing [we...] you.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

CANON

RUBRIC

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ

RUBRIC: [Of] Repentance

RUBRIC

ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ, ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn], *šarakan* [hymn] of the First Mode.

TEXT

Մ.

[Supplication].

TEXT

ԱՁ. Ը՛զ քե՛զ ե՛րևեա՛լ դո՛ւռն ա՛ռ Եզե՛կիէլի՛ւ ը՛մա՛րգա՛րէի՛ւ . ընդ որ ո՛չ ո՞ք էանց եթէ ո՛չ Ա՛ստուած մի՞այն . Ա՛ստուածա՛ծի՞ն կո՛յս . օ՛րհնութեա՞մբ մեծա՛ցուցանե՛մք : Ը՛զ քե՛զ ո՛ր ՚ի՛ մո՛րենու՛ջն ա՛ռ Մովսիսի՛ւ ը՛մա՛րգա՛րէի՛ւ. ըզնո՛ր խորհուրդ կո՛ւսի՛ յայտնե՛ցե՛ր մա՛րդկա՛ն ա՞զգի՝ . օրհ" : Ը՛զ քե՛զ ո՛ր ՚ի

Հօրէ՝ ա՛նժամա՛նա՛կա՛պէ՛ս և՛ ՚ի մօրէ՛ անթա՛րգմա՛նա՛բա՛ր . ՚ի՛ ժա՛մանա՛կի՛ ծնընդեա՛ն ՚ի բոլո՛րի՛ց փը՛րկո՛ւթեան յայտնե՛ցա՛ր Ո՛րդի՛ բա՛րձրելո՛յն . օ՛րհ" :

[Tone] AJ (First Tone): Thee, revealed as the gate before the prophet Ezekiel, through which no one passed except God alone, [O] Virgin Theotokos (*Astuacacin* [Mother of God]), with blessing we magnify. Thee, who in the bush before the prophet Moses revealed the new mystery of the Virgin to the race of mankind, with [blessing we magnify]. Thee, who from the Father timelessly and from the Mother ineffably, in the fullness of time at [Thy] birth, wast revealed for the salvation of all, [O] Son of the Most High, with [blessing we magnify].

zham-234.png

PRINTER

199

199

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[FOR] ALL THE APOSTLES.

RUBRIC

ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn], *šarakan* [hymn] of the First Mode.

TEXT

Մ • Ա՛ձ • Այսօ՛ր ընո՞ւթք ժողո՞վուրդք • ցընծա՞ցէք բամբ ընդ գա՛լուստ Հոգւոյն սըրբոյ • մե՛ծացուցանելո՞վ զե՛լօղըն ՚ի Հօ՞րէ • Այսօ՛ր ցընծա՞ին առա՞քեալքն • զարդա՞րեալք բամբ ՚ի շնո՛րհաց Հո՛գւոյն սըրբոյ • մե : Այսօ՛ր ըզուա՛րճացա՞ին

արա՞րածք • ճըշմա՞րի՛տ բամբ ա գա՛լըստեա՞մբ Հո՞գւոյն սըրբոյ • մե :

[RUBRIC: *Mecac■usc■■* (Magnificat hymn). Tone 1.] Today, O natures [and] peoples, rejoice at the coming of the Holy Spirit, magnifying Him who proceeds from the Father. Today the apostles rejoiced, adorned by the graces of the Holy Spirit: [Magnifying...] Today the creatures were made glad by the true coming of the Holy Spirit: [Magnifying...]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՀԱՄՕՐԷՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՚Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

RUBRIC: For all who have fallen asleep in Christ.

RUBRIC

ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn], *šarakan* [hymn] of the First Mode.

TEXT

Մ • Աձ • Յարուցե՛լոյն ՚ի մե՛ռելոց բնա՛կարա՛ն մայր և՛ կոյս • որ ըզնընջեցեա՛լսըն յԱդամայ կե՛նագործէ անա՛պակա՛ն •

M[ecac■usc■■] (Magnificat), Tone 1 [Arajin Jayn]: Dwelling-place of the One risen from the dead, Mother and Virgin, who incorruptibly gives life to those who have fallen asleep from [the time of] Adam.

zham-235.png

PRINTER

200

[Page] 200

TEXT

զքե՛զ մեծացո՛ւցա՛նե՛մք որ օրհնեա՛լդ ե՛ս ՚ի կանայս : Ըրա՛րողի՛ն ե՛րկնի՛ և ե՛րկրի՝ եղեր տա՛ճա՛ր և ա՛ռա՛գա՛ստ . որ

ըզ նընջե՛ցեա՛լսըն մե՛ր հրե՛ղէ՛ն նորոգէ՝ . ըզ քե՛զ մեծա՛՛ : կերակրողին տի՛եզերա՛ց արբո՛ւցե՛ր ըզքո՛ սուրբ ը՛զկա՛թն . որ ըզ նընջե՛ցեա՛լսըն մե՛ր վե՛րըստի՛ն նո՛րոգէ՝ . զքե՛զ մեծա՛ցուցա՛նե՛մք ո՛ր օրհնեա՛լդ՛՛:

We magnify you, who are blessed among women. You became a temple and a bridal chamber for the Creator of heaven and earth, who renews our departed [as] fiery beings; we magnify you. You gave your holy milk to drink to the Nourisher of the universe, who renews our departed once again; we magnify you, who are blessed [among women].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ. ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: CANON OF ALL THE MARTYRS. *Mecac■usc■■* [Magnificat]. *Šarakan* [hymn] in the First Mode.

TEXT

Մ: ԱՁ . Որ զաւետի՛ս Հո՛գւոյն 'ի՛ հրեղէ՛ն ’ի՛ հրե՛շտակէ՛ն ընկալա՛ր . ո՛ւրա՛խ լե՛ր բե՛րկրեա՛լդ Տ՛էր ընդ քե՛զ Մա՛րիամ ա՛ն հարսնացեա՛լ: Անը՛սկի՛զբըն Բա՛նըն հաճե՝ ցա՛ւ առնուլ մա՛րդեղո՛ւթեա՛մբն ըսկի՛զբն ’ի՛ կուսէ՛դ . ՔՐԻՍՏՈ՛Ս Ա՛ստը՛ուա՛ծ թա՛ գաւորն յա՛ւի՛տենի՛ց : Աղաչե՛մք ը՛զ քե՛զ սո՛ւրբ Աստուա՛ծածի՛ն . առ ՔՐԻՍՏՈՍ

M[e■edi] (*me■edi*, liturgical melody/chant), Tone 1 (AYB-DZAT): You who received the good tidings of the Spirit from the fiery angel: Rejoice, O favored one, the Lord is with you, Mary, unwedded bride! The unoriginate Word was pleased to take a beginning through incarnation from you, O Virgin—CHRIST God, the eternal King. We beseech you, holy Mother of God (*Astowacacin*), [intercede] with CHRIST...

zham-236.png

PRINTER

TEXT

բա՛րեխօսեա՛ փը՛րկե՛լ ըզժո՛ղո՛վո՛ւրդս ի՛ւր . զոր գընեաց ա՛րեա՛մբն իւրով :

intercede to save his people, whom he purchased with his own blood.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Զկնի մեծացուսցէին :

LITANY: After the *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn].

TEXT

Սուրբ զԱստուածածինն՝ և զամենայն սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայր ՚ի յերկինս . զի կամեցեալ ողորմեսցի՝ և գթա- ցեալ կեցուսցէ զարարածս իւր : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա :

Let us make the holy Mother of God [*Astwacacin*] and all the saints intercessors before the Father in heaven, so that, being willing, He may have mercy and, having compassion, He may save His creatures. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ԵՒ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: Prayers of the Martyrs and of Fasts

TEXT

Ընկալ Տէր զաղաչանս մեր՝ բարեխօ- սութեամբ սուրբ Աստուածածնին անարատ ծնողի միածնի որդւոյ քոյ . և աղաչանօք ամենայն սրբոց քոց . և որոց այսօր է յիշա- տակ : Լուր մեզ Տէր , և ողորմեա . ներեա քաւեա և թող զմեղս մեր : Արժանաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Որդւոյ և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ , այժմ և միշտ և" :

Receive, Lord, our supplications through the intercession of the holy Mother of God, the immaculate bearer of your Only-begotten Son, and [through] the supplications of all your saints, and of those whose memory is [celebrated] today. Hear us, Lord, and have mercy; forgive, expiate, and remit our sins.

Make [us] worthy to glorify you with thanksgiving, with the Son and with your Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen].

zham-237.png

PRINTER

202

202

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ ԱՒՈՒՐՑ Զկնի մեծացուսցէին :

LITANY FOR SUNDAYS After the *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn]:

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն սուրբ տեղւոյս շինութեան , և բարեկարգութեան • զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն ժողովրդեանս՝ որք մտանեն ընդ դրունս սրբոյ Եկեղեցւոյ • զՏէր աղաչես": Տէր ողորմեա : Վ ասն ընդունելոյ զպաղատանս սոցա ըստ մեծի ողորմութեան իւրում՝ • զՏէր աղա": Տէր ողորմեա : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ Հաւատոյս մերոյ՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Օ անձինս մեր և զմիմեանս Տեառն ըս- տուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում՝. ասասցուք ամե- նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. For the building and good order of this holy place, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. For this people who enter through the doors of the holy Church, let us beseech [the Lord]. Lord, have mercy. For the acceptance of their supplications according to His great mercy, let us beseech [the Lord]. Lord, have mercy. Again, united in our true and holy faith, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. To Thee, O Lord, we commend [ourselves]. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say in unison: Lord, have mercy; Lord, have mercy;

Lord, have mercy.

zham-238.png

PRINTER

203

[Page] 203

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Դու ես թագաւոր յաւիտեանս յա- ւիտենից ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր : Եւ քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

You are King unto the ages of ages, CHRIST our God. And to You, with the Father and the Holy Spirit, is befitting glory, dominion, and honor, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԻՄԱՔԵՐԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ

RUBRIC: Hymn for the Gospel of the Myrrh-bearers

TEXT

Ե՛ղի՛ց ա՛նո՞ւնըն Տեա՛ռն օ՛րհնեա՛լ ՝ի՛ յայսըմ՝ Հետէ՛ մ՛ ա՛ մի՛նչև ՝ի՛ յա՛ւի՛տե՛ն : Օ՛րհնեցէ՛ք մանկունք ըզՏէ՛ր և օ՛րհ նեցէ՛ք զա՛ուն Տեառն : Ե՛ղիցի՛ անո՛ւն Տեառն օ՛րհնեա՛լ յայ սը՛մ՝ Հե՛տէ՛ մի՛նչև՛ ՝ի յաւի՛տեա՛ն : Յա՛րևելից մի՛նչ ՝ի՛ մուտն ա՛րևո՛ւ օ՛րհ նեա՛լ է՛ անո՛ւն Տեա՛ռն . ՝ի յա՛յ սըմ՝ Հետէ՛ մի՛նչև՛ ՝ի յա՛ : Փա՛ռք և՛ երկրպագութի՛ւն Հօ՛ր և՛

Blessed be the name of the Lord from this time forth, even for evermore. Praise the Lord, O children, and praise the name of the Lord. Blessed be the name of the Lord from this time forth, even for evermore. From the rising of the sun unto the setting of the sun, blessed is the name of the Lord, from this time forth even unto [eternity]. Glory and worship to the Father, and [to the Son, and to

the Holy Spirit...]

zham-239.png

PRINTER

204

204

TEXT

Ո՛րդւոյ և՛ սըրբո՛ւթեայ Հո՛գւո՛յն. և ա՛յժմ և մի՛շտ և յաւիտեա՛նըս յաւի տե՛՛նից ա՛՛մէն. ՚ի յա՛յսըմ հե՛տէ մի՛նչև ՚ի յա՛ւի՛տեա՛՛ն: Ա՛րի՛ Տէ՛ր օ՛գնեա՛՛ւթոյ մե՛լա՛րդզ, և՛ փը՛րկեա՛վ զմե՛՛ղթա՛՛բ/ւմի՛յաամբզ. վա՛ սըն ա՛՛նուա՛՛վիդ քո՛ւմ մթ՛այ : Ա՛րի և՛ մի՛ մերժե՛՛ւթը ը՛զմե՛լմ՛զ ի՛՛սպա՛;մծթ՛է ռ . վա՛սն ա՛նո՛ ւա՛՛միդ քո՛ւմյ : Թա՛գաւո՛րե՛սցէ՛ Տէ՛ր յա՛ւի՛տեա՛՛ի ոթ.՚՛/՛րւ·՚իդ՛մմ՛շիիա՛ն : Աստըո՛ւա՛ծ քո՛ սիօ՛ն յազգէ՛ յա՛՛իւոի՛՛վմն;!մ՛ոս ւմ!զզ : Օ՛րհնեա՛ ա՛՛նձն ի՛մ ը՛զՏէ՛՛րոոմ՛ո նո՛րմյմ՛թի!ր . օ՛րհնե՛ցի՛ց ըզՏէ՛ր կե՛ն - դանութե՛ան ի՛մո՛՛ոյ : </text> </data> ```

[Glory to the Father, and to the] Son, and to the Holy Spirit, both now and always, and unto the ages of ages. Amen. From this time forth and forevermore. Arise, Lord, help us, and deliver us for the sake of Thy name. Arise, and do not cast us off forever, for the sake of Thy name. The Lord shall reign forever, Thy God, O Zion, from generation to generation. Praise the Lord, O my soul! I will praise the Lord in my life [all my days].

zham-240.png

PRINTER

205

[Page] 205

RUBRIC

ԱԻԵՏԱՐԱՆՔ ԻԻՂԱԲԵՐԻՑ ԸՍՏ ՈԻԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ • ԻԸ : Հ • 1 :) ԱԻԱԳ ԿՈՂՄ ԵԻ ՎԵՐՋ

Սարկաւագն : ()րթի՛ : Քահանայն : Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Դպիրն : Եւ ընդ հոգւոյդ քո՛ւմ: Սարկաւագն : Ե՛րկիւղածութեա՛մբ լուարո՛ւք: Քահանայն : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ" : Դպիրն : Փա՛ռք քեզ Տէ՛ր Ա՛ստուած մե՛ր: Սարկաւագն : Պռո՛սխո՛ւմէ՛ : Դպիրն : Ասէ Ա՛ստը՛ուա՛ծ : Վասն Յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Gospels of the Myrrh-bearers according to the eight tones (*ut■ jaynk■* [the eight-mode system]). Gospel according to Matthew (Chapter 28, Verse 1). Senior side and end. Deacon: Stand! (*Orthi!*) Priest: Peace be to all. Clerk: And with your spirit. Deacon: Hearken with fear! Priest: The Holy Gospel of Jesus Christ according to... Clerk: Glory to You, Lord our God. Deacon: Let us attend! (*Proskhoume!*) Clerk: God speaks. [Priest:] Concerning the Resurrection of our Lord Jesus Christ.

TEXT

ԲԿ • ԴԿ • ՅԵՒ յերեկոյի շաբաթուն՝ յորում լուսանայր միաշաբաթին , եկն Մարիամ

[Mode] BK • [Mode] DK • And in the evening of the Sabbath, as it began to dawn toward the first [day] of the week, came Mary

zham-241.png

PRINTER

206

[206]

TEXT

Մագդաղենացի, և միւս Մարիամն՝ տեսա- նել զգերեզմանն : Եւ ահա շարժումն մեծ եղև . զի հրեշտակ Տեառն իջեալ յերկնից՝ մատուցեալ ՚ի բաց թաւալեցոյց զվէմն ՚ի դրաց անտի, և նստէր ՚ի վերայ նորա : Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլակն, և հանդերձ նորա սպիտակ իբրև զձիւն : Եւ յահէ անտի նորա խռովեցան պահապանքն, և եղեն իբրև զմեռեալս : Պատասխանի ետ հրեշտակն՝ և ասէ ցկանայսն . մի երկնչիք դուք, գիտեմ զի զՅԻՍՈՒՍ զխաչելեալն խնդրէք . Չէ աստ, քանզի ՅԱՐԵԱՒ,

որպէս ասացն : եկա՛յք տեսէք զտեղին ուր կայր : Եւ վաղվաղակի երթա՛յք ասացէք աշակերտացն նորա՝ թէ ՅԱՐԵԱՒ . և ահա յառաջանայ քան զձեզ ՚ի Գալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա . ահա ա- սացի ձեզ : Եւ ելեալ վաղվաղակի ՚ի գե- րեզմանէ անտի ահիւ և խնդութեամբ բազ- մաւ՝ ընթանային պատմել աշակերտացն : Եւ ահա պատահեաց նոցա ՅԻՍՈՒՍ՝ և ասէ . ո՛ղջ էք : և նոքա մատուցեալ կալան զոտս նորա՝ և երկիրպագին նմա : Յայնժամ ասէ ցնո- սա ՅԻՍՈՒՍ . մի երկնչիք, երթա՛յք ասացէք եղբարցն իմոց՝ զի երթիցեն ՚ի Գալիլեա, և անդ տեսցեն զիս : Իբրև նոքա գնացին, ահա ոմանք ՚ի զօրականացն եկին ՚ի քաղաքն՝ և պատմեցին քահանայապետիցն զամենայն

[Mary] Magdalene and the other Mary, to see the tomb. And behold, there was a great earthquake; for an angel of the Lord, having descended from heaven, approached and rolled away the stone from the entrance, and sat upon it. And his appearance was like lightning, and his raiment white as snow. And for fear of him the guards trembled and became like dead men. The angel answered and said to the women: "Do not be afraid; I know that you seek Jesus, the crucified. He is not here, for HE IS RISEN, as He said. Come, see the place where He lay. And go quickly, tell His disciples that HE IS RISEN; and behold, He goes before you into Galilee; there you shall see Him. Behold, I have told you." And departing quickly from the tomb with fear and great joy, they ran to tell His disciples. And behold, Jesus met them, saying: "Greetings!" And they approached, took hold of His feet, and prostrated before Him. Then Jesus said to them: "Do not be afraid; go, tell My brethren to depart into Galilee, and there they shall see Me." As they departed, behold, some of the soldiers came into the city and told the chief priests all [that had happened].

TEXT

որ ինչ եղեն : Եւ նոքա ժողովեալ հան- դերձ ծերովքն խորհուրդ առեալ՝ արծաթ յոյժ ետուն զօրականացն : Եւ ասեն . ասաս- ջիք՝ եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գիշերի գողացան զնա՝ մինչ մեք 'ի քուն էաք : Եւ եթէ լուր լիցի այդ առ դատաւորն, մեք հա- ճեսցուք զնա՝ և զձեզ անհոգս արասցուք : Եւ նոցա առեալ զարծաթն, արարին որ- պէս ուսանն . և ել համբաւս այս 'ի Հրէից մինչև ցայսօր : Իսկ մետասան աշակերտքն գնացին 'ի Գալիլեա 'ի լեառնն՝ ուր ժամադիր եղև նո- ցա ՅԻՍՈՒՍ : Իբրև տեսին զնա, երկիրպագին նմա . և ոմանք յերկուացան : Եւ մատու- ցեալ ՅԻՍՈՒՍ խօսեցաւ ընդ նոսա՝ և ասէ : տուաւ ինձ ամենայն իշխանութիւն յերկինս և յերկրի . որպէս առաքեաց զիս Հայր, և ես առաքեմ զձեզ : Գնացէք այսուհետև՝ աշակերտեցէք զամենայն հեթանոս . մկըր- տեցէք զնոսա ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ՝ և ՈՐԴՒՈՅ՝ և ՀՈԳ- ԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ : Ուսուցէք նոցա պահել զամե- նայն՝ որ ինչ պատուիրեցի ձեզ . և ահաւա- սիկ ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս, մինչև 'ի կատարած աշխարհի : Վերջ . Հ . 20 :

...all that had happened. And having assembled with the elders and taken counsel, they gave a large sum of silver to the soldiers, saying, “Say [this]: ‘His disciples came by night and stole him away while we were asleep.’ And if this should come to the governor’s hearing, we will persuade him and keep you out of trouble.” So they took the silver and did as they were instructed; and this story has spread among the Jews unto this day. Then the eleven disciples went into Galilee, to the mountain where Jesus had appointed them. When they saw him, they worshiped him; but some doubted. And Jesus came and spoke to them, saying: “All authority has been given to me in heaven and on earth. As the Father has sent me, even so I send you. Go therefore and make disciples of all nations, baptizing them in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit, teaching them to observe all that I have commanded you. And behold, I am with you always, even unto the end of the world.” End. [Chapter/Section] 20.

PRINTER

— 200 —

— 200 —

TEXT

զքե՛զ մեծացո՛ւցա՛նե՛մք որ օրհնեա՛լդ ե՛ս ՚ի կանա՛յս : ՚Արա՛րողի՛ն ե՛րկնի՛ և ե՛րկրի՝ եղեր տա՛ճա՛ր և ա՛ռա՛գաստ . որ ըզ նընջեցեա՛լսըն մե՛ր հրե՛ղէ՛ն նորոգէ՝ • ըզ քե՛զ մեծա՛՛ : կերակրողին տիեզերա՛ց արբո՛ւցե՛ր ըզքո՛ սուրբ ը՛զկա՛թն . որ ըզ նընջե՛ցեա՛լսըն մե՛ր վե՛րըստի՛ն նո՛րոգէ՝ . զքե՛զ մեծա՛ցուցա՛նե՛մք ո՛ր օրհնեա՛լդ„:

We magnify you, who are blessed among women. You became a temple and bridal chamber for the Creator of heaven and earth, who shall renew our fallen asleep [in death] with fire: We magnify you... To the Nourisher of the universe you gave your holy milk to drink, who shall renew our fallen asleep [in death] once again: We magnify you, who are blessed...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

RUBRIC: CANON OF ALL MARTYRS

RUBRIC

ՄԵԾԱՑՈՒՍՑԷ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Mecac■usc■■* [Magnificat hymn], *šarakan* [hymn] of the First Mode.

TEXT

Մ : ԱՁ : Ո՛ր զաւետի՛ս Հո՛գւո՛յն 'ի՛ հրեղէ՛ն 'ի՛ հրե՛շտակէ՛ն ընկալա՛ր . ո՛ւրա՛խ լե՛ր բե՛րկրեա՛լդ Տ՝էր ընդ քե՛զ Մա՛րիամ ա՛ն հարսնացեա՛լ: ՚Անը՛սկի՛զբըն Բա՛նըն հաճե՝ ցա՛ւ առնուլ մա՛րդեղո՛ւթեա՛մբն ըսկի՛զբն 'ի՛ կուսէ՛դ • ՔՐԻՍՏՈ՛Ս ՚Ա՛ստը՛ուա՛ծ թա՛ գաւորն յա՛ւի՛տենի՛ց : ՚Աղաչե՛մք ը՛զ քե՛զ սո՛ւրբ ՚Աստուա՛ծածի՛ն . առ ՔՐԻՍՏՈՍ

M[e■edi] (*me■edi*, liturgical melody/chant), Tone 1 (AYB-DZAT): You who received the good tidings of the Spirit from the fiery angel: Rejoice, O favored one, the Lord is with you, Mary, unwedded bride! The unoriginate Word was pleased to take a beginning through incarnation from you, O Virgin—CHRIST God, the eternal King. We beseech you, holy Mother of God (*Astowacacin*), [intercede] with CHRIST...

zham-244.png

PRINTER

201

201

TEXT

բա՛րեխօսեա՛ փը՛րկե՛լ ըզժո՛ղո՛վո՛ւրդս ի՛ւր . զոր գընեաց ա՛րեա՛մբն իւրով :

intercede to save his people, whom he purchased with his own blood.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ Զկնի մեծացուսցէին :

[RUBRIC:] PROCLAMATION (k■aroz) after the *Mecac■usc■■* [canticle of the Magnificat].

TEXT

Սուրբ զԱստուածածինն՝ և զամենայն սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայր ՝ի յերկինս . զի կամեցեալ ողորմեսցի՝ և գթա- ցեալ կեցուսցէ զարարածս իւր : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա :

Let us make the holy Mother of God [*Astwacacin*] and all the saints intercessors before the Father in heaven, so that, being willing, He may have mercy and, having compassion, He may save His creatures. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ԵՒ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: PRAYERS FOR MARTYRS AND FOR FASTS

TEXT

Ընկալ Տէր զաղաչանս մեր՝ բարեխօ- սութեամբ սուրբ Աստուածածնին անարատ ծնողի միածնի որդւոյ քոյ . և աղաչանօք ամենայն սրբոց քոց . և որոց այսօր է յիշա- տակ : Լուր մեզ Տէր , և ողորմեա . ներեա քաւեա և թող զմեղս մեր : Արժանաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Որդւոյ և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ , այժմ և միշտ և" :

Receive, Lord, our supplications through the intercession of the holy Mother of God, the immaculate bearer of your Only-begotten Son, and [through] the supplications of all your saints, and of those whose memory is [celebrated] today. Hear us, Lord, and have mercy; forgive, expiate, and remit our sins. Make [us] worthy to glorify you with thanksgiving, with the Son and with your Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen].

zham-245.png

PRINTER

202

[Page] 202

TEXT

ՔԱՐՈՋ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ ԱՒՈՒՐՑ

PROCLAMATION (*k■aroz* [litany/bidding prayer]) FOR SUNDAYS

RUBRIC

Զկնի մեծացուսցէին :

After the *Mecac■usc■■* (Magnificat hymn):

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն սուրբ տեղւոյս շինութեան , և բարեկարգութեան . զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Վ ասն ժողովրդեանս՝ որք մտանեն ընդ դրունս սրբոյ Եկեղեցւոյ . զՏէր աղաչես" : Տէր ողորմեա : Վ ասն ընդունելոյ զպաղատանս սոցա ըստ մեծի ողորմութեան իւրում՝ . զՏէր աղա" : Տէր ողորմեա : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ

Հաւատոյս մերոյ՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Օ անձինս մեր և զմիմեանս Տեառն Աս- տուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում՝. ասասցուք ամե- նեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. For the building up and good order of this holy place, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. For this people who enter through the doors of the holy Church, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. For the receiving of their supplications according to His great mercy, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. Again, in unison, for our true and holy faith, let us beseech the Lord. Lord, have mercy. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. Unto Thee, O Lord, let us be committed. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say together with one accord: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

zham-246.png

PRINTER

203

203

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Դու ես թագաւոր յաւիտեանս յա- ւիտենից ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր : Եւ քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

You are King unto the ages of ages, CHRIST our God. And to You, with the Father and the Holy Spirit, is befitting glory, dominion, and honor, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԻՄՂԱԲԵՐԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ

[RUBRIC] Chant of the Gospel of the Myrrhbearers.

TEXT

Ե՛ղի՛ցի ա՛նո՞ւնըն Տեա՛ռն օ՛րհնեա՛լ ՝ի՛ յայսըմ՝ Հետէ՛ մ ի՛ն չե՛ ՝ի՛ յա՛ւի՛տեա՛ ն : Օ՛րհնեցէ՛ք մանկունք ըզՏէ՛ր և օ՛րհ նեցէ՛ք զա՛նուն Տեառն : Ե՛ղի՛ցի՛ անո՛ւն Տեառն օ՛րհնե՛ա՛լ յայ սը՛մ՝ Հե՛տէ՛ մի՛նչև՛ ՝ի՛ յաւի՛տեա՛ ն : Յա՛րևելից մի՛նչ ՝ի՛ մուտն ա՛րևո՛ւ օ՛րհ նեա՛լ է՛ անո՛ւն Տեա՛ռն . ՝ի յա՛յ սըմ՝ Հետէ, մի՛նչև՛ ՝ի յա՛ : Փա՛ռք և՛ երկըրպագութի՛ւն Հօ՛ր և՛

Blessed be the name of the Lord, from this time forth forevermore. Praise the Lord, O children [of the Lord], and praise the name of the Lord. Blessed be the name of the Lord, from this time forth forevermore. From the rising of the sun unto the going down of the sun, blessed is the name of the Lord, from this time forth forever[more]. Glory and worship to the Father, and [to the Son, and to the Holy Spirit...]

zham-247.png

TEXT

204

204

TEXT

Ո՛րդւոյ և՛ սրբբութի՛ւյ Հո՞գւո՛յն . և

...[of the] Son and [the] holiness of the Spirit; and...

TEXT

ա՛յժմ և մի՛շտ և յաւիտեա՛նըս յաւի

Now and always, and unto the ages of a[ges...]

TEXT

տե՛նից ա՛մէն . ՝ի յա՛յսըմ Հե՛տէ

...[of] ages. Amen. From this time forth...

TEXT

մի՛նչև ՝ի յա՛ւի՛տեա՛ն :

Unto eternity.

TEXT

Ա՛րի՛ Տէ՛ր օ՛գնեա՛րբյ մե՛րգ, և՛

Arise, O Lord, help us, and

TEXT

փը՛րկեա՛ զմե՛րմյ՛ր/ամի՛յ/ամ՛բզ . վա՛

Save [us]... [melismatic vocalization]...

TEXT

սըն ա՛նո՞ւա՛մ՛բն քո՛մ մե՛մյ :

[... the ...] by Thy name [...].

TEXT

Ա՛րի և՛ մի՛ մե՛րժե՛մբր ը՛զմե՛մ՛զ

Arise, and reject us not.

TEXT

ի՛սպա՛,մծ՛բ/ռ . վա՛սն ա՛նո՞

[To the] end... [*Mecac■usc■■* (Magnificat)]... For [the sake of / For our...]

TEXT

ւա՛մ՛բն քո՛մյ :

[... by] Thy [...]

TEXT

Թա՛գաւո՛րե՛սցէ՛ Տէ՛ր յա՛ւի՛տեա՛ի

The Lord shall reign forever[.]

TEXT

նն.ր/ր.րթմմ շիիան : Աստըո՞ւա՛ծ

[...] : God?

TEXT

քո՛ սիօ՛ն յազգէ՛ յա՛.բ.մ՛շմ՛բ,մ՛ռ

Thy [God], O Zion, from generation to ge[neration]. [Tone] 2: *m[iš]* m[ištn]* b[arek■]* m[iš]* r[a]* [musical/liturgical neum-abbreviations].

TEXT

մծ/զգ :

Mecac■usc■■ [Magnificat / "My soul doth magnify"] / Tone 6 (Voice 3 Plagal [var.]) :

TEXT

Օ՛րհնեա՛ ա՛նձն ի՛մ ը՛զՏէ՛րբ.մ՛ռ

Bless the Lord, O my soul. [Tone] 2, final [strophe].

TEXT

ր.րմմնծխ/ր . օ՛րհնե՛ցի՛ց ըզՏէ՛ր կե՛ն

[Chant cue]: I will bless the Lord [in my] li[fe...]

TEXT

դանութե՛ան ի՛մո՛մ՛յ :

[... of] my [life].

zham-248.png

PRINTER

205

205

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ ԻՒՂԱԲԵՐԻՑ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ • ԻԸ • Հ • 1 •) ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԵՐՋ

Gospels of the Myrrhbearers according to the Eight Modes (*ut■ jaynk■*). Gospel according to Matthew (Chapter 28, Verse 1). Senior side [right side of the choir] and final.

TEXT

Սարկաւագն : Օրթի՛ : Քահանայն : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Դպիրն : Եւ ընդ հոգւոյդ քո՛ւմ: Սարկաւագն : Ե՛րկիւղածութեա՛մբ լուարո՛ւք: Քահանայն : Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ" : Դպիրն : Փա՛ռք քեզ Տէ՛ր Ա՛ստուած մե՛ր: Սարկաւագն : Պռո՛սխո՛ւմէ՛ : Դպիրն : Ասէ Ա՛ստը՛ուա՛ծ :

The Deacon: [O]rthi! [Stand upright!] *The Priest:* Peace unto all. *The Clerk:* And with thy spirit. *The Deacon:* Hearken with awe. *The Priest:* The Holy Gospel of JESUS CHRIST according to [N.]: *The Clerk:* Glory to thee, Lord our God. *The Deacon:* Proskhoume! [Let us attend!] *The Clerk:* God speaketh.

RUBRIC

Վ ասն Յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Concerning the Resurrection of our Lord JESUS CHRIST:

TEXT

ԲԿ • ԴԿ • ՅԵՒ յերեկոյի շաբաթուն՝ յորում լուսանայր միաշաբաթին , եկն Մարիամ

[Mode] BK • [Mode] DK • And in the evening of the Sabbath, as it began to dawn toward the first [day] of the week, came Mary

zham-249.png

PRINTER

206

[p. 206]

TEXT

Մագդաղենացի, և միւս Մարիամն՝ տեսա- նել զգերեզմանն : Եւ ահա շարժումն մեծ եղև . զի հրեշտակ Տեառն իջեալ յերկնից՝ մատուցեալ ՚ի բաց թաւալեցոյց զվէմն ՚ի դրաց անտի, և նստէր ՚ի վերայ նորա : Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլակն, և հանդերձ նորա սպիտակ իբրև զձիւն : Եւ յահէ անտի նորա խռովեցան պահապանքն, և եղեն իբրև զմեռեալս : Պատասխանի ետ հրեշտակն՝ և ասէ ցկանայսն . մի երկնչիք դուք, գիտեմ զի զՅԻՍՈՒՍ զխաչելեալն խնդրէք . Չէ աստ, քանզի ՅԱՐԵԱՒ, որպէս ասացն : եկա՛յք տեսէք զտեղին ուր կայր : Եւ վաղվաղակի երթա՛յք ասացէք աշակերտացն նորա՝ թէ ՅԱՐԵԱՒ . և ահա յառաջանայ քան զձեզ ՚ի Գալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա . ահա ա- սացի ձեզ : Եւ ելեալ վաղվաղակի ՚ի

գե- րեզմանէ անտի ահիւ և խնդութեամբ բազ- մաւ՝ ընթանային պատմել աշակերտացն : Եւ ահա պատահեաց նոցա ՅԻՍՈՒՍ՝ և ասէ . ո՛ղջ էք : և նոքա մատուցեալ կալան զոտս նորա՝ և երկիրպագին նմա : Յայնժամ ասէ ցնո- սա ՅԻՍՈՒՍ . մի երկնչիք, երթա՛յք ասացէք եղբարցն իմոց՝ զի երթիցեն ՚ի Գալիլեա, և անդ տեսցեն զիս : Իբրև նոքա գնացին, ահա ոմանք ՚ի զօրականացն եկին ՚ի քաղաքն՝ և պատմեցին քահանայապետիցն զամենայն

[Mary] Magdalene and the other Mary, to see the tomb. And behold, there was a great earthquake; for an angel of the Lord, having descended from heaven, approached and rolled away the stone from the entrance, and sat upon it. And his appearance was like lightning, and his raiment white as snow. And for fear of him the guards trembled and became like dead men. The angel answered and said to the women: "Do not be afraid; I know that you seek Jesus, the crucified. He is not here, for HE IS RISEN, as He said. Come, see the place where He lay. And go quickly, tell His disciples that HE IS RISEN; and behold, He goes before you into Galilee; there you shall see Him. Behold, I have told you." And departing quickly from the tomb with fear and great joy, they ran to tell His disciples. And behold, Jesus met them, saying: "Greetings!" And they approached, took hold of His feet, and prostrated before Him. Then Jesus said to them: "Do not be afraid; go, tell My brethren to depart into Galilee, and there they shall see Me." As they departed, behold, some of the soldiers came into the city and told the chief priests all [that had happened].

zham-250.png

որ ինչ եղեն : Եւ նոքա ժողովեալ հան- դերձ ծերովքն խորհուրդ առեալ՝ արծաթ յոյժ ետուն զօրականացն : Եւ ասեն . ասաս- ջիք՝ եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գիշերի գողացան զնա՝ մինչ մեք

՚ի քուն էաք : Եւ եթէ լուր լիցի այդ առ դատաւորն, մեք հա-
ճեսցուք զնա՝ և զձեզ անհոգս արասցուք : Եւ նոցա առեալ
զարծաթն, արարին որ- պէս ուսանն . և ել համբաւս այս ՚ի Հրէից
մինչև ցայսօր : Իսկ մետասան աշակերտքն գնացին ՚ի Գալիլեա
՚ի լեառնն՝ ուր ժամադիր եղև նո- ցա ՅԻՍՈՒՍ : Իբրև տեսին
զնա, երկիրպագին նմա . և ոմանք յերկուացան : Եւ մատու- ցեալ
ՅԻՍՈՒՍ խօսեցաւ ընդ նոսա՝ և ասէ : տուաւ ինձ ամենայն
իշխանութիւն յերկինս և յերկրի . որպէս առաքեաց զիս Հայր, և
ես առաքեմ զձեզ : Գնացէք այսուհետև՝ աշակերտեցէք
զամենայն հեթանոս . մկըր- տեցէք զնոսա ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ՝ և
ՈՐԴՒՈՅ՝ և ՀՈԳ- ՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ : Ուսուցէք նոցա պահել զամե-
նայն՝ որ ինչ պատուիրեցի ձեզ . և ահաւա- սիկ ես ընդ ձեզ եմ
զամենայն աւուրս, մինչև ՚ի կատարած աշխարհի : Վերջ . Հ . 20 :

...all that had happened. And having assembled with the elders and taken counsel, they gave a large sum of silver to the soldiers, saying, “Say [this]: ‘His disciples came by night and stole him away while we were asleep.’ And if this should come to the governor’s hearing, we will persuade him and keep you out of trouble.” So they took the silver and did as they were instructed; and this story has spread among the Jews unto this day. Then the eleven disciples went into Galilee, to the mountain where Jesus had appointed them. When they saw him, they worshiped him; but some doubted. And Jesus came and spoke to them, saying: “All authority has been given to me in heaven and on earth. As the Father has sent me, even so I send you. Go therefore and make disciples of all nations, baptizing them in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit, teaching them to observe all that I have commanded you. And behold, I am with you always, even unto the end of the world.” End. [Chapter/Section] 20.

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ (ԳԼ. ԺԵ • Հ • 42 :) ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ Վ ասն Յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

RUBRIC: Gospel according to Mark (ch. 15, v. 42). Second and Fourth Mode (*jayn* [liturgical tone/mode]). Concerning the Resurrection of our Lord Jesus Christ.

TEXT

ԲՁ • ԴՁ • ԵՒ իբրև երեկոյ եղև՝ քանզի ուր- բաթ էր՝ որ 'ի շաբաթն մտանէր , Եկեալ Յովսէփ որ Յարիմաթեայն էր՝ այր պարկեշտ նախարար, որ և ինքն իսկ ակնուներ արքա- յութեանն Աստուծոյ . Համարձակեցաւ՝ ե- մուտ առ Պիղատոս , և խնդրեաց զմարմինն ՅԻՍՈՒՍԻ : Եւ Պիղատոս զարմացաւ թէ այն- չափ վաղ մեռաւ . և կոչեցեալ առ ինքն ըզ- Հարիւրապետն , եՀարց զնա և ասէ՝ թէ ար- դարև այնչափ վաղ մեռաւ : Եւ իբրև ստու- գեաց 'ի Հարիւրապետէ անտի , շնորՀեաց զմարմինն Յովսեփայ : Եւ Յովսէփ գնեաց կտաւ՝ և իջուցեալ զնա պատեաց կտաւովն , և եդ 'ի գերեզմանի, զոր էր փորեալ 'ի վիմէ . և թաւալեցոյց վէմ՝ մի 'ի դուռն գերեզմա- նին : Իսկ Մարիամ՝ Մագդաղենացի՝ և Մարիամ՝ Յակովբայ՝ և Յովսեայ , տեսին զտեղին ուր եղաւ :

[Tone] 2nd Mode (B3) / 4th Plagal Mode (D4). And when evening had come, since it was Friday—that is, the day before the Sabbath—Joseph of Arimathea came, a noble councilor, who was also himself waiting for the kingdom of God. Taking courage, he went in to Pilate and asked for the body of Jesus. And Pilate wondered if he were already dead; and having summoned the centurion to him, he questioned him, saying whether he had been dead for so long. And when he learned [the truth] from the centurion, he granted the body to Joseph. And Joseph bought fine linen, and taking him down, wrapped him in the linen, and laid him in a tomb which had been hewn out of a rock; and he rolled a stone against the door of the tomb. And Mary Magdalene and Mary [the mother] of James and Joses saw the place where he was laid.

PRINTER

209

[Page] 209

TEXT

ԵՒ իբրև անց շաբաթն, Մարիամ Մագ- դաղենացի՝ և Մարիամ Յակովբայ և Սողով- մէ՝ չոքան պատրաստեցին խունկս, զի եկես- ցեն օծցեն զնա : Եւ ընդ առաւօտս միաշա- բաթուն գան ՚ի գերեզմանն ընդ արևագալն, Եւ ասէին ցմիմեանս, ով թաւալեցուսցէ մեզ զվէմն ՚ի դրաց գերեզմանին: Եւ հայե- ցեալ տեսին՝ զի թաւալեցուցեալ էր զվէմն ՚ի գերեզմանէն . քանզի էր մեծ յոյժ : Եւ մտեալ ՚ի ներքս ՚ի գերեզմանն՝ տեսին երի- տասարդ մի զի նստէր ընդ աջմէ կողմանէ ըզ- գեցեալ պատմուճան սպիտակ, և զարհուրե- ցան : Եւ նա ասէ ցնոսա . մի երկնչիք, զՅԻ- ՍՈՒՍ խնդրէք զՆազովրեցի զխաչելեալն, ՅԱՐԵԱՒ՝ չէ աստ . ահաւադիկ տեղին՝ ուր եդին զնա : Այլ երթայք ասացէք ցաշա- կերտս նորա՝ և ցՊետրոս, եթէ ահա յառա- ջագոյն երթայ քան զձեզ ՚ի Գալիլեա, անդ տեսանիցէք զնա՝ որպէս ասացն ձեզ : Եւ իբ- րև լուան՝ ելին և փախեան ՚ի գերեզմանէն, քանզի զահի հարեալ էին . և ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին : ՎԵՐՋ. ԳԼ. ԺԶ : Հ. 8 :

And when the sabbath was past, Mary Magdalene, and Mary [the mother] of James, and Salome, went [and] prepared spices, that they might come and anoint him. And very early in the morning, on the first [day] of the week, they came to the tomb at the rising of the sun. And they said among themselves, “Who shall roll away the stone from the door of the tomb for us?” And looking up, they saw that the stone had been rolled away from the tomb, for it was exceedingly great. And entering into the tomb, they saw a young man sitting on the right side, clothed in a white robe; and they were struck with terror. And he said to them, “Do not be afraid. You seek Jesus of Nazareth, the crucified one. He is risen! He is not here. Behold the place where they laid him. But go,

tell his disciples and Peter, ‘Behold, he goes before you into Galilee; there you shall see him, as he said to you.’” And when they heard [this], they went out and fled from the tomb, for they were seized with dread; and they said nothing to anyone, for they were afraid. End. Chapter 16: Verse 8.

zham-253.png

PRINTER

210

210

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ (ԳԼ • ԻԳ • Հ • 50 :) ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԱՌ Վասն Թաղման և Յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

GOSPEL ACCORDING TO LUKE (Ch. 23, v. 50). First side and lit [choir/candle]. Concerning the Burial and Resurrection of our Lord JESUS CHRIST.

TEXT

ԵՒ ահա այր մի անուն Յովսէփ, որ էր նախարար՝ այր բարեգործ և արդար . Սա չէր միաբանեալ ընդ խորհուրդս և ընդ գոր- ծըս նոցա . յԱրիմաթեայ քաղաքէ Հրէից, որ և ինքն իսկ ակնունէր արքայութեան Աստուծոյ : Սա մատուցեալ առ Պիղատոս խնդրեաց զմարմինն ՅԻՍՈՒՍԻ : Եւ իջուցեալ զնա՝ պատեաց պաստառակալաւ, և եդ ’ի կռածոյ գերեզմանին . ուր չէր բնաւ զոք ե- ղեալ : Եւ օրն էր ուրբաթ, և շաբաթ լու- սանայր : Եւ երթային զհետ նորա կանայք՝ որ եկեալ էին ընդ նմա ’ի Գալիլեէ . տեսին զգերեզմանն, և որպէս եղաւ մարմին նորա : Դարձան, և պատրաստեցին խունկս և իւղս . և ’ի շաբաթուն հանդարտեցին վասն պատ- ուիրանին : ԲԱՅՑ ’ի միաշաբաթուն վաղքաջ ընդ ա- ռաւօտն եկին ’ի գերեզմանն . բերին զխունկ-

And behold, [there was] a man named Joseph, who was a councillor (*naxarar*), a good and righteous man. He had not consented to their counsel

and to their deeds; [he was] from Arimathea, a city of the Jews, who himself also was awaiting the kingdom of God. He approached Pilate [and] asked for the body of Jesus. And having taken Him down, he wrapped Him in a shroud (*pastarakal*) and laid [Him] in a hewn tomb, wherein no one had ever yet been laid. And it was the day of the Preparation (Friday), and the Sabbath was dawning. And the women who had come with Him from Galilee followed after; they saw the tomb, and how His body was laid. They returned and prepared spices (*xunk*) and ointments (*iw■*), and on the Sabbath they rested according to the commandment. BUT on the first day of the week, very early in the morning, they came to the tomb, bringing the spices...

zham-254.png

PRINTER

211

211

TEXT

սըն զոր պատրաստեցին . և այլ կանայք ընդ նոսա : Եւ գտին զվէմն թաւալեցուցեալ ՚ի գերեզմանէ անտի : Եւ մտեալ ՚ի ներքս՝ ոչ գտին զմարմինն Տեառն ՅԻՍՈՒՍԻ : Եւ եղև ընդ հիանալն նոցա վասն այնորիկ, և ահա արք երկու հասին առ նոսա ՚ի հանդերձս լուսաւորս : Եւ իբրև զահի հարան . և խո նարհեցուցին զերեսս իւրեանց յերկիր, ա սեն ցնոսա . զի՞ խնդրէք զկենդանին ընդ մե ռեալս : Չէ աստ՝ այլ ՅԱՐԵԱՒ . յիշեցէք՝ որ պէս խօսեցաւ ընդ ձեզ մինչ էրն ՚ի Գա լիլեա, Եւ ասէր՝ թէ պարտ է որդւոյ մար դոյ մատնիլ ՚ի ձեռս մարդոց մեղաւորաց, և ՚ի խաչ ելանել՝ և յերրորդ աւուր յառնել: Եւ յիշեցին զբանսն նորա : Եւ դարձան պատմեցին զայս ամենայն մետասանիցն, և այլոցն ամենեցուն : Եւ էին Մարիամ Մագդաղենացի և Յովհաննա և Մարիամ Յակովբայ, և այլք ընդ նոսա՝ որ պատմեցին զայս առաքելոցն : Եւ երևեցան առաջի նոցա չաղփաղփութիւն բանքն նոցա՝ և չհաւատա յին նոցա : Բայց Պետրոս յարուցեալ ըն թացաւ ՚ի

գերեզմանն, և հայեցեալ տեսա նէ զկտաւսն լոկ՝ զի կային . և գնաց՝ ընդ միտս զարմացեալ, թէ զինչ եղև : ՎԵՐՋ . ԳԼ. ԻԴ : Հ . 12 :

...which they had prepared, and other women with them. And they found the stone rolled away from the tomb. And entering in, they did not find the body of the Lord JESUS. And it came to pass, while they were perplexed about this, behold, two men stood by them in dazzling apparel. And as they were terrified and bowed their faces to the earth, they said to them: "Why do you seek the living among the dead? He is not here, but IS RISEN. Remember how He spoke to you while He was still in Galilee, saying that the Son of Man must be delivered into the hands of sinful men, and be crucified, and on the third day rise again." And they remembered His words. And returning, they reported all these things to the eleven and to all the rest. Now it was Mary Magdalene, and Joanna, and Mary [the mother] of James, and the others with them, who told these things to the apostles. And their words seemed to them as nonsense, and they did not believe them. But Peter arose and ran to the tomb; and stooping down, he saw the linen cloths lying by themselves, and he departed, marveling to himself at what had happened. END. CHAPTER 24: VERSE 12.

zham-255.png

PRINTER

212

212

RUBRIC

ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ • ԺԹ : Հ • 38 :) ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ Վասն Թաղման և Յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

[RUBRIC:] GOSPEL ACCORDING TO JOHN (Chapter 19, Verse 38). First and Third *Jayn* [liturgical tone mode]. Concerning the Burial and Resurrection of our Lord JESUS CHRIST:

TEXT

ԱՁ • } Յետ այսորիկ աղաչեաց զՊիղատոս ԳՁ • } Յովսէփ , որ յԱրիմաթեայ էր աշակերտ ՅԻՍՈՒՍԻ 'ի ծածուկ՝ վասն ահին

Հրէից , զի բարձցէ զմարմինն ՅԻՍՈՒՍԻ : և հրամայեաց Պիղատոս . եկն և եբարձ զնա : Եկն և Նիկոդեմոս՝ որ եկեալն էր առ ՅԻՍՈՒՍ 'ի գիշերի զառաջինն . և եբեր զմուռս խառն ընդ հալուէս՝ իբրև լտերս հարիւր : Առին զմարմինն ՅԻՍՈՒՍԻ , և պատեցին կտաւովք՝ խնկովք հանդերձ , որպէս օրէն էր Հրէից պատել: Եւ էր 'ի տեղւոջն յորում՝ խաչե- ցաւ՝ պարտէզ . և 'ի պարտիզի անդ գերեզ- ման նոր , յորում՝ ոչ ոք երբէք էր եդեալ: Անդ վասն ուրբաթուն Հրէից՝ զի մօտ էր գերեզմանն՝ եդին զՅԻՍՈՒՍ : Եւ 'ի միաշաբաթոջն Մարիամ՝ Մագ- դաղենացի գայ առաւօտուն ընդ արշալուսն 'ի գերեզման անդր , և տեսանէ զվէմն բար

[Tone] 1. } After this, Joseph of Arimathea, being a disciple of JESUS in secret for fear of the Jews, besought Pilate that he might take away the body of JESUS; and Pilate gave [him] leave. He came and took Him away. [Tone] 3. } And Nicodemus also came, he who at first had come to JESUS by night, bringing a mixture of myrrh and aloes, about a hundred pounds [weight]. They took the body of JESUS and bound it in linen cloths with the spices, as is the custom of the Jews to prepare for burial. Now in the place where He was crucified there was a garden, and in that garden a new tomb in which no one had ever yet been laid. There, because of the Jewish Preparation Day, since the tomb was nearby, they laid JESUS. And on the first day of the week, Mary Magdalene cometh early, at the dawn, unto the tomb, and seeth the stone tak[en away...]

zham-256.png

PRINTER

215

215

TEXT

ձեալ ՚ի դրաց գերեզմանին : Ապա ընթանայ՝ և գայ առ Սիմովն Պետրոս և առ միւս աշա- կերտն՝ զոր սիրէրն ՅԻՍՈՒՍ , և ասէ ցնոսա . բարձին զՏէր ՚ի գերեզմանէ անտի , և ո՛չ գիտեմ՝ ուր

եդին զնա : Ել Պետրոս և միւս աշակերտն՝ և գային ՚ի գերեզմանն : Ըն- թանային երկոքեան ՚ի միասին . և միւս աշա- կերտն յառաջեաց ընթացաւ վաղագոյն քան զՊետրոս՝ և եկն նախ ՚ի գերեզմանն : Եւ խոնարհեալ տեսանէ՝ զի կային անդ կտաւքն, բայց ՚ի ներքս ո՛չ եմուտ : Եկն և Սիմովն Պետրոս՝ որ գայրն զկնի նորա . եմուտ ՚ի գերեզմանն , և տեսանէ զկտաւսն՝ զի կային անդ . և վարշամակն որ էր ՚ի գլուխ նորա՝ ո՛չ ընդ այլ կտաւսն կայր , այլ ուրոյն ծա- լեալ ՚ի մի կողմն : Յայնժամ եմուտ և միւս աշակերտն , որ եկեալն էր յառաջագոյն ՚ի գերեզմանն , ետես և Հաւատաց . Օ ի չև և՛ս գիտէին զգիրս՝ թէ պարտ է նմա ՚ի մեռ- ելոց յառնել : Չոգան դարձեալ առ միմեանս աշակերտքն : Բայց Մարիամ կայր արտաքոյ գերեզմանին՝ և լայր . և մինչ դեռ լայր՝ խոնարհեցաւ ՚ի գերեզմանն , Եւ տեսանէ երկուս հրեշտակս ՚ի սպիտակս , զի նստէին մի ՚ի սնարից և մի յանոտից՝ ուր կայր մար- մինն ՅԻՍՈՒՍԻ : Եւ նոքա ասեն ցնա . կի՛ն դու՝ զի՞ լաս : ասէ ցնոսա . զի բարձին զՏէրն

... [rolled away] from the entrance of the tomb. Then she runs and comes to Simon Peter and to the other disciple, whom Jesus loved, and says to them: "They have taken the Lord out of the tomb, and I do not know where they have laid Him." Peter and the other disciple went out and were coming to the tomb. Both were running together; and the other disciple ran ahead faster than Peter and arrived first at the tomb. And stooping down, he sees that the linen cloths were lying there, yet he did not go in. Then Simon Peter also came, following him, and entered into the tomb; and he sees the linen cloths lying there, and the facecloth that had been on His head was not lying with the [other] linen cloths, but folded up separately in a place by itself. Then the other disciple also went in, who had arrived first at the tomb; and he saw and believed. For they did not yet know the Scripture, that He must rise from the dead. The disciples went away again to their own [companions]. But Mary stood outside weeping by the tomb; and as she wept, she stooped down [to look] into the tomb, and sees two angels in white sitting, one at the head and one at the feet, where the body of

Jesus had lain. And they say to her: "Woman, why are you weeping?" She says to them: "Because they have taken away the Lord..."

zham-257.png

PRINTER

212

212

TEXT

իմ 'ի գերեզմանէ աստի, և ո՛չ գիտեմ՝ ո՛ւր եդին զնա : Օ այս իբրև ասաց, դարձաւ 'ի թիկունս կոյս, և տեսանէ զՅԻՍՈՒՍ զի կայր • և ո՛չ գիտէր թէ ՅԻՍՈՒՍ իցէ : Ասէ ցնա ՅԻՍՈՒՍ • կի՛ն դու՝ զի՞ լաս, զո՞ խնդրես : նմա այսպէս թուեցաւ՝ թէ պարտիզպանն իցէ , ասէ ցնա • Տէր՝ եթէ դու բարձեր զնա՝ ասա՛ ինձ ուր եդիր զնա , զի ես առից զնա : Ասէ ցնա ՅԻՍՈՒՍ • Մա՛րիամ : և նա դարձաւ , և ասէ ցնա Եբրայեցերէն : Րաբունի, որ թարգմանի՝ Վ արդապետ : Ասէ ցնա ՅԻ- ՍՈՒՍ • մի՛ մերձենար յիս , զի չև և՛ս ելեալ եմ առ Հայր իմ . այլ ե՛րթ դու առ եղբարսն իմ, և ասա՛ ցնոսա . ելանեմ ես առ Հայրն իմ՝ և առ Հայր ձեր, և Աստուածն իմ՝ և Աստուած ձեր : Գայ Մարիամ Մագդաղենացի՝ և պատմէ աշակերտացն, եթէ ետես նա զՏէր, և զայս ինչ ասաց ցնա : Վերջ. ԳԼ. Ի : Հ . 18:

[my Lord] out of this tomb, and I do not know where they have laid him." When she had said this, she turned back and saw Jesus standing [there]; and she did not know that it was Jesus. Jesus said to her, "Woman, why are you weeping? Whom do you seek?" Supposing him to be the gardener, she said to him, "Sir, if you have carried him away, tell me where you have laid him, and I will take him." Jesus said to her, "Mary." And she turned and said to him in Hebrew, "Rabboni!" (which means Teacher). Jesus said to her, "Do not touch me, for I have not yet ascended to my Father; but go to my brothers and say to them, 'I am ascending to my Father and to your Father, and to my God and to your God.'" Mary Magdalene came and told the disciples that she had seen the Lord, and that he had said these things to her. End. Chapter 20, Verse 18.

RUBRIC

Ե Ր Գ Ք Զկնի Ի-ղաբերից Ա-ետարանին :

[RUBRIC:] C H A N T S after the Gospel of the Myrrh-bearers.

TEXT

Փա՛ռք Յա՛րութե՛ան քո՛յ Տէ՛ր . ո՛չ դադարեցա՛յց ՔՐԻՍՏՈՍ օ՛րհնել ըզքեզ՝ զա մենայն աւուրս կենդանութե՛ան իմո՛յ : Փա՛ռք Յա՛րութեան քոյ Տէ՛ր : ո՛չ դա

Glory to your Resurrection, [O] Lord. I shall not cease, [O] Christ, to bless you all the days of my life. Glory to your Resurrection, [O] Lord. I shall not ce[ase...]

zham-258.png

PRINTER

215

[215]

TEXT

դարեցայց Յիսո՛ւս գովել ըզքեզ՝ զամե-նայն աւուրս կենդանութեան իմոյ:

[... I shall not] cease, O Jesus, to praise You all the days of my life.

TEXT

Ես ո՛չ դադարեցա՛յց փըրկիչ փառաւո-րել ըզքե՛զ զամենայն աւուրս կենդանու-թեան իմոյ:

I shall not cease, O Savior, from glorifying You all the days of my life.

RUBRIC

ԱՂՈՒՀԱՑԻ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑՆ,

For the Sundays of Great Lent [A■uhac■, the Salt-and-Bread Fast]:

TEXT

Ամե՛նայն ա՛ւուրս կե՛նաց ի՛մոց . ե՛ւ ո՛չ դադարեցից օրհնել ըզքե՛զ Քրիստոս փըրկիչ ամենայնի :

[All] the days of my life, and I shall not cease to praise You, Christ, Savior of all.

RUBRIC

խաչընկեց մմ . Երիցս կրկնեա՛. եւ զվերջինն բարձր ասա՛,

[Rubric: Chant the] *Xa■■■nkec■* [Hymn of the Holy Cross] in unison. Repeat three times, and say the last [one] in a raised voice.

TEXT

՚Ի գիշերի՛ համբարձէ՛ք ը՛զձեռըս ձե՛ր ՚ի սըրբու՛թի՛ւն . եւ օրհնե-ցէ՛ք ը՛զՏէ՛ր :

At night lift up your hands to the sanctuary, and bless the Lord.

TEXT

Աստ օրհնեցէ՛ք ամե՛նայն ծառայք Տեառն ը՛զՏէ՛ր ՚ի սըրբու՛թիւն . եւ օրհնեցէ՛ք ըզՏէ՛ր :

Behold, bless the Lord, all [ye] servants of the Lord, in the sanctuary, and bless the Lord.

RUBRIC

ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՈՂՈՐՄԵԱՆ

[RUBRIC: *O■ormea* (šarakan on "Have mercy") of the Advent [of the Son of God / of the Lord].]

TEXT

Դա՛սք լուսեղէն զուա՛րթնո՛ցն ըսպասէին մեծի՛ գալըստեանն Տեա՛

The ranks of the luminous Watchers (*zowart■unk■* [angels]) were awaiting the great coming of the Lord.

zham-259.png

PRINTER

— 216 —

— 216 —

TEXT

Րա՛ն : Եւ ի՛րք երգէի՛ն երգ նո՛ր • օրհնեա՛լ է՛ քո՛ սուրբ գա՛լը՛ստդ :

[Refrain/Word] (*Ban*): And [all] things were singing a new song: “Blessed is your holy coming!”

RUBRIC

ԶԱՏԿԻ

RUBRIC: [OF] EASTER

TEXT

Լո՛ւսապայծա՛ռ հրե՛շտա՛կըն • նըստելով ՚ի՛ կենսատո՛ւ գե՛րեզմա՛նին : Եւ ի՛ւ աւետէ՛ր կա՛նա՛նցն՝ Յարեաւ Ա՛ստըւա՛ծ :

The resplendent angel, seated upon the life-giving tomb, and he brought good tidings to the women: "God is risen!"

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

[FOR] THE ASCENSION OF CHRIST

TEXT

Հա՛մբարձէ՛ք ի՛շխանք • ը՛զդըրունը՛ս ձե՛ր ՚ի՛ վե՛ր : Եւ ի՛ւ գա՛յ մը՛տանէ՛ փա՛ռօք ՚ի՛ փա՛ռս :

Lift up your gates, O princes, on high, and [He] comes [and] enters with glory into glory.

RUBRIC

ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ

[FOR THE] COMING OF THE HOLY SPIRIT [PENTECOST]

TEXT

Ի՛ջեալ Հոգի՛ն յա՛ռա՛քեա՛լսն • եւ՛ հրա՛զինեաց զընտրեա՛լսն • ա՛նկէ՛զ ՚ի՛ սուրբ վե՛րնատո՛ւնն : Եւ՛ հա՛նգեա՛ւ նոքօք յա՛զգըս մա՛րդկա՛ն զանա՛զա՛ն լեզուա՛ց բա՛ժա՛նմա՛մբ :

The Spirit descended upon the apostles, and armed the chosen with fire without consuming [them] in the holy Upper Room. And through them He rested upon the nations of mankind, with the division of diverse tongues.

RUBRIC

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ

[OF THE] TRANSFIGURATION [Vardava■]

TEXT

Ցընծայ Թաբո՛ր՝ք • Հերմո՛ննիւ • և

Tabor [and] Hermon rejoice, and

zham-260.png

PRINTER

217

[p. 217]

TEXT

առաքեալքն ՝ի հայրակա՛ն ձայնէ՛ն Յը՛մ

[The] Apostles at the Father’s voice, Y-■-m...

TEXT

րեա՛լք : Ե՛ւ կենդանեա՛ց և մեռելոց Տէր

[...]-ed. And Lord of the living and the dead,

TEXT

ծանուցին ը՛զքեզ Մովսէ՛ս և՛ Ե՛ղի՛ա՛ս :

Moses and Elijah made thee known.

RUBRIC

ՓՈԽՄԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

[For the] Assumption [lit. Translation/Dormition] of the Holy Mother of God.

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ ե՛կեա՛լ : Լ ՝ի՛ փոխո՛ւմն

CHRIST having come. L[...], at the alternation.

TEXT

Աստուածա՛ծնի՛ն և սուրբ կո՛ւսի՛ն Մա՛

[... of the] Mother of God and holy virgin Ma[ry ...]

TEXT

րի՛ա՛մու : Ե՛ւ զօ՛րք ե՛րկնի՛ց

[... of Ma]ry. And the hosts of heaven

TEXT

ընդ առա՛քեալսն և՛ սո՛ւրբ կո՛ւսա՛ն

...with the Apostles and the holy virgins...

TEXT

սը՛ն գովէ՛ի՛ն :

... were praising.

RUBRIC

ԽԱՉԻ

RUBRIC: [Of the] Cross.

TEXT

Ա՛յսօ՛ր ե՛կեա՛լ կամաւ Տէ՛րն ՚ի՛ խաչն :

Today, the Lord, having come willingly to the cross.

TEXT

և՛ տարա՛ծեա՛ց ըզբազո՛ւկս իւր ՚ի՛ նմա :

and stretched out his arms upon it.

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆ

RUBRIC: Of the Nativity

TEXT

Հո՛յլք հոգեղէ՛նք ըստ հո՛վիւսըն քա՛րո՝

[The] spiritual hosts [proclaimed] unto the shepherds:

TEXT

զէին ՚ի՛ յանբանի՛ց մըսո՛ւր զբա նը՛ն բա՛զ

...the One Who Is in the manger of irrational [beasts], the Word, rec[lining...]

TEXT

մեա՛լ : Ե՛ւ Մո՛գքն աստե՛ղբըն գո՛ւշա

[...]-ed. And the Magi, fore[told] by the star[...]

TEXT

կեալ՝ մատուցի՛ն զընծա՛յսը՛ն խո՛րհը՛րդո՛յ :

[...having] been, they offered the gifts of the mystery.

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ

[THE PRESENTATION] OF THE LORD [INTO THE TEMPLE / CANDLEMAS]

TEXT

Քա՛ռասնօրեա՛յ տղայ և՛ Տէրն օ՛րի

[A] forty-day-old child and [the] Lord of the la[w]

TEXT

նադիր՝ տնօրինա՛բա՛ր եկն ՚ի՛ տաճարն :

[... the Law]giver came by [divine] dispensation into the temple.

zham-261.png

PRINTER

218

[p. 218]

TEXT

Եւ Մի՞մեանց զը՛գուէր գրկօ՛քն . և՛ յօրի նաց՝ կա՛պից՝ լուծո՛ւմն հայցէ՞ք ՚ի՛ կեանս աւետա՛րա՛ ՚նի՛ :

And do you embrace one another with embraces, and seek release from the bonds of the Law unto the life of the Gospel?

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Զկնի Խաչահերից Աւետարանին, Խ. Եզկացն :

RUBRIC: EXHORTATION [k■aroz, litanic bidding] after the Gospel of the Crucifixion [Xa■■aherk■], [and] the Forty [Verses] of the Endings [Ezkats■n].

TEXT

Զուարճացեալքս մեծաւ ուրախու- թեամբ աւետեօք Յարութեան Տեառն մե- ղոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Որ եղև պտուղ և

անդրանիկ ամենայն ննջեցելոց • խորտակեաց զդրունս դժոխոց . և ելոյծ ըզ- բոնութիւն մահու, և ետ յոյս Հաստատու- թեան վերստին նորոգման կենդանութեան ամենայն մարդկան : Խնդրեսցուք Հաւատով 'ի փրկչէն մերմէ ՅԻՍՈՒՍԷ ՔՐԻՍՏՈՍԷ • զի զմեզ արժանի արասցէ յարութեան իւրոյ • կերպարանակից առնել զմարմին խոնարՀու- թեան մերոյ ըստ նմանութեան մարմնոյ փա- ռաց իւրոց : վ ասն զի զայս խոստացաւ , զմեծ և զանճառելի շնորՀս պարգևել սիրե- լեաց իւրոց՝ ճշմարիտն Աստուած ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր . կեցո և ողորմեա :

Gladdened with great joy by the good tidings of the Resurrection of our Lord and Savior, Jesus Christ, who became the first-fruits and the firstborn of all who have fallen asleep, shattered the gates of hell, destroyed the tyranny of death, and gave the firm hope of the renewed restoration of life unto all mankind: Let us ask in faith from our Savior, Jesus Christ, that He may make us worthy of His resurrection, to conform the body of our lowliness to the likeness of the body of His glory; for this He promised—to bestow this great and ineffable grace upon His beloved—the true God, Jesus Christ our Lord. Save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Ամենակեցոյց ճշմարիտ՝ սուրբ մեծի Յա- րութեանն ՔՐԻՍՏՈՍԻ Աստուծոյ մերոյ : վայ-

[Unto the] all-vivifying, true, holy, [and] great Resurrection of CHRIST our God, is fitt[ing]...

zham-262.png

PRINTER

219

TEXT

ելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն :

[To whom] befits glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

ծ . Ողորմեա ինձ Աստուած՝ ըստ մեծի ո ղորմութեան քում՝ . ըստ բազում՝ գթութեան քում՝ քաւեա զանօրէնութիւնս իմ : Առաւել լուա զիս յանօրէնութենէ իմ՝ մէ . և ’ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս : () անօրէնութիւնս իմ՝ ես ինձէն գիտեմ, և մեղք իմ՝ առաջի իմ՝ են յամենայն ժամ : Քեզ միայն մեղայ Տէր, և չար առաջի քո արարի : Որպէս արդար եղիցիս ’ի բանս քո, և յաղթեսցես ’ի դատել քում՝: Անօրէնութեամբ յղացաւ, և ’ի մեղս ծնաւ զիս մայր իմ՝: Դու Տէր զճշմարտութիւն սիրեցեր, զան յայտս և զծածկեալս իմաստութեամբ քով յայտնեցեր ինձ : Ցօղեա յիս մշտկաւ և սուրբ եղէց, լուա և քան զձիւն սպիտակ եղէց : | սելի արա ինձ զցնծութիւն և զուրախու թիւն, և ցնծասցեն ոսկերք իմ՝ տառապեալք : Դարձո զերեսս քո ’ի մեղաց իմոց . և զա

50. Have mercy on me, O God, according to your great mercy; according to the abundance of your compassion, blot out my iniquity. Wash me thoroughly from my iniquity, and cleanse me from my sin. For I myself know my iniquity, and my sin is before me at all times. Against you only have I sinned, O Lord, and done evil before you, so that you may be justified in your words, and prevail in your judgment. For in iniquity was I conceived, and in sin did my mother bear me. But you, O Lord, loved the truth; the hidden and secret things you made known to me by your wisdom. Sprinkle me with hyssop and I shall be clean; wash me and I shall be whiter than snow. Make me to hear rejoicing and gladness, and my afflicted bones shall exult. Turn your face away from my

sins, and [blot out] all...

zham-263.png

PRINTER

220

[220]

TEXT

մենայն անօրէնութիւնս իմ քաւեա յինէն : Սիրտ սուրբ Հաստատեա յիս Աստուա՛ծ , և Հոգի ուղիղ նորոգեա 'ի փորի իմում : Մի ընկենուր զիս Տէր յերեսաց քոց , և զՀոգի քո սուրբ մի Հաներ յինէն : Տուր ինձ ցնծութիւն փրկութեան քոյ , և Հոգւով պետութեան քոյ Հաստատեա զիս: Ուսուցից անօրինաց զճանապարՀս քո , և ամբարիշտք առ քեզ դարձցին : Փրկեա զիս յարենէ Աստուա՛ծ՝ Աստուած փրկութեան իմոյ • ցնծասցէ լեզու իմ յար- դարութեան քում : Տէր եթէ զշրթունս իմ բանս, բերան իմ երգեսցէ զօրՀնութիւնս քո : Թէ կամեցեալ էիր պատարագս մատուցա- նէաք • բայց դու ընդ ողջակէզս իսկ ո՛չ Հա- ճեցար : Պատարագ Աստուծոյ Հոգի խոնարՀ , ըզ- սիրտ սուրբ և զՀոգի խոնարՀ՝ Աստուած ո՛չ արՀամարՀէ : Բարի արա Տէր կամօք քովք Սիովնի , և շինեսցին պարիսպք Երուսաղէմի : Յայնժամ Հաճեսցիս ընդ պատարագս ար- դարութեան • յորժամ ուխտից պատարագս Հանցեն 'ի սեղան քո զուարակս : Փառք Հօր և": Այժմ և միշտ և":

[all] my iniquities expiate from me. Create a clean heart in me, O God, and renew a right spirit within my inward parts. Cast me not away, O Lord, from Thy presence, and take not Thy Holy Spirit from me. Restore unto me the joy of Thy salvation, and uphold me with Thy guiding Spirit. I will teach the lawless Thy ways, and the ungodly shall turn unto Thee. Deliver me from blood[guiltiness], O God, God of my salvation; my tongue shall rejoice in Thy righteousness. O Lord, if Thou open my lips, my mouth shall sing Thy praises. For if Thou hadst desired sacrifice, we would have offered [it]; but Thou

delightest not in whole burnt offerings. The sacrifice to God is a contrite spirit; a clean heart and a contrite spirit God will not despise. Do good, O Lord, in Thy good pleasure unto Zion, and let the walls of Jerusalem be built. Then shalt Thou be pleased with the sacrifices of righteousness, when they shall offer bullocks upon Thine altar [as] vow-offerings. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]. Now and [always and unto the ages of ages. Amen].

zham-264.png

PRINTER

221

221

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՍՐԲՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

RUBRIC: [Of the] Holy Resurrection of Christ.

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *O■ormea* [Have mercy]: *šarakan* [hymn] of the First Mode.

TEXT

Ո •

O■ormea [*Have mercy* hymn] •

TEXT

ԱՋ • ԲԱՆԴ ո՛ր ՚ի Հօրէ ի՛ջեա՛լ մարմնա

Tone 1. O Word, who, having descended from the Father, [tookest] flesh...

TEXT

ցա՛ր ՚ի՛ կուսէ՛ն . խաչե՛ցա՛ր կամա՛ւ Հօ՛ր

[...]-ed of the Virgin; [You] were crucified by the will of the Father

TEXT

վա՛սըն մեր ը՛զմե՛ղս ըսպանե՛ր . սո՛ւրբ Ա՛ս-

...for our sake you put sin to death; O Holy God...

TEXT

տըուած ո՛ղո՛րմեա՛ մե՛զ: Ո՛ր յարարա՛ծո՛ց

[... God], have mercy upon us. [You] who from the creatures

TEXT

ես անբո՛վա՛նդակելի՛ . 'ի խաչափայտի՛ն

[You] are uncontainable upon the wood of the Cross.

TEXT

բևե՛ռելո՛վ ը՛զմա՛հ կոխեցե՛ր . սո՛ւրբ":

By being nailed [to the Cross], you trampled down death, Holy [God]...

TEXT

Ո՛ր 'ի նա՛խնո՛ւմն զանկեա՛լն 'ի ծառայո՛ւ

[O] You Who in the beginning [delivered] him who had fallen into servitu[de]

TEXT

թիւն մահո՛ւ . պատուա՛կա՛ն մարմնո՛վ և

...tion of death, by [His] precious Body and

TEXT

արեա՛մբըդ քո՝ ա՛զատեցե՛ր . սո՛ւրբ":

By thy blood thou didst deliver [us]. Holy...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՍՐԲՈՑ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [Of the] Holy Archangels

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *O■ormea* [Have mercy]: *šarakan* (hymn) [in the] Fourth Mode.

TEXT

Ո •

O■ormea [Have mercy hymn].

TEXT

ԴՁ • Ո՛ր ՝ի հրե՛ղէ՛ն զօրաց երկնի՛ց փա՛ռա

[Mode] DZ (Tone 7) • O Thou who [art] glori[fied] by the fiery hosts of heaven...

TEXT

բանի՛ս Ա՛ստը՛ուա՛ծ . ո՛րո՛վ զե՛րկնայի՛ն

God the Word, through Whom the heavenly...

TEXT

ա՛նապա՛կան Աստուածայի՛ն ըզշնո՛րհս

[the] incorruptible divine grace[s]

zham-265.png

PRINTER

222

[p. 222]

TEXT

հե՛ղե՛ր յո՛րդիս Ա՛դա՛մա՛յ • ա՛ղաչանօք սո՛ցա՛ ողորմեա՛ մե՛զ Ա՛ստը՛ուա՛ծ : Ե՛րևե՛լո՛վ հողեղինա՛ցս ա՛նհիւթակա՛նքն ՝ի՛ ձև՛ մա՛րմնո՛յ • ո՛րք և՛ ծա՛նո՛ւցի՛ն մա՛րգա՛րէ՛ի՛ցն • ը՛զխո՛րհուրդ քո գա՛լստեանդ բա՛զմա՛պատի՛կ տե՛սլեա՛մբ օ՛րինա՛կե՛լո՛վ • ա՛ղաչա" : Անճառե՛լի՛ տնօրէ՛նութեանդ քո՝ ա՛ւետաբե՛րք ա՛ռա՛քե՛ցա՛ն • Գա՛բրի՛է՛լ և՛ Մի՛քայէլ. անմարմնա՛կա՛ն դասո՛ւքն իւրեա՛նց յե՛րկրի՛ սպա՛սաւո՛րե՛լո՛վ • ա՛ղաչանօք սո՛ցա՛ ողորմեա՛" :

...You poured out [grace] upon the sons of Adam; through their supplications, have mercy upon us, O God. Appearing to us earthen beings, the immaterial [beings] in the form of a body, who also made known to the prophets the mystery of Your coming, prefiguring [it] by manifold visions; through [their]

supplications... Tidings-bearers were sent for Your ineffable economy (*tn■r■nut■iwn* [divine plan/incarnation]): Gabriel and Michael, ministering upon earth with their bodiless ranks; through their supplications, have mercy...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՍՐԲՈՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

RUBRIC: [Of the] Holy Prophets

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *O■ormea* [Have mercy]: *šarakan* (hymn) [in the] Fourth Mode.

TEXT

Ո ԴՁ : Որ աւետա՛ւո՛ր քում գա՛ղըստեանդ առա՛քե՛ցեր յաշխա՛րհ ը՛զսուրբ մա՛րգա՛րէ՛սն . և՛ ե՛կեա՛լ խո՛նարհո՛ւթեամբ նո՛ր օ՛րինօ՛ք զթե՛րի՛ն լըցե՛ր ՚ի գի՛րս օ՛րի՛նա՛ց և՛ մարգա՛րէ՛ի՛ց • բա՛րեխօ՛սո՛ւթեամբ սոց՛ա ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛Ս ո՛ղո՛րմեա՛ մե՛զ : Ո՛ր կոչե՛ցե՛ր մարգա՛րէի՛ւք յա՛ռաջա՛գոյն ըզհե՛

[Mode] IV (Tone IV / *Chorrord Dzayn*): You who sent into the world the holy prophets as heralds of your coming, and having come in humility, with the new law fulfilled what was lacking in the books of the Law and the Prophets; through their intercession, O Christ, have mercy on us. You who through the prophets beforehand called the Gen[tiles...]

zham-266.png

PRINTER

223

[p. 223]

TEXT

թա՛ նոսս քե՛զ նոր ժողո՛վո՛ւրդ . և՛ ըզ դո՛ւստըր Սի՛ո՛վնի՛ զեկեղեցի՛ հեթանոսա՛ց հա՛րսըն սի՛րե՛լի՛ անմահ փեսայի՛ն . բա՛՛: Ո՛ր ընդփա՛ռըս տաճարիս զո՛ր շի՛նեցեր շինո՛ղդ է՛ի՛ց ի՛ վերայ վիմի՛ն . բա՛րձրա՛ գո՛յն քա՛ն զառաջի՛նն . և՛ գերազա՛րդ վայե՛լչութեամբ՞ տեսանո՛ղքըն ծա՛նո՛ւ ցի՛ն ի՛մաստի՛ւք Հո՛գւո՛յն . բա՛րեխո՛՛:

...[the gen]tiles as a new people for Yourself, and the Daughter of Zion, the Church of the gentiles, [as] a beloved bride unto the immortal Bridegroom. Through the in[tercession]... You Who, [concerning] the glory of this temple which You, the Builder of all that exists, built upon the rock—higher than the first [temple] and of supremely adorned splendor—the seers made known through the wisdom of the Spirit. Through the in[tercession]...

RUBRIC

ԿԱ՛ՆՈ՛Ն ԱՊԱՇԽԱ՛ՐՈՒԹԵԱՆ ՈՂՈՐՄԵԱ · ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Canon of Repentance. *O■ormea* [Miserere / "Have mercy"]. *Šarakan* (hymn) [in the] First Mode.]

TEXT

Ո · ԱՁ · Հա՛յր բա՛զումողո՛րմ . խոստովանիմ առ քե՛զ ո՛րպէ՛ս զանա՛ռակ որդի՛ն . թո՛ղ ի՛նձ ը՛զ մեղս ի՛մ . և՛ ո՛ղո՛րմեա՛ : Տէր որ գըթա՛ցա՛ր ՚ի կինըն Քա՛նանացի՛ . գը՛թա և՛ յի՛ս ՚ի մեղա՛ւո՛րս . և՛ ո՛ղո՛ ր՛: Տէր որ դարձո՛ւցե՛ր ըզմա՛քսաւորն ՚ի գիտութի՛ւն ճը՛շմարտութե՛ան . դարձո և՛ զի՛ս ըզմո՛ լո՛րեա՛՛լս . և՛ ո՛ղո՛ րմեա՛ :

O■ormea [Have-mercy hymn]. Tone 1 (A■). Father of manifold mercy, I confess to You as the prodigal son; forgive me my sins, and have mercy. Lord, who had compassion on the Canaanite woman, have compassion also on me, a sinner, and have mercy. Lord, who turned the tax collector to the knowledge of truth, turn also me, who have gone astray, and have mercy.

PRINTER

224

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[FOR] ALL THE APOSTLES

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *O■ormea* [“Have mercy” hymn]. *Šarakan* [liturgical chant], First Tone.

TEXT

ԱՁ . Ո • Տէր որ զգըթութիւնըդ քո զառատ հեղեր յերկնից ի մէջ սըրբոց առաքելոց քոց • աղաչանօք սոցա ողորմեա : Որ ի ձեռըն սոցա սըփռեցան շընորհք Հոգւոյդ սրբոյ ընդ ամենայն երկիր • աղա՛ : Որ սոքօք լուսաւորեցեր մըկըրտութեամբ աւազանին զԵկեղեցի քո սուրբ • աղաչանօք սոցա ողորմեա :

[Tone] AJ. *O■ormea* [Have mercy]: Lord, who poured down Your abundant compassion from heaven upon Your holy apostles; through their supplications, have mercy. Who through their hands spread the graces of Your Holy Spirit over all the earth; through [their supplications, have mercy]. Who through them enlightened Your holy Church by the baptism of the font; through their supplications, have mercy.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՀԱՄՕՐԷՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՚Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

RUBRIC: [For] all the reposed in Christ

RUBRIC

ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *O■ormea* [‘Have mercy’ hymn] • *Šarakan* [hymn] of the First Mode (Arajin Jayn).

TEXT

ԱՁ . Ո • Որ ստեղծմամբ ըստ պատկերի քո Տէր պատուեցեր ըզմեզ • ընկալ և այժմ ըզնընջեցեալսն ’ի քեզ ուղիղ հաւատով . ըստ մեծի քումդ ողորմութեան : Որ շնորհօք սուրբ Հոգւոյն լուսաւորեցեր .

[Tone] AJ. *O■ormea* [šarakan (hymn) genre based on Psalm 50]. You who by creation in your image, Lord, honored us: receive now also those who have fallen asleep in you with right faith, according to your great mercy. You who by the graces of the Holy Spirit enlightened [us]...

zham-268.png

PRINTER

225

225

TEXT

յիշատա՛կի՛ իւրեա՛նց զՀոգի՛ս նոցա՝ ընկա՛լ մա՛րդասէ՛ր • ը՛ստ մե՛: Ո՛րք Հաղորդեցա՛ն մա՛րմնո՛յ և՛ արեա՛ն քո՛ Տէ՛ր • Հա՛նգո՛ ըզ Հո՛գի՛ս նոցա ընդ սո՛ւրբըս քո ՔՐԻՍՏՈՍ Ա՛ստըւած . քա՛նզի գի՛նք սուրբ ա՛րեան քո՛ ե՛ն :

In their commemoration, receive their souls, [O Thou] Lover of mankind. *According to the great [mercy]...* Those who partook of Thy Body and Blood, O Lord, grant rest to their souls with Thy saints, O Christ God, for they are the price of Thy holy Blood.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՈՂՈՐՄԵԱ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon for All Martyrs. *O■ormea* [Have mercy]. *Šarakan* [hymn] in the First Tone.

TEXT

Ո : Ա՟Ջ : Ժողովեա՛լքս 'ի յիշատա՛կ սը՛րբոց քոց ՔՐԻՍՏՈՍ • ա՛ղաչե՛մք ըզքե՛զ. սոցա բարեխօսութեա՛մբ ո՛ղո՛րմեա՛ : Երկըրպա գե՛մք առաշի՛ բեմի քո ՔՐԻՍՏՈՍ • ը՛նկա՛լ քո՛ գըթո՛ւթեամբ՛լդ զաղաչա՛նը՛ս մե՛ր • սոցա՛: Ո որս Հոգւո՛վ և մա՛րմնով ո՛րպէ՛ս՝ զանմա՛րմի՛ն • անարա՛տ 'ի գա՛լո՛ւստ քո պահե՛սցես մարդա՛սէր փը՛րկի՛չ • սոցա՛:

[Hymn of the] *O■ormea* [Have mercy on me, *šarakan* / hymn genre]. Tone 1 (*AYB-JA* [First Voice, Authentic]): Gathered [here] in memory of Your saints, O Christ, we beseech You: through their intercession, have mercy! We worship before Your *b■mi* [altar step/tribunal], O Christ; receive our supplications through Your compassion: [through] their [intercession, have mercy!] [You] who [sanctified] them in spirit and body as [though] bodiless: keep [us] spotless in spirit and body until Your coming, O Lover of mankind, Savior: [through] their [intercession, have mercy!]

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Զկնի Ողորմեային :

RUBRIC: *K■aroz* (litany) after the *O■ormea* (Miserere [hymn]).

TEXT

Երկրպագեմք քեզ Տէր Աստուած մեր՝ անցեալքս ընդ երկարութիւն գիշերիս . և

We worship you, Lord our God, having passed through the length of this night, and

zham-269.png

PRINTER

228

228

TEXT

կանխեալքս 'ի տեղւոջ խոստովանութեան • մատուցանեմք զառաւօտու աղօթս մեր : Օ քեզ Տէր օրհնեմք և փառաւորեմք , և

զքէն Տէր գոհանամք • որ արժանի արարեր զգիշերս խաղաղութեամբ անցուցանել և հա- սանիլ ’ի ժամ առաւօտուս : Արժանաւորեա զմեզ Տէր անճառ խոստմանց քոց • զոր խոս- տացար սիրելեաց քոց ճշմարիտդ Աստուած՝ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր • կեցո և ողորմեա : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր ըստ մեծի ողորմութեան քում. ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա :

Having anticipated [the dawn] in this place of confession, we offer our morning prayers. We bless and glorify You, O Lord, and we give thanks to You, O Lord, who have made us worthy to pass through this night in peace and to reach the hour of this morning. Make us worthy, O Lord, of Your ineffable promises, which You promised to those who love You, [You who are] the true God, JESUS CHRIST, our Lord; save [us] and have mercy. Have mercy on us, O Lord our God, according to Your great mercy; let us all say together with one accord: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

RUBRIC: Supplication (*ma■t■ank■*) of the Resurrection.

TEXT

Ողորմած՝ գթած՝ ճշմարիտ՝ սուրբ մեծի Յարութեանն ՔՐԻՍՏՈՍԻ Աստուծոյ մերոյ • վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից":

To the merciful, compassionate, [and] true holy [and] great Resurrection of Christ our God befits glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. [Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՊԱՀՈՑ

Supplication of the Fast

TEXT

Ողորմութեամբ և գթութեամբ քով. լուր մեզ Տէր և ողորմեա . ներեա՝ քաւեա և թող զմեղս մեր : Արժանաւորեա գոհու-

By your mercy and compassion, hear us, Lord, and have mercy; pardon, expiate, and remit our sins. Make [us] worthy with thanks[giving...]

zham-270.png

PRINTER

227

[Page] 227

TEXT

թեամբ փառաւորել զՀայր և զՈրդի և ըզ- սուրբ Հոգիդ . այժմ և միշտ և յաւիտեա":

[...]-ly to glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages [of ages. Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

[RUBRIC:] Supplication of the Martyrs

TEXT

Բարեխօսութեամբ և աղօթիւք սրբոց մարտիրոսացն, որոց այսօր է յիշատակ՝ և ա- մենայն սրբոց քոց, լուր մեզ Տէր և ողորմեա . ներեա քաւեա և թող զմեղս մեր : Արժա- նաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ . այժմ և" :

Through the intercession and prayers of the holy martyrs, whose memory is [kept] this day, and of all your saints, hear us, Lord, and have mercy; pardon, expiate, and forgive our sins. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and [always and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԱԼԷԼՈՒԻԱ ԱՆԳԵԱՅ ԵՒ ԶԱՔԱՐԻԱՅ

RUBRIC: Alleluia of Haggai and Zechariah.

TEXT

Ալէլուիա . Ալէլուիա : Օրհնեցէք զՏէր յերկնից . օրհնեցէք զնա 'ի բարձանց : Օրհնեցէք զնա ամենայն հրեշտակք նորա . օրհնեցէք զնա ամենայն զօրութիւնք նորա : Օրհնեցէք զնա արեգակն և լուսին . օրհ- նեցէք զնա ամենայն աստեղք և լոյսք : Օրհնեցէք զնա երկինք երկնից . և ջուրք որ 'ի վերոյ քան զերկինս, օրհնեցէք զանուն Տեառն :

Alleluia, alleluia. Praise the Lord from the heavens; praise him in the heights. Praise him, all his angels; praise him, all his hosts. Praise him, sun and moon; praise him, all stars and light. Praise him, heavens of heavens, and waters that are above the heavens; praise the name of the Lord.

zham-271.png

PRINTER

228

228

TEXT

Օ ի նա ասաց՝ և եղեն, հրամայեաց՝ և հաստատեցան : Կացոյց զնոսա յաւիտեանս յաւիտենից • սահման եդ՝ և ո՛չ անցանեն : Օրհնեցէք զՏէր յերկրէ՝ վիշապք և ա- մենայն խորք : Հուր և կարկուտ՝ ձիւն և սառն՝ հողմ և մրրիկք , որք առնէք զբան նորա : Լերինք՝ և ամենայն բարձունք՝ ծառք պտղաբերք և ամենայն մայրք : Գազանք՝ և ամենայն անասունք, սողունք, և ամենայն թռչունք թևաւորք : Թագաւորք երկրի և զօրք իւրեանց • իշ- խանք և ամենայն դատաւորք երկրի : Երիտասարդք և կուսանք , ծերք և տը- ղայք՝ օրհնեցէք զանուն Տեառն : Բարձրացաւ անուն նորա միայն • խոս- տովանութիւն նմա յերկինս և յերկրի : Բարձր առնէ Տէր զեղջիւր ժողովըրդեան իւրոյ • օրհնութիւն նմա յամենայն սրբոց նորա • յորդւոցն Իսրայէլի ժողովոյն՝ որ մերձ է առ Տէր : Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր • օրհնութիւն նմա յԵկեղեցիս սրբոց : Ուրախասցի Իսրայէլ յարարիչ իւր. որ- դիք

Սիովնի ցնծասցեն 'ի թագաւորն իւ- րեանց :

For he spoke, and they came to be; he commanded, and they were established. He set them fast forever and ever; he set a boundary, and they shall not pass beyond [it]. Praise the Lord from the earth, [you] sea-monsters and all deeps; Fire and hail, snow and ice, wind and tempests, which perform his word; Mountains and all heights, fruit-bearing trees and all cedars; Wild beasts and all cattle, creeping things and all winged birds; Kings of the earth and their armies, princes and all judges of the earth; Young men and virgins, elders and children: praise the name of the Lord. Exalted was his name alone; his praise [is] in heaven and on earth. The Lord exalts the horn of his people; [he is] praise to all his saints, to the children of Israel, a people that is near to the Lord. Praise the Lord with a new blessing; praise to him in the assembly of the saints. Let Israel rejoice in its Creator; let the children of Zion be glad in their King.

zham-272.png

PRINTER

229

[p. 229]

TEXT

()րհնեսցեն զանուն նորա օրհնութեամբ . սաղմոսիւք և օրհնութեամբ սաղմոս երգես- ցեն նմա : Հաճի Տէր ընդ ժողովուրդ իւր սուրբ . և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութեան : Պարծեսցին սուրբքն փառօք՝ և ցնծասցեն 'ի հանգիստս իւրեանց . և բարձր արասցեն զԱստուած բերանօք իւրեանց : Սուր երկսայրի ետ 'ի ձեռս նոցա , առ- նուլ զհատուցումն 'ի Հեթանոսաց , 'ի յան- դիմանութիւն ամենայն ժողովրդոց : 'Ի կապել զթագաւորս նոցա կապանօք . զզօրավարս նոցա ձեռնակապօք երկաթեօք : Առնել նոցա դատաստանս ըստ գրոց . և փառք այս են ամենայն սրբոց նորա : ()րհնեցէք զԱստուած 'ի սրբութեան նո- րա . օրհնեցէք զնա 'ի Հաստատութեան 'ի զօ- րութեան նորա : ()րհնեցէք զնա 'ի զօրութեան նորա . օրհնեցէք զնա 'ի բազում՝ մեծութեան նո- րա : ()րհնեցէք զնա 'ի ձայն

օրհնութեան . օրհնեցէք զնա սաղմոսիւք և օրհնութեամբ : Օրհնեցէք զնա ցնծութեամբ , գովեցէք զնա ուրախութեամբ : Օրհնեցէք զնա ՚ի բանս քաղցր . գովեցէք զնա ՚ի բարբառ լսելիս :

Let them praise his name with blessing; with psalms and with blessing let them sing psalms to him. The Lord is pleased with his holy people, and he exalts the meek in salvation. The saints shall boast in glory and rejoice upon their couches, and they shall exalt God with their mouths. A two-edged sword is in their hands, to execute vengeance upon the gentiles, [and] chastisement upon all the peoples; To bind their kings with chains, [and] their nobles with iron fetters; To execute upon them the judgments according to the scriptures; and this glory is for all his saints. Praise God in his sanctuary; praise him in the firmament of his power. Praise him in his mighty acts; praise him in the abundance of his greatness. Praise him with the sound of blessing; praise him with psalms and with blessing. Praise him with rejoicing; laud him with gladness. Praise him with sweet words; laud him with a resounding voice.

zham-273.png

PRINTER

250

[Page] 250

TEXT

Օրհնեցէք զնա ՚ի ձայն գոհութեան . ա- մենայն հոգիք օրհնեցէք զՏէր : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Praise him with the sound of thanksgiving; let every breath praise the Lord. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՅ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Holy Resurrection of Christ. [The canticle] "Lord of Heaven" (*T■r yerknic■*). *Šarakan* (hymn). First Mode (*a■a■in jayn*).

TEXT

Ընդ լո՛ւսանա՛լ մի՛աշաբա՛թի՛ն կա՛նխեցի՛ն կա՛նա՛յքն ՝ի՛ գերեզմա՛նն . ՝ի՛ խընկե՛լ զանապակա՛ն մարմի՛նն : Ե՛ւ գտի՛ն ը՛զվէ՛մըն բարձեալ ՝ի՛ դրա՛ց գե րե՛զմանի՛ն . և՛ լը՛ւեա՛լ բա՛րբա՛ռ ՝ի՛ հրեշտակէ՛ն . եթէ՛ ՅԱՐԵԱ՛Ւ ՔՐԻ՛ՍՏՈՍ՝ և՛ խա՛փա՛նեա՛ց ըզմա՛հ : Ե՛ւ հանդի՛պեա՛լ քո՛ Տէ՛ր առա՛քե՛լո՛ցն և՛ տը՛ւեա՛լ ո՛ղջո՛յն կե՛նդանարա՛ր . առաքե՛ցե՛ր զնոսա ՝ի փը՛ր կութիւն՝ տի՛ե՛զերա՛ց :

At the dawning of the first [day of the] week, the women hastened early to the tomb to incense the incorruptible Body. And they found the stone removed from the entrance of the tomb, and heard the voice from the angel [saying] that "CHRIST IS RISEN and has destroyed death." And You, Lord, having met the Apostles and given [them] the life-giving greeting, sent them forth for the salvation of the universe.

zham-274.png

PRINTER

251

[Page] 251

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՍՐԲՈՑ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [Of the] Holy Archangels

RUBRIC

ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

T■r herknic■ [Lord of Heaven]: *šarakan* (hymn) in the Fourth Mode.

TEXT

8 դձ . Անմա՛հ ա՛րքայի՛ն և ա՛նա՛րուե՛ստ ա՛թո՛ռք . բա՛զմաչեա՛յ Քե՛րո՛վբէ՛ք սըր բա՛սա՛ց ձայնի՛ւ Սրովբէ՛ք . ա՛ռա՛ջի՛ն յեր կի՛նս

քահա՛նա՛յապե՛տք . բա՛րե՛ խօ՛ս լե՛րո՛ւք առ Տէ՛ր վա՛սն Ե՛կե՛ղե՛ ցւո՛յ : Բա՛րձրե՛լո՛յն փառա՛ց բա՛րձո՛ղ Տէ՛րո՛ւթիւնք . ա՛նյաղթելի՛ զօ՛րո՛ւթի՛ւնք վեհա՛գո՛յն իշխա՛նութիւն՛ք. ե՛րկրորդի՛ն դասք քահա՛նա՛յապե՛տք . բա՛րե՛ խօ՛ս լե՛րո՛ւք առ Տէ՛ր վա՛սն Ե՛կե՛ղե՛ ցւո՛յ: Գե՛րագո՛յն իշխա՛ն պե՛տո՛ւթի՛ւնք վե՛րի՛ն . հրե՛շտակապե՛տք ե՛րկնա՛ւո՛ր հրեշտա՛կա՛ց զինուո՛րութիւնք . ե՛րրո՛րդի՛ յերկի՛նս քահա՛նա՛յապե՛տք . ձե՛զ հա՛մա՛ձայնեա՛լ ե՛րգե՛մք ը՛զփա՛ռս ՚ի՛ բա՛րձո՛ւնս :

8 [Mode] *jaj* (■■) [eighth tone / fourth plagal mode]. Unmade Thrones of the immortal King, many-eyed Cherubim, and Seraphim with holy-chanted voice, first high priests in heaven: intercede with the Lord on behalf of the Church. Dominions, bearers of the glory of the Most High, invincible Powers, [and] most sublime Principalities, high-priestly ranks of the second [hierarchy]: intercede with the Lord on behalf of the Church. Supreme upper Virtues, heavenly Archangels, [and] host of angels, high priests of the third [hierarchy] in heaven: in unison with you, we sing glory in the highest.

zham-275.png

PRINTER

252

252

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՍՐԲՈՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Holy Prophets. [Hymn of] *T■r herknic■* [Lord of Heaven]. *Šarakan* (hymn) [in the] Fourth Mode.

TEXT

8 • դՁ • Այսօր ժողովո՛ւրդք որք ՚ի հե՛թա՞ նոսա՛ց • հրա՛ւիրեալք յա՛ռաջագո՛յն մա՛ր գարէի՛ծւք • գա՛լ առ Աստուածն Աբրա՛համու յե՛րկը՛րպագութի՛ ՞ւն • օրհնե՛ ցէ՛ք ըզՏէ՞ր յե՛րկի՛նս ընդ ե՛րկնա՛ւորա՛ցն : Ա՛յսօր որդիք դը՛ստե՛ր վերին Սի՞ովնի՛ •

շի՛նեալք ՝ի վերայ հիմա՛ն առա՛քելոց և՛ մա՛րգարէի՛ծց • որք և ը՛մպէ՛ք զառատա՛ բո՛ւղխ վըտակ Հոգւոյն ՝ի յա՛ղբե՛րա՛ցն Իսրայէլի յԵկե՛ղե՛ցիս սըրբո՛՛ ՞ց • օրհնե ցէ՞ք ը՛զՏէ՛ր յօրհնո՛ւթի՛ւն ՝ի նո՛ր : Ա՛յսօր վերի՛ն զօրացըն հա՛մա՛ձայնեա՛լ • դա՛սք նահապետաց և՛ մա՛րգարէի՛ծց • երգե՛ն Աստուծոյ զե՛րգը՛ս հոգևո՛՛ ՞րս • ՝ի յի՛շատա՛կի՛ սոցա երգե՛մք և՛ մեք ըզ փա՛ռս ՝ի՛ բարձո՛ւնս :

8 • [Tone] ■■ (Plagal Fourth Tone, *T■tkeank■*): Today, [O] peoples who [are called] from among the Gentiles, invited beforehand by the prophets to come into the worship of the God of Abraham: bless the Lord in the heavens together with the heavenly [hosts]! Today, [O] children of the daughter of upper Zion, built upon the foundation of the Apostles and Prophets, who also drink the abundantly welling stream of the Spirit from the fountains of Israel in the churches of the saints: bless the Lord with a new blessing! Today, harmonizing with the heavenly hosts, the ranks of the Patriarchs and Prophets sing spiritual songs to God; in their memory we too sing glory in the highest!

zham-276.png

PRINTER

— 253 —

— 253 —

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of Penitence [for the] "Lord of Heaven" [*T■r yerknic■*]. *Šarakan* [hymn], First Tone.

TEXT

Յ • ԱՁ. Տէր որ ՝ի վե՛րա՛յ Քերովբէի՛ց փա՛ ռաբա՛նի՛ս • քաղցրութե՛ամբ խոնար հեա՛լ ընկա՛լ զաղաչա՛նըս մե՛ր : Տէր որ շնորհեցե՛ր ողո՛րմութի՛ւն ա՛զգի՛ մա՛րդ կա՛ն • քաղց" : Տէր որ ուսուցե՛ր մեզ յա մենայն ժա՛մ փառը՛ս տա՛լ անուա՛նդ քո՛ւմ

սը՛րբո՛յ • քաղց" :

[Šarakan (hymn)] J [Canticle/Ode], [Tone] AD (Tone 1). Lord, who are glorified upon the Cherubim, graciously incline [Thy ear and] accept our supplications. Lord, who didst grant mercy to the human race, graciously... Lord, who didst teach us at all times to give glory to Thy holy name, graciously...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Canon for All the Apostles. *T■r herknic■* [Lord of Heaven hymn]. *Šarakan* [hymn], First Mode.

TEXT

Յ • ԱՋ. Որք ՚ի սկզբա՛նէ՛ պատուեա՛լ եղեն ՚ի սէ՛ր բոլորի՛ց Հօ՛ր • առաքելակա՛ն կոչմա՛մբ զտիեզե՛րս հրաւի՛րեցի՛ն յու սո՛վ հասանել մասի՛ն • վարդապետու թեա՛մբ սոցա ամենեքեա՛ն օ՛րհնեսցուք ըզՏէ՛ր : Որք ականատե՛սք և սպասաւո՛րք

[Rubric: Resurrection (■ = ■■■■■■■■■■ / Y = Yarut■ean)]. Tone 1 (■■ [AJ]): Those who from the beginning were honored in the love of the Father of all; by an apostolic calling they invited the universe in hope to attain the portion [of the saints]; through their teaching let us all bless the Lord. Those who [were] eyewitnesses and ministers...

zham-277.png

PRINTER

254

254

TEXT

եղեն մա՛րմնացե՛լոյ Բանի՛ն . գե՛ր ՚ի վերո՛յ անմա՛րմնո՛ց դասուցն հա՛նգի՛պե՛լով շնո՛ր հի՛ . վարդա՛: Ո՛րոց դատողակա՛ն ա՛թոռ ա՛ հեղ ատենի՛ն հա՛նդե՛րձեալ մընա՛յ . կա տա՛րե՛լ ՚ի մե՛զ դա՛տա՛ստան ըստ գրեա՛լ սն . ա՛ռ սոսա ա՛նկցո՛ւք

զը՛ղջա՛ցեա՛լ ան ձա՛մբ պա՛ղատելո՛վ . հա՛շտեցուցանե՛լ ստ՛ քօ՛ք ընդ մե՛զ զահա՛ւո՛րն ի՛ւր զդա՛տաւո՛րն :

...became [witnesses] of the incarnate Word, attaining grace far above the ranks of the incorporeal [angels]. [RUBRIC: Read.] For whom the judicial throne of the awesome tribunal awaits prepared, to execute judgment upon us according to the scriptures; let us fall down before them, suppliant with a penitent soul, that through them we may reconcile with us their fearsome Judge.

RUBRIC

ԵՒ ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Also, of all the Apostles. *T■r yerknic■* [Lord of heaven] *šarakan* (hymn), First Mode.

TEXT

8 : Առաքեա՛լք Ա՛ստուծո՛յ սի՛ւնքք հա ԱՁ • ւա՛տո՛յ կաթո՛ւղիկէ Ե՛կեղե՛ցւո՛յ . ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ՛ Ա՛ստուծոյ ե՛րկնաւոր վարդա՛պե տին ա՛շակե՛րտք . բարեխօ՛սեցէ՛ք շնո՛րհե՛լ ըզխաղաղո՛ւթիւն ամենա՛յն ա՛շխա՛րհի՛ : Բա՛րեկա՛մք ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ և՛ հազա՛րա՛պե՛տք Աստուածայի՛ն խորհը՛րդո՛ցն . ընդունօ՛ ղք ը՛զԲանըն կե՛նա՛ց և՛ լուսաւո՛րի՛չըք տի՛եզերա՛ց . բարե՛: Դատաւո՛րք ա՛հե՛ղ

[Tone] A3 (First Mode): Apostles of God, pillars of the faith of the Catholic Church, disciples of CHRIST, God, the heavenly Teacher: intercede [for Him] to grant peace to all the world. Friends of CHRIST and stewards of the divine mysteries, who received the Word of life and enlightened the universe: inter[cede]. Awful judges

zham-278.png

PRINTER

TEXT

ատենի՛ն և դատապա՛րտօ՛ղք ՋՔՐԻՍՏՈՍ՝ ո՛չ խոստովանո՛ղաց . աղաչե՛մք ըզ ձեզ . բարե" :

[at the] tribunal and condemners of those who do not confess Christ, we beseech you, inter[cede...]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀԱՄՕՐԷՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՚Ի ՔՐԻՍՏՈՍ՝ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ 8 • ԱՁ • Քեզ վայելէ՝ Աստուած օրհնո՛ւ թիւն . որ յարո՛ւթի՛ւնդ ես ձայնիւ յա՛ւի՛ տենից նընջե՛ցե՛լո՛ցն : Թագաւո՛ր և՛ իշխա՛ն վե՛ր օրհնե՛մք ըզքե՛զ : ՚Ի՛ միւսանգա՛մ գալըստեա՛նըն քո ՔՐԻՍՏՈ՛Ս փառա՛ց թա գա՛ւոր . ՚ի՛ ձայն փողո՛յ նորո՛գի՛ն Հոգի՛ք նընջեցե՛լո՛ցն . և՛ յա՛ռնե՛ն ՚ի մեռելոց անա՛ պա՛կա՛ն մարմնով : վ ասն որո՛յ և՛ մեք ըզքեզ աղա՛չե՛մըք Հա՛յր երկնա՛ւոր . դա՛ սաւո՛րեա՛ ըզնընջե՛ցեա՛լսըն մե՛ր ՚ի՛ վե՛ րի՛նըդ քո Ե՛րուսաղէ՛մ. ՚ի՛ ժողո՛վս ա՛նդ րա՛նկա՛ց գրելո՛ց ՚ի՛ յե՛րկի՛նս :

RUBRIC: Canon for all who have fallen asleep in Christ. "The Lord from the heavens." *Šarakan* [hymn] in the First Tone (Mode 1 / *aj* [A3]): Praise is due to Thee, O God, Who art the resurrection, by Thy voice, of those who have fallen asleep from eternity. King and Ruler on high, we bless Thee. At Thy second coming, O Christ, King of glory, at the sound of the trumpet the souls of those who have fallen asleep are renewed, and they rise from the dead in an incorruptible body. Wherefore we also beseech Thee, heavenly Father: rank our departed [brethren] in Thy Jerusalem on high, in the assembly of the firstborn who are written in heaven.

zham-279.png

PRINTER

256

256

RUBRIC

ԵՒ :

And:

RUBRIC

ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ

FOR THE REPOSE OF SOULS [OF THE DEPARTED]

RUBRIC

ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

T■r herknic■ [Praise the Lord from the Heavens]: *Šarakan* [hymn] of the First Mode.

RUBRIC

Ց :

RUBRIC: [Rubric]:

TEXT

ԱՁ • Ձա՛յն արկեա՛լ կե՛նարարին Ա՛ստուածայի՛ն բարբա՛ռո՛վն . ասէ ե՛կա՛յք օ՛րհնեա՛լքք Հօր իմոյ ժա՛ռա՛նգեցէ՛ք . պա՛տրաստեա՛լ ձե՛զ ըզկեա՛նսն 'ի հա՛նդե՛րձեա՛լ երկրի՛ն : Ընդ առա՛ջ ելա՛նե՛լ քեզ հաւատո՛վ 'ի յօ՛դըս վե՛րի՛նս . Ա՛ստուածազգեա ց լո՛ւսով պա՛յծա՛ռացեալ 'ի դա՛ս անմարմնո՛ցն : 'Ի՛ լըսե՛լ ը՛զձայն երա՛նա՛ւէ՛տ կոչմա՛նն : Ը՛նդ աջմէ քո՛ւմմէ՛ կացո՛ ընդ ի՛մաստո՛ւն Սո՛ւրբ կո՛ւսա՛նսն . 'ի՛ լուսեղէ՛ն ա՛ռա՛գաստին պա՛յծա՛ռացեալ 'ի դա՛ս անմարմնո՛ցն : 'ի՛ ժողո՛վս անդրա՛նկա՛ց գրե՛լոց 'ի՛ յե՛րկի՛նս :

[Tone] AJ (First Mode): Calling out with a divine voice, the Life-Giver says: "Come, blessed of my Father, inherit the life prepared for you in the world to come." To go forth to meet you in faith into the upper air, clothed in God, [and] radiant with light among the ranks of the incorporeal [hosts], upon hearing the voice of the beatific calling. Place [us] at your right hand with the wise, holy virgins in the luminous bridal chamber, radiant among the ranks of the incorporeal [hosts], in the assembly of the firstborn written in heaven.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

CANON

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

[FOR THE] MARTYRS

RUBRIC

ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

T■r herknic■ [Praise the Lord from the Heavens]: *Šarakan* [hymn] of the First Mode.

RUBRIC

Ց :

[Dir[ective]:]

TEXT

ԱՁ • Ժո՛ղովեա՛լքս 'ի յի՛շատակ Ս՛րբո՛ց մարտիրո՛սացը՛ն • միաբա՛նո՛ւթեամբ՝

AYB-DZAYN [Tone 1]. We who are gathered in memory of the holy martyrs, in unison—

zham-280.png

PRINTER

237

237

TEXT

ե՛րգելո՞վ . օ՛րհնութի՛ւն 'ի բարձո՛ւնս ե՛րկնաւո՛ր թա՛գաւո՛րիդ : Քա՛նզի հեղ մա՛մբ ա՛րեան սոցա՛ պարտեցա՛ւ թըշնա՛ մի՛ն. և՛ մեծարեա՛լ պա՛րծի՛ Սիո՛վն ե՛ր գե՛լո՞վ. օ՛րհ": Դասակցելո՛ցն ընդ զօ՛րը՛ս վերի՛ն զըւա՛րթնո՛ցն . յիշատա՛կա՛ւ բերկ րեալ 'ի սը՛րբութի՛ւն սոցա՝ ե՛րգե՞ս ցո՛ւք . օ՛րհ":

...singing: "Praise in the highest to You, the heavenly King." For by the shedding of their blood the enemy was defeated, and Zion, exalted, boasts while singing: "Praise [in the highest...]" [With] those who are ranked together with the hosts of the celestial watchful ones (angels), rejoicing in their holiness through their commemoration, let us sing: "Praise [in the highest...]"

RUBRIC

ԵՒՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՏԷՐ ՅԵՐԿՆԻՑ • ՇԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Also, [the] *Šarakan* (hymn) of the Martyrs, [at] *T■r herknic■* (Lord of heaven). Mode I.]

TEXT

Տ • ԱՁ • Ո՛րք ըզհա՛նէ՛ս նահատակո՛ւթեան ա՛ռ բը՛ռնաւո՛րսըն ցո՛ւցին . և՛ յաղթեցի՛ն հաւատով ե՛րեա՛կ լուսոյն եղե՛ն մեզ ա ռի՛թ . ա՛ղաչանօք սոցա՝ կե՛ցո՞ ը՛զմեզ : Ո՛րք ըզխա՛ւա՛ր կռապաշտո՛ւթեանցըն վա նեա՛լ հերքե՛ցին . և՛ կանգնեցի՛ն մեզ նը շա՛ն յաղթող ընդդէ՛մ թըշնամո՛յն • ա՛ղա" : Ե՛ւ հրաշափա՛ռ ճըգնո՛ւթեամբ պա՛տե՛րազմեա՛լք 'ի՛ յե՛րկրի . վեր համ բա՛րձեա՛լք ե՛րկնա՛յնոց դասուցն եղե՛ն երգակի՛ց . ա՛ղա" :

[Tone] 1 (ADz). Those who displayed the contest of martyrdom before the tyrants, and conquered through faith, became for us the cause of the threefold Light; by their supplications, save us. Those who repelled [and] drove away the darkness of idolatries, and erected for us a victorious sign against the enemy; by [their] sup[plications, save us]. And having waged war on earth with wondrous ascetic struggle, [and] ascended on high, they became fellow-singers with the heavenly choirs; by [their] sup[plications, save us].

zham-281.png

PRINTER

258

[Page] 258

RUBRIC

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՒՕՏՈՒ ԱՍԱՑԵԱԼ ՀՐԵՇՏԱԿԱՑ ԵՒ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ՀԱՐԻՒՐ ՀԻՍՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ Զկնի Տէր յերկնիցին :

RUBRIC: Morning blessing [hymn of praise], spoken by the angels and the one hundred and fifty holy fathers of the Council of Constantinople. Following the *T■r yerknic‘* [The Lord from the heavens, Psalm 148].

TEXT

Փա՛ռք ՝ի բարձունս Աստուծոյ . և յեր- կիր խաղաղութիւն ՝ի մարդիկ հաճութիւն : Եւ օրհնութիւն քեզ ՝ի բարձունս . օրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր . օրհնեմք զքեզ, և գովեմք զքեզ : Խոստովանիմք Տէր զքեզ և երկիրպագանեմք քեզ. փառաւորեմք զքեզ . գոհանամք Տէր զքէն վասն մեծի փառաց քոց : Տէր թագաւոր սուրբդ երկնային . Աստ- ուած և Հայր ամենակալ : Տէր և Որդի Հօր միածին ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ և սուրբ Որդի : Տէր Աստուած գառն Աստուծոյ և Որդի Հօր . որ առեր զմեղս ՝ի կուսէն . Ողորմեցար, բարձեր զմեղս աշխարհի . և արդ ընկա՛լ զա- ղաչանս մեր : Սուրբդ որ նստիս ընդ աջմէ Հօր՝ ողորմեա՛ց մեզ : Ջ ի դու միայն սուրբ՝ դու միայն բարձրեալ ես՝ դու միայն Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Տէր և Հոգիդ սուրբ՝ որ ՝ի փառս Աստուած ընդ Հօր . Ամէ՛ն : Ե՛ւ յամենայն ժամ օրհնեմք զքեզ. Տէր և գովեմք զանուն սուրբ քո՝ յաւիտեան և

Glory to God in the highest, and on earth peace, good will among men. And praise unto Thee in the highest; blessed art Thou, Lord our God; we bless Thee and we praise Thee. We confess Thee, Lord, and we worship Thee; we glorify Thee; we give thanks to Thee, Lord, for Thy great glory. Lord, King, holy heavenly [One], God and Father Almighty. Lord and Son, only-begotten of the Father, Jesus Christ, and Holy Son. Lord God, Lamb of God and Son of the Father, who tookest on our [nature] from the Virgin. Thou didst have mercy, Thou didst take away the sins of the world; and now receive our supplications. Holy [One], who sittest at the right hand of the Father, have mercy upon us. For Thou alone art holy, Thou alone art Most High, Thou alone art our Lord Jesus Christ, [with the] Lord and Holy Spirit, who art in the glory of God [the] Father. Amen. And at all times we bless Thee, Lord, and we praise Thy holy name, forever and

TEXT

յաւիտեանս յաւիտենից : Արժանի արա Տէր զօրս զայս խաղաղութեամբ . և առանց մե- ղաց պահեա զմեզ : Օրհնեալ ես Տէր Աստ- ուած հարցն մերոց . գովեալ և փառա- ւորեալ է անուն սուրբ քո յաւիտեանս . Ամէն : Օրհնեալ Տէր՝ ուսո ինձ զարդա-

...unto the ages of ages. Make [us] worthy, O Lord, [to pass] this day in peace, and keep us without sin. Blessed art thou, O Lord God of our fathers; praised and glorified is thy holy name unto the ages. Amen. Blessed [art thou], O Lord: teach me [thy] righte[ousness...]

RUBRIC

րութիւնս քո : (երիցս կրկնեա՛ :)

... Thy [resurrection]: (Repeat three times.)

TEXT

Տէր ապա- ւէն եղեր մեր յազգէ յազգ : Ես աղաչեմ Տէր ողորմեա ինձ և բժշկեա զանձն իմ. ես մեղայ քեզ : Ցոյց մեզ Տէր զողորմութիւ- նըս քո . և զփրկութիւնս քո տուր մեզ : Տէր ողորմութիւն քո յաւիտեան . զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ : Տէր իմ զքեզ ա- պաւէն ինձ արարի . ուսո ինձ առնել զկամս քո՝ զի դու ես Աստուած իմ : 'Ի քէն է Տէր՝ աղբիւր կենդանութեան . և լուսով երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս : Ծագեա զողորմու- թիւնս քո՝ որք ճանաչեն զքեզ Տէր :

Lord, you have been our refuge from generation to generation. I plead, Lord, have mercy on me and heal my soul; I have sinned against you. Show us, Lord, your mercy, and grant us your salvation. Lord, your mercy [endures] forever; do not neglect the works of your hands. My Lord, I have made you my refuge; teach me to do your will, for you are my God. From you, Lord, is the fountain of life, and by the light of your face we see light. Shine forth your mercies [upon] those who know you, Lord.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*ma■t■ank■*]

TEXT

Փառք պատիւ և երկրպագութիւն 'ի բարձունս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից :

Glory, honor, and worship in the highest to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages.

zham-283.png

PRINTER

—><— 240 —><—

[p. 240]

RUBRIC

ԱՌԱՒՕՏՈՒ ԵՐԳՔ

RUBRIC: Canticles of the Morning

RUBRIC

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Resurrection

RUBRIC

ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ

[RUBRIC:] According to the Eight Tones [modes].

RUBRIC

Ձկնի Փառք 'ի Բարձունսին :

After the *P■a■k■ ■i barjowns* [Glory in the highest]:

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

First Tone and First Side [Plagal Tone]

TEXT

ԱՁ. } ՁՅա՛րութի՛ւն ըզփը՛րկչի՛ն օ՛րհ-

[Tone 1] The Resurrection of the Savior let us bl[ess...]

TEXT

ԱԿ. } նե՛ացո՛ւք . զփրկչին մերո՛յ օ՛րհնե՛ացո՛ւք

[Tone] AK (First Plagio-tone / *Awb-ko■m*). } ... let us [praise]; let us bless [the name] of our Savior.

TEXT

ը՛զՅա՛րո՛ւթիւն :

[The] Resurrection.

TEXT

Յա՛րեաւ Ա՛ստուած . ցը՛րուեցա՛ն թըշ-

God arose; [his] ene[mies] were scattered—

TEXT

նամի՛ք նո՛րա՛ :

[... ene]mies His!

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ ԵՒ ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

Second Tone and the Senior Side.

TEXT

ԲՁ. } ՁՅարո՞ւթի՛ւն ըզփը՛րկչի՛ն օրհնես-

[Tone] 2 [Banyern / B-Jayn (■■)]. Let us bless the Resurrection of the Savior—

TEXT

ԲԿ. } ցուք . զփրկչին մերոյ օրհնեսցուք զՅարու" :

Bk (Tone 4/Plagal 4). [Let] us... let us bless the Resurrection of our Savior.

TEXT

Զ յա՛րուցեալն ՁՔՐԻՍՏՈ՛Ս օրհնե՛սցուք .

Let us bless the risen Christ.

TEXT

և զՅարութիւն նորա փառաւորեսցո՛ւք :

and let us glorify His Resurrection.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ ԵՒ ՎԱՌ

THIRD TONE AND *VA■* [FLOURISHED MELODY]

TEXT

ԳՋ. } ՋՅար՞ութի՛ւն ըզփը՛րկչի՛ն օ՛րհ-

[Tone] 3 (■■ - *Gamin dzayn* [Third Mode]). Let us ble[ss] the Resurrection of the Savior—

TEXT

ԳԿ. } նեսցուք . զփրկչին մերոյ օրհնեսցուք զՅա" :

[Tone] GK. [... let us prai]se; let us praise the Res[urrection] of our Savior.

zham-284.png

PRINTER

241

[Page] 241

TEXT

Ո՛ր ե՛լն ՚ի՛ բարձունս և գերեաց ը՛զ գերո՛ւթի՛ւն . էառ աւար՝ բա՛շխեաց պար գև՛ս և ե՛տ որդւո՛ց մա՛րդկա՛ն :

[He] who ascended on high and led captivity captive; he took spoil, distributed gifts, and gave [them] to the sons of men.

RUBRIC

ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ ԵՒ ՎԵՐՋ

Fourth Tone (*■■orrord jayn*) and End.

TEXT

ԴՁ . } ՋՅա՛րութի՛ւն ը՛զփը՛րկչի՛ն օ՛րհնես ԴԿ . } ցո՛ւք . զփրկչին մերոյ օրհնեսցուք զՅարու" : Ո՛ր հա՛մբերեա՛ց խաչի՛ և եղա՛ւ ՚ի՛ նո՛ր րա՛փո՛ր վի՛մի՛ . և Աստուածային Յարու թեամբն ըզմահա՛ցեալսըն վերա՛ծեա՛ց ՚ի՛ կեա՛նս :

[RUBRIC: Tone 7 (Day 4 after the Octave / D3). Tone 8 (Day 4 of the Octave / D4).] Let us praise the Resurrection of the Savior; let us praise the Resurrection of our Savior. Who endured the cross and was laid in a newly-hewn tomb-rock, and by [His] divine Resurrection raised up the dead unto life.

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

RUBRIC: [ON THE] ASCENSION OF CHRIST

TEXT

ՁՅա՛րութի՛ւն ըզփը՛րկչին օ՛րհնես ցո՛ւք . զփը՛րկչին մե՛րոյ օ՛րհնեսցո՛ւք զՅա՛րո՛ւթի՛ւն : Համբա՛րձաւ Աստուա՛ծ օ՛րհնո՛ւթեամբ և՛ Տէ՛ր մե՛ր ձա՛յնիւ փո՛ղո՛յ :

Let us bless the Resurrection of the Savior; let us bless the Resurrection of our Savior. God ascended with blessing, and our Lord with the sound of a trumpet.

RUBRIC

ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ

RUBRIC: [For the] Coming of the Holy Spirit.

TEXT

ՁԳա՛լո՛ւստ Հոգւո՛յն օրհնեսցուք . ըզ Հոգւոյն սրբո՛յ օրհնեսցո՛ւք ը՛զԳալուստ : ՅԵկեղեցի՛ս բարեբանեցէ՛ք զԱստըուած . և ը՛զՏէր յաղբե՛րացն Իսրայէլի՛ :

Let us bless the Coming of the Spirit; let us bless the Coming of the Holy Spirit. In the assemblies praise God, and the Lord from the fountains of Israel.

zham-285.png

PRINTER

242

242

RUBRIC

ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ

[FOR THE FAST] OF SALT AND BREAD (*A■uhac■k■* [Lent])

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ԱՅԼՈՑ ԱՒՈՒՐՑ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: For the other days of the fast.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

RUBRIC: MONDAY

TEXT

ԲՇ. Լո՛յս տուր Տէ՛ր աչա՞ց ի՛մո՛ց, զի՛ մի՛ երբէք նը՛նջե՛ցից ՝ի՛ մա՛հ :

Kc■urd (refrain-verse): Give light to my eyes, O Lord, lest I ever sleep into death.

TEXT

Մի՛ ա՛սա՛ցէ՛ թը՛շնամի՛ն թէ՛ յաղթեցի՛ նմա՛ . կամ նեղի՛չք ի՛մ ցը՛նծա՛ցե՛ն թէ՛ ե՛ս սասանեցայց :

Let not the enemy say, “I have prevailed over him,” nor my oppressors rejoice if I should be shaken.

RUBRIC

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

TUESDAY

TEXT

ԳՇ . ՝Ի՛ քէն է Տէ՛ր ա՛ղբիւր կենա՛ց, և լուսով ե՛րեսա՛ց քո՛ց տե՛սանե՛մք ը՛զլո՛յս :

TUE[SDAY]. From you, O Lord, is the fountain of life, and by the light of your countenance we see light.

TEXT

Ծագեա՛ զողո՞րմութիւնըս քո՛ որք ճա՛նաչե՛ն ը՛զքե՛զ . զարդարութի՛ւնըս քո՛՝ ոյք ուղի՛ղ ե՛ն սը՛րտի՛ւք :

Extend your mercy [over] those who know you, [and] your righteousness [over] those who are upright in heart.

RUBRIC

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Wednesday

TEXT

ԴՇ . Ե՛ս ասացի՛ Տէր ո՛ղորմեա՛ ի՛նձ . բըժըշկեա՛ զանձն իմ, ես մեղա՛յ քե՛զ :

[Wednesday]: I said, "Lord, have mercy on me; heal my soul, [for] I have sinned against you."

zham-286.png

PRINTER

—><— 243 —><—

[243]

TEXT

Երանի՛ որ խորհի զաղքատն և ըզտը նա՛ևկն . յաւո՛ւր չարի՛ փըրկէ զնա՛ Տէ՛ր :

Blessed is [he] who thinks upon the poor and the destitute; in the day of evil the Lord saves him.

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Thursday

TEXT

ԵՇ . Ե՛ս առքե՛զ Տէ՛ր աղաղակեցի՛ [բեժ] դւո՛ւն յաւո՛ւր դըժըդրռո՛ւթեան . առաւօտու ա- ղօ՛թք ի՛մ ժամա՛նե՛սցե՛ն ա՛ռ քե՛զ : Ընդէ՞ր Տէ՛ր մերժես զա՛նձն ի՛մ . կամ դարձո՛ւցանես զե՛րեսըս քո՛ յի՛նէ՛ն :

Thursday. I cried out to you, Lord, in the day of affliction; in the morning my prayer shall come before you. Why, Lord, do you reject my soul, or turn your face away from me?

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹ

FRIDAY

TEXT

ՈՒՐ . Մըտցեն ա՛ղօթք իմ ա՛ռաջի քո՛յ Տէ՛ր . խոնա՛րհեսցի ո՛ւնկըն քո ՛ի՛ խընդրըր- ուա՛ծըս ի՛մ : Տէր Աստուած փրկո՛ւթեան ի՛մո՛յ . ՛ի՛ տուէ կարդացի՛ և գիշերի՛ առաջի՛ քո՛յ :

Mesedi (*mesedi* [responsory/gradual]): Let my prayer enter before thee, O Lord; incline thine ear unto my supplication. O Lord God of my salvation, I have cried day and night before thee.

RUBRIC

ՂԱՋԱՐՈՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

[Of] the Raising of Lazarus

TEXT

ՇԲ . Տէր հանե՛ր ՛ի՛ դժոխոց զա՛նձն ի՛մ . փրկեցե՛ր զի՛ս յայնցա՛նէ՛ ո՛րք իջա՛նե՛ն ՛ի՛ գո՛ւբ : Բա՛րձր առնեմ ը՛զքե՛զ Տէ՛ր զի ըն- կա՛լա՛ր զի՛ս . և ո՛չ ուրախ արարեր զթըշնա մին իմ յի՛ս :

[Saturday]. Lord, you brought up my soul from the netherworld; you saved me from those who go down into the pit. I will exalt you, Lord, for you received me, and did not make my enemy rejoice over me.

zham-287.png

PRINTER

244

[Page] 244

RUBRIC

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ

[OF] PALM SUNDAY [CA■KAZARD]

TEXT

ԿԻՐ • Այսօ՛ր մըտանէ՛ր-դ թա՛գաւո՛րըն մեր Քրի՛ստո՛ս ՝ի յԵրո՛ւսաղէ՛մ ընո՛ր քաղա՛ք Դաւթի՛ :

SUNDAY • Today our King, Christ, entered into Jerusalem, into the new city of David.

TEXT

Ընդ ա՛ռա՛ջ ե՛լին ծերքն ոստովք ձի՛թե՛նեօ՛ք • և՛ զԱ՛ստուա՛ծ Որդի՛ն փառա՛ւո՛րէ՛ի՛ն :

The elders came forth to meet [Him] with olive branches, and they glorified the Son [of] God.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

RUBRIC: [Great and] Holy Monday

TEXT

Յ ԲՁ. ՚Ի սկըզբանէ՛ Տէ՛ր զերկի՛ր հա՛ստատե՛ցե՛ր • և՛ գո՛րծք ձեռա՛ց քո՛ց երկի՛նք են՛ն :

[Hymn of the Resurrection,] Tone 3 (B3): In the beginning, O Lord, you established the earth; and the heavens are the works of your hands.

TEXT

Նո՛քա՛ կո՛րը՛նչին • և դու կա՛ս և մնաս յա՛ւիտեա՛ն :

They shall perish, but you endure and remain forever.

TEXT

ՍՂ. • Խոստովանութիւն և մեծ վայելչութիւն զգեցար • արկեր զլոյս որպէս զօթոց • ձգեցեր զերկինս որպէս զխորան, և արկեր ՚ի վերայ ջուրց զվերնայարկս նորա :

PSALM. You clothed yourself with praise and great majesty; you cast light [about you] like a cloak; you stretched out the heavens like a tent, and set its upper chambers upon the waters.

TEXT

Փո • Օրհնեա՛ անձն իմ զՏէր • Տէր Աստուած իմ մեծ եղեր յոյժ : զփոխն լման ասա՛ : ՍԱՂ • ԳԼ , ՃԳ :

P■ox [alternating versicle]: Bless the Lord, O my soul; O Lord my God, you are exceedingly great. Say the *p■ox* in full. Psalm Chapter 103.

zham-288.png

PRINTER

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

[RUBRIC: GREAT TUESDAY]

TEXT

Յ գշ. Տա՛րցի՛ն թա՛գաւո՛րի՛ կո՛ւսանք ըզհե՛տ նորա՛ 8 . և՛ զը՛նկե՛րս նորա՛ տա՛ր ցի՛ն նը՛մա :

[At] night: Virgins shall be led unto the King after her, and her companions shall be brought unto Him.

TEXT

Ա՛ծցի՞ն ցնծութեա՛մբ և՛ ո՛ւրա՛խու թե՞ամբ . և՛ տա՛րցի՛ն 'ի՛ տաճա՛ր թա՛ գա՛ւո՛րի՛ն :

They shall be brought with gladness and rejoicing, and they shall be led into the temple of the King.

TEXT

ԾՂ . Տարցին թագաւորի կուսանք զհետ նորա . և զընկերս նորա տարցին նմա :

Ts■a■ (chant verse): Virgins shall be led unto the King after her, and her companions shall be brought unto Him.

TEXT

ՓԽ • Բղխեաց սիրտ իմ զբան բարի, և ասեմ զգործս իմ թագաւորի : զՓոխն լման ասա՛ :

P■ox (Antiphon): My heart has poured forth a good word, and I speak of my works to the king. [RUBRIC: Recite the *p■ox* in full.]

RUBRIC

ՍԱՂ. ԳԼ, ԽԴ :

RUBRIC: Psalm, Chapter 44.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

[RUBRIC:] Great Wednesday

TEXT

Յ դշ. Խո՛րհե՛ցա՛ն և՛ խօ՛սե՛ցա՛ն ըզ չա՛րո՞ւթի՛ւ՛ն . և՛ զա՛պի՞րատո՛ւթի՛ւն 'ի՛ բա՛ղձո՛ւնս խորհե՛ցան :

[On] Wednesday: They thought and spoke evil, and conceived injustice on high.

TEXT

Ե՛դի՛ն յե՛րկի՛նս զբերա՛նս ի՞ւրեանց . և՛ զլեզո՛ւս ի՛ւրեա՛նց ա՛ծէ՛ի՛ն զե՞րկրաւ :

They set their mouth against heaven, and their tongue traversed the earth.

TEXT

ԾՂ . Որ ուտէր զհաց իմ, յաճախեաց առ-նել ինձ զխաբէութիւն :

[Ps.] ■■. He who ate my bread has magnified deceit against me.

TEXT

ՓԽ • Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնանկն . յաւուր չարի փրկէ զնա Տէր : զՓոխն լման ասա՛ : ՍԱՂ • ԳԼ, Խ :

P■ox (*P■ox* [antiphonal psalm verse]): Blessed is he who considers the poor and the destitute; in the day of evil the Lord delivers him. Say the *P■ox* in full. PSALM, CHAPTER 40 [41].

zham-289.png

PRINTER

— 246 —

— 246 —

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

GREAT THURSDAY

TEXT

Ա ԵՇ . Որսա՞ցա՛ն զա՛նձն արդա՞րոյ . և՛ զա՞րիւն ա՛նբիծ պա՛րտաւո՛ր առնէ՛ին: Ե՛ղև՛ Տէ՛ր ապաւէ՛ն ինձ . Աստուած

օ՛գնակա՛ն յո՛ւսո՛յ ի՛մոյ :

[Mode] 1, Thursday. They hunted after the soul of the righteous, and condemned innocent blood. The Lord became a refuge unto me, [and my] God the helper of my hope.

RUBRIC

ՍՂ . TEXT: Որսացան զանձն արդարոյ . և զարիւն անբիծ պարտաւոր առնէին :

[RUBRIC: Psalm.] They hunted down the life of the righteous, and condemned the innocent blood.

RUBRIC

ՓԽ . TEXT: Աստուա՛ծ վրէժխնդիր՝ Տէր Աստուած վրէժխնդիր յայտնեցար : զՓոխն լման ասա՛ :

RUBRIC: *P■ox* (antiphonal psalm verse): TEXT: O God of vengeance, Lord God of vengeance, you have revealed yourself. RUBRIC: Say the *p■ox* in full.

RUBRIC

ՍԱՂ • ԳԼ, ՂԳ :

RUBRIC: Psalm, Chapter 93.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹ

[RUBRIC: Great Friday [Good Friday]]

TEXT

Ա ՈՒՐ . Մա՛տնե՛ցա՛յ և՛ ո՛չ ե՛լա՛նէ՛ին . ա՛չք իմ տկա՛րա՛ցա՛ն յաղքատո՛ւթե՛նէ: Ա՛ղա՛ղակեցի՛ առ Տէ՛ր զօ՛րհա՛նա՛ պազ . և՛ հա՛մբա՛րձի՛ առ քե՛զ զձեռ՛ս իմ:

[Tone] 1, Friday. I was delivered up, and could not come forth; mine eyes grew weak through poverty. I cried unto the Lord all the day long, and spread forth my hands unto Thee.

RUBRIC

ՍՂ . TEXT: Փոխա՞նա՛կ սի՛րո՛յ իմո՛յ մա՛տնէի՛ ԲԲ ին զի՛ս . ա՛յլ ե՛ս յա՛ղօթս կա՛յի:

RUBRIC: Psalm [versicle]. TEXT: In return for my love they betrayed me, but I was in prayer. [Tone 2]

RUBRIC

ՓԽ . TEXT: Ա՛ստո՞ւա՛ծ օրհնութեան իմո՛յ մի՛ լռ՛եր . զի՛ բերան մեղաւորի՝ բերա՛ն նենգաւորի բա՛ցաւ ’ի՛ վե՛րա՛յ ի՛մ : զՓոխն լման ասա՛ : ՍԱՂ • ԳԼ, ՃԸ :

RUBRIC: *P■ox* (antiphonal psalm verse): TEXT: O God of my praise, hold not Thy peace; for the mouth of the sinner, the mouth of the deceitful is opened against me. RUBRIC: Recite the *p■ox* in full. Psalm, Chapter 108 [109].

zham-290.png

PRINTER

247

[p. 247]

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ

RUBRIC: Great Saturday [Holy Saturday]

TEXT

Յ ՇԲ • Եդի՛ն զիս ’ի գբի ներքնո՛ւմն . ’ի խաւարի՛ և ’ի ստուե՛րս մահո՛ւ : Յիս հաստատեցաւ սըրտմը՛տութիւն քո՛ . զամենայն զբօսանըս քո ածե՛ր ’ի վերայ ի՛մ : ՕՂ . Եդի՛ն զիս ’ի գբի՛ծն ներքբի՛րք նորեա՛ծն ւ’մն . ’ի խա՛ւարի՛ և ’ի ստո՛ւերըս մահ՛հո՛ւ : ՔԻ • Տէ՛ր Աստուած փը՛րկութեան ի՛մո՛մոյ . ’ի տուէ՛ կարդա՛ցի և գիշերի ա՛ռա՛ջի՛ քո՛ : զփոխն լման ասա՛ : ՍԱՂ • ԳԼ, ՁԷ :

[On] S[aturday]: They laid me in the lowest pit, in darkness and in the shadow of death. Upon me your wrath was confirmed; all your billows you brought upon me. [Chant variation]: They laid me in the lowest pit, in darkness and in the shadow of death. [Verse]: Lord God of my salvation, by day I cried out, and by night before you. [RUBRIC:] Recite the *p■ox* (alternating psalm

verse) in full. Psalm, Chapter 87 [88 MT].

RUBRIC

ՄԱՀՈՒԱՆ

RUBRIC: Of Death

TEXT

ՕՂ . Դա՛րձ ա՛նձն ի՛մ ՚ի հա՛ն գի՛ստ քո յբոբա՛մը՛ռումն . զի Տէ՛ր կո՛մչեա՛ռո՛ց ըզքեմ՛դ : ՔԻ • Սի՛րե՛ցի՛ զի լը՛ւի՛ցէ՛ Տէ՛ր զձա՛յն աղօթի՛ց իմո՛մոց . զի՛ խոնարհեցո՛յց զուն կըն իւր առ ի՛մս . և ե՛ս յաւո՛ւրս ի՛մ կար դացի՛մ առ նա՛ : զփոխն լման ասա՛ : ՍԱՂ • ԳԼ , ՃԺԴ :

■■. [Antiphon]: Return, O my soul, unto thy rest; for the Lord hath dealt bountifully with thee. *K■i.* [Verse]: I have loved, because the Lord will hear the voice of my prayer; because he hath inclined his ear unto me, and in my days I called upon him. [RUBRIC]: Recite the psalm-verse (*p■ox*) in full. Psalm Chapter 114 [116:1–9].

zham-291.png

PRINTER

248

248

RUBRIC

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

RUBRIC: [Of the] Church

TEXT

Տա՛ն քո՛ւմ ը՛վայելէ՛ սըրբութիւն, Տէ՛ր· յե՛րկա՛յն ա՛ւո՛ւրս ը՛նդ երկայն ա՛ւո՛ւրս :

Holiness becometh Your house, O Lord, unto length of days, [yea], throughout length of days.

TEXT

Տէր թագա՛ւորեա՛ց վայելչո՛ւթիւն ը՛զգե՛ցաւ · զգեցաւ Տէր զօրո՛ւթիւն ը՛նդ մէ՛ջ ի՛ւր էա՛ծ :

The Lord has reigned, He is clothed with majesty; the Lord is clothed with power [and] has girded Himself.

RUBRIC

ՏԱՊԱՆԱԿԻ ԵՒ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

[CANON/OFFICE] OF THE ARK AND OF THE ASSUMPTION OF THE MOTHER OF GOD.

TEXT

Ա՛րի՛ Տէ՛ր ՚ի՛ հանգի՛ստ քո՛ · դու և տա՛պանա՛կ կտակի սըրբո՛ւթեա՛ն քո՛ :

Arise, O Lord, into your rest; you, and the ark of your sanctuary.

TEXT

Յի՛շեա՛ Տէ՛ր ըզԴա՛ւիթ՝ և՛ զա՛մենայն հե՛զո՛ւթիւն նո՛րա՛ :

Remember, O Lord, David, and all his meekness.

RUBRIC

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ

[OF THE] TRANSFIGURATION

TEXT

Քո՛ են ե՛րկի՛նք և՛ քո է՛ ե՛րկիր՝· զաշխա՛րհս լըրի՛ւ իւրո՛վ դո՛ւ հա՛ստա՛տե՛ցեր :

Thine are the heavens and Thine is the earth; the world with its fullness Thou hast established.

TEXT

Ձհի՛ւսիս և զհա՛րաւ դո՛ւ արա՛րեր՝· Թա՛բօր և՛ հերմո՛ն յանո՛ւն քո՛ ցը՛նծա՛սցեն :

The north and the south you created; Tabor and Hermon shall rejoice in your name.

zham-292.png

PRINTER

249

[Page] 249

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Nativity

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ԱՒԵՏԵԱՑ

[OF THE] ANNUNCIATION

TEXT

Ի՛ջցէ՛ որպէս զա՛ձրև՛ ՚ի վե՛րայ գե՞ղմաժան . որպէ՞ս ցօ՛ղ զի ցօղէ՛ յե՞րկիր՝ ։

May he descend like rain upon the fleece, like dew that drops upon the earth.

TEXT

Աստուած՝ զի՛րաւո՞ւնըս քո՛ ա՞րքայի՞ տո՛ւր . և զարդարութի՞ւնըս քո՛ որդւոյ թագա՛ւո՞րի ։

God, give your judgment to the king, and your righteousness to the king’s son.

RUBRIC

ԽԱՉԻ

[OF THE] CROSS

TEXT

Ե՛տո՛ւր երկիւղածա՛ց քո՛ց նը՞շան. զի ա՛պրեսցի՛ն յե՛րեսա՛ց աղե՞ղան ։

You gave a sign to those who fear you, that they might escape from the face of the bow.

TEXT

Ո՛րպէս փը՛րկեցա՛ն սի՛րե՛լի՞ք քո . կեցո՛ աջո՛վ քո՛վ և՛ լո՞ւր մեժազ ։

That your beloved may be delivered, save with your right hand, and hear us.

RUBRIC

ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

[FOR THE] ARCHANGELS

TEXT

Օ՛րհնեցէ՛ք ըզՏէ՛ր յե՞րկինս՝ . օրհնեցէ՛ք ը՛զնա՛ ՚ի բա՞րձունս :

Praise the Lord from the heavens; praise Him in the highest.

TEXT

Օ՛րհնեցէ՛ք ըզնա՝ ա՛մենայն հրե՛շտա՛կը՛ք նո՞րա՝ . օրհնեցէ՛ք ը՛զնա ա՛մենայն զօ՛րո՛ւթի՛ւնը՛ք նո՞րաժա :

Praise him, all his angels; praise him, all his powers [hosts]. 11

PRINTER

250

250

RUBRIC

ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[OF THE] APOSTLES

TEXT

Ո՞չ են բա՛նք և՛ ո՛չ ե՞ն խօսք՝ ո՞րոց ո՛չ լըսի՛ւ ձայնք նո՞ցա :

[There] are no speeches, nor are [there] words, whose voices are not heard.

TEXT

Ը՞նդ ամենա՛յն երկի՛ր ե՛լ բա՛րբա՛ռ նո՞ցա . և մինչև ՚ի ծագս աշխարհի՞ ե՛ն խօսք նո՞ցա՛ :

Their voice has gone forth into all the earth, and their words unto the ends of the world.

RUBRIC

ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

RUBRIC: [For the] Prophets.

TEXT

ՅԵ՛կե՛ղեցի՛ծ Ռմմծս բա՛րե՛բանե՛ցէ՛ք զԱ՛ստոծՌ՛ած՛մծ . և ը՛զՏէծ՛մԲ՛ր յա՛ղբերացն Ի՛սրայէ՛մլիՌմ :

Bless God in the assemblies, [and] the Lord from the fountains of Israel.

RUBRIC

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [For] Pontiffs [or: Patriarchs / Fathers of the Church]

TEXT

Քահա՛նա՛յք քո՞ զգե՛ցցի՛ն զա՛րդա՞րո՛ւթի՛ւն , և՛ սո՛ւրբք քո՞ ցը՛նծա՛լո՛վ ցը՛նծասցե՛ն :

Let your priests be clothed with righteousness, and let your saints rejoice with [great] joy.

TEXT

Յի՛շեա՛ Տէ՞ր ը՛զԴա՛ւիթ , և՞ զամենայն հե՛զութի՞ւն նո՛րա՛ :

Remember, O Lord, David, and all his meekness.

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

[RUBRIC: OF THE MARTYRS]

TEXT

Պա՞րծեսցի՛ն սո՛ւրբքը՛ն փա՞ռօք . և ցնծասցե՛ն 'ի՛ հանգի՛ստս ի՞ւրեա՛նց :

The saints shall boast in glory, and they shall rejoice in their resting places.

TEXT

Օ՛րհնեցէ՛ք ը՛զՏէ՞ր յօ՛րհնո՛ւթի՛ւն նո՛ր. օրհնութի՞ւն նմա՛ յԵ՛կեղե՛ցի՛ս սը՞րբոց :

Sing to the Lord a new song; his praise [is] in the assembly of the saints.

zham-294.png

PRINTER

251

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

[OF THE] MARTYRS

RUBRIC

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: FIRST SIDE [OF THE CHOIR]

TEXT

ԱԿ. Առաքեա՛ յնծ Տէ՛ր զլոյս քո՛ և՛ զճշմարտութիւնըմ՛ս քո՝ : ցոյց մե՛զ Տէ՛ ր զողորմութի՛ւն . ե՛ ւ քո՛ ծառա՛ յի՛ցըս լե՛ ր օգնակածմ ՛ն . բարեխօ՛ ստ՛ւթեամբ սըրբո՛ց մարտի՛րոսա՛ցն որո՛ց այսօ՛ր է՛ յիշատամ ծրակ : Զ ի սոքօք առաջնորդեալ ելցուք 'ի լեառն ստ՛ւրբ և՛ 'ի՛ յա՛ րկը՛ս քո՛ : մտի՛ց առաջի սեղանոյ Աստուծոյ ա՛ռ Աստ- ուած ո՞ր ուրախ առնէ զմանկութի՛ւն ի՛ծմ : ցոյց մե՛զ" :

AK [Third Plagal Tone / *Awb-k■n*]. Send forth, O Lord, your light and your truth. Show us, O Lord, [your] mercy, and be a helper to your servants, through the intercession of the holy martyrs whose commemoration [is held] today. That, being led by them, we may go up to [your] holy mountain and into your dwellings. I will go in before the altar of God, unto God, who gladdens my youth. Show us [your mercy...]

RUBRIC

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Theophany [Epiphany]

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ

[THE FEAST OF] THE PRESENTATION OF THE LORD [INTO THE TEMPLE]

TEXT

Արեգակն արդարո՛ւթեամբամամ, մաման . այսօր յա՛ յտընեալ ցա՛ղ ւ՛ր ա՛զգի՛ծ ոյս մարդկա՛ն : մարդ ե՛ ծղեա՛ղ. ոյ ւ սը՛ ծրբեծ ոյնծրացեալ ըզջո՛ւրըս . վերածը նեալ ըզմեզ մըկըրտութեա՛մ

[The] Sun of righteousness, today revealed [unto] the race of humankind; having become man, [He] sanctified the waters, regenerating us by baptism...

zham-295.png

PRINTER

— 252 —

TEXT

բընն սըրբո՛ւմքոյ Հոմմ ՛՛գւո՛՛մ յն :

[... and to] Your Holy Spirit.

TEXT

'Ի վայելչո՛ւթի՛ւնփառա՛ցսը՛րբո՛ւ

In the splendor of the glory of [His] holi[ness...]

TEXT

թեա՛մի՛մն քո՛.մմ ՛՛մմ ՛՛յ . 'ի յա՛ր

...[wi]th your... [mm... mm... y]... at the resur[rection]...

TEXT

գա՞նդէ յառաջ քան զարո՛ւսեակ ծընայ՝

"From the womb, before the morning star, I have begotten [thee]."

TEXT

ը՛զքե՛՛մ ՛՛մ ՛՛զ : մա՛րդ ե՛՛ծղեա՛՛

Thee, [who art] made man...

TEXT

՛՛ ՛՛յ ՛՛լ ՛ :

[Chant notation / punctuation]

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: Proclamation [litany / *k■aroz*].

RUBRIC

ԿԻՒՐԱԿԱՄՏԻՑ , ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ

[For] the Eves of Sunday, [and] of Sundays:

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ՅԻՆԱՆՑ

[OF THE] FIFTY DAYS [PENTECOST/PASCHALTIDE]

TEXT

Ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ

Let us all say with one accord:

TEXT

Տէր ողորմեա : Տէր ողորմեա :

Lord, have mercy. Lord, have mercy.

TEXT

Վ ասն խաղաղութեան ամենայն աշխար-

For the peace of the whole wor[ld...]

TEXT

հի՝ և հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ .

[... and for the] stability of the Holy Church.

TEXT

զՏէր աղաչեսցուք :

Let us beseech the Lord.

TEXT

Վ ասն ամենայն սուրբ և ուղղափառ եպիս-

For all holy and orthodox epis[bishops...]* *** *Note: The original text breaks off mid-word at «■■■■-» (episcopos).*

TEXT

կոպոսաց • զՏէր աղաչեսցուք :

[... of the bi]shops, let us entreat the Lord.

TEXT

Վ ասն Հայրապետին մերոյ Տեառն (այս

For our Patriarch, the Lord (N. [this name]...

TEXT

անուն) կենաց՝ և փրկութեան Հոգւոյ նորին .

[Name]), for the life and the salvation of his [or her] soul.

TEXT

զՏէր աղաչեսցուք :

Let us beseech the Lord.

TEXT

Վ ասն վարդապետաց՝ քահանայից՝ սար-

For the vartabeds [*vardapets*, doctors of the church], priests, dea[cons]—

TEXT

կաւագաց՝ դպրաց և ամենայն ուխտի ման-

[... dea]cons, clerks, and all the chil[dren] of the covenant...

TEXT

կանց Եկեղեցւոյ • զՏէր աղաչեսցուք :

...of the Church, let us beseech the Lord.

TEXT

Վ ասն բարեպաշտ թագաւորաց և Աստ-

For pious kings and God-

zham-296.png

PRINTER

TEXT

ուածասէր իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրաց նոցին . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն զի Տէրն ամենակալ հնազանդեցուս- ցէ առաջի նոցա զամենայն պատերազմունս թշնամեաց . զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս հարց և եղբարցն մերոց՝ որք ’ի գերութեան են և ’ի չար ծառայութեան . զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս ճանապարհորդաց և նաւորդաց՝ խաղաղութեամբ հասանիլ ’ի նաւահանգիս- տըն բարութեան . զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս հիւանդաց և ամենայն վշտացելոց՝ փութապէս առողջութեան . զՏէր աղա" :" Յաղագս բարեխառնութեան օդոց՝ անձ- րևաց քաղցրութեան, և պտղոց առատու- թեան . զՏէր աղաչեսցուք:" Յաղագս ուխտաւորաց և պտղաբերից ’ի սուրբ Եկեղեցի Աստուծոյ . զՏէր աղա" :" Եւ յաղագս այնոցիկ, որք մատնեալք են ’ի ձեռս անօրինաց վասն անուանն ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ . զՏէր աղաչեսցուք : Ազատեա Տէր և ողորմեա : Յաղագս հոգւոցն հանգուցելոց . որք ճշմարիտ և ուղիղ հաւատով ’ի ՔՐԻՍՏՈՍ ննջեցին . զՏէր աղաչեսցուք : Յիշեա Տէր և ողորմեա : Յաղագս փրկելոյ զմեզ Տեառն Աստու-

[... God-]loving princes, commanders, and their armies, let us beseech the Lord. That the Lord Almighty may subdue before them all warfare of the enemies, let us beseech the Lord. For our fathers and brothers who are in captivity and in cruel bondage, let us beseech the Lord. For travelers and seafarers, that they may arrive in peace at the haven of goodness, let us beseech the Lord. For the sick and all who are afflicted, for [their] speedy recovery, let us beseech [the Lord]. For the temperate state of the air, for gentle rains, and the abundance of fruits, let us beseech the Lord. For pilgrims and those who bear fruit in the holy Church of God, let us beseech [the Lord]. And for those who are betrayed into the hands of the lawless for the sake of the name of CHRIST, let us beseech the Lord. [Response:] Deliver, O Lord, and have mercy. For the souls of the departed, who have fallen asleep in CHRIST with

true and orthodox faith, let us beseech the Lord. [Response:] Remember, O Lord, and have mercy. For the Lord God to deliver us [...]

zham-297.png

PRINTER

254

[p. 254]

TEXT

ծոյ՝ յերևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն . զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա :

[... of God, from] visible and invisible enemies, let us beseech the Lord. Lord, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*Ma■t■ank■*]

TEXT

Բարեխօս ունիմք սուրբ զՄարիամ զԱստ- ուածածինն զփառաւորեալ և օրհնեալ միշտ սուրբ կոյսն . սուրբ զՅովհաննէս մկըր- տիչն . սուրբ զՍտեփաննոս նախավկայն . սուրբ զԱռաքեալսն և զՄարգարէսն . զարի և զյաղթող սուրբ զՎկայսն : Եւ զմեծ խոստովանօղն ՔՐԻՍՏՈՍԻ զհայրապետն մեր զսուրբն Գրիգորիոս լուսաւորիչն Հայաս- տանեայց աշխարհի : Յիշեսջիք և զամենայն սուրբս և զնոքօք . զՏէր աղաչեսցուք : Յիշեա Տէր և ողորմեա : Ջ առաւօտս լուսոյ և զառաջակայ օրըս խաղաղութեամբ անցուցանել՝ հաւատով ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : Շնորհեա Տէր : Ջ հրեշտակ խաղաղութեան":" Ջ քաւու- թիւն և զթողութիւն":" Ջ սրբոյ խաչին մեծ":" Եւ ևս միաբան":" Ջ անձինս մեր":" Ողորմեաց մեզ":"

We have as intercessor the holy Mother of God [Astowacacin], Mary, the glorified and blessed, ever-holy Virgin; Saint John the Baptist; Saint Stephen the Protomartyr; the holy Apostles and Prophets; the valiant and victorious

holy Martyrs; and the great confessor of Christ, our Patriarch Saint Gregory the Illuminator of the land of Armenia. Remember all the saints, and through them let us beseech the Lord. [Response:] Remember, Lord, and have mercy. Let us ask in faith from the Lord that we may pass the morning of light and the day before us in peace. [Response:] Grant [it], Lord. [Let us ask for] the angel of peace... [Let us ask for] the expiation and forgiveness [of our sins]... [Let us ask for] the great and powerful [aid] of the Holy Cross... And again, in unity [let us beseech the Lord]... [Let us commend] ourselves [and one another into the hands of the Lord Almighty]... Have mercy on us, [O Lord our God]...

zham-298.png

PRINTER

255

[Page] 255

RUBRIC

ՔԱՐՈԶՔ 'Ի ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԷ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԷՆ ՄԵՐՄԷ ԱՍԱՑԵԱԼ ՎԱՍՆ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆՑ ԱՅԼ ԵՒ ՎԱՍՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

RUBRIC: Proclamations (*k■arozk■*) spoken by our Holy [Father] Gregory the Illuminator concerning the H■ip■simeank■, as well as concerning the Apostles and Prophets.

TEXT

ԱՍՏՈՒԱԾ մե՛ծ հըզօր և փառաւորեա՛լ. լուսաւորիչ սրբոց՝ և ’ի սուրբըս հա՛նգու ցեալ. զճըգնութի՛ւն սըրբոց Առաքելոցըն բարեխօս ունիմք առ քե՛զ. ա՛ղա՛չե՛մք : Լո՛ւր Տէ՛ր և՛ ո՛ղո՛րմեա՛: Որ անդադա՛ր օրհնաբանիս ’ի դասուց հոգեղինաց երկնաւոր զըւարթնո՛ցն . արժա նաւորեա զմեզ ուղիղ փառատրութեամբ ընդ ս՛ուրբը՛ս քո՝ երկրպագե՛լ մեծի և ահաւոր Տէրութեանըդ քո՛ յ. ա՛ղա՛չե՛մք՛: Օրհնե՛մք ըզքեզ միաբան սիրով ’ի յի շատակըս վկայից քո՛ց . որք հետևօղք եղեն լուսազարդ ճանապարհա՛ց քո՛ց Տէր . որ վասըն մե՛ր յանձն առեր զչարչարանըս խա չի և մահո՛ւ . ա՛ղա՛չե՛մք :՛

O God, great, mighty, and glorified; illuminator of the saints and resting in the saints: we hold the ascetic struggle of the holy Apostles as an intercessor before You; we beseech [You]. Hear, O Lord, and have mercy. [You] Who are ceaselessly praised in song by the ranks of the spiritual, heavenly watchers: make us worthy, through upright glorification together with Your saints, to worship Your great and awesome Lordship; we beseech [You]. We bless You with united love in the commemorations of Your witnesses, who became followers of Your light-adorned paths, O Lord; [You] Who for our sake took upon Yourself the sufferings of the Cross and of death; we beseech [You].

zham-299.png

PRINTER

256

[Page] 256

TEXT

կատարի՛չք հաճոյից կամաց Աստուածու- թեանդ քո՛ . զանձինս իւրեանց պատարագե ցին ՚ի վկայութիւն ճշմարիտ սի՛րոյ քոյ . և բուրեցի՛ն զհոտ անուշից Տէրութեանդ քո՛յ . աղա՛չե՛մք:" Սրբեցի՛ն զանձինս իւրեանց տաճար անուանդ քում սըրբո՛յ . մաքրեալք զմիտս՝ և զխորհուրդս իւրեանց երկիւղիւդ քո՛վ սը՛րբով. և դասակի՛ցք եղեն հոգեղինաց երկնաւոր զուարթնո՛ցն . ա՛ղա՛չե՛մք:" Բարեխօսութեա՛մբ սրբուհւոյ Աստուա- ծածնին, և Յովհաննու կարապետի՛ն . սըր բոյն Ստեփաննոսի նախավկայի՛ն . և սրբոց Առաքելոց Մարգարէից և Մարտիրոսա՛ց . և սրբոյն Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին : Բա րեխօսութեամբ և աղօթիւք սրբոցն (այս ա- նուն) որոց այսօր է յիշատակ : Եւ ամե- նայն սրբոց քոց Տէր՝ որք միացան ՚ի սէր Աստուածութեա՛նդ քոյ՝ յիշեա՛ զհոգիս ննջեցելոց մերոց, և ա՛յց արա ՚ի քում գա լըստեա՛նդ . ա՛ղա՛չե՛մք :" Եւ ևս առաւե՛լ զյորդորումըն սիրոյ, և ըզ- գործըս բարեաց պարգևել մեզ խը՛նդրե՛մք:" Ջ ա՛նձինս մեր":" Ողորմե՛ աց մեզ":"

...fulfillers of the pleasing will of your Godhead, offered themselves as a sacrifice in testimony of your true love, and gave forth a sweet fragrance to your Lordship: we beseech [you]. They sanctified themselves as a temple for your holy name, having purified their minds and their thoughts with your holy fear, and became companions to the rank of the spiritual heavenly watchful ones: we beseech [you]. Through the intercession of the Holy Mother of God and of John the Forerunner, of Saint Stephen the Protomartyr, and of the holy Apostles, Prophets, and Martyrs, and of Saint Gregory our Illuminator; through the intercession and prayers of the saints (N.), whose commemoration is this day, and of all your saints, O Lord, who were united in the love of your Godhead: remember the souls of our departed, and visit [them] at your coming: we beseech [you]. And furthermore, we ask that [you] grant us the encouragement of love and good works: Ourselves [and one another, let us commend to the Lord God]. Have mercy on us [O Lord our God, according to your great mercy].

zham-300.png

PRINTER

257

[Page] 257

RUBRIC

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

[For] Patriarchs (Hierarchs) and Doctors of the Church (Vardapets).

TEXT

Առաջնո՛րդք եղեն մեզ ուղիղ գնացիւք 'ի շաւիղս արքայութեան երկնի՛ց . մեծապայ ծառ ջահիւ՝ հաւատով և սիրո՛վն ի՛ւրեանց . ծագեցի՛ն զլոյս Աստուածգիտութեան 'ի սիրտըս մե՛ր . ա՛ղաչե՛մք:" Տէ՛ր Տէ՛ր մեր լո՛ւր և՛ ո՝ղո՛րմեա՛ : Պահպանութեա՛մբ խորհրդոց բանից և գործոց մերո՛ց . սրբութեամբ փառաւորել զամենասուրբ զԵրո՛րդո՛ւթիւնն. զՀա՛յր և զՈրդի և զսուրբ Հոգին՝ յաւիտեանս ամէ՛ն . ա՛ղաչե՛մք :" Աղաչանո՛ք սրբոց Մարտիրոսացն Տէր, որք ճգնեցան վասն

անուանդ քում սրբո՛յ . նայեաց յերկրպագութիւն ժողովելոցս . և շնորհեա մեղաց թո՛ղո՛ւթիւն, և հա՛ն մասն և բաժին ընդ սուրբս ա՛մենա՛յն . ա՛- ղա՛չե՛մք :" Աղաչանօք սրբո՛ց արեամբ նահատակեալ վկայիցն Տէր . որք զանձինս իւրեանց տաճար մաքրեցին Հոգւոյդ քում սրբո՛յ. պարգևեա երկրի մերում ըզքաղցրախառն օդ . և ըզ- զուարճալի՛ ը՛զբոյս . առ 'ի լցումն լինիլ ա- մենայն Հարկաւոր պիտոյից մերո՛ց . աղա՛ :"

[They] became guides for us with upright steps into the paths of the kingdom of heaven; with the most radiant torch of their faith and love, they made the light of the knowledge of God dawn in our hearts; we beseech [You]. Lord, our Lord, hear and have mercy. Through the guarding of our thoughts, words, and deeds, in holiness to glorify the all-holy Trinity, the Father and the Son and the Holy Spirit, unto the ages. Amen. We beseech [You]. By the supplications of the holy Martyrs, O Lord, who contended for Your holy name, look upon the worship of those gathered here, and grant forgiveness of sins, and grant [us] a portion and share with all the saints; we beseech [You]. By the supplications of the holy witnesses martyred by blood, O Lord, who purified themselves [as] a temple for Your Holy Spirit: grant to our land temperate air and delightful vegetation, to be the fulfillment of all our necessary needs; we beseech [You].

zham-301.png

PRINTER

258

258

TEXT

Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուա-

Through the intercession of the Holy Mother of God...

TEXT

ծածնին" : Եւ ևս առաւե՛լ" : Զ ա՛նձինս

...[Mother] of God." "And again, furthermore..." "Ourselves..."

TEXT

մեր" : Ողորմեա՛ց մեզ" : Գե՛տ յեջ . 256 :

... our. Have mercy upon us. [See/Find on] page 256.

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ԵՒ ՃԳՆԱՒՈՐԱՑ

RUBRIC: [For] Martyrs and Ascetics

TEXT

Ը զճգնութի՛ւն սրբոց Մարտիրոսացըն բա

[Mode] 8. The contest of the holy Martyrs, let us pr[aise...]

TEXT

րեխօս ունիմք առ բարերար Որդիդ Աստու-

[...as inter]cessor we have before [Thee], the beneficent Son of God[...]

TEXT

ծոյ . զի շնորհեսցես աշխարհի զանշարժ զխա

...[of] God, that You may grant to the world unshakable pea[ce...

TEXT

ղաղութիւն . և պահեսցես Հաստատուն սուրբ

[... pea]ce, and preserve firm [the] holy...

TEXT

զԵկե՛ղե՛ցի , Հաստատե՛ալ ՚ի վերայ Հիման

[The] Church, established upon the foundation

TEXT

առաքելոց և մարգարէի՛ց • ա՛ղաչե՛մք:"

...of the apostles and prophets, we beseech [You].

TEXT

Լո՛ւր Տէ՛ր և՛ ո՛ղո՛րմեա՛ :

Hear, O Lord, and have mercy.

TEXT

Ը զճգնութի՛ւն սրբոց Մարտիրոսացըն բա

[Mode] 8. The contest of the holy Martyrs, let us pr[aise...]

TEXT

րեխօս ունիմք առ բարերար Որդիդ Աստու-

[...as inter]cessor we have before [Thee], the beneficent Son of God[...]

TEXT

ծոյ . զի խաղաղասցին խռովութի՛ւնք • դադա

[... of] God, that turmoils may be quieted, [that] cease...

TEXT

րեսցին յարձակմունքք թը՛շնամեաց • տըն

...[may] the assaults of the enemies [be scattered]; the dis[pensation...]

TEXT

կեսցի՛ սէր և արդարութիւն ՚ի յերկրի՛ •

May love and righteousness live upon the earth!

TEXT

ա՛ղաչե՛մք :"

We beseech [Thee].

TEXT

Աղաչանօ՛ք սրբոց Մարտիրոսացըն Տէր ,

Through the intercessions of the holy Martyrs, O Lord,

TEXT

որք ճգնեցան վասն անուանըդ քում սրբո՛յ •

who struggled for [the sake of] Your holy name.

TEXT

նայեա՛ց յերկրպագութիւն ժողովելոցս և

Look upon the worship of this assembled [congregation], and

TEXT

շնորՀեա՛ մեղաց թո՛ղո՛ւթիւն . և Հա՛ն մասն

Grant remission of sins, and bring forth a portion [thereof]

TEXT

և բաժին ընդ սուրբս ամենա՛յն • ա՛ղա՛ :"

... and a portion with all the saints. [We] beseech [the Lord]:

zham-302.png

PRINTER

259

259

TEXT

Աղաչանօք սրբո՛ց արեամբ նահատակեալ վկայիցն Տէր, որք զանձինս իւրեանց տա ճար մաքրեցին Հոգւոյդ քում սրբո՛յ . պար գևեա՛ երկրի մերում ըզքաղցրախառն օդ . և ըզզուարճալի՛ ը՛զբոյս . առ ՚ի լցո՛ւմն լի նիլ ամենայն Հարկաւոր պիտոյից մերո՛ց . ա՛ղաչե՛մք:" Բարեխօսութեա՛մբ սրբուհւոյ Աստուածածնին՛:" Եւ ևս առաւե՛լ":" Ջ ա՛նձինս մեր":" Ողորմեա՛ց մեզ":" Գե՛տ յէջ. 256:

Through the supplications of the holy martyrs [who were] martyred by blood, Lord, who cleansed their bodies [as] a temple for your Holy Spirit: grant to our land temperate air and delightful vegetation, to be the fulfillment of all our necessary needs; we beseech [you]. Through the intercession of the Holy Mother of God. And again [and] further. [Commit] ourselves. Have mercy on us. *Search [on] page 256.*

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՒԵՏԵԱՑ ԵՒ ՓՈԽՄԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ ԵՒ ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻՆ

RUBRIC: [For the Feast] of the Nativity of Christ, and of the Annunciation, and of the Dormition of the Mother of God, and of the Presentation of the Lord [to the Temple].

TEXT

Մա՛յր սուր՛բ սքանչելի լուսո՛յն . որ զԱստուածն ամենայն յաւիտեանց յորովայնի քո՛ւմ կրե՛ցեր՝ և ցընծութի՛ւն աշխարհի ծընար զԲանն Աստը՛ուած . ա՛ղաչե՛մք : Մա՛յր սուրբ բա՛րեխօ՞սեա՛ : Աղաչեա՛ վասն մեր զառ ՚ի քէ՛ն ըզմարմ

նացեալն Աստը՛ուած . Որ խոնարհեցաւ ՚ի Հայրական ծոցո՛յ . էա՛ռ մարմին ըստ մարդ կային բը՛նո՛ւթեանս՝ առնե՛լ խաղաղու

Holy Mother of the wondrous Light, who bore in your womb God of all ages, and gave birth to the Word God, the joy of the world: we beseech [you]. Holy Mother, intercede! Entreat on our behalf God, who became incarnate of you, who humbled Himself from the Father's bosom, took a body according to our human nature, to make peace

zham-303.png

PRINTER

260

260

TEXT

թիւն յերկինս և յերկրի՛ . ա՛ ղա՛չե՛ մք :"

[... peace] in heaven and on earth; we beseech [You].

TEXT

Աղաչեա՛: Ներե՛լ մեզ անտես առնել զյանցա՛նը՛ս մեր . և տաժլ օգնականութիւն ընդդիմակաց լինիլ Հակառակամարտիցն ՚ի պատերազմի՛ . ա՛ղա՛չե՛մք :"

Beseech [Him] to forgive us, to overlook our transgressions, and to grant [us] aid to resist [our] adversaries in battle; we beseech [Thee].

TEXT

Աղաչեա՛: Օ ի լըռեսցին պատերազմո՛ւնք . դադարեսցին յարձակմունըք թը՛շնա՛մեաց . տընկեսցիծ սէր և արդարութիւն ՚ի յերկրի՛ . ա՛ղա՛չե՛մք :"

Beseech [the Lord]: That wars may be silenced, the assaults of enemies may cease, [and] love and righteousness may be planted on earth, we beseech [You].

TEXT

Աղաչեա՛: Աճեցուցանել յերկրի մերում՝ զքաղցր բղխումն աղբերա՛ց . զառա՛տ պըտղաբերութիւն բուսոց՝ և՛ տը՛նկոց . առ

՝ի զուարճալիծ լինիլ ամենայն Հարկաւոր պիտոյից մերո՛ց . ա՛ղա՛չե՛մք :"

[RUBRIC: Supplicate.] That the sweet outflow of springs [and] the abundant fruitfulness of plants and plantings may increase in our land, so that all our necessary needs may be joyfully filled, let us beseech [the Lord].

TEXT

Աղաչեա՛: Օ ի միաբանեսցէ զԵկեղեցի իւր սո՛ւրբ . շինեա՛լ ՝ի վերայ Հիման առաքելոց և մարգա՛րէ՛ից . պահեծլ անարատ մինչև յօր երևելոյ գալըստեան իւրո՛յ . ա՛ղա՛չե՛մք :"

Pray: [Pray] that He may unite His holy Church, built upon the foundation of the apostles and prophets, [and] keep [it] spotless until the day of the revelation of His coming: we beseech [You].

TEXT

Աղաչեա՛ վասն մեր Սըրբուհի՛ զմիածին քո զՈրդին . և վասն Հոգւոցն Հանգո՛ւցե՛լոց՝ ընդունիծլ յարքայութիւնն երկնից . և տալ մասն և բաժին ընդ սուրբս ամենա՛յն . ա՛ղա՛չե՛մք :

Intercede for us, O Holy Lady, with your only-begotten Son; and for the souls of those at rest, that [He] receive [them] into the kingdom of heaven, and grant a share and portion with all the saints. We beseech [You].

TEXT

Յիշեա՛ Տէ՛ր և՛ ո՛ղո՛րմեա՛ :

Remember, [O] Lord, and have mercy.

zham-304.png

PRINTER

261

[Page] 261

TEXT

Եւ եւ՛ս առաւե՛ծլ զյորդորումն սիրոյ և զգործըս բարեաց պարգևել մեզ խը՛նդրե՛մք: Տո՛ւր մեզ Տէր Աստը՛ուա՛ծ : Զ ա՛նձինս մե՛ր և ըզմիմեանս Տե՛առն Աստուծոյ ամենակալին

յա՛նձն արասցուք: Քեզ Տեա՛ռնըդ յա՛նձն եղի՛ցո՛ւք : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր": Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . լո՛ւր Տէ՛ր և ողո՛րմեա՛ :

And furthermore, we ask [the Lord] to grant us the stirring of love and good works. Grant [it to] us, Lord God. Let us commend ourselves and one another unto the Lord God Almighty. Unto thee, O Lord, let us be commended. Have mercy on us, Lord our God. Lord, have mercy; Lord, have mercy; hear, Lord, and have mercy.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: Proclamation for Fast [Days]

TEXT

Փառաւորեսցո՛ւք զամենակալն Աստ- ուած զՀայր Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ , զոհանալով զնմանէ՝ որ պահեաց զմեզ խաղաղութեամբ ՚ի գիշերիս յայսմիկ : Եւ առաջնորդեաց մեզ ՚ի խաւարէ ՚ի լոյս . ՚ի մահուանէ ՚ի կեանս . յապականութենէ յանապականութիւն . յանգիտութենէ ՚ի գի- տութիւն ճշմարտութեան իւրոյ : Աղաչես- ցո՛ւք և խնդրեսցո՛ւք ՚ի նմանէ , զի զերկա- րութիւն տունջեանս խաղաղութեամբ և ա- մենայն մտադիւր զուարթութեամբ արասցէ անցուցանել ՚ի մէնջ : Եւ պարսպեալ պա- Հեսցէ զժողովուրդս իւր Աստուածային զօ-

Let us glorify Almighty God, the Father of our Lord Jesus Christ, giving thanks unto Him who has kept us in peace during this night, and has guided us from darkness into light, from death into life, from corruption into incorruption, [and] from ignorance into the knowledge of His truth. Let us beseech and ask of Him, that He grant us to pass the length of this day in peace and in all cheerful serenity of mind, and that He may keep His people encompassed by [His] divine po[wer]...

zham-305.png

PRINTER

TEXT

րութեամբն . որ ’ի վերայ ամենայնի բարերա- րութեամբն իւրով իշխանութիւն ունի: Ամե- նակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո և ողորմեա: Ջ առաւօտս լուսոյ և զառաջակայ օրըս խաղաղութեամբ անցուցանել հաւատով ’ի Տեառնէ խնդրեսցուք :" Ջ հրեշտակ խաղա- ղութեան":" Ջ քաւութիւն և զթողութիւն":" Ջ սրբոյ խաչին մեծ և կա":" Եւ ևս միա":" Ջ անձինս մեր":" Ողորմեաց մեզ Տէր":"

...[mercy] and goodness, who through his benevolence holds dominion over all. Almighty Lord our God, save and have mercy. Let us ask of the Lord in faith to pass the morning of light and the day before us in peace. [Response:] An angel of peace... [Response:] Expiation and remission [of our sins]... [Response:] The great and powerful [protection] of the Holy Cross... [Response:] And again, in unity... [Response:] [Let us commit] ourselves [and one another]... [Response:] Have mercy on us, Lord...

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Գոհանամք զքէն Տէր Աստուած մեր . որ երևելի լուսով քով զուարճացուցեր զա- մենայն արարածս քո . իսկ իմանալի լուսով պատուիրանաց քոց՝ զամենեսեան լուսաւորե- ցեր զհաւատացեալս ’ի քեզ: Ջ օրացո և զմեզ Տէր՝ ’ի պահպանութիւն պատուիրա- նաց քոց՝ ’ի տունջեանս յայսմիկ և յամե- նայն ժամանակի : Որպէս զի լուսաւորեալ մտօք՝ միշտ զհաճոյս քո արասցուք . և հան- գերձեալ բարեացդ հասցուք ընդ ամենայն սուրբս քո : Շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառնդ մերոյ և փրկչիդ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ . որում վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-

տենից . Ամէն :

We give thanks to you, Lord our God, who by your visible light have gladdened all your creatures, and by the intelligible light of your commandments have enlightened all who believe in you. Strengthen us also, Lord, in the keeping of your commandments in this daytime and at all times, so that, enlightened in mind, we may always do what is pleasing to you, and attain to your future good things together with all your saints. Through the grace and loving-kindness of our Lord and Savior Jesus Christ, to whom are fitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-306.png

PRINTER

265

265

TEXT

Խաղաղութիւն ամենեցուն : Խաղաղութիւն մեր և կեանք՝ որ ՚ի Հօրէ առաքեցար՝ միածին Որդի Աստուծոյ . Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Տո՛ւր մեզ զխաղաղութիւն քո՝ զոր շնորհեցեր սրբոց քոց առաքելոց. փչմամբ քո ՚ի նոսա զկենդանացուցիչ և զամենազօր Հոգիդ քո սուրբ : Որպէս զի և մեք խաղաղացեալք յամենայն աշխարհական սահեցմանց՝ լիցուք տաճար և բնակարան Աստուածային շնորհացդ . և զո- հանալով փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և սուրբ Հոգւոյդ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Peace unto all. Our peace and life, who wast sent from the Father, Only-begotten Son of God, our Lord and Savior Jesus Christ: give us Thy peace, which Thou didst grant unto Thine holy apostles by breathing into them Thine all-powerful and life-giving Holy Spirit; so that we also, having been pacified from all worldly slip-falls, may become a temple and dwelling-place of Thy divine graces, and giving thanks may glorify Thee, with the Father and the Holy Spirit, [O] Christ our God, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ ԱՒԵՏԵԱՑ . ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԹԼՓԱՏՈՒԹԵԱՆ

The *Surb Astuac* [Trisagion, "Holy God"] according to the proper of the day of the Annunciation, the Nativity, and the Circumcision.

TEXT

Սո՛ւրբ Ա՛ստուած : սո՛ւրբ և հը՛զօ՛ր . սո՛ւրբ և անմահ . որ յայտնեցար վասըն մեր . ողորմեա՛ մեզ : Երիցս կրկնեա՛ :

Holy God, holy and mighty, holy and immortal, who wast revealed for our sake, have mercy on us. Repeat three times.

zham-307.png

PRINTER

264

[p. 264]

RUBRIC

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻՆ

[FOR THE] FORTIETH-DAY COMING OF CHRIST [THE PRESENTATION IN THE TEMPLE] AND PALM SUNDAY

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ եկիր և գալոց ես . ողորմեա մեզ :

Holy God, who didst come and art to come, have mercy on us.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ՄԱՏՆՈՒԹԵՆ ԳԻՇԵՐԻՆ

RUBRIC: [ON] THE NIGHT OF THE BETRAYAL OF GREAT FRIDAY (GOOD FRIDAY)

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ մատնեցար վասն մեր . ողորմեա մեզ :

Holy God, who wast betrayed for us, have mercy on us.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ՃԱՇՈՒՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՏՕՆԻՑ ՍՈՐԲՈՅ ԽԱՉԻ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԱՅԼ ԵՒ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: [For the] Midday [Hour] (*■ašu*) of Great Friday, and of all feasts of the Holy Cross and of the Church, and also of fasts.

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ խաչեցար վասն մեր . ողորմեա մեզ :

Holy God, who wast crucified for us, have mercy on us.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ԵՐԵԿՈՅԻՆ ԵՒ ՇԱԲԱԹՈՒ ԳԻՇԵՐԻՆ

[On the] Evening of Great Friday and [the] Night of Saturday

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ թաղեցար վասն մեր . ողորմեա մեզ :

Holy God, who were buried for our sake, have mercy on us.

zham-308.png

PRINTER

265

265

RUBRIC

ՋԱՏԿԻ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ

RUBRIC: [For] Pascha (Easter) and all Sundays of the Resurrection.

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ յարեար ’ի մեռե- լոց • ողորմեա մեզ :

Holy God, [Holy and Mighty, Holy and Immortal,] who didst rise from the dead, have mercy upon us.

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

RUBRIC: [OF THE] ASCENSION OF CHRIST

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ Համբարձար փա- ռօք առ Հայր • ողորմեա մեզ :

Holy God, who ascended in glory to the Father, have mercy on us.

RUBRIC

ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ

[OF THE] COMING OF THE HOLY SPIRIT

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ եկիր և Հանգեար յառաքեալսն • ողորմեա մեզ :

Holy God, who came and rested upon the Apostles, have mercy on us.

RUBRIC

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

RUBRIC: [Of the] Transfiguration of Christ

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ յայտնեցար ՚ի Թաբօր լերինն • ողորմեա մեզ :

Holy God, who wast revealed on Mount Tabor, have mercy on us.

RUBRIC

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ

RUBRIC: [FOR THE] ASSUMPTION OF THE MOTHER OF GOD

TEXT

Սուրբ Աստուած ." որ եկիր ՚ի փոխումն մօր քոյ և կուսի • ողորմեա մեզ :

Holy God, who came for the translation of your Mother and Virgin, have mercy on us.

RUBRIC

ԹՈՎՄԱՅԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՍԱՑԵԱԼ :

RUBRIC: Said by the Apostle Thomas.

TEXT

Փառաւորեալ և օրհնեալ միշտ սուրբ կոյս Աստուածածին Մարիամ մայր Քրիս-

Glorified and blessed, always holy Virgin Mother of God, Mary, Mother of Christ-

zham-309.png

PRINTER

266

[Page] 266

TEXT

տուի մատո զաղաչանս մեր՝ Որդւոյ քոյ և Աս- տուծոյ մերոյ :

[...], offer our supplications to your Son and our God.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [Ma■t■ank■]

TEXT

Փրկել զմեզ ’ի փորձութենէ և յամե- նայն վտանգից մերոց :

[To] deliver us from temptation and from all our perils.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [A] PROCLAMATION (*K■aroz* [bidding prayer / litany])

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն լսելի լինելոյ Տեառն Աստուծոյ ձայնի աղաչանաց մերոց՝ բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուածածնին : Եւ իջանելոյ ’ի վե- րայ մեր ողորմութեան և գթութեան Տեառն Աստուծոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. That the voice of our supplications may be heard by the Lord God, through the intercession of the Holy Mother of God (*Astuacacin* [God-bearer]). And that the mercy and compassion of the Lord God may descend upon us. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

Քահանայն ասէ :

RUBRIC: The priest says:

TEXT

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և" : Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Peace unto all.

RUBRIC

Եւ ասի ՍԱՂՄՈՍ ձայնիւ յառաջ կիւրակէի յառաջընթաց Բժշկո-նեան ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ : ՍԱՂՄՈՍ

And the PSALM is recited in the tone [*jayn*] before the Sunday, preceding the GOSPEL of Healing: PSALM

TEXT

հց . Եղիցի՛ անուն Տեառն օրհնեա՛լ, յայսմ Հետէ մինչև յա՛ւիտեա՛ն : փխ . Օրհնեցէ՛ք մանկունք զՏէր . և օրհնե ցէ՛ք զանո՛ւն Տեա՛ռն :

Harc■ [Versicle]: Blessed be the name of the Lord, from this time forth forevermore. *P■ox* [Antiphonal verse]: Praise the Lord, O servants, and praise the name of the Lord.

zham-310.png

PRINTER

267

[Page] 267

TEXT

Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ, յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան : Յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու՝ օրհ- նեալ է անուն Տեառն : Բարձր է ՚ի վերայ ամենայն ազգաց Տէր . և յերկինս են փառք նորա : Ո՞վ է որպէս Տէր Աստուած մեր ՚ի բար- ձունս բնակեալ. և զխոնարհս տեսանէ յեր- կինս և յերկրի : Յարուցանէ զաղքատս

յերկրէ . և բարձր առնէ զտառապեալս յաղբևաց : Նստուցանէ զնոսա իշխանս՝ ընդ իշխանս ժողովրդեան իւրոյ : Բնակեցուցանէ զամուլն ՚ի տան ուրախա միտ , որպէս մայր որդւովք բերկրեալ:

Blessed be the name of the Lord, from this time forth and forevermore. From the rising of the sun unto the going down of the sun, praised is the name of the Lord. High above all nations is the Lord, and his glory is in the heavens. Who is like the Lord our God, who dwelleth on high, and looketh down upon the lowly in heaven and on earth? He raiseth up the poor from the earth, and lifteth the afflicted from the dung heap, To seat them as princes, with the princes of his people; Who maketh the barren woman to dwell in [her] house, joyful of heart, like a mother rejoicing over children.

RUBRIC

Յաւուրս Կիւրակէից աստ ընթերցեալ լինի յառաջընթաց ԱՒԵՏԱՐԱՆ Բժշկութեան՝ ըստ ձայնին : Եւ ՚ի տօնս Տէրունականս ՍԱՂՄՈՍ և ԳԻՐՔ և ԱՒԵՏԱՐԱՆ ըստ ցուցակի տօնացուցին :

[RUBRIC: On Sundays, the preceding Gospel of Healing is read here according to the tone [of the day]. And on Dominical feasts, the Psalm, Lection, and Gospel [are read] according to the directory of the calendar (*t■nac■oyc■*).]

zham-311.png

PRINTER

268

268

RUBRIC

ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ (ԳԼ, ԺԵ • Հ, 21 :) ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԵՐՋ Տէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

RUBRIC: Gospels of Healing according to the eight modes (*ut■ jaynk■*). Gospel according to Matthew (Chapter 15, verse 21). Right side [of the

choir/altar] and ending [tone]. Our Lord Jesus Christ.

TEXT

Եւ ելեալ անտի ՅԻՍՈՒՍԻ գնաց ՚ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդովնի : Եւ ահա կին մի Քանանացի ՚ի սահմանաց անտի նոցա ել- եալ, աղաղակէր և ասէր • ողորմեա՛ց ինձ Տէր որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար այսա- հարի : Եւ նա ո՛չ ետ նմա պատասխանի . և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին . արձակեա՛ զնա, զի աղաղակէ զհետ մեր : Նա պատասխանի ետ և ասէ . ո՛չ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի : Եւ նա մատուցեալ եր- կիրպագանէր նմա և ասէր . Տէր՝ օգնեա՛ ինձ : Պատասխանի ետ նմա և ասէ . ո՛չ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց :

And JESUS, departing thence, went into the regions of Tyre and Sidon. And behold, a Canaanite woman, having come out from those borders, cried out and said, "Have mercy on me, Lord, Son of David; my daughter is severely possessed by a demon." But He did not give her an answer. And His disciples came and besought Him, saying, "Dismiss her, for she cries out after us." He answered and said, "I was not sent except to the lost sheep of the house of Israel." But she came [and] worshiped Him, saying, "Lord, help me." He answered and said to her, "It is not good to take the children's bread and cast [it] to the dogs."

zham-312.png

PRINTER

269

269

TEXT

Եւ նա ասէ . այո՛ Տէր , քանզի և շունք կե- րակրին ՚ի փշրանաց անկելոց ՚ի սեղանոյ տեա- ռըն իւրեանց : Յայնժամ՝ պատասխանի ետ նմա ՅԻՍՈՒՍ և ասէ . ո՛վ կին դու՝ մեծ են Հաւատք քո , եղիցի քեզ որպէս և կամիս . և բժշկեցաւ դուստր

նորա ՚ի նմին ժամու : Վերջ . Հ , 28:

And she said, “Yes, Lord, for even the dogs feed on the crumbs that fall from the table of their masters.” Then Jesus answered and said to her, “O woman, great is your faith; let it be done for you as you desire.” And her daughter was healed in that very hour. End. [Matthew 15:]28.

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ (ԳԼ, Է · Հ , 31:) ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: G O S P E L ACCORDING TO MARK (CH. VII. V. 31.) SECOND AND FOURTH TONE [*jayn* (mode/tone)].

TEXT

Տէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

Our Lord JESUS CHRIST.

RUBRIC

ԲՁ · ԴՁ · }

RUBRIC: [Tones] II [and] IV. }

TEXT

Եւ ելեալ միւսանգամ՝ ՚ի սահմանացն Տիւրոսի և Սիդովնի , և եկն ՚ի ծովեզրն Գալիլեացւոց ՚ի մէջ սահմանացն ՚ի Դեկա- պօլիս : Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և Համր . և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ ՚ի վերայ նորա : Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի՝ արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր , և կալաւ զլեզուէ նորա , Հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եՀան՝ և ասէ , եփփաթա՝ որ է բացի՛ր : Եւ նոյնժամայն բա-

And departing again from the borders of Tyre and Sidon, he came unto the Sea of Galilee, through the midst of the borders of Decapolis. And they brought before him one that was deaf and mute, and besought him to lay [his] hand upon him. And taking him aside from the multitude, he put his fingers into his ears, and spat, and touched his tongue; and looking up to heaven, he sighed, and said, “Ephphatha,” which is, “Be opened!” And immediately [his ears

were] o[pened]...

zham-313.png

PRINTER

270

[p. 270]

TEXT

ցան լսելիք նորա, և լուծան կապանք լեզ ուի նորա . և խօսէր ուղիղ : Եւ պատուի րեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն . և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա ևս առաւել քարո զէին . և ևս քան զևս զարմանային և ասէին . զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համերց խօսել: Վերջ . Հ, 37:

...his ears [were opened], and the bond of his tongue was loosed, and he spoke plainly. And he commanded them that they should tell no one; but the more he commanded them, the more exceedingly they proclaimed [it]. And they were astonished beyond measure, saying, “He has done all things well; he makes both the deaf to hear and the mute to speak.” End. [Mark] 7:37.

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ը ՍՏ Ղ ՈՒԿԱՍՈՒ (ԳԼ, Թ . Հ, 37 :) ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ ԵՒ ՎԱՌ Տէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

RUBRIC: GOSPEL ACCORDING TO LUKE (Ch. 9, v. 37). First side [of the choir] and [altar] lit. Our Lord JESUS CHRIST.

TEXT

Եւ եղև ՚ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա ՚ի լեռնէ անտի, ընդ առաջ եղև նմա ժո ղովուրդ բազում: Եւ ահա այր մի ՚ի ժողո վրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ, Վ ա՛րդա պետ՝ աղաչեմ զքեզ հայեա՛ց յորդի իմ, զի միամօր է ինձ : Եւ ահա այս հարկանի ՚ի նմա, և յանկարծ գոչէ՝ և զարկուցանէ զնա և թաւալեցուցանէ և փրփրեցուցանէ, և հազիւ մեկնի ՚ի նմանէ խորտակեալ զնա . և աղա չեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ո՛չ

And it came to pass on the next day, as they were coming down from the mountain, a great crowd met him. And behold, a man from the crowd cried out and said, "Teacher, I beseech you, look upon my son, for he is my only-begotten [child]. And behold, a spirit seizes him, and suddenly he cries out, and it convulses him and throws him down and causes him to foam; and it scarcely departs from him, bruising him severely. And I begged your disciples to cast it out, and they could not."

zham-314.png

PRINTER

271

[Page] 271

TEXT

կարացին: Պատասխանի ետ ՅԻՍՈՒՍ և ասէ . ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անսայցեմ ձեզ . մատո այսր զորդին քո : Եւ մինչ դեռ մատչէր, զար- կոյց զնա դևն՝ և շարժլեաց : Սաստեաց ՅԻ- ՍՈՒՍ այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն . և ետ զնա ցհայր իւր : Եւ զարմանային ա- մենեքեան 'ի վերայ մեծամեծացն Աստու- ծոյ : Վերջ . Ղ, 44:

[...they] were able. JESUS answered and said, “O faithless and perverse generation, how long shall I be with you and bear with you? Bring your son here.” And while he was yet approaching, the demon dashed him down and convulsed [him]. JESUS rebuked the unclean spirit, healed the child, and gave him back to his father. And all were astonished at the greatness of God. [RUBRIC:] End. [Lukan pericopic index] 70, 44.

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ա Ր Ա Ն ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ, Դ . Ղ, 46:) ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: GOSPEL ACCORDING TO JOHN (CH. 4, V. 46). FIRST AND THIRD TONE.]

TEXT

Տէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

Our Lord Jesus Christ.

RUBRIC

ԱՋ . ԳՋ .

AJ [Mode 1]. *GJ* [Mode 3].

TEXT

Եկն դարձեալ 'ի Կանա Գալիլեա- ցւոց՝ ուր արար զջուրն գինի . և անդ էր թա- գաւորազն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր 'ի Կափառնայում : Նա իբրև լուաւ եթէ ՅԻ- ՍՈՒՍ եկեալ է 'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեա . եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա . քանզի մերձ էր 'ի մեռանիլ: Ասէ ցնա . եթէ ոչ նշանս ինչ և արուես-

He came again to Cana of Galilee, where he had made the water wine. And there was a certain royal official whose son lay sick at Capernaum. When he heard that Jesus had come from Judea to Galilee, he went to him and pleaded that he would come down and heal his son, for he was at the point of death. [Jesus] said to him, "Unless [you see] signs and wonder[s..."

zham-315.png

PRINTER

272

[Page 272]

TEXT

տրս տեսանէք՝ ոչ Հաւատայք : Ասէ ցնա թագաւորազն . Տէր՝ էջ մինչչև մեռեալ իցէ մանուկն իմ : Ասէ ցնա ՅԻՍՈՒՍ, երթ՝ որդին քո կենդանի է . և Հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա ՅԻՍՈՒՍ, և գնաց : Եւ մինչ դեռ իջանէր, ընդ առաջ եղեն նմա ծառայ- քըն նորա . աւետիս ետուն և ասեն , թէ մանուկն նորա կենդանի է : Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում՝ ապաքինեաց . և ասեն ցնա , երէկ յեօթներորդ ժամու ե- թող զնա ջերմն : Գիտաց Հայրն նորա՝ եթէ յայնմ՝ ժամու՝ յորում՝ ասացն

ցնա ՅԻՍՈՒՍ՝ թէ որդին քո կենդանի է . և Հաւատաց ինքն և ամենայն տուն իւր : Օ այս դարձեալ երկ- րորդ նշանս արար ՅԻՍՈՒՍ եկեալ'ի Հրէաս- տանէ 'ի Գալիլեա : վերջ . Հ, 54:

[... Unless you see signs and won]ders, you do not believe." The royal official said to him, "Lord, come down before my child dies." JESUS said to him, "Go; your son lives." And the man believed the word that JESUS spoke to him, and went [his way]. And while he was still going down, his servants met him, gave [him] good news, and said, "His child lives." He asked them about the hour in which he had recovered, and they said to him, "Yesterday at the seventh hour the fever left him." His father knew that [it was] at that hour in which JESUS said to him, "Your son lives." And he himself believed, and his whole household. This again [was] the second sign JESUS performed, having come from Judea into Galilee. [RUBRIC:] End. [John] 4:54.

RUBRIC

ԵՐԳ ԱՌԱՋՆՈՅ ԱՒՈՒՐ ՄԻԱՇԱԲԱԹԻՆ՝ 'Ի ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ, ԵՒ 'Ի ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ: ԿԻՒՐԱԿԷ

[RUBRIC:] Canticle for the first day of the week [Sunday], on the mystery of the Creation, and on the Resurrection of Christ. Sunday.

TEXT

Նո՛րաստեղծեա՛լ Բանն յանէի՛ց 'ի սկզբանէ զերկի՛նս երկնի՛ց . և՛ զերկնայի՛ն զօրս ա՛նմարմնո՛ց իմա՛նա՛լեացըն զը՛արթ նո՛ց . և՛ ըզգալի՛ տարե՛րց քառի՛ց Հակա՝

Newly creating, the Word, from nonexistence in the beginning, [created] the heaven of heavens, and the heavenly hosts of bodiless intelligible intelligences [and] watchers, and of the four sensible elements [the] oppo-

ռա՛կաց միա՛բանի՛ց • ո՞րով յաւէ՛տ փա՛ ռաբանի՞
Երրո՛րդո՛ւթիւնն անճա՛ռելի՛: Ե՞րեքսըրբեա՛ն մի Տէ՛րութի՛ւն
միո՛վ բնո՛ւթեամբ Ա՛ստուածութիւն՝ • լո՞յսն որ անե՛ղ
արա՛րչակա՞ն ասա՛ց լի՛նել լոյս ե՛զա կա՛ն • զոր և ծագեա՛ց
յօրն ա՛ռաջի՞ն միա՝ շաբաթ կիւրա՛կէի՛ն. ո՞րով յաւէ՛տ":
Բա՞բունօրէ՛ն բացա՛տրեսցո՞ւք զծած կեա՛լ խո՛րհո՛ւրդըն
ծանիցո՛ւք • զի՞ լոյսն անտե՛ս իմա՛նալի՞ մաքո՛ւր հո՛գւոց տեսա՛
նելի՛ • ՚ի՞ սոյն ծագեա՛ց միա՛շաբա՞թ մեզ Յա՛րո՛ւթեան սուրբ
ճա՛ռագայ՛թ . ե՞կայք փըրկեա՛լք ընդ զը՛ւարթնո՞ցն տուք օ՛րհ
նո՛ւթիւն Յարուցեի՛լո՛յն : Սէ՞րըդ սիրո՛վ խոնա՛րհեցա՞ր ՚ի փը՛ր
կո՛ւթիւն մեր մա՛րմնացա՛ր • նո՞վին մարմ նո՛վընն խա՛չեցա՞ր ՚ի
գե՛րե՛զման մահո՛ւ ե- դա՛ր • ա՞յսօր յարեա՛ր Ա՛ստուածաբա՞ր
՚ի հրեշտա՛կա՛ց քարո՛զեցա՛ր • ե՞կայք": Ե՞րևեցա՛ր
խընկա՛բերի՞ցն յողջո՛յն կե՛ նացն ուրա՛խալի՛ց • և՞ ՚ի լերի՛նըն
Գա՛ լի լեա՞ առա՛քե՛լոց մետա՛սանի՛ց • ա՞րժանա ցո՛ զմեզ ընդ
նոսի՞ զքեզ տե՛սա՛նել յօրը՛ն վերջի՛ն • ե՞կայք փըրկեա՛լք":

[...of the] overseers united, whereby the ineffable Trinity is ever glorified. Thrice-holy, single Lordship, Godhead of one nature: the uncreated, creative Light commanded unique light to exist, which He also caused to shine forth on the first day, the Sunday [of the week]. Whereby [the ineffable Trinity] is ever [glorified]. Let us expound in the manner of teachers; let us make known the hidden mystery: for the invisible, intelligible Light, visible to pure spirits, shone forth for us on this same first day of the week as the holy ray of the Resurrection. Come, [all ye] redeemed, together with the *zowart■unk■* [heavenly watchers / angels], give blessing unto the Risen One! O Love, out of love Thou didst humble Thyself; for our salvation Thou didst become incarnate; in that same flesh Thou wast crucified and laid in the tomb of death. Today Thou art risen in a manner worthy of God and wast proclaimed by angels. Come, [all ye redeemed...] Thou didst appear unto the myrrh-bearers with the joyful greeting of life, and upon the mount of Galilee unto the eleven apostles. Count us worthy with them to behold Thee on the Last Day. Come,

[all ye] redeemed...

zham-317.png

PRINTER

— 276 —

— 276 —

TEXT

և յաւի՛տեանս յաւի՞տենից • Ա՛մէ՛ն :

and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Դպիրն :

RUBRIC: The clerk [dpir]:

TEXT

Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՞լո՛ւիա :

Alleluia, Alleluia, Alleluia.

RUBRIC

Քահանայն :

RUBRIC: The priest:

TEXT

Օ՛րհնեսցի՞ և պահպանեսցի և նա խախնամեալ պահեսցի • արևելեան կողմ՝ աշ խարհիս • և Հայրապետութիւն Հայոց • ա՛յս նշանա՛ւ սուրբ Խաչիւս և սուրբ Աւետա րանաւս. և աւուրս շնորհիւ • անուամբ Հօ՞ր և Որդւոյ և Հոգւոյն սո՛րբո՛յ • այժմ և" :

May the eastern region of this world and the Patriarchate of the Armenians be blessed, protected, and preserved under divine providence, by this sign of the holy Cross and this holy Gospel, and by the grace of this day, in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit; now and [always and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Ե- դարձոացանեն զերեսս յարևմո-տս :

RUBRIC: And they turn their faces to the west.

RUBRIC

Դպիրն :

RUBRIC: The clerk [dpir]:

TEXT

Ա՛մէ՛ն • Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՛ լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՞լո՛ւիա՛ :

Amen. Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

Քահանայն :

RUBRIC: [The] Priest:

TEXT

Օ՛րհնեսցի՞ և պահպանեսցի և նա խախնամեալ պահեսցի • արևմտեան կողմ՝ աշ խարհիս • և թագաւորութիւն Քրիստոնէից • ա՛յս նշանա՛ւ սուրբ Խաչիւս և սուրբ Ա" :

May the western side of this world and the kingdom of Christians be blessed, guarded, and preserved by [divine] providence, by this sign of the holy Cross and [this] holy G[ospel]...

RUBRIC

Ե- շրջելով դառնան ՚ի հարա- :

And turning, they turn toward the south.

RUBRIC

Դպիրն :

[RUBRIC: The Clerk:]

TEXT

Ա՛մէ՛ն • Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՛ լո՞ւիա՛ • Ա՛լէ՞լո՛ւիա՛ :

Amen. Alleluia, alleluia, alleluia.

RUBRIC

Քահանայն :

The Priest:

TEXT

Օ՛րհնեսցի՞ և պահպանեսցի և նա խախնամեալ պահեսցի • Հարաւային կողմ՝ աշ խարհիս • երկիրս անդաստանս և պտղաբե՞

May [it] be blessed, and protected, and providentially preserved: the southern region of this world, this land, [these] fields, and [their] fruit-bea[ring...]

zham-318.png

PRINTER

277

[p. 277]

TEXT

րութիւն տարւոյս. ա՛յս նշանաւ սուրբ խա չիւս և սուրբ Աւետարանաւս և յաւու" :

...[-ful]ness of this year, by this sign of this holy Cross and this holy Gospel and [by the grace of this] da[y]...

RUBRIC

Ե- շրջելով դառնան ՚ի հիասիս :

And turning, they turn to the north.

TEXT

Դպիրն : Ամէն . Ալէլո՛ւիա՞. Ալէ՛ լո՛ւիա՞ . Ալէ՛լո՛ւիա՛ : Քահանայն : Օրհնեսցի՞ և պահպանեսցի և նա խախնամեալ պահեսցի . Հիւսիսային կողմ աշխարհիս . վանքս անապատս քաղաքս և գիւղս . և բնակեալ ժողովուրդս ՚ի սմա . ա՛յս նշանաւ սուրբ խաչիւս և սուրբ" :

[THE] CLERK: Amen. Alleluia, alleluia, alleluia. [THE] PRIEST: Blessed, and preserved, and providently guarded be the northern side of this world, [its] monasteries, hermitages, cities, and villages, and the people dwelling therein: by this sign of the Holy Cross and the Holy [Gospel]...

RUBRIC

Ե- դառնան ՚ի բեմն :

RUBRIC: And they return to the *bema* [sanctuary platform].

TEXT

Դպիրն : Ամէն . Ալէլո՛ւիա . Ալէ՛ լո՛ւիա՞ . Ալէ՛լո՛ւիա : Քահանայն : Օրհնութի՛ւն և փա՛ռք Հօր և՛ Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ" : ՔԱՐՈԶ ԹԱՓՕՐԻ ԵՒ ԽԱՉԻ Սուրբ խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր . զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց՝ և կեցուսցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

Clerk: Amen. Alleluia. Alleluia. Alleluia. Priest: Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always [and unto the ages of ages. Amen]. PROCLAMATION (K■aroz) FOR THE PROCESSION (T■ap■■r) AND THE CROSS By this Holy Cross let us beseech the Lord, that by it He may save us from sins and grant us life by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

zham-319.png

PRINTER

278

278

TEXT

ԱՂՕԹՔ Պահպանեա զմեզ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր՝ ընդ հովանեաւ սուրբ և պատուական խաչիւդ քով ՚ի խաղաղութեան . փրկեա յե- րևելի և աներևոյթ թշնամւոյն : Արժանա- ւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես" :

PRAYER Protect us, O Christ our God, under the shadow of Your holy and precious Cross in peace; deliver [us] from the visible and invisible enemy. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify You with the Father and with the Holy Spirit, now and [always, and unto the ages of ages. Amen.] Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father, who art in heaven...

RUBRIC

Իսկ յայլ աւուրս բաց ՚ի կիւրակէից՝ յետ սուրբ Աստուա- ծին, և Քարոզին, ասի այս ՍԱՂՄՈՍ ՚ի Բկա :

RUBRIC: But on other days, except for Sundays, after the *Surb Astuac* [Holy God / Trisagion] and the *k■aroz* [litany], this PSALM is said in Tone Plagal II (Bk):

TEXT

ՍԱՂՄՈՍ ՀԷ . Օրհնեցէք մանկունք զՏէր . և օրհ- նեցէք զանուն Տեառն : Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ, յայսմ հե- տէ մինչև յաւիտեան : Յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևու՝ օրհ- նեալ է անուն Տեառն : Բարձր է ՚ի վերայ ամենայն ազգաց Տէր . և յերկինս են փառք նորա : Ո՞վ է որպէս Տէր Աստուած մեր ՚ի բար- ձունս բնակեալ. և զխոնարհս տեսանէ յեր- կինս և յերկրի : Յարուցանէ զաղքատս յերկրէ . և բարձր առնէ զտառապեալս յաղբևաց :

PSALM 77 [112]. Praise the Lord, O servants [of the Lord], and praise the name of the Lord. Blessed be the name of the Lord, from this time forth and forevermore. From the rising of the sun unto its setting, praised is the name of the Lord. High above all nations is the Lord, and his glory is in the heavens. Who is like the Lord our God, who dwelleth on high, and looketh upon the lowly in heaven and on earth? He raiseth up the poor from the earth, and lifteth up the afflicted from the dung-heap.

zham-320.png

PRINTER

— 279 —

TEXT

Նստուցանէ զնոսա իշխանս՝ ընդ իշխանս ժողովրդեան իւրոյ :

He seateth them [as] princes, with the princes of his people.

TEXT

Բնակեցուցանէ զամուլն ՚ի տան ուրախամիտ , որպէս մայր որդւովք բերկրեալ :

He maketh the barren woman to dwell in a house joyful of heart, as a mother rejoiced with children.

TEXT

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ :

Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit.

TEXT

Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [Of the] Archangels

RUBRIC

ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՍՏԵՂԻ ԵՒ ՎԵՐՋ

[RUBRIC:] *Mankunk■* [Children] *šarakan* (hymn): *ste■i* [melismatic/ornate] and conclusion.

TEXT

OS • ԴԿ . } Երկնաւո՛ր հօ՛տ ը՛նտրեա՛լ զո՛ր հովի՛ւըն քա՛ջ թո՛ղեա՛լ յե՛րկի՛նս . և՛ եկեա՛լ ՚ի խը՛նդի՛ր մե՛զ մո՛լորե՛լո՛յս • ո՛րո՛վ լըցեա՛լ զթիւ հա՛րի՛ւրո՛յդ , ա՛րա՛ր ո՛ւրա՛խութի՛ւն ՚ի յե՛րկի՛նս ե՛րկնա՛ւո՛րա՛ցդ : ա՛ղաչե՛մք ը՛զձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քաւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ ց մե՛րո՛ց : Տե՛սանօ՛ղք ա՛նտե՛սի՛ն . խո՛րհըրդա՛ծո՛ւք խորո՛ցն Ա՛ստո՛ւծո՛յ , ո՛րք ի՛ջեա՛լ ընդ միա՛ծնին սպասա՛ւո՛րե՛լ տնօ՛րէ՛նո՛ւթեա՛նն • ՚ի ծը՛նդեա՛նն աւե՛տա՛

[Canticle (*Orhnut■iwn*), Tone Plagal 4 (*Dk*)]: O chosen heavenly flock, whom the Good Shepherd left in the heavens and came in search of us who

were lost; whereby, having filled up the number of your hundred, He made joy in heaven for you, the heavenly hosts. We beseech you, be intercessors before the Lord for the remission of our sins. Beholders of the Unseen, initiates of the depths of God, who descended with the Only-Begotten to minister unto the Economy (*tn■r■nut■iwn* [divine dispensation/Incarnation]); at [His] Nativity herald[ing...]

zham-321.png

PRINTER

280

280

TEXT

ւո՞րք հո՛վուա՛ցն . և կա՛նա՛նցն իւղա՛բերից կենա՛ց քա՛րո՞զք ընդկե՛նդա՛ւո՛յն : ա՛ղա" : Պա՛հապա՛նք ա՛շխա՛րհի՛ . բա՛նա՛կըք Տե՛առն շո՛ւրջ զե՛րկի՛ւղա՛ծո՛վք . բարե՝ կա՛մք ազգի՛ մարդկան միջնո՛րդք մա՛հո՞ւ ե՛ւ յարո՞ւթեա՛ն . Միքայէ՛լ և Գա՛բրի՛ է՛լ մե՛ծք . ո՛ր կա՛յք միշտ ա՛ռաջի ամե՝ նասո՞ւրբ Ե՛րրո՛րդո՞ւթեա՛նն . ա՛ղաչե՛մք" :

...[heralds] to the shepherds, and to the myrrh-bearing women preachers of life with the Living One: we beseech [you]. Guardians of the world, armies of the Lord around those who fear [Him], friends of the human race, mediators of death and resurrection, great Michael and Gabriel, who stand always before the All-Holy Trinity: we beseech [you].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of Repentance. *Mankunk■* (Children) *šarakan* (hymn). First Mode.

TEXT

ԱՋ • Օ առաւօտո՛ւ զօ՛րհներգո՛ւթիւնը՛ս մարդասիրո՛ւթեա՛մբըդ քո՛ ընկա՛լ թա՛գա ւոր փա՛ռա՛ց . և՛ զմա՛նկո՛ւնս Ե՛կե՛ղեցւո՛յ քո՛ պահեա՛ ՚ի՛ խա՛ղա՛ղութեա՛ն : Ո՛ր տե սօղդ ե՛ս խոնարհա՛ց

յե՛րկնից ՝ի՛ յե՛րկի՛ր . և՛ տուո՛ղ ողո՛րմութեան ա՛զգի մարդկա՛ն . և՛ զմա՛ն" : Ը՛նդ Սե՛րովբէ՛սըն սըրբա՛սաց հա՛մա՛ձայնեա՛լ քե՛զ երգե՛մք . երեքսըր բեա՛ն Տէ՛րութիւն խնայեա՛ քա՛ղցրու թեամբ յարարածըս քո՛. և՛ զմա՛նկո՛ւնս" :

[Tone] AJ [First Tone]. Accept with your love for mankind these morning praises, O King of glory, and preserve the children of your Church in peace. You who look upon the humble from heaven to earth, and give mercy to the human race: [refrain] And the children... In harmony with the Seraphim, singers of the 'Holy', we sing to you: O thrice-holy Lordship, spare your creatures with sweetness: [refrain] And the children...

zham-322.png

PRINTER

281

[Page] 281

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[Of the] Apostles.

RUBRIC

ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: *Mankunk■* [Children] *šarakan* [hymn]. First side.

TEXT

ԱԿ • Աշակե՛րտըք Քրիստոսի՝. և՛ առ ամե նայն տիեզե՛րս առա՛քեա՛լք • բարեխօսեցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն մե՛ր : Ո՛րք առի՛ք ը՛զպատ ուէ՛ր • քարո՛զե՛լ աներկիւղ ըզԲա՛նը՛ն կենա՛ց յա՛շխա՛րհի՛. բա՛: Ո՛րք արժա՛նի՛ ե՛ղէ՛ք տեսա՛նե՛լ մարմնով զՈ՛րդի՛ն Աս տուծո՛յ յայտնա՛պէ՛ս. բարեխօսեցէ՛ք՛:

AK [Tone 1 Plagal] • Disciples of Christ and apostles [sent forth] into all the universe, intercede with the Lord for us. You who received the command to preach fearlessly the Word of life in the world: Inter[cede with the Lord for us]. You who were made worthy to see openly in the flesh the Son of God: Intercede [with the Lord for us].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [For] Pontiffs [or: Patriarchs / Hierarchs]

RUBRIC

ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

Mankunk■ [Youths] *šarakan* [hymn] • End.

TEXT

ԴԿ • Այսօ՛ր ցընծա՛յ զուա՛րճացեա՛լ Ե՛կե ղեցի՛ հեթանոսա՛ց • տօնելո՛վ զյի՛շատակ մե՛ծի՛ նահա՛պետին և՛ հօ՛րըն հաւատո՛յ Ա՛բ րահամո՛ւ . օ՛րհնեցէ՛ք մա՛նկունք Սիո՛վնի՛ զՀայրը՛ն լուսոյ ա՛նլը՛ռելի՛: Ա՛յսօ՛ր նո՛ր Ի՛սրայէ՛լ կոչե՛ցեա՛լ մարգա՛րէի՛ւքն առ Ա՛ստուած . տօ՛նեա՛ ցը՛նծութեամբ ը՛զ

DK [Tone 8]. Today the Church of the Gentiles rejoices and makes merry, celebrating the memory of the great patriarch and father of faith, Abraham. Bless the Father of Light without ceasing, [O] children of Zion. Today, [O] new Israel called to God by the prophets, celebrate with exultation the...

zham-323.png

PRINTER

— 282 —

— 282 —

TEXT

տօ՛ն հովուա՛ցն Իսրայէլի՛ն առաջնո՛յ . գո՛վե՛լո՛վ ըզգլուխ ա՛նկեա՛ն երկո՛ւց որմո՛ց յարմա՛րութեա՛ն : Ա՛յսօ՛ր ՚ի՛ գըլուխըս լերա՛նց տո՛ւն Ա՛ստուծո՛յ հաստատեա՛լ . ո՛ր և յաւէ՛տ ո՛ռոգիս յա՛մպո՛ց Հոգւոյն Ա՛ստուածաբուղխ ա՛ռատահո՛ս անձրևօ՛ք . բա՛րեբանեա՛ զա՛ղբիւրըն կե՛նա՛ց զարբու՛ցանողը՛ն ծա՛րաւեաց :

[... a] feast of the shepherds of former Israel, praising the Cornerstone, the fitting together of the two walls. Today, the House of God [is] established upon the tops of the mountains, which also is continually irrigated from the clouds of the Spirit by the God-welling, abundant-flowing rains; praise the Fountain of Life, the one who quenches the thirst of the thirsty.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՄԱՆԿՈՒՆՔ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Martyrs, Children [*Mankunk■*] *šarakan* [hymn]. First Mode [*A■a■in Jayn*].

TEXT

ԱՁ • Ըզճը՛գնու՛թի՛ւն սըրբո՛ց քո՛ց Քրի՛ստոս՝ տօնե՛լո՛վ այսօր ընդ զօ՛րս անմարմնո՛ցն . քե՛զ երգե՛մք անլը՛ռելի՛ զօ՛րհնա՛բանութի՛ւն : Մե՛րկացեա՛լք ը՛զմարդկա՛յի՛ն տըկա՛րու՛թեան ըզգե՛ստ . հա՛ւատո՛յ վառեա՛լ ըզգե՛ստու՛ք . յա՛ղթեա՛լք հակառա՛կա՛մարտի՛ցն ՚ի՛ պա՛տե՛րազմի՛ : Մը՛կըրտեա՛լք ընդ Քրի՛ստոսի հեղմա՛մբ ա՛րեան ՚ի մա՛հ . Ա՛ստուածութե՛անն գոլո՛վ հըրաշա՛կե՛րտք . շի՛նեա՛լք ՚ի վա՛յե՛լչութիւ՛ն՝ սո՛ւրբ ա՛րքայու՛թեա՛նն:

[Tone] AJ [First Mode]: Celebrating today, with the incorporeal hosts, the ascetic struggle of your saints, O Christ, we sing praise to you unceasingly. Having stripped off the garment of human weakness [and] arrayed in the vestments of faith, they conquered their adversaries in battle. Baptized into death with Christ by the shedding of blood, being the wondrous handiwork of the Godhead, [they were] built up for the splendor of the holy kingdom.

PRINTER

285

285

TEXT

ՔԱՐՈԶ

K■AROZ [LITANY]

RUBRIC

Զկնի Մանկունք Շարականին :

After the *Mankunk■* [Children] *šarakan* [hymn]:

TEXT

Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխար- հի . և Հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ զՏէր աղաչեսցուք : Ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա: ԱՂՕԹՔ Սուրբ ես Տէր Աստուած մեր հզօր և փառաւորեալ. որ նստիս ՚ի կառս Քրովբէա- կանս և լոյս ծագես յարարածս քո : Լու- սաւորեա զմեզ Տէր ՚ի ժամ առաւօտուս . որպէս զի ՚ի ծագել լուսոյ տունջեանս՝ ծագեսցի առ մեզ գութ մարդասիրութեան քոյ : Հեռացո ՚ի մէնջ Տէր զխաբէութիւն սատանայի . և զբռնութիւն նորա խորտակեա աղօթիւք և բարեխօսութեամբ ամենայն սըր- բոց : Արա և զերկիրս պտղաբերս ՚ի սնունդս ծառայից քոց : Յորոց հանապազ փառաւո- րեալ գովի ամենասուրբ Երրորդութիւնն . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից :

For the peace of the whole world and the stability of the holy Church, let us beseech the Lord. Let us all say with one accord: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy. [PRAYER] Holy are you, Lord our God, mighty and glorified, who sit upon the Cherubic chariot and shine forth light upon your creatures. Enlighten us, Lord, at this morning hour, so that at the dawning of the light of this day, the compassion of your love for mankind may dawn upon

us. Drive far from us, Lord, the deceit of Satan, and crush his tyranny through the prayers and intercession of all the saints. Make the earth fruitful also, for the nourishment of your servants; by whom the all-holy Trinity is continually glorified and praised, now and always and unto the ages of ages. [Amen.]

RUBRIC

Յաւուրս ապաշխարելոց աստ ասի՝ Տէր ամենակալ . զոր գտանէս յէջ, 290 : նա յետ նորա՝ Բանից իմոց . նա յայլ աւուրս պահոց՝ միայն Բանից իմոցն ասի . զոր գտանէս յէջ, 294 : Իսկ ՚ի տօնս սրբոց ՍԱՂՄՈՍՍ զայս ասէ :

RUBRIC: On days of penitence, [the prayer] *T■r amenakal* [“Lord Almighty”] is said here, which you will find on page 290; and after it, *Banic■ imoc■* [“To my words”, Ps. 5]. And on other days of fasting, only *Banic■ imoc■* is said, which you will find on page 294. But on the feasts of the saints, one says this PSALM:

zham-325.png

PRINTER

284

284

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

ՀԵ • Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից իմոց • զի խոնարՀեցոյց զունկն իւր առ իս , և ես յաւուրս իմ կարդացի առ նա : Շրջեցան զինև երկունք մահու • և վիշտք դժոխոց գտին զիս : Օ նեղութիւն և զանձկութիւն գտի, և զա նուն Տեառն կարդացի : Ո՛ Տէր՝ փրկեա զանձն իմ . ողորմած ըստ ուած մեր ողորմի՝ և պահէ զտղայս Տէր : Ես խոնարՀ եղէ՝ և Տէր կեցոյց զիս. դարձ ան ձըն իմ ՚ի Հանգիստ քո • զի Տէր օգնեաց քեզ : Փրկեաց զանձն իմ ՚ի մահուանէ • զաչս իմ յարտասուաց • և զոտս իմ ՚ի գայթակղու

թենէ • Հաճոյ եղէց առաջի Տեառն յերկրին կենդանեաց : Հաւատացի զոր և խօսեցայ . և ես խոնարՀ եղէ յոյժ : Ես ասացի ՝ի զարմանալ իմում , թէ ամե նայն մարդ սուտ է : Օ ի՞նչ տաց տրիտուր Տեառն՝ ընդ ամե նայնի՝ զոր և ետ ինձ : Օ բաժակ փրկութեան ընկալայց • և զա նուն Տեառն կարդացից : Օ աղօթս իմ Տեառն տաց՝ առաջի ամե նայն ժողովրդեան նորա : Պատուական է առաջի Տեառն մահ սրբոց

75. I loved [the Lord], because the Lord will hear the voice of my prayer; because he inclined his ear unto me, and in my days I called upon him. The pangs of death encompassed me, and the sorrows of hell found me. I found tribulation and anguish, and I called upon the name of the Lord: O Lord, deliver my soul! Merciful is our God, he hath mercy; and the Lord preserveth the little ones. I was brought low, and the Lord saved me. Return, O my soul, unto thy rest, for the Lord hath helped thee. He delivered my soul from death, mine eyes from tears, and my feet from stumbling. I shall be well-pleasing before the Lord in the land of the living. I believed, wherefore I also spoke; and I was brought exceedingly low. I said in my astonishment: "Every man is a liar." What retribution shall I render unto the Lord for all that he hath given unto me? I will take the cup of salvation, and I will call upon the name of the Lord. I will render my vows unto the Lord before all his people. Precious before the Lord is the death of his saints.

zham-326.png

PRINTER

285

285

TEXT

իւրոց . ո՛ Տէր ես ծառայ քո եմ, ծառայ և որդի աղախնոյ քո : Հատեր զկապանս իմ. քեզ մատուցից պա- տարագ օրհնութեան, և զանուն Տեառն կար- դացից : Օ աղօթս իմ Տեառն տաց առաջի ամենայն ժողովրդեան նորա . ՝ի գաւիթս տան Տեա- ռըն, և ՝ի մէջ քո Երուսաղէմ : Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք . գովե- ցէք զնա

ամենայն ժողովուրդք : O օրասցի ողորմութիւն նորա ՚ի վերայ մեր . և ճշմարտութիւն Տեառն մնասցէ յա- ւիտեան : Աստուա՛ծ յանուան քում կեցո՛ զիս, և ՚ի զօրութեան քում իրա՛ւ արա ինձ : Աստուա՛ծ լո՛ւր աղօթից իմոց, ո՛ւնկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան ՚ի վերայ իմ, և հզօրք խնդրեցին զանձն իմ , և ո՛չ համարեցան զքեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա՛ Աստուած օգնական իմ, և Տէր ընդունօղ հոգւոյ իմոյ : ՚Ի դարձուցանել զչարն ՚ի թշնամիս իմ, ճշմարտութեամբ քով սատակեա՛ զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ. և խոստովան եղէց անուան քում Տէր, զի բարի է :

... of his [saints]. O Lord, I [am] thy servant; I [am] thy servant, and the son of thine handmaid. Thou hast broken my bonds. To thee will I offer the sacrifice of blessing, and will call upon the name of the Lord. I will pay my vows unto the Lord in the presence of all his people, in the courts of the house of the Lord, and in the midst of thee, Jerusalem. Praise the Lord, all [ye] nations; laud him, all [ye] peoples. May his mercy be strengthened upon us; and the truth of the Lord remaineth forever. O God, by thy name save me, and in thy power judge me. O God, hear my prayer; give ear unto the words of my mouth. Strangers have risen up against me, and the mighty have sought after my soul, and they have not set thee, God, before them. Behold, God [is] my helper, and the Lord [is] the upholder of my soul. In turning back the evil upon mine enemies, destroy them by thy truth. I with my free will will offer sacrifices unto thee; and I will give thanks unto thy name, O Lord, for it is good.

zham-327.png

PRINTER

286

286

TEXT

Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և ՚ի թշնամիս իմ ետես ակն իմ : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո . կեցո՛ զորդի աղախնոյ քո . և արա առ իս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք իմ և

ամաչեսցեն . զի դու Տէր օգնեցեր ինձ, և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ":

From all my affliction you delivered me, and my eye looked upon my enemies. Give strength to your servant, save the son of your handmaid, and work for me a sign of goodness. Let those who hate me see and be put to shame, for you, Lord, helped me and comforted me. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՚Ի ՏՕՆԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐԲՈՑ

RUBRIC: Supplication (*ma■t■ank■*) on the Feast of All Saints

TEXT

Քրիստո՛ս Աստուած մեր՝ վասն խաչի քոյ պատուականի, զխաղաղութիւն քո տո՛ւր մեզ Տէր : Տո՛ւր մեզ Տէ՛ր : Վասն սրբուհւոյ Աստուածածնին, և Յովհաննու կարապետին, և սրբոյն Ստե- փաննոսի նախավկային, զխաղաղութիւն քո տո՛ւր մեզ Տէր:" Վասն սրբոց քոց Առաքելոց, Մարգա- րէից, Վարդապետաց, Մարտիրոսաց, Հայ- րապետաց, Ճգնաւորաց, Կուսանաց, Մի- անձանց և երկնային Օրացն, զխաղաղու- թիւն քո տո՛ւր մեզ Տէր:" Եւ վասն նախկին լուսաւորչացն մերոց Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի, և սրբոյն

O Christ our God, for the sake of your precious Cross, give us your peace, O Lord. Give [it] to us, O Lord. For the sake of the holy Mother of God, and John the Forerunner, and Saint Stephen the Protomartyr, give us your peace, O Lord. For the sake of your holy Apostles, Prophets, Doctors (vardapets [theological teachers]), Martyrs, Hierarchs, Ascetics, Virgins, Monastics, and the heavenly hosts, give us your peace, O Lord. And for the sake of our first Illuminators, Thaddaeus and Bartholomew, and Saint

zham-328.png

PRINTER

287

TEXT

Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին, և սրբոց Յա- կովբեանց երջանիկ Առաքելոցն, և սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ Հայրապետին, Մարու- գէի ճգնաւորին, և Մելիտոսի եպիսկոպո- սին, և Գէորգայ զօրավարին : Բարեխօսու- թեամբ յիշատակաւ և աղօթիւք սրբոցն (այս անուն) որոց այսօր է յիշատակ • զխաղաղու- թիւն և զմեծ զողորմութիւն քո պարգևեա մեզ մարդասէր Տէր : Ամէն :

... of Gregory our Illuminator, and of the holy blessed Jameses [the] Apostles, and of Saint James Patriarch of Nisibis, of Maruge the Hermit, and of Meletius the Bishop, and of George the General. Through the intercession, commemoration, and prayers of the saints (*Name*), whose commemoration is today, grant us your peace and great mercy, O Lord, Lover of mankind. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ 'Ի ՏՕՆԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐԲՈՑ

RUBRIC: Proclamation (*k■aroz*) on the feast of the Apostles and all the Saints.

TEXT

Սուրբ ճգնաւորօքն աղաչեսցուք զՏէր . որք զչարսն պարտեցին, նեղութեանցն Համ- բերեցին : Լուսեղէն և երկնային անթառամ պսակացն արժանի եղեն : Աղօթիւք նոցա և բարեխօսութեամբ մեզ ողորմեսցի : Ամե- նակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա :

Through the holy ascetics let us entreat the Lord, who vanquished the evil ones [and] endured tribulations; [who] were made worthy of luminous and heavenly, unfading crowns. By their prayers and intercession may He have mercy upon us. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ 'Ի ՏՕՆԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ ԱՅԼ ԵՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: Prayer on the Feast of Apostles and Prophets, as well as of Hierarchs (*hayrapetk■* [patriarchs/pontiffs]) and Doctors (*vardapetk■* [teachers/theologians]).

TEXT

Որ ընտրեցեր և ընկալար զերանելի ըզ- Վկայսն քո (այս անուն) Քրիստոս Աստուած

O Christ God, who didst choose and receive Thine holy [and] blessed martyrs (*this name*)

zham-329.png

PRINTER

288

288

TEXT

մեր . և Հաղորդս արարեր զնոսա կամաւոր չարչարանաց քոց : Արդ՝ բարեխօս առ քեզ ունիմք , որք աստ , և ընդ ամենայն տիեզերս սուրբք իցեն : Որպէս զի աղօթիւք նոցա և բարեխօսութեամբ խաղաղացուսցես զկեն- ցաղավարութիւնս մեր , փրկելով զմեզ յե- րևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն : ՇնորՀեա մեզ Տէր ըստ օրինակի նոցա կեալ, և զվախ- ճանն մեր կնքեա ուղղափառ խոստովանու- թեամբ ՝ի յոյս կենացն յաւիտենից : () ի և մեք արժանի եղիցուք մտանել յերկնային խորանսն լուսոյ , և ժառանգել զպատրաս- տեալն ՝ի սկզբանէ աշխարՀի սրբոց քոց զար- քայութիւնդ : Եւ ընդ նոսին գոՀանալով փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս":

...our [Lord], and didst make them partakers of thy voluntary sufferings. Now, we have as intercessors before thee those who are holy, both here and throughout the whole universe; so that through their prayers and intercession thou mayest bring peace to our course of life, delivering us from the visible and invisible enemy. Grant us, Lord, to live according to their example, and seal our end with an orthodox confession in the hope of eternal life; that we also may be made worthy to enter into the heavenly tabernacles of light, and to

inherit the kingdom prepared for thy saints from the foundation of the world. And with them, giving thanks, we may glorify thee, with the Father and with thy Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen.]

RUBRIC

՚Ի ՍԱՐԿԱՒԱԳ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷՆ ԱՍԱՑԵԱԼ:

[Composed] by Sarkawag Vardapet (Doctor of the Church):

TEXT

Յիշեա Տէր զպաշտօնեայս քո • զ()՝նօղ- սըն մեր • զ1 արդապետս • զեղբարս • զՐն- կերս • զկերակրիչս • զՈւխտաւորս • զՃանա- պարՀորդս • զՀանգուցիչս • զ1 աստակա- ւորս • զԽոստովանօղս • զպաշխարօղս • զԳերիս • զՀիւանդս • զՆեղեալս • զիշխանս • զՁարարարս • զԲարերարս • զԹշնամիս • զ- տելիս : Եւ որք պատուիրեցին մեզ Հաւատով : Յիշեա Տէր և ողորմեա :

Remember, Lord, your ministers: our parents, [our] teachers (*vardapet*s [learned doctors/teachers]), [our] brethren, [our] companions, [our] nourishers, the pilgrims, the travelers, those who give rest, the laborers, the confessors, the penitents, the captives, the sick, the afflicted, the rulers, the evildoers, the benefactors, [our] enemies, [and] those who hate [us]; and those who have commended [themselves] to us in faith. Remember, Lord, and have mercy.

zham-330.png

PRINTER

289

289

TEXT

Բարերա՛ր և բազումողորմ ըստուած՝ քո անմոռաց գիտութեամբդ և անբաւ մարդասի- րութեամբդ՝ յիշեա՛ զամենայն Հաւատացեալս ՚ի քեզ, և ողորմեա՛ ամենեցուն : ()զնեա՛, և փրկեա՛ յիւրաքանչիւր վտանգից և ՚ի փոր- ձութեանց : ըրժանաւորեա՛ գոՀութեամբ փառաւորել զՀայր և զՈրդի և

զսուրբ Հոգիդ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի" :

Beneficent and plenteously merciful God, in your unforgetting knowledge and boundless love for mankind, remember all who believe in you, and have mercy on all. Help [them], and save [them] from every danger and from temptations. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify the Father and the Son and your Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen].

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՚Ի ՏՕՆԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՃԳՆԱԻՈՐԱՑ ԵՒ ԿՈՒՍԱՆԱՑ

RUBRIC: Prayer on the feast of martyrs, ascetics, and virgins.

TEXT

Պսակիչ սրբոց Քրիստո՛ս, որ պսակես ըզ- սուրբս քո , և առնես զկամս երկիւղածաց քոց, և նայիս սիրով և քաղցրութեամբ յա- րարածս քո : | ո՛ւր մեզ յերկնից ՚ի սրբու- թենէ քումմէ բարեխօսութեամբ սուրբ ըստ- ուածածնին , և աղաչանօք ամենայն սրբոց քոց , և որոց այսօր է յիշատակ : | ո՛ւր մեզ Տէր և ողորմեա՛ . ներեա՛ քաւեա՛ և թո՛ղ ըզ- մեղս մեր : ըրժանաւորեա՛ գոՀութեամբ փա- ռաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգ- ւոյդ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե" :

O Christ, Crowner of the saints, who crownest thy saints, and fulfillest the desire of them that fear thee, and lookest with love and sweetness upon thy creatures: Hear us from heaven, from thy sanctuary, through the intercession of the holy Mother of God, and by the supplications of all thy saints, and of those whose memory is [kept] this day. Hear us, O Lord, and have mercy; pardon, expiate, and remit our sins. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify thee with the Father and with thy Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen.]

RUBRIC

Յիշեա՛ Տէր զպաշտօն" : Բարերար և բա- զումողորմ" : Գե՛ս յէջ, 288—289 :

RUBRIC: "Remember, Lord, the minister[s]" : "Beneficent and abun[dantly merciful]" : See on page 288–289 :

PRINTER

290

290

TEXT

()րհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես" : ԱՂՕԹՔ

Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven...
PRAYER

RUBRIC

ՄԱՆԱՍԷԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ :

[The Prayer] of King Manasseh:

TEXT

Տէր ամենակալ՝ Աստուած Աբրահամու՝ Իսահակայ՝ Յակովբայ և զաւակի նոցա ար- դարոց • ամենակալ Տէր՝ թող զմեղս իմ : Որ արարեր զերկինս և զերկիր՝ և զամե- նայն զարդ նոցա . ամենակալ" : Որ կապեցեր զծով բանիւ հրամանի քո , փակեցեր զխորս , կնքեցեր ահաւոր և փառա- ւորեալ անուամբ քով . ամենակալ" : Որ ամենայն ինչ սարսի և դողայ յերեսաց ահի զօրութեան քո • ամենակալ" : Անբաւ է մեծվայելչութիւն փառաց սըր- բութեան քո • սաստիկ է բարկութիւն սպառ- նալեաց քոց 'ի վերայ մեղաւորաց • անչափ և անքննին են ողորմութիւնք աւետեաց քոց • ամենակալ Տէր" : Դու Տէր բարձրեալ՝ գթած՝ երկայնա- միտ՝ բազումողորմ • և զղջանաս 'ի վերայ չար- եաց մարդկան • ամենակալ" : Դու Աստուած՝ ոչ եղեր ապաշխարու- թիւն վասն արդարոցն Աբրահամու՝ Իսա- Հակայ և Յակովբայ՝ որք ոչ մեղան քեզ. ամե" :

Lord Almighty, God of Abraham, Isaac, Jacob, and of their righteous seed: Almighty Lord, forgive my sins. Who made heaven and earth and all the adornment thereof: Almighty [Lord, forgive my sins]. Who bound the sea by

the word of your commandment, closed the deep, [and] sealed it with your awesome and glorious name: Almighty [Lord, forgive my sins]. At whose presence all things shudder and tremble before the dread of your power: Almighty [Lord, forgive my sins]. Immeasurable is the majesty of the glory of your holiness; severe is the wrath of your threat upon sinners; [yet] unmeasured and unsearchable are the mercies of your promises: Almighty Lord, [forgive my sins]. You, Lord Most High, are compassionate, long-suffering, plenteous in mercy, and you relent over the evils of men: Almighty [Lord, forgive my sins]. You, O God, did not appoint repentance for the righteous—for Abraham, Isaac, and Jacob, who did not sin against you: Almighty [Lord, forgive my sins].

zham-332.png

PRINTER

291

291

TEXT

Այլ եդեր ապաշխարութիւն վասն իմ մե- ղաւորիս, զի մեղայ աւելի քան զաւազ ծո- վու, և բազմացան անօրէնութիւնք իմ. ա- մենակալ Տէր": Չեմ արժանի Հայիլ և տեսանել զբարձ- րութիւնս երկնից՝ ՚ի բազմութենէ անօրէ- նութեան իմոյ . ամենակալ": Կորացեալ եմ ես ՚ի բռնութենէ կապանաց երկաթից, և ո՛չ գոյ ինձ Հանգիստ . ամե": Բարկացուցի զսրտմտութիւն՝ և զչար առա- ջի քո արարի . կանգնեցի պատկեր՝ և բազմա- ցուցի զցասումն անձին իմոյ . ամենակալ": Եւ արդ Տէր՝ խոնաՀեցուցանեմ զծունր սրտի իմոյ՝ և Հայցեմ ՚ի քաղցրութենէ քում- մէ . ամենակալ": Մեղա՛յ Տէր՝ մեղայ՝ և զանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ. ամենակալ": Աղաչեմ և խնդրեմ ՚ի քէն՝ թո՛ղ ինձ Տէր՝ թո՛ղ ինձ . և մի կորուսաներ զիս ըստ անօրէնութեան իմոյ . ամենակալ": Մի յաւիտեան բարկանար ինձ Տէր . և մի յիշեր զչարիսն իմ. և մի պարտաւորեր զիս ընդ իջեալսն ՚ի ներքոյ երկրի չարեօք . ամե": Ջ ի դու Աստուա՛ծ՝ Աստուած ապաշխա- րողաց ես . և յիս ցո՛յց

զբարերարութիւնդ քո, որ անարժան եմ. ամենակալ": Կեցուսցես զիս ըստ բազում ողորմութեան

But thou hast appointed repentance for me, a sinner, for I have sinned more than the sand of the sea, and mine iniquities have multiplied. Almighty Lord. I am not worthy to look up and behold the heights of heaven by reason of the multitude of mine iniquity. Almighty [Lord]. I am bowed down by the constraint of iron fetters, and there is no rest for me. Almighty [Lord]. I provoked [thy] wrath and did evil before thee; I set up an idol and multiplied indignation against my soul. Almighty [Lord]. And now, Lord, I bow the knee of my heart and seek of thy sweetness. Almighty [Lord]. I have sinned, Lord, I have sinned, and I myself know mine iniquities. Almighty [Lord]. I beseech and ask of thee: forgive me, Lord, forgive me, and destroy me not according to mine iniquity. Almighty [Lord]. Be not angry with me forever, Lord, and remember not my evils, and condemn me not with those who have gone down into the depths of the earth in [their] evils. Almighty [Lord]. For thou, O God, art the God of the penitent; and show forth thy beneficence in me, who am unworthy. Almighty [Lord]. Thou shalt save me according to [thy] abundant mercy,

zham-333.png

PRINTER

— 292 —

TEXT

քում՝. և ես օրհնեցից զքեզ զամենայն աւուրս կենաց իմոց • ամենակա՛լ" : Օ քեզ Տէր օրհնեն ամենայն զուարթունք երկնից • և քո՛ են փառք յաւիտեանս • (մէն: Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե" : Աղաչեմ և խնդրեմ ՚ի քէն Տէր՝ թող ինձ զմեղս իմ : Բազմողորմ Տէր՝ ողորմեա ինձ : Աստուած՝ քաւեա զիս զմեղաւորս ՚ի մե- ղաց , և կեցո : Արարիչ իմ և յոյս՝ Աստուած , գթա յիս ՚ի մեղուցեալ ծառայս • և ողորմեա ինձ բազ- մամեղիս : Ամէնօրհնեալ Սրբուհի՝ և միշտ կոյս Աստ-

ուածածին Մարիամ • բարեխօսեա առ Տէր վասն մեր մեղաւորիս : Ամենայն սուրբք Աստուծոյ՝ բարեխօսե- ցէք առ Հայր ՚ի յերկինս վասն մեր մեղա- ւորացս : Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անոխակալ՝ ըն- կալ զաղաչանս մեր • զի ՚ի քեզ են ապաւինեալ անձինք մեր : Յաղթօղ զօրութեամբ սուրբ և կենդա- նարար և պատուական խաչիւ քո Տէր՝ պահ- պանեա զմեզ :

...thy [name], and I will bless thee all the days of my life, O Almighty. Thee, O Lord, all the heavenly hosts (*zowart■unk■* [heavenly watchers/angels]) bless, and thine is the glory unto the ages. Amen. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, Now and always and unto the ages of ages. [Amen.] I beseech and entreat of thee, O Lord: forgive me my sins. O most merciful Lord, have mercy on me. O God, expiate me, a sinner, from [my] sins, and save [me]. My Creator and my hope, O God, have compassion on me, thy sinful servant, and have mercy on me, a manifold sinner. All-blessed Holy Lady and Ever-Virgin Mary, Mother of God (*Astowacacin* [Birthgiver of God / *Theotokos*]), intercede before the Lord for us sinners. All saints of God, intercede before the Father in heaven for us sinners. O Christ, Son of God, ungrudging [and] forgiving, receive our supplications, for in thee our souls have taken refuge. By the victorious power of thy holy, life-giving, and precious Cross, O Lord, protect us.

zham-334.png

PRINTER

293

293

TEXT

Առաքեա՛ Տէր զհրեշտակ խաղաղութեան քո՝ որ եկեալ պահեսցէ զմեզ անխռովս ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի : Եւ մարդասիրութեամբ քով յիշեա՛ զմեզ Տէր՝ յիշեա՛ զմեզ, յորժամ գաս արքայու- թեամբ քով, և ողորմեա՛ մեզ :

Send, Lord, the angel of your peace, who coming shall keep us untroubled by day and by night. And in your love for mankind, remember us, Lord; remember us when you come in your kingdom, and have mercy on us.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [k■aroz]*

TEXT

Եկեալքս ՚ի խոստովանութիւն ապաշխա- րութեան՝ Հաւատով զյոյս միածնի Որդւոյն Աստուծոյ դիցուք ՚ի սիրտս մեր, խընդրե- լով ՚ի նմանէ զքաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց : Վասն զի նա ինքն է նա- խախնամօղն Աստուած յաւիտենական . որ եկն կամաւ Հօր ՚ի փրկել զարարածս . և ա- սաց՝ զինքն լինիլ քաւիչ մեղաւորաց, յոյս ապաշխարողաց, շնորհելով զհանգիստ աշ- խատելոց, ընդունելով զծանրաբեռնեալքս և զտաժանեալքս մեղօք յապաշխարութիւն քաւութեան : Արդ՝ եկա՛յք ամենեքեան խո- նարհեալ անձամբք՝ բեկեալ սրտիւք անկցուք և լացցուք առաջի Տեառն արարչին մերոյ . զի անցուսցէ ՚ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց բարերարութեամբն իւ- րով : Ամենակա՛լ Տէր Աստուած մեր . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Having come to the confession of repentance, let us place in our hearts with faith the hope of the only-begotten Son of God, asking of him expiation and forgiveness for our transgressions. For he himself is God, the eternal provider, who came by the will of the Father to save creation, and said that he is the expiator of sinners, the hope of penitents, granting rest to the weary, [and] receiving those burdened and afflicted with sins into the repentance of expiation. Come, therefore, all of us with humbled souls and contrite hearts, let us fall down and weep before the Lord our Creator, that he may, through his benevolence, avert from us the fury of punishment for our transgressions. Almighty Lord our God, save and have mercy.

zham-335.png

PRINTER

294

[Page] 294

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Տէր Աստուած փրկութեան մերոյ՝ որ ողոր- մածդ ես և գթած . երկայնամիտ բազումո- ղորմ, և զղջանաս 'ի վերայ չարեաց մարդ- կան . որ ո՛չ կամիս զմահ մեղաւորին, այլ զդառնալ նորա 'ի չար ճանապարհէն և զկեալն : Դու Տէր՝ առատ ողորմութեամբդ քով մխիթարեա՛ զծառայս քո . և տո՛ւր սոցա տեղի ապաշխարութեան : Հաշտեա՛ մար- դասիրութեամբ քով . և արա՛ զսոսա անդամս Եկեղեցւոյ քում սրբոյ : Որպէս զի առողջա- ցեալք հոգւով խոստովանութեամբ և ապաշ- խարութեամբ մտցեն յԵկեղեցի քո սուրբ : Եւ ընդ ժողովրդեան քում, քեզ հանցեն զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեա՛ն:

Lord God of our salvation, who art merciful and compassionate, long-suffering, plenteous in mercy, and repentest over the evils of mankind; who desirest not the death of the sinner, but that he turn from [his] evil way and live: do Thou, Lord, through Thy bountiful mercy, comfort these Thy servants, and grant unto them a place of repentance. Be reconciled [unto them] through Thy love for mankind, and make them members of Thy holy Church; so that, having been healed in spirit through confession and repentance, they may enter into Thy holy Church, and with Thy people send up blessing and glory to Thee, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. [Amen.]

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ԱՒՈՒՐՑ ՊԱՀՈՑ

[RUBRIC: Psalm for Great Lent (*A■uhac■k■*, lit. "salt and bread") and for other days of fasting.]

TEXT

Բանից իմոց ունկնդիր Տէր, և 'ի միտ առ զաղաղակ իմ : Նայեա՛ 'ի ձայն աղօթից իմոց, թագաւո՛ր իմ և Աստուա՛ծ իմ : Ես զքեզ աղաչեմ Տէր, ընդ առաւօտս

Give ear to my words, O Lord, and attend to my cry. Look unto the voice of my prayer, my King and my God. I beseech You, O Lord; in the morning

zham-336.png

լուիցես ձայնի իմում՝ . ընդ առաւօտս պատ- րաստ եղէց, յանդիման լինիլ առ քեզ : Ո՛չ թէ դու Աստուա՛ծ կամիս զանօրէնու- թիւն . և ո՛չ բնակին առ քեզ չարք, և անօ- րէնք մի բնակեսցին առաջի աչաց քոց : Ատեցեր զայնոսիկ, ոյք գործեն զանօրէ- նութիւն . կորուսանես զամենեսեան ոյք խօ- սին զսուտ : Օ այր արիւնահեղ և զնենգաւոր՝ պիղծ առնես դու Տէր . այլ ես ըստ բազում՝ ողոր- մութեան քում՝ մտից 'ի տուն քո . և երկիր պագից 'ի տաճար սուրբ քո երկիւղիւ քո : Տէր՝ առաջնորդեա՛ ինձ յարդարութեան քում՝ վասն թշնամեաց իմոց . ուղիղ արա առաջի իմ՝ զճանապարհս քո : Օ ի ո՛չ գոյ 'ի բերանս նոցա ճշմարտու- թիւն . և սիրտք նոցա նանրեալք են : Որպէս գերեզմանք բաց են կոկորդք նոցա . և լեզուօք իւրեանց նենգաւորք եղեն : Դատեա՛ զնոսա Աստուա՛ծ՝ զի անկցին 'ի խորհրդոց սրտից իւրեանց . ըստ բազում՝ ամ- բարշտութեան նոցա՝ մերժեա՛ զնոսա . զի դառնացուցին զքեզ : Ուրա՛խ լիցին ամենեքեան՝ ոյք յուսացեալ են 'ի քեզ . յաւիտեան ցնծասցեն, և բնա- կեսցիս դու 'ի նոսա : Պարծեսցին 'ի քեզ սիրելիք անուան քո՝

...You shall hear my voice; in the morning I shall be ready to appear before You. For You are not a God that wills lawlessness, neither shall the evil dwell with You, nor shall the lawless abide before Your eyes. You hated those who work lawlessness; You destroy all who speak lies. The bloodthirsty and deceitful man You abhor, O Lord; but I, according to the abundance of Your mercy, shall enter into Your house, and I shall worship in Your holy temple in fear of You. Lord, lead me in Your righteousness because of my enemies; make Your way straight before me. For there is no truth in their mouths, and their hearts are vain. Their throats are open graves, and with their tongues they have dealt deceitfully. Judge them, O God, that they may fall from the counsels of their hearts; cast them out according to the multitude of their impieties, for they have embittered You. Let all who have hoped in You be glad; they shall rejoice forever, and You shall dwell in them. Those who love Your name shall glory in You;

zham-337.png

PRINTER

296

296

TEXT

զի օրհնեսցես դու զարդարն . Տէր որպէս զինու հաճութեամբ քո պսակեցեր զնոսա : Լցաք առաւօտու ողորմութեամբ քով . ցնծացաք և ուրախ եղաք զամենայն աւուրս կենաց մերոց : Ուրախ եղաք փոխանակ աւուրցն՝ յորս խոնարհ արարեր զմեզ, և ամացն՝ յորս տե. սաք զչարչարանս : Հայեա՛ Տէր ՚ի ծառայս քո և ՚ի գործս ձեռաց քոց , և առաջնորդեա՛ որդւոց նոցա . եղիցի լոյս Տեառն Աստուծոյ ՚ի վերայ մեր : Զ գործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ՚ի մեզ Տէր . և զգործս ձեռաց մերոց յաջողեա՛ մեզ : ՚Ի խորոց կարդացի առ քեզ Տէր . Տէր՝ լո՛ւր ձայնի իմում : Եղիցի՛ն ականջք քո ՚ի լսել զձայն աղօթից իմոց : Թէ զանօրէնութիւնս իմ քննես Տէր , Տէր՝ իսկ ո՛ կարէ կալ առաջի քո . զի ՚ի քէն է քաւութիւն : Վ ասն անուան քո համբերի Տէր . համ. բեր անձն իմ

բանի քում . յուսացաւ անձն իմ ’ի Տէր : ’Ի պահէ առաւօտու՝ մինչև յերեկոյ . ’ի պահէ առաւօտու՝ յուսացաւ Իսրայէլ ’իՏէր: ’Ի Տեառնէ է ողորմութիւն բազում, ’ի

For you will bless the righteous; Lord, as with a shield [of armor], you have crowned them with your favor. We were filled in the morning with your mercy; we rejoiced and were glad all the days of our life. We were glad in return for the days in which you humbled us, and for the years in which we saw tribulations. Look, Lord, upon your servants and upon the works of your hands, and guide their children; and let the light of the Lord God be upon us. Direct the works of our hands within us, O Lord, and prosper for us the work of our hands. Out of the depths I cried to you, Lord; Lord, hear my voice! Let your ears be [attentive] to hearing the voice of my supplication. If you should scrutinize iniquities, Lord, Lord, who then could stand before you? For with you is atonement. For the sake of your name I waited, Lord; my soul waited for your word; my soul hoped in the Lord. From the morning watch until evening, from the morning watch Israel hoped in the Lord. From the Lord is abundant mercy, [and] from

zham-338.png

PRINTER

297

297

TEXT

նմանէ է փրկութիւն . և նա փրկեաց զիս- րայէլ յամենայն նեղութեանց նորա : Լսելի արա ինձ առաւօտու զողորմութիւ- նըս քո • զի ես ’ի քեզ Տէր յուսացայ : Ցոյց ինձ ճանապարհ՝ յոր և գնացից • զի առ քեզ Տէր Համբարձի զանձն իմ : Փրկեա զիս ’ի թշնամեաց իմոց Տէր • զի ըզ- քեզ ապաւէն ինձ արարի : Ուսո ինձ առնել զկամս քո • զի դու ես Աստուած իմ : Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ’ի յերկիր ուղիղ : Վ ասն անուան քո Տէր՝ կեցուսցես զիս . արդարութեամբ քով Հանցես ’ի նեղութենէ զանձն իմ : Ողորմութեամբ քով սատակեա զթշնամիս իմ. և կորո

զամենայն նեղիչս անձին իմոյ, զի ես ծառայ քո եմ : Աստուած յանուան քումկեցո զիս . և ’ի զօրութեան քում իրաւ արա ինձ : Աստուած լուր աղօթից իմոց • ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան ’ի վերայ իմ, և Հզօրք խնդրեցին զանձն իմ . և ոչ Համարեցան ըզ- քեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա Աստուած օգնական իմ. և Տէր ըն- դունող Հոգւոյ իմոյ :

From him is salvation, and he redeemed Israel from all its afflictions. Cause me to hear your mercy in the morning, for in you, Lord, have I hoped. Show me the way wherein I should walk, for unto you, Lord, have I lifted up my soul. Deliver me from my enemies, Lord, for I have made you my refuge. Teach me to do your will, for you are my God. May your good Spirit lead me into an upright land. For the sake of your name, Lord, you will preserve my life; by your righteousness you will bring my soul out of affliction. By your mercy cut off my enemies, and destroy all those who afflict my soul, for I am your servant. God, by your name save me, and by your power judge me [justly]. God, hear my prayers; give ear to the words of my mouth. Strangers have risen up against me, and the mighty have sought after my soul; and they have not set you, God, before them. Behold, God is my helper, and the Lord is the upholder of my soul.

zham-339.png

PRINTER

298

298

TEXT

’Ի դարձուցանել զչարն 'ի թշնամիս իմ . ճշմարտութեամբ քով սատակեա զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ. և խոստովան եղէց անուան քում Տէր, զի բարի է: Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և 'ի թշնամիս իմ ետես ակն իմ : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ":

In turning back the evil upon my enemies, destroy them by your truth. I will freely offer sacrifices to you, and I will give thanks to your name, Lord, for it is

good. From all my affliction you delivered me, and my eye looked upon my enemies. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԵՐԳՔ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ՎԱՍՆ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԸՍՏ ՎԵՑ ԱՒՈՒՐՑ ՎԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ԵՐԿՆԱՅՆՈՑ ՋՕՐԱՑՆ : ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Canticles of the Lord Ners■s, Catholicos of the Armenians, spoken concerning the creation of the world according to the six days; concerning the second day of creation and concerning the heavenly hosts. Monday.

TEXT

ԲՇ . Արարչակա՛ն Բանի՛ն Հրամա՛ն՝ 'ի յե՝րկրո՛ղդումն աւո՛ւր սկըզբա՛ն . ը՛զջո՛ւրսն 'ի ջո՝ւրցըն բա՛ժանեա՛ց՝ Հաստա՛տո՝ւթեամբ պարո՛ւնակեա՛ց • որով զաշխա՛րհս Հո՛ղեղի

[RUBRIC: Monday.] The command of the Creative Word, on the second day of the beginning, divided the waters from the waters, enclosing [them] by the firmament, by which [He prepared] this earthly world...

zham-340.png

PRINTER

299

[Page] 299

TEXT

նա՞ց՝ անջը՛րպե՛տեաց ’ի հրե՛ղինա՛ց • ընդ նոսի՛ն որդի՛ք լուսո՛յ՝ տուք օ՛րհնո՛ւթիւն Երրեա՛կ Լո՛ւսո՛յն : Բա՞զմաչեա՛յ հոյլք Քրո՛վբէի՛ց՝ երե՛քսը՛ր բեանըդ Սրո՛վբէի՛ց • ա՞թոռք անե՛ղ Ա՛սո- ուածութեա՛նըն՝ համա՛գոյ Երրո՛րդու- թեա՛նն. բա՞րեխօ՛ս լերո՛ւք առ Տէ՛ր՝վասը՛ն մա՛նկանց Եկե՛ղեցո՛յ. ընդ նոսի՛ն որդի՛ք": Գե՞րագո՛յն իշխա՛նութի՛ւնք՝ և ա՛նփո՛ փոխ

միշտ Տէ՛րութի՛ւնք • ա՞նյաղթելի՛ սուրբ զօ՛րութի՛ւնք՝ ՚ի յա՛րարչին փառա՛տ րութի՛ւն • ա՞ղաչեցէ՛ք զՏէրն ո՛ղորմա՛ծ՝ անտե՛ս չա՛ռնել զգործո՛ւս ձեռա՛ցն . ընդ": Դա՞սք անմարմնո՛ցըն պե՛տութե՛անց՝ հրեշտա՛կա՛պետըք բա՛րձրութեա՛նց • հո՞ գիք հրեղէ՛նք և սպա՛սաւո՛րըք՝ հրե՛շտա՛կաց զինուո՛րութի՛ւնք • մա՞ղթեցէ՛ք զՏէ՛րըն տերանց՝ վասը՛ն մա՛րդկան երկրա՛ւորա՛ց • ընդ նոսի՛ն որդի՛ք լուսո՛յ" : Ե՞րկնաւորա՛ց դասուց վերնո՛ց՝ օրհնա՝ բա՛նից քոց զո՛ւարթնո՛ց : քա՞ղցրասցի՛ն առ քե՛զ գըթ՛ած՝ որ վա՛սը՛ն մեր ձայն մա՛ղ թանա՛ց. զո՞րս և տայցե՛ս մեզ պա՛հապա՛ն՝ յայսը՛մ հե՛տէ մինչ ՚ի՛ վախճա՛ն. ընդ նո":

[...], separated from the fiery ones: with them, O children of light, give blessing to the Triune Light. Multitude-eyed hosts of Cherubim, thrice-holy Seraphim, Thrones of the uncreated Godhead, of the consubstantial Trinity: intercede before the Lord for the children of the Church. With them, O children [of light...]. Supreme Principalities, and ever-unchangeable Dominions, invincible holy Powers, for the glorification of the Creator: beseech the merciful Lord not to overlook the works of His hands. With [them...]. Ranks of the incorporeal Authorities, Archangels of the heights, fiery spirits and ministers, host of Angels: entreat the Lord of lords for earthly mankind. With them, O children of light [...]. Of the upper ranks of heavenly ones, of Your praising *zowart■unk■* (vigilant angels): may the voice of supplications made on our behalf be sweet unto You, O Compassionate One; whom also may You grant to us as guardians from now until the end. With them [...].

zham-341.png

PRINTER

500

[500]

TEXT

() օ՞րութեա՛նց և Տէ՛րութեա՛նց՝ իշխա՝ նո՛ւթեանց և պե՛տութեա՛նց . և՞ ամենա՛յն անուա՛նելո՛ց՝ որ ՚ի՛ յե՛րկինս

պաղա՛տանօ՛ք. ընկա՛լ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս ուրա՛խութեա՛մբ՝ զմեզ յօ՛ր մա՛հու և յա՛րութեա՛ն . ընդ նոսի՛ն օրհնե՛լ հոգւո՛վ՝ ըզքե՛զ ընդ Հօր փա՛ ռաւո՛րե՛լո՛վ:

[Through the] supplications of the Virtues and Dominions, Principalities and Powers, and all that are named in heaven: receive us with joy, O Christ, on the day of death and of resurrection, [so that] together with them we may bless You in the Spirit, glorifying [You] with the Father.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ՝Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉՆ : ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Concerning the third day of creation, and concerning the third age, and on John the Baptist. Tuesday.

TEXT

ԳՇ. Է՞ական Բանն ո՛ր ընդ Հօ՞ր՝ արա՛ր չա՛կից և հա՛մազօ՛ր . յե՛րրորդ աւո՛ւր զջո՛ւրսըն զատո՛յց՝ ը՛զբոյս և՛ զտո՛ւնկըս բը՛ղ խեցո՛յց • ի՞սկ ՝ի յերրո՛րդ դարո՛ւն դար ձեա՛լ՝ զջուրսը՛ն հե՛ղեղ ցամա՛քեցո՛յց . զՆո՞յ տապանա՛ւն իւր ա՛պրեցո՛յց՝ ըզկենդա՛նեաց սեռս ա՛ճեցո՛յց. տո՞ւք օրհնութի՛ւն անճա՛ռ լուսո՛յն, Հօր և՛ Ո՛րդւոյ և սո՛ւրբ Հո՛գ ւո՛յն : Ը՞նդ ծառո՛ց երկրի՛ զգալեա՛ց տընկեա՛ց՝

Tuesday. The essential Word, Who with the Father is co-creator and of the same power, on the third day separated the waters, [and] caused the plants and the trees to sprout forth; then, in the third age again, He dried up the waters of the flood, saved Noah by his ark, [and] made the species of living creatures to multiply. Give praise to the ineffable Light, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit! Along with the sensible trees of the earth, He planted...

zham-342.png

PRINTER

TEXT

և՛ ըզտօնելըս իմա՛նալեա՛ց • զհե՞ղեղ մեղա ցըն ցա՛ծուցեա՛լ՝ զդասս արդարոց բազ մա՛ցուցեա՛լ • յո՞րոց և մեծն ՚ի ծնո՛ւնդս կանա՞նց՝ միջնո՛րդ շնո՛րհաց և օրինա՛ց • տո՞ւք օրհնութի՛ւն անճա՛ռ": Թա՞գաւորի՛ն երկնի՛ց զինուո՞ր՝ արքայ ո՛ւթեանն աւե՛տաւո՛ր • խը՞նդրեա զընե՛լ ելս ՚ի՛ սրտի՛ առ ՚ի՛ հո՛վտէս տըրտմա՛կանէ՛. յո՞ւխտեալ տեղի՛ն Տէրո՛ւնակա՞ն՝ ՚ի խո՛ս տա՛ցեալն որդւո՛ց մարդկա՛ն • տո՞ւք օրհ": Ժա՞ռանգին Հօ՛ր սպա՛սաւո՞ր՝ և յա՛ր գա՛նտէ երկը՛րպագօ՛ղ • Կա՞րապե՛տ և Մը՛կը՛րտի՛չ՝ այնմ՝ ո՛ր մե՛ղաց մերո՛ց քաւի՛չ. լե՞ր բարեխօ՛ս առ նո՛յն գըթա՞ծ՝ ջընջե՛լ ը՛զգիր մեր յանցանա՛ց • տո՞ւք օրհ": ՚Ի՞ Հօրէ՛ լոյս ծա՛գեցա՞ր՝ մեռեա՛լ բնո՛ւ թեանս կենդա՛նարա՛ր • ա՞ռաքեցե՛ր յա ռա՛ջընթա՛ց՝ սուրբ զՅո՛վհա՛ննէս քարո՛զ կենա՛ց • սո՞րին հայցմա՛մբն ամե՛նակա՞լ՝ զպաղա՛տանըս մե՛ր ընկա՛լ • տո՞ւք օրհ": Լո՞ւսաշաւի՛ղ յերկի՛նս ելի՞ն՝ հողա՛նի՛ւ թեայ սուրբ հրե՛շտակի՛ն • ա՞րժանացո՛ ըզ մե՛զ նորի՞ն՝ նեղ և՛ ա՛նձուկ ճանա՛պար հի՛ն • զի՞ հետևո՛ղ գոլո՛վ նորի՞ն՝ Հօր

...and [for] the festival of intelligible beings, having abated the flood of sins, having multiplied the ranks of the righteous; among whom also the greatest born of women, the mediator of grace and the Law: Give ineffable blessing! Soldier of the King of heaven, herald of the kingdom: ask that an ascent be set in the heart [to go] from this vale of sorrow to the vowed dominical place promised to the children of men: Give blessing! Servant of the Father’s Heir and worshipper from the womb; Forerunner and Baptist of Him who is the expiator of our sins: be an intercessor before the same Compassionate One, to blot out the record of our transgressions: Give blessing! You dawned [as] light from the Father, the quickener of this our dead nature; You sent as forerunner Saint John, the preacher of life: through his supplication, Almighty One, receive our entreaties: Give blessing! A luminous path ascended to heaven for the holy, earth-formed angel; make us worthy of his narrow and strait way, that, being followers of him, [we may see] the Father...

PRINTER

TEXT

քո՝ վե՛րին օթե՞վանին . և՞ երգեսցո՛ւք ընդ ե՛րջանկա՞ցն՝ որդւո՛ց լո՞ւսոյ քե՛զ ե՞րգ փա՛ռա՛ց :

[... of] your heavenly abode, and let us sing with the blessed ones, [the] sons of light, a hymn of glory unto you.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՒՕՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՒԵՏԵԱՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ : ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Concerning the fourth day of Creation, and concerning the fourth age, and the Annunciation to the Mother of God. Wednesday.

TEXT

ԴՇ . Խա՞ւարն անգո՛յ և սկը՛զբնածի՞ն՝ Հա լա՛ծե՛ցաւ յօրն ա՛ռաջի՛ն . լո՞յսն այն պայ ծա՛ռ յօր չո՛րրորդի՞ն՝ յարե՛գա՛կան նիւթ Հա՛ւաքեա՛լ. լո՞ւսինն ՚ի տի՛պ լուսո՛յ ստեղ ծեա՞լ՝ և ա՛ստե՛ղաց պարք յօ՛րինեա՛լ. ո՞րով օրհնի՛ ստեղծո՛ղն էի՞ց՝ ՚ի բա՛նա՛ւոր պաշտօ՛նէի՛ց : Ծա՞ծկեալ խորհո՛ւրդըն ծա՛նուցա՞ւ՝ չորրո՛րդ դա՛րուն Իսա՛Հակա՛ւ . ՚ի՞ չոր րորդ օ՛ր դարձեա՛լ հրեշտա՞կն՝ ետ զաւե՛ տիսըն կո՛ւսակա՛ն . թէ՞ լոյսն որ ո՛չ բո վա՛նդակի՞ ՚ի քէ՛ն մա՛րմնով պարո՛ւնակի՛. յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք ե՛րկրածի՞նք՝ տուք օ՛րհնո՛ւթիւն պըտղո՛յ կո՛ւսի՛ն :

[Wednesday.] The formless and primordial darkness was dispelled on the first day. That radiant light, on the fourth day, was gathered into the substance of the sun; the moon was created in the likeness of light, and the choirs of the stars were fashioned, whereby the Creator of [all] beings is praised by rational ministers. The hidden mystery was made known in the fourth age through

Isaac; [and] on the fourth day, again, the angel gave the virginal annunciation: that the Light which cannot be contained is contained in the flesh from thee. [O ye] earth-born nations who have been blessed therein, give blessing to the fruit of the Virgin!

zham-344.png

PRINTER

503

503

TEXT

Կո՞ւսին նախնւոյ մօրն Ե՛ւայի՝ յորմէ՝ Ա՛դամըն հի՛ն պարտի՝ • բա՞ղձան անէ՛ծքըն տը՛րտմակա՛ն՝ քո՛ սուրբ ծն՛ընդեամբ կո՛յս Մա՛րիա՛մ. ա՞ղաչեա՛ զքո մի՛ածի՛նն՝ թո ղո՛ւլ ը՛զմեղս որդւո՛ց նոցի՛ն . յո՞ր օրհ" : Հա՞րսն ընծայեա՛լ յե՛րկրէ՛ յերկի՛նս՝ յոր հա՛մբա՛ռնամք առ քե՛զ զհոգի՛ս. յօ՞ր լըսելո՛յ քո զա՛ւետի՛ս՝ խնդրեա՛ լի՛նել մեզ լը՛սելի՛ս . զձա՛յն աւետեա՛ց քո մի՛ածնի՛ն՝ եթէ՝ ե՛կա՛յք օրհնեա՛լք Հօր ի՛մ . յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք ե՛րկրածի՛նք՝ տուք օ՛րհ նո՛ւթիւն պըտղո՛յ կո՛ւսի՛ն : Ձա՞յնիւ առ քե՛զ Տէր պա՛ղատի՛մք՝ և ա՛ռա՛ջի քո ա՛նկանի՛մք • ա՞ղաչանօք Ա՛ստ- ուածածնի՛ն՝ շիջո՛ ի՛ մէնջ ըզբո՛ց հնոցի՛ն . տո՞ւր արտասուո՛ք զմեղը՛ս ջընջե՛լ՝ և վե՝ րը՛ստին զմեզ նո՛րոգե՛լ . յո՞ր օրհ" : Ղ ե՞կավա՛ր ճարտա՛րապե՛տ՝ անցե՛ր ը՛նդ ծով կենցա՛ղս անհե՛տ . վե՞րաբերեա՛ ընդ Պե՛տրո՛սի՝ զմեզ ’ի՛ յա՛լեաց մեղա՛ց ծովէ՛ս. պա՞ղատանօք գերա՛գունի՛ն անապա՛կան քում ծը՛նողին՝ . յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք ե՛րկրածի՛նք՝ տուք օ՛հնո՛ւթիւն պըտղո՛յ կո՛ւսի՛ն :

Through the Virgin, the former mother Eve—by whom old Adam incurred guilt—the sorrowful curses were lifted by your holy birthgiving, O Virgin Mary; beseech your Only-Begotten to forgive the sins of their children. *In whom we have been blessed...* [Refrain] Bride offered from earth to heaven, unto whom we lift up our spirits: on the day when you heard the good tidings,

intercede that we too may hear the voice of the good tidings of your Only-Begotten: “Come, you blessed of my Father.” *In whom we, earthborn races, have been blessed: give praise to the fruit of the Virgin.* With a [suppliant] voice we entreat You, O Lord, and fall down before You: through the intercessions of the *Astowacacin* (Theotokos / Mother of God), extinguish from us the flame of the furnace; grant [us] to wipe away our sins with tears and to renew us anew. *In whom we have been blessed...* [Refrain] Skilful Helmsman, You traversed the trackless sea of this life: lift us up, together with Peter, from the waves of this sea of sins, through the supplications of the most sublime, incorruptible One who gave You birth. *In whom we, earthborn races, have been blessed: give praise to the fruit of the Virgin.*

zham-345.png

PRINTER

504

504

RUBRIC

ՎԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ 'Ի ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԱԼՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Concerning the fifth day of Creation, and concerning the fifth age, and on the holy Apostles of Christ: Thursday.

TEXT

ԵՇ. Ճա՞ռագայթեա՛լ Բա՛նն 'ի Հօ՞րէ՝ յոր հինգերո՛րդըն հրա՛մայէ . բը՛ղխել 'ի ջրո՛ց սեռս կա՛յտառա՛ց՝ և թև՛աւորս օդա՛ կանա՛ց . ի՛սկ 'ի դարո՛ւն հինգ մը՛կըրտի՛ն՝ յամպն և՛ 'ի՛ ծովն Իսրայէ՛լ հի՛ն . տա՛ցուք հրաշի՛ց ներգո՛րծողի՛ն՝ պատի՛ւ և՛ փառս անե՛ղ բանի՛ն : Մա՞քրապէ՛ս օրի՛նա՞կի՝ առա՛քեալքըն ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ՝ . ո՞րք 'ի ծովէ՛ն Տիբե՛րակա՞ն՝ 'ի յե՛րկնայի՛նսըն կո՛չեցա՛ն . ա՞նցին ընդ ծո՛վ աշխա՛րհակա՞ն՝ և 'ի՛ հո՛գին մըկը՛ր տեցա՛ն . տա՛ցուք հրաշի՛ց ներգո՛ծողի՛ն" :

Յո՞ւրախութի՛ւնսն անզբա՛ւակա՞ն՝ 'ի հա՛րսա՛նիսն անա՛պակա՛ն . զձե՞զ առաքեա՛ց Հայրը՛ն փառա՛ց՝ հրաւի՛րա՛տուք տըրտմա՛ կանա՛ց . սո՞ւրբ հարսանեա՛ցն այն հա՛յցե ցէ՞ք ընդ ձե՛զ լի՛նել մեզ պա՛րակի՛ց . տա" : Նո՞րոգօ՛ղք տիե՛զերա՛ց՝ 'ի նա՛խա՛հօրըն

[Thursday] The Word, radiating from the Father, commanded on the fifth day to bring forth from the waters species of leaping [creatures] and winged [beings] of the air; and in the fifth age, ancient Israel was baptized in the cloud and in the sea. Let us render honor and glory to the Worker of wonders, to the uncreated Word! Purely prefigured [are] the Apostles of Christ, who from the Sea of Tiberias were called unto heavenly things; they crossed over the worldly sea and were baptized in the Spirit. Let us render [honor and glory] to the Worker of wonders... Unto boundless joys, unto the incorruptible bridal feast, the Father of glory sent you as summoners of the sorrowful. Beseech [Him] that we may be fellow-rejoicers with you in that holy bridal feast. Let us [render]... O renewers of the universe from the forefather's [fall]...

zham-346.png

PRINTER

305

305

TEXT

յանցանա՛ց· նո՛րափեսա՛ւր զարդա՛րեցի՛ք՝ զյէկեղեցիս հեթա՛նոսաց· պա՛ղատեցէ՛ք առ նո՛յն գըթա՛ծ՝ զմեզ նո՛րո՛գել ՚ի հնո՛յ մեղաց· տա՛ցուք հրաշի՛ց՛:

... of transgressions. With the New Bridegroom you adorned the churches of the Gentiles; entreat that same Compassionate [Lord] to renew us from the oldness of sins. Let us give [glory to the Worker] of wonders.

TEXT

Շի՛նօղ էի՛ցըս հա՛մայնի՛ց՝ արա՛րածոց ՚ի յանգոյի՛ց· նո՛յն շինեցե՛ր զյէկեղեցի՛ վէմդ ՚ի՛ վերայ վիմի՛ն բանի՛· ընդ եղեալ հիմո՛ւնս ՚ի նո՛ր Սի՛ոնի՝ ըզմե՛զ յօ՛դեա՛ շին մա՛մբ ՚ի նոյն·

տա՛ցուք հրաշի՛ց՛:

Builder of all existence, [and] of creatures out of non-existence, you yourself built the Church, [you] the Rock upon the rock of the Word; together with the foundations laid in the New Zion, join us by [your] building into the same. Let us give [glory to your] wonders.

TEXT

Ո՛ւրախացա՛ւ գնացի՛ւք գետո՛ց՝ քաղա՛ք ՚ի՛ քէն շինեա՛լ ՅԻՍՈ՛ՒՍ· յո՛րմէ վըտա՛կք շնորհա՛ց հոսե՛ն՝ զոգի՛ս մարդկա՛ն առո՛գա նե՛ն· ա՛րբո՛ և զմե՛զ ՚ի ջըրո՛յն կենաց՝ հայց մա՛մբ Հո՛գւոյն մատը՛ռուակա՛ց· զի՛ բանա ւո՛ր երկի՛րըս քո՛՝ պըտղա՛բե՛րի ՚ի փա՛ռս ա՛նուա՛ն քո՛՛:

The city built by you, O Jesus, rejoiced at the streams of the rivers; from which streams of grace flow forth, irrigating the souls of mankind. Give us also to drink from the water of life, through the intercession of the Spirit's cupbearers; so that this, your rational earth, may bear fruit unto the glory of your name.

RUBRIC

ՎԱՍՆ

CONCERNING

RUBRIC

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ

RUBRIC: [Of the] Sixth Day of Creation

RUBRIC

ԵՒ ՎԱՍՆ

RUBRIC: And for

RUBRIC

ՎԵՑԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ

[OF THE] SIXTH AGE

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

Ի ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ։

[On] the Crucifixion of Christ.

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹ

[RUBRIC:] FRIDAY

RUBRIC

ՈՒՐ •

[ON] FRIDAY.

TEXT

Չը՛հանդուրժեա՛լ բնութե՛ամբ բար ւո՛յն՝ ունի՛լ մի՛այն զանճա՛ռ բարի՛ն· ա՛յլ

Not enduring, by [His] nature of goodness, to keep only [to Himself] the ineffable good; but

zham-347.png

PRINTER

306

[Page] 306

TEXT

ստեղծեալ մա՛րդ յիւր պա՛տկերի՞ն՝ ի վե՝ ցե՛րորդն առա՛ւօտի՞ն . ե՞ի յերրո՛րդ ժամ զկո՛ղածի՞նն՝ ի յօ՛գնո՛ւթիւն ետ հո՛ղած նի՞ն . զո՞րս ի դրախտի՛ն եդ վա՛յելե՞լ՝ բայց ի՛ պը՛տղոյն մահո՛ւ ա՛րգե՛՛լ: Պա՞պանձեա՛լ առ դա՛տողի՞ն՝ յետ յա՛ն ցանացն Ադա՛մըն հի՞ն . զկի՞նըն պատճա՛ռ եղեա՛լ խաբմա՞նն՝ և կի՛նը՛ն զօձըն դա՛ւա ճա՞ն . որով երկի՛րս այս ա՛նիծա՞ւ՝ փուշ և՝ տա՛տասկ ի սմա բուսա՞ւ . վը՞ճիռ մահո՛ւ մարդո՛յն տուա՞ւ՝ դառնա՛լ ի՛ հող ուստի՛ ստե՛ղծա՛՛ւ : Ջը՞նջել փութա՛յր Հայրը՛ն փառա՞ց՝ ըզ գի՛ր պա՛րտեաց մեր յանցանա՞ց . ո՞րով զգեցա՛ւ Որդի՛ն գը՛թա՞ծ՝ ի՛ վե՛ց դա՛ րուն զմարմի՛ն մեղա՞ց . Հօ՞ր

հաճութեա՛մբ ՝ի մա՛հ խաչի՞ն՝ եկը՛ն կա՛մաւ ՝ի՛ յո՛ւրբա թի՞ն . գա՞ռըն զենա՛ւ ՝ի հի՛ն զատկի՞ն՝ փո խա՛ն գա՛ռանցն օ՛րի՛նա՛կի՛՛ն : Ռա՞հիւ լուսո՛յ պատուի՛րանի՞ն՝ արդա՝ րո՛ւթեան ճանա՛պարհի՞ն . բա՞ղձրանալո՛վ քո ՝ի՛ խաչի՞ն՝ բարձրացո՛ւցեր զմեզ ՝ի՛ յերկի՞նս . քո՞ անպատո՛ւմ խոնա՛րհու թեա՞մբդ՝ և կա՛մա՛ւոր խա՛չե՛լութեա՛մբ .

[He] created man in His own image on the sixth morning; and at the third hour He gave the rib-born as a helper unto the dust-born, whom He placed in the paradise to enjoy [it], yet forbade [them] from the fruit of death. The old Adam was struck speechless before the Judge after the transgressions; placing the cause of deception upon the woman, and the woman upon the treacherous serpent, whereby this earth was cursed, and thorn and thistle sprouted in it; the sentence of death was given unto man, to return to the dust from whence he was created. The Father of glory hastened to blot out the record of debt of our transgressions, whereby the compassionate Son clothed Himself in the sixth age with the body of sin; by the Father's good pleasure He came willingly to the death of the cross on the Friday; the Lamb was slain at the ancient Passover in place of the figurative lambs. By the radiant path of the commandment, the way of righteousness, through Thy ascending the cross, Thou didst raise us up into the heavens by Thine ineffable humiliation and voluntary crucifixion.

zham-348.png

PRINTER

307

[Page] 307

TEXT

հա՞շտեա ընդ մե՛զ Տէր գը՛թութեա՞մբ՝ և թո՛ղ ը՛զմեղս ողո՛րմու՛ութեա՛՛մբ : Սո՞սկալի՛դ Սերո՛վբէի՛ց՝ և ահա՛ւորըդ Քրո՛վբէից, խո՞նարհեցա՛ր ՝ի չա՛րչարա՛նս՝ չարչա՛րելի բնո՛ւթեամբ մարդկա՛ն. ՝ի՞ խա չի՛՛ն զմեղս սպանե՛ր՝ և զդա՛տակնիք մա՛ հու լուծե՛ր . հա՞շտեա ընդ մե՛զ Տէր գը՛թութեա՞մբ՝ և թո՛ղ ը՛զմեղս ողո՛րմու՛ւ թեա՛՛մբ : Վե՞հագո՛յն

բնութեա՛նց էի՛ց՝ և ա՛րա՛ րիչըդ բո՛լորի՛ց . յո՞րժամ ծագե՛ս
խաչի՛դ նըշա՛ն՝ ՚ի գալը՛ստեա՛ն քոյ մի՛ւսանգա՛մ.
զերկրպագո՛ւս այժմ հա՛ւատո՛վ՝ լուսա՛ւո՛ րեա նորի՛ն լուսո՛վ.
զի՞ համաձա՛յն խաչա՛զ գեցի՛ցն՝ ըզքեզ օ՛րհնեմք յաւի՛տե՛՛նի՛ց:

Be reconciled with us, Lord, through [Thy] compassion, and forgive [our] sins through [Thy] mercy. [Thou who art] dreadful unto the Seraphim and awesome unto the Cherubim, Thou didst humble Thyself to sufferings with the passible nature of men; on the Cross Thou didst put sin to death and didst annul the sentence of death: be reconciled with us, Lord, through [Thy] compassion, and forgive [our] sins through [Thy] mercy. [Thou who art] exalted above the natures of [all] beings and the Creator of all: when the sign of Thy Cross shall dawn at Thy second coming, illuminate with its light those who now worship in faith, that in harmony with the Cross-clad [hosts] we may bless Thee unto eternity.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ՚Ի ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼՆ : ՇԱԲԱԹ

RUBRIC: For the seventh day of Creation, and for the seventh age, and in mystery of the deceased. Saturday.

TEXT

ՇԲ . Տէ՞րն յետ ստեղծմա՛ն արա՛րածո՛ց՝ հանգեա՛ւ յեօ՛թն օրն ՚ի՛ գործո՛ց . ա՞յն որ հանգի՛ստ աշխա՛տելո՛ց՝ և կա՛մքը՛ն գործ

[Saturday.] The Lord, after the creation of creatures, rested on the seventh day from [His] works; He who is the rest of the weary, and [whose] will [is itself] deed.

zham-349.png

PRINTER

508

508

TEXT

է՛ եղելո՛ց . ո՞ւստի և մե՛զ յոյս հա՛ստատո՞ւն՝ ես հա՛նգը՛ստեամբըն շա՛բաթո՞ւն . թէ՞ աստ գործե՛լ զգործս Ա՛ստուծո՞յ՝ անդ էն՝ հա՛նգչիլ ընդ Ա՛ստու՛ծո՛յ : Ո՞րպէս վարդա՛պետի՞մք՝ յօրի՛նա՛ կէ Տեառն խրատի՛մք . ո՞ր ՚ի յերկրո՛րդ ա- րա՛րչութեա՞նն՝ յետ կա՛տա՛րման տնօրէ՛նութեա՞նն . յեօ՞թներո՛րդ օր հա՛նգըս տեա՞ն՝ իջեա՛լ մա՛րմնովն ՚ի գե՛րեզմա՛ն . զկա՞պեալ հոգի՛սըն վե՛րածեա՞ց՝ զանա՛նց հա՛նգիստըն պա՛տրա՛ստե՛աց : Ցօ՞ղդ որ ՚ի քո՛յդ կողէ՛ ցօղեա՞լ՝ բըժը՛շկե՛ս ցէ ըզհա՛նգուցեա՛լսն . ի՞ջցէ ՚ի հո՛ղ մա հո՛ւ նոցի՞ն՝ և բո՛ւսո՛ւսցէ յօրը՛ն վերջի՛ն . կե՞նդանարա՛ր ձայնի՛ւըդ քո՞՝ կոչեա՛ զնո՛սա ՚ի կեա՛նըս քո՛. և՞ դասեցո՛ ընդ ա՛րդարո՞ցն երգե՛լ քե՛զ փառս ընդ զո՛ւա՛րթնո ցն : Ի՞ւծեալ զբնութի՛ւնս կենա՛ց ունօ՞ղ՝ դարձո՛յց յանցանքն ՚ի մա՛հու հո՛ղ . ի՞սկ ան մահի՛դ մեռե՛լութի՞ւն՝ շնորհեա՛ց դա՛րձեալ զանմա՛հութի՛ւն . զո՞րս են ընդ քե՛զ թա ղեա՛լ մահուա՛մբ՝ աւա՛զա՛նին մըկըրտու թեա՛մբ . յա՞րո ընդ քե՛զ քոյի՛ն փառօ՞ք՝ արեգա՛կան նըմա՛ն լո՛ւսո վ :

O [He Who] is of created beings! Whence also unto us [is] firm hope through the rest of the Sabbath: that [if we] work here the works of God, there we [shall] truly rest with God. Masterfully are we taught, instructed by the example of the Lord, Who, in the second creation, after the fulfillment of the economy [of salvation], on the seventh day of rest, having descended with the body into the tomb, brought up the bound spirits [and] prepared the unending rest. May the dew that distilled from Your side heal the departed; may it descend into the dust of their death and make [them] spring forth on the last day. By Your life-giving voice, call them into Your life, and rank [them] with the righteous to sing glory to You with the heavenly hosts (*zowart■unk■* [the vigilant/wakeful angels]). Having wasted our life-possessing nature, transgression returned [it] to the dust of death; but the death of You, the Immortal One, granted immortality once more. Those who are buried with You by death through the baptism of the font, raise up with You in Your glory, in

light like unto the sun.

zham-350.png

PRINTER

509

[509]

TEXT

Փա՞յլին արդա՛րքն յարքա՛յութեա՛նն՝ և ճը՛գնա՛ւորքն ՚ի՛ հա՛նգըստեա՛ն . մա՞րտի րո՛սքըն պը՛սակի՛ն՝ և կո՛ւսա՛նաց լապտե՛րք վառի՛ն . դա՞սեցո՛ Տէ՛ր ընդ նոսի՛ն՝ որք զքե՛զ Աստո՛ւած խոստո՛վանի՛ն . ա՞րդա րութեա՛մբ մի դա՛տեսցի՛ն՝ այլ գը՛թու՛ թեամբ քո քա՛ւեսցի՛ն : Քո՞ անպատո՛ւմ՝ խոնա՛րհութեա՛մբդ՝ որ թա՛ղե՛ցար մե՛ռելութեա՛մբ . և՞ յարու ցե՛ր յո՛րդու՛ց մարդկա՛ն՝ որք հա՛ւատո՛վ ՚ի քե՛զ անկա՛ն . յա՞րո և զմե՛զ արդա՛րու թեա՛մբ՝ և զնը՛նջե՛ցեալսն ողո՛րմութեամբ՝. զի՞ կենդանեա՛ցըս բե՛րանո՛վ՝ տացի՛ն քե՛զ փառս ընդ Հօր Հոգւով :

The righteous shine in the kingdom, and the ascetics in [eternal] rest; the martyrs are crowned, and the lamps of the virgins burn. Rank among them, O Lord, those who confess you as God; let them not be judged in [strict] justice, but by your compassion let them be expiated. By your ineffable humility, who were buried in mortality and raised up from among the sons of men those who fell before you in faith: raise us also in righteousness, and the fallen asleep in mercy, that with the mouth of the living, glory may be given to you, with the Father [and] the Spirit.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՊԱՀՈՑ Յետ Արարչական Երգոյն :

RUBRIC: Supplication of the Fast, after the *Arar■■akan* [Creator] Song:

TEXT

Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւէն Տէր ՅԻՍՈՒՍ • յորժամ՝ երևիս փառօք Հօր ընդ ամպս լու- սաւորս : Յայնժամ՝ մեք մի

ամաչեսցուք յու- սացեալքս ՚ի քեզ. այլ զօրութեամբ քով մե- ծաւ բերկրեսցուք ընդ աջմէ քումմէ՝ որպէս զորդիս լուսոյ և որդիս տունջեան :

May your cross be our refuge, Lord Jesus, when you appear in the glory of the Father upon the luminous clouds. At that time, may we who have hoped in you not be put to shame, but by your great power may we rejoice at your right hand as sons of light and sons of the day.

zham-351.png

PRINTER

302

[Page] 302

TEXT

քո՝ վե՛րին օթե՛վանի՞ն . և՞ երգեսցո՛ւք ընդ ե՛րջանկա՞ցն՝ որդուո՛ց լո՛ւսոյ քե՛զ ե՛րգ փա՛ռա՛ց :

[... of] your heavenly abode, and let us sing with the blessed ones, [the] sons of light, a hymn of glory unto you.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՒԵՏԵԱՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ : ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

RUBRIC: Concerning the fourth day of Creation, and concerning the fourth age, and the Annunciation to the Mother of God. Wednesday.

TEXT

ԴՇ . Խա՞ւարն անգո՛յ և սկը՛զբնածի՞ն՝ հա լա՛ծե՛ցաւ յօրն ա՛ռաջի՞ն . լո՞յսն այն պայ ծա՛ռ յօր չո՛րրորդի՞ն՝ յարե՛զա՛կան նիւթ հա՛ւաքեա՛լ . լո՞ւսինն ՚ի տի՛պ լուսո՛յ ստեղ ծեա՞լ՝ և ա՛ստե՛ղաց պարք յօ՛րինեա՛լ. ո՞րով օրհնի՛ ստեղծօ՛ղն էի՞ց՝ ՚ի բա՛նա՛ւոր պաշտօ՛նէի՛ց : Ծա՞ծկեալ խորհո՛ւրդըն ծա՛նուցա՞ւ՝ չորրո՛րդ դա՛րուն Իսա՛հակա՛ւ . ՚ի՞ չոր րորդ օ՛ր դարձեա՛լ հրեշտա՞կն՝ ետ զաւե՛ տիսըն կո՛ւսակա՛ն . թէ՞ լոյսն որ ո՛չ բո

վա՛նդակի՞ 'ի քէ՛ն մա՛րմնով պարո՛ւնակի՛. յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք ե՛րկրածի՞նք՝ տուք օ՛րհնո՛ւթիւն պըտղո՛յ կու՛սի՛ն :

[Wednesday.] The formless and primordial darkness was dispelled on the first day. That radiant light, on the fourth day, was gathered into the substance of the sun; the moon was created in the likeness of light, and the choirs of the stars were fashioned, whereby the Creator of [all] beings is praised by rational ministers. The hidden mystery was made known in the fourth age through Isaac; [and] on the fourth day, again, the angel gave the virginal annunciation: that the Light which cannot be contained is contained in the flesh from thee. [O ye] earth-born nations who have been blessed therein, give blessing to the fruit of the Virgin!

zham-352.png

PRINTER

505

505

TEXT

Կո՞ւսին նախնւոյ մօրն Ե՛ւայի՝ յորմէ՝ Ա՛դամըն հի՛ն պարտի՛ . բա՞րձան անէ՛ծքըն տր՛րտմակա՞ն՝ քո՛ սուրբ ծն՛ընդեամբ կո՛յս Մա՛րիա՛մ. ա՞ղաչեա՛ զքո մի՛ածի՞նն՝ թո ղո՛ւլ ը՛զմեղս որդւո՛ց նոցի՛ն . յո՞ր օրհ" : Հա՞րսն ընծայեա՛լ յե՛րկրէ՛ յերկի՞նս՝ յոր հա՛մբա՛ռնամք առ քե՛զ զհոգի՛ս. յո՞ր լըսելո՛յ քո զա՛ւետի՛ս՝ խնդրեա՛ լի՛նել մեզ լը՛սելի՛ս . զձա՛յն աւետեա՛ց քո մի՛ածնի՞ն՝ եթէ՝ ե՛կա՛յք օրհնեա՛լք Հօր ի՛մ . յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք ե՛րկրածի՞նք՝ տուք օ՛րհ նո՛ւթիւն պըտղո՛յ կո՛ւսի՛՛ն : Ձա՞յնիւ առ քե՛զ Տէր պա՛ղատի՞մք՝ և ա՛ռա՛ջի քո ա՛նկանի՛մք . ա՞ղաչանո՛ք Ա՛սո- ուածածնի՞ն՝ շիջո՛ ի՛ մէնջ ըզբո՛ց հնոցի՛ն . տո՛ւր արտասուո՛ք զմեղը՛ս ջընջե՛լ՝ և վե՛ րը՛ստին զմեզ նո՛րոգե՛լ . յո՞ր օրհ" : Ղ ե՞կավա՛ր ճարտա՛րապե՛տ՝ անցե՛ր ընդ ծով կենցա՛ղս անհե՛տ . վե՞րաբերեա՛ ընդ Պե՛տրո՛սի՝ զմեզ ’ի՛ յա՛լեաց մեղա՛ց ծովէ՛ս. պա՞ղատանո՛ք գերա՛գունի՞ն

անապա՛կան քում ծը՛նողին՝ . յո՞ր օրհնեցա՛յք ազգք
ե՛րկրածի՞նք՝ տուք օ՛հնո՛ւթիւն պըտղո՛յ կո՛ւսի՛՛ն :

[By] the virgin foremost mother Eve, from whom the old Adam incurred debt, the sorrowful curses were lifted through your holy birthgiving, O Virgin Mary; beseech your Only-Begotten to forgive the sins of their children. *In whom [we] were bl[essed]...* O Bride presented from earth unto heaven, toward which we lift up our souls unto you; in which, hearing your good tidings, ask that we may be made to hear the voice of the good tidings of your Only-Begotten: "Come, you blessed of my Father." *In whom we earthborn races were blessed, give blessing to the fruit of the Virgin!* With a voice we entreat you, O Lord, and we fall down before you; through the supplications of the Mother of God (*Astuacacin* [Bearer of God]), extinguish from us the flame of the furnace; grant [us] to wipe away [our] sins with tears, and to renew us once again. *In whom [we] were bl[essed]...* O skillful Helmsman, [who] passed traceless through the sea of this life, lift us up with Peter from the waves of this sea of sin, through the supplications of the supreme, undefiled one who bore you. *In whom we earthborn races were blessed, give blessing to the fruit of the Virgin!*

zham-353.png

PRINTER

304

304

RUBRIC

ՎԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ 'Ի ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԱԼՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Concerning the fifth day of Creation, and concerning the fifth age, and on the holy Apostles of Christ: Thursday.

TEXT

ԵՇ. Ճառագայթեա՛լ Բա՛նն 'ի՛ Հօ՞րէ՝ յօր հինգերո՛րդըն հրա՛մայէ՝ . բը՛ղխել 'ի ջրո՛ց սեռս կա՛յտառա՛ց՝ և թև՛աւորս օդա՛ կանա՛ց . ի՞սկ 'ի դարո՛ւն հինգ մը՛կըրտի՛ն՝ յամպն և՛ 'ի՛ ծովն

Իսրայէ՛լ հի՛ն . տա՛ցուք հրաշի՛ց ներգո՛րծողի՛ն՝ պատի՛ւ և՛ փառս անե՛ղ բանի՛ն : Մա՞քրապէ՛ս օրի՛նա՛կի՝ առաքե՛լոցըն ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ՝. ո՞րք 'ի ծովէ՛ն Տիբե՛րակա՛ն՝ 'ի յե՛րկնայի՛նսըն կո՛չեցա՛ն . ա՞նցին ընդ ծո՛վ աշխա՛րհակա՛ն՝ և 'ի՛ Հո՛գին մըկը՛ր տեցա՛ն . տա՛ցուք հրաշի՛ց ներգո՛ծողի՛ն" : Յո՞ւրախութի՛ւնսն անզբա՛ւակա՛ն՝ 'ի հա՛րսա՛նիսն անա՛պակա՛ն . զձե՞զ առաքեա՛ց Հայրը՛ն փառա՛ց՝ հրաւի՛րա՛տուք տըրտմա՛ կանա՛ց . սո՞ւրբ հարսանեա՛ցն այն հա՛յցե ցէ՞ք ընդ ձե՛զ լի՛նել մեզ պա՛րակի՛ց . տա" : Նո՞րոգօ՛ղք տիե՛զերա՛ց՝ 'ի նա՛խա՛հօրընն

[Thursday.] The Word, having beamed forth from the Father, on the fifth day commands the kinds of leaping [creatures] to spring forth from the waters, and the winged [creatures] of the air. Then, in the fifth age, ancient Israel is baptized in the cloud and in the sea. Let us give honor and glory to the Worker of wonders, the uncreated Word! Purely is it prefigured for the Apostles of Christ, who from the Sea of Tiberias were called unto heavenly things. They passed through the worldly sea and were baptized in the Spirit. Let us give [honor and glory] to the Worker of wonders! Unto the boundless joys, unto the incorruptible wedding feast, the Father of glory sent you forth, O inviters of the sorrowful. Entreat that we may be fellow-dancers with you at that holy wedding! Let us give [honor and glory...]! O renewers of the universe from the Forefather’s [ancient corruption...]

zham-354.png

PRINTER

305

305

TEXT

յանցանա՛ց . նո՞րափետո՛ւր զարդա՛րեցի՞ք՝ զԵկեղե՛ցիս հեթա՛նոսա՛ց . պա՞ղատեցէ՛ք առ նո՛յն գըթա՞ծ՝ զմեզ նո՛րո՛գել 'ի հնո՛յ մեղա՛ց . տա՞ցուք հրաշի՛ց" : Շի՞նօղ էի՛ցըս հա՛մայնի՞ց՝ արա՛րածոց 'ի յանգոյի՛ց . նո՛յն շինեցե՛ր զԵկե՛ղեցի՝ վէմդ 'ի՛

վերայ վիմի՞ն բանի՛. ընդ եղեալ հիմո՛ւնս ՚ի նո՛ր Սի՞ոն՝ ըզմե՛զ յօ՛դեա շին մա՛մբ ՚ի նո՛յն . տա՞ցուք հրաշի՛ց" : Ո՞ւրախացա՛ւ գնացի՛ւք գետո՞ց՝ քաղա՛ք ՚ի՛ քէն շինեա՛լ ՅԻՍՈ՛ՒՍ . յո՞րմէ վըտա՛կք շնորհա՛ց հոսե՞ն՝ զոգի՛ս մարդկա՞ն առո՛գա նե՛ն . ա՞րբո և զմե՛զ ՚ի ջրո՛յն կենա՞ց՝ հայց մա՛մբ Հո՛գւոյն մատը՛ռուակա՛ց . զի՞ բանա ւո՛ր երկի՛րըս քո՞՝ պըտղա՛բե՛րի ՚ի փա՛ռ ա՛նուա՛ն քո՛" :

[...from] transgressions; you adorned the churches of the gentiles anew in fresh plumage. Entreat the same compassionate [Lord] to renew us from the oldness of sins. Let us give [glory] to the miraculous... Builder of all existences, [and] of creatures from non-existence; you yourself, the Rock, built the Church upon the rock of the Word. Along with the foundations laid in the new Sion, join us into the same by [your] construction. Let us give [glory] to the miraculous... The city built by you, O JESUS, was made glad by the streams of the river; from which brooks of grace flow, irrigating the souls of men. Give us also to drink of the water of life, through the intercession of the cupbearers of the Spirit; so that this, your rational land, may bear fruit unto the glory of your name.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ՚Ի ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : ՈՒՐԲԱԹ

RUBRIC: Concerning the sixth day of creation, and concerning the sixth age, and on the crucifixion of Christ: Friday.

TEXT

ՈՒՐ . Զը՞հանդուրժեա՛լ բնութե՛ամբ բար ւո՛յն՝ ունի՛լ մի՛այն զանճա՛ռ բարի՛ն . ա՞յլ

[FRI.] [Could He] endure, by the nature of the Good, to possess alone the ineffable good? But...

zham-355.png

PRINTER

306

TEXT

ստեղծեալ մա՛րդ յիւր պա՛տկերի՞ն՝ ՚ի վե՝ ցե՛րորդն առա՛ւօտի՞ն . ե՞՚ի յերրո՛րդ ժամ զկո՛ղածի՞նն՝ ՚ի յօ՛գնո՛ւթիւն ետ հո՛ղած նի՞ն . զո՞րս ՚ի դրախտի՞ն եդ վա՛յելե՞լ՝ բայց ՚ի՛ պըղ՛տղոյն մահո՛ւ ա՛րգե՛՛լ: Պա՞պանձեա՛լ առ դա՛տողի՞ն՝ յետ յա՛ն ցանացն Ադա՛մըն հի՞ն . զկի՞նըն պատճա՛ռ եդեա՛լ խաբմա՞նն՝ և կի՛նը՛ն զօձըն դա՛ւա ճա՞ն . որով երկի՛րս այս ա՛նիծա՞ւ՝ փուշ և՛ տա՛տասկ ՚ի սմա բուսա՛ւ . վը՞ճիռ մահո՛ւ մարդո՛յն տուաւ՞՝ դառնա՛լ ՚ի՛ հող ուստի՛ ստե՛ղծա՛՛ւ: Ջը՞նջել փութա՛յր Հայրը՛ն փառա՞ց՝ ըզ գի՛ր պա՛րտեաց մեր յա՛նցանա՞ց . ո՞րով զգեցա՛ւ Որդի՛ն գը՛թա՞ծ՝ ՚ի՛ վե՛ց դա՛ րուն զմարմի՛ն մեղա՞ց . Հո՞ր հաճութեա՛մբ ՚ի մա՛հ խաչի՞ն՝ եկը՛ն կա՛մաւ ՚ի՛ յո՛ւրբա թի՞ն . գա՞ռըն զենա՛ւ ՚ի հի՛ն զատկի՞ն՝ փո խա՛ն գա՛ռանցն օ՛րի՛նա՛կի՛՛ն: Ռա՞հիւ լուսո՛յ պատուի՛րանի՞ն՝ արդա՝ րո՛ւթեան ճանա՛պարհի՞ն . բա՞րձրանալո՛վ քո ՚ի՛ խաչի՞ն՝ բարձրացո՛ւցեր զմեզ ՚ի՛ յերկի՞նս . քո՞ անպատո՛ւմ խոնա՛րհու թեա՞մբդ՝ և կա՛մա՛ւոր խա՛չե՛լութեա՛մբ .

[He] created man in His own image on the sixth morning; and at the third hour He gave the rib-born as a helper unto the dust-born, whom He placed in the paradise to enjoy [it], yet forbade [them] from the fruit of death. The old Adam was struck speechless before the Judge after the transgressions; placing the cause of deception upon the woman, and the woman upon the treacherous serpent, whereby this earth was cursed, and thorn and thistle sprouted in it; the sentence of death was given unto man, to return to the dust from whence he was created. The Father of glory hastened to blot out the record of debt of our transgressions, whereby the compassionate Son clothed Himself in the sixth age with the body of sin; by the Father’s good pleasure He came willingly to the death of the cross on the Friday; the Lamb was slain at the ancient Passover in place of the figurative lambs. By the radiant path of the commandment, the

way of righteousness, through Thy ascending the cross, Thou didst raise us up into the heavens by Thine ineffable humiliation and voluntary crucifixion.

zham-356.png

PRINTER

307

[p. 307]

TEXT

հա՞շտեա ընդ մե՛զ Տէր գը՛թութեա՞մբ՝ և թո՛ղ ը՛զմեղս ողո՛րմու թեա՛մբ : Սո՞սկալի՛դ Սերո՛վբէի՛ց՝ և ահա՛ւորըդ Քրո՛վբէի՛ց. խո՞նարհեցա՛ր ՚ի չա՛րչարա՛նս՝ չարչա՛րելի բնո՛ւթեամբ մարդկա՛ն. ՚ի՞ խա չի՛ն զմեղս սպանե՛ր՝ և զդա՛տակնիք մա՛ հու լուծե՛ր . հա՞շտեա ընդ մե՛զ Տէր գը՛ թութեա՞մբ՝ և թո՛ղ ը՛զմեղս ողո՛րմու թեա՛մբ : Վե՞հագո՛յն բնութեա՛նց էի՛ց՝ և ա՛րա՛ րիչըդ բո՛լորի՛ց . յո՞րժամ ծագե՛ս խաչի՛դ նըշա՛ն՝ ՚ի գալը՛ստեա՛ն քոյ մի՛ւսանգա՛մ. զերկրպագո՛ւս այժմ հա՛ւատո՛վ՝ լուսա՛ւո՛ րեա նորի՛ն լուսո՛վ. զի՞ համաձա՛յն խաչա՛զ գեցի՛ցն՝ ըզքեզ օ՛րհնեմք յաւի՛տե՛նի՛ց:

Be reconciled with us, Lord, with compassion, and forgive [our] sins with mercy. O Dreadful One to the Seraphim and Awesome One to the Cherubim, You humbled Yourself unto sufferings in the passible nature of men; upon the Cross You slew sin and annulled the sentence of death. Be reconciled with us, Lord, with compassion, and forgive [our] sins with mercy. O Most Exalted above the natures of [created] beings and Creator of all, when the sign of Your cross shall dawn at Your Second Coming, illuminate with its light those who now worship [You] in faith, so that, in unison with the cross-robed [hosts], we may bless You unto eternity.

RUBRIC

ՎԱՍՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ ԱՐԱՐՉՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴԻ ԴԱՐՈՒՆ ԵՒ ՚Ի ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆՆ : ՇԱԲԱԹ

For the seventh day of Creation, and for the seventh age, and on the mystery of the Rest. [On] Saturday.

TEXT

ՇԲ . Տէ՞րն յետ ստեղծմա՛ն արա՛րածո՛ց՝ հանգեա՛ւ յեօ՛թն օրն ’ի՛ գործո՛ց . ա՞յն որ հանգի՛ստ աշխա՛տելո՛ց՝ և կա՛մքը՛ն գործ

[Saturday.] The Lord, after the creation of creatures, rested on the seventh day from [His] works; He who is the rest of the weary, and [whose] will [is itself] deed.

zham-357.png

PRINTER

508

508

TEXT

է՛ եղելո՛ց . ո՞ւստի և մե՛զ յոյս հա՛ստատո՞ւն՝ ետ հա՛նգը՛ստեամբըն շա՛բաթո՛ւն . թէ՞ աստ գործե՛լ զգործս Ա՛ստուծո՞յ՝ անդ էն՝ հա՛նգչիլ ընդ Ա՛ստո՛ւծո՛յ : Ո՞րբունաբա՛ր վարդա՛պետի՞մբ՝ յօրի՛նա՛ կէ Տեառն խրատի՛մք . ո՞ր 'ի յերկրո՛րդ ա- րա՛րչութեա՛նն՝ յետ կա՛տա՛րման տնօրէ՛ նութեա՛նն . յեօ՞թներո՛րդ օր հա՛նգըս տեա՞ն՝ իջեա՛լ մա՛րմնովն 'ի գե՛րեզմա՛ն . զկա՞պեալ հոգի՛սըն վե՛րածեա՛ց՝ զանա՛նց հա՛նգիստըն պա՛տրա՛ստե՛աց : Ցօ՞ղդ որ 'ի քո՛յդ կողէ՛ ցօղեա՛լ՝ բըժը՛շկե՛ս ցէ ըզհա՛նգուցեա՛լսն . ի՞ջցէ 'ի հո՛ղ մա հո՛ւ նոցի՛ն՝ և բո՛ւսո՛ւացէ յօրը՛ն վերջի՛ն . կե՞նդանարա՛ր ձայնի՛ւղդ քո՛՝ կոչեա՛ զնո՛սա 'ի կեա՛նըս քո՛. և՞ դասեցո՛ ընդ ա՛րդարո՛ցն երգե՛լ քե՛զ փառս ընդ զո՛ւա՛րթնո ցն : Իի՞ւծեալ զբնութի՛ւնս կենա՛ց ունօ՛ղ՝ դարձո՛յց յանցանքն 'ի մա՛հու հո՛ղ . ի՞սկ ան մահի՛դ մեռե՛լութի՛ւն՝ շնորհեա՛ց դա՛րձեալ զանմա՛հութի՛ւն . զո՞րս են ընդ քե՛զ թա ղեա՛լ մահուա՛մբ՝ աւա՛զա՛նին մըկըրտու թեա՛մբ . յա՞րո ընդ քե՛զ քոյի՛ն փառօ՛ք՝ արեգա՛կան նըմա՛ն

լո՛ւսո վ :

[He is the] Being of all that exist; whence also to us a firm hope He gave by the rest of the Sabbath: that if we work here the works of God, there we shall rest with God. Masterfully we are taught; by the example of the Lord we are instructed: who in the second creation, after the fulfillment of the Economy, on the seventh day of rest, having descended in the body into the tomb, led up the bound spirits [and] prepared the unending rest. May the dew that bedewed from Your side heal the departed; may it descend into their dust of death and cause [them] to sprout on the last day. By Your life-giving voice, call them into Your life, and rank [them] with the righteous to sing glory to You with the heavenly hosts (*zowart‘nowts‘* [watchers/angels]). Having consumed our living nature, transgression turned [it] back into the dust of death; but the death of You, the Immortal One, granted immortality once again. Those who are buried with You by death through the baptism of the font, raise up with You in Your glory, with light like unto the sun.

zham-358.png

PRINTER

309

[Page] 309

TEXT

Փայլի՛ն արդա՛րքն յարքա՛յութեա՛նն՝ և ճը՛գնա՛ւորքն ՚ի՛ հա՛նգըստեա՛ն . մա՞րտի րո՛սքըն պը՛սակի՛ն՝ և կո՛ւսա՛նաց լապտե՛րք վառի՛ն . դա՞սեցո՛ Տէ՛ր ընդ նոսի՛ն՝ որք զքե՛զ Աստո՛ւած խոստո՛վանի՛ն . ա՞րդա րութեա՛մբ մի դա՛տեսցի՛ն՝ այլ գը՛թու՛ թեամբ քո քա՛ւեի՛սցի՛՛ն : Քո՞ անպատո՛ւմ խոնա՛րհութեա՛մբդ՝ որ թա՛ղե՛ցար մե՛ռելութեա՛մբ . և՞ յարու ցե՛ր յո՛րդու՛ց մարդկա՛ն՝ որք հա՛ւատո՛վ ՚ի քե՛զ անկա՛ն . յա՞րո և զմե՛զ արդա՛րու թեա՛մբ՝ և զնը՛նջե՛ցեալսն ողո՛րմութեամբ՝. զի՞ կենդանեա՛ցըս բե՛րանո՛վ՝ տացի՛ն քե՛զ փառս ընդ Հօի՛՛ր Հո՛՛գւո՛՛վ:

The righteous shine in the kingdom, and the ascetics [dwell] in rest; the martyrs are crowned, and the lamps of the virgins burn brightly. Rank [those] among them, O Lord, who confess Thee [to be] God; let them not be judged in [strict] justice, but by Thy compassion may they be pardoned. By Thine ineffable humility, Who wast buried in death and didst raise up from among the children of men those who in faith cast themselves upon Thee: raise us also in righteousness, and the departed in mercy, that with the mouth of the living, glory may be given unto Thee with the Father [and] with the Spirit.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ ՊԱՀՈՑ Յետ Արարչական Երգոյն :

RUBRIC: Supplication of the Fast, after the *Arar■■akan* [Creator] Song:

TEXT

Խաչ քո եղիցի մեզ ապաւէն Տէր ՅԻՍՈՒՍ • յորժամ երևիս փառօք Հօր ընդ ամպս լու- սաւորս : Յայնժամ մեք մի ամաչեսցուք յու- սացեալքս ’ի քեզ. այլ զօրութեամբ քով մե- ծաւ բերկրեսցուք ընդ աջմէ քումմէ՝ որպէս զորդիս լուսոյ և որդիս տունջեան :

May your cross be our refuge, Lord Jesus, when you appear in the glory of the Father upon the luminous clouds. At that time, may we who have hoped in you not be put to shame, but by your great power may we rejoice at your right hand as sons of light and sons of the day.

zham-359.png

PRINTER

510

[Page] 510

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

[THE] PROCLAMATION [K■aroz]:

TEXT

Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած, զի պահպանեսցէ զժողովուրդս իւր ընդ հովա- նեաւ սուրբ և պատուական խաչիւն իւրով ’ի խաղաղութեան : Ամենակալ Տէր Աստ- ուած մեր, կեցո և

ողորմեա :

Let us beseech Almighty God, that He may preserve His people in peace under the shadow of His holy and precious Cross. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: PRAYERS OF FASTING

TEXT

Օգնեա մեզ Տէր . օգնեա մեզ Աստ- ուած փրկիչ մեր՝ վասն մեծի փառաց անուանդ քո . Տէր փրկեա զմեզ, և քաւեա զմեղս մեր վասն անուան քոյ սրբոյ : Պարսպեալ պահեա զառ ՚ի քեզ զապաւինեալ և զյուսացեալ ժո- ղովուրդս քո՝ ընդ հովանեաւ սուրբ և պատ- ուական խաչիւդ քով ՚ի խաղաղութեան : Փրկեա յերևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն : Արժանաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Help us, O Lord; help us, O God our Savior, for the sake of the great glory of your name. O Lord, save us and forgive our sins for the sake of your holy name. Keep protected [and] in peace under the shadow of your holy and precious Cross your people who have taken refuge and put [their] hope in you. Save [us] from the visible and from the invisible enemy. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify you, with the Father and with your Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Յիշեա Տէր զպաշտօն" : Բարերար և բա- զումողորմ" : Գե՛ս յէջ, 288—289 :

RUBRIC: "Remember, Lord, the minister[s]" : "Beneficent and abun[dantly merciful]" : See on page 288–289 :

zham-360.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

RUBRIC: Order [of Service]

RUBRIC

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ԱՐԵՒԱԳԱԼԻ ԺԱՄՈՒՆ

RUBRIC: [Order] of the Common Prayers of the Hour of the Sunrise (Arevagal [Prime]).

RUBRIC

ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ՚Ի ԴԷՄՍ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ

RUBRIC: Which is performed in person [dedicated to] the Holy Spirit.

RUBRIC

ԱՅԼ ԵՒ

And also:

RUBRIC

՚Ի ԴԷՄՍ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Concerning the Resurrection of Christ.

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ԵՐԵՒՄԱՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑՆ

RUBRIC: [Of the] Appearance to the Disciples

TEXT

()րհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս Ամէն :

[O]r blessed is our Lord Jesus Christ. Amen.

TEXT

Հայր մեր որ յերկինս ես" :

Our Father who art in heaven...

TEXT

ԵՂԻՑԻ անուն Տեառն օրհնեալ յաւի

Blessed be the name of the Lord, from this time forth [and] for evermore.*
(Note: The source text breaks off mid-word at "■■■■[■■■■]" / "forever".)

TEXT

տեան • զի յառաջ քան զարև է անուն նորա :

[...for]ever; for his name is before the sun.

TEXT

’Ի նա օրհնեսցին ամենայն ազգք երկրի,

In him shall all the nations of the earth be blessed;

TEXT

և ամենայն ազինք երանիցեն նմա :

And all nations shall call him blessed.

TEXT

Օրհնեալ Տէր Աստուած Իսրայէլի որ

Blessed [be] the Lord God of Israel, who

TEXT

առնէ սքանչելիս միայն · և օրհնեալ է անուն

[who] alone does wonders, and blessed is the name

TEXT

սուրբ փառաց նորա յաւիտեան . լցցի փառօք

[... of] His holy glory forever. Let [all the earth] be filled with [His] glory...

TEXT

նորա ամենայն երկիր • եղիցի եղիցի :

[... with] His [glory] all the earth. So be it! So be it!

TEXT

Փառք Հօր և Որդւոյ և" : Այժմ և" :

Glory to the Father, and to the Son, and [to the Holy Spirit]. Now and [always, and unto the ages of ages. Amen].

zham-361.png

PRINTER

512

512

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԱՐԵՒԱԳԱԼԻՆ

RUBRIC: Song of the Sunrise [Hour].

TEXT

Յարեւելից մինչ ՚ի մուտս . ՚ի հիւսիսոյ և ՚ի հարաւոյ . ամենայն ազգ և ազինք . յօրհնութիւն նոր օրհնեցէք զարարիչն արարածոց . որ ծագեաց ըզ լոյս արեգականն այսօր յաշխարհս : Եկեղեցիք արդարոց . փառաբա նիչք ամենասուրբ Երրորդութեանն . յառաւօտըս լուսոյ զառաւօտ խաղա ղութեան ՔՐԻՍՏՈՍ գովեցէք ընդ Հօր և Հոգւոյն . որ ծագեաց ըզլոյս գիտու թեանն իւրոյ ՚ի մեզ :

From the east unto the west, from the north and from the south, all nations and peoples, in a new blessing praise the Creator of creation, who made the light of the sun dawn today upon the world. Churches of the righteous, glorifiers of the All-Holy Trinity: at this morning of light, praise CHRIST, the morning of peace, together with the Father and the Spirit, who made the light of His knowledge dawn upon us.

RUBRIC

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

RUBRIC: Hortatory hymn (*Yordorak* [a metrical exhortation/troparion])

TEXT

Յարեւելից յարևմուտս մանկունք Սիովնի . օրհնեցէք միշտ անդադար ըզծագօղըն լուսոյ :

From the risings [of the sun] unto its settings, children of Zion, praise unceasingly and evermore the bringer of light to dawn.

zham-362.png

PRINTER

515

[Page] 515

TEXT

Ե՛կեղե՛ցիք ա՛րդարո՛ց ե՛ փառաբա՛ նի՛չք • բա՛րեբա՛նեցէք որ ե՛տ զի՛մա՛ս տը՛ս լո՛ւսոյ :

Churches of the righteous and [ye] glorifiers, bless [him] who gave the wisdom of light.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: LITANY

TEXT

Յարեւելից մինչև ՚ի մուտս արևու ընդ ամենայն տեղիս Քրիստոնէութեան , ուր և կարդան զանուն Տեառն սրբութեամբ՝ Տէր աղօթիւք նոցա և բարեխօսութեամբ մեզ ողորմեսցի : Ուխտիւք զԱստուած աղաչես- ցուք • զի նա փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց և ՚ի ցանկութենէ աշխարհի : Ընկալցի զուխտս և զխնդրուածս սրտից մերոց • և արժանի արասցէ զմեզ հաւատոց և պատուիրանաց իւրոց ընդ ամենայն սուրբս իւր : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա : Զ առաւօտս լուսոյ և զառաջակայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել՝ հաւատով ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք: Զ հրեշտակ խաղ": Զ քաւութիւն և": Զ սրբոյ խա": Եւ ևս միա": Զ անձինս": Ողորմեաց մեզ Տէր":

From the rising of the sun unto the going down of the same, in all places of Christendom where they call upon the name of the Lord in holiness, may the Lord, through their prayers and intercession, have mercy upon us. Let us beseech God with vows, that He may deliver us from sins and from the lust of the world; that He may receive the vows and petitions of our hearts, and make us worthy of His faith and His commandments together with all His saints. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy. That we may pass the morning of light and the day before us in peace, let us ask of the Lord in faith. [RUBRIC: An angel of peace...] [RUBRIC: The pardon and...] [RUBRIC: The [protection of] the holy Cross...] [RUBRIC: And again, in unity...] [RUBRIC: Ourselves...] [RUBRIC: Have mercy upon us, O Lord...]

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Յարեւելից մինչև ’ի մուտս արևու օրհ- նեալ ես Տէր • վասն զի թագաւոր քաղցր ես. և անուն քո ահեղ է ընդ ամենայն տիեզերս :

From the rising of the sun unto the going down thereof, blessed art Thou, O Lord; for Thou art a sweet King, and Thy name is awesome throughout the whole universe.

zham-363.png

PRINTER

514

514

TEXT

Քաղցրասցին Սաղմոսերգութիւնք մեր ա- ռաջի քո, ելցեն իրաւունք յարդարութենէ քումմէ ’ի տկարութիւնս մեր, և փառաւո- րեսցի ամենասուրբ անուն քո : Եւ մեք ար- ժանի եղիցուք կալ ’ի պատուիրանի քում՝ . քեզ երգել զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ . այժմ և միշտ և" :

May our psalmody be sweet before you; may justice go forth from your righteousness unto our weakness, and may your all-holy name be glorified. And may we be made worthy to stand in your commandment, to sing unto you blessing and glory, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and [unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

[RUBRIC: Peace [be] unto all.]

TEXT

Աստուած մշտնջենաւոր՝ Աստուած յաւի- տենական . որ ՚ի ստորին աշխարհս լոյս ծա- գեցար՝ և լուսաւորեցեր զմեզ ՚ի խաւարային մեղաց մերոց : Որ վասն մեր ՚ի չափաւորու- թիւն եկիր անչափդ Աստուած . և հեղեալ ծաւալեցեր զշնորհս Հոգւոյդ սրբոյ յարա- րածս քո : Այժմ և յաւիտեանս ժամանակաց բարեբանեալ ես ամենամեծդ Աստուած, ընդ Հօր և ամենասուրբ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Everlasting God, eternal God, who didst shine forth as light into this lower world and didst enlighten us [out] of our darksome sins; who for our sake camest into measure, O uncontainable God, and having poured forth didst spread the grace of thy Holy Spirit upon thy creatures: now and unto the ages of time thou art praised, O all-great God, with the Father and thy most Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

ՂԹ . Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր . ծառայեցէք Տեառն ուրախութեամբ : Մտէք առաջի նորա ցնծութեամբ . ծանե- րուք զի նա է Տէր Աստուած մեր : Նա արար զմեզ, և ո՛չ մեք էաք . մեք ժո- ղովուրդք և խաշն արօտի նորա :

[Psalm] 99. Shout to the Lord, all the earth; serve the Lord with gladness! Enter before him with exultation; know that he is the Lord our God. He made us, and not we [ourselves]; we are [his] people and the sheep of his pasture.

zham-364.png

PRINTER

515

515

TEXT

Մտէք ընդ դրունս նորա խոստովանու- թեամբ, և օրհնութեամբ ՚ի յարկս նորա : Խոստովա՛ն եղերուք Տեառն, և օրհնե- ցէք զանուն նորա : Քա՛ղցր է Տէր, յաւիտեան է ողորմու- թիւն նորա . յազգէ մինչև յազգ է ճշմար- տութիւն նորա : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Enter into his gates with thanksgiving, and into his courts with praise. Give thanks unto the Lord, and bless his name. For the Lord is sweet; his mercy is forever, and his truth [endures] from generation to generation. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ

[RUBRIC: Canticle / Song]

TEXT

Ճը՛գնաւո՛րք Աստուծո՛յ . և՛ ժա՛ ռանգո՛րդք ե՛րկնի՛ց ա՛րքայո՛ւթեա՛նն . ո՛րք փոխա՛նակեա՛լքք զանցաւո՛րս առի՛ք զա՛նա՛նցը՛ն բարո՛ւթի՛ւնսն . բա՛րե խօ՛սե՛ցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկա՛նց Ե՛կե՛ղե՛ցւո՛յ : Նա՛հա՛տա՛կք պա՛նծա՛լի՛ք . և՛ սի՛րե ցեա՛լք ՚ի՛ յե՛րկնա՛ւո՛ր Հօ՛րէ՛ն . ո՛ րք մըկըրտե՛ցա՛յք ընդ ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ ար եա՛մբ ձե՛րո՛վ ՚ի՛ մա՛հ խա՛չի՛ն . բա՛րեխօ՛ սե՛ցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկա՛նց Ե՛- կե՛ղե՛ցւո՛յ : Մա՛րտիրո՛սք ցա՛նկա՛լիք . և՛ օ՛թե

Ascetics of God and heirs of the kingdom of heaven, who having exchanged passing things received imperishable goods: intercede before the Lord for the children of the Church. Glorious champions and beloved of the heavenly Father, who were baptized with Christ into the death of the cross by your blood: intercede before the Lord for the children of the Church. Desirable martyrs and dwell[ing-places...]

zham-365.png

PRINTER

—><— 516 —><—

TEXT

վա՛նք Հո՛գւո՛յն ճըշմարտո՛ւթեա՛նն . ո՛րբր րք յաղթեցի՛ք Հոգւո՛վ կա՛րեա՛ց ե՛ւ ցա՛նկո՛ւթեա՛ն . բա՛րեխօ՛սե՛ցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկա՛նց Ե՛կե՛ծղե՛ցւո՛յ :

[Ye] habitations of the Spirit of truth, who by the Spirit conquered passions and lust, intercede with the Lord on behalf of the children of the Church.

TEXT

Գո՛վելի՛րք ա՛շխա՛րհի՛ . ե՛ւ բա՛ղձալիք վե՛րնո՛ցը՛ն պե՛տո՛ւթեա՛նց . ո՛րբր րք երանո՛ւթեա՛ն մասի՛ն Հասիք քան զա՛մե՛նա՛յն ո՛րդի՛ս մա՛րդկա՛ն . բա՛րեխօ՛սեցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկա՛նց Ե՛կե՛ծղե՛ցւո՛յ :

[O you who are] praised of the world and desired of the supernal principalities, who have attained unto the portion of beatitude more than all the sons of men: intercede before the Lord for the children of the Church.

TEXT

Կա՛մաւո՛րբ պատա՛րա՛գք . մա՛նկո՛ւնք տիօք և կա՛տա՛րեա՛լք ի՛մաստո՛ւթեա՛մբ . ո՛րբբ րք փոխա՛նա՛կ կաթին արբի՛ք զգի՛նի՛ն զմայլեցո՛ւցի՛չ . բա՛րեխօ՛սեցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկա՛նց Ե՛կե՛ծղե՛ցւո՛յ :

Voluntary sacrifices, children in age and mature in wisdom, who instead of milk drank the intoxicating wine: intercede before the Lord on behalf of the

children of the Church.

RUBRIC

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

RUBRIC: Yordorak [Exhortatory Hymn]

TEXT

ճը՛գնաւո՛րք ճըշմա՛րի՛տք վը՛կայք ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ՛ .
բա՛րեխօ՛սեցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սն ա՛ձա՛նց մե՛րո՛ց :

True ascetics, witnesses of Christ: intercede before the Lord for our souls.

TEXT

Նա՛Հատա՛կըք կե՛նդանի՛՛ք սի՛րօղք ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ՛ . ո՛րք
չարչա՛րեցայք մա՛րմնո՛վ վա՛սն ա՛նուա՛նը՛ն Տեա՛՛ռն :

Living martyrs, lovers of Christ, who suffered in the body for the name of the Lord;

TEXT

Մա՛րտիրո՛սըք ցա՛նկալի՛՛ք մա՛րդկան

Martyrs desirable to humankind

zham-366.png

PRINTER

317

317

TEXT

ը՛ղձալի՛ք · հա՛յցեցէք ՝ի՛ սո՛ւրբ Հո՛գւո՛յն տա՛լ մե՛զ ը՛զբարի՛ս :
Գո՛վելի՛ք վերնո՛ց դասո՛ւց՝ պա՛րծանք ա՛շխարհի՛ · խը՛նդրեցէք
զխաղա՛ղո՛ւթի՛ւն տա՛լ Ե՛կե՛ղեցւո՛յ : Կա՛մաւո՛ր սո՛ւրբ
պատարա՛՛գք հա՛սա կա՛ւ մանկո՛ւնք · հա՛յցեցէ՛ք լինի՛լ և՛ մե՛զ՝
ձե՛զ պը՛սա՛կա՛կի՛ց :

[O] desirable ones, beseech the Holy Spirit to grant us good things. [O] praiseworthy ones of the heavenly ranks, boast of the world, ask that peace be given to the Church. Voluntary holy sacrifices, children in age, beseech that we too may become co-sharers of your crowns.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Աղաչեմք ողորմեա՛ց Տէր բարերար՝ աղա- չեմք ողորմեա՛ց · վասն աղօթից սրբոց ճըգ- նաւորացն՝ աղաչեմք ողորմեա՛ց :

We beseech [you], have mercy, O beneficent Lord, we beseech [you], have mercy. For the sake of the prayers of the holy hermits, we beseech [you], have mercy.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: PROCLAMATION [K■aroz]

TEXT

Սուրբ ճգնաւորօքն աղաչեսցո՛ւք զՏէր՝ որք զչարսն պարտեցին, նեղութեանցն համ բերեցին : Լուսեղէն և երկնային անթառամ պսակացն արժանի եղեն : Աղօթիւք նոցա և բարեխօսութեամբ մեզ ողորմեսցի : Ամենա- կալ Տէր Աստուած մեր կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Through the holy ascetics let us entreat the Lord, who vanquished the evil ones [and] endured tribulations; [who] were made worthy of luminous and heavenly, unfading crowns. By their prayers and intercession may He have mercy upon us. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Սուրբ ես Տէր, և ՚ի սուրբս հանգուցեալ և մեք սուրբ վկայիւքս աղաչեմք զքեզ. բա-

Holy art thou, Lord, and resting among the saints, and we beseech thee through these holy witnesses: [O thou that art] m-

PRINTER

518

518

TEXT

րեխսսութեամբ սուրբ Աստուածածնին՝ և աղաչանօք ամենայն սրբոց քոց՝ մի մերժեր զմեզ յողորմութենէ քումմէ . այլ կեցո զմեզ աղօթիւք սոցին . զի դու ես բազումողորմ Աստուած . և քեզ վայել է փառք իշխա- նութիւն և պատիւ, այժմ և միշտ և յաւի":

[Through the] intercession of the Holy Mother of God and the supplications of all your saints, do not cast us away from your mercy, but save us through their prayers; for you are a multi-merciful God, and to you is fitting glory, dominion, and honor, now and always and unto [ages of ages. Amen].

RUBRIC

Յիշեա Տէր զպաշտօն": Բարերար և բա- զումողորմ": Գե՛ս յէջ, 288—289: ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Remember, Lord, [your] minister[s]... Beneficent and abundant in mercy... See page 288–289. PSALM

TEXT

ԿԲ. Աստուած Աստուած իմ, ես առ քեզ առաւօտ առնեմ. ծարաւեաց առ քեզ Հոգի իմ. քանի՞ պատիկ ևս և մարմին իմ . Որպէս երկիր անապատ և անջուր, ուր ոչ գոյ 'ի նմա ճանապարհ : Այսպէս 'ի սուրբս երևեցայց քեզ, տեսա- նել ինձ զզօրութիւն քո և զփառս քո : Վ ասն զի լաւ է ինձ ողորմութիւն քո քան զկեանս իմ. և շրթունք իմ գովեսցեն զքեզ : Այսպէս օրհնեցից զքեզ 'ի կեանս իմ, և յանուն քո Համբարձից զձեռս իմ : Որպէս 'ի ճարպոյ պարարտութենէ լցցի անձն իմ. շրթամբք ցնծութեան օրհնեսցէ զքեզ բերան իմ:

[Psalm] 62. O God, my God, I watch early for you; my soul has thirsted for you; how many times more [so] also my flesh! Like a desert and waterless

land, where there is no way in it. Thus have I appeared to you in the sanctuary, that I might see your power and your glory. Because your mercy is better to me than my life, and my lips shall praise you. Thus will I bless you in my life, and in your name I will lift up my hands. As with the fatness of marrow may my soul be filled; with lips of rejoicing my mouth shall bless you.

zham-368.png

PRINTER

519

519

TEXT

Օ ի թէ յիշէի զքեզ յանկողնի իմում՝ , ընդ առաւօտս կանխեալ խօսէի ընդ քեզ : Օ ի եղեր իմ՝ օգնական , 'ի հովանի թևոց քոց ցնծացայց : Եկն զկնի քո անձն իմ՝, և զիս ընկալաւ աջ քո . և նոքա 'ի նանիր խնդրեցին զանձն իմ՝: Մտցեն 'ի ներքոյ անդնդոց երկրի . մատ նեսցին 'ի ձեռս սրոյ, և բաժինք աղուէսուց եղիցին : Թագաւոր յուսացաւ 'ի Տէր . գովեսցին ամենեքեան՝ ոյք երդնուն նովաւ . խցցին բերանք այնոցիկ՝ ոյք խօսէին զանիրաւու- թիւն : Լուր Աստուած աղօթից իմոց յաղաչել ինձ առ քեզ . յերկիւղէ թշնամւոյն փրկեա զանձն իմ՝ : Ծածկեսցես զիս 'ի ժողովոց չարաց . 'ի բազմութենէ՝ ոյք գործեն զանօրէնութիւն : Ոյք սրեցին որպէս սուսեր զլեզուս իւր- եանց . լարեցին զաղեղունս իւրեանց յիրս դառնութեան : Ձգել 'ի գաղտնիս այնոցիկ՝ ոյք ուղիղ են սրտիւք . յանկարծակի ձգեսցեն 'ի նոսա , և մի երկիցեն : Ոյք զօրացուցին յանձինս իւրեանց զբանս չարութեան . խորհեցան թագուցանել ինձ որոգայթ . և ասացին ոչ տեսանէ զայս Տէր:

For if I remembered you upon my bed, early in the morning I would speak with you. For you became my helper; in the shadow of your wings I will rejoice. My soul followed hard after you, and your right hand upheld me; and they sought my soul in vain. They shall enter into the depths of the earth; they shall be delivered into the hands of the sword, and shall be portions for foxes. The king hoped in the Lord; all who swear by him shall be praised; the mouths of those

who spoke iniquity shall be stopped. Hear my prayer, O God, as I plead before you; deliver my soul from the fear of the enemy. You shall hide me from the assembly of the wicked, from the multitude of those who work iniquity. Who have sharpened their tongues like a sword; they have bent their bows for bitter matters, To shoot in secret at those who are upright in heart; suddenly they shall shoot at them, and not fear. Who have strengthened within themselves words of wickedness; they have plotted to hide a snare for me, and said, "The Lord does not see this."

zham-369.png

PRINTER

520

520

TEXT

Քննեցին զանօրէնութիւն, պատրաստե- ցան ՚ի քննել զքննութիւն : Մատիցէ այր ՚ի խորութիւն սրտի իւրոյ, և բարձր եղիցի Աստուած : Նետք տղայոց եղեն վէրք նոցա . տկարա- ցան ՚ի նոսա լեզուք նոցա, և խռովեցան ամենեքեան՝ ոյք հայէին ընդ նոսա : Երկեաւ ամենայն մարդ ՚ի պատմել զգոր- ծըս Աստուծոյ . և զարարածս նորա ՚ի միտ առին : Ուրախ եղիցի արդար ՚ի Տէր, և յուսաս- ցի ՚ի նա . նովաւ գովեսցին ամենեքեան ոյք ուղիղ են սրտիւք : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

They searched out iniquity; they made ready in searching a search. Man shall draw near to the depth of his heart, and God shall be exalted. The arrows of children became their wounds; their tongues were weakened within them, and all who looked upon them were troubled. Every man feared to recount the works of God, and they perceived His creations. The righteous shall be glad in the Lord, and shall hope in Him; by Him all who are upright in heart shall be praised. Glory [be] to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ

CANTICLE

TEXT

Լոյս արա՛րիչ լուսո՛յ ա՛ռաջի՛ն լոյս . բնա՛կեա՛բբլդ ՝ի՛ լո՛յս յանմատո՛յց Հա՛յր երկնաւո՛ր . ՝ի՛ դասո՛ւց լո՛ւսեղի՛նա՛ցն օ՛րհնեա՛լ . ՝ի՛ ծագե՛լ լուսո՛յ առաւօ տո՛ւս . ծագե՛ա ՝ի՛ հո՛գի՛ս մե՛ր ը՛զլո՛յս քո՛ ի՛մա՛նալի՛ : Լոյս ՝ի՛ լուսո՛յ ծա՛գումն ա՛րե՛գա՛կն արդա՛ր . ա՛նճա՛բբռ ծը՛նո՛ւնդ Հօ՛ր Որ-

Light, Creator of light, primal Light, [Thou who] dwellest in unapproachable light, Heavenly Father, praised by the ranks of the luminous ones: at the dawning of the morning light, shine forth Thy noetic light in our souls. Light from Light, Dawning, righteous Sun, ineffable Offspring of the Father, Son...

zham-370.png

PRINTER

— 321 —

TEXT

դի՛. յառա՛ջ քան զարև անո՛ւն քո՛ գո՛վ եա՛լ ընդ Հօ՛ր. ՝ի ծա՛գե՛լ լուսո՛յ առա ւօտո՛ւս. ծագե՛ա ՝ի հո՛գիս մե՛ր ը՛զլո՛յս քո՛ ի՛մա՛նալի՛:

[Clerks]: Before the sun, Your name is praised with the Father; at the dawning of the light of this morning, dawn upon our souls Your intelligible light.

TEXT

Լո՛յս ՝ի՛ Հօրէ՛ բը՛ղխումն՝ ա՛ղբի՛ւր բա՛ րութեա՛ն. Հո՛գի՛ բբդ սո՛ւրբ Ա՛ստու֊ ծոյ. մա՛նկո՛ւնք Եկե՛ղեցւոյ ընդ հրեշտա՛կս ը՛զքե՛՛զ բա՛րե՛բա՛նե՛ն. ՝ի ծա՛գե՛՛լ լու սո՛յ առաւօտո՛ւս, ծագե՛ա ՝ի հո՛գիս մե՛ր ը՛զլո՛յս քո՛ ի՛մա՛նալի՛:

Light proceeding from the Father, source of goodness, Holy Spirit of God; the children of the Church, along with the angels, praise You. At the dawning of the morning light, cause Your intelligible light to dawn in our souls.

TEXT

Լո՛յս ե՛րեա՛կ և՛ մի՛ անբա՛ժա՛նելի՛ սո՛ւրբ Ե՛րի՛րո՛րդութի՛ւն. զքե՛զ ընդ երկնայնո՛ցն ե՛րկրածինքըս մի՛շտ փա՛ռա՛ ւորե՛մք. ՚ի ծա՛գե՛՛լ լուսո՛յ առաւօտո՛ւս. ծագեա՛ ՚ի հո՛գիս մե՛ր ը՛զլոյս քո՛ ի՛մա՛ նալի՛:

[O] threefold Light and one indivisible Holy Trinity, together with the heavenly [hosts] we earthborn ever glorify Thee. At the dawning of the light of this morning, dawn upon our souls Thy intelligible light.

RUBRIC

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

RUBRIC: *Yordorak* [exhortatory hymn]

TEXT

Ա՛նեղա՛նելի՛դ Ա՛ստուա՛ծ Հա՛յր ամե՛ նակա՛լ. ը՛նկա՛լ զա՛ղաչա՛նըս մե՛ր քո՛ց պա՛շտօ՛նէի՛ց:

O unoriginate God, Father Almighty, receive the supplications of us, Your servants.

TEXT

՚Ի Հօրէ՛ ծագո՛ւմն անճա՛ռ ա՛րեգա՛կն արդա՛ր. ծա՛գեա՛ ՚ի՛ յանձի՛նըս մե՛ր զլո՛յսդ ո՛ղո՛րմո՛ւթեա՛ն:

Ineffable dawn from the Father, righteous sun: shine forth into our souls the light of your mercy.

zham-371.png

PRINTER

322

[p. 322]

TEXT

'Ի Հօրէ բըղխեա՛լ Հոգի՛ աղբիւր բարութեա՛ն . լո՞ւսով քո՛վ լըցո ըզ մե՛զ յայսմ առաւօտո՛ւս : Երե՞ք անձի՛նք և մի բնութի՛ւն . մի Աստուածութի՛ւն . զքե՞զ խոստովանի՛մք յաւէ՛տ սո՞ւրբ Ե՛րրորդութի՛ւն :

O Spirit proceeding from the Father, source of goodness, fill us with Your light this morning. Three persons and one nature, one Godhead, we confess You forever, O Holy Trinity.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

Լուսովդ քո Քրիստոս ամենեքեան լու- սաւորեցաք . և 'ի սուրբ խաչ քո փրկիչ Հա- ւատացեալքս ապաւինեցաք: Լո՛ւր մեզ Աստ- ուած փրկիչ մեր . տո՛ւր մեզ զխաղաղու- թիւն քո . և արա առ մեզ զողորմութիւն քոյ մարդասէր Տէր :

By your light, O Christ, we all have been enlightened, and in your holy cross, O Savior, we who believe have taken refuge. Hear us, O God our Savior; give us your peace, and show your mercy upon us, O Lord, lover of mankind.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [k■aroz, litany/bidding prayer]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Փառաւորեսցուք զամենակալն Աստուած՝ որ ծագեաց զլոյս առաւօտու յարարածս իւր . ծագեսցէ և այժմ զառատ ողորմու- թիւն իւր 'ի վերայ փառաբանչաց անուան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. Let us glorify Almighty God, who caused the light of morning to shine upon His creatures; may He also now cause His abundant mercy to shine upon those who glorify His name. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

zham-372.png

PRINTER

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

[RUBRIC: Prayer]

TEXT

Ջ առաւօտու աղօթս և զբանաւոր պաշ- տօնս՝ ընկա՛լ ամենակալ ամենամեծդ Աստուա՛ծ 'ի քո անապական և յերկնային խորանսդ : Ծագեա՛ առ մեզ զարդարութեան և զի- մաստութեան զլոյս քո . արա՛ զմեզ որդիս լուսոյ և որդիս տունջեան : Որպէս զի 'ի գալ աւուրս երկիւղածութեամբ վարեսցուք զկեանս մեր . և առանց գայթակղութեան կատարեսցուք : Ջ ի դու ես օգնական և փըր- կիչ մեր . և քեզ վայել է փառք՝ իշխանու- թիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Receive, Almighty and All-Great God, the morning prayers and the rational worship into your incorruptible and heavenly tabernacles. Shine upon us your light of righteousness and of wisdom; make us children of light and children of the day, so that in the coming day we may conduct our lives in piety and accomplish [them] without stumbling. For you are our helper and savior, and to you is fitting glory, dominion, and honor, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Psalm

TEXT

իբ . Տէր հովուեսցէ զիս . և ինձ ինչ ո՛չ պա- կասեսցի : 'Ի վայրի դալարուոջ անդ բնակեցոյց զիս . և առ ջուրս հանգստեան սնոյց զիս : Դարձոյց զանձն իմ առիս . և առաջնոր- դեաց ինձ 'ի ճանապարհս արդարութեան վասն անուան իւրոյ : Թէպէտ և գնացից ես 'ի մէջ ստուերաց մահու , ո՛չ երկեայց 'ի չարէ , զի դու Տէր ընդիս ես :

[Psalm] 22 (23). The Lord shall shepherd me, and nothing shall be lacking unto me. In a green pasture, there He made me dwell, and beside waters of rest He nourished me. He converted my soul [unto Himself], and guided me along paths of righteousness for His name’s sake. Even though I should walk in the midst of the shadows of death, I shall fear no evil, for You, Lord, are with me.

zham-373.png

PRINTER

524

524

TEXT

Ցուպ քո և գաւազան՝ նոքա մխիթարես- ցեն զիս : Պատրաստ արարեր առաջի իմ՝ զսեղան՝ ակն յանդիման նեղչաց իմոց : Օծեր իւղով զգլուխ իմ . բաժակ քո որ- պէս անապակ արբեցոյց զիս : Ողորմութիւն քո Տէր զհետ իմ՝ եկեսցէ՝ զամենայն աւուրս կենաց իմոց . բնակել ինձ 'ի տան Տեառն ընդ երկայն աւուրս : Ցոյց ինձ ճանապարհ՝ յոր և գնացից . զի առ քեզ Տէր համբարձի զանձն իմ : Փրկեա զիս 'ի թշնամեաց իմոց Տէր , զի զքեզ ապաւէն ինձ արարի : Ուսո ինձ առնել զկամս քո , զի դու ես Աստուած իմ : Հոգի քո բարի առաջնորդեսցէ ինձ 'ի յերկիր ուղիղ : Վ ասն անուան քոյ Տէր՝ կեցուսցես զիս , արդարութեամբ քով հանցես 'ի նեղութենէ զանձն իմ : Ողորմութեամբ քով սատակեա զթշնամիս իմ . և կորո զամենայն նեղիչս անձին իմոյ , զի ես ծառայ քո եմ : Աստուած մեր ապաւէն և զօրութիւն . օգ- նական 'ի վերայ նեղութեանց , որք գտին ըզ- մեզ յոյժ : Վ ասն այսորիկ ոչ երկիցուք մեք 'ի խոռ-

Thy rod and thy staff, they shall comfort me. Thou hast prepared a table before me, in the presence of my oppressors. Thou hast anointed my head with oil; thy cup inebriated me like pure [wine]. Thy mercy, O Lord, shall follow me all the days of my life, that I may dwell in the house of the Lord for length of days. Show me the way wherein I should walk, for unto thee, O Lord, have I lifted up my soul. Deliver me from mine enemies, O Lord, for I have made thee my

refuge. Teach me to do thy will, for thou art my God. Thy good Spirit shall lead me into an upright land. For thy name’s sake, O Lord, thou shalt quicken me; in thy righteousness thou shalt bring my soul out of distress. In thy mercy destroy mine enemies, and perish all them that afflict my soul, for I am thy servant. God is our refuge and strength, a help in the tribulations that have found us exceedingly. Therefore we shall not fear in the trouble—

zham-374.png

PRINTER

525

525

TEXT

վիլ երկրի . ՝ի փոփոխիլ լերանց ՝ի սիրտս ծո. վու : Գոչեցին և խռովեցան ջուրք նոցա . խռո. վեցան լերինք ՝ի զօրութենէ նորա : Գնացք գետոց ուրախ առնեն զքաղաքն Աստուծոյ . և սուրբ արար զյարկս իւր բարձրեալն : Աստուած ՝ի մէջ նոցա, և նոքա մի սասա. նեսցին . օգնեսցէ նոցա Աստուած ՝ի վաղոր. դենէ մինչև ՝ի վաղորդեան : Խռովեցան Հեթանոսք , և խոնարՀեցան թագաւորութիւնք . ետ զձայն իւր բարձ. րեալն՝ և խռովեցաւ երկիր : Տէր զօրութեանց ընդ մեզ . ընդունելի է մեր Աստուած Յակովբայ : Եկա՛յք և տեսէք զգործս Աստուծոյ, որ արար զնշանս և զարուեստս ՝ի վերայ երկրի: ԵՀար զպատերազմ ՝ի ծագաց մինչև ՝ի ծագս երկրի . զաղեղունս փշրեաց, զզէնս խորտակեաց, և զասպարս այրեաց Հրով : Կանխեցէք և ծաներո՛ւք, զի ես եմ Աստ. ուած . բարձր եղէց ՝ի Հեթանոսս, և բարձ. րացայց ՝ի վերայ երկրի : Տէր զօրութեանց ընդ մեզ . ընդունելի է մեր Աստուած Յակովբայ : Աստուա՛ծ յօգնել ինձ նայեա՛ց . և Տէր յընկերել ինձ փութա՛ :

[...though the] earth be shaken, though the mountains be removed into the heart of the sea. Their waters roared and were troubled; the mountains trembled at His power. The streams of the rivers make glad the city of God, and the Most

High hath sanctified His tabernacle. God is in their midst, and they shall not be shaken; God shall help them from dawn unto the morning. The nations were troubled, and kingdoms bowed down; the Most High uttered His voice, and the earth was shaken. The Lord of hosts is with us; the God of Jacob is our protector. Come and behold the works of God, who hath wrought signs and wonders upon the earth. He putteth an end to wars from the ends unto the ends of the earth; He hath shattered the bows, crushed the weapons, and burned the shields with fire. Be still and know that I am God; I will be exalted among the nations, and I will be exalted upon the earth. The Lord of hosts is with us; the God of Jacob is our protector. O God, look to my help, and, Lord, hasten to assist me.

zham-375.png

PRINTER

526

[Page] 526

TEXT

Ամաչեսցեն և յամօթ լիցին, ոյք խընդ- րէին զանձն իմ. դարձցին յետս և ամաչես- ցեն, ոյք խորհէին ինձ չար : Դարձցին առ ժամայն ամաչեցեալք, ոյք ասէին ինձ վաշ վաշ : Ցնծասցեն և ուրախ լիցին ՚ի քեզ ամենե- քեան, ոյք խնդրեն զքեզ Տէր : Ասասցեն յամենայն ժամ, մեծ է Աստ- ուած . և ոյք սիրեն զփրկութիւնս քո : Ես աղքատ և տնանկ եմ, Աստուա՛ծ օգ- նեա՛ ինձ . օգնական և փրկիչ իմ ես . և դու Տէր իմ՝ մի յամենար : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո, կեցո՛ զորդի աղախնոյ քո. և արա՛ առիս նշան բարութեան: Տեսցեն ատելիք իմ և ամաչեսցեն . զի դու Տէր օգնեցեր ինձ, և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Let them be confounded and put to shame, who seek after my soul; let them be turned back and brought to confusion, who devise evil against me. Let them forthwith be turned back confounded, who say unto me: "Aha, aha!" Let all those who seek thee, O Lord, exult and be glad in thee. Let them say

continually: "God is great," [even] they who love thy salvation. I am poor and needy; O God, help me! Thou art my helper and my deliverer; and thou, O my Lord, do not tarry! Give strength unto thy servant; save the son of thine handmaid, and show a sign of goodness upon me. Let my haters see [it] and be ashamed; for thou, Lord, hast helped me and comforted me. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ

RUBRIC: CANTICLE

TEXT

Ճանապարհ. բարի. և ճըշըմար- տութիւն. և կեանք Քրիս- տոս . առաջնորդեա հոգւոց մե- րոց . յերկրէ ելանել յերկինս : Դու մարմնաւորն կենդանութեանց

Way, Good, and Truth, and Life, Christ: guide our souls to ascend from earth unto the heavens. You [who are the] incarnate [source] of life,

zham-376.png

PRINTER

527

527

TEXT

մըտի՛ ՞ ց ՅԻ՛ՍՈ՞ՒՍ . մո՛ւծ և՞ ըզ մե՛զ առ Հա՛յր քո՝ և՛ Հո՞գի՛ . ե՛րգե՛լ մի՛շտ ը՛զփա՞ռս :

I shall enter, O Jesus; bring us also unto your Father and [the] Spirit, to sing praise evermore.

RUBRIC

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Yordorak [Exhortative Hymn]

TEXT

Ճա՛նապա՛րհ բարի՛ ՔՐԻ՛ՍՏՈՍ և՛ ճը՛շը մա՛րտո՛ւթի՛ ւն . ա՛ռաջնո՛րդ Հոգւո՛ց մե՛ րո՛ ց յե՛րկրէ՛ ՝ի՛ յե՛ րկի՛ նս : Դուռը՛ն կենա՛ ց մըտի՛ց ՅԻ՛ ՍՈՒՍ . Ա՛ստուած ճը՛շմա՛րի՛տ . մո՛յծ և զմե՛զ առ Հա՛յրը՛դ քո՛ . Հո՛գւո՛վը՛դ սըրբո՛ վ:

Good Way and Truth, Christ; guide of our souls from earth to heaven: Door of the entry of life, Jesus, true God; lead us also to your Father, through your Holy Spirit.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*ma■t■ank■*]

TEXT

Տէր ուղղեա զգնացս մեր ՝ի ճանապարհս խաղաղութեան . Տէր ուղղեա և առաջնոր- դեա Հոգւոց մերոց և ամենայն Հաւատացելոց՝ գնալ յարդարութեան ճանապարհն և ՝ի կեանսն յաւիտենից :

Lord, direct our steps into the paths of peace. Lord, direct and guide our souls and [the souls of] all the faithful to walk in the path of righteousness and into life everlasting.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: LITANY

TEXT

Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած՝ զի յաջողեալ ուղղեսցէ զճանապարհս ծառայից իւրոց ՝ի բարի և ՝ի խաղաղութիւն : Ամենա- կալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

Let us beseech Almighty God, that He may prosper and direct the ways of His servants in goodness and in peace. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

zham-377.png

PRINTER

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Առաջնորդ կենաց և պարգևիչ խաղաղու- թեան ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր . առաջնոր- դեա՛ մեզ գնալ ՚ի ճանապարհս արդարու- թեան . և խաղաղութեամբ ժամանել ՚ի նա- ւահանգիստն կենաց և փրկութեան՝ շնորհօք ողորմութեան քոյ. զի դու ես օգնական և փըր- կիչ մեր . և քեզ վայել է փառք՝ իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի՛ւ:

Leader of life and bestower of peace, CHRIST our God, lead us to walk in the paths of righteousness, and to arrive in peace at the haven of life and salvation by the grace of your mercy. For you are our helper and savior, and to you is befitting glory, dominion, and honor, now and always, and unto the ages of ages. [Amen].

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ՊԱՀՈՑ ՅՈՐՍ ՏՕՆ ՈՉ ԼԻՆԻ

RUBRIC: PRAYERS FOR FAST DAYS ON WHICH THERE IS NO FEAST

TEXT

Օրհնեա՛լ ես Տէր Աստուած փրկիչ մեր՝ որ յամենայն ժամ ընդ մեզ ես . և ո՛չ երբէք թողուս ՚ի ձեռանէ քումմէ զայնոսիկ որք հա- ւատով և ճշմարտութեամբ կարդան առ քեզ : Աղաչեմք և խնդրեմք ՚ի քէն Տէր՝ ճանա- պարհորդակից լեր ծառայից քոց քոյին վերա- կացութեամբդ՝ պահելով ՚ի խաղաղութեան . և առաջնորդեա՛ մեզ միւսանգամ խաղաղու- թեամբ և խնդութեամբ հասանիլ յիւրաքան- չիւր բնակութիւնս ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԻՍՈՒՍ ՚ի Տէր մեր : Որում վայել է փառք իշխանու-

թիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Blessed are you, Lord God, our Savior, who are with us at all times, and never abandon from your hand those who call upon you in faith and truth. We beseech and entreat of you, Lord: be a fellow-traveler to your servants through your oversight, keeping [us] in peace; and guide us once again to arrive in peace and joy at each of our dwellings, in Christ Jesus, our Lord. To whom is fitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-378.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ԵՐՐՈՐԴ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ՚Ի ԴԷՄՍ ԻՋՄԱՆ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԵՒ ՚Ի ԴԷՄՍ ՆԱԽԱՄՕՐՆ ՃԱՇԱԿՄԱՆ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

RUBRIC: Order of common prayers of the Third Hour, which is performed in [commemoration of] the descent of the Holy Spirit, and in [commemoration of] the tasting [of the fruit] by the first mother, and of the liberation through Christ.

TEXT

Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես" : Օրհնեալ ՀՈԳԻԴ սուրբ Աստուած ճշմարիտ . Ամէն :

Blessed is our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven... Blessed is the Holy Spirit, true God. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Psalm

TEXT

Ծ . ՈՂՈՐՄԵԱ՛ ինձ Աստուած ըստ մեծի ողոր- մութեան քում՝. ըստ բազում՝ գթութեան քում՝ քաւեա զանօրէնութիւնս իմ : Առաւել լուա զիս յանօրէնութենէ իմմէ . և ՚ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս : Զ անօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ, և մեղք իմ

առաջի իմ են յամենայն ժամ :

[Psalm] 50. Have mercy on me, O God, according to your great mercy; according to the abundance of your compassion, blot out my iniquity. Wash me thoroughly from my iniquity, and cleanse me from my sins. For I myself know my iniquities, and my sins are before me at all times.

zham-379.png

PRINTER

550

[550]

TEXT

Քեզ միայն մեղայ Տէր, և չար առաջի քո արարի : Որպէս արդար եղիցիս ՚ի բանս քո, և յաղ թեսցես ՚ի դատել քում՝ : Անօրէնութեամբ յղացաւ, և ՚ի մեղս ծնաւ զիս մայր իմ՝ : Դու Տէր զճշմարտութիւն սիրեցեր, զան յայտս և զծածկեալս՝ իմաստութեամբ քով յայտնեցեր ինձ : Ցօղեա յիս մշտկաւ և սուրբ եղէց, լուա և քան զձիւն սպիտակ եղէց : Լսելի արա ինձ զցնծութիւն և զուրա խութիւն, և ցնծասցեն ոսկերք իմ՝ տառա պեալք : Դարձո զերեսս քո ՚ի մեղաց իմոց . և զա մենայն անօրէնութիւնս իմ՝ քաւեա յինէն : Սիրտ սուրբ Հաստատեա յիս Աստուած, և Հոգի ուղիղ նորոգեա ՚ի փորի իմում՝ : Մի ընկենուր զիս Տէր յերեսաց քոց . և զՀոգի քո սուրբ մի Հաներ յինէն : Տուր ինձ ցնծութիւն փրկութեան քոյ, և Հոգւով պետութեան քոյ Հաստատեա զիս : Ուսուցից անօրինաց զճանապարՀս քո, և ամբարիշտք առ քեզ դարձցին : Փրկեա զիս յարենէ Աստուած, Աստուած փրկութեան իմոյ . ցնծասցէ լեզու իմ՝ յար դարութեան քում՝ :

Against You only have I sinned, [O] Lord, and done evil before You, so that You may be justified in Your words and prevail when You judge. For in iniquity [was I] conceived, and in sins did my mother give birth to me. You, [O] Lord, loved truth; the obscure and hidden things You revealed to me by

Your wisdom. Sprinkle me with hyssop and I shall be clean; wash [me], and I shall be whiter than snow. Make me to hear exultation and gladness, and my afflicted bones shall rejoice. Turn Your face away from my sins, and expiate all my iniquities from me. Create a clean heart in me, O God, and renew an upright spirit within my innermost parts. Cast me not away, [O] Lord, from Your presence, and take not Your Holy Spirit from me. Restore to me the exultation of Your salvation, and uphold me with a guiding spirit. I will teach Your ways to the lawless, and the impious shall return to You. Deliver me from blood[guilt], O God, God of my salvation, [and] my tongue shall exult in Your righteousness.

zham-380.png

PRINTER

551

551

TEXT

Տէր՝ եթէ զշրթունս իմ՝ բանաս, բերան իմ՝ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո : Թէ կամեցեալ էիր պատարագս մատուցա- նէաք • բայց դու ընդ ողջակէզս իսկ ո՛չ հա- ճեցար : Պատարագ Աստուծոյ՝ Հոգի խոնարհ • ըզ- սիրտ սուրբ և զհոգի խոնարհ՝ Աստուած ո՛չ արհամարհէ : Բարի արա Տէր կամօք քովք Սիովնի, և շինեսցին պարիսպքն Երուսաղէմի : Յայնժամ՝ հաճեսցիս ընդ պատարագս ար- դարութեան . յորժամ՝ ուխտից պատարագս Հանցեն 'ի սեղան քո զուարակս : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Lord, if you open my lips, my mouth shall sing your praise. Had you desired sacrifice, we would have offered [it]; but you were not pleased even with whole-burnt offerings. A sacrifice to God is a humble spirit; a pure heart and a humble spirit God does not despise. Do good, Lord, by your good pleasure unto Zion, and let the walls of Jerusalem be built. Then shall you be pleased with the sacrifices of righteousness, when they shall offer sacrifices of vows, [even] bullocks, upon your altar. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԵՐՐՈՐԴԻ ԺԱՄՈՒ ԱՒՈՒՐՆ Զկնի Ողորմեա Սաղմոսին :

[RUBRIC: Canticle of the Third Hour of the Day, after the *O■ormea* [Have mercy on me, O God] Psalm (Psalm 50/51):]

TEXT

Օրհնեսք ըզքեզ Հայր ա՝նըսկիզբն էի՛ց էա՛կ 'ի յանգոյի՛ց • բարձեր ձեռօք նիւթ 'ի՛ հողո՛յ և ստե՛ղծե՛ր մարդ 'ի պատկեր քո՛ • գըլո՛ւխն ոտի՛ց խոնա՛րհե՛ցա՛ւ զի զպա՛տուի՛րան քո մոռացա՛ւ • դարձեալ ա-

We bless you, Father without beginning, Creator of beings from non-existence; you took up matter from the dust with [your] hands and created man in your image. The head was brought low unto the feet, for he forgot your commandment; again...

zham-381.png

PRINTER

352

[352]

TEXT

սեմք ստանառակին թէ Հա՛յր մեղայ քե՛զ 'ի՛ յերկի՛նս : Ե՞րկնաւորա՛ցն անքըննելի՛ եղե՛ր մա՛րդ կան տեսանելի՛ . զգեցար պատկեր Հողե՝ ղի՛նի՝ պատկերը՛դ Հօր անփոխելի՛ . ե՛լեր յերրո՞րդ ժամ 'ի՛ խա՛չին վասն Ադա՛մա՛յ նախաստեղծի՛ն . ընդ աւազակի՛ն քո՛ւմ խա՛չակցի՛ն արժանացո ըզմե՛զ դրախտի՛ն : Թա՛գաւո՛ր թագաւո՛րաց առատա՛ բուղխ Հոգի շնորՀա՛ց . ժողովելոցն 'ի վե՛ր նատա՛նն առաքե՛լոցն երկո՛տասա՛ն . 'ի՛ Հրոյ լեզո՞ւս երևե՛ցա՛ր յոգիս նո՛ցա վերա նըստա՛ր . լուր յանուն քո ժողովելո՛ցս էջ և՛ առ մեզ յերրո՛րդ ժամո՛ւս :

[We] say with the Prodigal: "Father, I have sinned against You [and] against heaven." Incomprehensible to the heavenly [hosts], You became visible to

humankind; You clothed Yourself in the form of the earthly [man], O immutable image of the Father. You ascended the Cross at the third hour for the sake of Adam, the first-created; together with the thief crucified beside You, make us worthy of Paradise. King of kings, bountifully flowing Spirit of graces: to the twelve apostles gathered in the upper room, You appeared in tongues of fire [and] rested upon their souls. Hear us who are gathered in Your name; descend also upon us at this third hour.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

Ma■t■ank■ [Supplication]

TEXT

Յամենայն ժամու աղաչանք իմ այս են , 'ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս Տէր . և յօտա- րէն պահեա զծառայս քո մարդասէր Տէր :

At all times my supplications are these: cleanse me from my sins, O Lord, and preserve Your servant from the stranger, O Lord, Lover of mankind.

RUBRIC

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա :

RUBRIC: Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy.

TEXT

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-382.png

PRINTER

355

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ 'Ի ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆՒՈՑ ԱՍԱՑԵԱԼ :

A LITANY FOR GREAT LENT, COMPOSED BY JOHN MANDAKUNI:

TEXT

Միաբան ամենեքեան գոհացարուք ըզ- մարդասիրէն Աստուծոյ և զփրկչէն մերմէ ՅԻ- ՍՈՒՍԷ ՔՐԻՍՏՈՍԷ: Որ ազատեաց զազգս մարդ- կան 'ի դատապարտութենէ անիծիցն . և եբարձ զմեղս աշխարհի 'ի ժամուս յայսմիկ՝ խաչիւն իւրով . և շնորհեաց առատապէս ըզ- պարգևս Հոգւոյն սրբոյ երանելի առաքելո- ցըն : Խնդրեսցուք հաւատով զի զմեզ զա- մենեսեան՝ արասցէ հաղորդս մեծամեծաց և Աստուածային բարեացն այնոցիկ, աղօթիւք և բարեխօսութեամբ ամենայն սրբոց . որք աստ և ընդ ամենայն տիեզերս : Որպէս զի անարատ վարուք, և ճշմարիտ առաքինու- թեամբ կացեալք ըստ կամաց նորա յայսմ՝ աշխարհիս , զմասն և զվիճակ ժառանգու- թեան ընկալցուք ընդ ամենայն սուրբս նորա՝ զբնակութիւն յաւիտենական և երկնային խո- րանացն : Օ որ խոստացաւ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Տէր մեր կեցո և ողորմեա : Օ ժամս և զառաջակայ օրս խաղաղու- թեամբ անցուցանել հաւատով 'ի Տեառնէ խնդրեսցուք: Օ հրեշտակ խաղաղութեան :

Let us all together give thanks unto God the Lover of mankind and unto our Savior, Jesus Christ; Who freed the race of mankind from the condemnation of the curse, and took away the sins of the world at this hour by His cross, and abundantly granted the gifts of the Holy Spirit unto the blessed Apostles. Let us ask in faith that He make us all partakers of those great and divine blessings, through the prayers and intercessions of all the saints, who [are] here and throughout the entire universe; so that, having conducted ourselves in this world with spotless life and true virtue according to His will, we may receive a portion and lot of the inheritance alongside all His saints—the habitation of the eternal and heavenly tabernacles; which the true God, Jesus Christ, promised

unto His beloved ones. Our Lord, save [us] and have mercy. Let us ask in faith from the Lord to pass this hour and the forthcoming day in peace. The Angel of Peace.

zham-383.png

PRINTER

554

[p. 554]

RUBRIC

() քաւութիւն և" : () սրբոյ խաչին մեծ և" : Եւ ևս միաբան" : () անձինս մեր" : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր" :

[For the] expiation [and remission of our sins]... [By the] great and [wondrous power] of the Holy Cross... Again in unity [let us pray to the Lord]... [Let us commit] ourselves [to the Lord]... Have mercy on us, Lord our God, [according to your great mercy]...

TEXT

ԱՂՕԹՔ Որ ՚ի Քրովբէական և յանպատում հան- գուցեալ ես յաթոռ՝ և այցելու ես միշտ արա- րածոց քոց : Որ և ՚ի ժամուս յայսմիկ հեղեր յերանելի առաքեալսն զշնորհս Հոգւոյդ սըր- բոյ : Դու Տէր յառաջիկայ ժամուս և յաւէտ մինչև ՚ի կենցաղոյս աւարտումն՝ տպաւո- րեալ միացո զմեզ ընդ ամենայն բարեգործու- թեան յորդորմունս . և խոստացելոց բա- րեացդ հաղորդս լինիլ զմեզ արժանի արա Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Որ ես օրհ- նեալ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Որ էիր յառաջ քան զյաւիտեանս Բանդ Աստուած էակից Հօր, և արարչակից սուրբ Հոգւոյդ : Որ և զնախաստեղծին պատուի- րանազանցութիւն պտղոյն ճաշակման՝ նշանաւ ամենայաղթ խաչիւ քոյ ՚ի ժամուս յայսմիկ ենթադրեալ՝ ՚ի կենդանութիւն փոխեցեր . և զանօրէնութիւնս մեր ՚ի նմա բևեռեալ՝ կեանք անապական, և նորոգումն կենաց յու- սացելոց

՚ի քեզ խոստացար : Որոց մասնա-

PRAYER [O Thou] who restest upon the Cherubic and ineffable throne, and art ever the overseer of Thy creatures; who also at this hour didst pour out the grace of Thy Holy Spirit upon the blessed apostles: do Thou, O Lord, at this present hour and continually until the end of this life, imprint [upon us] and unite us with all exhortations unto good works; and make us worthy to be partakers of Thy promised good things, O our Lord and Savior, JESUS CHRIST; who art blessed with the Father and with Thy Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen. Peace unto all. [O] Word, God, who wast before the ages, consubstantial with the Father and co-creator with Thy Holy Spirit; who also at this hour, by the sign of Thine all-conquering Cross, having taken upon [Thyself] the transgression of the commandment of the first-created in the tasting of the fruit, didst transform [it] into life; and, having nailed our iniquities thereto, didst promise incorruptible life and the renewal of life unto those who hope in Thee: of which partak-

zham-384.png

PRINTER

555

[555]

TEXT

ւորիլ և զմեզ արժանի արա Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • որ ես օրհնեալ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ այժմ և միշտ և յաւիտեանս":

... and make us worthy, our Lord Jesus Christ, Who art blessed with the Father and with Thy Holy Spirit, now and always and unto the ages [of ages. Amen].

RUBRIC

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

RUBRIC: P S A L M

TEXT

Տէր Աստուած օրհնեալ՝ օրհնեալ է Տէր զօրհանապազ : Աստուած մեր Աստուած կենարար. և նա փրկեսցէ զմեզ : Տէր

Աստուած օրհնեալ . օրհնեալ Տէր զօրհանապազ,
առաջնորդեսցէ մեզ Աստ ուած փրկիչ մեր :

Blessed be the Lord God; blessed is the Lord day by day. Our God is a life-giving God, and He shall save us. Blessed be the Lord God; blessed be the Lord day by day; may God our Savior lead us.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

[THE] LITANY

TEXT

Խնդրեսցուք հաւատով ՚ի Տեառնէ վասն ճանապարհորդաց հարց և եղբարց մերոց, որք ընդ ծով և ընդ ցամաք գնասցեն . որպէս զի առաջնորդեսցէ նոցա, խաղաղութեամբ պա- Հեսցէ, և տարեալ հասուսցէ յիւրաքան- չիւր տեղիս Տէր Աստուած մեր : Վ ասն զի նա ինքն է առաջնորդ կենաց և յոյս փրկու- թեան. որ յաջողէ ծառայից խաղաղութեամբ Հասանիլ ՚ի նաւահանգիստն կենաց և փըր- կութեան : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա :

Let us ask in faith from the Lord for our traveling fathers and brothers, who journey by sea and by land; that the Lord our God may guide them, keep [them] in peace, and bring [them] safely to each of their destinations. For He Himself is the guide of life and the hope of salvation, who grants success to [His] servants to arrive in peace at the haven of life and salvation. Almighty Lord our God, save and have mercy.

zham-385.png

PRINTER

356

[Page] 356

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

Prayer

TEXT

Առաջնորդեա՛ մեզ Տէր Աստուած մեր, և ուսո՛ մեզ գնալ ՚ի ճանապարհս քո արդա- րութեամբ . պահեա՛ ՚ի խաղաղութեան զկեա- նըս մեր, և զգնացս ՚ի հաճոյս քո : Ժամա- նեցո՛ զհոգևոր և զմարմնաւոր ընթացս ծա- ռայից քոց անարատ ճանապարհաւդ յաւի- տենական ՚ի կեանսդ : Շնորհօք միածնի քոյ Տեառն մերոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ . որ եղև մեզ առաջնորդ կենաց և յոյս փրկու- թեան : Ընդ որում՝ օրհնեալ ես Հա՛յր ամե- նակալ հանդերձ կենդանարար և ազատիչ սուրբ Հոգւովդ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Guide us, O Lord our God, and teach us to walk in Your ways with righteousness; preserve our life in peace, and our conduct according to Your pleasure. Direct the spiritual and bodily course of Your servants along this blameless way into eternal life. Through the grace of Your Only-begotten, our Lord and Savior Jesus Christ, who became for us the guide of life and the hope of salvation; with whom You are blessed, O almighty Father, together with the life-giving and liberating Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Յիշեա՛ Տէր զպաշտօն" : Բարերար և բա- զումողորմ" : Գե՛տ յէջ, 288—289 : ՍԱՂՄՈՍ

[RUBRIC:] "Remember, Lord, the minister[s]": [and] "Benevolent and abounding in mercy": Find [these] on pages 288–289. PSALM

TEXT

իբ . Տէր հովուեսցէ զիս, և ինձ ինչ ո՛չ պակասեսցի : ՚Ի վայրի դալարուոջ անդ բնակեցոյց զիս . և առ ջուրս հանգստեան սնոյց զիս :

[Psalm] 22 (23). The Lord shall shepherd me, and nothing shall be lacking to me. In a green pasture, there He made me dwell, and by waters of rest He nourished me.

PRINTER

557

557

TEXT

Դարձոյց զանձն իմ առ իս, և առաջնոր- դեաց ինձ ՚ի ճանապարհս արդարութեան վասն անուան իւրոյ : Թէպէտ և գնացից ես ՚ի մէջ ստուերաց մահու, ո՛չ երկեայց ՚ի չարէ՝ զի դու Տէր ընդ իս ես : Ցուպ քո և գաւազան՝ նոքա մխիթարես- ցեն զիս : Պատրաստ արարեր առաջի իմ զսեղան՝ ակն յանդիման նեղչաց իմոց : Օծեր իղով զգլուխ իմ. բաժակ քո որ- պէս անապակ արբեցոյց զիս : Ողորմութիւն քո Տէր զհետ իմ եկեսցէ զամենայն աւուրս կենաց իմոց . բնակիլ ինձ ՚ի տան Տեառն ընդ երկայն աւուրս : Ցո՛յց ինձ ճանապարհ՝ յոր և գնացից, զի առ քեզ Տէր համբարձի զանձն իմ : Փրկեա՛ զիս ՚ի թշնամեաց իմոց Տէր . զի զքեզ ապաւէն ինձ արարի : Ուսո՛ ինձ առնել զկամս քո, զի դու ես Աստուած իմ : Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ՚ի յերկիր ուղիղ : Վասն անուան քոյ Տէր կեցուսցես զիս . արդարութեամբ քով, հանցես ՚ի նեղութենէ զանձն իմ : Ողորմութեամբ քով սատակեա՛ զթշնամիս

He turned my soul back to me, and led me in the paths of righteousness for his name’s sake. Even though I walk in the midst of the shadows of death, I shall fear no evil, for you, Lord, are with me. Your rod and your staff, they shall comfort me. You prepared a table before me, face-to-face with my oppressors. You anointed my head with oil; your cup, like unmixed [wine], inebriated me. Your mercy, Lord, shall follow after me all the days of my life, that I may dwell in the house of the Lord for length of days. Show me the way wherein I should walk, for unto you, Lord, have I lifted up my soul. Deliver me from my enemies, Lord, for I have made you my refuge. Teach me to do your will, for you are my God. May your good Spirit lead me into a level land. For your name’s sake, Lord, you shall keep me alive; in your righteousness you shall bring my soul out of distress. In your mercy destroy [my] enemies

PRINTER

558

[Page] 558

TEXT

իմ. և կորո զամենայն նեղիչս անձին իմոյ, զի ես ծառայ քո եմ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից":

my [soul], and destroy all the oppressors of my soul, for I am your servant. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [*k■aroz*].

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Գոհաբանելով աղաչեսցուք զբարերար Հոգին Աստուած, և խնդրեսցուք զողորմութիւն ՚ի նմանէ . զի անցուսցէ ՚ի մէնջ ըզ- ցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց բա- րերարութեամբն իւրով: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. Giving thanks, let us beseech the beneficent Spirit God, and let us ask for mercy from Him, that He may turn away from us the wrath of the punishment for our transgressions through His benevolence. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: [A] Prayer

TEXT

Խաղաղութեամբ քով Հոգիդ սուրբ Աստուած ճշմարիտ՝ որ ՚ի վեր է քան զամե- նայն միտս և զխորհուրդս, մխիթարեա զան- ձինս

ծառայից քոց՝ ընդունելով զաղաչանս մեր . անցո ՚ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանց մերոց բարերութեամբ քով: Ներեա և լուր մեզ, քաւեա և թող զմեղս մեր . արժանաւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ Որդւոյն միածնի. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն :

With your peace, [O] Holy Spirit, true God, which is above all minds and thoughts, comfort the souls of your servants, receiving our supplications. By your goodness, avert from us the wrath of punishment for our offenses. Forgive and hear us; expiate and remit our sins. Make [us] worthy to glorify you with thanksgiving, with the Father and with the only-begotten Son, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-388.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ Ի ԴԷՄՍ ՀՕՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՅԼԵՒ Ի ԴԷՄՍ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ԽԱՉԵԼՈՒԹԵԱՆ ՈՐԴՒՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

RUBRIC: Order of the common prayer of the sixth hour, which is performed in the person of God the Father, and also in the person of the sufferings and crucifixion of the Son of God.

TEXT

Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես": Օրհնեալ ՀԱՅՐ սուրբ Աստուած ճշմարիտ • Ամէն :

Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven... Blessed [is] the Holy Father, true God. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

ծ. Ողորմեա ինձ Աստուած ըստ մեծի ո- ղորմութեան քում՝ . ըստ բազում գթութեան քում՝ քաւեա զանօրէնութիւնս իմ : Առաւել

լուա զիս յանօրէնութենէ իմմէ . և ՚ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս : Օ անօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ, և մեղք իմ": Գի՛ր յէջ, 529—551:

50. Have mercy on me, O God, according to your great mercy; according to the abundance of your compassions, blot out my iniquity. Wash me thoroughly from my iniquity, and cleanse me from my sins. For I know my iniquities myself, and my sins [are ever before me]. [RUBRIC] See pages 529–551.

zham-389.png

PRINTER

540

540

RUBRIC

Ե Ր Գ ՎԵՑԵՐՈՐԴԻ ԺԱՄՈՒ ԱՒՈՒՐՆ Զկնի Ողորմեա Սաղմոսին :

RUBRIC: C A N T I C L E of the Sixth Hour of the day, following the *O■ormea* (*Miserere* / Psalm 50 [51]).

TEXT

Խաւարեցա՛ւ լոյսն արեւո՛ւն 'ի վե՛ցե րորդ ժամ՝ ուրբաթուն . ծանոյց թէ լոյսն ա՝րա՛րչակա՛ն նըսե՝մա՛ցոյց զլոյսն եղական • կա՛խեալ ըզքե՛զ մերկ 'ի՛ խա՛չին քօղով ստուե՛րաւըն ծածկէի՛ն Հերքեա 'ի մէնջ ըզծա՛նրութիւն՝ շըրջօ՛ղ դիւին միջօ՛րէի՛ : Զա՛նձրութիւն մա՛րտ այսոյն չա՛րի՝ որ յա՛յամ՝ ժա՛մուս պատերազմի • զօղեալ յո գւոց մե՛ր Հե՛րքեսցի՝ քո նըշա՛նաւ սրբոյ խաչին • ճըշմա՛րտութե՛ան քո ճա՛ռա՛գայթ զառ 'ի՛ յե՛րկնից անկեալ փայլական . մե՛ր ժեալ 'ի մէնջ Հա՛լա՛ծեսցէ՝ և՝ զմե՛զ լու սով քո՝ վա՛ռեսցէ՛ : Յա՛յս միջօրեա՛յ տուընջեան ժա՛մուս վայ ե՛լչա՛կան աչաց մարմնո՛յս • նետիւք գաղտ նեաց մի խո՛ցեսցո՛ւք 'ի խաւա՛րէն որ 'ի ծածո՛ւկ • շո՛ւրջանակի՞ բանա՛կե՛սցե՛ն ըզմեօք բա՛նա՛կըք հրեշտակա՛ց • որք պարա կից մե՛զ լի՛նելո՛վ զքե՛զ ընդ Հօր փա՝ ռա՛տրելով:

The light of the sun was darkened at the sixth hour on Friday, making known that the Creator's light eclipsed the created light. As You hung naked upon the cross, [the elements] veiled [You] with a shadowy covering. Drive away from us the heavy oppression of the demon that prowleth at noonday. May the weariness of the assault of the evil one, who maketh war at this hour, [having] attached itself to our souls, be repelled by the sign of Your holy Cross. May the beam of Your truth drive off and chase away from us the lightning-bolt fallen from heaven, and kindle us with Your light. At this midday hour of the daytime, delightful to the eyes of this flesh, may we not be wounded by secret arrows from the darkness [that lurketh] in secret. May the legions of angels encamp round about us, who, becoming choristers together with us, glorify You with the Father.

zham-390.png

PRINTER

341

[341]

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*Ma■t■ank■*]

TEXT

Յամենայն ժամու աղաչանք իմ այս են, ՚ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս Տէր և յօտա- րէն պահեա զծառայս քո մարդասէր Տէր : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեա":

At all times this is my supplication: Cleanse me from my sins, O Lord, and preserve Your servant from the stranger, O Lord, lover of mankind. And again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages [of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ

LITANY OF GREAT LENT

TEXT

Արթուն մտօք և անզբօս խորհրդով կացցուք միաբան յաղօթս առաջի Տեառն մերոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Հա- ւատով խնդրեսցուք ՚ի նմանէ զհրեշտակ խաղաղութեան՝ պահապան անձանց մերոց . որ եկեալ բանակեսցէ շուրջ զմեօք, և ան- երկիւղ պահեսցէ զմեզ յամենայն հրեղէն նետից սատանայի՝ որ թռչի ՚ի տուէ . յի- րաց խաւարային գնացից .՚ի գայթակղութե- նէ դիւին ՚ի հասարակ աւուր : Յորմէ զգու- շութեամբ պահելով աղօթիւք և բարեխօ- սութեամբ ամենայն սրբոց, շնորհեսցէ մեզ մարդասէրն Աստուած՝ կեալ առաքինու-

With vigilant minds and undistracted thoughts, let us stand together in prayer before our Lord and Savior, Jesus Christ. In faith let us ask of Him the angel of peace [as a] guardian for our souls, who, having come, shall encamp round about us and keep us fearless from all the fiery darts of Satan that fly by day, from the thing that walketh in darkness, [and] from the stumbling-block of the noonday demon. Being vigilantly guarded from this by prayers and through the intercession of all the saints, may God, the Lover of mankind, grant us to live in virtue[...]

zham-391.png

PRINTER

542

[542]

TEXT

թեամբ ՚ի փրկութիւն անձանց մերոց . ՚ի պատիւ և ՚ի փառս կենդանացուցիչ անուան իւրոյ : Յոյս հաղորդութեան ընկալցուք ՚ի յայտնութեան միածնի Որդւոյն Աստուծոյ . կերպարանակից առնել զմարմին խոնարհու- թեան մերոյ՝ ըստ նմանութեան մարմնոյ փա- ռաց իւրոց : Վասն զի զայս խոստացաւ սի- րելեաց

իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր . կեցո և ողորմեա : Օ ժամս և զառաջակայ օրս խաղաղու- թեամբ անցուցանել՝ հաւատով ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : Շնորհեա Տէր : Օ հրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց՝ ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : Շնորհեա Տէր : Օ քաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց՝ ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : Շնորհեա Տէր : Զ սրբոյ խաչին մեծ և կարող զօրութիւն յօգնութիւն անձանց մերոց՝ ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : Շնորհեա Տէր : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ՝ զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա : Զ անձինս մեր և զմիմեանս Տեառն Աս-

...[with] for the salvation of our souls, unto the honor and glory of His life-giving name. May we receive the hope of communion at the revelation of the only-begotten Son of God, to conform the body of our lowliness according to the likeness of the body of His glory. For this did the true God, JESUS CHRIST our Lord, promise to His beloved; save and have mercy. That we may pass the hours and the coming day in peace, let us ask of the Lord in faith. [Response:] Grant, O Lord. The angel of peace, the guardian of our souls, let us ask of the Lord. [Response:] Grant, O Lord. The expiation and remission of our transgressions, let us ask of the Lord. [Response:] Grant, O Lord. The great and mighty power of the holy Cross to help our souls, let us ask of the Lord. [Response:] Grant, O Lord. And again, in unity for our true and holy faith, let us beseech the Lord. [Response:] Lord, have mercy. Ourselves and one another unto the Lord God...

zham-392.png

PRINTER

545

545

TEXT

տուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Քեզ Տեառնդ յանձն եղիցուք : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում. ասասցուք ամե- նեքեան միաբանութեամբ :

Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛:

...let us commit [ourselves] to God Almighty. To You, O Lord, we commit [ourselves]. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Your great mercy; let us all say in unison: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Զ գեցո՛ մեզ Տէր Աստուած մեր զէն արդա- րութեան . զօրաւոր և յաղթօղ լինիլ ընդ- դէմ սատանայական պատերազմաց . և զամե- նայն հրեղէն նետս նորա շիջուցանելով՝ ան- կասկած լիցուք յիրաց խաւարային գնացից՝ ՚ի գայթակղութենէ դիւին ՚ի հասարակ ա- ւուր: Եւ զգաստացեալք վայելչական տուըն- ջեամբս՝ առաքինութեամբ կացցուք ՚ի փըր- կութիւն անձանց մերոց, ՚ի փառս և ՚ի պա- տիւ սրբոյ Երրորդութեանդ . այժմ և միշտ : Խաղաղութիւն ամենեցուն : Երկնաւոր խաղաղութեամբդ քով՝ պա- րըսպեալ պահեա՛ զանձինս մեր Տէր զօրու- թեանց : Վ ասն զի դու ես Աստուած խա- ղաղութեան, և բաց ՚ի քէն զայլ ոք ո՛չ գի- տեմք . և զանուն քո ամենազօր՝ կարդամք յօգնականութիւն անձանց մերոց : Նայեա՛ց յերկրպագութիւնս մեր , և ուսո՛ մեզ առնել

Clothe us, Lord our God, with the armor of righteousness, that [we] may be powerful and victorious against satanic warfare; and by quenching all his fiery darts, may we be without dread of things that walk in darkness, [and] from the stumbling-block of the demon at noonday. And sobered by this noble daytime, may we stand in virtue for the salvation of our souls, unto the glory and honor of your Holy Trinity, now and always. Peace unto all. Walled around by your heavenly peace, keep our souls, Lord of hosts. For you are the God of peace, and beside you we know no other; and we call upon your all-powerful name for the help of our souls. Look upon our worship, and teach us to do

PRINTER

TEXT

զարդարութիւն ճշմարտութեան : Եւ գոհու- թեամբ փառաւորեսցուք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ . այժմ և միշտ և յաւի- տեանս յաւիտենից . Ամէն :

... [the] righteousness of truth. And with thanksgiving let us glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

RUBRIC: PSALM

TEXT

Տէր՝ մի յիշեր զմեղս մեր զառաջինս . վաղվաղեսցէ առ մեզ ողորմութիւն քո Տէր՝ զի աղքատացաք յոյժ : Օգնեա՛ մեզ Աստուա՛ծ փրկիչ մեր՝ վասն փառաց անուան քոյ : Տէր փրկեա՛ զմեզ և քաւեա՛ զմեղս մեր վասն անուան քոյ :

Lord, remember not our former sins; let your mercy speedily anticipate us, Lord, for we are brought very low. Help us, O God our Savior, for the glory of your name; Lord, deliver us, and expiate our sins for the sake of your name.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: *K■aroz* [Litany]

TEXT

Վ ասն հիւանդաց և ամենայն վշտացե- լոց՝ աղաչեսցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ . զի ողորմեսցի ըստ մեծի ողորմութեան իւրում՝ և բժշկեսցէ զախտս և զհիւանդութիւնս հոգւոց և մարմնոց ծառայից իւրոց . և կա- տարեալ առողջութեամբ

հասուսցէ զամենե- սեան ՚ի մշտնջենաւոր և յանախտ կեանս : Որ առաքեցաւ ՚ի Հօրէ ՚ի բժշկութիւն ազ- գի մարդկան՝ միածին Որդին Աստուծոյ . Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

For the sick and all who are afflicted, let us beseech our Savior Christ, that He may have mercy according to His great mercy, and heal the diseases and sicknesses of the souls and bodies of His servants, and in perfect health bring all to the everlasting and impassible life: [O Thou] who wast sent from the Father for the healing of the human race, only-begotten Son of God, our Lord and Savior Jesus Christ, save [us] and have mercy.

zham-394.png

PRINTER

345

[p. 345]

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Փարատեա՛ զցաւս և բժշկեա՛ զհիւան- դութիւնս ՚ի ժողովրդենէ քումմէ Տէր Աստ- ուած մեր . և շնորհեա՛ ամենեցուն զկատա- րեալ առողջութիւն՝ նշանաւ ամենայաղթ խա- չիւ քով . որով բարձեր զտկարութիւն ազ- գի մարդկան, և դատապարտեցեր զթշնամին կենաց և փրկութեան մերոյ : Դո՛ւ ես կեանք մեր և փրկութիւն՝ բարերար և բազումո- ղորմ Աստուած . որ միայն կարօղ ես թո- ղուլ զմեղս՝ և մերժել զախտս և զհիւանդու- թիւնս ՚ի մէնջ . որում յայտնի են պէտք կա- րեաց մերոց . պարգևիչդ բարեաց՝ պարգևա՛ զառատ ողորմութիւն քո ՚ի վերայ արարա- ծոց քոց՝ ըստ իւրաքանչիւր պիտոյից . յորոց հանապազ փառաւորեալ գովի ամենասուրբ Երրորդութիւնդ . այժմ և միշտ և յաւի" :

Dispel the pains and heal the sicknesses of your people, Lord our God, and grant unto all perfect health by the sign of your all-conquering cross, through which you removed the weakness of humankind and condemned the enemy of our life and salvation. You are our life and salvation, beneficent and abundant in mercy, God, who alone are able to forgive sins and to drive away diseases and sicknesses from us; unto whom the needs of our distress are known. Giver of good things, grant your abundant mercy upon your creatures according to each one's need; by whom your all-holy Trinity is continually glorified [and] praised, now and always, and unto [ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Յիշեա՛ Տէր զպաշտօն" : Բարերար և բա- զումողորմ" : Գտե՛ս յէջ, 288—289 : ՍԱՂՄՈՍ

[RUBRIC:] "Remember, Lord, the minister[s]": "Beneficent and abundant in mercy": Find [them] on pages 288–289: PSALM

TEXT

խ . Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնան- կընն . յաւուր չարի փրկէ զնա Տէր : Տէր փրկէ զնա և կեցուցանէ . երանելի

Kc■urd [Refrain-verse]: Blessed is he who considers the poor and the destitute; in the day of evil the Lord saves him. The Lord saves him and keeps [him] alive; [he makes him] blessed...

zham-395.png

PRINTER

346

[346]

TEXT

առնէ զնա ՚ի վերայ երկրի . և ո՛չ մատնէ զնա ՚ի ձեռս թշնամեաց իւրոց : Տէր օգնական է նմա ՚ի մահիճս ցաւոց իւրոց. և զամենայն անկողինս նորա դարձու- ցանէ ՚ի հիւանդութենէ նորա : Ես ասացի Տէր ողորմեա՛ ինձ. բժշկեա՛ զան- ձընն իմ . ես մեղայ քեզ : Որ բնակեալն է յօգնութիւն բարձրելոյն, ընդ հովանեաւ Աստուծոյ յերկինս հանգիցէ: Ասասցէ Տեառն ընդունօղ իմ ես

դու, ա- պաւէն իմ Աստուած, և ես յուսամ ՚ի նա : Նա փրկեսցէ զիս յորոգայթէ որսողին . և ՚ի բանիցն ՚ի խռովութենէ : ՚Ի թիկնամէջս իւր ընկալցի զքեզ. ՚ի հո- վանի թևոց նորա յուսասցիս : Որպէս զէն շուրջ եղիցի զքև՝ ճշմարտու- թիւն նորա : Ո՛չ երկիցես դու յերկիւղէ գիշերի, և ո՛չ ՚ի նետէ՝ որ թռչի ՚ի տուէ : Յիրէ՝ որ շրջի ՚ի խաւարի . ՚ի գայթակղու- թենէ դիւին ՚ի հասարակ աւուր : Անկցին ՚ի կողմանէ քումմէ հազարք , և բիւրք ընդ աջմէ քումմէ . և առ քեզ ինչ ո՛չ մերձեսցին : Բայց միայն աչօք քովք հայեսցիս դու , և զհատուցումն մեղաւորաց տեսցես . զի դու Տէր յոյս իմ ես :

[... and make] him [blessed] upon the earth, and not deliver him into the hands of his enemies. The Lord is his helper upon his bed of pain, and alters all his bedding in his illness. I said: "Lord, have mercy on me; heal my soul, for I have sinned against You." He who dwells in the help of the Most High shall rest under the shadow of the God of heaven. He shall say to the Lord: "You are my protector, God is my refuge, and I hope in Him." He shall deliver me from the snare of the hunter, and from the word of trouble. He shall receive you upon His shoulders; under the shadow of His wings you shall hope. His truth shall surround you like armor. You shall not fear the terror of the night, nor the arrow that flies by day; nor the thing that stalks in darkness, nor the stumbling-block of the demon at noonday. A thousand shall fall at your side, and ten thousands at your right hand, and unto you it shall not come near. But only with your eyes shall you look and see the recompense of sinners; for You, Lord, are my hope.

zham-396.png

PRINTER

547

547

TEXT

Օ բարձրեալն արարեր քեզ ապաւէն. զի ոչ հասցեն առ քեզ չարք . և տանջանք մի մերձեսցին ՚ի յարկս քո : Հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո՝ ՚ի պահել զքեզ յամենայն ճանապարհս

քո : ՚Ի բազուկս իւրեանց ընկալցին զքեզ . զի մի երբէք հարցես զքարի զոտն քո : ՚Ի վերայ իժից և քարբից գնասցես դու . և առ ոտն կոխեսցես զառիւծն և զվիշապն : Քանզի յիս յուսացաւ , և փրկեցից զնա . հովանի եղէց նմա , զի ծանեաւ զանուն իմ : Կարդասցէ առիս՝ և ես լուայց նմա . և առ նմա եղէց ՚ի նեղութեան : Փրկեցից և փառաւոր արարից զնա . եր- կայն աւուրբք լցուցից , և ցուցից նմա ըզ- փրկութիւն իմ : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ և" :

[Thou] hast made the Most High thy refuge, that evils shall not approach thee, and plagues shall not draw near thy dwelling. For He hath given His angels charge concerning thee, to keep thee in all thy ways. In their arms they shall bear thee up, lest thou ever dash thy foot against a stone. Thou shalt walk upon the asp and the viper, and trample under foot the lion and the dragon. Because he hath hoped in Me, I will deliver him; I will be a shelter unto him, because he hath known My name. He shall call upon Me, and I will hear him; and I will be with him in trouble. I will deliver him and glorify him; with length of days will I satisfy [him], and show him My salvation. Glory to the Father, and to the Son, [and to the Holy Spirit]. Now and always, and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

K■AROZ [BIDDING LITANY]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Խնդրեսցուք հաւատով ՚ի Հօրէ վասն քաւութեան մեղաց և թողութեան յանցա- նաց . փրկելոյ զմեզ ՚ի վշտաց և ՚ի նեղու- թեանց . իջանելոյ ՚ի վերայ մեր ողորմու- թեան և գթութեան Տեառն Աստուծոյ ամե- նակալին . կեցո և ողորմեա :

Again in peace let us beseech the Lord. Let us ask in faith from the Father for the expiation of sins and the remission of transgressions, for our deliverance from afflictions and tribulations, [and] for the mercy and compassion of the

Lord God Almighty to descend upon us. Save [us] and have mercy.

zham-397.png

PRINTER

548

548

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Հայր գթութեանց և Աստուած ամենայն մխիթարութեանց . որ մխիթարես զմեզ յա- մենայն նեղութեան մերում՝ . լուր և այժմ՝ ձայնի պաղատանաց ծառայից քոց ընդունե- լով զաղաչանս մեր : Անցո 'ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց բարերարու- թեամբ քով : Ներեա և լուր մեզ՝ քաւեա և թող զմեղս մեր . արժանաւորեա գոհու- թեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Որդւոյ և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ : Այժմ և միշտ և յաւի- տեանս յաւիտենից . Ամէն :

Father of mercies and God of all consolations, who consolest us in all our afflictions: hear now also the voice of the supplications of thy servants, receiving our petitions. Turn away from us the wrath of the punishment of our transgressions through thy benevolence. Forgive and hear us; expiate and remit our sins; make [us] worthy with thanksgiving to glorify thee, with the Son and with thy Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-398.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ 'Ի ԴԷՄՍ ՈՐԴՒՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՅԼԵՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱԿԱՆ ՀՈԳՒՈՅՆ ԱՒԱՆԴՄԱՆՆ

RUBRIC: Order of Common Prayers of the Ninth Hour, which is performed in the person of the Son of God, as well as for [His] death and the yielding up of

[His] rational soul.

TEXT

Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես" : Օրհնեալ ՈՐԴԻԴ սուրբ Աստուած ճշմարիտ • Ամէն :

Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father, who art in heaven... Blessed [is the] Holy Son, true God. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Psalm

TEXT

Ծ • ՈՂՈՐՄԵԱ ինձ Աստուած ըստ մեծի ո- ղորմութեան քումՙ. ըստ բազումՙ գթութեան քումՙ քաւեա զանօրէնութիւնս իմՙ : Առաւել լուա զիս յանօրէնութենէ իմմէ . և ՚ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս : Զ անօրէնութիւնս իմՙ ես ինձէն գիտեմՙ , և մեղք իմՙ առաջի իմ" : Գե՛տ յէջ, 329—331:

[Psalm] 50. HAVE MERCY ON ME, O God, according to your great mercy; according to the abundance of your compassions, blot out my transgressions. Wash me thoroughly from my lawlessness, and cleanse me from my sins. For I myself know my transgressions, and my sin [is] ever before me. [RUBRIC]: Find [the remainder] on page 329–331.

zham-399.png

PRINTER

350

[Page] 350

RUBRIC

Ե Ր Գ ԻՆՆԵՐՈՐԴԻ ԺԱՄՈՒ ԱՒՈՒՐՆ Զկնի Ողորմեա Սաղմոսին :

[RUBRIC: C A N T I C L E of the Ninth Hour of the day, after the "Have mercy" Psalm (Ps 50/51).]

TEXT

Ձա՞ղչարակցեա՛լ քեզ տի՛ւ լո՛ւսո՛յ ե- րիւք ժա՛մո՛ւ խաւարելո՛յ . պայծառացեալ յի՛նե՛րորդի՛ն ՚ի տի՛պ լը՛ման մահու ստուե րի՛ն . ջահը՛դ լուսո՛յ մեծա՛պա՛յծա՛ռ ա- ւա՛նդե՛ցեր զՀոգի՛դ առ Հա՛յր . ռահիւ կըցորդ քե՛զ ՚ի՛ յերկի՛նս ը՛զմե՛զ ուղղեա՛ Հոգւո՛վ քոյի՛ն : Սա՞նդարամետը՛ք սարսե՛ցա՛ն կապեալՀո՛ գի՛քն արձակեցա՛ն . վէմք ՚ի վիմէդ պա՛տա՛ ռեցա՛ն ՚ի տա՛պա՛նաց մեռեա՛լք յարեա՛ն. տա՛րերք երկրի՞ տատա՛նէ՛ի՛ն և աշխա՛րՀի՛ սիւնք դողայի՛ն . ըմպեալքս առ քեզ պա՛ ղա՛տեսցո՛ւք զի ընդ արդարսըն դա՛սես ցո՛ւք : Ցո՞ւցեր յայնժա՛մ՝ ըսքա՛նչե՛լի՛ս և այ ժը՛մ՝ մեզ ողորմեսցի՛ս. վիւծեալ բնութիւնս քև՛ ո՛ղջացա՛ւ շնորՀեա՛ ե՛ւ մեզ լինել ան ցա՛ւ . փո՛խան մահո՞ւ քո կե՛նա՛րա՛ր կեցո՛ ը՛զմեզ Տէր բարերա՛ր . քեզ պաղատիմք տտա՛ ւազա՛կի՛ն յիշեա՛ ըզմեզ յօ՛րն ա՛Հագի՛ն :

The day of light, suffering together with You, was darkened for three hours, brightening at the ninth [hour] as a type of the dispelling of the shadow of death. O torch of light most resplendent, You yielded up Your Spirit to the Father; guide us by Your Spirit on the path [to be] joined with You into heaven. The underworld shuddered, the bound souls were released; the rocks were rent by You, the [true] Rock, [and] the dead arose from the tombs. The elements of the earth were shaken, and the pillars of the world trembled; let us who have drunk [of You] entreat You, that we may be numbered among the righteous. You showed wonders at that time, and now may You have mercy upon us; our languishing nature was made whole through You; grant also unto us to be free from pain. In exchange for Your life-giving death, make us alive, O beneficent Lord; we beseech You after the manner of the thief: remember us on the dreadful day.

zham-400.png

PRINTER

351

351

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication

TEXT

Յամենայն ժամու աղաչանք իմ այս են . 'ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս Տէր . և յօտա- րէն պահեա զծառայս քո մարդասէր Տէր : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

At all times this is my supplication: From my sins cleanse me, O Lord, and from the stranger protect Your servant, O Lord, Lover of mankind. Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ

RUBRIC: Litany of Great Lent

TEXT

Սուրբ սրտիւ և հաստատուն հաւատով կացցուք միաբան յաղօթս առաջի Տեառն մե- րոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Յիշելով զմեծամեծս նորա զանչափ շնորհս . զհամ- բերութիւն կենսատու խաչին , և զհեղումն ազատեցուցիչ արեան նորա , և զսոցին նմանս որ յայսմ ժամու վասն մեր մեղաւորացս կրեաց նա : Եւ մեք զայս ամենայն զմտաւ ածելով՝ սրբեսցուք 'ի մեղաց զխորհուրդս՝ զբանս՝ և զգործս մեր . կատարեսցուք զսրբութիւն ան- ձանց մերոց ահիւն Աստուծոյ : Մի յապա- ղիցուք խոստովան լինիլ նմա զմեղս մեր և

With a holy heart and steadfast faith, let us stand united in prayer before our Lord and Savior, Jesus Christ; recalling His great and boundless graces, the endurance of the life-giving Cross, and the shedding of His liberating blood, and suchlike things which He bore at this hour for the sake of us sinners. And

taking all this to mind, let us cleanse from sins our thoughts, our words, and our deeds; let us accomplish the holiness of our persons in the fear of God. Let us not delay to confess our sins to Him, and

zham-401.png

PRINTER

352

352

TEXT

խնդրել զթողութիւն մեղաց մերոց • զի մի կորիցիմք անապաշխար՝ զյաւիտենական կո- րուստն : Այլ մինչդեռ ժամանակս 'ի ձեռս է, գործեսցուք զբարիս 'ի կեանս յայսոսիկ, օրինակ վարուց մերոց ունելով զամենայն սուրբս և զյաղթօղ նահատակսն . որք միան- գամ 'ի սկզբանէ հաճոյ եղեն Տեառն և փըրկ- չին բոլորեցունց : Որոց աղօթիւք և բարե- խօսութեամբն՝ շնորհեսցէ մեզ մարդասէրն Աստուած՝ զհաճոյսն իւր և զօգուտն մեր խորհիլ միշտ և առնել, և անպատում պար- գևացն հաղորդս գտանիլ: Օ որ խոստացաւ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻ- ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր . կեցո և ողորմեա : Օ ժամս և զառաջակայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել" : Օ հրեշտակ խաղաղութեան պահապան" : Օ քաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց" : Օ սրբոյ խաչին մեծ և կարօղ զօրութիւն" : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ" : Օ անձինս մեր" : Ողորմեաց մեզ" :

...to ask for the remission of our sins, lest [remaining] unrepentant we perish with eternal perdition. But while time is at hand, let us do good works in this life, having as a model for our conduct all the saints and the victorious martyrs, who once and for all from the beginning were pleasing to the Lord and Savior of all. By whose prayers and intercession may God, the lover of mankind, grant us always to ponder and to do what is pleasing to Him and profitable for us, and to be found partakers of the ineffable gifts which the true God, JESUS CHRIST our Lord, promised to His beloved. Save [us] and have mercy. [That

we may] pass the [present] hour and the day before us in peace... [let us ask from the Lord in faith.] [For] an angel of peace, a guardian [for our souls...] [For] the expiation and remission of [our] transgressions... [For] the great and mighty power of the Holy Cross [to help our souls...] And again in unity for [our] true and holy [faith, let us beseech the Lord.] Ourselves [and one another unto the Lord God Almighty let us commit.] Have mercy on us, [O Lord our God, according to Thy great mercy...]

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Տէր զօրութեանց՝ որ կամաւոր մահուամբ քով 'ի ժամուս յայսմիկ կենդանացուցեր զմեզ 'ի մեռելութենէ մեղաց մերոց • և բևեռեցեր զկնիք դատապարտութեան մերոյ 'ի խաչին • և շնորհեցեր ազատութիւն ազգի

Lord of hosts, who by your voluntary death at this hour gave us life from the deadness of our sins, and nailed the seal of our condemnation to the cross, and granted freedom to the race [of humankind]

zham-402.png

PRINTER

855

855

TEXT

մարդկան ՚ի ծառայութենէ ապականութեան՝ յազատութիւն փառաց՝ Հեղմամբ արեան քո սրբոյ: Րնկա՛լ և այժմ զաղաչանս մեր . և յաջողեա՛ մեզ՝ ուղիղ Հաւատով և առաքինա- սէր վարուք՝ կեալ յայսմ աշխարՀիս , և արժանաւոր լինիլ յաւիտենական և երկնա- յին ուրախութեանցն ընդ ամենայն սուրբս քո . Եւ գոՀանալով փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւի": Խաղաղութիւն ամենեցուն : Բազումողորմ

Աստուած և Հաստիչ խաղա- ղութեան՝ Հաստատեա՛ զանձինս մեր քոյով խաղաղութեամբդ . որով ունիս յիւրաքան- չիւր կարգի զամենայն արարածս քո՝ ուղիղ Հրամանաւդ մատակարարելով . վասն զի՝ այդ իսկ է կամք քո՝ խաղաղական և Հոգևոր սի- րով կալ մեզ առ միմեանս , և սպասել ար- թուն մտօք յայտնութեան միածնիդ Աստու- ծոյ և փրկչիդ մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Ո- րում արժանաւորք եղիցուք Հանդիպիլ ամ- պովք ընդ առաջ Տեառն յօդս . զուարթե- րես կացցուք յաջմէ քումմէ ընդ սուրբս և ընդ սիրելիս անուանդ քո սրբոյ . և ժառան- գեսցուք զպատրաստեալն ՚ի սկզբանէ աշխար- Հի սրբոց քոց զարքայութիւնդ : Եւ ընդ նո- սին գոՀանալով փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և ամենասրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և" :

...of mankind from the bondage of corruption into the freedom of glory by the shedding of your holy blood. Receive now also our supplications, and prosper us, by means of orthodox faith and a virtue-loving life, to live in this world, and to be made worthy of eternal and heavenly joys together with all your saints; and with thanksgiving to glorify you, with the Father and the Holy Spirit, now and always and unto [ages of ages. Amen.] Peace unto all. O greatly merciful God and Creator of peace, establish our souls in your peace, by which you hold in its proper order your whole creation, administering [it] by your righteous command. For this very thing is your will: that we abide in peaceful and spiritual love toward one another, and that we await with watchful minds the revelation of your Only-Begotten, God and our Savior Jesus Christ; so that we may be made worthy to meet the Lord in the clouds, into the air, that we may stand with joyful countenances at your right hand among the saints and among the lovers of your holy name, and that we may inherit the kingdom prepared for your saints from the foundation of the world; and together with them, giving thanks, we may glorify you with the Father and your All-Holy Spirit, now and [always and unto ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

Տէր մի մատներ զմեզ իսպառ վասն ան- ուանդ քում՝ սրբոյ • մի ցրեր զուխտս քո • և մի 'ի բացեայ առներ զողորմութիւնս քո 'ի մէնջ : Վ ասն Աբրահամու սիրելւոյ քոյ, Իսահա- կայ ծառայի քոյ, և Իսրայէլի սրբոյ քոյ : Տէր մի մատներ զմեզ իսպառ վասն ան- ուանդ քում՝ սրբոյ • մի ցրեր զուխտս քո • և մի 'ի բացեայ առներ զողորմութիւնս քո 'ի մէնջ :

Lord, do not deliver us up completely for the sake of Your holy name; do not break Your covenant, and do not remove Your mercy from us. For the sake of Abraham, Your beloved, Isaac, Your servant, and Israel, Your holy one. Lord, do not deliver us up completely for the sake of Your holy name; do not break Your covenant, and do not remove Your mercy from us.

RUBRIC

Ե Ր Գ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ

[RUBRIC: CANTICLE OF THE LORD NERS■S]

TEXT

Նա՛Հապետին Աբրա՛Հա՛մո՛ւ Հայցմամբ ընկա՛լ Տէր զաղաչա՛նս : Ե՛ւ ծառայի՛ն քում՝ Սա՛Հա՛կայ խընդրրուածո՛վք 'ի՛ մեզ գրթա՛ : Րե՛նատեսին Ի՛սրայէլի՛ : Սիրով սրրբո՛յն 'ի մեզ խնայեա՛ : Ե՛րեքսը՛րբեա՛ն երի՛ւք սո՛ցի՛ն : Սըրբեա զՀոգի՛ զմի՛տս և՛ զմարմի՛ն :

Through the intercession of the patriarch Abraham, receive [our] supplications, O Lord. And through the petitions of Thy servant Isaac, have compassion upon us. Through the love of the holy visionary Israel, spare us. O Thrice-Holy [Lord], by the three of these, Sanctify [our] soul, [our] mind, and [our] body.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: [A] PROCLAMATION [litany, *k■aroz*]:

TEXT

Աղաչեսցուք զկենսատու փրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ որ կամաւոր խաչելութեամբն ի-

Let us beseech Christ our life-giving Savior, who by His voluntary crucifixion...

zham-404.png

PRINTER

355

355

TEXT

րով զարարածս փրկեաց . և Հեղմամբ արեան իւրոյ՝ զթողութիւն շնորՀեաց յուսացելոց իւրոց : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

...by which he saved [his] creatures, and by the shedding of his blood granted remission to those who hope in him. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

[RUBRIC: Prayer]

TEXT

Անկեալ առաջի քո բարերար և բազու- մողորմ՝ Աստուած՝ աղաչեմք ամենայն սըր- տիւք մերովք և խնդրեմք զգթութիւն՝ի քէն. որպէս խոստացար ծառայից քոց և ասացեր, զամենայն զոր ինչ խնդրիցէք Հաւատով յա- նուն Որդւոյ ՝ի Հօրէ՝ տացի ձեզ : Շնոր- Հեա և այժմ՝ Հաւատացելոցս ՝ի քեզ, և կատարեա ՝ի բարի զխնդրուածս մեր . զի ՝ի քեզ եմք ապաւինեալ: Եւ քո առատ ողորմու- թեամբդ մխիթարեա զմեզ ՝ի կեանս յայսո- սիկ, և

առաջնորդեալ Հասո յանճառ երկ- նից արքայութիւնդ . ՚ի փառաբանութիւն և ՚ի պատիւ ամենասուրբ Երրորդութեանդ . այժմ՝ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Prostrating before you, beneficent and abundant-in-mercy God, we beseech [you] with all our hearts and ask mercy from you; as you promised to your servants and said: "Everything whatever you shall ask in faith in the name of the Son from the Father shall be given to you." Grant even now to us who believe in you, and fulfill our requests for good, for we have taken refuge in you. And by your abundant mercy comfort us in this life, and leading [us], bring [us] to your ineffable heavenly kingdom, unto the praise of glory and unto the honor of your all-holy Trinity, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Յիշեա Տէր զպաշտօն": Բարերար և բա- զումողորմ" : Գե՛ս յէջ, 288—289 :

RUBRIC: "Remember, Lord, the minister[s]" : "Beneficent and abun[dantly merciful]" : See on page 288–289 :

zham-405.png

PRINTER

356

356

TEXT

ՍԱՂՄՈՍ

PSALM

TEXT

ՃԵ • Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից

114 (116). I loved, because the Lord will hear the voice of [my] prayer.

TEXT

իմոց • զի խոնարՀեցոյց զունկն իւր առիս, և

...mine; for He inclined His ear unto me, and

TEXT

ես յաւուրս իմ՝ կարդացի առ նա :

I called upon him in my days.

TEXT

Շրջեցան զինև երկունք մահու • և վիշտք

The pangs of death surrounded me, and the sorrows [of hell]...

TEXT

դժոխոց գտին զիս :

[The pangs of] hell found me.

TEXT

Ο նեղութիւն և զանձկութիւն գտի • և

I found distress and anguish, and

TEXT

զանուն Տեառն կարդացի :

I called upon the name of the Lord.

TEXT

Ո՛ Տէր՝ փրկեա զանձն իմ . ողորմած Աստ-

O Lord, deliver my soul; merciful [is] God—

TEXT

ուած մեր՝ ողորմի և պահէ զտղայս Տէր :

[... God] our [God], have mercy and protect the children, O Lord.

TEXT

Ես խոնարհ եղէ՝ և Տէր կեցոյց զիս • դարձ

I was brought low, and the Lord saved me. Return,

TEXT

անձն իմ 'ի Հանգիստ քո՝ զի Տէր օգնեաց քեզ:

[Return,] my soul, to your rest, for the Lord has helped you.

TEXT

Փրկեաց զանձն իմ 'ի մահուանէ, զաչս իմ

He delivered my soul from death, mine eyes

TEXT

յարտասուաց • և զոտս իմ 'ի գայթակղու-

[my eyes] from tears, and my feet from stumb-

TEXT

թենէ . Հաճոյ եղէց առաջի Տեառն յերկրին

...[from]... I shall be pleasing before the Lord in the land [of the living].

TEXT

կենդանեաց :

[of the] living.

TEXT

Հաւատացի՝ զոր և խօսեցայ . և ես խո-

I believed, wherefore also I spoke; and I [was] hu-

TEXT

նարհ եղէ յոյժ :

[...I was brought] exceedingly low.

TEXT

Ես ասացի 'ի զարմանալ իմում . թէ ամե-

I said in my astonishment: That eve[ry]—

TEXT

նայն մարդ սուտ է :

[Every] man is a liar.

TEXT

Օ ի՞նչ տաց տրիտուր Տեառն՝ ընդ ամե-

O what return shall I give unto the Lord for all—

TEXT

նայնի զոր և ետ ինձ :

[... of all] that which he also gave to me.

TEXT

Օ բաժակ փրկութեան ընկալայց • և զա-

I will take the cup of salvation, and the na-

TEXT

նուն Տեառն կարդացից :

[I will call upon the na]me of the Lord.

TEXT

Օ աղօթս իմ Տեառն տաց՝ առաջի ամե-

[I will render] my prayers to the Lord before all...

TEXT

նայն ժողովրդեան նորա :

[... of all] His people.

zham-406.png

PRINTER

357

[Page 357]

TEXT

Պատուական է առաջի Տեառն մահ սրբոց իւրոց . ո՛ Տէր ես ծառայ քո եմ. ծառայ և որդի աղախնոյ քոյ : Հատեր զկապանս իմ, քեզ մատուցից պա- տարագ օրհնութեան, և զանուն Տեառն կար- դացից : Օ աղօթս իմ Տեառն տաց՝ առաջի ամե- նայն ժողովրդեան նորա . 'ի գաւիթս տան Տեառն՝ և 'ի մէջ քո Երուսաղէմ: Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք • գովե- ցէք զնա ամենայն ժողովուրդք : Օ օրասցի ողորմութիւն նորա 'ի վերայ մեր . և ճշմարտութիւն Տեառն մնասցէ յա- ւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ":

Precious in the sight of the Lord is the death of his saints. O Lord, I am your servant; [I am] your servant and the son of your handmaid. You broke my bonds; to you I will offer a sacrifice of praise, and I will call upon the name of the Lord. I will pay my vows to the Lord before all his people, in the courts of

the house of the Lord, and in your midst, O Jerusalem. Praise the Lord, all [you] nations; praise him, all [you] peoples. May his mercy be strengthened upon us, and the truth of the Lord shall endure forever. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՇԱՐԱԿԱՆ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] CANON OF THE REPOSED. *Šarakan* [Hymn] according to the Eight Modes. First Mode.

TEXT

ԱՁ • Ո՛ր ստեղծմա՛մբ ը՛ստ պատկերի քո՛ Տէ՛ր պա՛տուե՛ցե՛ր ը՛զմե՛զ • ընկա՛լ և՛ ա՛յժմ՝ ը՛զնընջե՛ցեա՛լսն 'ի քե՛զ ուղի՛ղ հա՛ւատո՛վ

AYB-DZAYN [First Mode]. O Lord, who by [our] creation in your image didst honor us: receive now also those who have fallen asleep in you with true faith.

zham-407.png

PRINTER

350

[Page] 350

RUBRIC

Ե Ր Գ ԻՆՆԵՐՈՐԴԻ ԺԱՄՈՒ ԱՒՈՒՐՆ Զկնի Ողորմեա Սաղմոսին:

[RUBRIC: C A N T I C L E of the Ninth Hour of the day, after the "Have mercy" Psalm (Ps 50/51).]

TEXT

Զա՞ղչարակցեա՛լ քեզ տի՛ւ լո՛ւսո՛յ ե- րիւք ժա՛մո՛ւ խաւարելո՛յ . պա՛յծառացեալ յի՛ննե՛րորդի՛ն ՚ի տի՛պ լը՛ման մահո՛ւ ստուե րի՛ն . ջա՛հը՛դ լուսո՛յ մեծա՛պա՛յծա՛ռ ա- ւա՛նդե՛ցեր զՀոգի՛դ առ Հա՛յր . ոահիւ կըցորդ քե՛զ ՚ի՛ յերկի՛նս ը՛զմե՛զ ուղեա՛ Հոգւո՛վ

քոյի՛ն : Սա՛նդարամետք՞ք սարսե՛ցա՛ն կապեալ հո՛ գի՛քն արձակեցա՛ն . վէմք ՚ի վիմէդ պա՛տա՛ ռեցա՛ն ՚ի տա՛պա՛նաց մեռեա՛լք յարեա՛ն. տա՛րերք երկրի՞ տատա՛նէ՛ի՛ն և աշխա՛րհի՛ սիւնք գողայի՛ն . ըմպեալքս առ քեզ պա՛ ղա՛տեսցո՛ւք զի ընդ արդարսըն դա՛սես ցո՛ւք : Ցո՞ւցեր յայնժա՛մ ըսքա՛նչե՛լի՛ս և այ ժը՛մ մեզ ողորմեսցի՛ս . վիւծեալ բնութիւնս քև՛ ո՛ղջացա՛ւ շնորհեա՛ ե՛ւ մեզ լինել ան ցա՛ւ . փո՛խան մահո՞ւ քո կե՛նա՛րա՛ր կեցո՛ ը՛զմեզ Տէր բարերա՛ր . քեզ պաղատիմք տոա՛ ւազա՛կի՛ն յիշեա՛ ըզմեզ յօ՛րն ա՛հագի՛ն :

The day of light, suffering together with You, was darkened for three hours; Shining forth at the ninth [hour] as the shadow of death was fulfilled. O Torch of light, greatly radiant, You commended Your Spirit unto the Father; Direct us on the path together with You into heaven by Your Spirit. The underworld trembled; the bound spirits were loosed; The rocks were torn asunder by You, the Rock; the dead arose from the tombs; The elements of the earth were shaken, and the pillars of the world trembled. Having drunk [of Your grace], let us beseech You, that we may be numbered among the righteous. You showed forth wonders then; have mercy also upon us now. Our wasted nature was restored to health by You; grant that we too may be free of pain. In exchange for Your life-giving death, preserve us alive, O beneficent Lord; We beseech You with the thief: Remember us on the dreadful day.

zham-408.png

PRINTER

351

351

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

PRAYER OF SUPPLICATION [Malt■ank■]

TEXT

Յամենայն ժամու աղաչանք իմ այս են . ՚ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս Տէր . և յօտա- րէն պահեա զծառայս քո մարդասէր Տէր

: Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

At all times this is my supplication: From my sins cleanse me, O Lord, and from the stranger protect Your servant, O Lord, Lover of mankind. Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ

[BIDDING] LITANY OF GREAT LENT

TEXT

Սուրբ սրտիւ և հաստատուն հաւատով կացցուք միաբան յաղօթս առաջի Տեառն մե- րոյ և փրկչին ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Յիշելով զմեծամեծս նորա զանչափ շնորհս . զհամ- բերութիւն կենսատու խաչին , և զհեղումն ազատեցուցիչ արեան նորա , և զսոցին նմանս որ յայսմ ժամու վասն մեր մեղաւորացս կրեաց նա : Եւ մեք զայս ամենայն զմտաւ ածելով՝ սրբեսցուք ՚ի մեղաց զխորհուրդս՝ զբանս՝ և զգործս մեր . կատարեսցուք զսրբութիւն ան- ձանց մերոց ահիւն Աստուծոյ : Մի յապա- ղիցուք խոստովան լինիլ նմա զմեղս մեր և

With a holy heart and steadfast faith, let us stand united in prayer before our Lord and Savior, Jesus Christ; recalling His great and boundless graces, the endurance of the life-giving Cross, and the shedding of His liberating blood, and suchlike things which He bore at this hour for the sake of us sinners. And taking all this to mind, let us cleanse from sins our thoughts, our words, and our deeds; let us accomplish the holiness of our persons in the fear of God. Let us not delay to confess our sins to Him, and

zham-409.png

PRINTER

TEXT

խնդրել զթողութիւն մեղաց մերոց • զի մի կորիցիմք անապաշխար՝ զյաւիտենական կո- րուստն : Այլ մինչդեռ ժամանակս 'ի ձեռս է, գործեսցուք զբարիս 'ի կեանս յայսոսիկ, օրինակ վարուց մերոց ունելով զամենայն սուրբս և զյաղթող նահատական . որք միան- գամ 'ի սկզբանէ հաճոյ եղեն Տեառն և փըրկ- չին բոլորեցունց : Որոց աղօթիւք և բարե- խօսութեամբն՝ շնորհեսցէ մեզ մարդասէրն Աստուած՝ զհաճոյսն իւր և զօգուտն մեր խորհիլ միշտ և առնել, և անպատում պար- գևացն հաղորդս գտանիլ: Օ որ խոստացաւ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻ- ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Տէր մեր . կեցո և ողորմեա : Օ ժամս և զառաջակայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել" : Օ հրեշտակ խաղաղութեան պահապան" : Օ քաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց" : Օ սրբոյ խաչին մեծ և կարօղ զօրութիւն" : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ" : Օ անձինս մեր" : Ողորմեաց մեզ" :

...to ask for the remission of our sins, lest [remaining] unrepentant we perish with eternal perdition. But while time is at hand, let us do good works in this life, having as a model for our conduct all the saints and the victorious martyrs, who once and for all from the beginning were pleasing to the Lord and Savior of all. By whose prayers and intercession may God, the lover of mankind, grant us always to ponder and to do what is pleasing to Him and profitable for us, and to be found partakers of the ineffable gifts which the true God, JESUS CHRIST our Lord, promised to His beloved. Save [us] and have mercy. [That we may] pass the [present] hour and the day before us in peace... [let us ask from the Lord in faith.] [For] an angel of peace, a guardian [for our souls...] [For] the expiation and remission of [our] transgressions... [For] the great and mighty power of the Holy Cross [to help our souls...] And again in unity for [our] true and holy [faith, let us beseech the Lord.] Ourselves [and one another unto the Lord God Almighty let us commit.] Have mercy on us, [O Lord our

God, according to Thy great mercy...]

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Տէր զօրութեանց՝ որ կամաւոր մահուամբ քով 'ի ժամուս յայսմիկ կենդանացուցեր զմեզ 'ի մեռելութենէ մեղաց մերոց • և բևեռեցեր զկնիք դատապարտութեան մերոյ 'ի խաչին • և շնորհեցեր ազատութիւն ազգի

Lord of hosts, who by your voluntary death at this hour gave us life from the deadness of our sins, and nailed the seal of our condemnation to the cross, and granted freedom to the race [of humankind]

zham-410.png

PRINTER

355

[355]

TEXT

մարդկան ՚ի ծառայութենէ ապականութեան՝ յազատութիւն փառաց՝ հեղմամբ արեան քո սրբոյ: Ընկա՛լ և այժմ զաղաչանս մեր . և յաջողեա՛ մեզ՝ ուղիղ հաւատով և առաքինա- սէր վարուք՝ կեալ յայսմ աշխարհիս, և արժանաւոր լինիլ յաւիտենական և երկնա- յին ուրախութեանցն ընդ ամենայն սուրբս քո : Եւ գոհանալով փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւի՛տ:

[... of] humanity from the bondage of corruption into the freedom of glory by the shedding of your holy blood. Receive now also our supplications, and prosper us to live in this world with right faith and a virtue-loving life, and to be made worthy of the eternal and heavenly joys together with all your saints; and with thanksgiving to glorify you, with the Father and your Holy Spirit, now and always and forever[more. Amen].

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

[Priest:] Peace to all.

TEXT

Բազումողորմ Աստուած և հաստիչ խաղա- ղութեան՝ հաստատեա՛ զանձինս մեր քոյով խաղաղութեամբդ . որով ունիս յիւրաքան- չիւր կարգի զամենայն արարածս քո՝ ուղիղ հրամանաւդ մատակարարելով . վասն զի՝ այդ իսկ է կամք քո՝ խաղաղական և հոգևոր սի- րով կալ մեզ առ միմեանս, և սպասել ար- թուն մտօք յայտնութեան միածնիդ Աստու- ծոյ և փրկչիդ մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Ո- րում արժանաւորք եղիցուք հանդիպիլ ամ- պովք ընդ առաջ Տեառն յօդս . զուարթե- րես կացցուք յաջմէ քումմէ ընդ սուրբս և ընդ սիրելիս անուանդ քո սրբոյ . և ժառան- գեսցուք զպատրաստեալն ՚ի սկզբանէ աշխար- հի սրբոց քոց զարքայութիւնդ : Եւ ընդ նո- սին գոհանալով փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և ամենասրբոյ Հոգւոյդ, այժմ և՛ :

All-merciful God and Creator of peace, establish our souls in Your peace, whereby You maintain all Your creatures in their proper order, administering [them] by Your upright command. For this indeed is Your will: that we abide with one another in peaceful and spiritual love, and await with a watchful mind the manifestation of Your Only-begotten [Son], God and our Savior, JESUS CHRIST; with whom may we be made worthy to meet the Lord in the clouds, in the air, [and] with joyful countenance stand at Your right hand among the saints and those who love Your holy name, and inherit Your kingdom prepared for Your saints from the foundation of the world. And with them, giving thanks, may we glorify You with the Father and Your All-Holy Spirit, now and [always and unto the ages of ages. Amen].

zham-411.png

PRINTER

RUBRIC

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

RUBRIC: Psalm

TEXT

Տէր մի մատներ զմեզ իսպառ վասն ան- ուանդ քում՝ սրբոյ . մի ցրեր զուխտս քո . և մի 'ի բացեայ առներ զողորմութիւնս քո 'ի մէնջ : Վ ասն Աբրահամու սիրելւոյ քոյ, Իսահա- կայ ծառայի քոյ , և Իսրայէլի սրբոյ քոյ : Տէր մի մատներ զմեզ իսպառ վասն ան- ուանդ քում՝ սրբոյ . մի ցրեր զուխտս քո . և մի 'ի բացեայ առներ զողորմութիւնս քո 'ի մէնջ :

Lord, do not deliver us up completely for the sake of Your holy name; do not break Your covenant, and do not remove Your mercy from us. For the sake of Abraham, Your beloved, Isaac, Your servant, and Israel, Your holy one. Lord, do not deliver us up completely for the sake of Your holy name; do not break Your covenant, and do not remove Your mercy from us.

RUBRIC

Ե Ր Գ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ

RUBRIC: C A N T I C L E [OF] THE LORD NERS■S

TEXT

Նա՛հապետին Աբրա՝հա՛մո՛ւ հայցմամբ ընկա՛լ Տէր զաղաչա՛նս : Ե՛ւ ծառայի՛ն քում՝ Սա՛հա՛կայ խը՛նդրուածո՛վք 'ի՛ մեզ գըթա՛ : Ըե՛նատեսին Ի՛սրայէլի՛ : Սիրով սըրբո՛յն 'ի մեզ խնայեա՛ : Ե՛րեքսը՛րեա՛ն երի՛ւք սո՛ցի՛ն : Սը՛րբեա զհոգի՛ զմի՛տս և՛ զմարմի՛ն :

Through the intercession of the patriarch Abraham, receive [our] supplications, O Lord. And through the petitions of Thy servant Isaac, have compassion upon us. Through the love of the holy visionary Israel, spare us. O Thrice-Holy [Lord], by the three of these, Sanctify [our] soul, [our] mind, and [our] body.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: LITANY [*k■aroz*]

TEXT

Աղաչեսցուք զկենսատու փրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ որ կամաւոր խաչելութեամբն ի-

Let us beseech Christ our life-giving Savior, who by His voluntary crucifixion...

PRINTER

555

555

TEXT

րով զարարածս փրկեաց . և հեղմամբ արեան իւրոյ՝ զթողութիւն շնորհեաց յուսացելոց իւրոց : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

...by which he saved [his] creatures, and by the shedding of his blood granted remission to those who hope in him. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Անկեալ առաջի քո բարերար և բազու- մողորմ՝ Աստուած՝ աղաչեմք ամենայն սըր- տիւք մերովք և խնդրեմք զգթութիւն ՚ի քէն. որպէս խոստացար ծառայից քոց և ասացեր, զամենայն զոր ինչ խնդրիցէք հաւատով յա- նուն Որդւոյ ՚ի Հօրէ՝ տացի ձեզ : Շնոր- Հեա և այժմ՝ Հաւատացելոցս ՚ի քեզ, և կատարեա ՚ի բարի զխնդրուածս մեր . զի ՚ի քեզ եմք ապաւինեալ: Եւ քո առատ ողորմու- թեամբդ մխիթարեա զմեզ ՚ի կեանս յայսո- սիկ, և

առաջնորդեալ Հասո յանճառ երկ- նից արքայութիւնդ . ՚ի փառաբանութիւն և ՚ի պատիւ ամենասուրբ Երրորդութեանդ . այժմ՝ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Prostrating before you, beneficent and abundant-in-mercy God, we beseech [you] with all our hearts and ask mercy from you; as you promised to your servants and said: "Everything whatever you shall ask in faith in the name of the Son from the Father shall be given to you." Grant even now to us who believe in you, and fulfill our requests for good, for we have taken refuge in you. And by your abundant mercy comfort us in this life, and leading [us], bring [us] to your ineffable heavenly kingdom, unto the praise of glory and unto the honor of your all-holy Trinity, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Յիշեա Տէր զպաշտօն": Բարերար և բա- զումողորմ" : Գ-է՛ս յէջ, 288—289 :

RUBRIC: "Remember, Lord, the minister[s]" : "Beneficent and abun[dantly merciful]" : See on page 288–289 :

zham-413.png

PRINTER

356

[p. 356]

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

[RUBRIC: Psalm]

TEXT

ՃԵ . Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից իմոց . զի խոնարհեցոյց զունկն իւր առիս, և ես յաւուրս իմ՝ կարդացի առ նա : Շրջեցան զինև երկունք մահու . և վիշտք դժոխոց գտին զիս : Օ նեղութիւն և զանձկութիւն գտի . և զանուն Տեառն կարդացի : Ո՛ Տէր՝ փրկեա զանձն իմ . ողորմած ըստ- ուած մեր՝ ողորմի և

պահէ զտղայս Տէր : Ես խոնարհ եղէ՝ և Տէր կեցոյց զիս . դարձ անձն իմ ՚ի Հանգիստ քո՝ զի Տէր օգնեաց քեզ: Փրկեաց զանձն իմ ՚ի մահուանէ , զաչս իմ՝ յարտասուաց . և զոտս իմ ՚ի գայթակղութենէ . Հաճոյ եղէց առաջի Տեառն յերկրին կենդանեաց : Հաւատացի՝ զոր և խօսեցայ . և ես խո- նարհ եղէ յոյժ : Ես ասացի ՚ի զարմանալ իմում . թէ ամե- նայն մարդ սուտ է : Օ ի՞նչ տաց տրիտուր Տեառն՝ ընդ ամե- նայնի զոր և ետ ինձ : Օ բաժակ փրկութեան ընկալայց . և զա- նուն Տեառն կարդացից : Օ աղօթս իմ Տեառն տաց՝ առաջի ամե- նայն ժողովրդեան նորա :

114 [116]. I loved, for the Lord will hear the voice of my prayer; for He inclined His ear unto me, and in my days I called upon Him. The pangs of death surrounded me, and the griefs of hell found me. I found trouble and anguish, and I called upon the name of the Lord. O Lord, save my soul; our God is merciful, He has mercy, and the Lord preserves the simple. I was brought low, and the Lord saved me; return, my soul, unto thy rest, for the Lord has helped thee. He delivered my soul from death, mine eyes from tears, and my feet from stumbling; I shall be pleasing before the Lord in the land of the living. I believed, wherefore I have spoken, and I was brought very low. I said in my astonishment that every man is a liar. What return shall I give to the Lord for all that He has given to me? I will take the cup of salvation, and call upon the name of the Lord. I will pay my vows to the Lord in the presence of all His people.

zham-414.png

PRINTER

557

557

TEXT

Պատուական է առաջի Տեառն մահ սրբոց իւրոց . ո՛ Տէր ես ծառայ քո եմ. ծառայ և որդի աղախնոյ քոյ : Հատեր զկապանս իմ, քեզ մատուցից պա- տարագ օրհնութեան, և զանուն Տեառն կար- դացից : Օ աղօթս իմ Տեառն տաց՝ առաջի ամե- նայն

ժողովրդեան նորա . ’ի գաւիթս տան Տեառն՝ և ’ի մէջ քո Երուսաղէմ: Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք . գովե- ցէք զնա ամենայն ժողովուրդք : O օրասցի ողորմութիւն նորա ’ի վերայ մեր . և ճշմարտութիւն Տեառն մնասցէ յա- ւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ":

Precious in the sight of the Lord is the death of his saints. O Lord, I am your servant; [I am] your servant and the son of your handmaid. You broke my bonds; to you I will offer a sacrifice of praise, and I will call upon the name of the Lord. I will pay my vows to the Lord before all his people, in the courts of the house of the Lord, and in your midst, O Jerusalem. Praise the Lord, all [you] nations; praise him, all [you] peoples. May his mercy be strengthened upon us, and the truth of the Lord shall endure forever. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՑ ՇԱՐԱԿԱՆ ԸՍՏ ՈՒԹ ՁԱՅՆԻՑՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] CANON OF THE REPOSED. *Šarakan* [Hymn] according to the Eight Modes. First Mode.

TEXT

ԱՁ • Ո՛ր ստեղծմա՛մբ ը՛ստ պատկերի քո՛ Տէ՛ր պա՛տուե՛ցե՛ր ը՛զմե՛զ . ընկա՛լ և՛ ա՛յժմ ՛ ը՛զնընջե՛ցեա՛լսն ’ի քե՛զ ու՛ղի՛ղ հա՛ւատո՛վ

AYB-DZAYN [First Mode]. O Lord, who by [our] creation in your image didst honor us: receive now also those who have fallen asleep in you with true faith.

zham-416.png

PRINTER

359

[Page] 359

RUBRIC

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Second Mode [Armenian liturgical tone, *Erkrord Jayn*].

TEXT

ԲՁ. Որ կոչեցեր առ քեզ Տէ՛ր ըզտիե՛զե՛րս ամենայն • ընկալ ըզմե՛ր ը՛զնընջեցեա՛լսն ՚ի՛ գո՛գ հա՛յրապետի՛ն Ա՛բրահամո՛ւ • ո՛ղոր մա՛ծ Տ՛էր փը՛րկի՛չ և՛ բարերա՛ր : Ո՛ր թողութեանց ես տըւո՛ղ Ա՛ստը՛ուած • թող ը՛զմե՛ղըս մեր նը՛նջեցելոցըն • կա՛րո՛ղ յա՛մե նայնի՛ և հըզօ՛ր • ո՛ղոր" : Ո՛ր լուսատու ես տիե՛զերա՛ց ՔՐԻՍՏՈ՛Ս Ա՛ստըուած • լուսա ւորեա՛ և՛ ըզմե՛ր ը՛զնընջեցեա՛լսըն լուսո՛վ երանա՛ւէ՛տ զըւարթնո՛ցն • ո՛ղորմա՛ծ" : Յո՛յս մե՛ր և ա՛պա՛ւէ՛ն մա՛յր Տե՛առն և՛ կո՛յս սո՛ւրբ • ո՛ր հո՛ւր Աստուածո՛ւթեա նըն ո՛չ բո՛ցակիզեա՛ց զքո՛ սո՛ւրբ զորովա՛յն • բարեխօսեա՛ առ Տ՛էր վասը՛ն մերո՛յ փը՛րկութեա՛ն :

[Tone] BD [Voice 3]: You who have summoned all the universe unto yourself, Lord, receive our departed into the bosom of Patriarch Abraham, [O] merciful Lord, Savior, and Benefactor. You who are the giver of remissions, God, remit the sins of our departed; [O You who are] capable in all things and mighty, [O] merciful [Lord, Savior, and Benefactor]. You who are the illuminator of the universe, Christ God, illumine also our departed with the light of the blessed wakeful [angels], [O] merciful [Lord, Savior, and Benefactor]. Our hope and refuge, Mother of the Lord and holy Virgin, whose holy womb the fire of the Godhead did not consume: intercede with the Lord for our salvation.

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior side.

TEXT

ԲԿ. Ո՛ր Որդիդ ես և Բա՛նդ Աստը՛ուա՛ծ հաւասա՛րակից ընդ Հօ՛ր յէո՛ւթեան. ա՛ռ քե՛զ կա՛րդամք մարդասէ՛ր • հա՛նգո՛ զհո՛ գիի՛ս նը՛նջեցելո՛ց մե՛ր ընդ սուրբըս քո՛ : Ո՛ր իջեր յերկնի՛ց վասը՛ն մե՛ր • զառա՛ ջի՛նն առեր զյանցա՛նսն Ադա՛մայ • մե՛րո՛վ

[Tone] BK (Tone 8 / *Plagalis Tetarti*): You who are the Son and the Word [of] God, consubstantial with the Father in essence, to you we cry out, O Lover of humankind: give rest to the souls of our reposed with your saints. You who descended from heaven for our sake, [and] took upon [yourself] the first transgression of Adam by our

zham-417.png

PRINTER

360

[360]

TEXT

բնո՞ւթեամբ բա՛րձե՛ր ՚ի վերայ խա՛չի՛ն

Didst Thou bear [it] in nature upon the Cross?

TEXT

անա՛րա՛տ ձե՛ռօ՛ք . հա՛նգո՛": Ո՛ր լուծեր

... with immaculate hands. [Grant] rest... Who didst loose...

TEXT

զիշխանութի՛ւն մա՛հո՛ւ . կա՛մաւորա՛կա՛ն

[... through/by] voluntary [death, He destroyed] the power of death ...

TEXT

մահուա՛մբ քո ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛Ս . բա՛նա՛ւո՛րաց

By your death, O Christ, [for/to] rational [beings]

TEXT

զաղաչա՛նս առա՛ջի՛ քո հեղեա՛լ մա՛ղթե՛մք.

Pouring out [our] supplications before you, we beseech [you].

TEXT

հա՛նգո՛": Տի՛րո՛ւհի անա՛րատ մայր Տե՛առն

...grant rest." Lady, spotless Mother of the Lord...

TEXT

և՛ կոյս Մ՛արիա՛մ. Քրովբէա՛կան աթո՛ռ

and [the] Virgin Mary, cherubic throne

TEXT

ըզքե՛զ տե՛սաք ՚ի՛ յե՛րկրի՛ . բարեխօսեա՛

Thee we saw on earth; intercede [for us].

TEXT

ա՛ռ Տէր վասը՛ն մերո՛յ փը՛րկութեա՛ն:

unto the Lord for our salvation.

RUBRIC

ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: THIRD TONE [Jayn]

TEXT

ԳՁ . Հա՛յր բա՛րեգո՛ւթ որ գը՛թա՛ցար ՚ի

[Tone] III (■■). Compassionate Father, who had compassion on [the]...

TEXT

յա՛զգս ո՛րդւոց մարդկա՛ն . առաքե՛ցե՛ր ըզ

to the generations of the sons of men, you sent the

TEXT

միածի՛նդ ՚ի՛ փը՛րկութի՛ւն . յի՛շեա՛ զհո՛

[Thou] Only-begotten, unto salvation, remember the so[uls...]

TEXT

գի՛ս նընջեցե՛լոց մերո՛ց . և հանգո ընդ ս՛ուր

...[the sou]ls of our departed, and grant rest with the ho[ly... / saints...]

TEXT

բը՛ս քո՛ : Ո՛րդի՛դ մի՛ածի՛ն ո՛ր յա՛րեարդ

[... thy ...] : [O] Only-begotten Son, who didst rise [from the dead]...

TEXT

՚ի մե՛ռելո՛ց . ՚ի միւսանգա՛մ գալը՛ստեա

...from the dead. At the second coming...

TEXT

նըն քո՛ յա՛րութիւն մեզ խո՛ստացա՛ր . յի՛շ՛:

[...], your resurrection you promised to us. Rem[ember...].

TEXT

Հո՛գի՛դ ճը՛շմարիտ մը՛խի՛թարիչ սըգա՛ւո

O true Spirit, Comforter of those who mou[rn...]

TEXT

րա՛ց . ա՛ղաչանօ՛ք սուրբ Ա՛ստուածածնին

[...o]pen; through the supplications of the Holy Mother of God (*Astuacacin* [God-bearer]).

TEXT

և ա՛մե՛նայն քո՛ց սրբո՛ց . յի՛շ՛: ՚Ի՛ բա՛

... and of all Thy saints. Remember, [Lord].* To the... *** *[Note: "[redacted]" is an abbreviation for "[redacted]" (Remember, Lord); "[redacted]" is an incomplete catchword/phrase at the end of the page.]*

TEXT

ռե՛խօ՛սո՛ւթիւ՛ն փո՛ւթա՛ցիր մեզ սո՛ւրբ

[... interce]ssion, hasten to us, O holy [...]

TEXT

Ա՛ստուածածի՛ն . առ ՚ի փը՛րկե՛լ ըզժո՛ղո

Mother of God, in order to save the peo[ple]...

TEXT

վուրդս ՚ի՛ մեղ՛ա՛ց և՛ յապակա՛նո՛ւթենէ՛:

[... the] people from sins and from corruption.

zham-418.png

PRINTER

361

361

RUBRIC

ԱՒԱԳ ԿՈՂՄ

[The] Senior Side

TEXT

գկ. Յանըսկըզբնա՝կա՛ն ծոցո՛յ Հօր խոնար հեա՛լ Բա՛նըդ մարմնացա՛ր ՚ի կո՛ւսէ՛ն վա՛սըն փը՛րկո՛ւթեան մերո՛յ . ա՛ղաչեմք ը՛զ քե՛զ. զնընջե՛ցեա՛լսըն մեր ՚ի՛ քե՛զ ուղի՛ղ հաւատո՛վ . յի՛շեա՛ Տէ՛ր յորժամ գա՛ս թա՛գաւորո՛ւթեամբըդ քո՛ : Անո՛խակալ քա՛ղցրո՛ւթեամբ՛ Որդի՛ Աստուծոյ . հա ճեցար բա՛ռնալ ըզմեղս աշխա՛րհի՛ քո խա՛ չելութեա՛մբն . ա՛ղա" : կամաւորա՝կա՛ն մահուամբ քո լո՛ւծե՛ր զերկո՛ւնըս մահո՛ւ . և՛ արժանի արարե՛ր թո՛ղութեան յանցա՛ նա՛ց քաւի՛չ քո արեա՛մբ . ա՛ղա" : Ո՛ր փո խա՝նա՛կ մեղա՛ւորաց ը՛զմե՛ռանի՛լ յա՛նձն առե՛ր . իջանելո՛վ ՚ի՛ դըժոխըս փը՛րկեցեր ՚ի մե՛ղասէ՛ր բանտէ՛ն ըզգերեա՛լսն . ա՛- ղա" : Բա՛րե՛բանեմք զա՝նչա՛փ քո՛ զմարդա՛ սիրութի՛ւնդ . որ երեքօրեա՛յ յա՛րուցեա՛լ զկե՛նդա՛նութի՛ւն պա՛րգև՛ եցե՛ր աշխար հի՛ . ա՛ղա" : Մաքուր և՛ ա՛նբի՛ծ կո՛յս յե՛տ ծընընդեա՛ն . ո՛ր մարմնով ծընար զա՛րձա՛կօ՛ղն ՚ի կա՛պից մահո՛ւ . բա՛րեխօ՛ս լեր վա՛սն անձա՛նց մերո՛ց . փը՛րկել ՚ի սպառնա՛լեա՛ց գեհենո՛յն :

[Mode] Gk: Bowing down from the unoriginate bosom of the Father, You, the Word, became incarnate of the Virgin for our salvation; we beseech You: our [brethren] who have fallen asleep in You with orthodox faith, remember, O Lord, when You come in Your kingdom. With unresentful sweetness, O Son of God, You were pleased to take away the sins of the world by Your crucifixion; we beseech [You]... By Your voluntary death You loosed the pangs of death, and by Your expiatory blood made [us] worthy of the remission of transgressions; we beseech [You]... You Who, in the place of sinners, undertook to die, descending into hell, You redeemed the captives from the sin-cherishing prison; we beseech [You]... We praise Your immeasurable love for humankind, Who, having risen on the third day, bestowed life upon the world; we beseech [You]... Pure and spotless Virgin after childbirth, who in the flesh gave birth to the Looser of the bonds of death, be an intercessor for our souls, to be saved from the threats of Gehenna.

zham-419.png

PRINTER

562

562

RUBRIC

ՉՈՐՐՈԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Fourth Tone [■■orrod jayn]

TEXT

ԴՁ. Յորժամ հարկա՛նի փո՛ղ գալըս- տեան քո՛ Տէ՛ր . յայնը՛ժամ զարհու- րեա՛լ դո՛ղա՛ն արա՛րածք ՚ի յահէ՛ քում- մէ՛ . ա՛ղա՛չեմք ըզքե՛զ փըրկի՛չ . հա՛նգո՛ և ը՛զմե՛ր ըզնը՛նջե՛ցեալսն ընդ սուրբըս քո՛ . ո՛ր միա՛յնդ ե՛ս բազո՛ւմողո՛րմ : Յա՛հաբե՛կ լուսոյ ծա՛գմա՛ն քո՛ Տէ՛ր . ցը՛նծա՛ն դասք առա՛քի՛նեացն ՚ի վե՛ րայ լո՛ւսեղէ՛ն ամպոյն . ա՛ղա՛չեմք ըզ- քե՛զ փըրկի՛չ . հա՛նգո՛ և ըզմե՛ր ըզնը՛նջե՛- ցեալսն ընդ սուրբը՛ս քո՛ . ո՛ր միա՛յնդ ե՛ս բազո՛ւմո՛ղորմ: Ա՛նո՛խակա՛լ բա՛զ- մա՛գո՛ւթ ո՛ղորմա՛ծ Տէ՛ր . մի՛ ա՛նտե՛ս առ- ներ ըզմե՛ղուցեա՛լքըս յահա՛գի՛ն աւո՛ւ- րն . ո՛ր մի՛: Ո՛ր ի՛ջե՛ր ՚ի յե՛րկնի՛ց և մարմ- նա՛ցա՛ր ՚ի՛ սուրբ կուսէն . ա՛նճա՛ռե՛լի քոյի՛ն ծնընդեա՛մբդ , և՛ զիս մի ա՛նտես առնե՛ր . ա՛յլ պահեա՛ պատուա՛կա՛ն և սո՛ւրբ խա՛չիւ քո՛ :

[Tone] DJ [= *Jayn 4* / 4th Plagal Tone]. When the trumpet of Thy coming sounds, O Lord, then the creatures, terrified, tremble before Thy dread awe. We beseech Thee, O Savior: give rest also to our departed [ones] among Thy saints, Thou who alone art abundant in mercy. At the dread-striking dawning of Thy light, O Lord, the ranks of the virtuous rejoice upon the luminous cloud. We beseech Thee, O Savior: give rest also to our departed [ones] among Thy saints, Thou who alone art abundant in mercy. O Lord, without malice, abundant in compassion, merciful: disregard us sinners not on that dreadful day; [Thou] who alone [art abundant in mercy]. Thou who descendedst from the heavens and becamest incarnate of the Holy Virgin by Thine ineffable nativity: disregard me not, but preserve [me] by Thy precious and holy Cross.

RUBRIC

ՎԵՐՋ

[RUBRIC: End.]

TEXT

ԴԿ. Ո՛ր թագաւո՛րդ ես յաւի՛տենից ՔՐԻՍ- ՏՈՍ Աստը՛ուած . ընկա՛լ ը՛զծա՛ռայս քո՛ ՚ի

[Tone] DK (Plagal 4th Mode / *Dardzkoghm*): You who are King of eternity, CHRIST God, receive your servant into

zham-420.png

PRINTER

565

565

TEXT

բարի՛ . ե՛ւ շնո՞րհեա՝ ՚ի՛ յա՛ջակողմեա՛ն քո՞ւմ դասի՛լ : Ո՞ր ունիս իշխանո՛ւթի՛ւն մահո՛ւ և կենաց • Հանգո՛ զհո՛գիս քո՛ց ծառայի՛ց . ե՛ւ" : Յո՞րժամ կարգի՛ աթո՛ռ ' Տէրութեա՛նը՛դ քո • և Հաստա՛տի՛ ատեան դա՛տաստա՛նի՛ն . յայնժա՛մ խը՞նայեա՛ ՚ի ծա՛ռայս քո՛. ե՛ւ" : Ա՛մե՛նօրհնեա՛լ Ա՛ստ- ուածամա՛յր Մա՛րիա՛մ. Քե՛րո՛վբէ՛ական աթո՛ռ ա՛րարչի՛ն մե՛րո՛յ տընօ՛րէնութեա՛ն զո՞ր երանե՛ծ՛ն ամենա՛յն ազի՛նըք Հա՞ նապա՛զ :

...good, and grant [them] to be ranked on Your right hand. You Who have power over death and life, give rest to the souls of Your servants, and... When the throne of Your Lordship is set up, and the tribunal of judgment is established, at that time spare Your servants, and... All-blessed Mother of God, Mary, Cherubic throne of the Dispensation of our Creator, whom all generations ever call blessed.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

Supplication [Ma■t■ank■].

TEXT

Հոգւոցն Հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա Հանգիստ և ողորմութիւն . և մեզ մեղաւորացս շնորՀեա զթողութիւն յան- ցանաց :

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: [THE] PROCLAMATION [k■aroz]* *Note: Litany/Bidding prayer.

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն Հանգուցեալ Հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ • զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ՝ և զմեզ կեցուսցէ շնոր- Հիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո և ողորմեա" : Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Again, in peace let us beseech the Lord. For the souls of those who are at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and keep us alive by the grace of His mercy. Almighty Lord, our God, keep [us] alive and have mercy. Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

zham-421.png

PRINTER

564

564

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա քո արարչական սիրովդ ’ի հոգիս հանգուցեալ ծառայից քոց : Յի-

շեա յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քոյ: Արտ արժանի ողորմութեան քաւութեան և թողութեան մեղաց : Դասաւորեալ պայ- ծառացո ընդ սուրբս քո յաջակողման դա- սուն : Զ ի դու ես Տէր և արարիչ ամենե- ցուն՝ դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց : Եւ քեզ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ՝ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից": Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես":

Christ, Son of God, ungrudging and compassionate, have pity through Your creative love upon the souls of Your departed servants. Remember [them] on the great day of the coming of Your kingdom. Make [them] worthy of mercy, expiation, and the remission of sins. Placing [them] in ranks, make [them] radiant among Your saints in the choir on the right hand. For You are Lord and Creator of all, Judge of the living and the dead. And to You are fitting glory, dominion, and honor, now and always, and unto the ages of ages. Blessed [be] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father, who art in heaven...

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

ԶՍաղմոսերգութիւնս և զաղաչանս ըն- կալցի մարդասէրն Աստուած ՚ի հաճոյս բա- րերար կամաց իւրոց . մեր մեղացն և բազում յանցանացն թողութիւն շնորհեսցէ, ՚ի չա- րեաց փրկեսցէ, ՚ի մեղաց պահեսցէ, և նմա փառք յաւիտեանս . Ամէն : Օրհնեալ թագաւորութիւնն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. այժմ և միշտ և յա- ւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

May God the Lover of mankind receive [these] psalmody and supplications unto the pleasure of His beneficent will. May He grant remission of our sins and many transgressions, deliver [us] from evils, preserve [us] from sins; and unto Him be glory forever. Amen. Blessed be the kingdom of the Father and of the Son and of the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-422.png

PRINTER

565

565

RUBRIC

ԺԱՄԱՄՈՒՏՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ Պ Ա Հ Ո Ց

[RUBRIC:] *Žamamut*s (Introit hymns) according to the propriety of the day of F A S T I N G

TEXT

ԲՇ. ԳՇ. ԵՇ. Որ 'ի Հօրէ առաքեցար փրկիչ՝ և մարմնացար 'ի սրբոյ կուսէն . որ վասն մեր 'ի յերկնից իջեր և լուսաւորեցեր զտիեզերս : () խաղաղութիւն քո տուր մեզ Տէր՝ որ խաղաղութեանց ես թագաւոր . զխաղաղութիւն և զողորմութիւն՝ որ յամե- նայնի ես կարօղ մարդասէր : ԴՇ. ՈՒՐ. Որ ըստ ամենայն միտս անցանես . զխա- ղաղութիւն քո Աստուած տուր մեզ Հանա- պազ՝ զքեզ աղաչեմք : ԿԻՐ. Միածին Որդի և Բանդ Աստուած և անմահ էութիւն, որ յանձն առեր մարմ- նանալ 'ի սրբուհւոյ Աստուածածնէն և 'ի միշտ կուսէն . անփոփոխելիդ մարդ եղեալ խաչեցար ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր.մահուամբ զմահ կոխեցեր . մինդ 'ի սրբոյ Երրորդու- թենէն՝ փառաւորակից ընդ Հօր և սրբոյ Հոգւոյն՝ կեցո զմեզ :

[Monday, Tuesday, Thursday:] You who were sent from the Father, Savior, and became incarnate of the Holy Virgin; You who descended from heaven for our sake and illuminated the universe: Give us Your peace, Lord, You who are the King of peace; [give us] peace and mercy, You who are almighty in all things, Lover of mankind. [Wednesday, Friday:] You who surpass all understanding: give us Your peace continually, O God; we beseech You. [Sunday:] Only-begotten Son and Word [of] God, and immortal Essence, You who deigned to become incarnate from the Holy Mother of God (*Astuacacin*) and Ever-Virgin; You who, being immutable, became man and were crucified, Christ our God; You who by death trampled down death; You,

being one of the Holy Trinity, co-glorified with the Father and the Holy Spirit: save us!

PRINTER

366

[p. 366]

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Nativity.

RUBRIC

ԵՒ

[RUBRIC: And]

RUBRIC

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ:

[OF THE] MOTHER OF GOD [ASTUACACIN]:

RUBRIC

Ըստ ցուցակի Տօնացուցին :

RUBRIC: According to the directory of the *T■nac■oyc■* (Liturgical Directory/Calendar).

TEXT

Աստուածածին անհարսնացեալ՝ զԲանն

[O] Mother of God (Astuacacin), unwedded, [who didst bear] the Word...

TEXT

անսկիզբն յղացար և զԱստուածն անիմանալի

[thou didst] conceive the [One] without beginning and the incomprehensible God

TEXT

ծնար . զանպարագրելին ՚ի գիրկս քո բար-

thou didst bear; [and] the Uncontainable One in thy bosom thou didst car-

TEXT

ձեր . նմա անդադար բարեխօսեա վասն ան-

... your. Intercede unceasingly with Him for [our] s[ouls...]

TEXT

ձանց մերոց :

[... of] our souls.

TEXT

Աստուածածին զքեզ խոստովանեալ եր-

Confessing thee [as the] Mother of God, [we] wor-

TEXT

կրպագէ Եկեղեցի ուղղափառաց . քանզի՝ ուր

[...ador]es the Church of the orthodox; for where...

TEXT

Քերովբէքն բազմաչեայք և աթոռք հրա-

The many-eyed cherubim and the fiery thrones—

TEXT

նիւթք և վեցթևեան Սերովբէքն նայիլ ո՛չ

...substances, and the six-winged Seraphim [dare] not gaze...

TEXT

իշխէին , կրեցեր անսերմնապէս զանապա-

[they] held sway; you bore without seed the incorrup-

TEXT

կանումն ՚ի յարգանդի քում որպէս աղախին

[...] in thy womb as a handmaid

TEXT

զՏէր . և ծնար որպէս զմարդ զԱստուածն

...the Lord; and [you] gave birth to God as a man.

TEXT

բոլորից զմարմնացեալն առ ՚ի քէն զանճառ

... the ineffable [One] of all, incarnate from thee

TEXT

զԲանն’ի փրկութիւն աշխարհի և կեանք ան-

the Word for the salvation of the world and life un-

TEXT

ձանց մերոց :

[... of] our souls.

TEXT

Աղաչեմք զքեզ սուրբ կոյս Մարիամ Աստ-

We beseech thee, holy Virgin Mary, Mother of God—

TEXT

ուածածին՝ բարձրելոյն զօրութեամբն հո-

...[The] Mother of God (*Astuacacin*), [overshadowed] by the power of the Most High...

TEXT

վանաւորեալ և սուրբ Հոգւոյն եկաւորու-

[... over]shadowed, and of the Holy Spirit's coming-

TEXT

թեամբն լուսաւորեալ, որ զամենայն գոյու-

...illuminated by [His/Thy] ..., who [created/sustains] all exist-

TEXT

թեանց ստեղծիչն յղացեալ ծնար անճառա-

...having conceived, you gave birth to the Creator of [all existences/creatures] ineffa[bly]...

TEXT

պէս . մարմնացելոյն առ ’ի քէն բարեխօսեա

...intercede with the [One] who took flesh from you...

TEXT

կեցուցանել զանձինս մեր :

to save our souls.

zham-424.png

PRINTER

367

367

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ •

RUBRIC: [For the Feast of] the Presentation of the Lord [to the Temple] (T■arn■nda■a■).

TEXT

Ծերունին այսօր Սիմէովն՝ Հոգւովն գայր ’ի տաճարն՝ երևելով Քերովբէիցն վե- Հագոյն, զի որոց թևօքն սաւառնեալ ո՛չ իշ- խէին Հայիլ ’ի յահեղ փառացն, սա ’ի գիրկս իւր բարձեալ Համբուրէր Համարձակապէս և զգուէր որպէս զմանուկ . և աղերսելով Հայցէր արձակիլ ’ի խաղաղութիւն : Անսկզբնական Բանդ Աստուած ’ի վեր- ջին աւուրս յանձն առեր լինիլ մարդ ’ի կուսէն . և արարիչդ յաւիտենից՝ փակեցար ընդ ժամանակաւ . սուրբ Տէր սրբութեանց և անկարօտ մաքրութեանց . եկիր ’ի տաճարն քառասնօրեայ, զօրինացն կատարեցեր զար- դարութիւն: Օ որ բարձեալ Սիմէովնի զան- պարագրելիդ ’ի գիրկս իւր Հայցէր, որ ար- ձակիչդ ես կապելոց՝ արձակեա զիս ’ի խա- ղաղութիւն : վ ասնորոյ՝ ընդ ծերունւոյն Սիմէովնի վերագոչեմք առ քեզ Տէր, սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ՝ Տէր զօրութեանց, լի են եր- կինք և երկիր փառօք քովք ’ի փրկութիւն մեզ Քրիստոս Աստուած փառք քեզ :

Today the elder Simeon came by the Spirit into the temple, appearing greater than the Cherubim; for He upon whom they, soaring on their wings, dared not gaze because of [His] awesome glory, this one, lifting [Him] into his arms, kissed boldly and caressed as a child; and beseeching, he prayed to be released in peace. Unoriginate Word, God, in the last days You deigned to become man from the Virgin; and You, Creator of the ages, were enclosed within time. Holy

Lord of holies and in no need of purifications, You came to the temple as a forty-day-old [child and] fulfilled the righteousness of the Law. Wherefore, Simeon, lifting You—the Uncontainable—into his arms, prayed: "You Who are the releaser of the bound, release me in peace." Therefore, together with the elder Simeon, we cry aloud to You, Lord: Holy, holy, holy, Lord of hosts, heaven and earth are full of Your glory, unto salvation for us; Christ God, glory to You.

RUBRIC

ՂԱԶԱՐՈՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

[On the] Resurrection of Lazarus

TEXT

ԶՂ ազարու ննջումն՝ որպէս կանխագէտ յառաջ ասէիր . որ և ՚ի Բեթանիա յառա-

The falling asleep of Lazarus, as One foreknowing, You foretold; You who also [came] beforehand to Bethany,

zham-425.png

PRINTER

368

368

TEXT

ջէիր՝ զի յարուսցես զսիրելին քո : Արդ՝ և մեք գոչելով ասեմք , օրհնեալ որ գաս ՚ի չարչարանս կամաւ Հօր՝ ՚ի փրկութիւն ան- ձանց մերոց : Յորժամ եկեալ կենարարդ ՚ի գերեզմա- նըն Ղազարու. յորժամ եկեալ կենարարդ ՚ի գերեզմանն Ղազարու . աւետաւոր ձայնիւդ աղաղակէիր ասելով՝ Ղազարէ՝ արի եկ ար- տաքս : Իսկ մեռեալն ՚ի գերեզմանէն յա- րեաւ . և նոյն ինքնդ զանմահութեան պար- գևսդ ետուր սիրելոյդ , և Աստուածային ձայնիւդ ՚ի գերեզմանէն կոչեցեր : Վ ասն- որոյ՝ և մանկունք Եբրայեցւոց ոստովք օրհ- նէին զանմահ թագաւորութիւն քո : Ընդ նոսին և մեք ասեմք , Ո՛վսաննա՝ օրհնեալ է գալուստ քո .

օրհնութիւն ՚ի բարձունս , օրհնեալ որ գալոցդ ես անուամբ Տեառն :

...[thou didst descend] that thou mightest raise thy beloved. Now, we also cry out and say: Blessed [art thou] who comest unto the passion by the will of the Father, for the salvation of our souls. When thou, the Life-giver, didst come to the tomb of Lazarus; when thou, the Life-giver, didst come to the tomb of Lazarus, with thy voice of good tidings thou didst cry out, saying: "Lazarus, arise, come forth!" And the dead man arose from the tomb; and thou thyself didst grant the gifts of immortality unto thy beloved, and with thy divine voice didst call [him] from the tomb. Wherefore the children of the Hebrews also, with branches, blessed thine immortal kingdom. With them we also say: "Hosanna! Blessed is thy coming; praise in the highest; blessed [art thou] that art to come in the name of the Lord."

RUBRIC

Ծ Ա Ղ Կ Ա Զ Ա Ր Դ Ի

[Of] Palm Sunday.

TEXT

Ցնծա Երուսաղէմ և զարդարեա զառա- գաստ քո Սիովն . քանզի՝ ահա թագաւոր քո ՔՐԻՍՏՈՍ նստեալ ՚ի յաւանակի նորոյ՝ հե- զութիւն ցուցանելով գայ մտանէ յառա- գաստ քո : Եւ մեք աղաղակեմք , Ո՛վսաննա օրհնեալ եկեալ ՚ի յանուն Տեառն . որ ունի զմեծ զողորմութիւն :

Rejoice, Jerusalem, and adorn your bridal chamber, O Zion; for behold, your King, CHRIST, seated upon a new colt, demonstrating meekness, comes [and] enters into your bridal chamber. And we cry out: “Hosanna! Blessed is [He that] comes in the name of the Lord, who has great mercy.”

zham-426.png

PRINTER

569

569

RUBRIC

ՋԱՏԿԻ

[FOR] PASCHA

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ յարեաւ ՚ի մեռելոց • մահ- ուամբ զմահ կոխեաց • և յարութեամբն իւ- րով մեզ զկեանս պարգևեաց. նմա փառք յա- ւիտեանս • Ամէն :

Christ is risen from the dead; by death he trampled down death, and by his resurrection he granted life unto us. To him [be] glory forever. Amen.

RUBRIC

ՅԻՆԱՆՑ

RUBRIC: Of the Fifty Days [of Eastertide, *Yinank■*].

TEXT

Ահաւոր և սքանչելի է խորհուրդ փըր- կութեան մերոյ • որ անսկիզբն ՚ի Հօրէ անճա- ռաբար մարմնացաւ ՚ի կուսէն • խաչի համբե- րելով և կամաւոր մահուամբն իւրով զկեն- դանութեան մեզ պարգևեաց շնորհս : Քանզի յարեաւ ՚ի մեռելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած յաւիտենից՝ արարիչ և յարու- թիւն ազգի մարդկան • զոր օրհնեն անդա- դար զինուորութիւնք հրեշտակաց և ամենայն զուարթիւնք երկնից : Ընդ որս գոչելով ա- սեմք փառք սոսկալի յարութեան քո Տէր :

Awful and wondrous is the mystery of our salvation: He who is without beginning from the Father was ineffably incarnate of the Virgin; by enduring the cross and by His voluntary death, He bestowed upon us the gifts of life. For Christ arose from the dead, the eternal God, the Creator, and the resurrection of humankind, whom the hosts of angels and all the heavenly intelligences ceaselessly praise. With them, crying aloud, we say: Glory to Your awesome resurrection, O Lord!

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ

[FOR THE] ASCENSION

TEXT

Հիացան վերնական բազմութիւնքն տե- սանելով զքեզ ՚ի հրեղէն կառս բազմեալ՝ սարսեալ ասէին • ո՞վ է դա որ դիմեալ գայ յԵդովմայ • և եկեալ մտանէ փառօք ՚ի փա- ռըս • Տէր փառք քեզ:

The heavenly hosts were astonished seeing You seated upon the fiery chariot; trembling, they said: "Who is this that comes surging from Edom, and having come, enters from glory into glory? Lord, glory to You."

zham-427.png

PRINTER

570

[570]

TEXT

Որ յանպատում՝ աթոռ նստիս և յանմարմ՝ նոցն վերօրհնիս, անհասանելի Բանդ Աստ- ուած ՚ի յերկրի երևեցար ճշմարիտ մարդ • զտնօրէնութեանն կատարեալ զխորհուրդ , խաչի և մահու համբերեցեր . և զհրաշալի ըզ- յարութիւնդ քո ցուցեր հզօր զօրութեամբ • այսօր համբարձար փառօք ՚ի յերկինս և զկու- սածին մարմինդ քո հրաշափառապէս լուսա- զարդեցեր՝ զոր տեսեալ Եսայիաս՝ նախաձայ- նեալ ասէր, ո՞վ է սա որ դիմեալ գայ յեր- կրէ : Հիացեալ պետութեանց երկնից գոչէ- ին առ միմեանս, Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ՚ի վեր, և մտցէ թագաւոր փառաց : Արդ՝ որ յամենայնի կարօղդ ես և հզօր, շնորհեա և մեզ հանդիպիլ քեզ ամպովք ՚ի միւսան- գամ՝ քո գալստեանդ • որ միայնդ ես մար- դասէր :

[You] who sit upon the ineffable throne and are praised above by the bodiless [hosts], uncontainable Word, God, You appeared upon the earth as true man. Having fulfilled the mystery of the Economy, You endured the cross and death, and manifested Your wondrous Resurrection with mighty power. Today You ascended in glory into heaven and miraculously adorned with light Your virgin-born body; which Isaiah having seen, proclaimed beforehand, saying: "Who is this that comes surging from the earth?" The heavenly principalities,

being amazed, cried out to one another: "Lift up your gates, O princes, and the King of glory shall enter in!" Now, [You] who are almighty and powerful in all things, grant also to us to meet You on the clouds at Your second coming, You who alone are the Lover of mankind.

RUBRIC

ՀՈԳՒՈՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Coming of the Holy Spirit.

TEXT

Աստուա՛ծ զքեզ խոստովանիմք զսուրբ Հոգիդ և երկիրպագանեմք . որ ես պատճառ կենդանութեան եղելոցս և խաղաղարար աշ- խարհի . որ զտգիտութիւն աշակերտացն բա- զում՝ գիտութեամբ լցեր . և 'ի հրեղէն լե- զուս բաժանեալ անճառելեօք ցուցար նոցա . աղաղակեմք Տէր խնայեա և կեցո զմեզ : ԲՇ . Այսօր 'ի հրեղէն լեզուս բաժանեալ

God, the Holy Spirit, we confess Thee and worship [Thee], Who art the cause of life for created beings and the peacemaker of the world; Who filled the ignorance of the disciples with manifold knowledge, and, being divided into fiery tongues, appeared to them in ineffable [mysteries]; we cry out: Lord, spare and save us. [Monday]: Today, being divided into fiery tongues...

zham-428.png

PRINTER

571

[Page] 571

TEXT

Հանգեար յառաքեալսն՝ լուսաւորելով զնո- սա . և այժմ աղաչեմք զքեզ սուրբ Հոգիդ Աստուած, որ ես պատճառ կենդանութեան եղելոց և խաղաղարար աշխարհի, խնայեա և կեցո զմեզ :

You rested upon the Apostles, illuminating them; and now we beseech You, O Holy Spirit God, who are the cause of life for created beings and the peacemaker of the world: spare and save us.

RUBRIC

ԳՇ.

RUBRIC: [On] Tuesday.

TEXT

վ ասնորոյ և մեք զՀոգիդ սուրբ Աստ- ուած ընդ Հօր և ընդ Որդւոյ միասնական խոստովանիմք . և Հայցեմք մեզ ՚ի վերնատու- ողէդ զհոգևորական խաղաղութիւնդ . Տէր փառք քեզ :

Wherefore we also confess Thee, the Holy Spirit, [as] God co-essential with the Father and with the Son; and we entreat of Thee, the bestower from on high, that spiritual peace for ourselves. Lord, glory to Thee.

RUBRIC

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ

[OF THE] TRANSFIGURATION

TEXT

Երևի Տէրդ այսօր աշակերտացն ՚ի Թա- բօրական լերինն . և աշակերտացդ զարհու- րեալք աղաղակէին ասելով . արասցուք երիս տաղաւարս՝ մի Տեառնդ , և մի Մովսիսի և մի Եղիայի : Արդ՝ և մեք բանաւոր Հօտքս եր- գեմք ընդ քո ճշմարիտ վկայիցդ . առաքեա ՚ի մեզ զլոյս քո շնորհացդ ՚ի քոյ միւսանգամ գալստեանդ և կեցո :

Today, the Lord appears to the disciples on Mount Tabor; and the disciples, terrified, cried out, saying: "Let us make three tabernacles: one for the Lord, one for Moses, and one for Elijah." Now, we too, the rational flock, sing with Your true witnesses: send upon us the light of Your grace at Your second coming, and save [us].

RUBRIC

Խ Ա Չ Ի

RUBRIC: [OF THE] CROSS

TEXT

Առաջի պատուական ամենայաղթ խաչի քոյ անկանիմք երկրպագելով և խնդրեմք զթողութիւն յանցանաց մերոց . քանզի սովաւ բարձեր զդատապարտութիւն ազգի մարդ-

Before your precious, all-victorious Cross we fall down in worship, and we ask the forgiveness of our transgressions; for by this you removed the condemnation of the human [race]—

zham-429.png

PRINTER

572

[572]

TEXT

կան : Եւ այժմ վասն սրբոյ Աստուածային քոյ նշանի՝ շնորհեա զերկնային զխաղաղու- թիւնդ ամենայն աշխարհի :

[...] And now, for the sake of your holy divine sign, grant your heavenly peace to the whole world.

RUBRIC

Է Ջ Մ Ի Ա Ծ Ն Ի

RUBRIC: [Of] ■■miacin [Etchmiadzin]

TEXT

Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ, որ ա- ղօթիւք և միջնորդութեամբ բազմաչարչար վկային քոյ և Հօրն մերոյ սրբոյն Գրիգորի լուսաւորչին , մեծաւ փառօք և բազմու- թեամբ զօրացդ լուսեղինաց իջեր յերկնից ՚ի դաշտն Արարատեան, յայցելութիւն փոքու Հօտիդ քոյ ազգիս Հայոց՝ և ՚ի ցուցումն յատ- կականի սիրոյդ և մեծի ողորմութեանդ . և ոսկեուռամբ բաղխեցեր զխորս անդնդոց, և Հալածեցեր զգունդս սանդարամետականաց . ուր և լուսաձև յօրինմամբ հրաշակերտեցեր զմայր աթոռն մեր զսուրբ Էջմիածին . և ա- րարեր զնա շտեմարան անսպառելի շնորհացդ Աստուածայնոց՝

՚ի լինիլ ծնօղ՝ դաստիա- րակ և կատարելագործիչ ամենայն Եկեղե- ցեացս Հայաստանեայց: Արդ՝ պահեա զնա ա- նարատ, Հաստատուն և անաղօտ, ՚ի պայծա- ռազարդութիւն Եկեղեցեացս մերոց և ման- կանցս սոցին՝ մինչև ՚ի կատարած աշխարհի . յորոց միշտ փառաւորի ամենասուրբ անուն քո յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Our Lord and Savior, Jesus Christ, who, through the prayers and intercession of Your much-afflicted martyr and our father, Saint Gregory the Illuminator, descended from heaven unto the plain of Ararat with great glory and a multitude of luminous hosts, to visit Your little flock, the Armenian nation, and to manifest Your singular love and great mercy; and with a golden hammer struck the depths of the abyss and drove away the legions of the netherworld; [and] where, through a luminous design, You miraculously fashioned our Mother See, Holy Ejmiacin, and made it an inexhaustible treasury of Your divine graces, to be the begetter, nurturer, and perfecter of all the churches of Armenia: Now, keep it immaculate, steadfast, and undimmed, unto the splendid adornment of our churches and of their children, until the end of the world; by whom Your all-holy name is ever glorified, unto the ages of ages. Amen.

zham-430.png

PRINTER

573

[Page] 573

RUBRIC

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ո Յ

RUBRIC: Of the Church.

TEXT

O խաղաղութիւն շնորհեա Եկեղեցւոյ քում՝ սրբոյ, զխաղաղութիւն և զանշարժու- թիւն ՚ի թշնամեաց պատերազմէ . և հաստա- տեա ՚ի մի հաւատ զկաթուղիկէ Եկեղեցի . ըզ- քեզ խոստովանիմք Տէր և Աստուած կեցո զմեզ :

O grant peace to your holy Church: peace and steadfastness from the warfare of enemies, and establish the Catholic [Universal] Church in one faith. We confess you [as] Lord and God; save us.

RUBRIC

Յ Ո Վ Հ Ա Ն Ն Ո Ւ Մ Կ Ր Տ Չ Ի Ն

[FOR] JOHN THE BAPTIST

TEXT

Օ յառաջընթացութիւն քո և զկարա- պետութիւն Աստուծոյ Բանին խափանել կարծելով՝ որ 'ի ձեռն կնոջն զնախաստեղծն 'ի դրախտէն արտաքս ընկէց : Նա և այժմ Հերովդիադա անօրէնութեամբ բորբոքեալ. և բազմելոցն Հերովդիայ՝ զկաքաւս ոտից աղջ- կանն հաճոյացոյց՝ զի զքոյդ հատցէ զգլուխ որ զամենեցուն ձեռնադրեցեր զգլուխն ՔՐԻՍ- ՏՈՍ : Այլ դու որ յանապատէ բարբառոյ ձայն, գոչեա որում՝ ձեռնադրեցեր պարգև- ել զխաղաղութիւն և զմեծ զողորմութիւն :

Thinking to hinder thy preceding and the forerunner-ship of the Word of God, [the enemy,] who through the woman cast the first-created out of Paradise, he now also, having inflamed Herodias with lawlessness, [prompted her] to please the guests of Herod with the dance of the maiden’s feet, so that she might cut off thy head—[thou] who didst lay hands upon Christ, the Head of all. But thou, who [art] the voice of the one crying from the wilderness, cry out unto Him upon Whom thou didst lay hands, to grant peace and great mercy.

RUBRIC

Ս Տ Ե Փ Ա Ն Ն Ո Ս Ի

[Of Saint] Stephen

TEXT

Ցնծա այսօր ցնծա և զուարճացիր կա- թուղիկէ Եկեղեցի սուրբ՝ յիշատակաւ սըր- բոյն Ստեփաննոսի նախավկային ՔՐԻՍՏՈՍԻ վկայեցելոյ Հօր : Որ աղօթիւք բանայր զեր- կինս զոր փակեաց Ադամ. և հրեշտակակերպ

Rejoice today, rejoice and be glad, holy Catholic Church, in the commemoration of Saint Stephen the Protomartyr, who bore witness to Christ [before] the Father; who by prayers opened the heavens which Adam closed, and [with] angel-like [appearance]...

zham-431.png

PRINTER

374

[374]

TEXT

տեսլեամբ տեսանէր զկերպարանն Հօր ՚ի կերպի Ադամայ նստեալ ՚ի յաթոռ փառաց : Որ զբազմութիւն քարանցն որպէս զծաղիկս Հաւաքելով՝ բոլորէր պսակս փոխանակ փշոցն և եղեգանն : Եւ զմարտիրոսական արիւնն իւր խառնէր ընդ փրկական արեանն ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ Հոսեցելոյն ՚ի կողէն : Վ ասնորոյ՝ գերա- զանցեալ ՚ի փառս առաւել քան զամենայն սուրբս՝ Հայցէ և վասն մեր ՚ի վերնատուողէն զպարգևս կենաց անվախճանից և զմեծ զո- ղորմութիւն : Յորովայնէ ընտրեալ սուրբն Ստեփան- նոս, յորովայնէ ընտրեալ սուրբն Ստեփան- նոս . վկայ ճշմարիտ առաքելական քարոզու- թեանցն . որ ՚ի վերայ անօրէնն քարաձգո- ղացն աղօթէր առ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուածդ ա- սելով՝ մի՛ Համարիր սոցա զայս մեղս : Արդ՝ ՚ի ձեռն սորին բարեխօսութեանն շնորՀեա՛ մեզ Տէր զմեծ քո զողորմութիւնդ :

[He] saw in a vision the likeness of the Father in the form of Adam, seated upon the throne of glory; who, gathering the multitude of stones like flowers, fashioned crowns in place of the thorns and the reed; and mingled his martyr's blood with the salvific blood of Christ that flowed from [His] side. Wherefore, exalted in glory more than all the saints, he entreats from the Giver-on-high, for us also, the gifts of endless life and great mercy. Chosen from the womb, Saint Stephen; chosen from the womb, Saint Stephen, true witness of the apostolic preachings; who prayed over the lawless stone-throwers unto Christ

God, saying: "Do not hold this sin against them." Now, through his intercession, grant us, O Lord, Your great mercy.

RUBRIC

Լ Ո Ւ Ս Ա Ւ Ո Ր Չ Ի Ն

[For] the Illuminator

TEXT

Ցնծայ այսօր ցնծայ և զուարճանայ Եկե- ղեցի սուրբ՝ տօնելով մեծաւ Հանդիսիւ զՀան- րատենչ յիշատակս քո՝ ով գերազանցեալդ ՚ի Հարս սուրբ Հայրապետ և լուսաւորիչ տանս Թորգոմայ սուրբդ Գրիգորիոս : Որ քոյով անտանելի չարչարանօքդ զաշխարՀս

Rejoice today, rejoice and be glad, holy Church, celebrating with great solemnity the universally desired memory of thee, O thou who art preeminent among the fathers, holy hierarch and illuminator of the house of Torgom, holy Gregory. Who by thy intolerable torments [didst deliver] the world...

zham-432.png

PRINTER

375

[375]

TEXT

ամենայն Հիացուցեր : Անօրինակ ճգնութեամ բըդ զհրեղէնսն զարմացուցեր . որք և գունդ գունդ յերկնից ՚ի յերկիր խոնարՀեալ՝ ՚ի տես Հանդիսի նաՀատակութեանդ փութային : Եւ անՀամեմատ Համբերութեամբդ զգոռո- զացեալ արքայն իւրական զօրօքն ընդ ոտիւ- քըդ նուաճեցեր : Եւ ԱստուածաՀաճոյ ա- ղօթիւքդ զկուրացեալ միտս նոցին լուսաւո- րեցեր և Աւետարանին ՔՐԻՍՏՈՍԻ պաշտօ- նեայս արարեր : Ընդ նմին և զազգս Հայոց նորոգ Հոգևոր ծննդեամբ ՚ի լոյս Աստուած- գիտութեան ածեր : Վ ասնորոյ և յատկա- պէս

լուսափայլեցար ՚ի մէջ ամենայն սրբոց , և զառաքելականն ընկալար զաթոռ և զպա- տիւ , և ընդ նոսին պսակեցար ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ Աստուծոյ : Արդ ով Հայր մեր և լուսաւորիչ Հոգւոց մերոց • աղաչեմք զքեզ միաբան ուխ- տիւք Եկեղեցւոյ քոյ, զի յաւուրս Հրաշա- լոյ տօնի քոյ • յատկապէս բարեխօսիցես առ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուածն մեր , զի զԵկեղեցիս և զմնացորդս ժողովրդեան քոյ պահեսցէ ՚ի խա- ղաղութեան՝ փրկելով ՚ի Հոգևոր և մարմնա- ւոր թշնամեաց . զի և մեք միշտ զյիշատակս քո կատարելով՝ փառաւորեսցուք զՀայր և զՈր- դի և զսուրբ Հոգին յաւիտեանս . Ամէն : Գրիգոր սուրբ քահանայապետ՝ որ զՀա- ւատս ուսուցեր և զբանակս դիւացն Հալա-

thou didst astound all. By thine exemplary ascetic struggle thou didst amaze the fiery [hosts]; who, bending down from heaven to earth troop by troop, hastened to behold the spectacle of thy martyrdom. And by thine incomparable endurance thou didst subdue beneath thy feet the haughty king with his hosts. And by thy God-pleasing prayers thou didst enlighten their blinded minds and made them ministers of the Gospel of CHRIST. Likewise, by a new spiritual birth, thou didst lead the nation of the Armenians into the light of the knowledge of God. Wherefore thou didst especially shine forth with light amidst all the saints, and didst receive the apostolic see and honor, and with them wast crowned by CHRIST God. Now, O our father and illuminator of our souls: we beseech thee with united vows of thy Church, that on the day of thy wondrous feast, thou mayest especially intercede before CHRIST our God, that He may preserve the churches and the remnant of thy people in peace, delivering [them] from spiritual and carnal enemies; so that we too, always celebrating thy memory, may glorify the Father and the Son and the Holy Spirit unto eternity. Amen. Holy Hierarch (*k■ahanayapet*) Gregory, who didst teach the faith and disperse the armies of demons...

TEXT

ծեցեր . մարդկան ուսուցեր քարոզել զԵր- րորդութիւնն, պսակեցար յարքայութեանն . արդ բարեխօս լեր առ Տէր վասն մեր :

... [you] manifested; you taught men to preach the Trinity; you were crowned in the kingdom. Now, intercede before the Lord on our behalf.

RUBRIC

Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Ց

[OF THE] APOSTLES

TEXT

Առաքեալք և վկայք ՔՐԻՍՏՈՍԻ Աստու- ծոյ՝ ամենակալ Հոգւոյն զօրութեամբն զա- մենեսեան ընդհանուր յարդէգրութիւն կե- նաց կոչելով, միաբնական սուրբ Երրորդու- թեանն յորդորեցին երգել զփառս ՚ի յաւի- տեանս . Ամէն :

Apostles and witnesses of Christ God, who by the power of the almighty Spirit, calling all people together into the adoption of life, have exhorted [us] to sing glory to the consubstantial Holy Trinity unto the ages. Amen.

RUBRIC

Ո Ր Դ Ի Ո Ց Ո Ր Ո Տ Մ Ա Ն

RUBRIC: [For the] Sons of Thunder

TEXT

Այսօր ահաւոր ձայնք որոտման հնչեցին յերկնից ՚ի յերկիր՝ կոչելով յորդէգրու- թիւն զմեզ վերնոյն Սիովնի . Հաստատու- թիւնքն Հաւատոյ՝ և պարծանքն Եկեղեցւոյ . որք ցօղով արեան իւրեանց մաքրեցին զտիե- զերս յանօրէն կռապաշտութեանց . և միշտ Հայցեն ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ զքաւութիւն տօնողացս անուանց իւրեանց : Արդ՝ մաղթանօք սոցա Տէր՝ խնայեա ՚ի փրկեալ քո ժողովուրդս որ միայնդ ես մարդասէր :

Today, awful sounds of thunder resounded from heaven to earth, calling us unto the adoption of the Sion on high: [they are] the firm foundations of the

faith and the boast of the Church, who by the dew of their blood cleansed the universe of lawless idolatries, and ever beseech Christ for the remission of sins for us who celebrate their names. Now, by their supplications, O Lord, spare this thy redeemed people, thou who alone art the lover of mankind.

RUBRIC

Մ Ա Ր Գ Ա Ր Է Ի Ց

[OF THE] PROPHETS

TEXT

Տէր որ Հիմնեցուցեր զԵկեղեցի քո ՚ի վերայ վիմի Հաւատոյ, և կարգեցեր ՚ի սմա

Lord, who didst found thy Church upon the rock of faith, and didst establish in it

TEXT

առաքեալս և մարգարէս, Հովիւս և վար- դապետս՝ առ 'ի Հաստատութիւն սրբոց . և ճգնութեամբ վկայից զթշնամին սորա վա- նեցեր . 'ի խաղաղութեան զսա պահեա Աստ- ուած որպէս մարդասէր :

[You established] apostles and prophets, pastors and doctors, for the confirmation of the saints; and through the ascetic contest of the witnesses You drove away its enemy. Preserve this [holy Church] in peace, O God, as the Lover of mankind.

RUBRIC

Հ Ա Յ Ր Ա Պ Ե Տ Ա Ց

[OF THE] PATRIARCHS

TEXT

Օ Հայրապետականն զարդարեցեր աթոռ 'ի յերկրի, առաքելական առեր զպատիւ յերկ- նուստ՝ ծառայ ՔՐԻՍՏՈՍԻ . ով երանելիդ 'ի Հարս սուրբ Հայրապետ : Քանզի՝ քո վար- դապետութեանդ սերմունք՝ բարեպաշտու- թեան բուսուցին Հասկս . ուրախութեան պը- տուղ Հատուցանելով և Հաւատացելոցս փըր- կութիւն շնորհելով . վասնորոյ բարեխօսեա առ Տէր վասն անձանց մերոց :

O [thou who] adorned the patriarchal throne on earth, [and] received apostolic honor from heaven, servant of Christ, O blessed among the Fathers, holy Pontiff! For the seeds of thy teaching sprouted ears of piety, yielding fruit of gladness and granting salvation to us who believe; wherefore intercede with the Lord for our souls.

RUBRIC

Թ Ա Գ Ա Ւ Ո Ր Ա Ց

RUBRIC: Of the Kings [i.e., Royal canon / hymns of the kings]

TEXT

Որպէս յետ Աստուածասէր թագաւորին Իսրայէլի Եզեկիա՝ յարոյց Աստուած զՅովսէ՝ որ զամենայն կռապաշտութիւնսն 'ի բաց ըն- կէց, որպէս և զբարեպաշտն կոստանդիանոս, որ զարիոսի զմոլումն խափանեաց . և զմեծն Թէոդոս յարոյց Աստուածային նախանձուն վառեալ՝ ընդդէմ՝ այնոցիկ որք զսուրբ Հո- գին Հայհոյէին : Արդ՝ ով Աստուածարեալ և ուղղափառ սուրբ թագաւոր՝ աղաչեա ըզ-

As, after the God-loving king of Israel, Hezekiah, God raised up Josiah, who cast away all idolatries; and as [He raised up] the pious Constantine, who thwarted the error of Arius; and [He] raised up the great Theodosius, inflamed with divine zeal against those who blasphemed the Holy Spirit; now, O God-chosen and orthodox holy king, beseech the...

PRINTER

TEXT

Տէր ՝ի փրկել զմեզ ՝ի մարդապաշտ ՀայՀոյու- թենէ . զի և մեք տօնեսցուք զյիշատակս քո՝ խընդրելով ՝ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ զՀաշտութիւն և մեծ զողորմութիւն : Որպէս յետ Աստուածասէր թագաւո- րին Իսրայէլի Եզեկիա՝ յարոյց զՅովսէ՝ որ զամենայն կռապաշտութիւնսն Հնոյ ժողո- վրդեանն ՝ի բաց ընկէց, որպէս և ՝ի նորումս յարոյց զանդրանիկն թագաւորաց զբարե- պաշտն Աբգարիոս, որ ՝ի Հեռաստանէ ծա- նեաւ զերկնաւոր թագաւորն զՔՐԻՍՏՈՍ • և եղև քարոզ Աստուածութեան նորա ընդ ծագս տիեզերաց : Յետ նորին և զմեծն Տըր- դատիոս . որ իսպառ Հալածեաց զդիւամոլ կռապաշտութիւնսն յաշխարՀէս Հայաստա- նեայց . և զարդարեաց ճշմարիտ և ուղղափառ Հաւատով : Արդ՝ ով Աստուածարեալ և բա- րեպաշտ սուրբ թագաւոր, աղաչեա զՏէր , ՝ի փրկել զմեզ յանօրէն բռնաւորաց • զի և մեք տօնելով զյիշատակս քո՝ խնդրեսցուք ՝ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ զխաղաղութիւն և զմեծ զողոր- մութիւն .

... [the] Lord to deliver us from man-worshiping blasphemy, so that we too may celebrate your memory, asking from Christ reconciliation and great mercy. Just as after Hezekiah, the God-loving king of Israel, He raised up Josiah, who cast away all the idolatries of the ancient people, so also in the new [covenant] He raised up the firstborn of kings, the pious Abgar, who from afar recognized the heavenly King, Christ, and became a preacher of His divinity unto the ends of the universe; [and] after him, also the great Tiridates, who utterly banished demon-crazed idolatry from the land of Armenia and adorned [it] with the true and orthodox faith. Now, O God-chosen and pious holy king, intercede with the Lord to deliver us from lawless tyrants, so that we too, celebrating your memory, may ask from Christ peace and great mercy.

RUBRIC

Մ Ա Ր Տ Ի Ր Ո Ս Ա Ց

OF THE MARTYRS

TEXT

’Ի տաճարի սրբոց և յիշատակի սրբոց մարտիրոսաց՝ զձեռս Համբառնալով աղա- չեմք • բարեխօսութեամբ սոցա և աղօթիւք՝

In the sanctuary of the saints and at the commemoration of the holy martyrs, lifting up [our] hands, we beseech [You]: through their intercession and prayers,

zham-436.png

PRINTER

579

579

TEXT

զկենդանութիւնս մեր խաղաղացո՛ Աստուած որպէս մարդասէր :

Grant peace to our life, O God, as [thou art] the lover of mankind.

RUBRIC

Ճ Գ Ն Ա Ւ Ո Ր Ա Ց

[For the] Ascetics

TEXT

Ճգնաւո՛րք ՔՐԻՍՏՈՍԻ , որք տանջանաց անօրինացն Համբերեցիք և զմոլութիւն կը ռոցն խափանեցիք . դասաւորեալք ընդ հրեշ տակս ’ի յերկինս . որք ունիք զՀամարձակու- թիւն ’ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ՝ բարեխօսեցէք կեցուցա- նել զանձինս մեր՝ զձեզ աղաչեմք :

Champions of Christ, who endured the torments of the lawless and abolished the error of the idols, [and are now] ranked among the angels in heaven; you who have boldness before Christ, intercede [with Him] to save our souls, we beseech you.

RUBRIC

Հ Ռ Ի Փ Ս Ի Մ Ե Ա Ն Ց

[OF THE] H■IP■SIM■ANK■ [COMPANIONS OF SAINT H■IP■SIM■]

TEXT

Որք ծագեցան մեզ յարևմտից որպէս զա- րեզակն , և լուսաւորեցին Համանգամայն աշխարհս Հայաստանեայց . փարատեցին ըզ- խաւարն անգիտութեան կռապաշտութեան . և լուսաւորեցին զամենայն Հոգի Հաւատով Աստուածգիտութեան : Սոցա բարեխօսու- թեամբն ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած՝ պարգևեա՛ աշ- խարհի քում՝ զխաղաղութիւն . և անձանց մերոց զմեղաց թողութիւն . որպէս մարդա- սէր Տէր :

[Those] who dawned upon us from the West like the sun, and illuminated altogether this land of Armenia; they dispelled the darkness of the ignorance of idolatry, and enlightened every soul through the faith of the knowledge of God. Through their intercession, O Christ God, grant peace to Your world, and remission of sins to our souls, as [You are] the Lord who loves mankind.

RUBRIC

Գ Ա Յ Ի Ա Ն Ե Ա Ն Ց

[OF THE] GAYIANEANK■ [VIRGINS/NUNS, COMPANIONS OF SAINT GAYIANE]

TEXT

Օ յաղթանակ ձեր զհանդէս զուարճա- ցեալ՝տօնէ Եկեղեցի սուրբ • քանզի՝ սրբու-

O, rejoicing in the solemnity of your victory, the Holy Church celebrates; for holi[...]

zham-437.png

PRINTER

580

580

TEXT

թեամբ ստացայք զկուսութիւն . և 'ի մարմնի զանմարմնոցն ցուցիք զհանդէս :

...[-ness] you acquired virginity, and in the body you displayed the conduct of the bodiless [angels].

RUBRIC

Կ Ո Ւ Ս Ա Ն Ա Ց

[OFFICE] OF THE VIRGINS

TEXT

Հարսնացեալք ՔՐԻՍՏՈՍԻ երկնաւոր փե- սային դստերք վերին Սիովնի . խնդրեցէք 'ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ զհաշտութիւն և զմեծ զողորմու- թիւն :

[O ye who are] espoused to Christ, the heavenly Bridegroom, daughters of upper Zion, ask of Christ reconciliation and great mercy.

RUBRIC

Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Ց

RUBRIC: [Of the Feast] of the Vardanank■ [Saints Vardan and his Companions].

TEXT

Յաշխարհական 'ի ճակատամարտին, յաշ- խարհական 'ի ճակատամարտին և 'ի մեծ պա- տերազմին ընդդիմամարտեալ լինէր անօրի- նացն պատերազմ : Իսկ երանելի նահատակ- քըն՝ զմոլութիւն անօրինացն խափանեցին և յաղթող գտան • քանզի որոց ստացեալ էր՝ զԱստուածային զօրութիւն, ո՛չ ժուժկալէր նոցա մարմնաւորական պատերազմ : Արդ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած սոցա բարեխօսութեամբ խնայեա 'ի մեզ և ողորմեա :

In the worldly battle array, in the worldly battle array and in the great war, the warfare of the lawless was waged in opposition. But the blessed martyrs thwarted the madness of the lawless and were found victorious; for those who had acquired divine power were not overcome by carnal warfare. Now, [O] Christ God, by their intercession spare us and have mercy.

RUBRIC

Զ Ի Ն Ո Ւ Ո Ր Ա Ց

[Of the] Soldiers

TEXT

Զօրական և վկայ ճշմարիտ՝ քաջ նահա- տակդ՝ ՔՐԻՍՏՈՍԻ սուրբդ (Թէոդորոս) . որ փոխանակեցեր զմարմինդ ընդ հոգւոյդ քում փրկանս . և ո՛չ ածեր զմտաւ զսպառնալիսն

Soldier and true witness, brave martyr of Christ, holy [Theodore], who didst exchange thy body as a ransom for thy soul, and didst not take to mind the threats [of the tormentors]

zham-438.png

PRINTER

381

[Page 381]

TEXT

անօրէն բռնաւորացն : Ա յլ վերին ազդեցու- թեամբն դիտելով զայրեցումն Հոգւոց նոցա վասն այնորիկ լուցեր զտաճար կռոցն և ա- նարգեցեր զպաշտամունս նոցա : Արդ՝ ՚ի յաղթօղ պատերազմի տօնողացս զօր նահա- տակութեան քոյ , բարեխօսեա առ Տէր վասն անձանց մերոց :

... of the lawless tyrants. But, discerning by heavenly inspiration the burning of their spirits, for that reason you set ablaze the temple of idols and despised their cults. Now, for us who celebrate the day of your martyrdom in victorious battle, intercede before the Lord for our souls.

RUBRIC

Ք Ա Ռ Ա Ս Ո Ւ Ն Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

RUBRIC: [For the] Forty Martyrs [lit. 'Forty Children/Youths']

TEXT

Գնալով փառաց քոց ՚ի փառս կաթուղի- կէ Եկեղեցի քո ՔՐԻՍՏՈՍ մեծապէս պայծա- ռանայ . քանզի՝ թագաւորեալքն ՚ի

քէն դի- մեալք ՚ի յերկինս, ՚ի Սեբաստիա նահատա- կին՝ ՚ի յամօթ և ՚ի քարընկէց յերեսս բան- սարկուին : Որք և քաջալերէին զմիմեանս , զի մի լուծեալ ոք բաղանեօք անցաւորիս պակասեսցի . այլ գողալով առաքինաբար՝ զինքն ըզերձեալ ՚ի յանիւս Աստուածային գանձուցն Հոլովիցի աղաղակելով առ ՔՐԻՍ- ՏՈՍ : Արդ՝ սոցա բարեխօսութեամբն՝ ըն- կա՛լ և զորդեգրութիւն ժողովոյս մերոյ ՚ի յոյս սիրողաց քոց՝ Տէր փառք քեզ :

Advancing from glory to your glory, O CHRIST, your Catholic Church is greatly illumined; for those crowned by you, having hastened to heaven, are martyred in Sebasteia unto the shame and stoning of the face of the slanderer [the Devil]. They who also encouraged one another, that no one, dissolving through the baths of this transient [life], should fall short; but virtuously making stealth, having stripped oneself, might revolve into the wheels of the divine treasures, crying out unto CHRIST. Now, through their intercession, receive also the adoption of this our assembly into the hope of those who love you: Lord, glory to you!

RUBRIC

Ե Ր Ի Ց Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

[THE SONG] OF THE THREE YOUTHS

TEXT

Որ ՚ի վերայ Քերովբէիցն Հանգչիս և ՚ի զօրացն Հրեղինաց օրհնաբանիս , իջեր ՚ի

[You] Who rest upon the Cherubim and are praised by the fiery hosts, descended to

zham-439.png

PRINTER

382

[p. 382]

TEXT

Բաբիլովն և փրկեցեր զերիս մանկունսն ՚ի հրոյն բռնութենէ : Որք աղաղակելով գո- չէին երգ նոր . ամենայն գործք օրհնեցէք և բարձր արարէք : Թագաւո՛ր փառաց և արա- րիչ բոլորից, որ մարդասիրապէս գթացար ՚ի սուրբ մանկունսն և փրկեցեր ՚ի բորբո- քեալ բոցոյն . որք անարգեցին զբռնութիւն թագաւորին և շիջուցին զզօրութիւն հրոյն . ընդ նոսին և մեք քեզ վերագոչեմք, փրկեա՛ զմեզ ՚ի հրոյն յաւիտենից : Ջ ի դու միայն ես բազմագութ Տէր՝ քեզ փառք յաւիտեա- նըս . Ամէն :

[in] Babylon, and saved the three youths from the violence of the fire; who, crying out, sang a new song: "All works, bless and exalt [Him]!" King of glory and Creator of all, who in [Your] love for mankind had compassion upon the holy youths and saved [them] from the burning flame; who despised the tyranny of the king and quenched the power of the fire: with them, we too cry aloud unto You: Deliver us from the eternal fire! For You alone are the most merciful Lord; to You [be] glory unto eternity. Amen.

RUBRIC

Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ա Պ Ե Տ Ա Ց

RUBRIC: [Of the] Archangels

TEXT

Օ որ օրհնեն անլռելի ձայնիւ իմանա- լի Օ օրութիւնք՝ երկնաւոր Նահապետու- թիւնք . Հրեշտակք և Հրեշտակապետք . Ա- թոռք և Տէրութիւնք . Իշխանութիւնք և Պետութիւնք . Սերովբէք և Քերովբէք . և մեք օրհնեսցուք զնոյն ամենասուրբ Երրորդու- թիւնն և զմի Աստուածութիւնն : Այսօր երկրաւորս Եկեղեցւոյ քահանայա- պետութիւն ցնծայհրաշա փառապէս՝ զերկ- նաւոր քահանայապետութեանցդ կատարե- լով զտօնախմբութեան տօնս : Եւ ընդ ան- մարմնականաց և հոգեղինաց դասուցդ՝ և մեք մարմնականքս և հողեղէնքս համաձայնեալ

Whom the intelligible Powers [and] heavenly Principalities bless with unceasing voice: Angels and Archangels, Thrones and Dominions,

Principalities and Powers, Seraphim and Cherubim; and let us bless the same All-Holy Trinity and one Godhead. Today, the earthly priesthood of the Church gloriously [and] with wondrous joy [celebrates], performing the festive solemnities of your heavenly priesthoods. And with your bodiless and spiritual ranks, we who are corporeal and earthly, having joined in harmony,

zham-440.png

PRINTER

385

385

TEXT

փառաւորեմք զփառաւորեցեալն ՚ի ձէնջ : Արդ՝ ով սուրբ Գաբրիէլ և Միքայէլ մեծ հրեշտակապետք բարձրելոյն . և ամենայն զինուորութիւնք երկնից, որք կայք միշտ ա- ռաջի աթոռոյ Աստուածութեանն . անդա- դար բարեխօս լերուք վասն մեր առ Տէր . վերաբերել զմեզ զամենեսեան ընդ ձեզ յերկ- նից արքայութիւնն . և միաձայն բարբառով երգել զփառս :

We glorify the One who is glorified by you. Now, O holy Gabriel and Michael, great archangels of the Most High, and all the heavenly hosts, who stand ever before the throne of the Godhead: intercede unceasingly for us before the Lord, to bring us all up with you into the kingdom of heaven, and with one voice to sing glory.

RUBRIC

Ա Մ Ե Ն Ա Յ Ն Ս Ր Բ Ո Ց

[OF] ALL SAINTS

TEXT

Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուա- ծածնին , սրբոյն Յովհաննու կարապետին , սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային , և սրբոյն Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին . և սրբոց Առա- քելոց և Մարգարէից , Հայրապետաց և Վարդապետաց , Մարտիրոսաց և Թագա- ւորաց, Ճգնաւորաց և կուսանաց, Նահա- տակաց և

Միանձանց, և Ամենայն սրբոց քոց Հնոց և Նորոց, Յայտից և Անյայտից, որոց այսօր է յիշատակ . զխաղաղութիւն և զերկ- նային ողորմութիւն քո պարգևեա մեզ մար- դասէր Տէր :

Through the intercession of the Holy Mother of God, of Saint John the Forerunner, of Saint Stephen the Protomartyr, and of Saint Gregory our Illuminator; and of the holy Apostles and Prophets, Hierarchs and Doctors [of the Church], Martyrs and Kings, Ascetics and Virgins, Champions [of the faith] and Monastics, and of all your Saints, ancient and new, known and unknown, whose memory is [kept] today: grant us your peace and your heavenly mercy, O Lord [and] Lover of mankind.

RUBRIC

Ք Ա Ր Ո Զ

K■aroz [Litany]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք . ընկալ կեցո և ողորմեա :

RUBRIC: Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy.

zham-441.png

PRINTER

584

[Page 584]

TEXT

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեա": Խաղաղութիւն ամենեցուն :

[B]lessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages [of ages. Amen.] Peace to all.

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՓՈԽՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ ԱՒԵՏԵԱՑ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՏՕՆԻՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

[RUBRIC:] Proper midday responses (p■oxk■ [antiphonal verses]) for the days of the Annunciation, Nativity of the Lord, Presentation [to the Temple], Transfiguration, Assumption, and all Feasts of the Theotokos (Astuacacin).

TEXT

Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր, և ցնծաս- ցէ Հոգի իմ Աստուծով փրկչաւ իմով : Այց արար ՚ի վերայ խոնարՀութեան ա- ղախնոյ իւրոյ . այսուՀետև երանիցեն ինձ ամենայն ազգք : Արար ընդիս մեծամեծս Հզօրն , և սուրբ է անուն նորա : Ողորմութիւն արար ազգաց յազգս երկիւ- ղածաց իւրոց , արար զօրութիւն բազկաւ իւրով : Ցրուեաց զամբարտաւանս ՚ի մտաց սրտից , և քակեաց զՀզօրս յաթոռոց :

My soul magnifies the Lord, and my spirit rejoices in God my Savior. He has looked upon the lowliness of his handmaiden; henceforth all generations shall call me blessed. The Mighty One has done great things for me, and holy is his name. He has shown mercy from generation to generation to those who fear him; he has wrought strength with his arm. He has scattered the proud in the thoughts of their hearts, and pulled down the mighty from [their] thrones.

zham-442.png

PRINTER

385

[p. 385]

TEXT

Զ խոնարհս բարձրացոյց՝ զկարօտս ելից բարութեամբ, և զմեծատունս արձակեաց ու- նայնս : Պաշտպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրոյ, յիշելով զողորմութիւն իւր : Որպէս խօսեցաւ առ Հարսն մեր՝ ընդ Աբ- րահամու և զաւակի նորա յաւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ և" :

He has lifted up the humble; He has filled the needy with good things, and the rich He has sent away empty. He has helped Israel His servant, in remembrance of His mercy, as He spoke to our fathers, to Abraham and to his

seed forever. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

Ա Ղ Ո Ւ Հ Ա Յ Ի , Ծ Ա Ղ Կ Ա Զ Ա Ր Դ Ի , Հ Ո Գ Ւ Ո Յ Գ Ա Լ Ս Տ Ե Ա Ն Թ Ա Չ Ի , Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ւ Ո Յ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց

[For] Great Lent, Palm Sunday, the Coming of the Holy Spirit (Pentecost), [the feasts of] the Cross, of the Church, and of all Sundays:

TEXT

Տէր թագաւորեաց վայելչութիւն զգեցաւ, զգեցաւ Տէր զօրութիւն ընդ մէջ իւր էած : Հաստատեաց զաշխարհ զի մի սասանեսցի . պատրաստ է աթոռ քո 'ի սկզբանէ յաւի- տեանս դու ես : Ամբարձան գետք Տէր, և ամբարձին գետք զձայնս իւրեանց . և յարիցեն գետք 'ի գնացս իւրեանց : 'Ի ձայնէ ջուրց բազմաց՝ սքանչելի եղեն զբօսանք ծովու : Սքանչելի ես դու Տէր 'ի բարձունս, վը- կայութեանց քոց մեք յոյժ Հաւատացաք :

The Lord has reigned, he is clothed with majesty; the Lord is clothed with strength [and] has girded his loins. He has established the world, so that it shall not be shaken. Prepared is your throne from the beginning; you are from eternity. The rivers have lifted up, O Lord, and the rivers have lifted up their voices; and the rivers shall rise up in their courses. Above the voice of many waters, wondrous are the surges of the sea. Wondrous are you, O Lord, in the heights; in your testimonies we have believed exceedingly.

zham-443.png

PRINTER

586

586

TEXT

Տան քում վայելէ սրբութիւն Տէր՝ ընդ երկայն աւուրս : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ" :

Holiness befits your house, O Lord, unto length of days. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of

ages. Amen].

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Է Ն Մ Ի Ն Չ Ց'Ր Ո Գ Ե Գ Ա Լ Ո Ւ Ս Տ Ն

RUBRIC: FROM EASTER UNTIL PENTECOST

TEXT

Գովեա Երուսաղէմ զՏէր : Եւ օրհնեա զԱստուած քո Սիովն : Զ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց, և օրհ- նեաց զորդիս քո ՚ի քեզ : Ո՛ եդ զսահմանս քո ՚ի խաղաղութիւն . պա- րարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ : Առաքէ զբան իւր յերկիր . վաղվաղ ըն- թանան պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր, և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս . առաջի ցրտոյ նորա ո կարէ կեալ: Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա . շնչես- ցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ, զարդարու- թիւն և զիրաւունս Իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր . և զդատաստանս իւր ոչ յայտնեաց նոցա : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ" :

Praise the Lord, O Jerusalem; and bless your God, O Sion. For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. He who set your borders in peace, and filled you with the fat of the wheat. He sends his word to the earth; swiftly run his decrees. He places the snow like fleece, and scatters the mist like dust. He casts his ice like morsels; before his cold, who can stand? He sends his word and melts them; the winds shall blow, and the waters shall flow. He declares his word to Jacob, his righteousness and his judgments to Israel. The Lord has not done so to every nation, and he has not revealed his judgments to them. Glory to the Father, and to the Son, [and to the Holy Spirit]. Now and always, [and unto the ages of ages. Amen.]

zham-444.png

PRINTER

RUBRIC

Ա Մ Ե Ն Ա Յ Ն Ս Ր Բ Ո Ց Տ Օ Ն Ի Ց

[FOR] ALL FEASTS OF SAINTS

TEXT

Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից ի- մոց . զի խոնարհեցոյց զունկն իւր առ իս, և ես յաւուրս իմ՝ կարդացի առ նա : Շրջեցան զինև երկունք մահու . և վիշտք դժոխոց գտին զիս : Օ նեղութիւն և զանձկութիւն գտի . և զանուն Տեառն կարդացի : Ո՛ Տէր՝ փրկեա զանձն իմ՝ . ողորմած ըստ- ուած մեր՝ ողորմի և պահէ զտղայս Տէր : Ես խոնարհ եղէ՝ և Տէր կեցոյց զիս . դարձ անձն իմ՝՝ի Հանգիստ քո՝զի Տէր օգնեաց քեզ: Փրկեաց զանձն իմ՝ ՝ի մահուանէ , զաչս իմ՝ յարտասուաց . և զոտս իմ՝ ՝ի գայթակղու- թենէ . Հաճոյ եղէց առաջի Տեառն յերկրին կենդանեաց : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ՝ և միշտ" :

I loved, because the Lord will hear the voice of my prayer; because he inclined his ear unto me, and in my days I called upon him. The pangs of death encompassed me, and the sorrows of Hades found me. I found affliction and anguish, and I called upon the name of the Lord. O Lord, deliver my soul; our God is merciful, he shows mercy and the Lord preserves the simple. I was brought low, and the Lord saved me; return, O my soul, unto thy rest, for the Lord hath helped thee. He delivered my soul from death, mine eyes from tears, and my feet from stumbling; I shall be well-pleasing before the Lord in the land of the living. Glory [be to the] Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ՅՈՐՍ ՏՕՆ ՈՉ ՏՕՆԻ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ Չ Ո Ր Ե Ք Շ Ա Բ Ա Թ Ի Ե Ւ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ Պ Ա Հ Ո Ց

RUBRIC: [For] Saturdays of fasts on which a feast is not celebrated, and [for] every Wednesday and Friday of fasts.

TEXT

Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք . գովե- ցէք զնա ամենայն ժողովուրդք : Օ օրասցի ողորմութիւն նորա ՚ի վերայ

Praise the Lord, all [ye] nations; praise him, all [ye] peoples. May his mercy be strengthened upon [us...]

PRINTER

388

388

TEXT

մեր . և ճշմարտութիւն Տեառն մնասցէ յա- ւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

[upon] us; and the truth of the Lord shall endure forever. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ե- ապա ասի ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ ըստ պատշաճի ա-ո-ր, ըստ ցո-ցակի Տօնացո-ցին :

RUBRIC: And then the *■ašu šarakan* (Midday hymn) is said according to the proper of the day, according to the indication of the *T■nac■oyc■* (Directory of Feasts [Typikon]).

TEXT

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆՔ

*Šarakan*s (hymns) of the Midday [Hour] [Arm. *■ašu Šarakank■*]

RUBRIC

ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ

[RUBRIC: According to the proper of the day.]

TEXT

Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

[For] the Sundays of the Resurrection

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

■ašu [Midday] *šarakan* [hymn] • First Tone

TEXT

Ճ • Ա՛Ձ • Օ թագաւորը՛ն փա՛ռաց Քրի՛ս- տո՛ս . ո՛ր վասըն մե՛ր մարմնացա՛ւ 'ի սրբո՛յ կուսէ՛ն և խաչի հա՛մբերելո՛վ . միաբանո՛ւ թեամբ երգո՛վ բա՛րե՛բա՛նեսցո՛ւք : Որ ըզթա՛ղո՛ւմն ե՛րե՛քօրեայ յա՛նձն էա՛ռ յարո՛ւցեա՛լ 'ի մեռելո՛ց ի՛շխանութեա՛մբ . միա": Կարողա՛պէ՛ս ըզդրո՛ւնըս դըժոխո՛ց խո՛րտա՛կեա՛ց . Ե՛կեղե՛ցո՛յ իւրո՛ւմ զգե՛ ցոյց զմե՛ծվա՛յելչութի՛ւն . միա":

Midday [hymn] (■[■■■■ ■■■■■■■■ - *■ašow šarakan*]). Tone 1 (■■ [ayb-ja]). Christ, the King of glory, who for our sake became incarnate of the Holy Virgin, and by enduring the Cross: let us praise [Him] in song with one accord. He who submitted to the three-day burial, [and] having risen from the dead with power: with one [accord...]. He mightily shattered the gates of hell, [and] clothed His Church with great magnificence: with one [accord...].

zham-446.png

PRINTER

389

389

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

[RUBRIC:] CANON [OF THE OFFICE]

RUBRIC

ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [Of the] Archangels

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: *Šarakan* [hymn] of the Midday [Hour] (*■■ašu*). End.

TEXT

Ճ. ԴԿ. Այսօր ուրա՛խացեալ սո՛ւրբ Եկե՛ղեցի՛ ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ . տօ՛նէ խը՛նդո՛ւթեամբ զտօն վե՛րի՛նն Երո՛ւսաղէմի՛ . սը՛րբասա՛ց ձա՛յնի՛ւ փառաւո՛րելո՛վ ը՛զՔՐԻՍՏՈ՛Ս :

[■ašow hymn (*■ašow šarakan*)]. Mode Plagal IV (Dk). Today, the holy Church of Christ, having rejoiced, celebrates with gladness the feast of the Jerusalem above, glorifying Christ with holy-saying voice.

TEXT

Ա՛յսօր համա՛ձայնեա՛լ ո՛րդի՛ք Սի՛ովնի՛ երկնայնոյ . տօ՛նիւ զուա՛րճա՛նա՛ն ո՛րդւո՛ց անդրա՛նկա՛ց վերի՛ն Սի՛ովնի՛ . սը՛ր՛ :

Today, united in harmony, the children of heavenly Zion rejoice in the feast [together with] the firstborn children of upper Zion. H[oly]...

TEXT

Ա՛յսօր դասք ա՛նմա՛րմնո՛ցն երգս ա՛ռեա՛լ պարե՛ն ընդ մարդկա՛ն . զե՛րգըս հո՛գե՛ւո՛րս յանմա՛հ փե՛սայի՛ն յաւագա՛ստ . սը՛ր՛ :

Today, the ranks of the bodiless [hosts], taking up songs, dance in choir with men, [singing] spiritual songs in the bridal chamber of the immortal Bridegroom. Holy [God]...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

CANON

RUBRIC

ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

[Of the] Prophets

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Šarakan* [hymn] for the Midday Hour [Synaxis / *■■ašu*]. First Tone.

TEXT

Ճ. ԱՁ. Ճառագայթ ա՛նճառ լո՛ւսոյ ա՛նքը՛ննելի՛ Տէրո՛ւթիւն . յառաջագո՛յն հրաչա՛ցուցեր զտե՛սո՛ղութիւն մարգա՛րէ՛ից :

[RUBRIC: *■ašu* (Synaxis / Midday hymn), Tone 1 (■■ / *AJ*):] Ray of ineffable light, unsearchable Dominion, beforehand You made wondrous the vision of the prophets.

zham-447.png

PRINTER

590

[Page] 590

TEXT

իջանելո՛վ ՚ի ստորինս Աստուածայի՛ն տնօ՛րէ՛նութեա՛մբ: Ո՛րք ըզտաճա՛ր հաւա՛տոյ հի՛մնե՛ցուցին շնո՛րհօ՛ք սուրբ Հո՛գւոյն. յո՛ր ե՛մուտ Բա՛նն Աստուած եօ՛թնարփեան ճառա՛գա՛յթիւք • ի՛նչա՛: Ե՛րևեցա՛ւ յա՛շխարհի՛ ճը՛շմարիտ մարդեղու՛թեամբ • զո՛ր քարոզե՛ցի՛ն մեզ հրա՛ւիրօղքն հա՛մագոյ Հօ՛ր և Հո՛գւոյն • լուսաւորե՛լո՛վ ըզտի՛եզերս Աստուածայի՛ն տնօ՛րէ՛նութեա՛մբ :

...by descending into the lower regions through the divine dispensation. [They] who founded the temple of faith by the grace of the Holy Spirit, into which God the Word entered with sevenfold radiant beams... [He] appeared in the world through [His] true incarnation, which those who invite [us] preached to us [as] consubstantial with the Father and the Spirit, illuminating the universe through the divine dispensation.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: [The] Canon

RUBRIC

ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹԻ

[ON] WEDNESDAY

RUBRIC

ՊԱՀՈՑ ԵՒ ՈՒՏԵԱՑ

[OF] FASTING AND NON-FASTING [DAYS]

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

RUBRIC: Midday *šarakan* (hymn). *Var■*.

TEXT

Ճ. ԳԿ. Փա՛ռաբանութի՛ւն առաքե՛մք քե՛զ Հա՛յր երկնաւո՛ր • յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ցեալսըն մե՛ր • և՛ հանգո՛ ը՛նդ սո՛ւրբը՛ս քո՛: Ո՛ր Էակի՛ցդ ես Հօ՛ր և Հոգւոյ Ո՛րդի՛դ միածի՛ն • յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ցեալսըն մե՛ր • և՛ հանգո՛ ը՛նդ սո՛ւրբը՛ս քո : Ո՛ր փառակի՛ցդ ես Հօ՛ր և Որդւոյ Հո՛գի՛դ ճը՛շմարի՛տ • յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ցեալսըն մե՛ր • և՛:

Midday [Hymn] (*■ašow šarakan* [hymn sung at the Midday/Synaxis Hour]). Tone 6 (GK - *Gajk■*). We send up praise to you, heavenly Father; remember our departed and grant [them] rest with your saints. [You] who are consubstantial with the Father and the Spirit, only-begotten Son; remember our departed and grant [them] rest with your saints. [You] who are co-glorified with the Father and the Son, true Spirit; remember our departed and [grant them rest with your saints].

zham-448.png

PRINTER

— 591 —

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Հ Ի Ն Գ Շ Ա Բ Ա Թ Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Ց ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: CANON OF THURSDAY: OF THE APOSTLES. Midday *šarakan* (hymn). First Side [of the Choir].

TEXT

Ճ. Ակ. Ո՛ր սիրո՛ղդ է՛ք արա՛ւչի՛ն ա՛րա՛րա ծո՛ց ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեա՛լք • բարե խօ՛սեցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սը՛ն մե՛ր : Ո՛ր

քա րո՛զդ է՛ք ընդհա՛նո՛ւր տիե՛զերա՛ց • ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեա՛լք • բա՛ : Ո՛ր պըսա՛կդ է՛ք ա՛մենա՛յն Եկե՛ղեցեա՛ց • ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեա՛լք • բա՛ :

Midday [Hymn] (*■ašow šarakan* [hymn for the Midday Hour]), Tone 8 (*ak* [eight-tone mode]): O holy apostles of Christ, lovers of the Creator of all creatures, intercede with the Lord on our behalf. O holy apostles of Christ, heralds throughout the whole universe, intercede [with the Lord on our behalf]. O holy apostles of Christ, crown of all churches, intercede [with the Lord on our behalf].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ Պ Ա Հ Ո Ց Ե Ւ Ո Ւ Տ Ե Ա Ց ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: Canon of Friday of Fasting and of Non-Fasting. Midday *šarakan* (hymn). End.

TEXT

Ճ. ԴԿ. Ո՞ր անըսկի՛զբն յէ՛ութեա՛ն ե՛կի՛ր յաշխա՛րհ • մա՞րմնացա՛ր ՝ի կուսէ՛ն յաղագս մե՛րո՛ց պարտեա՛ց • հա՛նգո՛ Ր Ր զնը՛նջե՛ ցեա՛լը՛ն մե՛ր : Ո՞ր ՝ի Հօրէ՛ լուսո՛յ լո՛յս ծա՞գեցա՛ր մե՛զ և՛ կեա՛նք • մի՞ածի՛ն Որ-

[RUBRIC: Midday (■[■■■■], *■ašu* [Midday hymn]), Tone 4 (■■, *DK* - *■■orrord Ko■m*):] [O You] who, without beginning in [Your] essence, came into the world, became incarnate from the Virgin on account of our debts: grant rest [RUBRIC: *R R* (Refrain)] to our fallen-asleep. [O You] who, Light from the Father of light, dawned [as] light and life for us, only-begotten So[n—]

zham-449.png

PRINTER

392

392

TEXT

դի՞ Հօր Հա՛մա՛գոյակից . Հա՛նգո՞" : Ո՞ր 'ի վե՛րդ ես քա՛ն ըզմի՞տս և՛ զխո՞րհո՛ւրդս . և՞ խաչի՛ Համբերեա՛լ փըրկեցե՛ր ըզտի՞ եզե՛րս . Հա՛նգո՞" :

...[O Son,] consubstantial with the Father: Grant rest... [O You] who are beyond mind and comprehension, and having endured the Cross, redeemed the universe: Grant rest...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ՅՈՐՈՒՄ ՍՈՒՐԲՔ ՈՉ ՏՕՆԵՍՑԻՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

CANON OF THE FAST DAYS OF THE WEEK IN WHICH THE SAINTS ARE NOT CELEBRATED: MONDAY, TUESDAY, [AND] THURSDAY. *ŠARAKAN* (HYMN) OF THE MIDDAY HOUR (*■AŠU*). THIRD TONE.

TEXT

ԳՁ. ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛Ս Ա՛ստը՛ուած . յի՛շեա՛ ի՛ զնըն֊ջե՛ցեա՛լսն 'ի սուրբ անո՛ւնըդ քո՛ : Ը՛զգի՛նս արեա՛ն քո՞ Տէ՛ր . յի՛շեա՛ ի՛ և՛ Հանգո ընդ սո՛ւրբըս քո՛ : Ե՛ւ 'ի մի՛ւս անգամ՝ քո՛ գա՛լըստեա՛նն . ըզնը՛նջեցեա՛լ սըն մե՛ր . յի՛շ" :

[Mode 3 - ■■ / *Gam-jayn*] Christ God, remember those who have fallen asleep in Your holy name. Those [ransomed by] the price of Your blood, O Lord, remember, and grant rest [to them] among Your saints. And at Your second coming, our departed, remem[ber]...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: CANON OF FRIDAY. *ŠARAKAN* [hymn] OF THE MIDDAY MEAL [*■AŠU*]. • END

TEXT

ԴԿ. Ո՞ր յանէ՞ի՛ց ստե՛ղծո՛ղ գո՛ ԱՐո ի՛ց ա՛րարչա՞կի՛ց Հօ՞ր Բա՛նդ Ա՛ստը՛-

[Mode] ■■ (Plagal of the Fourth Tone / Tone 8). O Word, God, Creator of beings from non-existence, co-creator with the Father...

zham-450.png

PRINTER

593

[Page] 593

TEXT

ուա՛ծ. թո՛ղո՛ւթի՛ւն շնորհեա՛ նը՛նջեցելո՛ց քո՛ց ծառայի՛ց . յո՛րժա՛մ գա՛ս դա՛ տե՛լ զո՛ր ա՛նա՛րատ ձե°ռո°ք ստե՛ղծե՛ր: Ո՛ր ՚ի՛ Հօ՛րէ՛ ա՛ռաքե՛ցա՛ր . և՛ մա՛րմնա՛ցա՛ր ՚ի° սո՛ւրբ կո՛ւսէ՛ն . թո՛ղո՛ւթի՛ւն՛: Ո՛ր ՚ի՛ խա՛չի՛ն անշը՛նչա՛ ցա՛ր . զմա՛հո՛ւ լո՛ւծե՛ր զի°շխա՛նո՛ւ թի՛ւն . թո՛ղո՛ւթի՛ւն՛: Ո՛ր պը՛սա՛կի՛չդ ե՛ս քո՛ց սը՛րբո՛ց . և՛ ա՛նվա՛խճա՛ն բա°րեա՛ց բա՛շ

... [G]od, grant remission unto your departed servants, when you come to judge [those] whom you created with undefiled hands. You who were sent from the Father, and became incarnate of the Holy Virgin, [grant] remission. You who became lifeless upon the Cross, [and] destroyed the dominion of Death, [grant] remission. You who are the Crowner of your saints, and the Distributor of endless good things...

zham-451.png

PRINTER

386

386

TEXT

Տան քում վայելէ սրբութիւն Տէր՝ ընդ երկայն աւուրս : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ" :

Holiness befits your house, O Lord, unto length of days. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Է Ն Մ Ի Ն Չ Ց ' Հ Ո Գ Ե Գ Ա Լ Ո Ւ Ս Տ Ն

RUBRIC: From Easter until Pentecost

TEXT

Գովեա Երուսաղէմ զՏէր : Եւ օրհնեա զԱստուած քո Սիովն : Զ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց, և օրհ- նեաց զորդիս քո 'ի քեզ : Ո՛ եղ զսահմանս քո 'ի խաղաղութիւն . պա- րարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ : Առաքէ զբան իւր յերկիր • վաղվաղ ըն- թանան պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր, և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս . առաջի ցրտոյ նորա ո կարէ կեալ: Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա . շնչես- ցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ, զարդարու- թիւն և զիրաւունս Իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր . և զդատաստանս իւր ոչ յայտնեաց նոցա : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ" :

Praise the Lord, O Jerusalem; and bless your God, O Sion. For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. He who set your borders in peace, and filled you with the fat of the wheat. He sends his word to the earth; swiftly run his decrees. He places the snow like fleece, and scatters the mist like dust. He casts his ice like morsels; before his cold, who can stand? He sends his word and melts them; the winds shall blow, and the waters shall flow. He declares his word to Jacob, his righteousness and his judgments to Israel. The Lord has not done so to every nation, and he has not revealed his judgments to them. Glory to the Father, and to the Son, [and to the Holy Spirit]. Now and always, [and unto the ages of ages. Amen.]

zham-452.png

PRINTER

587

587

RUBRIC

Ա Մ Ե Ն Ա Յ Ն Ս Ր Բ Ո Ց Տ Օ Ն Ի Ց

[FOR] ALL THE FEASTS OF SAINTS.

TEXT

Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից ի- մոց . զի խոնարհեցոյց զունկն իւր առ իս, և ես յաւուրս իմ կարդացի առ նա : Շրջեցան զինև երկունք մահու . և վիշտք դժոխոց գտին զիս : Օ նեղութիւն և զանձկութիւն գտի . և զանուն Տեառն կարդացի : Ո՛ Տէր՝ փրկեա զանձն իմ . ողորմած ըստ- ուած մեր՝ ողորմի և պահէ զտղայս Տէր : Ես խոնարհ եղէ՝ և Տէր կեցոյց զիս . դարձ անձն իմ ՚ի հանգիստ քո՝ զի Տէր օգնեաց քեզ: Փրկեաց զանձն իմ ՚ի մահուանէ , զաչս իմ յարտասուաց . և զոտս իմ ՚ի գայթակղութենէ . հաճոյ եղէց առաջի Տեառն յերկրին կենդանեաց : Փառք Հօր և Որդւոյ" : Այժմ և միշտ":

I loved, because the Lord will hear the voice of my prayer; because he inclined his ear unto me, and in my days I called upon him. The pangs of death encompassed me, and the sorrows of Hades found me. I found affliction and anguish, and I called upon the name of the Lord. O Lord, deliver my soul; our God is merciful, he shows mercy and the Lord preserves the simple. I was brought low, and the Lord saved me; return, O my soul, unto thy rest, for the Lord hath helped thee. He delivered my soul from death, mine eyes from tears, and my feet from stumbling; I shall be well-pleasing before the Lord in the land of the living. Glory [be to the] Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ՅՈՐՍ ՏՕՆ ՈՉ ՏՕՆԻ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ Չ Ո Ր Ե Ք Շ Ա Բ Ա Թ Ի Ե Ւ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ Պ Ա Հ Ո Ց

RUBRIC: [For] Saturdays of fasts on which a feast is not celebrated, and [for] every Wednesday and Friday of fasts.

TEXT

Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք . գովե- ցէք զնա ամենայն ժողովուրդք : Օ օրասցի ողորմութիւն նորա ՚ի վերայ

Praise the Lord, all [ye] nations; praise him, all [ye] peoples. May his mercy be strengthened upon [us...]

PRINTER

388

388

TEXT

մեր . և ճշմարտութիւն Տեառն մնասցէ յա- ւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

[upon] us; and the truth of the Lord shall endure forever. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ե- ապա ասի ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ ըստ պատշաճի ա-ո-ր, ըստ ցո-ցակի Տօնացո-ցին :

RUBRIC: And then the *■ašu šarakan* (Midday hymn) is said according to the proper of the day, according to the indication of the *T■nac■oyc■* (Directory of Feasts [Typikon]).

TEXT

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆՔ

Midday *Šarakan*s [hymns].

RUBRIC

ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ

RUBRIC: According to the proper of the day.

TEXT

Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Of the Sunday of the Resurrection

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

Midday hymn (šarakan [hymn]) • *First Mode (a■a■in jayn)*

TEXT

Ճ • ԱՁ • Թագաւորը՛ն փա՛ռաց Քրի՛ս- տո՛ս . ո՛ր վասըն մե՛ր մարմնացա՛ւ ՚ի սրբո՛յ կուսէ՛ն և խաչի հա՛մբերելո՛վ . միաբանո՛ւ թեամբ երգո՛վ բա՛րե՛բա՛նեսցո՛ւք : Որ ըզթա՛ղո՛ւմն ե՛րե՛քօրեայ յանձն էա՛ռ յարո՛ւցեա՛լ ՚ի մեռելո՛ց ի՛շխանութեա՛մբ. միա՛: կարողապէ՛ս ը՛զդրո՛ւնըս դըժոխո՛ց խո՛րտա՛կեա՛ց . Ե՛կեղե՛ցւո՛յ իւրո՛ւմ զգե՛ ցոյց զմե՛ծվա՛յելչութի՛ւն . միա՛:

MIDDAY [HYMN] (■ašu [šarakan, hymn]): Tone 1 (AJ). Christ, the King of glory, who for our sake became incarnate of the Holy Virgin and endured the cross: let us praise [Him] in song with one accord. He who submitted to the three-day burial, having risen from the dead with authority: [let us praise Him] with one [accord]. Mightily He shattered the gates of hell, and clothed His Church with great majesty: [let us praise Him] with one [accord].

zham-454.png

PRINTER

389

389

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ա Պ Ե Տ Ա Ց ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

[RUBRIC: CANON OF THE ARCHANGELS. MIDDAY/EUCHARISTIC *ŠARAKAN* (HYMN). END.]

TEXT

ԴԿ . Ա՛յսօ՛ր ուրա՛խացեա՛լ սո՛ւրբ Եկե՛ղեցի՛ ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ . տօ՛նէ խը՛նդո՛ւթեա՛մբ զտօն վե՛րի՛նն Երո՛ւսաղէմի՛ . սը՛րբասա՛ց ձա՛յնի՛ւ փառա՛ւո՛րելո՛վ ըզՔՐԻՍՏՈ՛Ս : Ա՛յսօր համա՛ձա՛յնեա՛լ ո՛րդի՛ք Սի՛ովնի՛ երկնայնո՛յ . տօ՛նիւ զուա՛րճա՛նա՛ն ո՛ր դուո՛ց անդրա՛նկա՛ց վերի՛ն Սի՛ովնի՛ . սը՛ր" : Ա՛յսօր դասք ա՛նմա՛րմնո՛ցն երգս ա՛ռեա՛լ պարե՛ն ընդ մարդկա՛ն . զե՛րգըս հո՛գե՛ ւո՛րս յանմա՛հ փե՛սայի՛ն յառագա՛ստ . սը՛ր" :

Dk [Plagal of the Fourth Tone]. Today, the holy Church of Christ, having rejoiced, celebrates with joy the feast of the heavenly Jerusalem, glorifying Christ with holy-uttering voice. Today, the children of heavenly Zion, being in one accord, rejoice in the feast of the firstborn sons of upper Zion. [Glorifying Christ with] ho[ly-uttering voice]. Today, the ranks of the bodiless [hosts], taking up songs, dance [in choir] with mortals, [singing] spiritual songs in the bridal chamber of the immortal Bridegroom. [Glorifying Christ with] ho[ly-uttering voice].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Մ Ա Ր Գ Ա Ր Է Ի Ց ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Canon of the Prophets. Midday hymn (*šarakan*, liturgical hymn). First Tone.]

TEXT

Ա՟Ձ . Ճ՛առագա՛յթ ա՛նճառ լո՛ւսոյ ա՛ն քը՛ննելի՛ Տէրո՛ւթիւն . յառաջա՛գո՛յն հրա շա՛ցուցեր զտե՛սո՛ղութիւն մարգա՛րէ՛իցն :

[Tone] 1 (*Awdz* [First Mode]). Ray of ineffable light, unsearchable Lordship, beforehand You made wondrous the vision of the prophets.

zham-455.png

PRINTER

590

590

TEXT

ի՛ջանելո՛վ ՚ի՛ ստորինս Ա՛ստուածայի՛ն տնօ՛ րէ՛նութեա՛մբ: Ո՛րք ըզտաճա՛ր հաւա՛տոյ հի՛մնե՛ցուցին շնո՛րհօ՛ք սուրբ Հո՛գւոյն . յոր ե՛մո՛ւտ Բա՛նն Ա՛ստուած եօ՛թնարփեան ճառա՛գա՛յթիւք • ի՛ջա": Ե՛րևեցա՛ւ յա՛շ խարհի՛ ճը՛շմարիտ մարդե՛ղո՛ւթեամբ . զո՛ր քարոզե՛ցի՛ն մեզ հրա՛ւիրօղքըն հա՛մագոյ Հօ՛ր և Հո՛գւոյն . լուսաւորե՛լո՛վ ըզտի՛ե զե՛րս Ա՛ստուածայի՛ն տնօ՛րէ՛նութեա՛մբ :

...by descending into the lower regions through the divine dispensation. Those who established the temple of faith through the grace of the Holy Spirit, into

which God the Word entered with sevenfold radiant rays: [By] descen[ding]... He appeared in the world through a true incarnation, which those who invited us preached to us, [proclaiming Him] consubstantial with the Father and the Spirit, illuminating the universe through the divine dispensation.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹԻ ՊԱՀՈՑ ԵՒ ՈՒՏԵԱՑ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

Canon for Wednesday of Fasting and Non-Fasting [Days]. Midday Šarakan (hymn): Va■ (Mode 8).

TEXT

Փա՛ռաբա՛նութի՛ւն առաքե՛մք քե՛զ Հա՛յր երկնաւո՛ր . յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ ցեալսըն մե՛ր . և՛ հանգո՛ ընդ սո՛ւրբըս քո՛: Ո՛ր էակիցդ ես Հօ՛ր և Հոգւո՛յ Ո՛րդի՛դ միածի՛ն . յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ցեալսըն մե՛ր . և՛ հանգո՛ ընդ սո՛ւրբըս քո : Ո՛ր փառա կի՛ցդ ես Հօ՛ր և Որդւո՛յ Հո՛գի՛դ ճը՛շմա րի՛տ . յի՛շեա՛ զնը՛նջե՛ցեալսըն մե՛ր . և՛": We send up praise to you, heavenly Father; remember our departed and give [them] rest with your saints. You who are consubstantial with the Father and the Spirit, only-begotten Son; remember our departed and give [them] rest with your saints. You who share equal glory with the Father and the Son, true Spirit; remember our departed and [give them rest with your saints].

zham-456.png

PRINTER

— 591 —

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

CANON

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹԻ

RUBRIC: Thursday

RUBRIC

ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[For the] Apostles.

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: *Šarakan* (hymn) of the Midday [Hour]. First Side [Choir].

TEXT

ճ• ակ• Ո՛ր սիրողդ է՛ք արարչի՛ն արա՛րա ծո՛ց ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեալք• բարե խօ՛սեցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մե՛ր: Ո՛ր քա րո՛զդ է՛ք ընդհա՛նո՛ւր տիե՛զերաց• ՔՐԻՍ-ՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեա՛լք • բա՛: Ո՛ր պըսա՛կդ է՛ք ա՛մենա՛յն Եկե՛ղեցեաց • ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ սո՛ւրբ ա՛ռա՛քեա՛լք • բա՛:

Midday [Hymn] (*■ašow šarakan* [hymn for the Midday Hour]), Tone 8 (*ak* [eight-tone mode]): O holy apostles of Christ, lovers of the Creator of all creatures, intercede with the Lord on our behalf. O holy apostles of Christ, heralds throughout the whole universe, intercede [with the Lord on our behalf]. O holy apostles of Christ, crown of all churches, intercede [with the Lord on our behalf].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹՈՒ

[FOR] FRIDAY

RUBRIC

ՊԱՀՈՑ ԵՒ ՈՒՏԵԱՑ

RUBRIC: [For] fast days and non-fast days (lit. eating days)

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: *Šarakan* (hymn) of the Midday [Hour] (*■■ašu*). End.

TEXT

ճ• դկ• Ո՛ր անըսկի՛զբն յէ՛ութեա՛ն ե՛կի՛ր յաշխա՛րհ • մա՞րմնացա՛ր ՝ի կուսէ՛ն յաղագս մե՛րոց պարտեա՛ց • հա՛նգո՛ւթբ զնը՛նջե՛ ցեա՛լսըն մե՛ր: Ո՛ր ՝ի Հօրէ՛ լուսո՛յ լո՛յս ծա՞գեցա՞ր մե՛զ և՛ կեա՛նք • միածի՛ն Որ-

[Mode] 8 (Tone 4 Plagal) [*jashu* (*■■ašow*, synaxis/midday hymn)]: O [Thou] Who art without beginning in essence, [Who] camest into the world, becamest incarnate of the Virgin on account of our debts: grant rest unto our departed! O Light of Light from the Father, [Who] didst dawn [forth as] light and life unto us, [Thou] Only-begotten So-

zham-457.png

PRINTER

— 592 —

TEXT

դի՞ Հօր Հա՛մագոյակից . Հա՛նգո՞": Ո՞ր ՝ի վե՛րդ ես քա՛ն ըզմի՛տս և՛ զխո՛րհո՛ւրդս . և՞ խաչի՛ Համբերեա՛լ փըրկեցե՛ր ըզտի՞ եզե՛րս . Հա՛նգո՞":

...[O Son,] consubstantial with the Father: Grant rest... [O You] who are beyond mind and comprehension, and having endured the Cross, redeemed the universe: Grant rest...

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ՅՈՐՈՒՄ ՍՈՒՐԲՔ ՈՉ ՏՕՆԵՍՑԻՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

CANON OF THE FAST DAYS OF THE WEEK IN WHICH THE SAINTS ARE NOT CELEBRATED: MONDAY, TUESDAY, [AND] THURSDAY. *ŠARAKAN* (HYMN) OF THE MIDDAY HOUR (*■AŠU*). THIRD TONE.

TEXT

Ճ . ԳՁ. ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛Ս Ա՛ստը՛ուած . յի՛շեա՛ ի՛ զնըննջե՛ցեա՛լսն ՚ի սուրբ անո՛ւնըդ քո՛ : Ր՛զգի՛նս արեա՛ն քո՞ Տէ՛ր . յի՛շեա՛ ի՛ և՛ Հանգո ընդ սո՛ւրբըս քո՛ : Ե՛ւ ՚ի՛ մի՛ւս անգամ քո՛ գա՛լըստեա՛նն . ըզնը՛նջեցեա՛լ սըն մե՛ր . յի՛շ":

[Midday Hymn (*c■ašu šarakan*)]. Tone 3 (*gamadzayn*). Christ God, remember those who have fallen asleep in Your holy name. Those [bought at] the price of Your blood, O Lord, remember and grant rest with Your saints. And at Your second coming, our departed, remem[ber...]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: CANON OF FRIDAY. *ŠARAKAN* [hymn] OF THE MIDDAY MEAL [*■AŠU*]. • END

TEXT

Ճ . ԴԿ. Ո՞ր յանէ՛ից ստե՛ղծօ՛ղ գո՛ա՛ր ի՞ց ա՛րարչա՞կից Հօ՞ր Բա՛նդ Ա՛ստը՛-

[Midday hymn (■■■■■ ■■■■■■■, *■ašu šarakan*)] Mode 8 (■■, *DK*). You who [are] the Creator from non-existence, [the Word] co-creator of existing things with the Father, [You] God the Word...

zham-458.png

PRINTER

TEXT

ուա՛ծ. թո՛ղո՝ւթի՛ւն շնորհեա՛ նը՛նջեցելո՛ց քո՛ց ծա՛ռայի՛ց. յո՝րժա՛մ գա՛ս դա՛տե՛լ զո՛ր ա՛նա՛րատ ձե՛ռօ՛ք ստե՛ղծե՛ր: Ո՞ր ՚ի՛ Հօ՛րէ՛ ա՛ռաքե՛ցա՛ր. և՛ մա՛րմնացա՛ր ՚ի՛ սո՛ւրբ կո՛ւսէ՛ն. թո՛ղո՝ւթի՛ւն": Ո՞ր ՚ի՛ խա՛չի՛ն անշը՛նչա՛ցա՛ր. զմա՛Հո՛ւ լո՛ւծե՛ր զի՛շխա՛նո՛ւթի՛ւն. թո՛ղո՝ւթի՛ւն": Ո՞ր պը՝սա՞կի՛չդ ե՛ս քո՛ց սը՛րբո՛ց. և՛ ա՛նվա՛խճա՛ն բա՛րեա՛ց բա՛շխօ՛ղ. թո՛ղո՝ւթի՛ւն":

[... God,] grant remission to your fallen-asleep servants, when you come to judge that which you created with immaculate hands. You who were sent from the Father, and were incarnate of the Holy Virgin: [grant] remission. You who became lifeless on the cross, [and] dissolved the power of death: [grant] remission. You who are the crowner of your saints, and the distributor of unending blessings: [grant] remission.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

CANON

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

RUBRIC: [Canon] of the Martyrs.

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

RUBRIC: Midday *šarakan* (hymn) • Va■ [Bright melody].

RUBRIC

Ճ•

[RUBRIC: 100.]

RUBRIC

Գկ:

[Tone] 3 (GK [Gam-K■e - *■■orrord jayn*, fourth plagal mode / Tone 3]):

TEXT

Ճ՛գնաւորը՛ք ճը՛շմարի՛տք և՛ վըկա՛յք ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛ՍԻ՛ • ո՛րք զչա՛րչարա՛նս և՛ ը՛զմա՛հ յանձն առի՛ք վա՛սը՛ն Տեա՛ռն. ը՛զձեզ ունիմք բա՛րեխօ՛ս ա՛ռ ՔՐԻՍՏՈՍ վա՛սն ա՛նձա՛նց մե՛րո՛ց: Քանզի Հե՛ղմամբ ա՛րեա՛ն ձերոյ պա՛յծա՛ռացա՛ն սո՛ւրբ Ե՛կե՛ղեցի՛ք. և՛ զը՛ստուե՛րամած խաւար կռապա՛շտո՛ւթեանըն բա՛ձի՛ք. ը՛զձեզ": Ե՛րկնայ

True ascetics and martyrs of Christ, who took upon yourselves sufferings and death for the sake of the Lord: we have you as intercessors before Christ for

our souls. For by the shedding of your blood the holy churches were made radiant, and you lifted the shadowy darkness of idolatry; [we have] you... Heavenly

zham-459.png

PRINTER

594

594

TEXT

ի՛ն զօ՛րք իջեա՛լ ՚ի՛ պատիւ պատա՛րա՛գի՛

[...The angel]ic hosts descended in honor of the Divine Liturgy (*patarag* [Eucharistic sacrifice]).

TEXT

մա՛հուա՛ն ձե՛րո՛յ • և՛ զպը՛սա՛կս անա՛

...of your death, and the inco[rruptible] crowns...

TEXT

պակա՛ն ա՛ռքե՛րելո՛վ ՚ի՛ Հօրէ՛ լո՛ւսո՛յ.

...[in]corruptible, [welling] forth from the Father of light.

TEXT

ը՛զձեզ՛•

You!

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Order of the Office]

RUBRIC

ԱՒԵՏԵԱՑ

RUBRIC: [Of the] Annunciation.

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

■ašu šarakan (midday hymn). End.

RUBRIC

Ճ•

[Psalm] 100 [101]

RUBRIC

ԴԿ•

[Tone] IV Plagal.

TEXT

Ա՛ստուա՛ծածին խորա՛ն լուսո՛յ ան

O Mother of God, tabernacle of light, un[...]

TEXT

վայրա՛փա՛կ արփուո՛յն կե՛նա՛ց . ո՛ր եղե՛՛ր

[O] enclosure of the Sun of Life, who became...

TEXT

ա՛րեւե՛լք ա՛րե՛գականն արդա՛րութեա՛ն •

[O] Dawn of the Sun of Righteousness,

TEXT

ե՛ նը՛ստելո՛ցս ՚ի՛ խա՛ւարի՛ լո՛յս ծա՛գե

And upon us who sit in darkness, shine forth, [O] light.

TEXT

ցե՛ր • վա՛սնո՛րո՛յ ա՛մենեքեա՛ն ը՛զքեզ

[...-ed]st; wherefore all [of us] thee...

TEXT

մի՛շտ մե՛ծա՛ցուցանե՛մք : Ա՛նա՛պակա՛ն

[we] always magnify [you]. Incorrupt

TEXT

տաճա՛ր • և՛ մորե՛նի՛ անկի՛զե՛լի՛ • ո՛ր

[the] temple and unburnt bush, which

TEXT

զա՛նշէ՛՛ջ հո՛ւր Ա՛ստուածո՛ւթեա՛նն ՚ի

... the inextinguishable fire of the Godhead in...

TEXT

քեզ տա՛րեա՛լ կրեցե՛ր • ո՛րով բնո՛ւթեա՛

thou didst bear [and] carry in thee, whereby of nature...

TEXT

նըս կիզեա՛լ շիջա՛ւ կրից բո՛ց • վա՛սնո՛րո՛յ՛:

... consumed, the flame of passions was quenched; wherefore...

TEXT

Կե՛նդա՛նի՛ տա՛պանա՛կ կտա՛կարա՛նա՛ց

Living ark of the covenants [or: Living ark of the Testaments]

TEXT

նո՛րո՛յ ուխտի՛ս. ո՛րո՛վ ե՛՛լք յե՛րկիր ա՛-

of this new covenant, by which [our] going forth into the land o[f promise...]

TEXT

ւե՛տեաց հորդեա՛լ • Հո՛գւով ՚ի՛ քե՛զ տը

[...of glad] tidings, overflowing; by the Spirit in you, [im...]*

TEXT

պա՛ւո՛րեա՛լ Բանի՛ն • վա՛սնո՛րո՛յ՛:

...[u]nited to the Word. Wherefore...

zham-460.png

PRINTER

393

[Page 393]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [*kanon*]

RUBRIC

ԾՆՆԴԵԱՆ

RUBRIC: [Of the] Nativity

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: *Šarakan* [hymn] of the Midday [Hour] • Fourth Mode

RUBRIC

ճ·

100.

RUBRIC

դձ·

Tone IV.

TEXT

Սուրբ զԱստուածածինն օրհնու-

The Holy Mother of God with blessi[ng...]

TEXT

թեամբ մեծացուցանեմք : Աւետաւոր

...-ness we magnify [thee]. [Hymn of the] Annunciation [*Awetawor*]:

TEXT

հրեշտակն աւետարանէր • ըզծընեալ

The angel brought the good tidings of the [One] born

TEXT

փըրկիչն ՚ի սրբոյ կուսէ՛ն : Ասէ ուրախ

the Savior from the holy Virgin. He says:* Rejoice, *Note: Liturgical cue or text continuation.*

TEXT

լեր բերկրեալդ • քանզի Տէ՛ր Տերա՛նց

Rejoice, O favored one; for [the] Lord of lords

TEXT

է՛ ընդ քե՛զ :

[is] with thee.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON [*Kanon*]

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ

RUBRIC: [Feast of the] Presentation of the Lord [to the Temple] (*Tea■n■ndara■*)

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: Midday hymn (*šarakan*, liturgical hymn). End.

RUBRIC

ճ·

RUBRIC: [Psalm] 100 [LXX 99].

RUBRIC

դկ·

[Tone] *Dk* [Plagal of the Fourth Tone].

TEXT

Անըսկի՛զբըն Բանըն յանըսկըզբնա-

The unoriginate Word from the unoriginate [Father]—

TEXT

կա՛ն ՚ի Հօրէ՛ • և սկըզբնաւորեա՛լ ՚ի կու-

[...]-existing from the Father, and having taken a beginning from the Vir[gin]...

TEXT

սէն մարմնոյ զգեցմամբ • բովանդակե-

... from the [Virgin] by the putting on of flesh, [was] contain[ed]—

TEXT

լո՛վ յորովայնի • և ընդ Հօր գոլո՛վ •

...[be]ing in the womb, and being with the Father;

TEXT

և՛ սահմանեալ ժամանակաւ ծնեալ լի՛նի՛ •

and in the appointed time is born.

TEXT

Աստուա՛ծ և՛ մարդ : Մը՛տեա՛լ ընդ

God and man. Having entered under

TEXT

օրինօք աննիւթակա՛նըն հողանիւթ գո-

...by the laws [of nature], the Immaterial One [became] an earthly be-

TEXT

լո՛վ • զի զհողածնեա՛լքըս Հօրն ընծա-

...[so] that [He might] present those of us born of earth to the Father...

zham-461.png

PRINTER

594

[Page] 594

TEXT

ի՛ն զօրք իջեա՛լ ՚ի՛ պատիւ պատա՛ւրա՛գի՛ մա՛Հուա՛ն ձե՛րո՛յ • և՛ զպը՛սա՛կս անա՛ պական ա՛ռբե՛րելո՛վ ՚ի՛ Հօրէ՛ լու՛սո՛յ. ը՛զձեզ" :

[... the angel]ic hosts having descended in honor of the sacrifice of your death, and bringing forth incorruptible crowns from the Father of Light, [crowning] you.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Ա Ւ Ե Տ Ե Ա Ց ԾԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

CANON OF THE ANNUNCIATION. MIDDAY HYMN (*šarakan* [hymn]). END.

TEXT

Ծ • Ա՛ստուա՛ծածին խորա՛ն լուսո՛յ ան ԴԿ • վայրա՛փա՛կ արփուո՛յն կենա՛ց . ո՞ր եղե՛ր ա՛րևելք ա՛րե՛գականն արդա՞րութեա՛ն • և՛ նըստելո՛ցս ՚ի՛ խա՛ւարի՛ լո՛յս ծա՞գե ցե՛ր • վասնո՛րո՛յ ա՛մենեքեա՛ն ը՛զքեզ միշտ մե՛ծա՛ցուցանե՛մք :

Ա՛նա՛պակա՞ն տաճա՝ր • և՛ մորենի՛ անկի՛զե՛լի՛ • ո՞ր զա՛նշէ՛ջ
Հո՛ւր Ա՛ստուածո՝ւթեա՛նն ՝ի քեզ տա՛րեա՞լ կրեցե՛ր • որով
բնո՝ւթեա՛ նըս կիզեալ շիջա՞ւ կրից բո՛ց • վասնո՝րո՛յ":
Կե՛նդա՛նի՛ տա՞պանա՛կ կտա՛կարա՛նա՛ց նո՝րո՛յ ուխտի՛ս.
որո՛վ ե՛լք յե՛րկիր ա՝- ւե՛տեաց Հորդեա՛լ. Հո՛գւով ՝ի՛ քե՛զ տը
պա՝ւո՛րեա՞լ Բանի՛ն • վասնո՝րո՛յ":

Kc■urd (refrain/hymn verse). Mode 8 (Plagal 4th, *Dk*): Mother of God, tabernacle of the uncontainable Light, [the Sun] of Life; who became the dawn of the Sun of Righteousness, and shone light upon us who sat in darkness: wherefore we all ever magnify you. Incorrupt temple and unburnt bush, who bore [and] carried within you the inextinguishable Fire of the Godhead, by which the burning flame of the passions of our nature was quenched: wherefore [we all ever magnify you]. Living ark of the covenants of the New Testament, through whom the passage into the Promised Land flowed abundantly, the Word having been imprinted in you by the Spirit: wherefore [we all ever magnify you].

zham-462.png

PRINTER

595

[Page 595]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Midday *Šarakan* (hymn) of the Nativity. Fourth Mode.

TEXT

Ճ : ԴՁ : Սուրբ զԱստուածածինն . օրհնու թեա՛մբ
մեծացուցանեմք : Աւետաւոր հրեշտակն աւետարանէր .
ըզծընեա՛լ փըրկիչն ՝ի սրբոյ կուսէ՛ն : Ասէ ուրախ լեր
բերկրեա՛լդ • քանզի Տէ՛ր Տերանց է՛ ընդ քե՛զ :

[Midday hymn (*■■ašu*), Mode IV (*Dajayn*):] The Holy Mother of God we magnify with blessing. The herald angel brought good tidings of the Savior

born of the holy Virgin, Saying: "Rejoice, [O] favored one, for the Lord of lords is with you."

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

[RUBRIC:] CANON OF THE PRESENTATION OF THE LORD TO THE TEMPLE [TEARN■NDARA■]: *ŠARAKAN* (HYMN) OF THE MIDDAY HOUR [■AŠU]. END.

TEXT

Ճ : ԴԿ : Անըսկիզբըն Բանըն յանըսկըզբնա կան ՚ի Հօրէ . և սկըզբնաւորեալ ՚ի կու սէն մարմնով զգեցմամբ . բովանդակի լո՛վ յորովայնի . և ընդ Հօր գոլով . և սահմանեալ ժամանակաւ ծնեալ լինի . Ա՛ստըուած և մարդ : Մըտեալ ընդ օրինօք անհիւթականըն հողանիւթ գո լով . զի զհողածնեալքըս Հօրն ընծա

[Midday Hymn (*■ašow šarakan*)]. [Tone] Plagal 4: The unoriginate Word from the unoriginate Father, having taken a beginning from the Virgin by being clothed in flesh, being contained within the womb while remaining with the Father, is born determined in time, God and man. Having entered under the Law, the immaterial One, by becoming of earthly material, so that [He might] pre[sent] us dust-born to the Father...

zham-463.png

PRINTER

596

[596]

TEXT

յեսցէ՛· Ա՛ստուածորդի՛ն ո՛ր ՚ի՛ ծո՛ց Հօ՛ր· տղա՛յ քառասնօրեա՛յ բա՛ռնի՛ ՚ի գիրկը՛ս ծե՛րունւոյն· և՛ յա՛յտնապէս ծա՛ նո՛ւցանի՛· Ա՛լ՛: Վա՛սնորո՛յ և Սի՛մէովն ցը՛նծա՛յր հոգւո՛վն ա՛ղա՛ղակէ՛ր ՚ի՛ տա՛ճա րի՛ն· ա՛րդ արձակե՛լս ըզծա՛ռա՛յս քո Տէր ըստ բա՛նի՛ քում ՚ի խա՛ղա՛ղութի՛ւն· զի ընդհա՛նո՛ւր տեսի՛ ը՛զփը՛րկօ՛ղդ·

Ա՛լ՛:

[...] The Son of God, who [is] in the bosom of the Father, [as] a forty-day-old child is borne in the arms of the elder, and is manifestly made known: Alleluia. Wherefore Simeon also exulted in the Spirit [and] cried out in the temple: "Now dismiss Thy servant, O Lord, according to Thy word, in peace; for all around I have seen the Savior": Alleluia.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: Canon of Palm Sunday: Midday Hymn (*šarakan* [hymn]). End.

TEXT

ճ: ԴԿ: Ա՛նըսկի՛զբն Բա՛նըն Հօ՛ր ո՛ր ՚ի վե՛ր ա՛յ Քերո՛վբէի՛ցըն հանգչի՛· այսօր ՚ի՛ վե՛րայ յա՛ւա՛նակի նորո՛յ նըստեա՛լ· օ՛րհ նեա՛լ ա՛րքա՛յ եկեա՛լ ա՛նյա՛ղթե՛լի՛ թա՛գա՛ ւո՛ր: Յա՛ռա՛ջ քան զյաւիտեա՛նս Որդի՛ն որ ՚ի վե՛րա՛յ քա՛ռա՛կերպի՛ցըն բազմի՛· ա՛յսօր ՚ի՛ ծերոց և՛ ՚ի՛ տղայոց փառա՛ւո րեցա՛ւ· օ՛րհ՛: Ե՛կա՛յք նո՛ր ժո՛ղովուրդք ընդ անմա՛րմնո՛ցըն դասս բազմութեա՛ն· ը՛զսա՛ հը՛նչմա՛մբ երգով քա՛ղցը՛ր ձայնիւ փառա՛ւորեսցո՛ւք· օ՛րհ՛:

[Midday (*■■ašu*), Plagal of the Fourth Tone (*DK*)] The unoriginate Word of the Father, who resteth upon the Cherubim, today, seated upon a new colt: Blessed [art Thou], O King who art come, invincible King! The Son [begotten] before the ages, who sitteth upon the four-formed [creatures], today was glorified by the old and by the children: Blessed [art Thou]... Come, O new peoples, with the multitude of the ranks of the bodiless [hosts], let us glorify Him with the resonance of song [and] with a sweet voice: Blessed [art Thou]...

zham-464.png

PRINTER

597

597

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՋԱՏԿԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the midday *šarakan* (hymn) of Easter. First Mode.

TEXT

Ճ • ԱՁ • Յարեա՛ւ Քրի՛ստոս . ի մե՛ռե՛լո՛ց ա՛լէ լո՛ւիա՛ : Ե՛կա՛յք ժո՛ղո՛վուրդք. երգե՛ցէ՛ք Տեառն ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ : Յա՞ րուցելո՛յն ՚ի՛ մեռելո՛ց ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ • որ զա՛շխա՛րհս լուսաւո՛րեա՛ց ա՛լէ՛լո՛ւիա՛ :

Midday hymn (*[redacted]ašow šarakan* [hymn sung at the Midday/Synaxis Hour]), Tone 1 ([redacted] - *AYb-Ja*): Christ is risen from the dead, alleluia. Come, O peoples, sing unto the Lord, alleluia. Unto Him Who is risen from the dead, alleluia; Who hath enlightened the world, alleluia.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Հ Ա Մ Բ Ա Ր Ձ Մ Ա Ն ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: CANON OF THE ASCENSION. MIDDAY HYMN (*ŠARAKAN* [liturgical chant]). FIRST MODE.]

TEXT

Ճ • ԱՁ • Ո՛ր համբա՛րձա՛ւն այսօ՛ր Ա՛ստուա- ծայի՛ն ի՛շխա՛նո՛ւթեա՛մբ ՚ի Հա՛յրակա՛ն ՚ի՛ յաթոռս . սպա՛սաւո՛րե՛լո՛վ ՚ի՛ հրեշ տա՛կա՛կա՛ն դա՛սո՛ւցն • ո՛րք նըւագէի՛ն ա՛սե՛լո՛վ . համբա՛րձէ՛ք ի՛շխա՛նք ըզ դրո՛ւնը՛ս ձե՛ր ՚ի՛ վե՛ր • և՛ մըտցէ՛ թա՛ գա՛ւո՛ր փա՛ռաց : Հի՛ացա՛ն վե՛րնական իշխա՛նո՛ւթիւնքն և սո՛սկա՛լի՛ ձա՛յ նի՛ւ աղաղա՛կէ՛ի՛ն առ միմեա՛նս . ո՛վ է սա՛ թագաւո՛ր փա՛ռա՛ց . ե՛կեա՛լ մա՛ր

[Midday (*jashu*) hymn. Mode I (*adz*).] He who ascended today with divine authority unto the Father's throne, being ministered to by the angelic ranks, who chanted, saying: "Lift up your gates, O princes, and the King of glory shall enter in!" The supernal powers were amazed and with an awesome voice cried out to one another: "Who is this King of glory, come in the bod[y...]"

PRINTER

TEXT

մեո՛վ և սքանչելի՛ զօ՛րութեա՛մբ . համ": Եղանակէ՛ի՛ն վե՛րնական պետու՛թիւն քըն հրաշալի՛ ձա՛ի՛նի՛ւ . երգէի՛ն ե՛րգ նո՛ր՛ ասե՛լո՛՛վ . սա ինքն է՛ թա՛դա ւո՛ր փառա՛ց . փըրկի՛չ աշխարհի՛ և՛ ազա տիչ ա՛զգի՛ մա՛րդկա՛ն . համ":

...with [great?] and wondrous power. *Ham[barji]* (KC■URD, refrain of the Ascension ode). The celestial principalities were singing with a wondrous voice; they were singing a new song, saying: “This is the King of Glory, the Savior of the world, and the Deliverer of the human race.” *Ham[barji]* (KC■URD).

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՀՈԳՒՈՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC: Canon of the Coming of the Spirit. Midday *šarakan* (hymn). Second Mode.]

TEXT

Ճ. ԲՁ. Որ ’ի՛ յա՛րաշարժ ’ի՛ յա՛նձնձ՛ղ բե րէն յա՛ռա՛ջ բըղխեալ ա՛նհա՛տաբա՛ր ’ի յՈ՛րդւոյ տի՛րա՛պէս սո՛ւրբ Հո՛- գի՛ն այսօ՛՛ր . ’ի յե՛րկընի՛՛ց սա՛ծստի՛կ հե՛ղեա՛լ . ’ի՛ դա՛սս ա՛ռա՛քելոցը՛ն լը՛ցու- ցի՛չ բո՛լո՛րի՛ց . ը՛զնա՛՛ օ՛րհնե՛սցու՛՛ք ե՛րկը՛րպագե՛լո՛՛վ : Ո՛ր յա՛նըսկի՛զբն և՛ ’ի մի՛շտ ’ի՛ յէ՛ութե՛՛ն . նո՛յնագո՛յ բը՛նութեա՛մբ ա՛նո՛րի՛շ բա՛ժանմա՛մբ ’ի յՈ՛րդւոյ ա՛րարչակի՛ց սո՛ւրբ Հո՛- գի՛ն ա՛յսօ՛՛ր . հըրո՛վ բա՛ժա՛նեա՛՛լ լե՛ծ զու՛ս քա՛րո՛զե՛ցն . ’ի՛ լո՛յս ածեա՛լ զա՛զ գը՛ս մարդկա՛ն բա՛ժանմա՛մբ պէսպէ՛ս շը՛

[Midday Hymn / *■ašow šarakan* (liturgical hymn)]. Tone 2 (B3/B3 / *Ba jayn*): The Holy Spirit, who sovereignly proceeds inseparably from the ever-moving, unfathomable source [and is sent] through the Son, today violently poured out from heaven upon the ranks of the Apostles, the filler of all things: let us bless Him, worshiping [Him]. The Holy Spirit, co-creator with the Son, of the same essence in nature from the unoriginate and ever-existent Being, [subsisting] in undivided distinction, today preaching in divided tongues of fire, bringing the nations of mankind into the light through the distribution of diverse gr[aces...]

zham-466.png

PRINTER

— 399 —

TEXT

նո՛րհաց . ըզընա՛ծ" : Ո՛ր 'ի վերայ ջո՛ւր ցը՛ն գո՛նձնձ՛ա՛լո՛վ գոյացո՛յց զա՛րա րածս . ա՛նսկըզբեան. 'ի՛ Հօրէ՛ եւ յՈ՛րձնձ՛ա՛րդւոյ . ի՛շխա՛նա՛կից սո՛ւրբ Հո՛գի՛ն ա՛յսօ՛ր. վե՛րա՛ծնեա՛ց զա՛զ գըս ա՛մենայն . ջրո՛յ կենդա՛նւոյ բըղխեա՛լ յԵրո՛ւսա՛ղէ՛մ . ը՛զընա՛՛ծ" :

...[of] grace. [Refrain: The One born...]* He Who, brooding over the waters, brought creation into being; the Holy Spirit, co-reigning [with] the unoriginate Father and the Son, today has regenerated all nations by the living water gushing forth from Jerusalem. [Refrain: The One born...]

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

[RUBRIC: CANON OF THE TRANSFIGURATION: *ŠARAKAN* (HYMN) OF THE MIDDAY LITURGY (*■AŠU*). Mode *Va■* (Vibrant/Brilliant).]

TEXT

Ճ . գկ . Ո՛ւրախացի՛ր պը՛սա՛կ կո՛ւսի՛ն՛ա՛ց տի՛եզերա՛մա՛յր . ա՛յսօ՛ր ո՛րդի՛օ՛ւանդ քո՛ . զՀա՛յրե՛նի՛ա՛նի՛մ փա՛յլեա՛ց

ըզփառս . նը՛մա՛ յա՛մենէ՛ժ յա՛նձրն ա՛րա՛րիչն զա՛մրաւրա՛նձի՛նը՛ս մեր : Նը՛մա՛ Մո՛վսէս ե՛ւ Ե՛ղի՛ա՛զիմա՛ւս սպասե՛ն յանո՛ւն նո՛ր րա՛ . ցը՛նծա՛ն Թա՛բօ՛նա՛ւր ե՛մ եւ Հե՛հերմո՛ն . նը՛մա՛" : Ե՛սայիա՛ս ը՛զքե՛զ թե՛թե՛նա՛ւ ա՛մպ ե՛հտե՛ս . ե՛ւ Հա՛յր յա՛մպոյն զքո՛ զՈ՛րդի՛ն ի՛նա՛ւր լը դա՛մ ւա՛բե՛նեա՛ց . նը՛մա՛" :

[Midday hymn (*Jašu šarakan*), Mode 3 plagal (*Gk*)]: Rejoice, crown of virgins, Mother of the universe! Today your Son shone forth the Father’s glory; to Him [the Creator] has committed our souls. Moses and Elijah minister unto Him; in His name Tabor and Hermon exult; unto Him... Isaiah saw you [as] a light cloud, and from the cloud the Father confessed your Son [as] His own; unto Him...

zham-467.png

PRINTER

400

400

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON [Kanon]

RUBRIC

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ

[OF THE] ASSUMPTION

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Midday *šarakan* [hymn]. Second Mode.

TEXT

Ճ•

[100]

TEXT

ԲՁ• Ա՛նթառամ ծաղիկ ա՛նդաստա՛

Tone 5 (BJ) [= *Barjr Jayn* / Tone 5]. Unfading flower of the field...

TEXT

պարտ շառաւի՛ղ. վե՛րաբո՛ւսեալ յա՛ր

...[due] shoot, sprung forth continually...

TEXT

մատոյն Յե՛սսեայ . զքե՛զ Ե՛սայիա՛ս

...[the] shoot of Jesse; thee, [O] Isaiah...

TEXT

կա՛նխա՛ւ վե՛րագո՛չեա՛ց . եօթնարբի՛ն

He cried aloud beforehand, the sevenfold-inebriated [one].

TEXT

շնո՛րհա՛ց Հո՛գւոյն ընդո՛ւնարա՛ն գո՛լ.

[To] be a receptacle of the graces of the Spirit.

TEXT

Ա՛ստուածածի՛ն ե՛ւ կոյս . զքե՛զ ը՛

Mother of God and Virgin, [we praise/magnify] You...

TEXT

մեծա՛ցուցանե՛մք : Հա՛մեղա՛ ճաշա՛կ

We magnify [You]. Sweet-tasting...

TEXT

պը՛տը՛ղոյն բանա՛ւո՛ր ը՛նդու՛նակ .

Receptive [vessel] of the rational Fruit.

TEXT

յո՛րմէ կըթե՛ցաւ մեզ ողկոյզն ա՛նըս

from whom was plucked for us the inex[haustible] cluster [of grapes]

TEXT

պառ յուրախո՛ւթի՛ւն տը՛րտը՛մե՛ցե՛լոց .

[... utterly] unto the joy of the sorrowful.

TEXT

՚ի ճաշակմա՛նէ՛ ծառո՛յն գիտու՛թ

From the tasting of the tree of knowled[ge...]

TEXT

թեա՛ն . Սը՛րբուհի՛ ա՛նարա՛տ ամե՛

[...]-tion. O Holy, immaculate, all-[...]

TEXT

նե՛քեան . զքե՛զ՛ : Քաղաքավա՛րեալ

...all [of us], Thee. Having conducted [thyself]...

TEXT

՚ի մա՛րմը՛նի ա՛նա՛րատ ը՛վա՛րուք .

in [the] body with blameless conduct.

TEXT

ա՛յսօր յա՛ռաքելո՛ցն ա՛մփո՛փեա՛լ վե՛րի՛ն

Today, gathered by the Apostles, the heavenly [hosts...]

TEXT

ա՛կնարկո՛ւթեա՛մբըն վե՛րափո՛խե՛ցա՛ր

By [His] beckoning, you were translated [on high].

TEXT

յա՛րքայութի՛ւն • որդւոյ քո՛ և՛ Ա՛ս-

...into the kingdom of your Son and G[od]—

TEXT

տուծոյ ըմե՛րոյ • բա՛րեխօ՛ս խոս

[... of] our God; plead [as an] intercessor[...]

TEXT

տովանո՛ղա՛ցս . զքե՛զ՛:

[...of us who con]fess [Thee]... Thee!

zham-468.png

PRINTER

401

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ԽԱՉԻ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

CANON OF THE MIDDAY *ŠARAKAN* [HYMN] OF THE CROSS. *VA■* [MELODY].

TEXT

ԳԿ • Յա՛ղթօ՛ղ եւ՛ զնոր օ՛րհնո՛ւթիւն միշտ ՝ի՛ բարձո՛ւնս
ե՛րգեսցո՛ւք • թագա՛ ւո՛րին ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ հաւա՛տացեա՛լ ժո՛ղո
վո՛ւրդք : Ո՛ր ե՛կն ՝ի՛ լուսաւո՛րել զընտ րեա՛լ սուրբ զԵ՛կե՛ղեցի՛ .
եւ՛ պը՛սա՛կեաց սո՛ւրբ խա՛չիւն • նըմա՛ ըզփա՛ռս ե՛րգես ցո՛ւք :
Ա՛յսօ՛ր եւ՛ մեք տօ՛նե՛սցուք զնաւա՛ կատի՛ս սո՛ւրբ խաչի՛ն . եւ՛
փը՛րկո՛ղին մա՛ տո՛ւսցուք • փառք եւ՛ պատի՛ւ յա՛ւիտեա՛ն:

[Mode] ■■ (*GK* [Third Plagal Mode]): Let us, [O] faithful peoples, ever sing a victorious and new blessing on high unto the King, Christ. Unto Him Who came to illuminate the chosen holy Church and crowned [her] with the holy Cross, let us sing glory. Today let us also celebrate the dedication (*navakatis* [feast of dedication/consecration]) of the holy Cross, and unto the Savior let us offer glory and honor forever.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՏԱՊԱՆԱԿԻՆ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՂՄ

RUBRIC: Canon of the Ark [of the Covenant]. Midday *šarakan* (hymn). First side [of the choir].

TEXT

ԱԿ • Որ ՝ի սկըզբա՛նէ՛ իմա՛ստութեամբ հա՛ստա՛տեցեր
զԵ՛կեղեցի՛ Հօ՛ր իմա՛ստո՛ւ թի՛ւն • զո՛ր նախանկա՛ր
տեսո՛ւթեա՛մբ նըշանակեա՛լ Մովսէ՛ս խո՛րանաւն ե՛րկնա՛
հանգո՛յն ՝ի Սինա՛ լե՛րի՛ն . լուսաւո՛րե՛լո՛վ

[Tone] AK (*Awbnowtiwn* [First Mode Plagal]): O Wisdom of the Father, Who in the beginning didst establish the Church by wisdom; which Moses

prefigured by the vision [granted him] on Mount Sinai through the tabernacle resembling heaven, illuminating [it]...

zham-469.png

PRINTER

402

402

TEXT

փա՛ռքն Ա՛ստուծո՛յ : Ո՛ր ըզխո՛րհո՛ւրդ ա- նապական տնօրէ՛նո՛ւթեանըդ քո՛ ՝ի՛ սըր բո՛յ կո՛ւսէ՛ն . տը՛պաւորելո՛վ տապա՛նա՛կն Աստուածայի՛ն ուխտի՛ն կտա՛կարանա՛ց Բա՛- նի՛դ Ա՛ստուծո՛յ . փա՛ռաց ա՛նե՛ղի՛դ տեղի հա՛նգը՛ստեա՛ն : Ո՛ր ՝ի՛ կեա՛նս վերադա՛ր ձի՛ բնութեան դարձմա՛մբ Յո՛րդանանո՛ւ օ՛րինա՛կեցե՛ր . և՛ ըզբըռնո՛ւթի՛ւն մահու և՛ դը՛ժո՛խո՛ց կործա՛նմա՛մբն Երիքովի տա՛ պա՛նակաւ խաչի՛ն հրա՛շագործեա՛լ նո՛ր Իսրայէ՛լի՛ . օ՛րհնութի՛ւն քե՛զ Տէ՛ր եր գեսցե՛ն մա՛նկո՛ւնք :

[...with] the glory of God. You who prefigured the mystery of your incorruptible economy [born] of the holy Virgin, [as] the Ark of the Divine Covenant of the Testaments, O Word of God, a resting place for the glory of your uncreated [nature]. You who, in the return to life of [our] nature, did prefigure [this] through the turning back of the Jordan; and having miraculously wrought [the destruction of] the tyranny of death and of hell through the downfall of Jericho by the Ark of the Cross for the new Israel: let the children sing praise to you, O Lord.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ւ Ո Յ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱԱՆ • ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] Canon of the Church. Midday *šarakan* (hymn). Fourth Tone.

TEXT

Ճ : ԴՁ • Որ հաստա՛տե՛ցե՛ր Բա՛նի՛ւ . զԵ՛կե ղեցի քո՛ ՔՐԻ՛ՍՏՈՍ . ՝ի՛ վերա՛յ առաքելա՛ կան վիմի՛ . ե՛րգել ՝ի սմա՛ծ զե՛րգը՛ս հո՛ գևո՛րս : Կա՛նգնեա՛լ ՝ի սմա սեղա՛ն սը՛րբու թեա՛ն . բա՛շխէ զմարմին ի՛ւր և զարի՛ւն և տա՛յ ՝ի սմանէ մե՛զ նո՛րոգութի՛ւն . ՝ի

Midday [Hymn, *■ašow šarakan*]: Tone 4 (*jayn 4* / Voice 4). You Who established Your Church by the Word, O Christ, upon the apostolic rock, to sing spiritual songs therein; Having set up within her the altar of holiness, He distributes His Body and Blood, and gives us renewal therefrom, unto...

zham-470.png

PRINTER

405

405

TEXT

թո՛ղութիւ՛ծ՛ն մե՛ղա՛ց մերո՛ց : Ի՛ջեա՛լ Հո՛գւոյն սրբո՛յ . ա՛ղաւնակե՛րպ ե՛րևմա՛ ՛ծմբ . ՝ի վերա՛յ մարմնո՛յ և ա՛րեանըն Տեա՛- ռն . ՝ի՛ բը՛ժըշկութի՛ծ՛ւն հո՛գւո՛ց մերո՛ց :

[For the] remission of our sins. The Holy Spirit having descended, appearing in the form of a dove upon the Body and Blood of the Lord, for the healing of our souls.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Հ Ա Յ Ր Ա Պ Ե Տ Ա Ց ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՉՈՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Patriarchs. Midday *šarakan* [hymn]. Fourth Mode.

TEXT

Ճ • ԴՁ • Ա՛յսօ՛ր ե՛րկնայի՛նո՛ցն ընդ մե՛զ . տօ՛ նախը՛մբելով զյի՛շատակ սո՛ւրբ վա՛րդա պետա՛ծցն . որք լուսա՛ւո՛րեցին զհաւա՛տոյ մանկո՛ւ՛նս . և ընդ հրե՛շտակա՛ցը՛ն դա՛սս վերա՛կա՛րգեցա՛ն: Ա՛յսօ՛ր առա՛ քելոց և մարգա՛րէ՛ի՛ցըն դա՛սք . տօ՛նակի՛ց գոլով դրստե՛ր վերին Սիո՛վնի՛ծ . ՝ի յիշա տա՛կի՛ սո՛ւրբ վա՛րդապետա՛ւ՛ցն . որք զիմա՛ստի՛ց նոցի՛ն զխո՛րո՛ց

յայտնե՛ցի՛ն զխորհո՛ւրդ : Ա՛յսօ՛ր քահանա՛յք և պա՛շտօ նեայք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ղեցւո՛յ . վե՛րապատուեն զյի՛շատակ սո՛ւրբ վա՛րդապետա ծցն . ո՛րով զարդարե՛ցա՛ն երկնա՛յին շնորհօ՛ւ՛քն . երգեն ընդ նո՛սի՛ն զփա՛ռս յա՛ւիտեա՛ն:

Tch [Midday Hymn / *■ašu šarakan*], Mode 7 (*Djayn 4* / *Dayn 4* [Tone 7 / Heavy Mode]): Today the heavenly [hosts], together with us, celebrating the memorial of the holy *vardapets* [doctors of the Church], who illuminated the children of the faith and were arrayed among the ranks of the angels. Today the ranks of the apostles and prophets, partaking in the feast of the daughter of upper Zion at the memorial of the holy *vardapets*, who revealed the mystery of the depths of their wisdom. Today the priests and ministers of the holy Church extol the memorial of the holy *vardapets*, whereby they were adorned with heavenly graces, singing glory with them forever.

zham-471.png

PRINTER

404

[Page] 404

TEXT

Սուրբ Աստուած . սուրբ և հզօր . սուրբ և անմահ . որ" :

Holy God, holy and mighty, holy and immortal, who […].

RUBRIC

Եւ այլն ըստ պատշաճի, երիցս կրկնեա՛. Բայց զՓառաւորեալն Ք՛ ասեր :

RUBRIC: And the rest according to the proper; repeat [it] three times. But say the *P■a■aworeal* [Glorified] four times [? *k■.*].

TEXT

ՔԱՐՈՋ Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն խաղաղութեան ամենայն աշխար- հի, և հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն ամենայն սուրբ և ուղղափառ եպիս- կոպոսաց . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն

Հայրապետին մերոյ Տեառն (այս անուն) կենաց՝ և փրկութեան Հոգւոյ նորին . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն վարդապետաց՝ քահանայից՝ սարկա- ւագաց՝ դպրաց՝ և ամենայն ուխտի մանկանց Եկեղեցւոյ . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն բարեպաշտ թագաւորաց՝ և Աստ- ուածասէր իշխանաց՝ զօրավարաց՝ և զօրաց նոցին . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն Հոգւոցն":" Օ անձինս մեր":" Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ":" Ողորմեաց մեզ":" ՄԱՂԹԱՆՔ Օ ի ողորմած և մարդասէր ես Աստուած գոլով . և քեզ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս":

PROCLAMATION (*k■aroz* [litany/bidding prayer]) Again in peace let us beseech the Lord. For the peace of the whole world, and the stability of the holy Church, let us beseech the Lord. For all holy and orthodox bishops, let us beseech the Lord. For the life of our Patriarch (*Hayrapet*), the Lord [name], and for the salvation of his soul, let us beseech the Lord. For doctors (*vardapet*s), priests, deacons, clerks (*dpir*s), and all the children of the covenant of the Church, let us beseech the Lord. For pious kings, and God-loving princes, generals, and their armies, let us beseech the Lord. [For the souls...]* [Let us commit ourselves...]* [Again, united, for our true...]* [Have mercy on us...]* SUPPLICATION (*ma■t■ank■*) For You, being God, are merciful and loving toward mankind; and to You belong glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages [of ages. Amen]. --- **Abbreviated standard litany petitions in the original text.*

zham-472.png

PRINTER

405

405

TEXT

ՃԱՇՈՒ ՍԱՂՄՈՍՔ

PSALMS OF THE MIDDAY [HOUR] [*■ašow sa■mosk■*]

RUBRIC

ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ ՍԱՂՄՈՍ Ճաշու՝ որ ասի Յինանցն, սկսեալ Ա : ԳԼԽԷ յասաս. ցըն երեք փոխ . զի մինչև ՚ի Հոգւոյ Գալուստն ՃԾ : Գլուխ փոխ ՍԱՂՄՈՍ Դաւթի վճարեսցի : Եւ ամէն փոխի Վերջն երեք Ալէլուիա ասա՛: Յ Ի Ն Ա Ն Ց

[RUBRIC:] According to the proper of the day: The Midday [*■ašu*] Psalm which is said during the Fifty Days of Easter [*Yinank■*], beginning from Chapter 1. Say three verses [*p■ox*], so that until the Coming of the Holy Spirit the 150 chapters of the Psalm[s] of David may be completed. And at the end of every verse [*p■ox*], say three *Al■luia*s. THE FIFTY DAYS OF EASTER [*YINANK■*]

TEXT

Երանեալ է այր՝ որ ո՛չ գնաց՝ ՚ի խոր- հուրդս" : Ալէլուիա . Ալէլուիա . Ալէլուիա: Ընդէ՞ր խռովեցան հեթանոսք . և ժողո- վուրք խորհեցան ՚ի սնոտիս :" Ալէլուիա : Տէր զի բազում եղեն նեղիչք իմ. և բա- զումք յարեան ՚ի վերայ իմ :" Ալէլուիա":

Blessed is the man who has not walked in the counsel [of the ungodly]. Alleluia, alleluia, alleluia. Why have the nations raged, and the peoples plotted in vain? Alleluia. Lord, how my persecutors have multiplied, and many have risen up against me. Alleluia.

RUBRIC

Հ Ա Մ Բ Ա Ր Ձ Մ Ա Ն (ՍԱՂ, Կ 8 • ԳԼ, ԽԶ :)

[OF THE] ASCENSION. (PSALM 67 [LXX 67/MT 68] • CHAPTER 46 [LXX 46/MT 47]:)

TEXT

Համբարձաւ Աստուած օրհնութեամբ . և Տէր մեր ձայնիւ փողոյ : Ծափս հարէք ամենայն հեթանոսք, ա- ղաղակեցէք առ Աստուած ՚ի ձայն ցնծու- թեան :

God has ascended with a shout of blessing, and our Lord with the sound of a trumpet. Clap your hands, all [you] nations; shout to God with the voice of exultation.

RUBRIC

Հ Ո Գ Ւ Ո Յ Գ Ա Լ Ս Տ Ե Ա Ն (ՍԱՂ, Կ 8 • ԳԼ. ՃՒԲ :)

RUBRIC: [For the] Coming of the Holy Spirit (Ps. 68; Chapter 142)

TEXT

Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ՚ի յերկիր ուղիղ :

May your good Spirit lead me in an upright land.

zham-473.png

PRINTER

406

[Page 406]

TEXT

Տէր՝ լուր աղօթից իմոց . ունկնդիր խըն- դըրուածոց իմոց ճշմարտութեամբ քով:

Lord, hear my prayer; give ear to my supplications in Your truth.

RUBRIC

Տ Ա Պ Ա Ն Ա Կ Ի (ՍԱՂ, Կ3 • ԳԼ, ՃԼԱ :)

[CANON] OF THE ARK (Psalm, Tone 6 [Kyc■] • Chapter [Psalm] 131 [132])

TEXT

Արի Տէր ՚ի Հանգիստ քո՝ դու և տապա- նակ կտակի սրբութեան քո : Յիշեա Տէր զԴաւիթ, և զամենայն Հե- զութիւն նորա :

Arise, Lord, into your rest: you and the ark of the covenant of your holiness. Remember David, Lord, and all his meekness.

RUBRIC

Պ Ա Յ Ծ Ա Ռ Ա Կ Ե Ր Պ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

RUBRIC: [Of the] Transfiguration

TEXT

ԿԻՐ : Տէր՝ ո՞վ կացցէ ՚ի խորանի քում՝, կամ՝ ո՞վ բնակեսցի ՚ի լեառն սուրբ քո : Որ գնայ անբիծ գործէ զարդարութիւն, խօսի

զճշմարտութիւն ՚ի սրտի իւրում՝ : ԲՇ • Որ ոչ նենգաւորեաց լեզուաւ իւ- րով, և չար ընկերի իւրում՝ ոչ արար : Նախատինս ՚ի մերձաւորաց նա ոչ առնու . արհամարհեալ է առաջի նորա չարագործն : ԳՇ • Օ երկիւղածս Տեառն փառաւոր առնէ . որ երդնու ընդ ընկերի իւրում՝ և ոչ ստէ : Օ արծաթ իւր ՚ի վարձու ոչ տայ, և կաշառս ՚ի վերայ իրաւանց ոչ առնու . որ զայս արասցէ՝ նա մի սասանեսցի յաւիտեան :

[SUN]: Lord, who shall abide in your tabernacle, or who shall dwell upon your holy mountain? He who walks blamelessly, works righteousness, [and] speaks truth in his heart. [MON]: He who does not deceive with his tongue, and has done no evil to his neighbor. He accepts no reproach against his neighbors; the evildoer is despised before him. [TUE]: He glorifies those who fear the Lord; he who swears to his neighbor and does not lie. He does not give his silver at usury, and takes no bribe against the innocent. He who does these things shall not be shaken forever.

zham-474.png

PRINTER

407

[Page 407]

RUBRIC

Վ Ե Ր Ա Փ Ո Խ Մ Ա Ն (ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, ՃԼԱ :)

[OF THE] ASSUMPTION (Ps[alm], *kc■urd* [antiphon/versicle] • ch[apter] 131:)

TEXT

Արի՛ Տէր ՚ի հանգիստ քո՝ դու և տապա- նակ կտակի սրբութեան քո : Յիշեա՛ Տէր զԴաւիթ, և զամենայն հե- զութիւն նորա :

Arise, Lord, into your rest: you and the ark of the covenant of your holiness. Remember David, Lord, and all his meekness.

RUBRIC

Խ Ա Չ Ի (ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, Դ :)

[OF THE] CROSS (PSALM, *KC■URD* [REFRAIN], CHAPTER IV:)

TEXT

Նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց . և ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց : 'Ի կարդալ իմում լուար ինձ Աստուա՛ծ ըստ արդարութեան . 'ի նեղութենէ ինձ ան- դորր արարեր . ողորմեա՛ ինձ և լո՛ւր աղօթից իմոց :

The light of your countenance was marked upon us, and you gave gladness to our hearts. When I called, you heard me, O God, according to righteousness; in distress you gave me relief. Have mercy on me and hear my prayer.

RUBRIC

Շ Ո Ղ Ա Կ Ա Թ Ի ԵՒ Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ո Յ (ՍԱՂ, ԿՑ • ԳԼ, ԽԷ :)

[FOR THE FEASTS] OF SHOGHAKAT AND OF THE CHURCH. (Psalm, *kc■urd* [refrain]: chapter [=Psalm] 47 [48]:)

TEXT

Աստուած հիմունս էարկ նմա յաւիտեան . ընկալաք Աստուած զողորմութիւն քո 'ի մէջ ժողովրդեան քոյ : Մեծ է Տէր, և օրհնեալ է յոյժ 'ի քա- ղաք Աստուծոյ մերոյ, 'ի լեառն սուրբ նորա :

God has established it forever. We have received Your mercy, O God, in the midst of Your people. Great is the Lord, and greatly to be praised, in the city of our God, [and] upon His holy mountain.

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ե Ա Ց Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Ծ Ն Ի (ՍԱՂ, ԿՑ • ԳԼ, ԿԷ :)

[THE ANNUNCIATION] OF THE MOTHER OF GOD (Psalm, *kc■urd* [refrain/response], Chapter 67 [Psalm 68]:)

TEXT

Տէր տացէ զԲան, ոյք աւետարանեն զօ- րութեամբ բազմաւ :

The Lord shall give the word to those who preach the good news with great power.

[408]

TEXT

Յարիցէ Աստուած՝ և ցրուեսցին ամե- նայն թշնամիք նորա, փախիցեն ատելիք նորա յերեսաց նորա :

Let God arise, and let all his enemies be scattered; let those who hate him flee from before his face.

RUBRIC

Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն (ՍԱՂ , ԿՁ • ԳԼ , Բ :)

[For the Nativity] (Psalm, *kc■urd* [refrain], Chapter II).

TEXT

Տէր ասաց ցիս՝ որդի իմ ես դու, և ես այ- սօր ծնայ զքեզ : Ընդէ՞ր խռովեցան հեթանոսք . և ժողո- վուրդք խորհեցան ՚ի սնոտիս :

The Lord said to me: “You are my Son, and today I have begotten you.” Why did the Gentiles rage, and the peoples plot in vain?

RUBRIC

Տ Ե Ա Ռ Ն Ը Ն Դ Ա Ռ Ա Ջ Ի (ՍԱՂ , ԿՁ • ԳԼ , ՂԵ :)

RUBRIC: [For the Feast] of the Presentation of the Lord to the Temple (Tea■n■ndara■). (Psalm, kc■urd [refrain/versicle], chapter [i.e., Psalm] 95.)

TEXT

Տեսին ամենայն ծագք երկրի զփրկու- թիւն Աստուծոյ մերոյ : Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր . զի սքանչելիս արար :

All the ends of the earth have seen the salvation of our God. Sing unto the Lord a new song, for he hath done marvelous things.

RUBRIC

ՄԵԾԻ ՈՂՈԳՈՄԵԱՆՆ ՈՐ Է Ծ Ա Ղ Կ Ա Ջ Ա Ր Դ Ի (ՍԱՂ , ԿՁ • ԳԼ , ՂԵ :)

[Of the] Great *O■ormya* [*šarakan* (hymn) genre of the Morning Hour], which is [for] Palm Sunday (Ps[alm], *kc■urd* [refrain/antiphon] ch[apter] 95).

TEXT

Լերինք ցնծասցեն առաջի Տեառն, զի գայ զի հասեալ է Տէր ՚ի դատել զերկիր : Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր . զի սքանչելիս արար :

The mountains shall rejoice before the Lord, for he comes, for the Lord has arrived to judge the earth. Sing to the Lord a new song, for he has done marvelous things.

zham-476.png

PRINTER

409

[Page] 409

RUBRIC

Հ Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ա Ց Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց

OF ORDINARY SUNDAYS

TEXT

Քեզ վայելէ օրհնութիւն Աստուա՛ծ՝ ՚ի Սիովն. և քեզ տացին աղօթք յԵրուսաղէմ: Լո՛ւր աղօթից իմոց , զի առ քեզ ամենայն մարմին եկեսցէ : Բանք անօրինաց զօրացան ՚ի վերայ մեր . և զամբարշտութիւնս մեր դու քաւեսցես : Երանի զոր ընտրեցեր և ընկալար . և բնա- կեսցին ՚ի գաւիթս քո : Լցցո՛ւք մեք ՚ի բարութենէ տան քո . սուրբ է տաճար քո՝ սքանչելի արդարութեամբ : Լո՛ւր մեզ Աստուա՛ծ փրկիչ մեր, յո՛յս ամենայն ծագաց երկրի , և որ ՚ի ծով հեռի : Ո՛ պատրաստէ զլերինս զօրութեամբ իւ- րով . և զգեցեալ է զօրութիւն : Ո՛ խռովեցուցանէ զմեծութիւն ծովու , և զձայն ալեաց նորա ցածուցանէ : Խռովեսցին հեթանոսք , և երկիցեն բնա- կիչք երկրի ՚ի նշանաց քոց : Յելս առաւօտու՝ ընդ երեկոյս զուարճաս- ցին . հայեցար յերկիր , արբեցուցեր զնա , և բազում արարեր զմեծութիւն նորա : Գետն Աստուծոյ լի եղև ջուրբ . պատրաստ արարեր զկերակուր նորա , զի այսպէս է պատ- րաստութիւն : Օ ակօս նորա

արբեցուցեր, և բազում արարեր զարմտիս նորա :

Praise is due to you, O God, in Zion, and to you shall prayers be offered in Jerusalem. Hear my prayer, for unto you all flesh shall come. The words of the lawless have prevailed over us, and you shall expiate our impieties. Blessed is [he whom] you have chosen and received, and they shall dwell in your courts. We shall be filled with the goodness of your house; holy is your temple, wondrous in righteousness. Hear us, O God our Savior, the hope of all the ends of the earth and of those who are far away at sea; who establishes the mountains by his strength, and is girded with might; who stirs up the vastness of the sea, and stills the roar of its waves. The nations shall be troubled, and the inhabitants of the earth shall fear at your signs. At the outgoings of the morning and the evening they shall rejoice; you visited the earth, watered it, and greatly enriched it. The river of God was filled with water; you prepared its grain, for such is [its] preparation. You watered its furrows, and multiplied its crops.

zham-477.png

PRINTER

410

[p. 410]

TEXT

'Ի ցօղել նորա զուարթ եղիցի բոյս նո- րա . օրհնեսցի պսակ տարւոյ քաղցրութեան քոյ : Դաշտք քո լցցին պարարտութեամբ . պա- րարտասցին գեղեցկութիւնք անապատի : Բլուրք զցնծութիւն զգեցցին, և զգեցցին խոյք մաքեաց : Հովիտք բազում արասցեն զցորեան, աղա- ղակեսցեն և օրհնեսցեն :

By its dew its sprout shall rejoice; blessed shall be the crown of the year of your goodness. Your fields shall be filled with fatness; the beauties of the wilderness shall grow fat. The hills shall gird themselves with exultation, and the rams of the flocks shall be clothed. The valleys shall abound with grain; they shall shout aloud and sing praises.

RUBRIC

Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ա Պ Ե Տ Ա Յ (ՍԱՂ, Կ Յ • ԳԼ, ՃԳ :)

RUBRIC: [OF THE] ARCHANGELS (PSALM, *KC■URD* [REFRAIN] • CHAPTER 103:)

TEXT

Ո՞ արար զհրեշտակս իւր յոգիս, և զպաշ- տօնեայս իւր 'ի հուր կիզելոյ : Օրհնեա անձն իմ զՏէր . Տէր Աստուած իմ մեծ եղեր յոյժ :

[He] who made his angels spirits, and his ministers a flaming fire. Bless the Lord, O my soul; O Lord my God, you are exceedingly great.

RUBRIC

Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ ԵՒ Մ Ա Ր Գ Ա Ր Է Ի Յ (ՍԱՂ, Կ Յ • ԳԼ, ԺԸ :)

RUBRIC: [Of the] Apostles and Prophets. (Psalm [mode/tone] *k■aye* [■■/Tone 8 plagal]. Chapter 18 [Psalm 19/18:4].)

TEXT

Ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ նոցա, և մինչև 'ի ծագս աշխարհի են խօսք նոցա : Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ, և զարարածս ձեռաց նորա պատմէ հաստատու- թիւն :

Through all the earth went forth their voice, and unto the ends of the world their words. The heavens declare the glory of God, and the firmament proclaims the creation of his hands.

zham-478.png

PRINTER

— 411 —

— 411 —

RUBRIC

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ

[Of] the Illuminator

RUBRIC

ՄՈՒՏՆ 'Ի ՎԻՐԱՊՆ

RUBRIC: Entrance into the Pit [Khor Virap].

RUBRIC

(ՍԱՂ, ԿԷ • ԳԼ , ՁԵ :)

RUBRIC: (Ps[alm] 67; Ch[apter] 85)

TEXT

Եդին զիս ՚ի գբի ներքնումն , ՚ի խաւարի և ՚ի ստուերս մահու :

They laid me in the lowest pit, in darkness and in the shadow of death.

TEXT

Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ . ՚ի տուէ կարդացի և գիշերի առաջի քո :

Lord God of my salvation, by day I cried out, and at night before you.

RUBRIC

ԵԼՆ ՚Ի ՎԻՐԱՊԷՆ

[The] Coming Forth from the Pit

RUBRIC

(ՍԱՂ , ԿԷ • ԳԼ , ԼԹ :)

RUBRIC: ([Psalm] 67; Chapter 39:)

TEXT

Էհան զիս ՚ի գբոյ տառապանաց . ՚ի կաւոյ և ՚ի տղմոյ :

He brought me up out of the pit of misery, from the clay and from the mire.

TEXT

Համբերելով համբերի Տեառն, և նայեցաւ առ իս • և լուաւ աղօթից իմոց :

Patiently I waited for the Lord, and he inclined unto me and heard my prayer.

RUBRIC

ԳԻՒՏԻ ՆՇԽԱՐԱՑ

[FOR THE] DISCOVERY OF RELICS

RUBRIC

(ՍԱՂ, ԿԷ • ԳԼ, ՃԼԱ :)

(Psalm 67; Chapter 131:)

TEXT

Քահանայք քո զգեցցին զարդարութիւն • և սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն :

Let your priests clothe themselves with righteousness, and let your saints exult with joy.

TEXT

Յիշեա՛ Տէր զԴաւիթ , և զամենայն հեզութիւն նորա :

Remember, O Lord, David, and all his meekness.

RUBRIC

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

[OF] PATRIARCHS AND DOCTORS OF THE CHURCH [VARDAPETS]

RUBRIC

(ՍԱՂ , ԿԷ • ԳԼ , ՃԼԱ :)

(Ps. 67; Chapter 131.)

TEXT

Քահանայք քո զգեցցին զարդարութիւն • և սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն :

Let your priests clothe themselves with righteousness, and let your saints exult with joy.

TEXT

Յիշեա՛ Տէր զԴաւիթ , և զամենայն հեզութիւն նորա :

Remember, O Lord, David, and all his meekness.

zham-479.png

PRINTER

412

412

RUBRIC

Մ Ա Ր Տ Ի Ր Ո Ս Ա Ց (ՍԱՂ, ԿՑ • ԳԼ, ՃԺԵ :)

[FOR] THE MARTYRS (Psalm, *kc■urd* [antiphon/refrain], Chapter 115:)

TEXT

Պատուական է առաջի Տեառն մահ սրբոց իւրոց . ո՛ Տէր ես ծառայ քո եմ, ծառայ և որդի աղախնոյ քո : Հաւատացի զոր և խօսեցայ . և ես խո- նարհ եղէ յոյժ :

Precious in the sight of the Lord is the death of his saints. O Lord, I am your servant; I am your servant and the son of your handmaid. I believed, therefore have I spoken; and I was brought very low.

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ՄԵՍԵԴԻՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՕՒՐ Յ Ի Ն Ա Ն Ց

[RUBRIC: Midday *mesedi*s (responsorial psalm verses) appropriate to the day of Pentecost (the Fifty Days [from Easter to Pentecost]).]

TEXT

ԴՇ • Գովեա՛ Երուսաղէմ զՏէր : Եւ օրհնեա՛ զԱստուած քո Սիովն : ԵՇ • Բա՛րձր արարէք զՏէր Աստուած մեր . երկիրպագէք պատուանդանի ոտից նորա՝ զի սուրբ է : Տէր թագաւորեաց՝ բարկացան ժողո- վուրդք . որ նստիս ՚ի Քրովբէս, սասանե- ցաւ երկիր : ՈՒՐ • Տեսին ամենայն ծագք երկրի, զփրկու- կութիւն Աստուծոյ մերոյ :

[Wednesday]: Praise the Lord, O Jerusalem, and bless your God, O Zion. [Thursday]: Exalt the Lord our God; worship at the footstool of His feet, for He is holy. The Lord has reigned, let the peoples rage; [You] who sit upon the Cherubim, the earth has been shaken. [Friday]: All the ends of the earth have seen the salvation of our God.

zham-480.png

PRINTER

413

413

TEXT

Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր . զի սքանչելիս արար : ՇԲ • Աստուած ողորմեա մեզ և օրհնեա զմեզ. երևեցո զերեսս քո ՚ի

մեզ՝ և ողորմեա մեզ : Ճանաչել յերկրի զճանապարհս քո . յազինս ամենայն զփրկութիւնս քո : ԿԻՐ • ԲՇ • Քեզ վայելէ օրհնութիւն Աստ- ուած՝ ի Սիովն . և քեզ տացին աղօթք յԵրուսաղէմ : Լուր աղօթից իմոց, զի առ քեզ ամենայն մարմին եկեսցէ : ԳՇ • Տէր՝ որպէս զինու հաճութեամբ քով պսակեցեր զմեզ : Բանից իմոց ունկնդիր Տէր, և ի միտ առ զաղաղակ իմ :

Sing unto the Lord a new song, for He hath done marvelous things. [RUBRIC: Saturday] God be merciful unto us and bless us; cause Thy face to shine upon us and have mercy upon us. That Thy way may be known upon earth, Thy salvation among all nations. [RUBRIC: Sunday, Monday] Praise becometh Thee, O God, in Zion, and unto Thee shall prayers be offered in Jerusalem. Hear my prayer, for unto Thee shall all flesh come. [RUBRIC: Tuesday] Lord, Thou hast crowned us with Thy favor as with a shield. Give ear to my words, O Lord, and consider my cry.

RUBRIC

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց

[On] Saturday of Fasting

TEXT

ԲՇ • Արքայութիւն քո արքայութիւն ամե- նայն յաւիտենից . և Տէրութիւն քո յազգէ մինչև յազգ : Հաւատարիմ է Տէր յամենայն բանս իւր, և արդար է յամենայն գործս իւր :

[Monday.] Your kingdom is a kingdom of all ages, and your dominion is from generation to generation. The Lord is faithful in all his words, and righteous in all his works.

zham-481.png

PRINTER

414

414

TEXT

ԳՇ • Երկիրպագից ՚ի տաճար սուրբ քո՝ երկիւղիւ քո Տէր : Պարծեսցին ՚ի քեզ սիրելիք անուան քո՝ զի օրհնեսցես դու զարդարն : ԴՇ • կեցո զծառայս քո Աստուած իմ, որ ՚ի քեզ յուսացայ : Ողորմեա ինձ Տէր, զի առ քեզ աղա- ղակեցի զօրհանապազ : ԵՇ • Բարձր արարէք զՏէր Աստուած մեր . երկիրպագէք պատուանդանի ոտից նորա՝ զի սուրբ է : Տէր թագաւորեաց՝ բարկացան ժողո- վուրդք . որ նստիս ՚ի Քրովբէս, սասանեցաւ երկիր : ՈՒՐ • Տեսին ամենայն ծագք երկրի՝ զփրկու- թիւն Աստուծոյ մերոյ : Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր . զի սքանչելիս արար :

[TUESDAY]: I will worship toward your holy temple in fear of you, O Lord. Let those who love your name boast in you, for you will bless the righteous. [WEDNESDAY]: Save your servant, O my God, who has hoped in you. Have mercy on me, O Lord, for I have cried out to you all the day. [THURSDAY]: Exalt the Lord our God; worship at the footstool of his feet, for he is holy. The Lord has reigned, let the peoples be enraged; [you] who sit upon the Cherubim, the earth has trembled. [FRIDAY]: All the ends of the earth have seen the salvation of our God. Sing to the Lord a new song, for he has done wondrous things.

RUBRIC

Ա Ղ Ո Ւ Հ Ա Ց Ի

[OF THE FAST] OF SALT AND BREAD [GREAT LENT]

TEXT

ԲՇ. Դարձո զիս Տէր ՚ի մեղաց իմոց . և զա- մենայն անօրէնութիւնս իմ քաւեա յինէն : Ողորմեա ինձ Աստուած՝ ըստ մեծի ողոր-

Monday. Turn me, O Lord, from my sins, and expiate from me all my iniquities. Have mercy on me, O God, according to [Thy] great mercy...

zham-482.png

PRINTER

415

TEXT

մութեան քում՝ . ըստ բազում՝ գթութեան քում՝, քաւեա զանօրէնութիւնս իմ՝ :

[... of] Your [mercy]; according to the abundance of Your compassion, blot out my transgressions.

RUBRIC

ԳՇ .

Tuesday [literally: third day of the week].

TEXT

Երանի ամենեցուն՝ ոյք երկնչին 'ի Տեառնէ, և գնան 'ի ճանապարհս նորա : Օ վաստակս ձեռաց քոց կերիցես . երանի է քեզ՝, և բարի եղիցի :

Blessed are all who fear the Lord and walk in his ways. You shall eat of the labor of your hands; blessed are you, and it shall be well [with you].

RUBRIC

ԴՇ.

Wednesday.

TEXT

Մի թողուր զիս Տէր Աստուած իմ՝ . և մի 'ի բացեայ առնիր յինէն, Հայեաց յօգ- նել ինձ՝ Տէր փրկութեան իմոյ : Տէր՝ առաջի քո է ամենայն ցանկութիւն իմ՝. և Հեծութիւն իմ՝ 'ի քէն ոչ ծածկեցաւ :

Forsake me not, O Lord my God, and depart not from me; look to help me, O Lord of my salvation. Lord, before You is all my desire, and my groaning is not hidden from You.

RUBRIC

ԵՇ .

[RUBRIC: Thursday.]

TEXT

Մի ընկենուր զիս Տէր 'ի ժամանակի ծերութեան . 'ի պակասիլ զօրութեան իմոյ մի թողուր զիս : 'Ի քեզ Տէր յուսացայ՝ մի ամաչեցից յաւիտեան . յարդարութեան քում՝ փրկեա և ապրեցո զիս :

Cast me not away, O Lord, in the time of old age; when my strength faileth, forsake me not. In Thee, O Lord, have I hoped; let me not be put to shame forever. In Thy righteousness deliver me and preserve me.

RUBRIC

ՈՒՐ .

[On] Fri[day].

TEXT

Մերձեսցին խնդրուածք իմ՝ առաջի քո Տէր . ըստ բանի քում՝ իմաստուն արա զիս : Ձայնի իմում՝ լուր Տէր՝ ըստ ողորմու- թեան քում՝ . և յիրաւունս քո կեցո զիս :

Let my supplications draw near before thee, O Lord; according to thy word give me understanding. Hear my voice, O Lord, according to thy mercy; and in thy judgments preserve me.

zham-483.png

PRINTER

416

416

RUBRIC

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

[OF THE] RESURRECTION

TEXT

ԱՁ . Ամենայն երկիր երկիրպագցեն քեզ . և սաղմոս ասասցեն քեզ : Աղաղակեցէք առ Աստուած ամենայն եր- կիր • սաղմոս ասացէք անուան նորա . և տուք զփառս օրհնութեան նորա : ԱԿ. Մեծ արարէք զՏէր Աստուած մեր . և բարձր արասցուք զանուն

նորա ՚ի միասին : Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ, յամե- նայն ժամ օրհնութիւն նորա ՚ի բերան իմ : ԲՁ. Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն նոր . զի սքանչելիս արար : Օրհնեցէք զՏէր ամենայն երկիր . օրհ- նեցէք զՏէր , և օրհնեցէք զանուն նորա : ԲԿ . Օրհնեցէք զԱստուած մեր . օրհնեցէք և սաղմոս ասացէք Տեառն Աստուծոյ : Տէր Աստուած օրհնեալ . օրհնեալ է Տէր զօրհանապազ : ԳՁ Մեծ է Տէր , և մեծ է զօրութիւն նո- րա . իմաստութեան նորա ոչ գոյ բաւ : Օրհնեցէք զՏէր՝ զի բարի է սաղմոս . Աս- տուծոյ մերում քաղցր եղիցի օրհնութիւն :

[Mode] AJ (First Tone): Let all the earth worship you, and sing psalm[s] to you. Shout aloud unto God, all the earth; sing a psalm to his name, and give glory to his praise. [Mode] AK (First Plagal Tone): Magnify the Lord our God, and let us exalt his name together. I will bless the Lord at all times; at all times his praise [shall be] in my mouth. [Mode] BJ (Second Tone): Sing unto the Lord a new song, for he has done marvelous things. Bless the Lord, all the earth; bless the Lord, and bless his name. [Mode] BK (Second Plagal Tone): Bless our God; bless and sing a psalm unto the Lord God. Blessed [is] the Lord God; blessed is the Lord day by day. [Mode] GJ (Third Tone): Great is the Lord, and great is his power; of his wisdom there is no measure. Bless the Lord, for a psalm is good; unto our God may praise be sweet.

zham-484.png

PRINTER

417

417

TEXT

ԳԿ . Սաղմոս ասացէք Աստուծոյ մերում, սաղմոս ասացէք թագաւորին մերում . սաղ մոս ասացէք : Ծափս հարէք ամենայն հեթանոսք, աղա ղակեցէք առ Աստուած ՚ի ձայն ցնծութեան: ԴՁ . Սուրբ է տաճար քո՝ սքանչելի արդա րութամբ : Քեզ վայելէ օրհնութիւն Աստուած՝ ՚ի Սիովն . և քեզ տացին աղօթք յԵրուսաղէմ: ԴԿ . Այսօր է զոր արար Տէր . եկայք ցըն ծասցուք և

ուրախ եղիցուք ՚ի սմա : Խոստովան եղերուք Տեառն . զի բարի է . զի յաւիտեան է ողորմութիւն նորա :

[Tone] GK (G-kardz / Third Plagal Tone). Sing psalms unto our God, sing psalms; sing psalms unto our King, sing psalms. Clap your hands, all ye nations; shout unto God with the voice of jubilation. [Tone] DD (Chorrord Dzayn / Fourth Tone). Holy is Thy temple, wondrous in righteousness. Praise befitteth Thee, O God, in Zion; and unto Thee shall vows be paid in Jerusalem. [Tone] DK (D-kardz / Fourth Plagal Tone). This is the day which the Lord hath made; come, let us exult and be glad in it. Give thanks unto the Lord, for He is good, for His mercy [endureth] forever.

RUBRIC

Ա Ղ Ո Ւ Հ Ա Ց Ի Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց

[For] the Sundays of Great Lent [the Salt-and-Bread Fast].

TEXT

Ուխտս դիք և կատարեցէք Տեառն Աս տուծոյ մերոյ : Յայտնի է ՚ի հրէաստանի Աստուած , և յԻսրայէլ մեծ է անուն նորա :

Make vows and perform [them] to the Lord our God. God is known in Judea, and his name is great in Israel.

RUBRIC

Մինչև աստ ընթեռնանի՝ Գործք Առաքելոց, Հին Կտա կարան, Թուղթ Կաթուղիկեայ, և Թուղթ երանելոյն Պօղոսի, ըստ ցուցակի Տօնացուցին :

RUBRIC: Up to this point are read: the Acts of the Apostles, the Old Testament, the Catholic Epistle, and the Epistle of the blessed Paul, according to the directory of the *Tonac■oyc■* (Directory of Feasts / Lectionary).

zham-485.png

PRINTER

418

418

TEXT

Ս Տ Ո Ղ Ո Գ Ի Ք

Stichera [*Sto■ogik■*, verses/strophic hymns]

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ (ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, ԼԴ :)

[ON] GREAT FRIDAY. (First Psalm, *kc■urd* [antiphon/refrain], Chapter 34.)

TEXT

Յարեան ՚ի վերայ իմ՝ վկայք չարաց , և զոր ինչ ո՛չ գիտէի՝ Հարցանէին ցիս : Դատեա՛ Տէր զայնոսիկ՝ ոյք դատեն զիս • մարտի՛ր ընդ այնոսիկ, ոյք մարտնչին ընդ իս :

Evil witnesses rose up against me, and they questioned me [concerning things] that I knew not. Judge, O Lord, those who judge me; fight against those who fight against me.

RUBRIC

(ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, ԼԷ :)

RUBRIC: ([The] second psalm, [with the] *kc■urd* [refrain]: chapter 37.)

TEXT

Ես ՚ի տանջանս պատրաստ եմ՝ . և ցաւք իմ՝ առաջի իմ՝ են յամենայն ժամ՝ : Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդիմա- ներ զիս . և մի բարկութեամբ քով խրատեր զիս :

I am ready for scourges, and my pains are before me at all times. Lord, do not rebuke me in your indignation, and do not chastise me in your anger.

RUBRIC

(ԵՐՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, Խ :)

(Third psalm, *kc■urd* [refrain], chapter [psalm] 40:)

TEXT

Մտանէր տեսանել զնանրութիւն , խո- սէր ՚ի սրտի իւրում՝. և ժողովէր զանօրէ- նութիւն յանձն իւր : Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնանկն • յաւուր չարի փրկէ զնա Տէր :

He entered in to see vanity; he spoke in his heart, and gathered iniquity unto himself. Blessed is he who considers the poor and the destitute; in the day of

evil the Lord delivers him.

RUBRIC

(ՉՈՐՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ • ԳԼ, ԻԱ :)

(Fourth Psalm, *kc■urd* [refrain], chapter 21:)

TEXT

Բաժանեցին զՀանդերձս իմ՝ ՚ի մէջ իւր- եանց . և ՚ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին :

They divided my garments among them, and for my raiment they cast lots.

zham-486.png

PRINTER

419

[419]

TEXT

Աստուած Աստուած իմ՝ նայեա՛ց առիս, ընդէ՞ր թողեր զիս . հեռի եղէ ՚ի փրկութենէ իմմէ՝ վասն բանից յանցանաց իմոց :

God, my God, look upon me; why have You forsaken me? I have become far from my salvation because of the words of my transgressions.

RUBRIC

(ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, Լ:)

(Fifth psalm, *kc■urd* [refrain], Chapter 30:)

TEXT

՚Ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ : ՚Ի քեզ Տէր յուսացայ , մի՛ ամաչեցից յաւիտեան . յարդարութեան քում փրկեա՛ և ապրեցո՛ զիս :

Into your hands I commit my spirit. In you, Lord, I have hoped; let me not be put to shame forever; in your righteousness deliver and save me.

RUBRIC

(ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ԿԸ :)

(Sixth psalm, *kc■urd* [refrain] chapter [Psalm] 68 [67 LXX]:)

TEXT

Ետուն ՚ի կերակուր ինձ լեղի . և ՚ի ծա- րաւ իմ արբուցին ինձ քացախ : Կեցո՛ զիս Աստուա՛ծ , զի հասին ջուրք յան- ձըն իմ . ընկլայ ես ՚ի խորս անդնդոց , ուր ո՛չ գոյ ինձ հանգիստ :

They gave me gall for my food, and in my thirst they gave me vinegar to drink. Save me, O God, for the waters have reached my soul; I am sunk into the depths of the abyss, where there is no rest for me.

RUBRIC

(ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ՁԵ :)

(Seventh Psalm, *kc■urd* [refrain]. Chapter [Psalm] 85:)

TEXT

Եղէ ես որպէս մարդ առանց օգնականի , և ՚ի մեռեալս ազատ : Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ, ՚ի տուէ կարդացի և գիշերի առաջի քո :

I became as a man without help, and free among the dead. Lord God of my salvation, by day and [by] night I cried out before you.

RUBRIC

(ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ՃԱ :)

(Eighth Psalm, *kc■urd* [refrain verse]: chapter 101.)

TEXT

Կցեցաւ ոսկր իմ ՚ի մարմին իմ . նմանեցայ ես հաւալասան անապատի : Տէր՝ լո՛ւր աղօթից իմոց . աղաղակ իմ առ քեզ եկեսցէ . և մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն :

My bone cleaved to my flesh; I have become like a pelican of the wilderness. Lord, hear my prayer, let my cry come unto thee, and do not turn thy face away from me.

zham-487.png

PRINTER

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ԱԼԷԼՈՒԻԱՅՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ Պ Ա Հ Ո Ց

MIDDAY ALLELUIAS PROPER TO THE DAY OF FASTING

TEXT

ԱՁ . Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ՚ի յերկիր ուղիղ : կամ . վ ասն անուան քո Տէր՝ կեցուսցես զիս արդարութեամբ քով : ԱԿ . Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդի մաներ զիս . և մի բարկութեամբ քով խրա տեր զիս : կամ . () գնացս իմ ուղիղ արա ինձ ըստ բանի քում . և մի տիրեսցեն ինձ ամենայն մեղք : ԲՁ . Սիրտ իմ խռովեցաւ յիս , և երկիւղ մահու անկաւ ՚ի վերայ իմ : ԲԿ . Դարձ Տէր՝ և փրկեա զանձն իմ . կեցո զիս Տէր՝ ըստ ողորմութեան քում : ԳՁ . վ ասն անուան քոյ Տէր՝ քաւեա ըզ մեղս իմ , զի բազում եղեն յոյժ : ԳԿ . Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի հիւանդ եմ ես . բժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոս կերք իմ : ԴՁ . Յիշեա Տէր՝ զգթութիւնս քո, և զո ղորմութիւնս քո՝ որք են յաւիտենից :

[Tone] AJ (Awdz): Let thy good Spirit lead me into a straight land. Or: For thy name’s sake, O Lord, quicken me in thy righteousness. [Tone] AK: O Lord, rebuke me not in thine indignation, neither chasten me in thy wrath. Or: Direct my steps according to thy word, and let not any iniquity have dominion over me. [Tone] BJ (Bdz): My heart was troubled within me, and the fear of death fell upon me. [Tone] BK: Return, O Lord, and deliver my soul; save me, O Lord, according to thy mercy. [Tone] GJ (Gdz): For thy name’s sake, O Lord, pardon my sin, for it is very great. [Tone] GK: Have mercy upon me, O Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. [Tone] DJ (Ddz): Remember, O Lord, thy compassions and thy mercies, which are from everlasting.

zham-488.png

PRINTER

421

421

TEXT

կամ . () մեղս մանկութեան իմոյ՝ և զանգի- տութեան իմոյ մի յիշեր . այլ յիշեա զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումՙ վասն քաղցրու- թեան քոյ . զի քաղցր և ուղիղ ես : ԴԿ . Տէր՝ ողորմութիւն քո յաւիտեան . զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ : կամ . () մեղս մանկութեան իմոյ՝ և զանգի- տութեան իմոյ մի յիշեր . այլ յիշեա զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումՙ վասն քաղցրու- թեան քոյ . զի քաղցր և ուղիղ ես : կամ . աղաղակեցի առ քեզ Տէր՝ և ասացի, դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդա- նեաց :

Or: [The] sins of my youth and of my ignorance remember not; but remember me, O Lord, according to Thy mercy, for the sake of Thy sweetness; for Thou art sweet and upright. *Tone 8 plagal (■■ - Dk)*: Lord, Thy mercy is forever; do not overlook the works of Thy hands. Or: [The] sins of my youth and of my ignorance remember not; but remember me, O Lord, according to Thy mercy, for the sake of Thy sweetness; for Thou art sweet and upright. Or: I cried unto Thee, O Lord, and said: Thou art my hope and my portion in the land of the living.

RUBRIC

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՐԲ ԱՁ Ն ԴԿ ԼԻՆԻ :

RUBRIC: [For the] fast of the week: Monday, Tuesday, [and] Thursday, when it is *adz* (*aj*) [1st tone] [or] *dg* (*targ*) [8th tone plagal].

TEXT

ԲՇ . Եկայք ցնծասցուք ’ի Տէր, աղաղա- կեսցուք առ ըստուած փրկիչ մեր : ԳՇ . Երգեցէք Տեառն երգ նոր, երգե- ցէք Տեառն ամենայն երկիր . երգեցէք Տեա- ռըն և բարձր արարէք զանուն նորա : ԴՇ . Բարձր արարից զընտրեալն ’ի ժողո- վրդենէ իմմէ : Գտի զԴաւիթ ծառայ իմ, և իւղով սրբով իմով օծի զնա :

[Monday]: Come, let us rejoice in the Lord, let us shout aloud to God our Savior. [Tuesday]: Sing to the Lord a new song, sing to the Lord, all the earth;

sing to the Lord and exalt His name. [Wednesday]: I have exalted the chosen one from among my people. I have found David my servant, and with my holy oil I have anointed him.

zham-489.png

PRINTER

422

[422]

RUBRIC

Ա Ղ Ո Ւ Հ Ա Ց Ի Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց

[For] the Sundays of Great Lent [lit. of Salt-and-Bread].

TEXT

Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր • ծառայեցէք , Տեառն ուրախութեամբ : Մտէք առաջի նորա ցնծութեամբ . ծա- ւեբուք զի նա է Տէր Աստուած մեր : Նա արար զմեզ, և ո՛չ մեք էաք . մեք ժո- զովուրդք և խաշն արօտի նորա : Մտէք ընդ դրունս նորա խոստովանու- թեամբ, և օրհնութեամբ ’ի յարկս նորա : Խոստովան եղերուք Տեառն, և օրհնե- ցէք զանուն նորա : Քաղցր է Տէր, յաւիտեան է ողորմու- թիւն նորա . յազգէ մինչև յազգ է ճշմար- տութիւն նորա :

Cry out unto the Lord, all the earth; serve the Lord with gladness. Enter before Him with exultation; know that He is the Lord our God. He made us, and not we [ourselves]; we are His people and the sheep of His pasture. Enter through His gates with thanksgiving, and into His courts with praise. Give thanks unto the Lord, and bless His name. For the Lord is sweet; His mercy is forever, and His truth [endures] from generation to generation.

RUBRIC

Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

[OF THE] RESURRECTION

TEXT

ԱՁ . Դու յարուցեալ գթասցիս ՚ի վերայ Սիովնի . ժամանակ գթալոյ նորա Հասեալ է ժամ : Կոճ . Թագաւոր մեծ ՚ի վերայ ամենայն երկրի Աստուած է . սաղմոս ասացէք նմա իմաստութեամբ : ԱԿ . Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն ՚ի նոր . օրհնութիւն նմա յԵկեղեցիս սրբոց : ԲՁ . Ծափս հարէք ամենայն Հեթանոսք,

AJ [First Mode/Tone 1]. You, having arisen, will have mercy on Zion; [for] it is time to have mercy on her, the hour has come. *Ko■* [Abridged Response]. God is a great King over all the earth; sing psalms to Him with understanding. *AK* [First Plagal Mode/Tone 2]. Sing to the Lord a new song; praise to Him in the assembly of the saints. *BJ* [Second Mode/Tone 3]. Clap your hands, all you nations;

zham-490.png

PRINTER

423

423

TEXT

աղաղակեցէք առ Աստուած 'ի ձայն ցնծու- թեան :

Shout unto God with a voice of rejoicing.

RUBRIC

Կաճ .

[The] Assembly.

TEXT

Աստուա՛ծ՝ դու դարձեալ կեցուսցես զմեզ. և ժողովուրդ քո ուրախ եղիցի 'ի քեզ :

O God, you will turn again [and] revive us, and your people shall rejoice in you.

RUBRIC

ԲԿ .

[Tone] 2 Plagal [BK].

TEXT

Արի Տէր Աստուած իմ 'ի հրամանս քո՝ զոր պատուիրեցեր . և ժողովք ժողովըր- դոց շուրջ եղիցին զքև . վասն այսորիկ 'ի բարձունս դարձ Տէր :

Arise, O Lord my God, in Thy decree which Thou didst command, and the assemblies of the peoples shall surround Thee; for the sake of this, return on high, O Lord.

RUBRIC

ԳՁ .

RUBRIC: [Mode] 3 (GD■ - *Garn J■ayn* / Third Voice).

TEXT

Ուրախ եղև Իսրայէլ յարարիչ իւր . որդիք Սիովնի ցծասցեն 'ի թագաւորն իւր- եանց :

Israel was glad in his Maker; let the children of Zion rejoice in their King.

RUBRIC

ԳԿ .

RUBRIC: [Tone] GK (Girk■ Karkin / Voice 3 Plagal [Third Plagal Tone / Tszayn 3 Plagal]).

TEXT

Եկա՛յք և տեսէք զգործս Աստուծոյ, որպէս զի ահեղ են խորհրդով՝ քան զամե- նայն որդւոց մարդկան :

Come and see the works of God, how awesome [He is] in counsel more than all the sons of men.

RUBRIC

ԴՁ .

[Tone 4].

TEXT

Հաճեցար Տէր ընդ երկիր քո, և դարձուցեր զգերութիւն Յակովբայ :

You were well-pleased, O Lord, with your land, and turned back the captivity of Jacob.

RUBRIC

ԴԿ .

[Tone] Dk.

TEXT

Յարեաւ Աստուած՝ և ցրուեցան ա- մենայն թշնամիք նորա, փախեան ատելիք նորա յերեսաց նորա :

God arose, and all his enemies were scattered; those who hate him fled from before his face.

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Ի

RUBRIC: [OF] EASTER

TEXT

Հասեալ կային ոտք մեր առ դրունս քո Երուսաղէմ :

Our feet have been standing within your gates, O Jerusalem.

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Ի Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Յ Ի Ն Ա Ն Ց ԿԻՐ . ԲՇ .

RUBRIC: [Of the] Pascha of the Resurrection [during] the Fifty Days [of Eastertide] (Yinank■), Sunday [to] Monday.

TEXT

} Գովեա Երուսաղէմ զՏէր :

Praise the Lord, O Jerusalem!

zham-491.png

PRINTER

424

424

TEXT

Եւ օրհնեա զԱստուած քո Սիովն : Զ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց , և օրհ- նեաց զորդիս քո ’ի քեզ : Ո՛ եղ զսահմանս քո ’ի խաղաղութիւն . պա- րարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ : Առաքէ զբան իւր յերկիր • վաղվաղ ըն- թանան պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր , և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս • առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ : Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա • շնչես- ցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ , զարդարու- թիւն և զիրաւունս Իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր • և զդատաստանս իւր ո՛չ յայտնեաց նոցա :

And praise your God, O Zion: For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. He who set your borders in peace, [and] filled you with the finest of the wheat. He sends forth his word upon the earth; swiftly run his decrees. He lays down the snow like wool, and scattered the mist like dust. He casts down ice like morsels; before his cold who can stand? He sends forth his word and melts them; the winds shall blow, and the waters shall flow. He declares his word unto Jacob, his righteousness and his judgments unto Israel. The Lord has not dealt thus with all nations, and his judgments he has not revealed unto them.

RUBRIC

ԲՇ .

[RUBRIC:] Monday.

TEXT

Գովեա Երուսաղէմ զՏէր :

Praise the Lord, O Jerusalem.

RUBRIC

ԳՇ .

Tuesday.

TEXT

Տէր ՚ի զօրութեան քում ուրախ ե- ղիցի թագաւորն . ՚ի փրկութեան քում ցըն- ծասցէ յոյժ : Զ ցանկութիւն սրտի նորա ետուր նմա . և զկամս շրթանց նորա ո՛չ արգելեր ՚ի նմանէ: Ժաման արարեր զնա յօրհնութիւն քաղց- րութեան քո . և եդեր ՚ի գլուխ նորա պսակ ՚ի քարէ պատուականէ :

Lord, in your strength the king shall rejoice, [and] in your salvation he shall greatly exult. You gave him the desire of his heart, and the request of his lips you did not withhold from him. You anticipated him with the blessings of your sweetness, and you placed upon his head a crown of precious stone.

zham-492.png

կեանս խնդրեաց ՚ի քէն. և ետուր նմա ընդ երկայն աւուրս՝ յաւիտեանս յաւիտենից : Մեծ են փառք նորա ՚ի փրկութեան քում. զփառս մեծվայելչութեան քո դիցես ՚ի վերայ նորա : Տացես զնա յօրհնութիւն յաւիտեանս յաւիտենից . և ուրախ արասցես զնա յու- րախութեան երեսաց քոց : Թագաւոր յուսացաւ ՚ի Տէր , յողոր- մութենէ բարձրելոյն նա մի սասանեսցի : Գտցի ձեռն քո ՚ի վերայ թշնամեաց քոց . և աջ քո գտցէ զամենայն ատելիս քո : Դիցես զնոսա որպէս հնոց ՚ի հուր. ՚ի ժա- մանակի երեսաց քոց : Տէր բարկութեամբ իւրով խռովեցուսցէ զնոսա . և հուր կերիցէ զնոսա : Պտուղ նոցա յերկրէ կորիցէ . և զաւակ նոցա յորդւոց ՚ի մարդկանէ : Խոտորեցան ՚ի քէն չարութեամբ . խոր- Հեցան զխորհուրդ , զոր ոչ կարասցեն հաս- տատել : Արասցես զնոսա հալածեալս՝ ՚ի մնա- ցուածս քո . և պատրաստեսցես զերեսս նոցա : Բարձր լեր Տէր ՚ի զօրութեան քում. օրհնեսցուք, և սաղմոս ասասցուք ՚ի զօրու- թեան քում :

He asked life of you, and you gave him length of days forever and ever. Great is his glory in your salvation; you shall place the glory of your majesty upon him. You shall grant him [to be] a blessing forever and ever, and you shall make him glad with the joy of your countenance. The king hoped in the Lord; through the mercy of the Most High he shall not be shaken. May your hand be found upon your enemies, and may your right hand find all those who hate you. You shall place them as a furnace into fire at the time of your presence; the Lord in his wrath shall trouble them, and fire shall devour them. Their fruit shall perish from the earth, and their offspring from among the children of men. They turned aside from you in wickedness; they devised a counsel which they shall not be able to establish. You shall make them put to flight among your remnants, and you shall make ready their faces. Be exalted, O Lord, in your power; we will praise and sing psalms to your might.

zham-493.png

PRINTER

418

418

RUBRIC

Ս Տ Ո Ղ Ո Գ Ի Ք ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ (ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՂ, ԿՅ • ԳԼ, ԼԴ :)

[RUBRIC: *Sto■ogik■* (Stichology/Verse-stichs) of Great Friday. (First Psalm, *kc■urd* [refrain/antiphon], chapter 34.)]

TEXT

Յարեան ՚ի վերայ իմ՝ վկայք չարաց, և զոր ինչ ո՛չ գիտէի՝ հարցանէին ցիս : Դատեա՛ Տէր զայնոսիկ՝ ոյք դատեն զիս . մարտի՛ր ընդ այնոսիկ, ոյք մարտնչին ընդ իս :

Evil witnesses rose up against me, and they questioned me [concerning things] that I knew not. Judge, O Lord, those who judge me; fight against those who fight against me.

RUBRIC

(ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՅ • ԳԼ, ԼԷ :)

RUBRIC: (Second Psalm. Mode 3 [■■ - *koy* / *k■a■c■r jayn*]. Chapter 37.)

TEXT

Ես ՚ի տանջանս պատրաստ եմ . և ցաւք իմ՝ առաջի իմ՝ են յամենայն ժամ : Տէր՝ մի՛ սրտմտութեամբ քով յանդիմա- ներ զիս . և մի՛ բարկութեամբ քով խրատեր զիս :

I am ready for scourges, and my pains are before me at all times. Lord, do not rebuke me in your indignation, and do not chastise me in your anger.

RUBRIC

(ԵՐՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՅ • ԳԼ, Խ :)

(Third Psalm, *kc■urd* [refrain]: Chapter 40:)

TEXT

Մտանէր տեսանել զնանրութիւն, խո- սէր ՚ի սրտի իւրում՝. և ժողովէր զանօրէ- նութիւն յանձն իւր : Երանի որ խորհի զաղքատն և զտնանկն . յաւուր չարի փրկէ զնա Տէր :

He entered in to see vanity; he spoke in his heart, and gathered iniquity unto himself. Blessed is he who considers the poor and the destitute; in the day of evil the Lord delivers him.

RUBRIC

(ՉՈՐՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՅ • ԳԼ, ԻԱ :)

(Fourth Psalm, ... • Chapter 21:)

TEXT

Բաժանեցին զհանդերձս իմ՝ ՚ի մէջ իւր- եանց . և ՚ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին :

They divided my garments among them, and for my raiment they cast lots.

zham-494.png

PRINTER

419

TEXT

Աստուած Աստուած իմ՝ նայեա՛ց առիս, ընդէ՞ր թողեր զիս . հեռի եղէ ՚ի փրկութենէ իմմէ՝ վասն բանից յանցանաց իմոց :

God, my God, look upon me; why have You forsaken me? I have become far from my salvation because of the words of my transgressions.

RUBRIC

(ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, Լ:)

(Fifth Psalm, *kc■urd* [refrain]. Chapter [Psalm] 30.)

TEXT

՚Ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ : ՚Ի քեզ Տէր յուսացայ , մի՛ ամաչեցից յաւիտեան . յարդարութեան քում փրկեա՛ և ապրեցո՛ զիս :

Into your hands I commit my spirit. In you, Lord, I have hoped; let me not be put to shame forever; in your righteousness deliver and save me.

RUBRIC

(ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ԿԸ :)

(Sixth Psalm, *kc■urd* [refrain]: Psalm [lit. chapter] 68.)

TEXT

Ետուն ՚ի կերակուր ինձ լեղի . և ՚ի ծա- րաւ իմ արբուցին ինձ քացախ : Կեցո՛ զիս Աստուած, զի հասին ջուրք յան- ձըն իմ . ընկլայ ես ՚ի խորս անդնդոց , ուր ո՛չ գոյ ինձ հանգիստ :

They gave me gall for my food, and in my thirst they gave me vinegar to drink. Save me, O God, for the waters have reached my soul; I am sunk into the depths of the abyss, where there is no rest for me.

RUBRIC

(ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ՁԵ :)

(The Seventh Psalm, *kc■urd* [refrain], Chapter [Psalm] 85:)

TEXT

Եղէ ես որպէս մարդ առանց օգնականի , և ’ի մեռեալս ազատ : Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ, ’ի տուէ կարդացի և գիշերի առաջի քո :

I became as a man without help, and free among the dead. Lord God of my salvation, by day and [by] night I cried out before you.

RUBRIC

(ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՍԱՂ, ԿՁ . ԳԼ, ՃԱ :)

[Eighth psalm. *Kc■urd* (antiphon/refrain), Chapter 101 [Psalm 102/101 Heb./LXX].]

TEXT

Կցեցաւ ոսկր իմ ’ի մարմին իմ . նմանեցայ ես հաւալասան անապատի : Տէր՝ լո՛ւր աղօթից իմոց . աղաղակ իմ առ քեզ եկեսցէ . և մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն :

My bone cleaved to my flesh; I have become like a pelican of the wilderness. Lord, hear my prayer, let my cry come unto thee, and do not turn thy face away from me.

zham-495.png

PRINTER

420

420

RUBRIC

ՃԱՇՈՒ ԱԼԷԼՈՒԻԱՅՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ Պ Ա Հ Ո Ց

MIDDAY ALLELUIAS PROPER TO THE DAY OF FASTING

TEXT

ԱՁ . Հոգի քո բարի՝ առաջնորդեսցէ ինձ ’ի յերկիր ուղիղ : կամ . վասն անուան քո Տէր՝ կեցուսցես զիս արդարութեամբ քով : ԱԿ . Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդի- մաներ զիս . և մի բարկութեամբ քով խրա- տեր զիս : կամ . () գնացս իմ ուղիղ արա ինձ ըստ բանի քում . և մի տիրեսցեն ինձ ամենայն մեղք :

ԲՁ . Սիրտ իմ խռովեցաւ յիս , և երկիւղ մահու անկաւ ՚ի վերայ իմ : ԲԿ . Դարձ Տէր՝ և փրկեա զանձն իմ. կեցո զիս Տէր՝ ըստ ողորմութեան քումն: ԳՁ . վ ասն անուան քոյ Տէր՝ քաւեա ըզ- մեղս իմ , զի բազում եղեն յոյժ : ԳԿ . Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի հիւանդ եմ ես . բժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոս- կերք իմ : ԴՁ . Յիշեա Տէր՝ զգթութիւնս քո, և զո- ղորմութիւնս քո՝ որք են յաւիտենից :

[Tone] AJ (Awdz): Let thy good Spirit lead me into a straight land. Or: For thy name’s sake, O Lord, quicken me in thy righteousness. [Tone] AK: O Lord, rebuke me not in thine indignation, neither chasten me in thy wrath. Or: Direct my steps according to thy word, and let not any iniquity have dominion over me. [Tone] BJ (Bdz): My heart was troubled within me, and the fear of death fell upon me. [Tone] BK: Return, O Lord, and deliver my soul; save me, O Lord, according to thy mercy. [Tone] GJ (Gdz): For thy name’s sake, O Lord, pardon my sin, for it is very great. [Tone] GK: Have mercy upon me, O Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. [Tone] DJ (Ddz): Remember, O Lord, thy compassions and thy mercies, which are from everlasting.

zham-496.png

PRINTER

421

421

TEXT

կոմ. () մեղս մանկութեան իմոյ՝ և զանգի- տութեան իմոյ մի յիշեր • այլ յիշեա զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումն՝ վասն քաղցրու- թեան քոյ • զի քաղցր և ուղիղ ես : ԴԿ • Տէր՝ ողորմութիւն քո յաւիտեան • զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ : կոմ . () մեղս մանկութեան իմոյ՝ և զանգի- տութեան իմոյ մի յիշեր • այլ յիշեա զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումն՝ վասն քաղցրու- թեան քոյ • զի քաղցր և ուղիղ ես : կոմ . Աղաղակեցի առ քեզ Տէր՝ և ասացի, դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդա- նեաց :

Kc■urd (refrain): Remember not the sins of my youth and of my ignorance; but remember me, O Lord, according to Your mercy, for the sake of Your sweetness, for You are sweet and upright. *Dk* [Fourth Plagal Mode]: Lord, Your mercy [endures] forever; do not overlook the works of Your hands. *Kc■urd*: Remember not the sins of my youth and of my ignorance; but remember me, O Lord, according to Your mercy, for the sake of Your sweetness, for You are sweet and upright. *Kc■urd*: I cried out to You, O Lord, and said: You are my hope and my portion in the land of the living.

RUBRIC

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Պ Ա Հ Ո Ց ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ Երբ ԱՁ նա ԴԿ լինի ։

WEEK OF FASTING: MONDAY, TUESDAY, THURSDAY. When it is *AJE* [first authentic tone, *ayb-ja*] or *TKE* [fourth plagal tone, *da-k'en*]:

TEXT

ԲՇ • Եկայք ցնծասցուք ՚ի Տէր, աղաղա- կեսցուք առ Աստուած փրկիչ մեր ։ ԳՇ • Երգեցէք Տեառն երգ նոր, երգե- ցէք Տեառն ամենայն երկիր • երգեցէք Տեա- ռըն և բարձր արարէք զանուն նորա ։ ԴՇ • Բարձր արարից զընտրեալն ՚ի ժողո- վրդենէ իմմէ ։ Գտի զԴաւիթ ծառայ իմ, և իւղով սրբով իմով օծի զնա ։

[RUBRIC: Monday:] Come, let us rejoice in the Lord, let us shout aloud to God our Savior. [RUBRIC: Tuesday:] Sing to the Lord a new song; sing to the Lord, all the earth; sing to the Lord and exalt His name. [RUBRIC: Wednesday:] I have exalted the chosen one from among My people. I have found David My servant, and with My holy oil I have anointed him.

zham-497.png

PRINTER

RUBRIC

Ա Ղ Ո Ւ Հ Ա Ց Ի Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի Ց

RUBRIC: [Of the] Sundays of Lent [literally: *A■uhats■*, salt-and-bread abstinence].

TEXT

Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր • ծառայեցէք, Տեառն ուրախութեամբ : Մտէք առաջի նորա ցնծութեամբ . ծա- ներուք զի նա է Տէր Աստուած մեր : Նա արար զմեզ, և ո՛չ մեք էաք . մեք ժո- ղովուրդք և խաշն արօտի նորա : Մտէք ընդ դրունս նորա խոստովանու- թեամբ, և օրհնութեամբ 'ի յարկս նորա : Խոստովան եղերուք Տեառն, և օրհնե- ցէք զանուն նորա : Քաղցր է Տէր, յաւիտեան է ողորմու- թիւն նորա . յազգէ մինչև յազգ է ճշմար- տութիւն նորա :

Shout [with joy] unto the Lord, all the earth; serve the Lord with gladness. Enter before him with exultation; know that he is the Lord our God. He made us, and [it was] not we [ourselves]; we are his people and the flock of his pasture. Enter through his gates with thanksgiving, and into his courts with praise. Give thanks unto the Lord, and bless his name. For the Lord is sweet; his mercy [endures] forever, [and] his truth from generation to generation.

RUBRIC

Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

RUBRIC: [Of the] Resurrection.

TEXT

ԱՋ . Դու յարուցեալ գթասցիս 'ի վերայ Սիովնի . ժամանակ գթալոյ նորա հասեալ է ժամ : Կոճ . Թագաւոր մեծ 'ի վերայ ամենայն երկրի Աստուած է . սաղմոս ասացէք նմա իմաստութեամբ : ԱԿ . Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութիւն 'ի նոր . օրհնութիւն նմա յԵկեղեցիս սրբոց : ԲՁ . Ծափս հարէք ամենայն հեթանոսք,

AJ [First Mode/Tone 1]. You, having arisen, will have mercy on Zion; [for] it is time to have mercy on her, the hour has come. *Ko■* [Abridged Response]. God is a great King over all the earth; sing psalms to Him with

understanding. *AK* [First Plagal Mode/Tone 2]. Sing to the Lord a new song; praise to Him in the assembly of the saints. *BJ* [Second Mode/Tone 3]. Clap your hands, all you nations;

zham-498.png

PRINTER

423

[Page] 423

TEXT

աղաղակեցէք առ Աստուած ՚ի ձայն ցնծու- թեան :

Shout unto God with a voice of rejoicing.

RUBRIC

Կամ .

RUBRIC: Or:

TEXT

Աստուա՛ծ՝ դու դարձեալ կեցուսցես զմեզ. և ժողովուրդ քո ուրախ եղիցի ՚ի քեզ :

O God, you will turn again [and] revive us, and your people shall rejoice in you.

RUBRIC

ԲԿ .

Mode Plagal II [Bk].

TEXT

Արի՛ Տէր Աստուած իմ ՚ի հրամանս քո՝ զոր պատուիրեցեր . և ժողովք ժողովըր- դոց շուրջ եղիցին զքև . վասն այսորիկ ՚ի բարձունս դարձ Տէր :

Arise, O Lord my God, in Thy decree which Thou didst command, and the assemblies of the peoples shall surround Thee; for the sake of this, return on high, O Lord.

RUBRIC

ԳՁ .

[Mode 3].

TEXT

Ուրախ եղև Իսրայէլ յարարիչ իւր . որդիք Սիովնի ցծասցեն ՚ի թագաւորն իւր- եանց :

Israel was glad in his Maker; let the children of Zion rejoice in their King.

RUBRIC

ԳԿ .

[Tone] *Gk* [Third Plagal Mode].

TEXT

Եկա՛յք և տեսէք զգործս Աստուծոյ, որպէս զի ահեղ են խորհրդով՝ քան զամե- նայն որդւոց մարդկան :

Come and see the works of God, how awesome [He is] in counsel more than all the sons of men.

RUBRIC

ԴՁ .

[Tone] IV.

TEXT

Հաճեցար Տէր ընդ երկիր քո, և դարձուցեր զգերութիւն Յակովբայ :

You were well-pleased, O Lord, with your land, and turned back the captivity of Jacob.

RUBRIC

ԴԿ .

RUBRIC: *Dk* [Mode VIII / Plagal of the Fourth Mode].

TEXT

Յարեաւ Աստուած՝ և ցրուեցան ա- մենայն թշնամիք նորա, փախեան ատելիք նորա յերեսաց նորա :

God arose, and all his enemies were scattered; those who hate him fled from before his face.

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Ի

RUBRIC: [FOR] EASTER [PASCHA]

TEXT

Հասեալ կային ոտք մեր առ դրունս քո Երուսաղէմ :

Our feet have been standing within your gates, O Jerusalem.

RUBRIC

Զ Ա Տ Կ Ի Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Յ Ի Ն Ա Ն Ց ԿԻՐ . ԲՇ .

RUBRIC: [Of the] Pascha of the Resurrection [during] the Fifty Days [of Eastertide] (Yinank■), Sunday [to] Monday.

TEXT

} Գովեա՛ Երուսաղէմ զՏէր :

Praise the Lord, O Jerusalem.

zham-499.png

PRINTER

424

424

TEXT

Եւ օրհնեա զԱստուած քո Սիովն : Զ ի զօրացոյց զնիգս դրանց քոց , և օրհ- նեաց զորդիս քո ’ի քեզ : Ո՛ եդ զսահմանս քո ’ի խաղաղութիւն . պա- րարտութեամբ ցորենոյ լցոյց զքեզ : Առաքէ զբան իւր յերկիր . վաղվաղ ըն- թանան պատգամք նորա : Դնէ զձիւն որպէս զասր , և զմէգ որպէս փոշի ցանեաց : Արկանէ զսառն որպէս պատառս . առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ : Առաքէ զբան իւր՝ և հալէ զնոսա . շնչես- ցեն հողմք՝ և գնասցեն ջուրք : Պատմէ զբան իւր Յակովբայ , զարդարու- թիւն և զիրաւունս Իսրայէլի : Ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց Տէր . և զդատաստանս իւր ո՛չ յայտնեաց նոցա : ԲՇ . Գովեա Երուսաղէմ զՏէր : ԳՇ . Տէր ’ի զօրութեան քում ուրախ ե- ղիցի թագաւորն . ’ի

փրկութեան քում ցըն- ծասցէ յոյժ : Ջ ցանկութիւն սրտի նորա ետուր նմա . և զկամս շրթանց նորա ո՛չ արգելեր ՚ի նմանէ: Ժաման արարեր զնա յօրհնութիւն քաղց- րութեան քո . և եղեր ՚ի գլուխ նորա պսակ ՚ի քարէ պատուականէ :

And praise your God, O Zion. For he has strengthened the bars of your gates, and has blessed your children within you. He who established peace in your borders, [and] filled you with the finest of the wheat. He sends forth his word to the earth; swiftly run his decrees. He lays the snow like wool, and scatters the mist like dust. He casts down his ice like morsels; before his cold, who can stand? He sends forth his word and melts them; the winds shall blow, and the waters shall flow. He declares his word to Jacob, his righteousness and his judgments to Israel. The Lord has not dealt thus with every nation, and he has not revealed his judgments to them. [RUBRIC: Monday:] Praise the Lord, O Jerusalem. [RUBRIC: Tuesday:] Lord, in your strength the king shall rejoice, [and] in your salvation he shall greatly exult. You granted him the desire of his heart, and did not withhold from him the request of his lips. You came before him with the blessing of your sweetness, and placed upon his head a crown of precious stone.

zham-500.png

PRINTER

425

425

TEXT

կեանս խնդրեաց ՚ի քէն . և ետուր նմա ընդ երկայն աւուրս՝ յաւիտեանս յաւիտենից : Մեծ են փառք նորա ՚ի փրկութեան քում՝. զփառս մեծվայելչութեան քո դիցես ՚ի վերայ նորա : Տացես զնա յօրհնութիւն յաւիտեանս յաւիտենից • և ուրախ արասցես զնա յու- րախութեան երեսաց քոց : Թագաւոր յուսացաւ ՚ի Տէր , յողոր- մութենէ բարձրելոյն նա մի սասանեսցի : Գտցի ձեռն քո ՚ի վերայ թշնամեաց քոց, և աջ քո գտցէ զամենայն ատելիս քո : Դիցես զնոսա որպէս Հնոց ՚ի Հուր . ՚ի

ժա- մանակի երեսաց քոց : Տէր բարկութեամբ իւրով խռովեցուսցէ զնոսա . և Հուր կերիցէ զնոսա : Պտուղ նոցա յերկրէ կորիցէ . և զաւակ նոցա յորդւոց ՚ի մարդկանէ : Խոտորեցան ՚ի քէն չարութեամբ . խոր- Հեցան զխորհուրդ , զոր ո՛չ կարասցեն Հաս- տատել : Արասցես զնոսա Հալածեալս՝ ՚ի մնա- ցուածս քո . և պատրաստեսցես զերեսս նոցա : Բարձր լեր Տէր ՚ի զօրութեան քում՝. օրհնեսցուք, և սաղմոս ասասցուք ՚ի զօրու- թեան քում՝ :

He asked life of you, and you gave him length of days forever and ever. Great is his glory in your salvation; you shall place the glory of your majesty upon him. You shall grant him [to be] a blessing forever and ever, and you shall make him glad with the joy of your countenance. The king hoped in the Lord; through the mercy of the Most High he shall not be shaken. May your hand be found upon your enemies, and may your right hand find all those who hate you. You shall place them as a furnace into fire at the time of your presence; the Lord in his wrath shall trouble them, and fire shall devour them. Their fruit shall perish from the earth, and their offspring from among the children of men. They turned aside from you in wickedness; they devised a counsel which they shall not be able to establish. You shall make them put to flight among your remnants, and you shall make ready their faces. Be exalted, O Lord, in your power; we will praise and sing psalms to your might.

zham-501.png

PRINTER

426

426

TEXT

ԴՇ . Քեզ վայելէ օրհնութիւն Աստ- ուած՝ ՚ի Սիովն . և քեզ տացին աղօթք յե- րուսաղէմ : ԵՇ . Տէր ով կացցէ ՚ի խորանի քում . կամ ով բնակեսցէ ՚ի լեառն սուրբ քո : ՈՒՐ . Տէր թագաւորեաց զվայելչութիւն զգեցաւ . զգեցաւ Տէր զօրութիւն ընդ մէջ իւր էած : ՇԲ . Ցնծացէք առ Աստուած , օգնական է մեր . աղաղակեցէք առ

Աստուած Յա- կովբայ : Առէք սաղմոս , և տուք օրհնութիւն . սաղմոս ասացէք նմա ՚ի ձայն քաղցրութեան: Փող հարէք ՚ի գլուխս ամսոց , յաւուր նշանաւորի տարեկանաց մերոց : Հրաման է այս Իսրայէլի, և իրաւունք են Աստուծոյ Յակովբայ : Վկայութիւնն Յովսեփու՝ զոր եդ ընդ նմա . որպէս ելանէր նա յերկրէն Եգիպ- տացւոց , լեզու զոր ոչ գիտէր՝ լուաւ : ՚Ի բաց արար ՚ի բեռանց զթիկունս նորա . և զձեռս նորա յորթ և ՚ի թի ծառայելոյ : ՚Ի նեղութեան կարդացեր առ իս՝ և փըր- կեցի զքեզ . լուայ քեզ ՚ի գաղտնութենէ մրրկին , և փորձեցի զքեզ ՚ի վերայ ջուրցն Հակառակութեան :

[WED.]: Praise is due to Thee, O God, in Zion, and unto Thee shall vows be paid in Jerusalem. [THU.]: Lord, who shall abide in Thy tabernacle? Or who shall dwell in Thy holy mountain? [FRI.]: The Lord reigneth; He is robed in majesty; the Lord is robed, He hath girded Himself with strength. [SAT.]: Rejoice unto God, our helper; shout aloud unto the God of Jacob. Take up a psalm, and give praise; sing a psalm unto Him with a sweet voice. Blow the trumpet at the beginning of the months, on the notable day of our solemnity. For this is an ordinance for Israel, and a judgment of the God of Jacob. [He set it as] a testimony in Joseph, which He established for him; as he went forth from the land of the Egyptians, he heard a tongue that he knew not. He removed his back from burdens, and his hands from serving at the hod and basket. In affliction thou didst call upon Me, and I delivered thee; I heard thee in the secret place of the tempest, and proved thee at the waters of Strife.

zham-502.png

Լո՛ւր ժողովուրդ իմ՝ և վկայեմ քեզ. և Իսրայէլ՝ թէ լուիցես ինձ : Մի՛ ևս եղիցին քեզ աստուածք առ ժա- մայնք . և մի՛ երկիրպագանիցես դու աստու- ծոյ օտարի : Ես եմ Տէր Աստուած

քո՝ որ Հանի զքեզ յերկրէն Եգիպտացւոց . բա՛ց զբերան քո՝ և լցից զդա : Ժողովուրդ իմ ո՛չ լուաւ ձայնի իմում , և Իսրայէլ յիս ինչ ո՛չ նայեցաւ : Բարձի թողի զնոսա երթալ զհետ կամաց սրտից իւրեանց . զի գնացին նոքա ըստ կամս անձանց իւրեանց : Օ ի թէ ժողովրդեան իմոյ լուեալ էր ինձ, կամ Իսրայէլի զճանապարհս իմ գնացեալ էր: Որպէս զոչինչ խոնարհ արարեալ էր իմ զթշնամիս նորա , և ՚ի վերայ նեղչաց նորա արկեալ էր զձեռն իմ : Թշնամիք Տեառն ստեցին նմա , և եղիցին ժամանակք նոցա յաշխարհի : Կերակրեաց զնոսա ՚ի պարարտութենէ ցո- րենոյ , և ՚ի վիմէ մեղր յագեցոյց նոցա :

“Hear, O my people, and I will testify to you; and O Israel, if you would listen to me. There shall no longer be for you any temporary [novel] gods, nor shall you worship a foreign god. I am the Lord your God, who brought you out of the land of the Egyptians; open your mouth, and I will fill it. My people did not listen to my voice, and Israel paid no heed to me. I let them go [abandoned them] to follow after the desires of their own hearts; for they walked according to the desires of their own souls. If only my people had listened to me, or if Israel had walked in my ways! In no time [as if nothing] I would have brought low his enemies, and upon his oppressors I would have cast my hand. The enemies of the Lord were false to him, and their time shall be [punished] forever [in the world]. He fed them from the fat of the wheat, and with honey from the rock he satisfied them.”

RUBRIC

Ն Ո Ր Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Է Ի

[FOR] NEW SUNDAY

TEXT

Գովեա՛ Երուսաղէմ զՏէր : Եւ օրհնեա՛ զԱստուած քո Սիովն :

Praise the Lord, O Jerusalem, and bless your God, O Zion.

zham-503.png

PRINTER

RUBRIC

Հ Ա Մ Բ Ա Ր Ձ Մ Ա Ն Է Ն ՄԻՆՉ Ց’Հ Ո Գ Ե Գ Ա Լ Ո Ւ Ս Տ ՏԱՍՆ ԱՒՈՒՐՑ

RUBRIC: [For the] ten days from the Ascension until Pentecost.

TEXT

Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ’ի վեր . Համբարձցին դրունք յաւիտենից, և մտցէ թագաւոր փառաց :

Lift up your gates, O princes; let the eternal gates be lifted up, and the King of glory shall enter in.

RUBRIC

Ոմանք զփոխն լիան ասեն :

RUBRIC: Some recite the *p■ox* [antiphonal verse] in full.

TEXT

Տեառն է երկիր լրիւ իւրով . աշխարհ՝ և ամենայն բնակիչք նորա : Նա ինքն ’ի վերայ ծովու Հիմունս էարկ նմա, ’ի վերայ գետոց պատրաստեաց զնա : Ո՞վ ելցէ ’ի լեառն Տեառն . կամ ո՞վ կացցէ ’ի տեղւոջ սրբութեան նորա : Որ սուրբ է ձեռօք և անբիծ սրտիւ . որ ո՛չ էառ զնանրութիւն յանձն իւր . և ո՛չ երդուաւ ընդ ընկերի իւրում նենգութեամբ: Սա առցէ զօգնութիւն ’ի Տեառնէ . զողորմութիւն յԱստուծոյ փրկչէ իւրմէ : Այս ազգ է՝ որ խնդրէ զՏէր, խնդրէ տե- սանել զերեսս Աստուծոյ Յակովբայ : Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ’ի վեր . Համբարձցին դրունք յաւիտենից, և մտցէ թագաւոր փառաց : Ով է սա թագաւոր փառաց . Տէր հզօր զօրութեամբ իւրով . Տէր հզօր ’ի պատե- րազմի :

The earth is the Lord’s in its fullness, the world and all its inhabitants. He Himself laid its foundations upon the seas; [and] prepared it upon the rivers. Who shall ascend to the mountain of the Lord, or who shall stand in His holy place? [He] who is clean of hands and pure of heart; who has not taken vanity unto his soul, and has not sworn deceitfully to his neighbor. He shall receive

help from the Lord, [and] mercy from God his Savior. This is the generation of those who seek the Lord, who seek to see the face of the God of Jacob. Lift up your gates, O princes; let the eternal gates be lifted up, and the King of Glory shall enter. Who is this King of Glory? The Lord, mighty in His strength; the Lord, mighty in battle.

zham-504.png

PRINTER

429

[p. 429]

TEXT

Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ՚ի վեր . համբարձցին դրունք յաւիտենից , և մտցէ թագաւոր փառաց : Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց . Տէր զօրու- թեանց՝ սա ինքն է թագաւոր փառաց :

Lift up your gates, O princes, let the everlasting gates be lifted up, and the King of glory shall enter. Who is this King of glory? The Lord of hosts, He Himself is the King of glory.

RUBRIC

Հ Ո Գ Ւ Ո Յ Գ Ա Լ Ս Տ Ե Ա Ն

RUBRIC: [Of the] Coming of the [Holy] Spirit [i.e., Pentecost]

TEXT

ԿԻՐ : Ողորմութեամբ Տեառն լի եղև եր- կիր, և Բանիւ Տեառն երկինք հաստատեցան : և Հոգւով բերանոյ նորա ամենայն զօրու- թիւնք նոցա : ԲՇ . Եկա՛յք ցնծասցուք ՚ի Տէր, աղաղա- կեսցուք առ Աստուած փրկիչ մեր : ԳՇ . Երգեցէք Տեառն երգ նոր . ծառա- յեցէք Տեառն ուրախութեամբ : ԴՇ . Վ ասն անուան քո Տէր՝ կեցուս- ցես զիս, արդարութեամբ քով հանցես ՚ի նեղութենէ զանձն իմ : ԵՇ . Ողորմեա՛ ինձ Տէր զի հիւանդ եմ ես . բժշկեա՛ զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ : ՈՒՐ . Յիշեա՛ Տէր՝ զգթութիւնս քո, և զո- ղորմութիւնս քո՝ որք են յաւիտենից : ՇԲ . Յեկեղեցիս օրհնեցէք զԱստուած , և զՏէր յաղբերացն Իսրայէլի :

[RUBRIC: Sunday:] By the mercy of the Lord the earth was filled, and by the Word of the Lord the heavens were established, and by the Spirit of his mouth all their hosts. [RUBRIC: Monday:] Come, let us rejoice in the Lord, let us shout aloud to God our Savior. [RUBRIC: Tuesday:] Sing unto the Lord a new song; serve the Lord with gladness. [RUBRIC: Wednesday:] For the sake of your name, Lord, preserve me alive; in your righteousness bring my soul out of distress. [RUBRIC: Thursday:] Have mercy on me, Lord, for I am sick; heal my soul, for my bones are troubled. [RUBRIC: Friday:] Remember, Lord, your compassions and your mercies, which are from eternity. [RUBRIC: Saturday:] In the assemblies bless God, and the Lord from the fountains of Israel.

zham-505.png

PRINTER

450

[p. 450]

RUBRIC

Տ Ա Պ Ա Ն Ա Կ Ի

RUBRIC: [OF THE] ARK [OF THE COVENANT]

TEXT

Արի Տէր ՚ի Հանգիստ քո՝ դու և տապա- նակ կտակի սրբութեան քո :

Arise, O Lord, into your rest, you and the ark of the covenant of your holiness.

RUBRIC

Պ Ա Յ Ծ Ա Ռ Ա Կ Ե Ր Պ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

[OF THE] TRANSFIGURATION

TEXT

ԿԻՐ . Ամպ լուսաւոր Հովանի լինէր նոցա . ձայն եղև յամպոյն՝ որ ասէ , դա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ Հաճեցայ : ԲՇ . Բարձրութիւնք լերանց նորա են . նորա է ծով՝ և նա արար զնա , և զցամաք ձեռք նորա ստեղծին: Եկայք երկիրպագցուք նմա . անկցուք և լացցուք առաջի Տեառն արարչին մերոյ : ԳՇ . Քո են երկինք՝ և քո է երկիր

. զաշ- խարհս լրիւ իւրով դու Հաստատեցեր : ըզ- Հիւսիս և զՀարաւ դու արարեր . Թաբօր և Հերմօն յանուն քո ցնծասցեն :

SUN[DAY]. A luminous cloud overshadowed them; a voice came from the cloud, saying: “This is my beloved Son, with whom I am well pleased.” MON[DAY]. The heights of the mountains are his; the sea is his, and he made it, and his hands formed the dry land. Come, let us worship him; let us fall down and weep before the Lord, our creator. TUE[SDAY]. The heavens are yours, and the earth is yours; you have established the world with its fullness. The north and the south you have made; Tabor and Hermon shall rejoice in your name.

RUBRIC

Ն Ա Ւ Ա Կ Ա Տ Ե Ա Ց , Խ Ա Չ Ի ԵՒ Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ւ Ո Յ

RUBRIC: [For the Feast of the] Dedication [of a Church] (*Nawak■atik■*), [and for the Feasts of the] Cross, and of the Church.

TEXT

ՇԲ . Սիրեաց Տէր զՍիովն , և ընտրեաց բնակել ՚ի նմա . ասէ՝ այս է Հանգիստ իմ յաւիտեանս յաւիտենից . ՚ի սմա բնակեցայց՝ զի Հաճեցայ ընդ սա :

[Saturday]. The Lord hath loved Zion, and hath chosen to dwell therein; he saith: This is my resting-place forever and ever; in this will I dwell, for I have taken pleasure in her.

zham-506.png

PRINTER

431

431

TEXT

ԿԻՐ • Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո • կեցո՛ զորդի աղախնոյ քո . և արա՛ առիս նշան բա- րութեան : ԲՇ • Ետուր երկիւղածաց քոց նշան , զի ապրեսցին յերեսաց աղեղան : ԳՇ • Սիրեաց Տէր զՍիովն , և ընտրեաց բնակիլ ՚ի նմա • ասէ՝ ա՛յս է Հանգիստ իմ յաւիտեանս յաւիտենից • ՚ի սմա բնակեցայց՝ զի Հաճեցայ ընդ

սա : ԴՇ • Տէր սիրեցի զվայելչութիւն տան քո , և զտեղի յարկի փառաց քոց : ԵՇ • Որպէս սիրելիք են յարկք քո Տէր զօրութեանց • ցանկայ և փափագի անձն իմ ՚ի գաւիթս քո : Սիրտ իմ և մարմին իմ ցրն- ծասցէ առ Աստուած կենդանի : ՈՒՐ • Ետուր երկիւղածաց քոց նշան , զի ապրեսցին յերեսաց աղեղան : ՇԲ • Որպէս փրկեցան սիրելիք քո , կեցո՛ աջով քո , և լո՛ւր մեզ :

[RUBRIC] Sunday. [/RUBRIC] Give strength to your servant; save the son of your handmaid, and show me a sign of goodness. [RUBRIC] Monday. [/RUBRIC] You have given a sign to those who fear you, that they may flee from the face of the bow. [RUBRIC] Tuesday. [/RUBRIC] The Lord loved Zion and chose to dwell in it. He said: “This is my resting place forever and ever; here will I dwell, for I have desired it.” [RUBRIC] Wednesday. [/RUBRIC] Lord, I have loved the beauty of your house, and the place of the dwelling of your glory. [RUBRIC] Thursday. [/RUBRIC] How lovely are your dwellings, O Lord of hosts! My soul longs and faints for your courts. My heart and my flesh shall rejoice in the living God. [RUBRIC] Friday. [/RUBRIC] You have given a sign to those who fear you, that they may flee from the face of the bow. [RUBRIC] Saturday. [/RUBRIC] That your beloved may be delivered, save with your right hand, and hear us.

RUBRIC

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ո Յ

RUBRIC: Of the Church.

TEXT

Հիմունք նորա ՚ի լեառն սուրբ նորա • սիրէ Տէր զդրունս Սիովնի առաւել քան զա- մենայն յարկսն Յակովբայ :

His foundation is in his holy mountain; the Lord loves the gates of Zion more than all the dwellings of Jacob.

RUBRIC

Ե Ի Ս

[And] again:

TEXT

Փառաւորեալն խօսեցաւ վասն քո , ա- Հաւաղիկ քաղաքդ Աստուծոյ :

Glorious things were spoken concerning thee, behold, [thou] city of God.

zham-507.png

PRINTER

452

452

RUBRIC

Ե Ւ Ս

Again [in peace let us beseech the Lord].

TEXT

Տէր ով կացցէ ՚ի խորանի քում՝ . կամ՝ ով բնակեսցի ՚ի լեառն սուրբ քո : Որ գնայ անբիծ , գործէ զարդարութիւն . խօսի զճշմարտութիւն ՚ի սրտի իւրում :

Lord, who shall abide in your tabernacle, or who shall dwell upon your holy mountain? He who walks blamelessly, works righteousness, [and] speaks the truth in his heart.

RUBRIC

Խ Ա Չ Ի

RUBRIC: [Canon] of the Cross

TEXT

Նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց . և ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց :

The light of your countenance was marked upon us, and you gave gladness to our hearts.

RUBRIC

Վ Ե Ր Ա Փ Ո Խ Մ Ա Ն ԻՆՆ ԱՒՈՒՐՑ Ըստ ցուցակի Տօնացուցին :

[FOR THE] NINE DAYS OF THE ASSUMPTION, according to the index of the *T■nac■oyc■* (Directory/Lectionary).

TEXT

ԿԻՐ . Այսօր ծնաւ որ ’ի Հօրէ յառաջ քան զյաւիտեանս Որդին . որ է օծեալ Տէր ’ի քաղաքի Դաւթի : ’Ի վայելչութիւն սրբոց քոց՝ յարգանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծնայ զքեզ : ԲՇ . Ուրախ լեր բերկրեալդ Տէր ընդ քեզ. օրհնեալ ես դու ’ի կանայս . և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո : ԳՇ . Արի Տէր ’ի Հանգիստ քո . դու և տապանակ կտակի սրբութեան քո :

SUN[DAY]. Today the Son, who [was begotten] of the Father before all ages, was born; who is [the] Anointed Lord in the city of David. In the majesty of your saints, from the womb before the morning star I begot you. MON[DAY]. Rejoice, highly favored one, the Lord [is] with you; blessed are you among women, and blessed is the fruit of your womb. TUE[SDAY]. Arise, Lord, into your rest, you and the ark of the covenant of your holiness.

RUBRIC

Ա Ի Ե Տ Ե Ա Յ Ա Ս Տ Ո Ի Ա Ծ Ա Ծ Ն Ի

RUBRIC: [Of the] Annunciation of the Theotokos (Mother of God).

TEXT

Ուրախ լեր բերկրեալդ Տէր ընդ քեզ . օրհնեալ ես դու ’ի կանայս . և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո :

Rejoice, [thou who art] full of grace, the Lord [is] with thee; blessed art thou among women, and blessed is the fruit of thy womb.

zham-508.png

PRINTER

155

155

RUBRIC

Ճ Ր Ա Գ Ա Լ Ո Ւ Յ Ի Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն

On the Eve [*■ragaloyc■*] of the Nativity [of the Lord].

TEXT

Հոգին սուրբ եկեսցէ 'ի քեզ . և զօրու- թիւն բարձրելոյն Հովանասցի քեզ :

The Holy Spirit shall come upon thee, and the power of the Most High shall overshadow thee.

RUBRIC

Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն ԸՍՏ ՈՒԹ ԱՒՈՒՐՑ

[CANONS] OF THE NATIVITY ACCORDING TO THE EIGHT DAYS [OF THE OCTAVE]

TEXT

Ա . Այսօր ծնաւ որ 'ի Հօրէ յառաջ քան զյաւիտեանս Որդին . որ է օծեալ Տէր 'ի քաղաքի Դաւթի : 'Ի վայելչութիւն սրբոց քոց՝ յարգանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծնայ զքեզ : Բ . Հոգւով սրբով զօրացեալ սուրբ Ստե- փաննոս . և ընտրեալ յորովայնէ . ճշմարիտ վկայ . սիրօղ և առաքեալ առաքողին . 'ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ ընկալար զզուարթնոցն զպսակ : Գ . Կարապետն ՅովՀաննէս զարՀուրեալ՝ 'ի յորովայնէ յորովայն երկրպագէր . սպա- սաւոր եղև Բանին Աստուծոյ . և լուեալ զահաւոր զձայնն՝ աղաղակէր ասելով , ահա՛ Գառն Աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշ- խարհի : Դ . Ուրա՛խ լեր բերկրեալդ Տէր ընդ քեզ՝ օրհնեալ ես դու 'ի կանայս . և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո : Ե . Դո՛ւ մանուկ՝ մարգարէ բարձրելոյն

1. Today the Son, who [is] from the Father before all ages, was born; He who is the anointed Lord in the city of David. In the splendor of Your saints, from the womb before the morning star, I begot You. 2. Strengthened by the Holy Spirit, Saint Stephen, and chosen from the womb, true martyr, lover and apostle of the Sender, you received from Christ the crown of the watchful [angels]. 3. John the Forerunner, filled with awe, worshipped from womb to womb; he became a minister of the Word of God, and having heard the awesome voice, he cried out, saying: "Behold, the Lamb of God who takes away the sin of the world." 4. Rejoice, [thou] full of grace, the Lord [is] with thee; blessed art thou among women, and blessed is the fruit of thy womb. 5.

And thou, child, [shalt be called] the prophet of the Most High.

zham-509.png

PRINTER

454

454

TEXT

կոչեսջիր • գնասցես առաջի Տեառն՝ պատ րաստել զճանապարհս նորա : Զ • ԵՀան զիս ՚ի գբոյ տառապանաց, ՚ի կաւոյ և ՚ի տղմոյ : Հաստատեաց ՚ի վերայ վի մի զոտս իմ. և ուղղեաց զգնացս իմ : Կամ . Դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի • և Տէր ընդ աջմէ քումմէ : է • Երդուաւ Տէր Դաւթի ճշմարտու թեամբ՝ և ո՛չ ստեաց նմա, ՚ի պտղոյ որովայնի նորա նստուցանել յաթոռ նորա : Ը • Ուրախ լեր բերկրեալդ Տէր ընդ քեզ . օրհնեալ ես դու ՚ի կանայս • և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո :

...thou shalt be called; thou shalt go before the face of the Lord to prepare his ways. 6. He brought me up out of the pit of misery, from the clay and the mire. He set my feet upon a rock, and directed my goings. *Kc■urd* [refrain]: Thou art a priest forever after the order of Melchizedek, and the Lord is at thy right hand. 7. The Lord swore in truth unto David, and lied not unto him: Of the fruit of his body will I seat [one] upon his throne. 8. Rejoice, [thou that art] full of grace, the Lord [is] with thee; blessed art thou among women, and blessed is the fruit of thy womb.

RUBRIC

Տ Ե Ա Ռ Ն Ը Ն Դ Ա Ռ Ա Ջ Ի

[FEAST] OF THE PRESENTATION OF THE LORD [TO THE TEMPLE]

TEXT

Տէր ՚ի տաճար սուրբ իւրում. Տէր յեր կինս յաթոռ իւրում :

The Lord is in his holy temple; the Lord, his throne is in heaven.

RUBRIC

ՄԵԾԻ ՈՂՈՂՈՄԵԱՆՆ ՈՐ Է Ծ Ա Ղ Կ Ա Զ Ա Ր Դ Ի

RUBRIC: [Canon] of the Great *O■ormea* [šarakan (hymn) of the "Have mercy" (Miserere) class], which is Palm Sunday.

TEXT

Տէր Աստուած մեր երևեցաւ մեզ . արա ըէք տօնս ուրախութեան կանխաւ, մինչև յանկիւնս սեղանոյ :

The Lord our God has appeared to us; make a feast of joy in advance, [reaching] even unto the corners of the altar.

zham-510.png

PRINTER

455

455

RUBRIC

Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ Ա Պ Ե Տ Ա Ց

[Of the] Archangels

TEXT

Ողորմութեամբ Տեառն լի եղև երկիր, և Բանիւ Տեառն երկինք հաստատեցան . և Հոգւով բերանոյ նորա ամենայն զօրու- թիւնք նոցա :

By the mercy of the Lord the earth was filled, and by the Word of the Lord the heavens were established, and by the Spirit of his mouth all their hosts.

RUBRIC

Յ Ո Վ Հ Ա Ն Ն Ո Ւ Կ Ա Ր Ա Պ Ե Տ Ի Ն

RUBRIC: [Of/For] John the Forerunner (Karapet).

TEXT

Դո՛ւ մանուկ՝ մարգարէ բարձրելոյն կո- չեսջիր • գնասցես առաջի Տեառն՝ պատրաս- տել զճանապարհս նորա :

And you, child, shall be called the prophet of the Most High; [for] you shall go before the face of the Lord to prepare his ways.

RUBRIC

Յ Ո Վ Հ Ա Ն Ն Ո Ւ Գ Լ Խ Ա Տ Մ Ա Ն

RUBRIC: [Of the] Beheading of John

TEXT

Կարապետն Յովհաննէս զարհուրեալ՝ ’ի յորովայնէ յորովայն երկրպագէր • սպասա- ւոր եղև Բանին Աստուծոյ . և լուեալ զա- հաւոր զձայնն՝ աղաղակէր ասելով , ահա՛ Գառն Աստուծոյ որ բառնայ զմեղս յաշ- խարհի :

John the Forerunner, awestruck, worshipped from womb to womb; he became a minister of the Word of God, and hearing the awesome voice, he cried aloud, saying: "Behold, the Lamb of God, who takes away the sin from the world."

RUBRIC

Մ Ա Ր Գ Ա Ր Է Ի Ց

[Of the] Prophets.

TEXT

ՅԵկեղեցիս օրհնեցէք զԱստուած , և զՏէր յաղբերացն Իսրայէլի :

In the assemblies bless God, and the Lord from the fountains of Israel.

RUBRIC

Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Ց

[Of the] Apostles

TEXT

Կացուսցես զնոսա իշխանս ընդ ամենայն երկիր • և յիշեսցի անուն քո ընդ ամենայն ազգս ազգաց :

You shall appoint them rulers over all the earth, and your name shall be remembered throughout all generations of generations.

zham-511.png

PRINTER

456

456

TEXT

Ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ նոցա , և մինչև ՚ի ծագս աշխարհի են խօսք նոցա :

Their voice has gone forth into all the earth, and their words unto the ends of the world.

RUBRIC

Դ Ա Ւ Թ Ի ԵՒ Յ Ա Կ Ո Վ Բ Ա Յ

[For/Of] David and James.

TEXT

Յիշեա Տէր զԴաւիթ , և զամենայն Հե- զութիւն նորա :

Remember, O Lord, David, and all his meekness.

RUBRIC

Ն Ա Խ Ա Հ Ա Ր Ց

[Of the] Forefathers.

TEXT

Պատմէ զբան իւր Յակովբայ , զարդա- րութիւն և զիրաւունս Իսրայէլի :

He declares his word to Jacob, his righteousness and his ordinances to Israel.

RUBRIC

Լ Ո Ւ Ս Ա Ւ Ո Ր Չ Ի

RUBRIC: [OF THE] ILLUMINATOR

TEXT

Համբերելով համբերի Տեառն , և նայե- ցաւ առիս . և լուաւ աղօթից իմոց :

Patiently I waited for the Lord, and he inclined unto me and heard my prayer.

RUBRIC

Հ Ա Յ Ր Ա Պ Ե Տ Ա Ց ԵՒ Վ Ա Ր Դ Ա Պ Ե Տ Ա Ց

[Of] Patriarchs and Doctors [of the Church].

TEXT

Քահանայք քո զգեցցին զարդարու- թիւն . և սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն :

Let your priests clothe themselves with righteousness, and let your saints exult with joy.

RUBRIC

Ճ Գ Ն Ա Ւ Ո Ր Ա Ց

[Of the] Ascetics

TEXT

Երանելի են որք բնակեալ են ՚ի տան Տեառն . յաւիտեանս յաւիտենից օրհնես- ցեն զքեզ :

Blessed are they that dwell in the house of the Lord; they shall praise you forever and ever.

zham-512.png

PRINTER

457

457

RUBRIC

Կ Ո Ւ Ս Ա Ն Ա Ց

RUBRIC: [For] Virgins [i.e., Nuns / Virgins' Office]

TEXT

Կացցէ դշխոյ ընդ աջմէ քումմէ՝ ՚ի հանդեր- ձըս ոսկեհուռս զարդարեալ և պաճուճեալ : Տարցին թագաւորի կուսանք զհետ նորա՝ և զընկերս նորա տարցին նմա :

The queen shall stand at your right hand, adorned and arrayed in gold-woven vesture. Virgins shall be brought to the king after her, and her companions shall be brought to him.

RUBRIC

Թ Ա Գ Ա Ւ Ո Ր Ա Ց

[CANONS] OF THE KINGS

TEXT

Տէր ՝ի զօրութեան քում ուրախ եղիցի թագաւորն . ՝ի փրկութեան քում ցնծասցէ յոյժ :

Lord, in your strength the king shall rejoice, [and] in your salvation he shall greatly exult.

RUBRIC

Ք Ա Ռ Ա Ս Ն Ի Ց Ե Ւ Ե Ր Կ Ո Ւ Ց Բ Ի Ւ Ր Ո Ց

[Rubric: For] the Forty-Two Myriads [of Martyrs].

TEXT

Անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր, և հա- ներ զմեզ ՝ի հանգիստ :

We passed through fire and through water, and you brought us out into rest.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Հ Ի Ն Գ Շ Ա Բ Ա Թ Ի

[RUBRIC: GREAT THURSDAY (HOLY THURSDAY)]

TEXT

Պատրաստ արարեր առաջի իմ զսեղան՝ ակն յանդիման նեղչաց իմոց :

You have prepared a table before me, face-to-face with my oppressors.

RUBRIC

Ա Յ Գ Ո Ւ Ց

RUBRIC: [Hour] of the Dawn [Service] (Ayg)

TEXT

Ընդ երեկոյս հանգիցեն լալիք . առաւօ- տու եղիցի ուրախութիւն :

At evening weeping shall rest; in the morning there shall be joy.

RUBRIC

Մ Ա Ր Տ Ի Ր Ո Ս Ա Ց

[FOR THE] MARTYRS

TEXT

ԱՁ . Տէր սիրէ զիրաւունս . և ո՛չ ընդ վայր հարկանէ զսուրբս իւր . այլ յաւիտեան պահէ զնոսա :

Tone 1 (*A■* [First Tone]). The Lord loves justice, and He does not cast away His holy ones, but preserves them forever.

zham-513.png

PRINTER

458

458

TEXT

կամ . Փրկութիւն արդարոց ՚ի Տեառնէ է . վերակացու է նոցա ՚ի ժամանակս նեղու- թեան : ԱԿ . Պարծեսցին սուրբքն փառօք՝ և ցընծ- ասցեն ՚ի Հանգիստ իւրեանց . և բարձր ա- րասցեն զԱստուած բերանօք իւրեանց : կամ . Լոյս ծագեաց արդարոց . ուղղոց սըր- տից եղև ուրախութիւն : ԲՁ . Պարծեսցին սուրբքն փառօք՝ և ցընծ- ասցեն ՚ի Հանգիստ իւրեանց՝ և բարձր ա- րասցեն զԱստուած բերանօք իւրեանց : ԲԿ . Կարդացին արդարքն առ Տէր , և Տէր լուաւ նոցա . յամենայն նեղութենէ նոցա փրկեաց զնոսա : ԳՁ . Վ ասն քո մեռանիմք զօրՀանապազ . Համարեցաք որպէս զոչխար ՚ի զենումն : ԳԿ . Ուրախ լիցին ամենեքեան՝ ոյք յու- սացեալ են ՚ի քեզ . յաւիտեան ցնծասցեն . և բնակեսցիս դու ՚ի նոսա : ԴՁ . Արդարքն որպէս զարմաւենիս ծաղ- կեսցին . որպէս զմայրսն Լիբանանու բազումք եղիցին : ԴԿ . Բազում նեղութիւնք են արդարոց . յամենայնէ փրկէ զնոսա Տէր . և պահէ զա- մենայն ոսկերս նոցա . և մի ՚ի նոցանէ ոչ կորիցէ :

Or: "The salvation of the righteous is from the Lord; he is their protector in times of trouble." AK [Mode 2 / *Awb*]. The saints shall boast in glory and shall rejoice upon their beds, and they shall exalt God with their mouths. Or: Light has dawned for the righteous, and joy has come to the upright in heart. BD [Mode 3 / *Ba*]. The saints shall boast in glory and shall rejoice upon their beds, and they shall exalt God with their mouths. BK [Mode 4 / *Bak*].

The righteous cried out to the Lord, and the Lord heard them; he delivered them from all their afflictions. GD [Mode 5 / *Ga*]. For your sake we die all the day long; we were accounted as sheep for the slaughter. GK [Mode 6 / *Gak*]. Let all those who put their trust in you be glad; let them rejoice forever, and you shall dwell in them. DD [Mode 7 / *Da*]. The righteous shall flourish like the palm tree; they shall increase like the cedars of Lebanon. DK [Mode 8 / *Dak*]. Many are the afflictions of the righteous; from them all the Lord delivers them, and he keeps all their bones, and not one of them shall be broken.

zham-514.png

PRINTER

459

[459]

RUBRIC

Աստ ընթեռնուն զսուրբ Աւետարանն ըստ պատշաճի աւուր, ըստ ցուցակի Տօնացուցին : Եւ յետոյ ասի հանգանակ հաւատոյ :

RUBRIC: Here they read the Holy Gospel according to the proper of the day, according to the index of the *T■nac■oyc■* [Directory/Lectionary]. And afterward is said the *Hanganak hawatoy* [Symbol of Faith / Creed].

TEXT

Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր : ՀԱՆԳԱՆԱԿ Հ Ա Ւ Ա Տ Ո Յ ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ՆԻԿԻՈՅ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎՈՅՆ Հաւատամք ՚ի մի Աստուած Հայրն ամե- նակալ . յարարիչն երկնի և երկրի . երևելեաց և աներևութից: Եւ ՚ի մի Տէր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍ- ՏՈՍ Որդին Աստուծոյ . ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ միածին . այսինքն յէութենէ Հօր : Աստուած յԱստուծոյ . Լոյս ՚ի Լուսոյ . Աստ- ուած Ճշմարիտ . յԱստուծոյ Ճշմարտէ : Ծնունդ և ո՛չ արարած : Նոյն ինքն ՚ի բնու- թենէ Հօր . որով ամենայն ինչ եղև յեր- կինս և ՚ի վերայ երկրի . երևելիք և աներե- ւոյթք : Որ յաղագս մեր մարդկան , և վասն մերոյ փրկութեան՝ իջեալ ՚ի յերկնից՝ մարմ- նացաւ , մարդացաւ , ծնաւ կատարելապէս ՚ի

Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն սրբով : Որով էառ զմարմին , զհոգի , և զմիտ . և զամենայն որ ինչ է ’ի մարդ . ճշմարտապէս և ո՛չ կարծեօք : Չարչարեալ , խաչեալ , թաղեալ . յերրորդ աւուր յարուցեալ .

Glory to You, Lord our God. [RUBRIC: Creed of the Faith of the Three Hundred and Eighteen Patriarchs of the Holy Council of Nicaea] We believe in one God, the Father Almighty, Maker of heaven and earth, of things visible and invisible. And in one Lord Jesus Christ, the Son of God, begotten of God the Father, the Only-begotten, that is, of the essence (*■ut‘iwn*) of the Father. God of God, Light of Light, true God of true God, begotten and not made, of the very nature (*bnut‘iwn*) of the Father, through Whom all things came to be in heaven and upon the earth, things visible and invisible. Who for us men and for our salvation, having descended from the heavens, was incarnate, was made man, was born perfectly of the holy Virgin Mary through the Holy Spirit; by Whom He took flesh, soul, and mind, and everything that is in man, in truth and not in appearance; [Who] suffered, was crucified, was buried, on the third day rose again,

zham-515.png

PRINTER

440

440

TEXT

ելեալ ’ի յերկինս նովին մարմնովն նստաւ ընդ աջմէ Հօր : Գալոց է նովին մարմնովն և փառօք Հօր ’ի դատել զկենդանիս և զմեռեալս . որոյ թագաւորութեանն ո՛չ գոյ վախ- ճան : Հաւատամք և ’ի սուրբ Հոգին . յա- նեղն և ’ի կատարեալն : Որ խօսեցաւ յօրէնս և ’ի Մարգարէս և յԱւետարանս : Որ էջն ’ի Յորդանան . քարոզեաց զառաքեալն . և բնակեցաւ ’ի սուրբսն : Հաւատամք և ’ի մի միայն ընդհանրական և յառաքելական Եկեղե- ցի : ’Ի մի մկրտութիւն . յապաշխարութիւն . ’ի քաւութիւն և ’ի թողութիւն մեղաց : ’Ի յարութիւն մեռելոց . ’ի դատաստանն յաւի- տենից .

Հոգւոց և մարմնոց : Յարքայութիւն երկնից և ՚ի կեանսն յաւիտենականս : Իսկ որք ասեն՝ էր երբեմն, յորժամ ո՛չ էր Որդի . կամ էր երբեմն, յորժամ ո՛չ էր սուրբ Հոգի . կամ թէ՝ յոչէից եղեն . կամ յայլմէ էութենէ ասեն լինիլ զՈրդին Աս- տուծոյ՝ և կամ զսուրբ Հոգին : և թէ՝ փոփո- խելիք են կամ այլայլելիք : զայնպիսիսն նզո- վէ կաթուղիկէ և առաքելական Եկեղեցի :

[He] ascended into heaven with the same body [and] sat at the right hand of the Father. He is to come with the same body and with the glory of the Father to judge the living and the dead, of whose kingdom there is no end. We believe also in the Holy Spirit, the uncreated and the perfect, who spoke in the Law and in the Prophets and in the Gospels; who descended into the Jordan, preached [through] the one sent, and dwelt in the saints. We believe also in one only, catholic, and apostolic Church; in one baptism, in repentance, in the expiation and remission of sins; in the resurrection of the dead; in the eternal judgment of souls and bodies; in the Kingdom of Heaven, and in the life everlasting. As for those who say: “There was [a time] when the Son was not,” or “There was [a time] when the Holy Spirit was not,” or that they came to be from non-existence, or who say that the Son of God or the Holy Spirit are from another essence, and that they are changeable or alterable—such the Catholic and Apostolic Church anathematizes.

RUBRIC

ՅԵՏ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ՆԻԿԻՈՅ ՚Ի ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԷ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԷՆ ՄԵՐՄԷ ԱՍԱՑԵԱԼ

[Said] by our Saint Gregory the Illuminator after the Council of Nicaea.

TEXT

Իսկ մեք փառաւորեսցուք . որ յառաջ քան զյաւիտեանս . երկիրպագանելով սրբոյ

But let us glorify [the One] who is before the ages, worshipping the Holy

TEXT

Երրորդութեանն և միոյ ըստուածութեանն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն :

[To the] Trinity and the one Godhead of the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [THE] PROCLAMATION (*K■aroz*, litany/bidding prayer)

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Եւ ևս Հաւատով աղաչեսցուք և խընդ- րեսցուք ’ի Տեառնէ ըստուծոյ և ’ի փրկչէն մերէ ՅԻՍՈՒՍԷ ՔՐԻՍՏՈՍԷ ’ի ժամուս պաշ- տաման և աղօթից : () ի արժանի ընդունե- լութեան արասցէ . լուիցէ Տէր ձայնի աղա- չանաց մերոց : Ընկալցի զխնդրուածս սրտից մերոց . թողցէ զյանցանս մեր . ողորմեսցի ’ի վերայ մեր : (ղօթք մեր և խնդրուածք յամե- նայն ժամ մտցեն առաջի մեծի Տէրութեան նորա : Եւ նա տացէ մեզ միաբան՝ միով Հաւա- տով և արդարութեան վաստակիլ ’ի գործս բարեաց : () ի զողորմութեան զշնորհն իւր՝ արասցէ ’ի վերայ մեր Տէրն ամենակալ. կե- ցուսցէ և ողորմեսցի : () ժամս և զառաջակայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել Հաւա- տով . ’ի Տեառնէ խնդրեսցուք : () հրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց . ’ի Տեառնէ խնդրեսցուք : () քաւութիւն և զթողութիւն յանցանաց մերոց . ’ի Տեառնէ խնդրեսցուք : () սրբոյ խաչին մեծ և կարօղ զօրութիւն յօգնութիւն անձանց մերոց . ’ի

Again, in peace let us beseech the Lord. Again, in faith let us beseech and ask of the Lord God and our Savior Jesus Christ at this hour of service and prayer: that He make [us] worthy of acceptance; that the Lord hear the voice of our

supplication, receive the petitions of our hearts, forgive our transgressions, [and] have mercy upon us. May our prayers and petitions enter at all times before His great Sovereignty; and may He grant us with one accord, with one faith and in righteousness, to labor in good works, so that the Lord Almighty may pour out upon us the grace of His mercy, save [us], and have mercy. That we may pass this hour and the forthcoming day in peace [and] in faith, let us ask of the Lord. An angel of peace, a guardian for our souls, let us ask of the Lord. The expiation and forgiveness of our transgressions, let us ask of the Lord. The great and mighty power of the Holy Cross for the help of our souls, let us [ask of the Lord].

zham-517.png

PRINTER

442

442

TEXT

Տեառնէ խնդրեսցուք : Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ Հաւատոյս մերոյ . զՏէր աղաչեսցուք : Օ անձինս մեր և զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յանձն ա- րասցուք : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում . ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Let us ask of the Lord. Again in unison, for our true and holy faith, let us beseech the Lord. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. Have mercy on us, O Lord our God, according to Thy great mercy; let us all say [together] in unison: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Տէր մեր և փրկիչ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . որ մեծդ ես ողորմութեամբ և առատ պարգևօք բարերարութեան քո : Որ դու քոյին կամա- ւըդ ՚ի ժամուս յայսմիկ Համբերեցեր չարչա- րանաց խաչի և մահու՝ յաղագս մեղաց մերոց : Եւ պարգևեցեր առատապէս զպարգևս Հոգ- ւոյդ սրբոյ երանելի առաքելոցն : Հաղոր- դըս արա և զմեզ Տէր աղաչեմք զքեզ՝ Աստ- ուածային պարգևացդ . թողութեան մեղաց և ընդունելութեան Հոգւոյդ սրբոյ : Որպէս զի՝ արժանաւորք եղիցուք գոհութեամբ փա- ռաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգ- ւոյդ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի": Խաղաղութիւն ամենեցուն : Խաղաղութեամբ քով ՔՐԻՍՏՈՍ փրկիչ մեր . որ ՚ի վեր է քան զամենայն միտս և զբա- նըս . ամրացո զմեզ և աներկիւղ պահեա յամե-

Our Lord and Savior Jesus Christ, who art great in mercy and abundant in the gifts of thy beneficence; who of thine own will at this hour didst endure the sufferings of the cross and of death on account of our sins, and didst bestow abundantly the gifts of thy Holy Spirit upon the blessed apostles: make us also, O Lord, we beseech thee, partakers of thy divine gifts, of the remission of sins, and of the reception of thy Holy Spirit; so that we may be made worthy with thanksgiving to glorify thee, with the Father and with thy Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen.] Peace unto all. By thy peace, O Christ our Savior, which is above all understanding and words, strengthen us and keep [us] fearless from all...

zham-518.png

PRINTER

445

445

TEXT

նայն չարէ : Հաւասարեա զմեզ ընդ ճշմարիտ երկրպագուս քո . որք Հոգւով և ճշմարտու- թեամբ քեզ երկիրպագանեն : 1] ասն զի՝ ա- մենասուրբ Երրորդութեանդ վայելեն փառք իշխանութիւն

և պատիւ , այժմ և միշտ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Տէր Աստուած օրհնեսցէ զամենեսեանդ • (մէն : Հայր մեր որ յերկինս ես . սուրբ եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո • եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի : Ո Հաց մեր Հանապազորդ տուր մեզ այսօր : Եւ թող մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի տա- նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն , այլ փրկեա զմեզ ՚ի չարէ : Ո ի քո է արքայութիւն և զօրու- թիւն և փառք յաւիտեանս . (մէն :

[... from all] evil. Count us among your true worshipers, who worship you in spirit and in truth. For unto your all-holy Trinity are fitting glory, dominion, and honor, now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Blessed is our Lord Jesus Christ. May the Lord God bless you all. Amen. Our Father who art in heaven, hallowed be thy name. Thy kingdom come. Thy will be done, as in heaven so on earth. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also forgive our debtors. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For thine is the kingdom and the power and the glory forever. Amen.

RUBRIC

Դպիրն •

[The] Clerk:

TEXT

Միայն սուրբ • միայն Տէր • ՅԻ- ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՚ի փառս (ստու- ծոյ Հօր • (մէն :

One [is] Holy, One [is] Lord: Jesus Christ, to the glory of God the Father. Amen.

RUBRIC

Քահանայն •

[The] Priest:

TEXT

Օրհնեալ Հայր սուրբ՝ (ստ- ուած ճշմարիտ :

Blessed [is the] Holy Father, true God.

RUBRIC

Դպիրն •

[RUBRIC: The Clerk:]

TEXT

(մէն :

[A]men.

RUBRIC

Քահանայն •

[The] Priest:

TEXT

Օրհնեալ Որդիդ սուրբ՝ (ստ- ուած ճշմարիտ :

[O]r blessed Holy Son, true God.

RUBRIC

Դպիրն •

RUBRIC: [The] clerk:

TEXT

(մէն :

[A]men.

RUBRIC

Քահանայն •

[The] Priest:

TEXT

Օրհնեալ Հոգիդ սուրբ՝ (ստ- ուած ճշմարիտ :

Blessed [art Thou,] Holy Spirit, true God.

zham-519.png

PRINTER

444

444

RUBRIC

Դպիրն .

[The] clerk.

TEXT

Ամէն :

Amen.

RUBRIC

Քահանայն :

RUBRIC: The priest:

TEXT

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե- նից . Ամէն :

Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Դպիրն .

The Clerk:

TEXT

Հայր սուրբ : Որդիդ սուրբ : Հոգիդ սուրբ :

Holy Father; Holy Son; Holy Spirit.

RUBRIC

Քահանայն .

[RUBRIC: The Priest.]

TEXT

Օրհնութիւն Հօր և Որդւոյ և սրբոյ Հոգւոյն , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Blessing to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Դպիրն .

[RUBRIC: The clerk:]

TEXT

Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ՝ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան :

Blessed be the name of the Lord, from this time forth [and] unto eternity.

RUBRIC

Երիցս կրկնեա՛ : Քահանայն .

RUBRIC: [Repeat] three times. The Priest [says]:

TEXT

Կատարումն օրինաց և մարգա- րէից դու ես ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած փրկիչ մեր • որ լցեր զամե- նայն Հայրական տնօրէնութիւնըս քո • լից և զմեզ Հոգւովդ քով սրբով :

You are the fulfillment of the Law and the Prophets, Christ our God [and] Savior, who fulfilled all your Father-willed dispensation; fill us also with your Holy Spirit.

RUBRIC

Սարկաւագն .

RUBRIC: The Deacon.

TEXT

Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ. յամենայն ժամ օրհնութիւն նորա ՚ի բերան իմ :

I will bless the Lord at all times; at all times his praise [shall be] in my mouth.

RUBRIC

Քահանայն .

[The] Priest:

TEXT

Օրհնեալք եղերուք ՚ի շնորհաց սրբոյ Հոգւոյն . երթա՛յք խաղաղութեամբ և Տէր եղիցի ընդ ձեզ և ընդ ամենեսեանդ . Ամէն:

Be blessed by the graces of the Holy Spirit. Depart in peace, and may the Lord be with you and with you all. Amen.

TEXT

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍԵՂԱՆՈՅ ՎԱՍՆ ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ԿԵՐԱԿՐՈՑ ԵՒ ԸՄՊԵԼԵԱՑ

BLESSING OF THE TABLE FOR BODILY FOODS AND DRINKS

RUBRIC

Պատրաստեն զսեղանն հացիւ, և զարդարեն կերակրօք . նա կանգնին իւրաքանչիւրոք ՚ի տեղիս իւրեանց . նա գայ Իշխանա- -որն, կամ Քահանայն, նա ասէ, ՍԱՂՄՈՍ կցորդ :

They prepare the table with bread and set [it] with food; and each stands in their place; and the dignitary or the priest comes and says [the] PSALM *kc■urd* (refrain/antiphon response):

TEXT

ՍԱՂՄՈՍ

PSALM

RUBRIC

Իշխանաւորն . կամ Քահանայն .

The presiding officiant, or the priest:

TEXT

Աչք ամենեցուն ՚ի քեզ յու- սան, և դու տաս կերակուր նոցա ՚ի ժամու :

The eyes of all hope in You, and You give them their food in [due] season.

RUBRIC

Դպիրն .

RUBRIC: The clerk [says]:

TEXT

Բարձր առնեմ զքեզ Աստուած իմ և թագաւոր իմ, և օրհնեմ զանուն քո յաւիտեան՝ և յաւիտեանս յաւիտենից : Օ օրհանապազ օրհնեցից զքեզ, և գովե- ցից զանուն քո յաւիտեան՝

և յաւիտեանս յաւիտենից : Մեծ է Տէր և օրհնեալ է յոյժ, և մե- ծութեան նորա ոչ գոյ չափ : Ազգք և ազգք գովեսցեն զգործս քո, և զզօրութիւնս քո պատմեսցեն : Օ մեծվայելչութիւն փառաց սրբութեան քո խօսեսցին, և զսքանչելիս քո պատմեսցեն: Օ զօրութիւն ահի քո ասասցեն, և զմե- ծութիւնս քո պատմեսցեն :

I will exalt thee, my God and my King, and I will bless thy name forever and unto the ages of ages. Every day will I bless thee, and I will praise thy name forever and unto the ages of ages. Great is the Lord and greatly to be praised, and of his greatness there is no measure. Generations and generations shall praise thy works, and shall declare thy power. They shall speak of the magnificence of the glory of thy holiness, and shall recount thy wonders. They shall tell of the power of thy dread [majesty], and shall declare thy greatness.

zham-521.png

PRINTER

446

[446]

TEXT

Օ յիշատակ բազում՝ քաղցրութեան քո բղխեսցեն, և արդարութեամբ քո ցնծասցեն: Գթած ողորմած է Տէր, երկայնամիտ և բազումողորմ՝ : Քաղցր է Տէր առ ամենեսեան, և գթու- թիւն նորա 'ի վերայ ամենայն արարածոց իւրոց : Խոստովան եղիցին առ քեզ Տէր ամե- նայն գործք քո . և սուրբք քո օրհնեսցեն զքեզ: Օ փառս արքայութեան քո ասասցեն, և զզօրութիւնս քո պատմեսցեն : Ճանաչել որդւոց մարդկան զզօրութիւնս քո, և զփառս մեծվայելչութեան արքայու- թեան քո: Արքայութիւն քո արքայութիւն ամենայն յաւիտենից. և Տէրութիւն քո յազգէ մինչև յազգ : Հաւատարիմ է Տէր յամենայն բանս իւր, և արդար է յամենայն գործս իւր : Հաստատէ Տէր զամենայն գայթակղեալս, և կանգնէ զամենայն գլորեալս : Աչք ամենեցուն 'ի քեզ յուսան, և դու տաս կերակուր նոցա 'ի ժամու : Տաս դու

նոցա և կերակրին, բանաս զձեռն քո, և լցուցանես զամենեսեան քաղցրու- թեամբ կամօք քովք :

They shall pour forth the memory of the abundance of thy sweetness, and they shall exult in thy righteousness. The Lord is compassionate and merciful, longsuffering and abounding in mercy. The Lord is sweet unto all, and his compassion is over all his works. Let all thy works confess thee, O Lord, and let thy saints bless thee. They shall speak of the glory of thy kingdom, and shall tell of thy power, To make known unto the sons of men thy power, and the glory of the majesty of thy kingdom. Thy kingdom is a kingdom of all ages, and thy dominion [endureth] from generation unto generation. The Lord is faithful in all his words, and righteous in all his works. The Lord upholdeth all that stumble, and raiseth up all that are fallen. The eyes of all hope in thee, and thou givest them their food in [due] season. Thou givest [it] unto them and they are fed; thou openest thy hand, and fillest all with the sweetness of thy good pleasure.

zham-522.png

PRINTER

447

447

TEXT

Արդա՛ր է Տէր յամենայն ճանապարհս իւր, և սուրբ է յամենայն գործս իւր : Մերձ է Տէր առ ամենեսեան՝ ոյք կարդան առ նա, առ ամենեսեան՝ ոյք կարդան առ նա ճշմարտութեամբ : Օ կամս երկիւղածաց իւրոց առնէ Տէր . աղօթից նոցա լսէ և կեցուցանէ զնոսա Պահէ Տէր զամենեսեան ոյք սիրեն զնա, և զամենայն մեղաւորս սատակէ Տէր : Օօրհնութիւնս Տեառն խօսեսցի բերան իմ՝ . օրհնեսցէ ամենայն կենդանի զանուն սուրբ նորա յաւիտեան , և յաւիտեանս յաւիտենից : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից":

The Lord is righteous in all His ways, and holy in all His works. The Lord is near to all who call upon Him, to all who call upon Him in truth. The Lord

fulfills the desire of those who fear Him; He hears their prayer and saves them. The Lord preserves all who love Him, and all the sinners the Lord will destroy. My mouth shall speak the praise of the Lord; let all living [flesh] bless His holy name forever, and unto the ages of ages. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. [Amen.]

RUBRIC

Քահանայն .

RUBRIC: The priest [says]:

TEXT

Ողորմած գթած է Տէր . կերա- կուր տայ երկիւղածաց իւրոց :

Gracious and compassionate is the Lord; he gives food to those who fear him.

RUBRIC

Սարկաւագն .

RUBRIC: The Deacon.

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր ա- ղաչեսցուք : Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած՝ զի պարգևեսցէ մեզ կերակուր ուրախութեան, և լցուսցէ զսիրտս մեր ՚ի լիութենէ արարա- ծոց իւրոց : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր":

Again, in peace let us beseech the Lord. Let us beseech Almighty God, that He may grant us food of gladness, and fill our hearts from the abundance of His creations. Almighty Lord our God: [save and have mercy].

RUBRIC

Քահանայն .

The Priest:

TEXT

Օրհնեա՛ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր հոգևոր օրհնութեամբ զկերակուրս և զըմ- պելիս ծառայից քոց , և շնորհեա՛ առողջու-

Bless, O Christ our God, with a spiritual blessing, the food and the drink of your servants, and grant health-

PRINTER

448

448

TEXT

թիւն հոգւոյ և մարմնոյ : Որպէս զի կրօնա- ւորական պարկեշտութեամբ վայելելով ՚ի մարմնաւոր պիտոյիցս՝ անանց բարեացդ և երկնից արքայութեանդ հաղորդս լիցուք ընդ ամենայն սուրբս քո : Եւ գոհութեամբ փա- ռաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և ամենասուրբ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յա" : Հայր մեր որ յերկինս ես" :

[... health] of soul and body; so that, partaking of these bodily necessities with religious modesty, we may become partakers of your imperishable goods and of your heavenly kingdom, along with all your saints. And with thanksgiving we shall glorify you, with the Father and the all-holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen.] Our Father who art in heaven...

RUBRIC

Եւ օրհնօղ սեղանոյն կալով կանգուն՝ նա առեալ զհացն բեկանէ ընդ պատուաւորացն, որք առաջինք կան . կամ զհետ այնորիկ, որ պատրաստօղն է ճաշոյն, նա նոքա առ ամենեսեան, նա ասէ, Ճաշակեցէք խաղաղութեամբ . նա նոքին ՚ի ճաշն : Իսկ եթէ վանականք իցեն, կամ անապատաւորք, նստցի մինն յեղբարց ՚ի բարձրագոյն տեղւոջ, նա առեալ ընթեռնուցու ըզ- Գիրս Աստուածային . նա ամենեքեան ունկն դիցեն ընթերցմանն՝ անմռունչ ճաշակմամբ : Եւ եթէ ոք խնդրեսցէ զլուծումն ինչ տարակուսանաց, լուծցեն՝ որք կարօղքն իցեն . նա դարձեալ ճաշեսցին լռելեայն, նա ո՛չ աղաղակաւ : Եւ յետ յառնելոյ ՚ի սեղանոյն, դարձեալ կացցեն ՚ի տեղիս իւրեանց : Եւ ասասցէ Քահանայն :

RUBRIC: And the one who blesses the table, standing erect, takes the bread and breaks [it] with the dignitaries who are foremost; or after that, he who is the preparer of the meal, and they [give it] to all; and he says: "Taste in peace"; and they [proceed] to the meal. But if they are monastics or hermits, one of the brethren shall sit in a higher place, and taking the divine Scriptures, shall read [them]; and all shall listen to the reading, partaking [of the meal] without murmuring. And if anyone seeks the resolution of any doubt, those who are able shall resolve [it]; and again they shall dine in silence, and not with shouting. And after rising from the table, they shall stand again in their places. And the Priest shall say:

TEXT

Քահանայն . Տէր ՅԻՍՈՒՍ լցաք ՚ի բարու- թեանց քոց : Տացուք գոհութիւն Տեառն Աստուծոյ մերոյ : Դպիրն . Աչք Տեառն ՚ի վերայ երկիւղա- ծաց իւրոց և ոյք յուսան յողորմութիւն նորա : Փրկել ՚ի մահուանէ զանձինս նոցա, և կե- րակրել զնոսա ՚ի սովու :

The Priest: Lord Jesus, we have been filled with Your good things. Let us give thanks unto the Lord our God. The Clerk: The eyes of the Lord [are] upon those who fear Him, and upon those who hope in His mercy: To deliver their souls from death, and to nourish them in famine.

zham-524.png

PRINTER

449

449

TEXT

Անձինք մեր համբերեսցեն Տեառն, զի օգնական և պաշտպան մեր է : 'Ի նա ուրախ եղիցին սիրտք մեր, և յա- նուն սուրբ նորա յուսասցուք : Եղիցի ողորմութիւն քո Տէր 'ի վերայ մեր, որպէս յուսացաք 'ի քեզ: Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն :

Our souls shall wait for the Lord, for he is our helper and our protector. In him our hearts shall rejoice, and in his holy name we shall hope. Let your mercy, O

Lord, be upon us, even as we have hoped in you. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Քահանայն .

[The] Priest:

TEXT

Կերակրիչ և ուրախարար Տէր . փառք քեզ . լցուցանօղ ՔՐԻՍՏՈՍ գոհանամք զքէն:

Nourisher and gladdener, Lord, glory to you; Christ who satisfies, we give thanks to you.

RUBRIC

Սարկաւագ .

RUBRIC: Deacon.

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր ա- ղաչեսցուք : Գոհացարուք 'ի վերայ լիութեանց պար- գևաց Տեառն Աստուծոյ մերոյ : Որ կերակրէ զմեզ օր ըստ օրէ առատապէս քաղցրու- թեամբ կամօք իւրովք : Զ ի Հոգևոր բա- րութեանն և երկնից արքայութեանն Հա- ղորդս արասցէ զծառայս իւր ըստ ակնկալու- թեան յուսոյն մերոյ : Ամենակալ Տէր": ԱՂՕԹՔ Օրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր՝ որ կերակրես զմեզ 'ի մանկութենէ, և տաս կե- րակուր ամենայն մսեղեաց . լցո ուրախու-

Again in peace let us beseech the Lord. Give thanks for the bounties of the gifts of the Lord our God, who feedeth us day by day abundantly by His sweet will; that He may make His servants partakers of spiritual goodness and of the kingdom of heaven, according to the expectation of our hope: Almighty Lord, [save and have mercy]. RUBRIC: Prayer Blessed art Thou, O Lord our God, who feedest us from [our] youth, and givest food to all flesh. Fill with gladness [and joy our hearts...]

PRINTER

TEXT

թեամբ և բերկրութեամբ զսիրտս մեր : Որ- պէս զի զամենայն բաւականութիւն ունի- ցիմք առաւելեալք ՚ի գործս բարութեան ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԻՍՈՒՍ ՚ի Տէր մեր : Որում՝ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ, այժմ՝ և" :

[... with gladness] and delight our hearts; so that having all sufficiency, we may abound in works of goodness in Christ Jesus our Lord. To whom is befitting glory, dominion, and honor, now and [always and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Peace unto all.

TEXT

Փառք քեզ Տէր՝ փառք քեզ թագաւոր փառաց • որ ետուր մեզ կերակուր ուրախու- թեան . և լցուցեր զսիրտս մեր ՚ի լիութենէ ամենաբաւական ողորմութեան քոյ • լցո և այժմ՝ զմեզ Հոգւովդ քով սրբով • որպէս զի գտցուք առաջի քոյ Հաճոյք , և մի ամա- չեցեալք , զի դու գաս և Հատուցանես իւ- րաքանչիւր ըստ գործս իւր . և քեզ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ , այժմ՝ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն:

Glory to you, Lord, glory to you, King of glory, who gave us food of gladness and filled our hearts from the fullness of your all-sufficient mercy. Fill us now also with your Holy Spirit, so that we may be found pleasing before you and not put to shame; for you come and recompense each according to his deeds. And to you are due glory, dominion, and honor, now and [always and unto the ages of ages. Amen]. Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen.

RUBRIC

Հայր մեր որ յերկինս ես" :

RUBRIC: [Recite:] "Our Father who art in heaven..."

TEXT

Օ կերօղքս Աստուած օրհնեսցէ • սպա- սաւորացն և երախտաւորացն վարձս բար- եաց պարգևեսցէ . և օրհնեսցէ զամենեսեան : ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած որ զմեզ կերակրեաց և լիացոյց , նմա փառք յաւիտեանս . Ամէն :

May God bless us, the eaters; may He grant the reward of good things to the servers and benefactors, and may He bless everyone. To CHRIST God, who has fed us and satisfied [us], to Him be glory forever. Amen.

zham-526.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ԵՐԵԿՈՅԻ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ՚Ի ԴԷՄՍ ՈՐԴՒՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ որ ԷՋ ՚Ի ԽԱՉԷՆ ԵՒ ՊԱՏԵԱԼ ՊԱՏԱՌԱԿԱՒՔ ԵԴԱՒ ՚Ի ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ

RUBRIC: Order of common prayers of the evening hour, which is performed in the likeness of the Son of God, who descended from the Cross, and wrapped in a shroud, was laid in the tomb.

TEXT

()րհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • (մէն: Հայր մեր որ յերկինս ես": ԵՍ առ Աստուած կարդացի, և նա լուաւ ինձ յերեկոյս՝ ՚ի վաղորդայն՝ ՚ի Հասարակ աւուր : Սպասէի Աստուծոյ իմոյ, և ակնունէի կե- նարարին . որ փրկէ զծառայս իւր և կեցու- ցանէ : Փառք Հօր և Որդւոյ և": Այժմ և միշտ": Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք. ընկալ կեցո և ողորմեա :

Blessed is our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father, who art in heaven... I called upon God, and He heard me in the evening, in the morning, and at midday. I waited for my God, and I looked expectantly to the Life-Giver, who delivers His servants and saves [them]. Glory to the Father and to the Son and [to the Holy Spirit]. Now and always [and unto the ages of ages. Amen]. Again in peace let us beseech the Lord; receive, save, and have mercy.

PRINTER

452

452

TEXT

()րհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից · (մէն : Խաղաղութիւն ամենեցուն : ՍԱՂՄՈՍ Խոնարհեցո Տէր զունկն քո և լուր ինձ . զի աղքատ և տնանկ եմ ես : Պահեա զանձն իմ սուրբ՝ Տէր · և փրկեա զծառայս քո՝ (ստուած իմ, որ ՚ի քեզ յու- սացայ : Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի առ քեզ աղաղա- կեցի զօրՀանապազ, ուրախ արա զանձն ծա- ռայի քո , զի առ քեզ Տէր Համբարձի զան- ձըն իմ : Օ ի դու Տէր՝ քաղցր և ուղիղ ես . բա- զումողորմ առ ամենեսեան՝ որք կարդան առ քեզ : Ունկն դիր Տէր աղօթից իմոց , և նայեա ՚ի ձայն խնդրուածաց իմոց : Յաւուր նեղութեան իմոյ կարդացի առ քեզ , և լուար ինձ : Ոչ ոք է նման քեզ յաստուածս Տէր , և ոչ ոք է որպէս զգործս քո : Օ ամենայն ազգս զոր արարեր՝ եկեսցեն և երկիրպագցեն առաջի քո , և փառաւոր արասցեն զանուն քո յաւիտեան :

[B]lessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [A]men. Peace unto all. PSALM Incline Thine ear, O Lord, and hear me, for I am poor and destitute. Preserve my soul [in holiness], O Lord, and save Thy servant, O my [G]od, who have hoped in Thee. Have mercy upon me, O Lord, for unto Thee have I cried all the day long; make glad the soul of Thy servant, for unto Thee, O Lord, have I lifted up my soul. For Thou, Lord, art sweet and upright, abounding in mercy unto all who call upon Thee. Give ear, O Lord, unto my prayer, and attend unto the voice of my supplications. In the day of my trouble I called unto Thee, and Thou didst hear me. There is none like unto Thee among the gods, O Lord, and there is none [who can do] according to Thy works. All the nations whom Thou hast made shall come and worship before Thee, and shall glorify Thy

name forever.

zham-528.png

PRINTER

— 453 —

— 453 —

TEXT

Մեծ ես դու Տէր, և առնես սքանչելիս . և դու միայն ես Աստուած : Առաջնորդեա ինձ ՚ի ճանապարհի քում, և գնացից ՚ի ճշմարտութեան քում. և ու- րախ եղիցի սիրտ իմ՝ երկնչիլ յանուանէ քումմէ : Խոստովան եղէց առ քեզ Տէր Աստուած իմ բոլորով սրտիւ իմով . փառաւոր արարից զանուն քո յաւիտեան : Մեծ եղև ՚ի վերայ իմ ողորմութիւն քո Տէր, և փրկեցեր զանձն իմ ՚ի դժոխոց ներ- քնոց : Աստուա՛ծ՝ անօրէնք յարեան ՚ի վերայ իմ, և ժողովք հզօրաց խնդրեցին զանձն իմ, և ո՛չ համարեցան զքեզ Աստուած առաջի իւր- եանց : Այլ դու Տէր Աստուած իմ՝ գթած ես և ողորմած, երկայնամիտ՝ բազումողորմ և ճըշ- մարիտ . նայեա առիս և ողորմեա ինձ : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո , կեցո զորդի աղախնոյ քո, և արա առ իս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք իմ և ամաչեսցեն, զի դու Տէր օգնեցեր ինձ և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Great art thou, Lord, and doest wonders, and thou alone art God. Lead me in thy way, and I shall walk in thy truth; and my heart shall rejoice to fear thy name. I will confess unto thee, Lord my God, with all my heart, [and] I will glorify thy name forever. Great was thy mercy upon me, Lord, and thou didst deliver my soul from the lowest netherworld. O God, the lawless rose up against me, and the assemblies of the mighty sought after my soul, and they set thee not [as] God before them. But thou, Lord my God, art compassionate and merciful, longsuffering, abundant in mercy, and true; look upon me and have mercy on me. Give strength to thy servant, save the son of thine handmaid, and work in me a sign of goodness. May those who hate me see and be put to

shame, for thou, Lord, didst help me and didst comfort me. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

zham-529.png

PRINTER

454

454

RUBRIC

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք

RUBRIC: Supplication [Ma■t■ank■]

TEXT

Փառք քեզ Աստուած՝ փառք քեզ . յա- ղագս ամենայնի Տէր փառք քեզ : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք • ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Glory to you, O God, glory to you; for all things, Lord, glory to you. Again in peace let us beseech the Lord. Receive [our prayer], save [us], and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն : ՍԱՂՄՈՍ

Peace to all. PSALM

TEXT

Ապրեցո զիս Տէր ’ի մարդոյ չարէ , յառ- նէ անիրաւէ փրկեա զիս : Խորհեցան զանօրէնութիւն ’ի սիրտս իւր- եանց , զօր ամենայն պատրաստեցան ’ի պա- տերազմ : Սրեցին զլեզուս իւրեանց որպէս զօձի, և թոյնք իժից ’ի ներքոյ շրթանց նոցա : Պահեա զիս Տէր ’ի ձեռաց մեղաւորի , և ’ի մարդոյ չարէ փրկեա զիս : Խորհեցան խափանել զգնացս իմ, թա- գուցին ամբարտաւանք որոգայթ ինձ : Լարս ձգեցին որոգայթ ոտից իմոց, շուրջ զշաւղօք

իմովք եդին ինձ զգայթակղութիւն: Ասացի՝ Տէր Աստուած իմ ես դու, ունկն դիր Տէր ձայնի աղօթից իմոց :

Deliver me, O Lord, from the evil man; rescue me from the unjust man. They devised iniquity in their hearts; all day long they prepared for war. They sharpened their tongues like a serpent's, and the venom of asps is under their lips. Keep me, O Lord, from the hands of the sinner, and rescue me from the evil man. They devised to trip my steps; the proud hid a snare for me. They stretched out cords [as] a net for my feet; around my paths they set a stumbling-block for me. I said: You are the Lord my God; give ear, O Lord, to the voice of my prayers.

zham-530.png

PRINTER

455

455

TEXT

Տէր Տէր զօրութիւն փրկութեան իմոյ, հովանի գլխոյ իմոյ յաւուր պատերազմի : Մի մատներ զիս Տէր ՚ի ցանկութիւն մեղաւորաց, ոյք խորհեցան վասն իմ՝ մի ընդ վայր հարկաներ զիս : Օ ի մի երբէք բարձրասցին, և խորհուրդք նոցա՝ մի կատարեսցին . վախճան կատարածի նոցա՝ վաստակ շրթանց իւրեանց ծածկեսցէ զնոսա : Արկցես ՚ի վերայ նոցա զկայծակունս հրոյ, և կործանեսցես զնոսա . ՚ի տառապանաց մի կարասցեն կեալ: Մարդոյ լեզուանոյ մի յաջողեսցի ՚ի վերայ երկրի . զայր մեղաւոր չարիք իւր որսասցեն ՚ի կորուստ : Ծանեայ, զի առնես Տէր՝ դատաստան աղ- քատի, և իրաւունս տնանկի : Արդարք գոհասցին զանուանէ քումմէ, և բնակեսցին ուղիղք առաջի երեսաց քոց : Տէր՝ կարդացի առ քեզ՝ և լուր ինձ, նայեա ՚ի ձայն աղօթից իմոց՝ ՚ի կարդալ իմում՝ առ քեզ : Ուղիղ եղիցին աղօթք իմ՝ որպէս խունկ առաջի քո Տէր . Համբարձումն ձեռաց իմոց պատարագ երեկոյի : Դիր Տէր՝ պահապան բերանոյ իմոյ . և

դուռն ամուր շրթանց իմոց, զի մի խոտո-

Lord, Lord, strength of my salvation, shadow [over] my head in the day of battle. Deliver me not, Lord, to the desire of sinners; [as for] those who plotted against me, do not cast me down, lest they ever be exalted and their devices be accomplished. The end of their consummation—the toil of their own lips shall cover them. You shall cast upon them coals of fire, and You shall overthrow them; out of afflictions they shall not be able to survive. Let not the slanderer prosper upon the earth; his own evils shall hunt down the sinful man unto destruction. I have known that You, Lord, execute the judgment of the poor and the right of the needy. The righteous shall give thanks unto Your name, and the upright shall dwell before Your presence. Lord, I cried unto You, and hear me; attend to the voice of my prayers when I cry unto You. Let my prayer be set forth as incense before You, Lord; the lifting up of my hands [as] the evening sacrifice. Set, Lord, a guard for my mouth, and a strong door for my lips, lest [my heart] incline—

zham-531.png

PRINTER

456

[Page 456]

TEXT

րեսցի սիրտ իմ՝ բանիւ չարութեան : 'Ի պատճառել զպատճառս մեղաց ընդ մարդս՝ ոյք գործեն զանօրէնութիւն . և ո՛չ եղէց կցորդ ընտրելոց նոցա : Խրատեսցէ զիս արդարն ողորմութեամբ՝ և յանդիման արասցէ, իւղ մեղաւորի մի օծ- ցէ զգլուխ իմ, այլ աղօթք իմ 'ի կամս նորա : Արգելան մերձ առ վիմին դատաւորք նո- ցա լուիցեն բանից իմոց և քաղցրասցին : Որպէս թանձրութիւն հողոյ՝ զի սփռեալ է 'ի վերայ երկրի . ցրուեսցին ոսկերք նոցա մերձ 'ի դժոխս : Առ քեզ Տէր Տէր են աչք իմ, 'ի քեզ յուսացայ՝ մի հաներ զհոգի յինէն : Պահեա զիս յորոգայթէ որ թագուցաւ ինձ, 'ի գայթակղութենէ գործողին զանօ- րէնութիւն : Անկցին 'ի ցանցս նորա մեղաւորք . միայն եմ ես մինչև անցից :

Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի , ձայնիւ իմով զՏէր աղաչեցի : Սփռեցից առաջի Տեառն զաղօթս իմ , և զնեղութիւնս իմ առաջի նորա պատմեցից : 'Ի նուաղիլ յինէն հոգւոյ իմոյ, դու Տէր ծանեար զշաւիղս իմ. 'ի ճանապարհ յոր և գնայի, թագուցաւ ինձ որոգայթ : Հայէի յաջմէ և տեսանէի, և ոչ ոք ճա-

...[incline not] my heart to words of evil, to invent excuses for sins with men who work iniquity; and I shall not be a partaker of their chosen [delights]. Let the righteous [man] instruct me in mercy and reprove me; let not the oil of the sinner anoint my head, but my prayer [shall be] in his will. Their judges were swallowed up near the rock; they shall hear my words, and they shall be sweet. As the thickness of the earth is scattered upon the land, their bones were dispersed near Hades. Unto you, Lord, Lord, are my eyes; in you have I hoped, do not take [my] soul from me. Keep me from the snare that was hidden for me, from the stumbling-block of the workers of iniquity. Sinners shall fall into his net; I am alone until I shall pass by. With my voice I cried unto the Lord, with my voice I made supplication to the Lord. I will pour out my prayer before the Lord, and I will declare my afflictions before him. When my spirit failed within me, you, Lord, knew my paths; in the way wherein I walked, a snare was hidden for me. I looked to the right and beheld, and there was no one who kn[ew me]...

zham-532.png

PRINTER

457

457

TEXT

նաչէր զիս . կորեաւ յինէն փախուստ իմ. և ոչ գտաւ խնդրօղ անձին իմոյ : Աղաղակեցի առ քեզ Տէր՝ և ասացի, դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց : Նայեա Տէր յաղօթս իմ, զի ես խոնարհ եղէ յոյժ . ապրեցո զիս ՚ի հալածչաց իմոց , զի հզօրք եղեն քան զիս : Տէր՝ Հան ՚ի բանտէ զանձն իմ, գոհանամ զանուանէ քումմէ : Եւ քեզ սպասեն արդարք՝ մինչև Հատուս- ցես

: Փառք Հօր և Որդւոյ և" : Այժմ և" :

[...k]new me; refuge failed me, and there was no one who sought my soul. I cried out unto you, Lord, and said: You are my hope and my portion in the land of the living. Look, Lord, upon my prayer, for I have become exceedingly low; deliver me from my persecutors, for they have become stronger than I. Lord, bring my soul out of prison, that I may give thanks to your name. And the righteous wait for you, until you shall reward [me]. Glory to the Father, and to the Son, and [to the Holy Spirit]. Now and [always, and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ԵՐԳ Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Ա Մ Տ Ի Ց

RUBRIC: Chant for the Eve of the Lord’s Day (Sunday) [Kiwrakayamtic■].

TEXT

Ալէ՛լո՛ւիա՛ . Ալէ՛լո՛՛ւիա՛ : Լո՛յս զուա՛րթ սո՛ւրբ փա՛ռա՛յ ա՛՛նըմա՛հի՛ Հօ՛ր . ե՛՛րկնա՛՛ւո՛րի սը՛ր բո՛յ կե՛նա՛րա՛րի՛ ՅԻ՛ՍՈՒՍ ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛Ս : Ե՛- կեա՛լքս ՚ի մը՛տանել ա՛րե՛գա՛կա՛նը՛ն , տե՛սա՛ք ը՛զ լո՛յս ե՛րե՛կո՛յի՛ս : Ո՛րհնեմք ըզՀա՛յր և զՈ՛րդի և ըզսուրբ Հոգի՛դ Ա՛ստո՛ւծո՛՛յ : Եւ ամենեքեան ա՛սե՛մք Ա՛մէ՛ն: Ա՛րժանաւորեա ը՛զմե՛զ յամենայն ժա՛մ . օրհնե՛լ ձայնի՛ւ երգո՛վ զանուն

Alleluia. Alleluia. Joyous light of the holy glory of the immortal, heavenly, holy, life-giving Father: JESUS CHRIST. Having come to the setting of the sun, we have seen the evening light. We praise the Father and the Son and the Holy Spirit of God. And all [of us] say: Amen. Make us worthy at all times to praise with voice [and] with song the name

zham-533.png

PRINTER

458

458

TEXT

փառա՛ց ամենա՛սուրբ Երրո՛րդութեա՛նդ : Ո՛ր տայ զկե՛նդա՛նութի՛ւն վասնորո՛յ և աշխարհ ը՛զքեզ փա՛ռաւո՛րէ՛ :

...of glory [be to] your all-holy Trinity, who gives life; wherefore the world also glorifies you.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

Ma■t■ank■ [Supplication]

TEXT

Օրհնեալ Տէր՝ որ բնակեալդ ես ՚ի բար- ձունս, և օրհնեալ են փառք մեծութեան քոյ . որ հաստատեցեր զլուսաւորս ՚ի բարձու- նըս . ՚ի յերկնից լոյս ծագեցեր ընդ ամենայն տիեզերս : Արարեր զարեգական լուսատու տունջեան, զլուսինն և զաստեղս՝ լուսատու գիշերոյ, և զլոյս ճրագի . դու ես լոյս գովե- լի . սուրբ և առաջին լոյսն . ՚ի քէն փախնու խաւարն . և զլոյսն քո կենդանի՝ Տէր ծագեա ՚ի սիրտս մեր : Եւ մեք միաբան ասացուք, օրհնեալ է անուն սուրբ փառաց քոց . և քեզ երգեմք զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդ- ւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ, այժմ և միշտ և յա" :

Blessed [art Thou], O Lord, Who dwellest on high, and blessed is the glory of Thy majesty; Who didst establish the luminaries in the heights, [and] from the heavens didst cause light to shine forth throughout the entire universe. Thou didst create the sun to give light by day, the moon and the stars to give light by night, and the light of the lamp. Thou art the praiseworthy Light, holy and primal Light; from Thee darkness fleeth. And shine forth Thy living light, O Lord, into our hearts. And let us say in unison: Blessed is the holy name of Thy glory; and to Thee we sing blessing and glory, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto [ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: PROCLAMATION [K■aroz]* *Note: Liturgical litany or bidding prayer led by the deacon.

TEXT

Հասեալքս ’ի ժամ երեկոյիս ամենեքեան համբառնալով զձեռս մեր՝ փառաւորեմք ըզ- քեզ Տէր Աստուած մեր . որ շնորհեցեր մեզ զտիւս խաղաղութեամբ անցուցանել. և հա- սանիլ ’ի ժամ երեկոյիս : Արժանաւորեա ըզ- մեզ Տէր՝ սուրբ սրտիւ, հրեշտակային եր- գով՝ գոհաբանութիւն մատուցանել Տեառն

Having arrived at the hour of this evening, we all, lifting up our hands, glorify you, Lord our God, who granted us to pass the day in peace and to arrive at the hour of this evening. Make us worthy, Lord, with a holy heart [and] angelic song, to offer thanksgiving to the Lord

zham-534.png

PRINTER

459

459

TEXT

Աստուծոյ ամենակալիդ • կեցո և ողորմեա : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր ըստ մեծի ողորմութեան քում . ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա • Տէր ողորմեա :

[To] God Almighty: Save [us] and have mercy. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Your great mercy. Let us all say with one accord: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ՍԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Հասեալքս 'ի ժամ երեկոյիս ամենեքեան՝ անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ , այժմ և միշտ և յաւի" :

Having reached the hour of this evening, we all unceasingly glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto [the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ՄԵՍԵԴԻՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ ԾՆՆԴԵԱՆ, ԱՒԵՏԵԱՑ, Վ Ե Ր Ա Փ Ո Խ Մ Ա Ն ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՏՕՆԻՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

RUBRIC: Evening *mesedi*s [gradual-antiphons] according to the proper of the day for the Nativity, the Annunciation, the Assumption, and other feasts of the Mother of God.

TEXT

Ա • Տէր ասաց ցիս՝ որդի իմ ես դու , և ես այսօր ծնայ զքեզ : Ընդէ՞ր խռովեցան Հեթանոսք • և ժողո- վուրդք խորհեցան 'ի սնոտիս : Բ • Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր • և ցրն- ծասցէ Հոգի իմ Աստուծով փրկչաւ իմով :

1. The Lord said to me, “You are my Son, and today I have begotten you.” Why did the heathen rage, and the peoples meditate on vanity? 2. “My soul shall magnify the Lord, and my spirit shall rejoice in God my Savior.”

zham-535.png

PRINTER

452

[Page] 452

TEXT

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն :

Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

RUBRIC: Peace unto all.

TEXT

ՍԱՂՄՈՍ Խոնարհեցո Տէր զունկն քո և լուր ինձ . զի աղքատ և տնանկ եմ ես : Պահեա զանձն իմ սուրբ՝ Տէր . և փրկեա զծառայս քո՝ (ստուած իմ, որ ՚ի քեզ յու- սացայ : Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի առ քեզ աղաղա- կեցի զօրՀանապազ, ուրախ արա զանձն ծա- ռայի քո , զի առ քեզ Տէր Համբարձի զան- ձըն իմ : Օ ի դու Տէր՝ քաղցր և ուղիղ ես . բա- զումողորմ առ ամենեսեան՝ որք կարդան առ քեզ : Ունկն դիր Տէր աղօթից իմոց , և նայեա ՚ի ձայն խնդրուածաց իմոց : Յաւուր նեղութեան իմոյ կարդացի առ քեզ , և լուար ինձ : Ոչ ոք է նման քեզ յաստուածս Տէր , և ոչ ոք է որպէս զգործս քո : Օ ամենայն ազգս զոր արարեր՝ եկեսցեն և երկիրպագցեն առաջի քո , և փառաւոր արասցեն զանուն քո յաւիտեան :

PSALM Incline your ear, Lord, and hear me, for I am poor and destitute. Preserve my soul [as] holy, Lord, and save your servant, my God, who has hoped in you. Have mercy on me, Lord, for to you have I cried all the day; make glad the soul of your servant, for to you, Lord, have I lifted up my soul. For you, Lord, are sweet and upright, abundant in mercy toward all who call upon you. Give ear, Lord, to my prayer, and attend to the voice of my supplication. In the day of my trouble I called upon you, and you heard me. There is none like you among the gods, Lord, and there is none [whose works are] like your works. All the nations that you have made shall come and worship before you, and they shall glorify your name forever.

zham-536.png

PRINTER

— 453 —

TEXT

Մեծ ես դու Տէր, և առնես սքանչելիս . և դու միայն ես Աստուած : Առաջնորդեա ինձ ՚ի ճանապարհի քում, և գնացից ՚ի ճշմարտութեան քում. և ու- րախ եղիցի սիրտ իմ՝ երկնչիլ

յանուանէ քումմէ : Խոստովան եղէց առ քեզ Տէր Աստուած իմ բոլորով սրտիւ իմով . փառաւոր արարից զանուն քո յաւիտեան : Մեծ եղև ՚ի վերայ իմ ողորմութիւն քո Տէր, և փրկեցեր զանձն իմ ՚ի դժոխոց ներ- քնոց : Աստուած՝ անօրէնք յարեան ՚ի վերայ իմ, և ժողովք հզօրաց խնդրեցին զանձն իմ, և ոչ համարեցան զքեզ Աստուած առաջի իւր- եանց : Այլ դու Տէր Աստուած իմ՝ գթած ես և ողորմած, երկայնամիտ՝ բազումողորմ և ճըշ- մարիտ . նայեա առիս և ողորմեա ինձ : Տուր զօրութիւն ծառայի քո, կեցո զորդի աղախնոյ քո, և արա առ իս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք իմ և ամաչեսցեն, զի դու Տէր օգնեցեր ինձ և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Great art thou, Lord, and doest wonders, and thou alone art God. Lead me in thy way, and I shall walk in thy truth; and my heart shall rejoice to fear thy name. I will confess unto thee, Lord my God, with all my heart, [and] I will glorify thy name forever. Great was thy mercy upon me, Lord, and thou didst deliver my soul from the lowest netherworld. O God, the lawless rose up against me, and the assemblies of the mighty sought after my soul, and they set thee not [as] God before them. But thou, Lord my God, art compassionate and merciful, longsuffering, abundant in mercy, and true; look upon me and have mercy on me. Give strength to thy servant, save the son of thine handmaid, and work in me a sign of goodness. May those who hate me see and be put to shame, for thou, Lord, didst help me and didst comfort me. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC: S U P P L I C A T I O N

TEXT

Փառք քեզ Աստուած՝ փառք քեզ . յա- ղագս ամենայնի Տէր փառք քեզ : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք • ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Glory to you, O God, glory to you; for all things, Lord, glory to you. Again in peace let us beseech the Lord. Receive [our prayer], save [us], and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն : ՍԱՂՄՈՍ

Peace to all. PSALM

TEXT

Ապրեցո զիս Տէր ’ի մարդոյ չարէ , յառ- նէ անիրաւէ փրկեա զիս : Խորհեցան զանօրէնութիւն ’ի սիրտս իւր- եանց , զօր ամենայն պատրաստեցան ’ի պա- տերազմ : Սրեցին զլեզուս իւրեանց որպէս զօձի , և թոյնք իժից ’ի ներքոյ շրթանց նոցա : Պահեա զիս Տէր ’ի ձեռաց մեղաւորի , և ’ի մարդոյ չարէ փրկեա զիս : Խորհեցան խափանել զգնացս իմ, թա- գուցին ամբարտաւանք որոգայթ ինձ : Լարս ձգեցին որոգայթ ոտից իմոց, շուրջ զշաւղօք իմովք եդին ինձ զգայթակղութիւն: Ասացի՝ Տէր Աստուած իմ ես դու , ունկն դիր Տէր ձայնի աղօթից իմոց :

Deliver me, O Lord, from the evil man; rescue me from the unjust man. They devised iniquity in their hearts; all day long they prepared for war. They sharpened their tongues like a serpent's, and the venom of asps is under their lips. Keep me, O Lord, from the hands of the sinner, and rescue me from the evil man. They devised to trip my steps; the proud hid a snare for me. They stretched out cords [as] a net for my feet; around my paths they set a stumbling-block for me. I said: You are the Lord my God; give ear, O Lord, to

the voice of my prayers.

zham-538.png

PRINTER

455

455

TEXT

Տէր Տէր զօրութիւն փրկութեան իմոյ , հովանի գլխոյ իմոյ յաւուր պատերազմի : Մի մատներ զիս Տէր ՚ի ցանկութիւն մեղաւորաց , ոյք խորհեցան վասն իմ՝ մի ընդ վայր հարկաներ զիս : Օ ի մի երբէք բարձրացին, և խորհուրդք նոցա՝ մի կատարեսցին . վախճան կատարածի նոցա՝ վաստակ շրթանց իւրեանց ծածկեսցէ զնոսա : Արկցես ՚ի վերայ նոցա զկայծակունս հրոյ, և կործանեսցես զնոսա . ՚ի տառապանաց մի կարասցեն կեալ: Մարդոյ լեզուանոյ մի յաջողեսցի ՚ի վերայ երկրի . զայր մեղաւոր չարիք իւր որսասցեն ՚ի կորուստ : Ծանեայ, զի առնես Տէր՝ դատաստան աղ քատի , և իրաւունս տնանկի : Արդարք գոհասցին զանուանէ քումմէ, և բնակեսցին ուղիղք առաջի երեսաց քոց : Տէր՝ կարդացի առ քեզ՝ և լուր ինձ, նայեա ՚ի ձայն աղօթից իմոց՝ ՚ի կարդալ իմում՝ առ քեզ : Ուղիղ եղիցին աղօթք իմ՝ որպէս խունկ առաջի քո Տէր . Համբարձումն ձեռաց իմոց պատարագ երեկոյի : Դիր Տէր՝ պահապան բերանոյ իմոյ . և դուռն ամուր շրթանց իմոց, զի մի խոտո-

Lord, Lord, strength of my salvation, shadow [over] my head in the day of battle. Deliver me not, Lord, to the desire of sinners; [as for] those who plotted against me, do not cast me down, lest they ever be exalted and their devices be accomplished. The end of their consummation—the toil of their own lips shall cover them. You shall cast upon them coals of fire, and You shall overthrow them; out of afflictions they shall not be able to survive. Let not the slanderer prosper upon the earth; his own evils shall hunt down the sinful man unto destruction. I have known that You, Lord, execute the judgment of the poor

and the right of the needy. The righteous shall give thanks unto Your name, and the upright shall dwell before Your presence. Lord, I cried unto You, and hear me; attend to the voice of my prayers when I cry unto You. Let my prayer be set forth as incense before You, Lord; the lifting up of my hands [as] the evening sacrifice. Set, Lord, a guard for my mouth, and a strong door for my lips, lest [my heart] incline—

zham-539.png

PRINTER

456

456

TEXT

րեսցի սիրտ իմ՝ բանիւ չարութեան : 'Ի պատճառել զպատճառս մեղաց ընդ մարդս՝ ոյք գործեն զանօրէնութիւն . և ո՛չ եղէց կցորդ ընտրելոց նոցա : Խրատեսցէ զիս արդարն ողորմութեամբ՝ և յանդիման արասցէ, իւղ մեղաւորի մի օծ- ցէ զգլուխ իմ, այլ աղօթք իմ 'ի կամս նորա : Արգելան մերձ առ վիմին դատաւորք նո- ցա լուիցեն բանից իմոց և քաղցրասցին : Որպէս թանձրութիւն Հողոյ՝ զի սփռեալ է 'ի վերայ երկրի . ցրուեսցին ոսկերք նոցա մերձ 'ի դժոխս : Առ քեզ Տէր Տէր են աչք իմ, 'ի քեզ յուսացայ՝ մի Հաներ զՀոգի յինէն : Պահեա զիս յորոգայթէ որ թագուցաւ ինձ, 'ի գայթակղութենէ գործողին զանօ- րէնութիւն : Անկցին 'ի ցանցս նորա մեղաւորք • միայն եմ ես մինչև անցից : Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի , ձայնիւ իմով զՏէր աղաչեցի : Սփռեցից առաջի Տեառն զաղօթս իմ , և զնեղութիւնս իմ առաջի նորա պատմեցից : 'Ի նուազիլ յինէն Հոգւոյ իմոյ, դու Տէր ծանեար զշաւիղս իմ. 'ի ճանապարհ յոր և գնայի, թագուցաւ ինձ որոգայթ : Հայէի յաջմէ և տեսանէի, և ոչ ոք ճա-

...[incline not] my heart to words of evil, to invent excuses for sins with men who work iniquity; and I shall not be a partaker of their chosen [delights]. Let the righteous [man] instruct me in mercy and reprove me; let not the oil of the

sinner anoint my head, but my prayer [shall be] in his will. Their judges were swallowed up near the rock; they shall hear my words, and they shall be sweet. As the thickness of the earth is scattered upon the land, their bones were dispersed near Hades. Unto you, Lord, Lord, are my eyes; in you have I hoped, do not take [my] soul from me. Keep me from the snare that was hidden for me, from the stumbling-block of the workers of iniquity. Sinners shall fall into his net; I am alone until I shall pass by. With my voice I cried unto the Lord, with my voice I made supplication to the Lord. I will pour out my prayer before the Lord, and I will declare my afflictions before him. When my spirit failed within me, you, Lord, knew my paths; in the way wherein I walked, a snare was hidden for me. I looked to the right and beheld, and there was no one who kn[ew me]...

zham-540.png

PRINTER

457

457

TEXT

նաչէր զիս . կորեաւ յինէն փախուստ իմ. և ոչ գտաւ խնդրօղ անձին իմոյ : Աղաղակեցի առ քեզ Տէր՝ և ասացի, դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց : Նայեա Տէր յաղօթս իմ, զի ես խոնարհ եղէ յոյժ . ապրեցո զիս ՚ի հալածչաց իմոց , զի հզօրք եղեն քան զիս : Տէր՝ հան ՚ի բանտէ զանձն իմ, գոհանամ զանուանէ քումմէ : Եւ քեզ սպասեն արդարք՝ մինչև հատուս- ցես : Փառք Հօր և Որդւոյ և" : Այժմ և" :

[...k]new me; refuge failed me, and there was no one who sought my soul. I cried out unto you, Lord, and said: You are my hope and my portion in the land of the living. Look, Lord, upon my prayer, for I have become exceedingly low; deliver me from my persecutors, for they have become stronger than I. Lord, bring my soul out of prison, that I may give thanks to your name. And the righteous wait for you, until you shall reward [me]. Glory to the Father, and to the Son, and [to the Holy Spirit]. Now and [always, and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ԵՐԳ Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Ա Մ Տ Ի Ց

[RUBRIC: Hymn for the Entrance of the Lord's Day (Sunday).]

TEXT

Ալէ՛լուիա՛ . Ալէ՛լո՛ւիա՛ : Լո՛յս զուա՛րթ սո՛ւրբ փա՛ռա՛ց ա՛նըմա՛հի՛ Հօ՛ր . ե՛րկնա՛ւո՛րի սը՛ր բո՛յ կե՛նա՛րա՛րի՛ ՅԻ՛ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ : Ե՛- կեա՛լքս ՚ի մը՛տանել ա՛րե՛գա՛կա՛նը՛ն , տե՛սա՛ք ըզ լո՛յս ե՛րե՛կո՛յի՛ս : Ո՛րհնեմք ըզՀա՛յր և զՈ՛րդի և ըզսուրբ Հոգի՛դ Ա՛ստո՛ւծո՛յ : Եւ ամենեքեան ա՛սե՛մք Ա՛մէ՛ն: Ա՛րժանաւորեա ը՛զմե՛զ յամենայն ժա՛մ . օրհնե՛լ ձա՛յնի՛ւ երգո՛վ զանուն

Alleluia. Alleluia. Joyous light of the holy glory of the immortal, heavenly, holy, life-giving Father: JESUS CHRIST. Having come to the setting of the sun, we have seen the evening light. We praise the Father and the Son and the Holy Spirit of God. And all [of us] say: Amen. Make us worthy at all times to praise with voice [and] song the name

zham-541.png

PRINTER

458

[Page] 458

TEXT

փառա՛ց ամենա՛սուրբ Երրո՛րդութեա՛նդ : Ո՛ր տայ զկե՛նդա՛նութի՛ւն վասնորո՛յ և աշխարհ ը՛զքեզ փա՛ռաւո՛րէ՛ :

...of glory [be to] your all-holy Trinity, who gives life; wherefore the world also glorifies you.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION [MA■T■ANK■]

TEXT

Օրհնեալ Տէր՝ որ բնակեալդ ես 'ի բար- ձունս, և օրհնեալ են փառք մեծութեան քոյ . որ Հաստատեցեր զլուսաւորս 'ի բարձու- նըս . 'ի յերկնից լոյս ծագեցեր ընդ ամենայն տիեզերս : Արարեր զարեգակն լուսատու տունջեան, զլուսինն և զաստեղս՝ լուսատու գիշերոյ, և զլոյս ճրագի . դու ես լոյս գովե- լի . սուրբ և առաջին լոյսն . 'ի քէն փախնու խաւարն . և զլոյսն քո կենդանի՝ Տէր ծագեա 'ի սիրտս մեր : Եւ մեք միաբան ասասցուք, օրհնեալ է անուն սուրբ փառաց քոց. և քեզ երգեմք զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդ- ւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ, այժմ և միշտ և յա":

Blessed [art Thou], O Lord, Who dwellest on high, and blessed is the glory of Thy majesty; Who didst establish the luminaries in the heights, [and] from the heavens didst cause light to shine forth throughout the entire universe. Thou didst create the sun to give light by day, the moon and the stars to give light by night, and the light of the lamp. Thou art the praiseworthy Light, holy and primal Light; from Thee darkness fleeth. And shine forth Thy living light, O Lord, into our hearts. And let us say in unison: Blessed is the holy name of Thy glory; and to Thee we sing blessing and glory, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto [ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [THE] PROCLAMATION (*K■aroz*, litany/bidding prayer)

TEXT

Հասեալքս 'ի ժամ երեկոյիս ամենեքեան Համբառնալով զձեռս մեր՝ փառաւորեմք ըզ- քեզ Տէր Աստուած մեր . որ շնորհեցեր մեզ զտիւս խաղաղութեամբ անցուցանել. և Հա- սանիլ 'ի ժամ երեկոյիս : Արժանաւորեա ըզ- մեզ Տէր՝ սուրբ սրտիւ, հրեշտակային եր- գով՝ գոհաբանութիւն մատուցանել Տեառն

Having arrived at the hour of this evening, we all, lifting up our hands, glorify you, Lord our God, who granted us to pass the day in peace and to arrive at the hour of this evening. Make us worthy, Lord, with a holy heart [and] angelic song, to offer thanksgiving to the Lord

PRINTER

459

459

TEXT

Աստուծոյ ամենակալիդ • կեցո՛ և ողորմեա՛ : Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր ըստ մեծի ողորմութեան քումՙ. ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ :

[To] God Almighty: Save [us] and have mercy. Have mercy upon us, O Lord our God, according to Your great mercy. Let us all say with one accord: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*Ma■t■ank■*]

TEXT

Հասեալքս ՚ի ժամՙ երեկոյիս ամենեքեանՙ անդադար փառաւորեմք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ , այժմՙ և միշտ և յաւի" :

Having reached the hour of this evening, we all unceasingly glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto [the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ՄԵՍԵԴԻՔ ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ ԾՆՆԴԵԱՆ, ԱՒԵՏԵԱՑ, Վ Ե Ր Ա Փ Ո Խ Մ Ա Ն ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՏՕՆԻՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

RUBRIC: Evening *mesedi*s [gradual-antiphons] according to the proper of the day for the Nativity, the Annunciation, the Assumption, and other feasts of the Mother of God.

TEXT

Ա • Տէր ասաց ցիս՝ որդի իմ՝ ես դու , և ես այսօր ծնայ զքեզ : Ընդէ՞ր խռովեցան Հեթանոսք • և ժողո- վուրդք խորՀեցան ՚ի սնոտիս : Բ • Մեծացուսցէ անձն իմ՝ զՏէր • և ցըն- ծասցէ Հոգի իմ՝ Աստուծով փրկչաւ իմով :

1. The Lord said to me, “You are my Son, and today I have begotten you.” Why did the heathen rage, and the peoples meditate on vanity? 2. “My soul shall magnify the Lord, and my spirit shall rejoice in God my Savior.”

zham-543.png

PRINTER

460

460

TEXT

Օ ի Հայեցաւ ՚ի խոնարՀութիւն աղախ- նոյ իւրոյ, ահա յայսմ՝ Հետէ երանիցեն ինձ ամենայն ազգք :

For he hath looked upon the lowliness of his handmaiden: behold, from henceforth all generations shall call me blessed.

RUBRIC

Գ .

3.

TEXT

Իջցէ որպէս զանձրև ՚ի վերայ գեղման . որպէս ցօղ զի ցօղէ յերկիր : Աստուած զիրաւունս քո արքայի տուր, և զարդարութիւնս քո որդւոյ թագաւորի :

He shall come down like rain upon the fleece, like the dew that drops upon the earth. O God, give your judgment to the king, and your righteousness to the king’s son.

RUBRIC

Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Ձ.

RUBRIC: [Of the] Resurrection. Mode 1 (AJ [= *ajakolmean arajin jayn*]).

TEXT

Տէր կարօղ և Հզօր . Տէր կարօղ 'ի պատերազմի : Տեառն է երկիր լրիւ իւրով . աշխարհ՝ և ամենայն բնակիչք նորա :

The Lord strong and mighty, the Lord mighty in battle. The earth is the Lord’s with its fullness, the world and all its inhabitants.

RUBRIC

ԱԿ .

[Tone] First Plagal (■■ - *Awb* [*ajb-k■en* / *ajlic■*]).

TEXT

Աթոռ քո Աստուած յաւիտեանս յա- ւիտենից , գաւազան ուղղութեան՝ գաւա- զան արքայութեան քո : Բղխեաց սիրտ իմ՝ զբան բարի . և ասեմ՝ զգործս իմ՝ թագաւորի :

Your throne, O God, [is] for ever and ever; the scepter of righteousness [is] the scepter of your kingdom. My heart has poured forth a good word, and I recite my works to the king.

RUBRIC

ԲՁ .

[Tone] 2 (Bjayn [Second Mode]).

TEXT

Տէր թագաւորեաց՝ ցնծասցէ երկիր . ուրախ եղիցին կղզիք բազումք : Երևեցան փայլատակունք նորա տիեզե- րաց ետես՝ և սասանեցաւ երկիր :

The Lord has reigned, let the earth rejoice; let the many islands be glad. His lightnings appeared to the universe; the earth saw, and it trembled.

zham-544.png

PRINTER

461

461

TEXT

ԲԿ . Երգեցէք Տեառն երգ նոր ամենայն եր- կիր . ծառայեցէք Տեառն ուրախութեամբ : Մտէք առաջի նորա ցնծութեամբ . ծա- ներուք զի նա է Տէր Աստուած մեր : ԳՁ . Եկա՛յք և տեսէք զգործս Աստուծոյ, որ արար զնշանս և զարուեստս ՚ի վերայ երկ- րի : Աստուած մեր ապաւէն և զօրութիւն . օգնական ՚ի վերայ նեղութեանց, որք գտին զմեզ յոյժ : ԳԿ . Աստուած մեր յերկինս և յերկրի, զա- մենայն զոր ինչ կամեցաւ և արար : Յելանելն Իսրայէլի յԵգիպտոսէ . տանն Յակովբայ ՚ի ժողովրդենէ այլազգեաց : ԴՁ . Եղիցի ձեռն քո ՚ի վերայ առն, աջ քո ՚ի վերայ որդւոյ մարդոյ, զոր զօրացուցեր զնա ՚ի քեզ : Որ հովուեսդ Իսրայէլի՝ նայեա՛ց, որ ա- ռաջնորդես որպէս խաշին Յովսեփու : ԴԿ . Աստուած աստուծոց Տէր խօսեցաւ, և կոչեաց զերկիր : Յելիցն արեգական մինչև ՚ի մուտս արևու:

[Mode] BK (Second Plagal Tone). Sing to the Lord a new song, all the earth; serve the Lord with gladness. Enter before him with exultation; know that he is the Lord our God. [Mode] GJ (Third Authentic Tone). Come and see the works of God, who performed signs and wonders upon the earth. God is our refuge and strength, a helper in afflictions that have greatly overtaken us. [Mode] GK (Third Plagal Tone). Our God is in heaven and on earth; whatsoever he pleased, he also did. When Israel went out of Egypt, [and] the house of Jacob from an alien people. [Mode] DJ (Fourth Authentic Tone). Let your hand be upon the man, your right hand upon the son of man, whom you made strong for yourself. You who shepherd Israel, behold, you who lead Joseph like a flock. [Mode] DK (Fourth Plagal Tone). The God of gods, the Lord, has spoken, and called the earth. From the rising of the sun unto the setting of the sun.

zham-545.png

PRINTER

462

[462]

RUBRIC

Գ Ա Լ Ս Տ Ե Ա Ն Տ Ե Ա Ռ Ն Մ Ե Ր Ո Յ

[FOR THE] ADVENT OF OUR LORD

TEXT

()րհնեալ որ գաս յանուն Տեառն . օրհ- նեալ որ գալոց ես : Տէր Աստուած մեր երևեցաւ մեզ . արա- րէք տօնս ուրախութեան կանխաւ , մինչև յանկիւնս սեղանոյ :

Blessed [is He] who comest in the name of the Lord; blessed [is He] who art to come. The Lord our God hath appeared unto us; appoint a feast of gladness beforehand, [even] unto the horns of the altar.

RUBRIC

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ո Յ

[OF THE] CHURCH

TEXT

Աստ օրհնեցէք ամենայն ծառայք Տեա- ռըն զՏէր : Ո՛ կայք ՚ի տան Տեառն, և ՚ի գաւիթս Աս- տուծոյ մերոյ :

Behold, bless the Lord, all [you] servants of the Lord, who stand in the house of the Lord, and in the courts of our God.

RUBRIC

Կ Ի Ր Ա Կ Ա Մ Տ Ի Ց

[FOR THE] EVE OF SUNDAY (KYURAKAMUTC■ [entrance into the Lord’s Day])

TEXT

Սիրեցի՝ զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից իմոց : Զ ի խոնարՀեցոյց զունկն իւր առիս , և ես յաւուրս իմ կարդացի առ նա :

I loved, because the Lord will hear the voice of my supplication. Because he inclined his ear unto me, and in my days I called upon him.

RUBRIC

Մ Ա Ր Տ Ի Ր Ո Ս Ա Ց

[OF THE] MARTYRS

TEXT

ԱՁ . Եղիցի ողորմութիւն քո Տէր ՚ի վերայ մեր . որպէս յուսացաք ՚ի քեզ : Ցնծացէք արդարք ՚ի Տէր . ուղղոց վայել է օրհնութիւն :

AJ [Mode 1 / *Arajin Jayn*]. Let your mercy, O Lord, be upon us, as we have hoped in you. Rejoice in the Lord, O you righteous; praise is fitting for the upright.

zham-546.png

PRINTER

465

[Page] 465

TEXT

ԱԿ • Տէր սիրէ զիրաւունս և ո՛չ ընդ վայր հարկանէ զսուրբս իւր : Փրկութիւն արդարոց ՚ի Տեառնէ է . վե. րակացու է նոցա ՚ի ժամանակս նեղութեան : ԲՁ • Սքանչելի է Աստուած ՚ի վերայ սրբոց իւրոց, Աստուած Իսրայէլի : Տէր Աստուած օրհնեալ . օրհնեալ է Տէր զօրհանապազ : ԲԿ • Օգնութիւն ինձ ՚ի Տեառնէ եկեսցէ, որ արար զերկինս և զերկիր : Համբարձի զաչս իմ ՚ի լերինս, ուստի ե. կեսցէ ինձ օգնութիւն : ԳՁ • Աստուած փառաւորեալ է ՚ի խորհուր. դըս սրբոց իւրոց . մեծ և ահաւոր ՚ի վերայ այնոցիկ ոյք շուրջ են զնովաւ : Խոստովան եղիցին երկինք սքանչելեաց քոց Տէր, և ճշմարտութիւն քո յԵկեղեցիս սրբոց : ԳԿ • Սիրեցից զքեզ՝ Տէր զօրութիւն իմ. Տէր հաստատիչ իմ, ապաւէն իմ և փրկիչ իմ : Աստուած օգնական իմ, և ես յուսամ ՚ի նա . ապաւէն իմ, եղջիւր փրկութեան իմոյ՝ ընդունելի իմ է :

AK [Tone 2]. The Lord loveth judgment, and forsaketh not his saints. The salvation of the righteous is of the Lord; he is their protector in the time of trouble. BJ [Tone 3]. God is wondrous in his saints, the God of Israel. Blessed be the Lord God; blessed be the Lord day by day. BK [Tone 4]. My help shall come from the Lord, who made heaven and earth. I lifted up mine eyes unto the hills, from whence shall come my help. GJ [Tone 5]. God is glorified in the council of his saints, great and terrible over all them that are round about him. The heavens shall confess thy wonders, O Lord, and thy truth in the church of

the saints. GK [Tone 6]. I will love thee, O Lord, my strength; the Lord is my support, my refuge, and my deliverer. God is my helper, and I will hope in him; my refuge, the horn of my salvation, my protector.

zham-547.png

PRINTER

464

464

TEXT

դՁ. Մերձ է Տէր առ ամենեսեան, ոյք կարդան առ նա . առ ամենեսեան՝ ոյք կար- դան առ նա ճշմարտութեամբ : Օ կամս երկիւղածաց իւրոց առնէ Տէր • աղօթից նոցա լսէ՝ և կեցուցանէ զնոսա : դԿ . Արդարքն որպէս զարմաւենիս ծաղ- կեսցին . որպէս զմայրսն Լիբանանու բա- զումք եղիցին : Տնկեալք եղիցին ’ի տան Տեառն, և ’ի գաւիթս Աստուծոյ մերոյ ծաղկեսցին :

[Tone] 4 (■■): The Lord is near to all who call upon Him, to all who call upon Him in truth. The Lord fulfills the desire of those who fear Him; He hears their prayers and saves them. [Tone] 8 (■■): The righteous shall flourish like palm trees; they shall increase like the cedars of Lebanon. They shall be planted in the house of the Lord, and shall flourish in the courts of our God.

RUBRIC

Ա Պ Ա Շ Խ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

RUBRIC: [Of] Repentance

TEXT

ԱՁ . Տէր լուիցէ ինձ ’ի կարդալ իմում առ նա :

First Tone (*A■* [Tone 1]): The Lord will hear me when I call unto him.

RUBRIC

Պահոց .

[For] Fast Days.

TEXT

՚Ի կարդալ իմում լուար ինձ Աստ- ուած՝ ըստ արդարութեան իմոյ : ԱԿ . Մի ասասցէ թշնամին իմ թէ յաղթեցի նմա . կամ նեղիչք իմ ցնծասցեն, թէ ես սա- սանեցայց : Մինչև յե՞րբ դարձուցանես զերեսս քո յինէն . մինչև յե՞րբ բարձրանայ թշնամին ՚ի վերայ իմ. նայեա՛ և լո՛ւր ինձ Տէր Աստ- ուած իմ :

When I called, you heard me, O God, according to my righteousness. *Kc■urd* [Refrain/Response]: Let not my enemy say, “I have prevailed against him,” or my oppressors rejoice if I should be shaken. How long will you turn your face from me? How long shall my enemy be exalted over me? Look upon [me] and hear me, O Lord my God.

zham-548.png

PRINTER

465

465

TEXT

ԲՁ . Բերան արդարոյ պատմէ զիմաստու- թիւն . և լեզու նորա խօսեսցի զիրաւունս : Մի նախանձիր ընդ չարս . և մի ընդ այնոսիկ՝ ոյք գործեն զանօրէնութիւն : ԲԿ . Քաղցրութիւն արարեր ընդ ծառայի քում Տէր , ըստ բանի քում : Քաղցր ես դու Տէր, և քաղցրութեամբ քով խրատեա զիս : ԳՁ . Նայեա և լուր ինձ Տէր Աստուած իմ : Մինչև յերբ Տէր՝ մոռանաս զիս իս- պառ . մինչև յերբ դարձուցանես զերեսս քո յինէն : ԳԿ . Գթութիւնք քո բազում են Տէր , ըստ իրաւանց քոց կեցո զիս : Տես զխոնարհութիւն իմ, և փրկեա զիս . զի զօրէնս քո ես ոչ մոռացայ : ԴՁ . Աստուած՝ յօգնել ինձ նայեաց . և Տէր յընկերել ինձ փութա : Ամաչեսցես և յամօթ լիցին, ոյք խընդ- րէին զանձն իմ : ԴԿ . Լուր Աստուած աղօթից իմոց յաղա- չել ինձ առ քեզ . յերկիւղէ թշնամւոյն փըր- կեա զանձն իմ :

[Tone] BJ [Second Mode]. The mouth of the righteous recounts wisdom, and his tongue shall speak of judgment. Fret not thyself because of the evil, nor be

envious of those who work iniquity. [Tone] BK [Second Mode Plagal]. Thou hast dealt in sweetness with thy servant, O Lord, according to thy word. Sweet art thou, O Lord, and in thy sweetness instruct me. [Tone] GJ [Third Mode]. Look [upon me] and hear me, O Lord my God. How long, O Lord? Wilt thou forget me forever? How long wilt thou turn away thy face from me? [Tone] GK [Third Mode Plagal]. Thy mercies are many, O Lord; according to thy judgments give me life. Behold my lowliness and deliver me, for I have not forgotten thy law. [Tone] DJ [Fourth Mode]. O God, look to help me, and, O Lord, hasten to assist me. Let them be ashamed and brought to confusion who sought after my soul. [Tone] DK [Fourth Mode Plagal]. Hear my prayer, O God, when I supplicate thee; from the terror of the enemy deliver my soul.

zham-549.png

PRINTER

466

466

TEXT

Ծածկեսցես զիս ՚ի ժողովոց չարաց • ՚ի բազմութենէ՝ ոյք գործեն զանօրէնութիւն :

You shall protect me from the assembly of the wicked, from the multitude of those who work iniquity.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Հ Ւ Ն Գ Շ Ա Բ Ա Թ Ո Ւ

[RUBRIC:] On Holy Thursday

TEXT

Լուացից սրբութեամբ զձեռս իմ . և շուրջ եղէց զսեղանով քո Տէր : Տէր սիրեցի զվայելչութիւն տան քո , և զտեղի յարկի փառաց քոց :

I will wash my hands in innocence, and I will go around your altar, O Lord. Lord, I have loved the beauty of your house, and the dwelling place of your glory.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ

[OF] GREAT FRIDAY

TEXT

Ետուն ՚ի կերակուր ինձ լեղի . և ՚ի ծա- րաւ իմ արբուցին ինձ քացախ : Եղիցին սեղանք նոցա առաջի նոցա յորո- գայթ, ՚ի Հատուցումն և՚ի գայթակղութիւն:

They gave me gall for food, and in my thirst they gave me vinegar to drink. Let their table before them become a snare, for a retribution, and for a stumbling block.

RUBRIC

Խ Ա Չ Ի

[CANON] OF THE CROSS

TEXT

Ետուր երկիւղածաց քոց նշան , զի ապ- րեսցին յերեսաց աղեղան : Որպէս փրկեցան սիրելիք քո • կեցո աջով քո և լուր մեզ :

You gave a sign to those who fear you, that they might be saved from the face of the bow. That your beloved ones might be delivered, save with your right hand and hear us.

RUBRIC

Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Ղ Ի Ղ Ե Ղ Ե Ց Ե Ա Ց

Order of the *U■i■ e■ic■i*s [Let [my prayer] be set forth].

TEXT

Ուղիղ եղիցին աղօթք իմ : Որպէս խունկ առաջի քո Տէր : Համբարձումն ձեռաց իմոց : Պատարագ երեկոյի :

Let my prayer be directed as incense before you, O Lord; the lifting up of my hands [as] an evening sacrifice.

zham-550.png

PRINTER

RUBRIC

Յ Ա Տ Ո Ւ Կ Ա Ր Ա Ջ Ա Կ Ո Ղ Մ Ա Ն Ն

[Proper] to the right choir.

TEXT

Ուղիղ եղիցին աղօթք իմ՝ որպէս խունկ առաջի քո Տէր . Համբարձումն ձեռաց իմոց՝ պատարագ երեկոյի : Տէր աղաղակեցի առ քեզ և լուր ինձ : Նայեաց ՚ի ձայն խնդրուածոց իմոց , յա- ղաղակել իմում՝ առ քեզ :

Let my prayer be directed as incense before you, [O] Lord; the lifting up of my hands [as] an evening sacrifice. Lord, I have cried unto you, and hear me; attend to the voice of my supplications when I cry unto you.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Հ Ի Ն Գ Շ Ա Բ Ա Թ Ո Ւ

[ON] HOLY THURSDAY

TEXT

Ուղիղ եղիցին աղօթք իմ՝ որպէս խունկ առաջի քո Տէր : Օ երեկոյի աղօթս մեր ընկալ Տէր . և զտարածումն ձեռաց մերոց :

Let my prayer be set forth straight before you like incense, O Lord. Receive our evening prayer, O Lord, and the lifting up of our hands.

RUBRIC

Ա Ւ Ա Գ Ո Ւ Ր Բ Ա Թ Ո Ւ

[ON] GREAT FRIDAY

TEXT

Ուղիղ եղիցին աղաչանք մեր որպէս խունկ առաջի քո Տէր . Համբարձումն ձեռաց մերոց՝ պատարագ երեկոյի :

Let our prayers be directed as incense before thee, O Lord; the lifting up of our hands [as] an evening sacrifice.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ ԿԻՒՐԱԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՒՈՒՐՑ ՏԷՐՈՒՆԵԱՑ

PROCLAMATION FOR THE EVES OF SUNDAYS AND ALL DOMINICAL DAYS

TEXT

Ասացուք ամենեքեան միաբանութեամբ . Տէր ողորմեա : Տէր ողորմեա :" Վ ասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի

Let us all say in unison: Lord, have mercy; Lord, have mercy. For the peace of the whole world

zham-551.png

PRINTER

468

468

TEXT

և Հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ . զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն ամենայն սուրբ և ուղղափառ եպիս- կոպոսաց • զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն Հայրապետին մերոյ Տեառն (այս- անո-ն) կենաց՝ և փրկութեան Հոգւոյ նորին • զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն վարդապետաց՝ քահանայից՝ սար- կաւագաց՝ դպրաց և ամենայն ուխտի մանկանց Եկեղեցւոյ • զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն բարեպաշտ թագաւորաց և ըստ- ուածասէր իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրաց նոցին • զՏէր աղաչեսցուք :" Վ ասն զի Տէրն ամենակալ Հնազանդեցուս- ցէ առաջի նոցա զամենայն պատերազմունս թշնամեաց • զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս Հարց և եղբարցն մերոց՝ որք ՚ի գերութեան են և ՚ի չար ծառայութեան . զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս ճանապարՀորդաց և նաւորդաց՝ խաղաղութեամբ Հասանիլ ՚ի նաւաՀանգիս- տըն բարութեան • զՏէր աղաչեսցուք :" Յաղագս Հիւանդաց և ամենայն վշտացելոց՝ փութապէս առողջութեան . զՏէր աղա" :" Յաղագս բարեխառնութեան օդոց՝ անձ- րևաց

քաղցրութեան , և պտղոց առատու- թեան • զՏէր աղաչեսցուք :"

... and for the stability of the holy Church, let us beseech the Lord. For all holy and orthodox bishops, let us beseech the Lord. For the life of our Patriarch Lord [N.] and for the salvation of his soul, let us beseech the Lord. For doctord [vardapets], priests, deacons, clerks, and all the children of the covenant of the Church, let us beseech the Lord. For pious kings and God-loving princes, their commanders, and their armies, let us beseech the Lord. That the Lord Almighty may subdue before them all warfare of the enemies, let us beseech the Lord. For our fathers and brethren who are in captivity and in bitter servitude, let us beseech the Lord. For travelers and navigators, that [they may] arrive in peace at the haven of goodness, let us beseech the Lord. For the speedy recovery of the sick and all who are afflicted, let us beseech the [Lord]. For the temperance of the air, the sweetness of the rains, and the abundance of fruits, let us beseech the Lord.

zham-552.png

PRINTER

469

TEXT

Յաղագս ուխտաւորաց և պտղաբերից ՚ի սուրբ Եկեղեցի Աստուծոյ . զՏէր աղա" : Եւ յաղագս այնոցիկ, որք մատնեալք են ՚ի ձեռս անօրինաց : վասն անուանն ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ • զՏէր աղաչեսցուք : Ազատեա Տէր՝ և ողորմեա : Յաղագս Հոգւոցն Հանգուցելոց • որք ճըշ- մարիտ և ուղիղ Հաւատով ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ ննջե- ցին • զՏէր աղաչեսցուք : Յիշեա Տէր և ողորմեա : Յաղագս փրկելոյ զմեզ Տեառն Աստու- ծոյ՝ յերևելի և յաներևոյթ թշնամւոյն . զՏէր աղաչեսցուք : Տէր ողորմեա :

For the vow-makers and the fruit-bearers in the holy Church of God, let us beseech the Lord. And for those who are betrayed into the hands of the lawless for the name of Christ, let us beseech the Lord. [Response:] Deliver, Lord, and have mercy. For the souls of the departed who fell asleep in Christ with true and orthodox faith, let us beseech the Lord. [Response:] Remember, Lord, and

have mercy. That the Lord God may deliver us from the visible and invisible enemy, let us beseech the Lord. [Response:] Lord, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Բարեխօս ունիմք սուրբ զՄարիամ զԱստ- ուածածինն զփառաւորեալ և օրհնեալ միշտ սուրբ կոյսն . սուրբ զՅովհաննէս մկըր- տիչն . սուրբ զՍտեփաննոս նախավկայն . սուրբ զԱռաքեալսն և զՄարգարէսն . զարի և զյաղթօղ սուրբ զՎկայսն : Եւ զմեծ խոստովանօղն ՔՐԻՍՏՈՍԻ զՀայրապետն մեր զսուրբն Գրիգորիոս լուսաւորիչն Հայաս- տանեայց աշխարհի : Յիշեսջիք և զամենայն սուրբս և զնոքօք, զՏէր աղաչեսցուք :

We have as intercessors holy Mary, the Mother of God, the glorified and blessed, ever-holy virgin; the holy John the Baptist; the holy Stephen, the Protomartyr; the holy Apostles and Prophets; the valiant and victorious holy Martyrs; and the great confessor of Christ, our Patriarch saint Gregory the Illuminator of the land of Armenia. Remember also all the saints, and through them, let us beseech the Lord.

zham-553.png

PRINTER

470

[470]

TEXT

Յիշեա Տէր և ողորմեա : Օ երեկս մերձեալ և զառաջիկայ գիշերս խաղաղութեամբ անցուցանել՝ Հաւատով ՚ի Տեառնէ խնդրեսցուք : ՇնորՀեա Տէր : Օ Հրեշտակ խաղաղութեան" : Օ քաւու- թիւն և զթողութիւն" : Օ սրբոյ խաչին մեծ" : Եւ ևս միաբան" : Օ անձինս մեր" : Ողորմեաց մեզ" :

Remember, Lord, and have mercy. That we may pass the approaching evening and the forthcoming night in peace, let us ask of the Lord in faith. Grant [this], Lord. [For] the angel of peace... [For] the expiation and the remission [of our sins]... [For] the great [and mighty power] of the Holy Cross... And again, [for the unity of our] common [faith]... [Let us commit] ourselves [and one another into the hands of the Lord Almighty]... Have mercy upon us, [Lord our God]...

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ 'Ի ՏՕՆԻ ՍՐԲՈՑ ԵՒ ՊԱՀՈՑ

Litany [k■aroz] on the Feast of Saints and Fasts

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած՝ ըզ- Հայր Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ զթա- գաւորն խաղաղութեան յաղագս խաղաղու- թեան . և վասն միայնոյ սուրբ կաթուղիկէ և առաքելական Եկեղեցւոյ • զի զբազում ամս խաղաղութեամբ տացէ մեզ Տէր Աստուած մեր . և զթագաւորս խաղաղարարս առաքես- ցէ առ մեզ . վասն մեծի սուրբ և ահաւոր անուան իւրոյ • զպետս գաւառաց , զզօրա- վարս և զզօրագլուխս , զժողովուրդս, զմու- տըս, և զելս մեր խաղաղութեամբ պահեսցէ . և զամենայն պատերազմունս թշնամւոյն խոր-

Again, in peace let us beseech the Lord. Let us beseech the Almighty God, the Father of our Lord Jesus Christ, the King of peace, for peace, and for the single, holy, catholic, and apostolic Church; that the Lord our God may grant us many years in peace, and send unto us peacemaking kings, for the sake of His great, holy, and awesome name; [that] He may preserve in peace the governors of provinces, the generals and the commanders, the peoples, our goings-in, and our goings-out; and [that] He may shat[ter] all wars of the enemy...

TEXT

տակեսցէ 'ի մէնջ. Տէրն ամենակալ՝ կեցուսցէ և ողորմեսցի : Օ երեկս մերձեալ՝ և զառակա- ջայ գիշերս խաղաղութեամբ անցուցանել հա- ւատով 'ի Տեառնէ խնդրեսցուք :" Օ հրեշ- տակ խաղաղու" : Օ քաւութիւն և զթո" : Օ սրբոյ խաչին մեծ" : Եւ ևս միաբան" : Օ անձինս մեր և" : Ողորմեաց մեզ Տէր" :

...[may he] strike [it down] from us. May the Lord Almighty save and have mercy. [That we may] pass the approaching evening and the coming night in peace, with faith let us ask of the Lord. [R.] The angel of peace... [R.] The remission and forgiveness [of our sins]... [R.] The great [and powerful aid] of the Holy Cross... [R.] And again, in unity [for our true and holy faith, let us entreat the Lord]... [R.] Our persons and [one another unto the Lord God Almighty let us commit]... [R.] Have mercy on us, Lord [our God, according to your great mercy]... [R.]

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Լո՛ւր ձայնից մերոց Տէր Աստուած մեր՝ ընկա՛լ զաղաչանս մեր, զհամբարձումն ձեռաց մերոց՝ և զբանս աղօթից, սրբելով զերեկոյի պատարագս մեր 'ի հոտ անուշից՝ 'ի հաճոյս քեզ պատրաստել: Յաւել 'ի մեզ Տէր ա- մենակալ՝ զհաւատ, զյոյս, զսէր, և զամե- նայն գործս առաքինութեան . որպէս զի ըստ կամաց քոց բարեսիրաց՝ միշտ կրօնաւորեալք բարեպաշտութեամբ 'ի տուէ և 'ի գիշերի . և արժանաւորք եղիցուք յաղագս անձանց մերոց փրկութեան . և վասն հոգևոր կենացդ աղաչել զքեզ Տէր . և գտանել 'ի քէն զշնորհս և զողորմութիւն . և զոհանալով փառաւորեսցուք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգիդ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յա" : Խաղաղութիւն

ամենեցուն : Քեզ երկիրպագանելով Տէր Աստուած մեր՝ գոհանամք զքէն յաղագս խաղաղու-

Hear our voices, Lord our God; receive our supplications, the lifting up of our hands, and the words of [our] prayers, purifying our evening sacrifice into a sweet fragrance, to prepare [it] for your pleasure. Increase in us, Lord almighty, faith, hope, love, and all works of virtue; so that according to your benevolent will, having always lived a religious life in piety by day and by night, we may be made worthy to beseech you, Lord, for the salvation of our souls and for the spiritual life, and to find grace and mercy from you, and giving thanks, we may glorify the Father, and the Son, and the Holy Spirit; now and always, and unto the ages of ages. [Amen.] Peace unto all. Worshipping you, Lord our God, we give thanks to you for the peace—

zham-555.png

PRINTER

472

472

TEXT

թեամբ անցուցանելոյ 'ի մէնջ զերկարու- թիւն տունջեանս : Տո՛ւր մեզ Տէր աղաչեմք զքեզ՝ զերեկս և զառաջիկայ գիշերս առանց մեղաց, և առանց գայթակղութեան անցու- ցանել. Հաստատուն կալ և մնալ 'ի Հաւատ՝ 'ի յոյս՝ 'ի սէր՝ և 'ի պատուիրանապահութեան քոյ: Խնդրելով զխաղաղութիւն ամենայն աշ- խարհի, և Եկեղեցւոյ քում սրբոյ զհաստա- տութիւն, և անձանց մերոց զփրկութիւն: Որ- պէս զի ընդունելով 'ի քէն զհայցուածս մեր՝ և զմեծ վայելչական փառաբանութիւն միշտ 'ի բարձունս առաքեսցուք ամենազօր Տէրու- թեանդ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր . այժմ և":

[...with...] to pass from us the length of this daytime. Grant us, Lord, we beseech you, to pass this evening and the forthcoming night without sin and without stumbling; to stand firm and abide in faith, in hope, in love, and in the keeping of your commandments; asking for the peace of the whole world, the

stability of your holy Church, and the salvation of our souls. So that, receiving our supplications from you, we may always send up great, majestic praise on high to your almighty dominion, [O] Christ our God; now and [always, and unto the ages of ages. Amen].

TEXT

Սուրբ Աստուած . սուրբ և հզօր • սուրբ և անմահ": Գե՛տ յեջ, 265—265 • Ըստ պատ- շաճին : Երիցս կրկնեա՛ է- զկնի Փառաւորեալն ասա՛ :

Holy God, holy and mighty, holy and immortal... Find [it] on page 265–265 [sic], according to the proper [of the day]. Repeat [it] three times, and afterward say the "Glorified" [*P■a■aworeal*].

TEXT

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Փրկել զմեզ 'ի փորձութենէ, և յամենայն վտանգից մերոց :

[To] deliver us from temptation and from all our perils.

TEXT

ՔԱՐՈՋ

PROCLAMATION [*k■aroz*, deacon’s litany]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն լսելի լինելոյ Տեառն Աստուծոյ ձայնի աղաչանաց մերոց՝ բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուածածնին : Եւ իջանելոյ 'ի

Again in peace let us beseech the Lord. That the voice of our supplications may be heard by the Lord God, through the intercession of the Holy Mother of God [*Astwacacin*]. And for the descent [of His mercy] upon

[Page 475]

TEXT

վերայ մեր ողորմութեան և գթութեան Տեա- ռըն Աստուծոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւի": Խաղաղութիւն ամենեցուն :

...upon us the mercy and compassion of the Lord God. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy. Blessing and glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and unto the ages [of ages. Amen]. Peace unto all.

RUBRIC

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ Ա Ս Տ Ի Ճ Ա Ն Ա Ց

BLESSING OF THE ASCENTS

TEXT

Համբարձի զաչս իմ 'ի լերինս , ուստի եկեսցէ ինձ օգնութիւն : Օգնութիւն ինձ 'ի Տեառնէ եկեսցէ , որ արար զերկինս և զերկիր : Մի տար 'ի սասանութիւն զոտն քո . և մի ննջեսցէ պահապան քո : Որպէս ոչ ննջէ՝ և ոչ 'ի քուն երթայ պա- Հապանն Իսրայէլի : Տէր պահեսցէ զքեզ, և Տէր ընկալցի աջոյ ձեռամբն իւրով : Արեգակն 'ի տուէ քեզ մի մեղիցէ , և մի լուսին 'ի գիշերի : Տէր պահեսցէ զքեզ յամենայն չարէ . պա- Հեսցէ Տէր զանձն քո : Տէր պահեսցէ զմուտ և զել քո՝ յայսմ Հե- տէ մինչև յաւիտեան : Փառք Հօր և Որդւոյ և": Այժմ և միշտ":

I lifted up mine eyes unto the mountains, from whence shall come my help. My help shall come from the Lord, who made heaven and earth. He will not suffer thy foot to be moved, and he that keepeth thee shall not slumber. Behold, he that keepeth Israel shall neither slumber nor sleep. The Lord shall keep thee, and the Lord shall protect [thee] with his right hand. The sun shall not harm thee by day, nor the moon by night. The Lord shall keep thee from all evil; the Lord shall preserve thy soul. The Lord shall preserve thy coming in and thy

going out, from this time forth and forevermore. Glory to the Father, and to the Son, and [to the Holy Spirit]. Now and always, [and unto the ages of ages. Amen].

zham-557.png

PRINTER

474

474

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Կ Ի Ւ Ր Ա Կ Ա Մ Տ Ի Ց Բա՛ց ՝ի յաղս–հացէ նա յինանց ՀԱՄԲԱՐՁԻ ՇԱՐԱԿԱՆ • ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Canon of the Eve of the Lord’s Day [Sunday Vigil], except during the Great Fast [Lent] and the Fifty Days [Pentecost season]. *Šarakan* [hymn] of *Hambarji* [the "I Lifted Up" / Lord's Day evening hymn]. First Tone.

TEXT

ՀՄ. ԱՁ. Սո՛ւրբ ես Տէ՛ր զօ՛րութեա՛նց ո՛ր բնակեալդ ես ՝ի՛ յե՛րկինս . և՝ բա՛րեբանի՛ս ՝ի՝ սը՛րբո՛ց քո՛ց: Ե՛րկնայի՛ն զօ՛րո՛ւթի՛ւնք Սե՛րովբէք և Քե՛րո՛վբէք . անդադա՞ր օրհնե՛ն ս՝ուրբ զա՛նո՛ւնը՛դ քո՛ : Քահա նա՛յք ընդ նո՛սի՛ն պա՛շտօնեայք և ժո՝ ղո՛վո՛ւրդք . ե՛րկըրպա՞գեսցո՛ւք Տէ՛րո՛ւ թեա՛նը՛դ քո՛ : Լոյսդ որ յառա՛ջ քա՛ն զյաւիտեա՛նս ՝ի՛ Հօրէ առա՛քե՛ցա՛ր . և լո՝ւսո՛վ իմանալեաւ լը՛ցե՛ր զարա՛րա՛ծս . օ՛րհնեա՛լ ե՛ս թագաւո՛ր յա՛ւի՛տենի՛ց : Որ ը՛զլո՛յսն ՝ի սկըզբա՛նէ Հա՝ստա՛տեցե՛ր վե րը՛ստի՛ն . և՛ զխա՝ւա՛րն անգի՛տութեա՛ն յարութեա՛մբըդ քո Հալա՛ծե՛ցե՛ր . օ՛րհ : Ուստի և՝ մե՛ք լուսաւո՛րեալքս ընդ լո՛ւ սեղէ՛ն զըւա՛րթնո՛ցն . երգեսցո՛ւք ցը՛նծու թեամբ ՝ի՝ յա՛րութեան երե՛կո՛յի՛ս . օրհ : Երկնաքա՝ղա՛քացի՛ն Յո՛վհա՛ննէ՛ս մե՛ծ

[HM (*Hambardzi* [Ascension/Sunday Evening hymn] / *Harut‘ean* [Resurrection hymn]): Tone 1 (AJ)]. Holy are you, Lord of hosts, who dwell in heaven and are praised by your saints. The heavenly hosts, the Seraphim and

the Cherubim, ceaselessly bless your holy name. Priests, together with them ministers and peoples, let us worship your Lordship. [O] light who, before all eternity, were sent from the Father and filled creation with intelligible light: blessed are you, King of eternity. Who in the beginning did establish the light anew, and by your Resurrection did dispel the darkness of ignorance: blessed [are you, King of eternity]. Wherefore, we also, enlightened together with the luminous watchers, shall sing with exultation on this evening of the Resurrection: blessed [are you, King of eternity]. The citizen of heaven, John the great...

zham-558.png

PRINTER

475

[Page] 475

TEXT

’ի ծնո՞ւնդը՛ս կա՛նա՛նց • քարո՛զէ՛ր յանա՛

[Among] those born of women, he preached in the de[sert...]

TEXT

պատի ազդ արա՛րօ՛ղ բարբառո՛վն • ը՛զծա

...with the herald voice of the [desert], the a[rising...]

TEXT

գո՛ւմը՛ն լուսո՛յ ա՛րե՛գակա՛նն ա՛րդա՛րու

[... dawn]ing of the light of the Sun of Righteous[ness]

TEXT

թեա՛ն : Ճը՛շմարի՛տ մա՛րգարէ և ձեռ

[...]-tion. True prophet and hand[...]

TEXT

նա՛դրօղ Ո՛րդւո՛յն Ա՛ստուծո՛յ • յա՛ռա՛

...[ordi]nator of the Son of God, befo[re]...

TEXT

ջընթա՛ց կա՛րապե՛տ և պատմօ՛ղ Ա՛ստուա-

...[fore]runner, herald, and proclaimer of God[...]

TEXT

ծայի՛ն օ՛րինա՛ցն • Հո՛րգէ՛ր՛ ճա՛նապարՀս

... [div]ine laws; he smoothed [the] paths.

TEXT

թագա՛ւորին յա՛ւիտենի՛ց : Յանօրէ՛ն գի

...to the eternal King. In the lawless ni[ght...]

TEXT

նա՛րբուսըն մոլե՛գնեա՛լ Հերո՛վդիա՛դայ.

[In] the drunken frenzy of Herodias,

TEXT

՚ի՛ պարգևի՛ մասին խը՛նդրէ՛ր ըզգլո՛ւխ

As a reward, [she] sought the head

TEXT

մարգարէի՛ն • շիջո՛ւցանե՛լ զա՛րուսեակն և

... of the prophet, to extinguish the morning star, and ...

TEXT

զա՛նաղօ՛տ լապտե՛րն : Փառք" : Սը՛րբու

... the unquenchable lamp. Glory [to the Father...]. Holy...

TEXT

Հւո՛յ Ա՛ստուածածնին բարեխօսո՛ւթեա՛մբ

Through the intercession of the [Holy] *Astuacacin* [Mother of God].

TEXT

պարգև՛եա՛ երկը՛րպագուացս ա՛մե՛նասուրբ

Grant unto [us], the worshipers, [O] All-Holy [One]

TEXT

Երրո՛րդո՛ւթեա՛նդ • զյարո՛ւթի՛ւն յուսո՛յ

To thy Trinity • the resurrection of hope

TEXT

կենա՛ցըն յա՛ւի՛տենի՛ց : Այժմ և" : Օ Հա

... of eternal life. Now and [ever, and unto the ages of ages. Amen.] [RUBRIC: Blessing (Orhnut■iwn), tone/class H...]

TEXT

ւատացեա՛լ ժո՛ղովուրդըս սո՛ւրբ Ե՛րրոր-

...[the] faithful people of the Holy Trin[ity]...

TEXT

դո՛ւթեա՛նդ • և՛ զապա՛ւի՛նեա՛լս ՚ի խո՛

...[-ness]; and those who have taken refuge in [the]...

TEXT

րա՛ն փառա՛ց քո՛ց • պա՛Հեա՛ անխըռո՛վ

...[dwelling] of Your glory, keep [it] untroubled.

TEXT

՚ի՛ խա՛ղաղո՛ւթեա՛ն :

In peace.

RUBRIC

Իսկ յաւուրս տօնի Առաքելոց ՚ի տեղի Երկնաքաղաքաց-

RUBRIC: And on the feast days of the Apostles, in place of *Erkank■a■ak■ats■* [*Citizens of Heaven*]—

RUBRIC

ւոյն ասի զայս :

[...]-of the [...], this is said:

TEXT

՚Ի՛ քէ՛ն Հա՛յցեմըք բա՛զո՛ւմո՛ղո՛րմ ՚ի

From You we beseech, O Abundantly Merciful One, [in...]

TEXT

ձե՛ռըն սը՛րբո՛ց քո՛ց ա՛ռա՛քե՛լո՛ցն •

[by] the hand of Your holy apostles.

PRINTER

TEXT

իւ՚նայեա՛ Տէ՛ր ՚ի յանձի՛նըս մեր: Ո՛րս ընտրեցեր յառա՛ջ գիտո՛ւ թեամբ զա՛րժա՛նացե՚լոցն անձի՛նս • տը՛ պաւո՛րեալ ՚ի նո՛սա՛ զՀոգի՛ շնո՛րհա՛ց քո՛ց. որով վա՚նեալ հե՛րքե՚ցի՛ն զա՛պըս տա՛մբ զթը՚շնամին • բա՛: Ո՛րք ըզխաւա՛րն ա՛նգի՚տութեա՛ն մերկա՛ցի՛ն յամենա՛յն ա՛զա՛նց • զգեստաւո՛րեա՛լ զհեթանո՛սս • առաքելա՚կա՛ն կոչմա՛մբ ՚ի յո՛յս կենացը՛ն յաւի՛տենի՛ց • բա՛: վ ասնո՚րո՛յ և մեք հա՛ ւատա՛ցեալքս կա՛տա՛րեսցո՛ւք ըզյիշատա՛կ սըրբո՛ց առաքե՛լո՛ցն . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ ո՛ր միայն գըթա՛ծդ ե՛ս ա՚ռա տաձեռնեա՛ ՚ի մե՛զ ը՛զմե՛ծ քո զողորմու թի՛ւնդ • Տէ՛՛ր որ կեցո՛ւցա՛նե՛ս զամե նա՛յն ա՚րա՛րածս: Փառք՛: Ա՛րդ ա՛ղա՛չեա՛ մայր Ա՛ստուծոյ ը՛զծնեալն ՚ի քէ՛ն վա՛ սը՛ն մե՛ր • զի ընդ նը՚մի՛ն պա՛հե՚լո՛վ, սուրբ յարութեա՛մբ նորա նո՛րո՚գի՛ցո՛ւք • ա՛ռ նա՛ մի՛շտ բա՛րեխօսեա՚ կե՛ցուցանե՛լ ը՛զմե՛զ: Այժմ՛: Ա՛յսօր ցընծա՛ի՛ն ա՛ռա՛ քեա՚լքն • զա՛րդա՛րեա՛՛լք ՚ի շնո՛րհա՛ց Հո՛գւոյն սը՛րբո՛յ • մե՛ծա՛ցո՛ւցանե՛լո՛վ զե՛լո՚ղն ՚ի Հօ՛րէ: TRANSCRIPTION B:

...[look with mercy], O Lord, upon our souls. [You] who by foreknowledge chose the souls of those made worthy, imprinting upon them the Spirit of Your graces, by which they drove away [and] repelled the rebellious enemy; [through their intercession, have mercy on us]. [They] who stripped off the darkness of ignorance from all nations, clothing the Gentiles, by the apostolic calling, in the hope of eternal life; [through their intercession, have mercy on us]. Wherefore, we also, the faithful, shall celebrate the commemoration of the holy apostles; we beseech You, who alone are merciful: bestow generously upon us Your great mercy, O Lord, who give life to all creatures. Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]. Now, O Mother of God, beseech

Him who was born of you for our sake, that being preserved with Him, we may be renewed by His holy resurrection; intercede always with Him to save us. Both now [and always and unto the ages of ages. Amen]. Today the apostles rejoiced, adorned by the graces of the Holy Spirit, magnifying the One who proceeds from the Father.

PRINTER

476

[476]

TEXT

խը՛նայեա՛ Տէ՛ր ՚ի յանձի՛նըս մե՛ր : Օ ո՛րս ընտրեցեր յառա՛ջ գիտո՛ւ թեամբ զա՛րժա՛նացե՛լոցն անձի՛նս . տը՛ պաւո՛րեալ ՚ի նո՛սա՛ զՀոգի՛ շնո՛րՀա՛ց քո՛ց. որով վա՛նեալ Հե՛րքեցի՛ն զապը՛ս տա՛մբ զթը՛շնամին . բա՛ : Ո՛րք ըզխաւա՛րն ա՛նգի՛տութեա՛ն մերկա՛ցի՛ն յամենա՛յն ազա՛նց . զգեստաւո՛րեա՛լ զՀե՛թանո՛սս. առաքելա՛կա՛ն կոչմա՛մբ ՚ի յո՛յս կենա՛ցըն յաւիտե՛նի՛ց . բա՛ : վ ասնո՛րո՛յ և մեք Հա՛ ւատա՛ցեա՛լքս կա՛տա՛րեսցուք ըզյիշա՛տա՛կ սըրբո՛ց առաքե՛լո՛ցն . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ ո՛ր միա՛յն գըթա՛ծդ ե՛ս ա՛ռա տաձե՛ռնեա՛ ՚ի մե՛զ ը՛զմե՛ծ քո զողո՛րմու թի՛ւնդ . Տէ՛ր որ կեցո՛ւցա՛նե՛ս զամե նա՛յն ա՛րարա՛ծս: Փառք" : Արդ ա՛ղա՛չեա՛ մա՛յր Ա՛ստուծոյ ը՛զծնեալն ՚ի քէ՛ն վա՛ սըն մե՛ր . զի ընդ նը՛մի՛ն պաՀե՛լո՛վ, սուրբ յարութեա՛մբ նորա՛ նո՛րո՛գիցո՛ւք . ա՛ռ նա՛ մի՛շտ բա՛րե՛խ՛օսեա՛ կե՛ցուցանե՛լ ը՛զմե՛զ : Այժմ" : Ա՛յսօր ցընծա՛ն ա՛ռա՛ քեա՛լքն . զա՛րդա՛րեա՛լք ՚ի շնո՛րՀա՛ց Հո՛գւո՛յն սը՛րբո՛յ . մե՛ծացո՛ւցանե՛լո՛վ զե՛լո՛ղն ՚ի Հօ՛րէ՛ : Final:

Spare our souls, O Lord! Those worthy souls whom You did choose beforehand in foreknowledge, imprinting upon them the Spirit of Your graces, by which they drove back and repelled the rebellious enemy: [by their intercession, spare us!] They who stripped the darkness of ignorance from all nations, clothing the Gentiles by an apostolic calling unto the hope of eternal

life: [by their intercession, spare us!] Wherefore, we the faithful also celebrate the memorial of the holy apostles; we beseech You, who alone are compassionate, bestow lavishly upon us Your great mercy, O Lord, who preserve all creatures! Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]. Now entreat, O Mother of God, Him who was born of you for our sake, that, preserved with Him, we may be renewed by His holy resurrection; intercede with Him always to save us! Now [and always and unto the ages of ages. Amen]. Today the apostles rejoice, adorned by the graces of the Holy Spirit, magnifying Him who proceeds from the Father.

PRINTER

476

476

TEXT

խը՛նայեա՛ Տէ՛ր ՚ի յանձի՛նըս մե՛ր : Օ ո՛րս ընտրեցեր յառա՛ջ գիտո՛ւ թեամբ զա՛րժա՛նացե՛լոցն անձի՛նս . տը՛ պաւո՛րեալ ՚ի նո՛սա՛ զՀոգի՛ շնո՛րհա՛ց քո՛ց. որով վա՛նեալ Հե՛րքեցի՛ն զապը՛ս տա՛մբ զթը՛շնամին . բա՛ : Ո՛րք ըզխաւա՛րն ա՛նգի՛տութեա՛ն մերկա՛ցի՛ն յամենա՛յն ազա՛նց . զգեստաւո՛րեա՛լ զՀե՛թանո՛սս. առաքելա՛կա՛ն կոչմա՛մբ ՚ի յո՛յս կենա՛ցըն յաւիտե՛նի՛ց . բա՛ : վ ասնո՛րո՛յ և մեք Հա՛ ւատա՛ցեա՛լքս կա՛տա՛րեսցուք ըզյիշա՛տա՛կ սըրբո՛ց առաքե՛լո՛ցն . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ ո՛ր միա՛յն գըթա՛ծդ ե՛ս ա՛ռա տաձե՛ռնեա՛ ՚ի մե՛զ ը՛զմե՛ծ քո զողո՛րմու թի՛ւնդ . Տէ՛ր որ կեցո՛ւցա՛նե՛ս զամե նա՛յն ա՛րարա՛ծս: Փառք" : Արդ ա՛ղա՛չեա՛ մա՛յր Ա՛ստուծոյ ը՛զծնեալն ՚ի քէ՛ն վա՛ սըն մե՛ր . զի ընդ նը՛մի՛ն պաՀե՛լո՛վ, սուրբ յարութեա՛մբ նորա՛ նո՛րո՛գիցո՛ւք . ա՛ռ նա՛ մի՛շտ բա՛րե՛խ՛օսեա՛ կե՛ցուցանե՛լ ը՛զմե՛զ : Այժմ" : Ա՛յսօր ցընծա՛ն ա՛ռա՛ քեա՛լքն . զա՛րդա՛րեա՛լք ՚ի շնո՛րհա՛ց Հո՛գւո՛յն սը՛րբո՛յ . մե՛ծացո՛ւցանե՛լո՛վ զե՛լո՛ղն ՚ի Հօ՛րէ՛ :

Spare our souls, O Lord! Those worthy souls whom You did choose beforehand in foreknowledge, imprinting upon them the Spirit of Your graces, by which they drove back and repelled the rebellious enemy: [by their intercession, spare us!] They who stripped the darkness of ignorance from all nations, clothing the Gentiles by an apostolic calling unto the hope of eternal life: [by their intercession, spare us!] Wherefore, we the faithful also celebrate the memorial of the holy apostles; we beseech You, who alone are compassionate, bestow lavishly upon us Your great mercy, O Lord, who preserve all creatures! Glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit]. Now entreat, O Mother of God, Him who was born of you for our sake, that, preserved with Him, we may be renewed by His holy resurrection; intercede with Him always to save us! Now [and always and unto the ages of ages. Amen]. Today the apostles rejoice, adorned by the graces of the Holy Spirit, magnifying Him who proceeds from the Father.

zham-560.png

PRINTER

— 477 —

— 477 —

TEXT

կոմ . Եւ համբա՛րձեա՛լ ըզձա՛յնըն Յու դա՛յի՛ խը՛նդրելո՛վ ՚ի Տեառնէ՛ ըզտենչա՛ լի՛ն ամենե՛ցուն սուրբ ը՛զխա՛չն . և՛ հա՛ւա տո՛վ գո՛չէ՛ր ե՛կայք երկըրպագե՛սցո՛ւք Աստուածա՛յի՛ն սո՛ւրբ նը՛շա՛նիս . մե՛ծա՛ ցո՛ւցանե՛լո՛վ ը՛զծը՛նեա՛լըն ՚ի կո՛ւէ՛ն:

[Choir]: And Judas, raising his voice, seeking from the Lord the Holy Cross desired by all, cried out in faith: "Come, let us worship this divine, holy sign," magnifying the One born of the Virgin.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն —*— ՀԱՄԲԱՐՁԻ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: Canon of the Resurrection. —*— *Šarakan* [hymn] of the *Hambardzi* [Ascension/Lift-up]. • End.

TEXT

ՀՄ • ԴԿ • Ը՛զ քո՛ յարութիւնդ օ՛րհնե՛մըք մարդասէ՛ր • աղա՛ղա՛կելո՛վ Տէ՛ր փառըք քե՛զ: Օ ո՛ր օ՛րհնե՛ն Սերովբէ՛քն և՛ զո վե՛ն Քե՛րովբէ՛քն . աղա՛՛ : Ա՛նդադա՛ր բե րա՛նո՛վ ա՛նհանգի՛ստ բա՛րբառո՛վ . աղա՛՛:

Hambardzi [“Lifted up” evening *šarakan* (hymn)]. Mode Dk [Plagal 4th]: We bless your resurrection, O Lover of Mankind, crying out: “Lord, glory to you!” O [you] whom the Seraphim bless and the Cherubim praise, [crying out...]. With unceasing mouth [and] unresting voice, [crying out...].

RUBRIC

ԵԻՍ Յ Ա Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն —*— ՀԱՄԲԱՐՁԻ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

[ANOTHER] OF THE RESURRECTION —*— *ŠARAKAN* (HYMN) OF *HAMBARJI* (THE ASCENSION). END.

TEXT

ՀՄ • ԴԿ • Ա՛ռեա՛լ և՛ մեք զօ՛րհնո՛ւթիւնըս հրե՛շտա՛կացն երգե՛մք . ե՛ւ ասե՛մըք փա՛ռք յա՛րութեա՛ն քո Տէ՛ր: Ո՛ր խա՛չե՛ ցա՛ր վա՛սըն մե՛ր թա՛ղե՛ցա՛ր . ե՛ւ յա՛ րեա՛ր ա՛զատեցե՛ր ’ի մեղա՛ց : Սո՛ւրբ

Hambardzi [evening hymn], *Dk* [Tone 8]: Taking up also the praise of the angels, we sing and say: Glory to Your resurrection, Lord! [You] Who were crucified for us, were buried, and arose, [and] delivered [us] from sins. Holy...

zham-561.png

PRINTER

— 178 —

— 178 —

TEXT

Ա՛ստը՝ուած . սո՛ ՛ւրբ ե՛ւ հզօ՛ր . սո՛ւրբ անմա՛հ թագաւո՛ր :

God, Holy and Mighty, Holy [and] Immortal King.

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: Canon [Rule/Office]

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

RUBRIC: [Canon] of Martyrs.

RUBRIC

———

[—❖—]

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁԻ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԱՌ

RUBRIC: *Šarakan* (hymn) of the *Hambardzi* (Ascension / "I lifted up" [stichera]): *Va■* (bright/ornate [melody]).

TEXT

ՀՄ • ԳԿ • Ա՛յսօր մարտի՛րոսա՛ց դասքը՝ն ցրնծացեա՛լ բե՛րկրի՛ն . ընդ ա՛ռա՛ջ Տեա՛ ՛ռն . ՔՐԻ՛ՍՏՈՍԻ՛ Ո՛րդւո՛յն Աստուծո՛յ : Ձա՛յն ՚ի յերկնի՛ց վը՛կայեա՛լ ասէ . եկա՛յք օ՛րհնեա՛լքք Հօ՛ր ի՛մո՛ ՛յ . ժառա՛նգո՛րդք երկնի՛ց խորանա՛ցն : Լը՛ցէ՛ք ը՛զտեղի ա՛նկելո՛ցն . ա՛պըստամբո՛ղական թը՛շնա՛մւո՛ ՛յն . որ ՚ի յերկնի՛ց վա՛յր անկեա՛լ:

Hambardzi [*kc■urd* / antiphon for the Lord's Ascension or Martyrs; Mode] GK (Third Plagal Tone): Today the ranks of the martyrs, having rejoiced, exult before the Lord, CHRIST, the Son of God. A voice bearing witness from the heavens says: "Come, you blessed of my Father, heirs of the heavenly tabernacles! Fill the place of the fallen, the rebellious enemy who fell down from heaven."

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ

RUBRIC: CANON [OF...]

RUBRIC

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ

[CANON/HYMNS] OF REPENTANCE

RUBRIC

—❖—

RUBRIC

ՀԱՄԲԱՐՁԻ ՇԱՐԱԿԱՆ • ՎԵՐՋ

RUBRIC: Hambarji Šarakan (*hambarji šarakan*, "I lifted up [my eyes]" hymn) • END

TEXT

ՀՄ • ԴԿ • Մը՛տցե՛ն աղօ՛թք ի՛մ Տէ՛ր ՝ի տաճա՛ր սո՛ւրբ քո՝. և՛ առա՛քեա՛ ՝ի մեզ Տէ՛ր զօ՛գնութի՛ւն ՝ի լեռնէ՛ սը՛րբո՛յ քումմէ՛ : Հո՛վանասցի՛ ա՛ջ քո՛ Տէ՛ր ՝ի

Hambardzi [canticle of the Ascents], *Dk* [Plagal Fourth Mode]: Let my prayers enter, O Lord, into Your holy temple; and send unto us, O Lord, help from Your holy mountain. May Your right hand, O Lord, overshadow [us] in...

zham-562.png

PRINTER

479

479

TEXT

վերա՛յ ստեղծուա՛ծո՛ց քո՛ց . և՛ առա՛քեա՛ 'ի մե՛զ Տ՛էր" : Օ ե՞րեկոյի՛ աղօ՛թս մեր ընկա՛լ Տէ՛ր բարեխօ՛սո՛ւթեամբ ծընողի՛ քո՛ . և՛ առա՛" :

[... upon] Your creations; and send unto us, O Lord. [Canticle/O]: Receive our evening prayers, O Lord, through the intercession of Your Bearer; and se[nd...]

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [A] PROCLAMATION [k■aroz]* *Liturgical gloss/note: *k■aroz* refers to a deacon's litany or bidding prayer.

TEXT

վ ասն խաղաղութեան ամենայն աշխար- հի, և հաստատութեան սրբոյ Եկեղեցւոյ ըզ- Տէր աղաչեսցուք : Ասասցուք ամենեքեան

միաբանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

For the peace of the whole world and the stability of the holy Church, let us beseech the Lord. Let us all say with one accord: Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Հա՛յր գթած՝ բարեխնամօղ՝ արարիչ ա- մենայն արարածոց . ընկա՛լ զպաղատանս ծա- ռայից քոց 'ի ժամ երեկոյիս . որ առատ ես առ ամենեսեան՝ պարգևօք բարերարու- թեան քո : Ողորմեա Տէր ամենայն աշխարհի, և Եկեղեցւոյ քում սրբոյ . հիւանդաց՝ վշտա- ցելոց՝ ճանապարհորդաց՝ նաւորդաց՝ խոս- տովանողաց՝ ապաշխարողաց՝և հոգւոցն հան- գուցելոց: Օ ի դու Տէր ամենակալ՝ գիտես զպէտս մեր՝ և զկարիս՝ առաւել քան զոր խնդրեմք և իմանամք . և քեզ ընդ Որդւոյ և ամենասրբոյ Հոգւոյդ վայե՛լ է փառք իշխա- նութիւն և պատիւ , այժմ և միշտ և յաւի" :

Compassionate Father, caring provider, Creator of all creatures: receive the supplications of your servants at this evening hour, you who are abundant toward all with the gifts of your benevolence. Have mercy, Lord, upon all the world, and upon your holy Church; upon the sick, the afflicted, travelers, seafarers, confessors, penitents, and the souls of the departed. For you, Lord Almighty, know our needs and our necessities far more than that which we ask and understand. And to you, with the Son and the all-holy Spirit, befits glory, dominion, and honor, now and always and unto [the ages of ages. Amen].

zham-563.png

PRINTER

480

[480]

RUBRIC

ՓՈԽ ԱՐՁԱԿՄԱՆ

[Responsive] Psalm of Dismissal

TEXT

Որ բնակեալն է յօգնութիւն բարձրե լոյն, ընդ հովանեաւ Աստուծոյ յերկինս հան գիցէ : Ասասցէ Տեառն՝ ընդունօղ իմ ես, ապա ւէն իմ Աստուած, և ես յուսամ 'ի նա : Նա փրկեսցէ զիս յորոգայթէ որսողին, և 'ի բանիցն 'ի խռովութենէ : 'Ի թիկնամէջս իւր ընկալցի զքեզ . 'ի հո վանի թևոց նորա յուսասցիս : Որպէս զէն շուրջ եղիցի զքև՝ ճշմարտու թիւն նորա : Ո՛չ երկիցես դու յերկիւղէ գիշերի, և ո՛չ 'ի նետէ՝ որ թռչի 'ի տուէ : Յիրէ որ շրջի 'ի խաւարի, 'ի գայթակղու թենէ դիւին 'ի հասարակ աւուր : Անկցին 'ի կողմանէ քումմէ հազարք, և բիւրք ընդ աջմէ քումմէ . և առ քեզ ինչ ո՛չ մերձեսցին : Բայց միայն աչօք քովք հայեսցիս դու, և զհատուցումն մեղաւորաց տեսցես . զի դու Տէր յոյս իմ ես : Ձ բարձրեալն արարեր քեզ ապաւէն . զի ո՛չ հասցեն առ քեզ չարք, և տանջանք մի մերձեսցին 'ի յարկս քո :

He who dwells in the help of the Most High shall rest under the shadow of the God of heaven. He shall say to the Lord: “You are my protector, my refuge is God, and I hope in Him.” He shall deliver me from the snare of the hunter, and from the word of trouble. He shall receive you upon His shoulders; you shall hope under the shadow of His wings. His truth shall surround you like armor. You shall not be afraid of the terror by night, nor of the arrow that flies by day; Of the thing that walks in darkness, [nor] of the demon’s stumbling block at midday. A thousand shall fall at your side, and ten thousand at your right hand; yet unto you nothing shall come near. Only with your eyes shall you look, and you shall see the recompense of the sinners; for You, Lord, are my hope. You have made the Most High your refuge; no evil shall reach you, and torment shall not draw near your dwelling.

zham-564.png

PRINTER

TEXT

Հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո , ’ի պահել զքեզ յամենայն ճանապարհս քո : ’Ի բազուկս իւրեանց ընկալցին զքեզ . զի մի երբէք հարցես զքարի զոտն քո : ’Ի վերայ իժից և քարբից գնասցես դու . և առ ոտն կոխեսցես զառիւծն և զվիշապն : Քանզի յիս յուսացաւ , և փրկեցից զնա . հովանի եղէց նմա, զի ծանեաւ զանուն իմ : Կարդասցէ առ իս՝ և ես լուայց նմա . և առ նմա եղէց ’ի նեղութեան : Փրկեցից և փառաւոր արարից զնա . եր- կայն աւուրբք լցուցից, և ցուցից նմա զփըր- կութիւն իմ : Առ քեզ Տէր համբարձի զաչս իմ. որ բնակեալդ ես ’ի յերկինս : Որպէս աչք ծառայի ’ի ձեռն Տեառն իւ- րոյ . և որպէս աչք աղախնոյ ’ի ձեռն տիկնոջ իւրոյ : Այնպէս են աչք մեր առ քեզ Տէր Աստ- ուած մեր . մինչև ողորմեսցիս ’ի վերայ մեր : Ողորմեա՛ մեզ Տէր՝ ողորմեա՛ մեզ . զի բա- զում լցաք արհամարհանօք : Եւս առաւել լցան անձինք մեր նախա- տանօք , որք նախատէին զմեզ . և արհամար- հանօք ամբարտաւանից : Աստուա՛ծ՝ յանուան քում կեցո՛ զիս ,

For he hath given his angels charge concerning thee, to keep thee in all thy ways. In their arms they shall bear thee up, lest at any time thou dash thy foot against a stone. Thou shalt tread upon the asp and the basilisk, and trample underfoot the lion and the dragon. Because he hath set his hope on me, I will deliver him; I will overshadow him, because he hath known my name. He shall call upon me, and I will hear him; I will be with him in trouble. I will deliver him, and glorify him; with length of days will I satisfy him, and show him my salvation. Unto thee, O Lord, have I lifted up mine eyes, [thou] that dwellest in the heavens. Behold, as the eyes of servants [look] unto the hand of their master, and as the eyes of a handmaid unto the hand of her mistress, even so our eyes [look] unto thee, O Lord our God, until thou have mercy upon us. Have mercy upon us, O Lord, have mercy upon us; for we are exceedingly filled with contempt. Our souls are yet more filled with the reproach of those

who reproached us, and with the contempt of the proud. O God, by thy name save me,

zham-565.png

PRINTER

182

182

TEXT

և 'ի զօրութեան քում՝ իրաւ արա ինձ : Աստուած՝ լուր աղօթից իմոց, ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան 'ի վերայ իմ, և հզօրք խնդրեցին զանձն իմ, և ո՛չ համարեցան ըզ- քեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա Աստուած օգնական իմ, և Տէր ընդ- ունօղ հոգւոյ իմոյ : 'Ի դարձուցանել զչարն 'ի թշնամիս իմ, ճշմարտութեամբ քով սատակեա զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ . և խոստովան եղէց անուան քում՝ Տէր, զի բարի է : Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և 'ի թշնամիս իմ ետես ակն իմ : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ և":

and by your power vindicate me. God, hear my prayer, lend ear to the words of my mouth. Strangers have risen up against me, and the mighty have sought my soul, and they have not set you, [O] God, before themselves. Behold, God is my helper, and the Lord is the upholder of my soul. In turning back the evil upon my enemies, in your truth destroy them. Freely of my own will I will offer sacrifices to you; and I will give thanks to your name, [O] Lord, for it is good. From all my affliction you have delivered me, and my eye has looked upon my enemies. Glory [to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit]: Now and [always, and unto the ages of ages. Amen]:

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [*ma■t■ank■*]

TEXT

Օ բարձրեալն ՋՔՐԻՍՏՈՍ արասցուք մեզ ապաւէն, զի ո՛չ հասցեն առ մեզ չարք . և տանջանք մի մերձեսցին 'ի յարկս մեր :

Let us make CHRIST the Most High our refuge, so that evil shall not reach us, and scourges shall not approach our dwellings.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: [THE] PROCLAMATION [Litany]

TEXT

Եւ մեք միաբան զողորմութիւն 'ի Տեառ- նէ խնդրելով, ասասցուք ամենեքեան միա- բանութեամբ : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

And asking mercy from the Lord with one accord, let us all say in unison: Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

zham-566.png

PRINTER

183

183

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Յոյս կենաց՝ ընդունօղ աղօթից՝ քաւիչ մեղաց՝ և կատարիչ խնդրուածոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր . ընկա՛լ զպաղատանս մեր 'ի ժամ երեկոյիս՝ բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ և աղաչանօք ամենայն սըր- բոց քոց : Լո՛ւր մեզ Տէր և ողորմեա՛ . ներեա՛ քաւեա՛ և թո՛ղ զմեղս մեր . արժանաւորեա՛ գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և" :

Hope of life, receiver of prayers, expiator of sins, and fulfiller of supplications, CHRIST our God: receive our supplications in this evening hour through the intercession of the holy Mother of God and the entreaties of all your saints.

Hear us, Lord, and have mercy; pardon, expiate, and remit our sins; make [us] worthy to glorify you with thanksgiving, with the Father and with your Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

Յիշեա՛ Տէր զպաշտօն" : Բարերար և բա- զումողորմ" : Գե՛ս յէջ, 288—289 :

RUBRIC: "Remember, Lord, the minister[s]" : "Beneficent and abun[dantly merciful]" : See on page 288–289 :

TEXT

Հա՛յր մեր որ յերկինս ես . սուրբ եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո . եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի : Զ հաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր : Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի՛ տա- նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն , այլ փրկեա՛ զմեզ ՚ի չարէ : Զ ի քո է արքայութիւն և զօրու- թիւն և փառք յաւիտեանս . Ամէն :

Our Father, who art in heaven, hallowed be thy name. Thy kingdom come. Thy will be done, as in heaven, so on earth. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also forgive our debtors. And lead us not into temptation, but deliver us from the evil [one]. For thine is the kingdom, and the power, and the glory, forever. Amen.

zham-567.png

PRINTER

484

484

RUBRIC

ՓՈԽ Կ Ի Ի Ր Ա Կ Ա Մ Տ Ի Ց

[RUBRIC:] Alternating versicle (*p■ox*) for the Eve of Sunday (*Kiwrakamut* [Entrance of Sunday]).

TEXT

Աստ օրհնեցէք ամենայն ծառայք Տեառն զՏէր . ո կայք ’ի տուն Տեառն, և ’ի գաւիթս Աստուծոյ մերոյ : ’Ի գիշերի համբարձէք զձեռս ձեր ’ի սըր– բութիւն . և օրհնեցէք զՏէր : Օրհնեսցէ զմեզ Տէր ’ի Սիովնէ . որ արար զերկինս և զերկիր : Խոստովան եղէց քեզ Տէր՝ բոլորով սըր– տիւ իմով . առաջի հրեշտակաց սաղմոս ասա- ցից քեզ : Ջ ի լուար զբանս բերանոյ իմոյ . երկիր– պագից ’ի տաճար սուրբ քո . և խոստովան եղէց անուան քում, վասն ողորմութեան և ճշմարտութեան քոյ : Մեծ արարեր յամենայնի զանուն սուրբ քո . յորում՝ աւուր կարդամ առ քեզ, վաղ– վաղակի լուր ինձ . և բազում՝ արասցես զզօ- րութիւնս յանձն իմ : Խոստովան եղիցին առ քեզ ամենայն թագաւորք երկրի, զի լուան զբանս բերանոյ քո , և օրհնեսցեն զճանապարհս քո : Մեծ են փառք Տեառն . բարձր է Տէր . զխոնարհս տեսանէ , և զբարձունս ’ի հե- ռաստանէ ճանաչէ :

Behold, bless the Lord, all you servants of the Lord, who stand in the house of the Lord, and in the courts of our God. By night lift up your hands to the sanctuary, and bless the Lord. May the Lord bless us from Zion, [He] who made heaven and earth. I will give thanks to You, Lord, with my whole heart; before the angels I will sing psalms to You. For You heard the words of my mouth; I will worship toward Your holy temple, and give thanks to Your name, for Your mercy and Your truth. You have magnified Your holy name above all; in whatever day I call upon You, answer me swiftly, and multiply strength in my soul. Let all the kings of the earth give thanks to You, for they have heard the words of Your mouth, and let them bless Your ways. Great is the glory of the Lord; the Lord is high; He looks upon the lowly, and knows the haughty from afar.

Թէ գնացից ես 'ի մէջ նեղութեանց, կե- ցուսցես զիս 'ի բարկութենէ թշնամւոյն : Ձգեցեր զձեռն քո՝ և փրկեաց զիս աջ քո . և Տէր հատուսցէ ընդ իմ : Տէր՝ ողորմութիւն քո յաւիտեան . զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ : Աստուած՝ յանուան քում կեցո զիս, և 'ի զօրութեան քում իրաւ արա ինձ : Աստուած՝ լուր աղօթից իմոց, ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան 'ի վերայ իմ, և հզօրք խնդրեցին զանձն իմ, և ոչ համարեցան ըզ- քեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա Աստուած օգնական իմ, և Տէր ընդ- ունօղ հոգւոյ իմոյ : 'Ի դարձուցանել զչարն 'ի թշնամիս իմ, ճշմարտութեամբ քով սատակեա զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ . և խոստովան եղէց անուան քում Տէր, զի բարի է : Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և 'ի թշնամիս իմ ետես ակն իմ : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ և":

Though I walk in the midst of afflictions, you will grant me life [away] from the anger of the enemy. You stretched forth your hand, and your right hand saved me; and the Lord shall recompense on my behalf. Lord, your mercy is forever; do not overlook the works of your hands. God, save me by your name, and by your power vindicate me. God, hear my prayers; give ear to the words of my mouth. Strangers have risen up against me, and the mighty have sought after my soul, and they have not set you, God, before them. Behold, God is my helper, and the Lord is the upholder of my soul. In turning back evil upon my enemies, destroy them by your truth. Of my own free will I will offer sacrifices to you, and I will give thanks to your name, Lord, for it is good. You have delivered me from all my afflictions, and my eye has looked upon my enemies. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: Proclamation [*k■aroz*].

TEXT

Խնդրեսցուք հաւատով միաբանութեամբ 'ի Տեառնէ՝ զի զողորմութեան զշնորհս իւր

Let us ask with faith [and] in unity from the Lord, that [He may grant] the grace of His mercy

zham-569.png

PRINTER

486

[Page] 486

TEXT

արասցէ ՚ի վերայ մեր : Տէրն ամենակալն կե- ցուսցէ և ողորմեսցի :

[...may he] work upon us. May the Lord Almighty save and have mercy.

RUBRIC

կեցո՛ Տէ՛ր :

[RUBRIC:] Save, [O] Lord.

TEXT

Տէր ողո՛րմեա՛ . Տէր ողորմեա՛ . Տէր ողորմեա՛:

Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Թագաւոր խաղաղութեան օգնական և փրկիչ անձանց մերոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր . պարսպեալ պահեա՛ զժողովուրդս քո ընդ հովանեաւ սուրբ և պատուական խա- չիւդ քոյ ՚ի խաղաղութեան : Փրկեա՛ յերե- ելի և յաներևոյթ թշնամւոյն . արժանա- ւորեա՛ գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և" :

King of peace, helper and savior of our souls, CHRIST our God: protect [and] preserve thy people in peace under the shadow of thy holy and precious Cross. Deliver [us] from the visible and from the invisible enemy; make [us] worthy with thanksgiving to glorify thee with the Father and with thy Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Խ Ա Չ Ի

[RUBRIC: Litany [k■aroz: liturgical litany/bidding prayer] of the Cross.]

TEXT

Սուրբ խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր . զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց՝ և կեցուսցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակա՛լ Տէր Աստուած մեր . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

By this holy Cross let us beseech the Lord, that by it He may deliver us from sins and save [us] by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Պահպանեա՛ զմեզ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր՝ ընդ հովանեաւ սուրբ և պատուական խաչիւդ քով ՚ի խաղաղութեան . փրկեա՛

Protect us, O Christ our God, under the shadow of your holy and honorable cross in peace; save [us]

zham-570.png

PRINTER

487

[Page] 487

TEXT

յերևելի և աներևոյթ թշնամւոյն: Արժանա- ւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ • այժմ և":

...from the visible and invisible enemy. Make [us] worthy to glorify you with thanksgiving, with the Father and with your Holy Spirit, now and [always, and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ԿԱՆՈՆ ՎԱՍՆ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

CANON FOR THE ADORATION OF THE CHURCH

TEXT

Ուրախ եղէ ես՝ ոյք ասէին ցիս , ’ի տուն Տեառն երթիցուք մեք : Հասեալ կային ոտք մեր առ դրունս քո Երուսաղէմ: Ջերուսաղէմ շինեալ որպէս քաղաք • և բնակութիւն իւր շուրջ զնովաւ : Անդ ելանէին ազգք՝ ազգք Տեառն . ’ի վկայութիւն Իսրայէլի , խոստովան լինիլ անուան Տեառն : Անդ արկեալ են աթոռք դատաստանի. աթոռս արկեալ են ’ի տան Դաւթի : Հարցէք զողջունէ Երուսաղէմի , և զշի- նութենէ՝ ոյք սիրէք զՏէր : Եղիցի խաղաղութիւն ’ի զօրութեան քում, և շինութիւն յաշտարակս յամուրս քո : Վ ասն եղբարց և ընկերաց իմոց խօսեցայ զխաղաղութիւն . վասն քոյ և վասն տան Տեա- ռըն Աստուծոյ մերոյ խնդրեցաք զբարութիւն ’ի քէն :

I was glad [when] they said to me: “Let us go into the house of the Lord.” Our feet were standing at your gates, O Jerusalem. Jerusalem is built as a city, and its habitation surrounds it. There the tribes went up, the tribes of the Lord, for a testimony to Israel, to give thanks unto the name of the Lord. There thrones of judgment are set; thrones are set in the house of David. Ask for the peace of Jerusalem, and for [the] prosperity [of those] who love the Lord. May peace be in your strength, and prosperity in your strong towers. For the sake of my brethren and my companions I spoke peace; for your sake and for the sake of the house of the Lord our God we sought good things from you.

zham-571.png

PRINTER

488

TEXT

Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո. կեցո՛ զորդի աղախնոյ քո, և արա՛ առիս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք իմ և ամաչեսցեն . զի դու Տէր օգնեցեր ինձ , և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ և" : Այժմ և միշտ" :

Give strength to your servant; save the son of your handmaid, and show me a sign of goodness. Let those who hate me see and be put to shame, for you, Lord, have helped me and comforted me. Glory to the Father, and to the Son, and [to the Holy Spirit]. Now and always, [and unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ո Յ

Litanic proclamation (k■aroz) of the Church.

TEXT

Սուրբ Եկեղեցեաւս աղաչեսցուք զՏէր՝ զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց . և կե- ցուսցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամե- նակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Through this Holy Church let us beseech the Lord, that through it He may deliver us from sins, and grant [us] life by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Առ դրան սրբոյ Եկեղեցւոյս , և առաջի Աստուածընկալ և պայծառացեալ սուրբ նշանացս՝ խոնարհեալ երկիւղիւ երկիրպա- գանեմք . զսուրբ և զհրաշալի և զյաղթօղ Տէրութիւնդ քո օրհնեմք և փառաւորեմք . և քեզ մատուցանեմք զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և" :

Before the door of this holy Church, and in the presence of these God-receiving and transfigured holy signs, bowing down in fear we worship.

We bless and glorify Your holy, wondrous, and victorious Lordship; and unto You we offer blessing and glory, to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and [always and unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

ՓՈԽ

P■ox [alternating psalm verse]:

TEXT

Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր , ծառայեցէք Տեառն ուրախութեամբ :

Shout [with joy] to the Lord, all the earth; serve the Lord with gladness.

zham-572.png

PRINTER

489

[Page] 489

TEXT

Մտէք առաջի նորա ցնծութեամբ • ծա- ներո՛ւք զի նա է Տէր Աստուած մեր : Նա արար զմեզ, և ո՛չ մեք էաք • մեք ժո- ղովուրդք և խաշն արօտի նորա : Մտէք ընդ դրունս նորա խոստովանու- թեամբ , և օրհնութեամբ ՚ի յարկս նորա : Խոստովա՛ն եղերուք Տեառն , և օրհնեցէք զանուն նորա : Քաղցր է Տէր , յաւիտեան է ողորմու- թիւն նորա • յազգէ մինչև յազգ է ճշմարտու- թիւն նորա : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Enter before him with exultation; know that he is the Lord our God. He made us, and not we [ourselves]; we are his people and the sheep of his pasture. Enter his gates with thanksgiving, and his courts with praise. Give thanks to the Lord, and bless his name. The Lord is sweet; his mercy is for ever, and his truth [endures] from generation to generation. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [litany / *k■aroz*].

TEXT

Օրհնեսցուք զամենակալն Աստուած ըզ- Հայր Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ • որ արժանի արար զմեզ կալ ’ի տեղւոջ փառա- բանութեան և երգել զերգս հոգևորս : Ամե- նակա՛լ Տէր Աստուած մեր, կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Let us bless the almighty God, the Father of our Lord Jesus Christ, who has made us worthy to stand in [this] place of praise and to sing spiritual songs. Almighty Lord, our God, save and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

[PRAYER]

TEXT

’Ի մէջ տաճարիս , և առաջի Աստուած- ընկալ և պայծառացեալ սուրբ նշանացս , և սուրբ սեղանոյս՝ խոնարհեալ երկիւղիւ եր- կիրպագանեմք • զսուրբ և զհրաշալի և զյաղ-

In the midst of this temple, and before these God-received and glorified holy signs, and this holy altar, bowing down in fear we worship; the holy and wondrous and vic[torious...]

zham-573.png

PRINTER

490

[Page] 490

TEXT

թօղ զյարութիւնդ քո փառաւորեմք . և քեզ մատուցանեմք զօրհնութիւն և զփառս՝ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն :

[...], let us glorify Thy resurrection; and unto Thee we offer blessing and glory, with the Father and with the Holy Spirit, now and always and unto the ages of

ages. Amen.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

’Ի յարկի սրբութեան և ’ի տեղւոջ փա- ռաբանութեան . հրեշտակաց բնակարանիս և մարդկան քաւարանիս, և առաջի ստ- ուածընկալ և պայծառացեալ սուրբ նշա- նացս և սուրբ խորանացս խոնարհեալ երկիւ- ղիւ երկիրպագանեմք . զսուրբ և զհրաշալի և զյաղթող զյարութիւնդ քո օրհնեմք և փառաւորեմք . և ընդ երկնային զօրսն քեզ մատուցանեմք զօրհնութիւն և զփառս ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . (մէն :

In the sanctuary of holiness and in the place of doxology, in this dwelling of angels and place of expiation for humankind, and before these God-receiving, radiant holy signs and holy altars, bowing down in fear we worship. We bless and glorify your holy, wondrous, and victorious Resurrection; and with the heavenly hosts we offer blessing and glory to you, with the Father and with the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-574.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

ORDER

RUBRIC

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ ԺԱՄՈՒՆ

RUBRIC: [Order] of the Common Prayers of the Peace Hour (Xa■a■akan Žam [Peace Hour/Compline]).

RUBRIC

ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ’Ի ԴԷՄՍ ՀՈԳՒՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Which is performed in the person of the Spirit of God.

RUBRIC

ԱՅԼ ԵՒ

RUBRIC: [Here is] also another [hymn]:

RUBRIC

՚Ի ԴԷՄՍ ԲԱՆԻՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

RUBRIC: [Addressed] to the Person of the Word of God

RUBRIC

ՈՐ

[He] who

RUBRIC

ԵԴԱՒ ՚Ի ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԵՒ ԷՋ ՚Ի ԴԺՈԽՍ

RUBRIC: [He] was laid in the tomb and descended into Hades.

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՐ ՀՈԳՒՈՑՆ

PEACE FOR THE SOULS [OF THE DEPARTED]

TEXT

Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ, յամե-

I will bless the Lord at all times; at all [times...]

TEXT

նայն ժամ օրհնութիւն նորա ՚ի բերան իմ :

[at all] times his praise [shall be] in my mouth.

TEXT

՚Ի Տէր պարծեսցի անձն իմ, լուիցեն

In the Lord shall my soul boast; [the humble] shall hear

TEXT

հեզք, և ուրախ եղիցին :

the meek, and let them be glad.

TEXT

Մեծ արարէք զՏէր ինև, և բարձր ա-

Magnify the Lord with me, and [let us] exalt...

TEXT

րասցուք զանուն նորա ՚ի միասին :

...[let us] exalt his name together.

TEXT

Խնդրեցի ՚ի Տեառնէ և լուաւ ինձ, յա-

I sought the Lord, and He heard me; from a[ll...]

TEXT

մենայն նեղութենէ իմմէ փրկեաց զիս :

[He] delivered me from all my affliction.

zham-575.png

PRINTER

492

492

TEXT

Մատիք առ Տէր՝ և առէք զլոյս, և երեսք ձեր մի ամաչեսցեն : Այս աղքատ կարդաց առ Տէր, և Տէր լուաւ սմա . յամենայն նեղութենէ սորա փըր- կեաց զսա : Բանակք հրեշտակաց Տեառն շուրջ են զերկիւղածովք իւրովք , և պահեն զնոսա : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն : Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք . ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Draw near to the Lord and receive [His] light, and your faces shall not be put to shame. This poor man cried to the Lord, and the Lord heard him, and saved him from all his afflictions. The encampments of the angels of the Lord are

around those who fear Him, and they protect them. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, both now and always and unto the ages of ages. Amen. Again in peace let us beseech the Lord; receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, both now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ե Ր Գ Ա Ս Տ Ի Ճ Ա Ն Ա Ց

Song of Ascents

TEXT

Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կար- դացի, և լուաւ ինձ, Տէր փրկեաց զանձն իմ ՚ի շրթանց նենգաւորաց և ՚ի լեզուէ չարէ : Օ ի՞ տացի քեզ կամ զի՞նչ յաւելցի՝ լեզու նենգաւոր :

In my distress I cried unto the Lord, and he heard me. Lord, deliver my soul from deceitful lips and from an evil tongue. What shall be given unto thee, or what shall be added unto thee, O deceitful tongue?

RUBRIC

Ջկանոնն բովանդակ ասա՛: Բայց ոմանք Ալէլու չասեն, զի ԵՐԳ ԱՍՏԻՃԱՆԱՑ է :

[RUBRIC:] Recite the entire *kanon* (canon [liturgical sequence of psalms]). However, some do not say the *Al■lu* (Alleluia), for it is a *Song of Ascents*.

zham-576.png

PRINTER

495

495

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ, ’ի տուէ կարդացի և գիշերի առաջի քո : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր, խոնար- Հեսցի ունկն քո ’ի խնդրուածս իմ : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ և": Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք • ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն : Խաղաղութիւն ամենեցուն :

O Lord God of my salvation, by day and at night I have cried out before You. Let my prayer enter before You, O Lord; let Your ear incline to my supplications. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Again in peace let us beseech the Lord; receive [us], save [us], and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen. Peace to all.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

PSALM

TEXT

’Ի կարդալ իմում լուար ինձ Աստուած ըստ արդարութեան, ’ի նեղութենէ ինձ անդորր արարեր • ողորմեա ինձ և լուր աղօ- թից իմոց : Որդիք մարդկան՝ մինչև յե՞րբ էք խստա- սիրտք • ընդէ՞ր սիրէք զնանրութիւն, և խընդ- րէք զստութիւն : Ծաներուք՝ զի սքանչելիս արար Տէր սրբոյ իւրում. և Տէր լուիցէ ինձ ’ի կար- դալ իմում առ նա : Բարկանայք՝ և մի մեղանչէք • զոր ինչ

When I called, God heard me in righteousness; from distress you gave me relief. Have mercy on me and hear my prayer. Sons of men, how long will you be hard-hearted? Why do you love vanity and seek after falsehood? Know that the Lord has done wonders for his holy one; and the Lord will hear me when I call upon him. Be angry, and do not sin; what[ever]

PRINTER

494

TEXT

ասէք 'ի սիրտս ձեր, յանկողինս ձեր զղջացա- րուք : Մատուցէք պատարագս արդարութեան, և յուսացարուք 'ի Տէր : Բազումք ասէին թէ ո ցուցցէ մեզ զբարու- թիւն Տեառն. նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց, և ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց : 'Ի պտղոյ ցորենոյ՝ գինոյ՝ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր զնոսա : Խաղաղութեամբ յայս և 'ի սոյն ննջեսցուք և զարթիցուք. զի դու Տէր միայն առանձին յուսով քո՝ բնակեցուցեր զմեզ : Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս, և մի բարկութեամբ քով խրատեր զիս: Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի հիւանդ եմ ես . բը- ժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ : Անձն իմ յոյժ խռովեցաւ, և դու Տէր մինչև յե՞րբ : Դարձ Տէր՝ և փրկեա զանձն իմ . կեցո զիս Տէր ըստ ողորմութեան քում : Ջ ի ոչոք է որ 'ի մահու յիշէ զքեզ, կամ 'ի դժոխս խոստովան առնիցի առ քեզ : Վ աստակեցայ ես 'ի հեծութեան իմում, լուացի զամենայն գիշեր զմահիճս իմ. և ար- տասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի : Խռովեցաւ 'ի սրտմտութենէ ակն իմ . և մաշեցայ ես 'ի վերայ ամենայն թշնամեաց իմոց:

Speak in your hearts; repent upon your beds. Offer sacrifices of righteousness, and hope in the Lord. Many were saying, “Who will show us the goodness of the Lord?” The light of your countenance has been marked upon us, and you have given gladness to our hearts. From the fruit of their wheat, wine, and oil you have filled them. In peace at once we shall sleep and awake, for you, Lord, alone have established us to dwell in your hope. Lord, rebuke me not in your fury, and chasten me not in your wrath. Have mercy on me, Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. My soul is exceedingly troubled; and you, Lord—how long? Turn, Lord, and deliver my soul; save me, Lord, according to your mercy. For there is no one who remembers you in

death, or who will confess to you in the underworld [*džoxk■* / Hades]. I am weary in my groaning; every night I washed my couch, and with my tears I drenched my bed. My eye is troubled from indignation, and I have grown worn out among all my enemies.

zham-578.png

PRINTER

495

495

TEXT

'Ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝ ոյք գործէք զանօրէնութիւն : Լուաւ Տէր ձայնի լալոյ իմոյ, լուաւ Տէր աղօթից իմոց . և Տէր զխնդրուածս իմ ըն. կալաւ : Ամաչեսցեն և խռովեսցին յոյժ ամենայն թշնամիք իմ. դարձցին յետս և ամաչեսցեն յոյժ վաղվաղակի և խռովեսցին : Մինչև յե՞րբ Տէր՝ մոռանաս զիս իսպառ, մինչև յե՞րբ դարձուցանես զերեսս քո յինէն : Մինչև յե՞րբ դնեմ զխորհուրդս յանձն իմ, և ցաւք սրտի իմոյ զաւուրս : Մինչև ցե՞րբ բարձրանայ թշնամին 'ի վերայ իմ. նայեա և լուր ինձ Տէր Աստ- ուած իմ : Լոյս տուր Տէր աչաց իմոց՝ զի մի երբէք ննջեցից 'ի մահ : Մի ասասցէ թշնամին թէ յաղթեցի նմա, կամ նեղիչք իմ ցնծասցեն թէ ես սասանեցայց: Ես յողորմութիւնս քո Տէր՝ յուսացայ, ցնծացաւ սիրտ իմ 'ի փրկութեան քում . օրհ- նեցից զՏէր զբարերարդ իմ : Պահեա զիս Աստուած իմ, զի ես 'ի քեզ յուսացայ . ասացի Տեառն Տէր իմ ես դու, և բարիք իմ ինձ 'ի քէն են : Սրբոց քոց՝ որք են յերկրի քում. սքան- չելի արարեր զամենայն կամս իմ 'ի նոսա :

Depart from me, all you who work iniquity; The Lord has heard the voice of my weeping; the Lord has heard my prayer, and the Lord has accepted my supplication. May all my enemies be put to shame and greatly troubled; may they turn back, and be put to shame very quickly, and be troubled. How long, O Lord, wilt Thou forget me utterly? How long wilt Thou turn Thy face away

from me? How long shall I keep counsel in my soul, and [have] grief in my heart [all] the days? How long shall [my] enemy be exalted over me? Look upon [me] and hear me, O Lord my God. Give light, O Lord, to my eyes, lest I ever sleep the sleep of death; Lest [my] enemy say, “I have prevailed over him,” Or those who afflict me rejoice if I am shaken. I have trusted in Thy mercy, O Lord; My heart has rejoiced in Thy salvation; I will bless the Lord, my Benefactor. Preserve me, O my God, for I have trusted in Thee. I said to the Lord: “Thou art my Lord, and my good [things] are from Thee.” For Thy saints who are in Thy land, Thou hast made wondrous all my desire in them.

zham-579.png

PRINTER

494

494

TEXT

ասէք ՚ի սիրտս ձեր, յանկողինս ձեր զղջացա- րուք : Մատուցէք պատարագս արդարութեան, և յուսացարուք ՚ի Տէր : Բազումք ասէին թէ ո ցուցցէ մեզ զբարու- թիւն Տեառն. նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց, և ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց : ՚Ի պտղոյ ցորենոյ՝ գինոյ՝ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր զնոսա : Խաղաղութեամբ յայս և ՚ի սոյն ննջեսցուք և զարթիցուք. զի դու Տէր միայն առանձին յուսով քո՝ բնակեցուցեր զմեզ : Տէր՝ մի սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս, և մի բարկութեամբ քով խրատեր զիս: Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի հիւանդ եմ ես . բը- ժշկեա զաննձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ : Անձն իմ յոյժ խռովեցաւ, և դու Տէր մինչև յերբ : Դարձ Տէր՝ և փրկեա զանձն իմ . կեցո զիս Տէր ըստ ողորմութեան քում : Ջ ի ոչոք է որ ՚ի մահու յիշէ զքեզ, կամ ՚ի դժոխս խոստովան առնիցի առ քեզ : Վ աստակեցայ ես ՚ի հեծութեան իմում, լուացի զամենայն գիշեր զմահիճս իմ. և ար- տասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի : Խռովեցաւ ՚ի սրտմտութենէ ակն իմ . և մաշեցայ ես ՚ի վերայ ամենայն

թշնամեաց իմոց:

Speak in your hearts; repent upon your beds. Offer sacrifices of righteousness, and hope in the Lord. Many were saying, “Who will show us the goodness of the Lord?” The light of your countenance has been marked upon us, and you have given gladness to our hearts. From the fruit of their wheat, wine, and oil you have filled them. In peace at once we shall sleep and awake, for you, Lord, alone have established us to dwell in your hope. Lord, rebuke me not in your fury, and chasten me not in your wrath. Have mercy on me, Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. My soul is exceedingly troubled; and you, Lord—how long? Turn, Lord, and deliver my soul; save me, Lord, according to your mercy. For there is no one who remembers you in death, or who will confess to you in the underworld [*džoxk■* / Hades]. I am weary in my groaning; every night I washed my couch, and with my tears I drenched my bed. My eye is troubled from indignation, and I have grown worn out among all my enemies.

zham-580.png

PRINTER

495

[Page] 495

TEXT

'Ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝ ոյք գործէք զանօրէնութիւն : Լուաւ Տէր ձայնի լալոյ իմոյ, լուաւ Տէր աղօթից իմոց . և Տէր զխնդրուածս իմ ըն կալաւ : Ամաչեսցեն և խռովեսցին յոյժ ամենայն թշնամիք իմ. դարձցին յետս և ամաչեսցեն յոյժ վաղվաղակի և խռովեսցին : Մինչև յե՞րբ Տէր՝ մոռանաս զիս իսպառ, մինչև յե՞րբ դարձուցանես զերեսս քո յինէն : Մինչև յե՞րբ դնեմ զխորհուրդս յանձն իմ, և ցաւք սրտի իմոյ զաւուրս : Մինչև ցե՞րբ բարձրանայ թշնամին 'ի վերայ իմ. նայեա և լուր ինձ Տէր Աստ- ուած իմ : Լոյս տուր Տէր աչաց իմոց՝ զի մի երբէք ննջեցից 'ի մահ : Մի ասասցէ թշնամին թէ յաղթեցի նմա, կամ նեղիչք իմ ցնծասցեն թէ ես սասանեցայց: Ես յողորմութիւնս քո Տէր՝

յուսացայ, ցնծացաւ սիրտ իմ 'ի փրկութեան քում . օրհ- նեցից զՏէր զբարերարդ իմ : Պահեա զիս Աստուած իմ, զի ես 'ի քեզ յուսացայ . ասացի Տեառն Տէր իմ ես դու, և բարիք իմ ինձ 'ի քէն են : Սրբոց քոց՝ որք են յերկրի քում. սքան- չելի արարեր զամենայն կամս իմ 'ի նոսա :

Depart from me, all you who work iniquity; The Lord has heard the voice of my weeping; the Lord has heard my prayer, and the Lord has accepted my supplication. May all my enemies be put to shame and greatly troubled; may they turn back, and be put to shame very quickly, and be troubled. How long, O Lord, wilt Thou forget me utterly? How long wilt Thou turn Thy face away from me? How long shall I keep counsel in my soul, and [have] grief in my heart [all] the days? How long shall [my] enemy be exalted over me? Look upon [me] and hear me, O Lord my God. Give light, O Lord, to my eyes, lest I ever sleep the sleep of death; Lest [my] enemy say, “I have prevailed over him,” Or those who afflict me rejoice if I am shaken. I have trusted in Thy mercy, O Lord; My heart has rejoiced in Thy salvation; I will bless the Lord, my Benefactor. Preserve me, O my God, for I have trusted in Thee. I said to the Lord: “Thou art my Lord, and my good [things] are from Thee.” For Thy saints who are in Thy land, Thou hast made wondrous all my desire in them.

zham-581.png

PRINTER

494

494

TEXT

ասէք ՚ի սիրտս ձեր, յանկողինս ձեր զղջացա- րուք : Մատուցէք պատարագս արդարութեան, և յուսացարուք ՚ի Տէր : Բազումք ասէին թէ ո ցուցցէ մեզ զբարու- թիւն Տեառն. նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց, և ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց : ՚Ի պտղոյ ցորենոյ՝ գինոյ՝ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր զնոսա : Խաղաղութեամբ յայս և ՚ի սոյն ննջեսցուք և զարթիցուք . զի դու Տէր միայն առանձին յուսով քո՝ բնակեցուցեր զմեզ : Տէր՝ մի

սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս, և մի բարկութեամբ քով խրատեր զիս: Ողորմեա ինձ Տէր՝ զի հիւանդ եմ ես . բը- ժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ : Անձն իմ յոյժ խռովեցաւ, և դու Տէր մինչև յերբ : Դարձ Տէր՝ և փրկեա զանձն իմ . կեցո զիս Տէր ըստ ողորմութեան քում : Ջ ի ոչոք է որ ՚ի մահու յիշէ զքեզ, կամ ՚ի դժոխս խոստովան առնիցի առ քեզ : Վ աստակեցայ ես ՚ի հեծութեան իմում, լուացի զամենայն գիշեր զմահիճս իմ . և ար- տասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի : Խռովեցաւ ՚ի սրտմտութենէ ակն իմ . և մաշեցայ ես ՚ի վերայ ամենայն թշնամեաց իմոց:

Speak in your hearts; repent upon your beds. Offer sacrifices of righteousness, and hope in the Lord. Many were saying, “Who will show us the goodness of the Lord?” The light of your countenance has been marked upon us, and you have given gladness to our hearts. From the fruit of their wheat, wine, and oil you have filled them. In peace at once we shall sleep and awake, for you, Lord, alone have established us to dwell in your hope. Lord, rebuke me not in your fury, and chasten me not in your wrath. Have mercy on me, Lord, for I am weak; heal my soul, for my bones are troubled. My soul is exceedingly troubled; and you, Lord—how long? Turn, Lord, and deliver my soul; save me, Lord, according to your mercy. For there is no one who remembers you in death, or who will confess to you in the underworld [*džoxk■* / Hades]. I am weary in my groaning; every night I washed my couch, and with my tears I drenched my bed. My eye is troubled from indignation, and I have grown worn out among all my enemies.

zham-582.png

PRINTER

495

495

TEXT

'Ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝ ոյք գործէք զանօրէնութիւն : Լուաւ Տէր ձայնի լալոյ իմոյ, լուաւ Տէր աղօթից իմոց . և Տէր

զխնդրուածս իմ ըն կալաւ : Ամաչեսցեն և խռովեսցին յոյժ ամենայն թշնամիք իմ. դարձցին յետս և ամաչեսցեն յոյժ վաղվաղակի և խռովեսցին : Մինչև յե՞րբ Տէր՝ մոռանաս զիս իսպառ, մինչև յե՞րբ դարձուցանես զերեսս քո յինէն : Մինչև յե՞րբ դնեմ զխորհուրդս յանձն իմ, և ցաւք սրտի իմոյ զաւուրս : Մինչև ցե՞րբ բարձրանայ թշնամին 'ի վերայ իմ. նայեա և լուր ինձ Տէր Աստ ուած իմ : Լոյս տուր Տէր աչաց իմոց՝ զի մի երբէք ննջեցից 'ի մահ : Մի ասասցէ թշնամին թէ յաղթեցի նմա, կամ նեղիչք իմ ցնծասցեն թէ ես սասանեցայց: Ես յողորմութիւնս քո Տէր՝ յուսացայ, ցնծացաւ սիրտ իմ 'ի փրկութեան քում . օրհ նեցից զՏէր զբարերարդ իմ : Պահեա զիս Աստուած իմ, զի ես 'ի քեզ յուսացայ . ասացի Տեառն Տէր իմ ես դու, և բարիք իմ ինձ 'ի քէն են : Սրբոց քոց՝ որք են յերկրի քում . սքան չելի արարեր զամենայն կամս իմ 'ի նոսա :

Depart from me, all you who work iniquity; The Lord has heard the voice of my weeping; the Lord has heard my prayer, and the Lord has accepted my supplication. May all my enemies be put to shame and greatly troubled; may they turn back, and be put to shame very quickly, and be troubled. How long, O Lord, wilt Thou forget me utterly? How long wilt Thou turn Thy face away from me? How long shall I keep counsel in my soul, and [have] grief in my heart [all] the days? How long shall [my] enemy be exalted over me? Look upon [me] and hear me, O Lord my God. Give light, O Lord, to my eyes, lest I ever sleep the sleep of death; Lest [my] enemy say, “I have prevailed over him,” Or those who afflict me rejoice if I am shaken. I have trusted in Thy mercy, O Lord; My heart has rejoiced in Thy salvation; I will bless the Lord, my Benefactor. Preserve me, O my God, for I have trusted in Thee. I said to the Lord: “Thou art my Lord, and my good [things] are from Thee.” For Thy saints who are in Thy land, Thou hast made wondrous all my desire in them.

TEXT

Յաճախեսցին հիւանդութիւնք նոցա . յետ այսորիկ ապա վաղվաղեսցին : Ո՛չ ժողովեցայց ՚ի ժողովս նոցա յարեանց և ո՛չ յիշեցից զանուանս նոցա ՚ի շրթունս իմ : Տէր բաժին ժառանգութեան իմոյ և բա- ժակի իմոյ դու ես , որ այսրէն դարձուցանես զժառանգութիւն իմ յիս : Վիճակք ելին ինձ ընդ ընտիրս , և ժա- ռանգութիւն իմ հաճոյ եղև ինձ : Օրհնեցից զՏէր՝ որ իմաստուն արար զիս , մինչ ՚ի գիշերի ևս խրատեցին զիս երիկա- մունք իմ : Յառաջագոյն տեսանէի զՏէր առաջի իմ յամենայն ժամ, զի է ընդ աջմէ իմմէ՝ զի մի սասանեցայց : Վասն այսորիկ ուրախ եղև սիրտ իմ, և ցնծացաւ լեզու իմ, ևս և մարմին իմ բնա- կեսցի յուսով : Զի ո՛չ թողցես զանձն իմ ՚ի դժոխս , և ո՛չ տացես սրբոյ քում տեսանել զապականու- թիւն : Ցուցեր ինձ զճանապարհս քո կենաց , լցուցեր զիս ուրախութեամբ երեսաց քոց ՚ի քաղցրութենէ վայելչութեան աջոյ քո մինչ իսպառ : Լո՛ւր Տէր արդարութեան . և նայեա՛ ՚ի

Their infirmities shall multiply; after this they shall hasten. I will not gather into their assemblies of blood, nor will I mention their names upon my lips. The Lord is the portion of my inheritance and of my cup; you are [the one] who restores my inheritance to me. The lines have fallen for me among the chosen, and my inheritance is pleasing to me. I will bless the Lord who made me wise; even unto the night my kidneys have instructed me. I foresaw the Lord before me at all times, for he is at my right hand, that I may not be shaken. Therefore my heart was glad, and my tongue rejoiced; moreover my flesh also shall dwell in hope. For you will not leave my soul in Hades [džoxk■], nor will you give your holy one to see corruption. You showed me your paths of life; you filled me with the joy of your countenance, from the sweetness of the beauty of your right hand forever. Hear, O Lord, of righteousness, and look upon

PRINTER

497

497

TEXT

խնդրուածս իմ . ունկն դիր աղօթից իմոց՝ զի ո՛չ շրթամբք նենգաւորօք : Յերեսաց քոց իրաւունք ինձ ելցեն, և աչք իմ տեսցեն զուղղութիւն : Փորձեցեր զսիրտ իմ, և քննեցեր ՚ի գիշե- րի, փորձեցեր զիս՝ և ո՛չ գտաւ յիս անիրա- ւութիւն : Մի՛ խօսեսցի բերան իմ զգործս որդւոց մարդկան . վասն բանից շրթանց քոց ես պա- Հեցից զճանապարհս խիստս : Հաստատեա՛ զշաւիղս իմ ՚ի ճանապարհի քում, զի մի գայթակղեսցին գնացք իմ : Ես առ քեզ Տէր կարդացի՝ զի լուար ինձ Աստուած, խոնարհեցո՛ առիս զունկն քո . և լո՛ւր բանից իմոց : Սքանչելի արարեր զողորմութիւնս քո . ո՛ փրկես զայնոսիկ, ոյք յուսացեալ են ՚ի քեզ՝ յայնցանէ, ոյք հակառակ կան աջոյ քո : Պահեա՛ զիս որպէս բիբ ական . ընդ հով- նեաւ թևոց քոց ծածկեսցես զիս, յերեսաց ամբարշտաց, ոյք տառապեցուցին զիս : Թշնամիք զանձն իմ պաշարեցին, և ՚ի ճարպս իւրեանց արգելին, և բերանք նոցա խօսեցան զամբարտաւանութիւն : Մերժեցին զիս՝ և այժմ դարձեալ պատե- ցան զինն . ուշ եդին խոնարհեցուցանել զիս յերկիր :

...my supplication; give ear to my prayer, for [it is] not with deceitful lips. Let my judgment come forth from your presence, and let my eyes behold equity. You have proved my heart and examined [me] in the night; you tested me, and no iniquity was found in me. Let not my mouth speak of the deeds of the sons of men; for the sake of the words of your lips, I have kept the difficult paths. Establish my tracks in your path, that my steps may not stumble. I have cried to you, Lord, for you heard me, O God; incline your ear to me and hear my words. Make marvelous your mercies, O you who save those who trust in you from those who resist your right hand. Keep me as the apple of the eye; under the shadow of your wings you shall cover me, from the face of the wicked who

have afflicted me. The enemies have besieged my soul, and they have enclosed [themselves] in their own fat, and their mouths have spoken arrogance. They cast me out, and now again they have surrounded me; they set their mind to cast me down to the earth.

zham-585.png

PRINTER

498

498

TEXT

Համարեցան ինձ որպէս առիւծ զի պատ- րաստի յորս . և որպէս կորիւն առիւծու՝ զի նստի դարանեալ : Արի՛ Տէր՝ ժամանեա՛ նոցա, և խափանեա՛ զնոսա . փրկեա՛ զանձն իմ յամբարշտաց ՚ի սրոյ՝ և ՚ի ձեռաց թշնամւոյն : Տէր կորո՛ զնոսա յերկրէ , բաժանեա՛ և խափանեա՛ զնոսա ՚ի կեանս իւրեանց : Գաղտնեօք քովք լցան որովայնք նոցա , յագեցան կերակրովք՝ և թողին զմնացուածս տղայոց իւրեանց : Ես արդարութեամբ երևեցայց երեսաց քոց . և յագեցայց յերևիլ փառաց քոց : Դա՛տ արա ինձ Աստուա՛ծ, և իրաւ արա՛ ինձ ՚ի դատաստանի իմում : Յազգէ՝ որ ո՛չ է սուրբ , ՚ի մարդոյ մեղա- ւորէ նենգաւորէ փրկեա՛ զիս : Դու Աստուա՛ծ՝ հզօրիչ իմ ես՝ ընդէ՞ր մո- ռացար զիս , ընդէ՞ր տրտում գնամ ես ՚ի նեղել թշնամւոյ իմոյ : Առաքեա՛ Տէր զլոյս քո և զճշմարտութիւն քո, զի առաջնորդեսցեն ինձ, և հանցեն զիս ՚ի լեառն սուրբ և ՚ի յարկս քո : Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստ- ուած , որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ : Խոստովան եղէց քեզ օրհնութեամբ Աստ- ուա՛ծ Աստուած իմ :

They regarded me like a lion prepared for prey, and like a young lion crouching in ambush. Arise, O Lord, confront them and thwart them; deliver my soul from the impious by the sword and from the hand of the enemy. O Lord, destroy them from the earth; divide and thwart them in their life. With

your hidden [treasures] their bellies were filled; they were sated with food, and left the remainder to their children. As for me, in righteousness I shall appear before your face, and I shall be satisfied in the appearance of your glory. Judge me, O God, and vindicate me in my trial. From a nation that is not holy, from the deceitful and sinful man, deliver me. You, O God, are my strengthener; why have you forgotten me? Why do I go mourning while the enemy oppresses [me]? Send forth, O Lord, your light and your truth, that they may lead me and bring me to your holy mountain and to your tabernacles. I will go in before the altar of God, unto God, who gladdens my youth. I will give thanks to you in praise, O God, my God.

zham-586.png

PRINTER

499

499

TEXT

Արդ՝ ընդէ՞ր տրտում ես անձն իմ, կամ ընդէ՞ր խռովես զիս • յուսա՛ առ Աստուած , խոստովանեա՛ նմա • փրկիչ երեսաց իմոց Աստ- ուած է : Աստուա՛ծ յօգնել ինձ նայեա՛ց • և Տէր յընկերել ինձ փութա՛ : Ամաչեսցեն և յամօթ լիցին, ոյք խնդրէին զանձն իմ. դարձցին յետս և ամաչեսցեն , ոյք խորհէին ինձ չար : Դարձցին առ ժամայն ամաչեցեալք • ոյք ասէին ինձ վա՛շ վա՛շ : Ցնծասցեն և ուրախ լիցին ՚ի քեզ ամե- նեքեան , ոյք խնդրեն զքեզ Տէր : Ասասցեն յամենայն ժամ, մեծ է Աստ- ուած. և ոյք սիրեն զփրկութիւնս քո : Ես աղքատ և տնանկ եմ , Աստուած օգ- նեա՛ ինձ • օգնական և փրկիչ իմ ես. և դո՛ւ Տէր իմ՝ մի յամենար : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո • կեցո՛ զորդի աղախնոյ քո • և արա՛ առիս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք իմ և ամաչեսցեն • զի դու Տէր օգնեցեր ինձ , և մխիթարեցեր զիս : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Why then are you sorrowful, my soul, or why do you disquiet me? Hope in God; give thanks to Him; God is the savior of my countenance. O God, look to

my help, and Lord, hasten to assist me. Let them be ashamed and confounded who sought my soul. Let them be turned back and put to shame who plotted evil against me. Let them immediately be turned back in shame, who said to me: "Aha, aha!" Let all those who seek You rejoice and be glad in You, Lord. Let those who love Your salvation say at all times: "God is great!" I am poor and destitute; O God, help me. You are my helper and my deliverer; and You, my Lord, do not tarry. Give strength to Your servant; save the son of Your handmaid, and show a sign of goodness toward me. Let those who hate me see and be ashamed, for You, Lord, have helped me and comforted me. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

zham-587.png

PRINTER

500

[500]

RUBRIC

Ե Ր Գ

RUBRIC: C A N T I C L E

TEXT

Շնո՛րհեա՛ մեզ Տէր, ՚ի գիշերի՛ զերկ նային զխաղաղութիւն քո՛ . և պահեա՛ զմեզ ՚ի պա՛տրանա՛ց թըշնամւոյն՝ ամենայա՛ղթ զօրութեա՛մբ սուրբ խաչի՛ քո՛յ : Տէր Աստ- ուա՛ծ փրկութեան իմոյ ՚ի տուէ կարդացի՝ և գիշերի առաջի՛ քո՛յ : Մը՛տցե՛ն աղօթք իմ առաջի քոյ Տէր . խոնարհեսցի ունկն քո ՚ի խնդրուա՛ծս ի՛մ : Եկեսցէ առ մե՛զ Տէ՛ր պահապան ՚ի քէն , և պահեսցէ զմե՛զ յամե նա՛յն ժա՛մ : Առաքեա ՚ի մե՛զ Տէ՛ր ըզզօրու թիւն սրբոյ խաչի՛ն որ պահեսցէ՛ զմե՛զ յա մենա՛յն ժա՛մ : Արժանի՛ արա Տէ՛ր զերե՛կս զայս խաղաղութեամբ . և առանց փորձու թեան անցո՛ ը՛զմեօ՛ք : Արժանաւորեա Տէ՛ր զգիշերս զայս խաղաղութեամբ . և առանց մեղաց պահելով ը՛զմե՛զ : Ընդ մե՛զ Տէր Ա՛ստուած՝ գիտասջիք հեթանոսք և պարտե՛ ցարո՛ւք . զի Աստուած ընդ մե՛զ է՛ : Եւ

լուարո՛ւք զայս ՚ի ծագա՛ց մինչև ՚ի ծա՛գս երկրի՛ . զի՛ : Եւ հըզօրացեալքդ պարտե՛ցա րո՛ւք . զի՛ : Եւ զի թէպէտ և դարձեալ զօ րանայք՝ դարձեա՛լ ՚ի պարտութի՛ւն մատ նեսջի՛ք . զի՛ : Եւ զխորհուրդն զոր խորհիք՝

Grant us, O Lord, in [this] night Thy heavenly peace, and preserve us from the deceptions of the enemy by the all-conquering power of Thy Holy Cross. O Lord God of my salvation, I have cried by day, and in the night before Thee. Let my prayer enter before Thee, O Lord; incline Thine ear unto my supplication. May a guardian from Thee come unto us, O Lord, and preserve us at all times. Send unto us, O Lord, the power of the Holy Cross, which shall preserve us at all times. Vouchsafe, O Lord, [that we may pass] this evening in peace, and bring us through without temptation. Make us worthy, O Lord, [to pass] this night in peace, preserving us without sin. God is with us: understand, O ye nations, and be vanquished, for God is with us! And hear this, from the ends unto the ends of the earth: [for God is with us!] And ye who are waxen mighty, be vanquished: [for God is with us!] And though ye should prevail again, ye shall again be brought to defeat: [for God is with us!] And whatever counsel ye take,

zham-588.png

PRINTER

501

501

TEXT

խափանէ՛ Տէ՛ր • զի՛: Եւ զբանն զոր խօսիք՝ մի՛ մնասցէ՛ առ ձե՛զ. զի՛: Եւ քանզի յեր կիւղէ ձերմէ մեք ո՛չ երկիցո՛ւք, և ո՛չ խոռ վիցո՛ւք • զի՛: Եւ զՏէր Աստուած մեր փա ռաւո՛ր արասցո՛ւք, և նա՛ եղիցի մեզ յեր կիւղ • զի՛: Եւ յուսացեալ եղիցուք մեք ՚ի նա՛, և նա՛ եղիցի մեզ ՚ի սը՛րբութի՛ւն . զի՛: Եւ յուսացեալ եղիցո՛ւք մեք ՚ի նա՛, և նա՛ եղիցի մեզ ՚ի փըրկութի՛ւն • զի՛: Եւ ահաւա սիկ ես և մանկունք իմ, զոր ե՛տ ինձ Ա՛ստ- ուած . զի՛: Եւ ժողովուրդ որ նստէր ՚ի խա ւարի՝ ետես ըզլո՛յս մե՛ծ . զի՛: Եւ որ բնա կեալդ էք

՚ի խաւարի և ՚ի ստուերս մահու . լոյս ծա՛գեսցի առ ձե՛զ • զի՛: Եւ քանզի մա նո՛ւկ ծընա՛ւ, Որդի և տուա՛ւ մե՛զ • զի՛: Եւ որոյ իշխանութիւն իւր ՚ի վերայ ուսո՛ց իւրո՛ց. զի՛: Եւ որ կոչի անուն նորա մեծի խորհրդո՛յ հրեշտա՛կ . զի՛: Եւ սքանչելի խորհը՛րդակի՛ց. զի՛: Եւ Աստուած հզօ՛ր իշխա՛ն . զի՛: Եւ իշխան խաղաղութեան Հայր հանդերձելոյ յա ւի՛տենի՛ն . Տէր Աստուած ընդ մե՛զ է՛ : Եւ փա՛ռք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սը՛ր բո՛յ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե նից . Ա՛մէ՛ն :

The Lord frustrates [it], for [God is with us]. And the word which you speak shall not remain with you, for [God is with us]. And because of your fear we shall not fear, neither shall we be troubled, for [God is with us]. And the Lord our God we shall glorify, and He shall be our fear, for [God is with us]. And we shall place our hope in Him, and He shall be our sanctification, for [God is with us]. And we shall place our hope in Him, and He shall be our salvation, for [God is with us]. And behold, I and my children whom God has given me, for [God is with us]. And the people that sat in darkness saw a great light, for [God is with us]. And you who dwell in darkness and in the shadow of death, light shall dawn upon you, for [God is with us]. And for unto us a child is born, a Son is given unto us, for [God is with us]. And His dominion is upon His shoulders, for [God is with us]. And His name is called the Angel of Great Counsel, for [God is with us]. And wonderful Counselor, for [God is with us]. And God, the Mighty Prince, for [God is with us]. And the Prince of Peace, Father of the world to come: the Lord God is with us. And glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

zham-589.png

PRINTER

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

RUBRIC: Supplication [Ma■t■ank■]

TEXT

Ի մերձենալ երեկոյիս՝ Համբառնամք ըզ- ձեռս մեր ՚ի սրբութիւն . զոր ինչ մեղաք այսօր խորհրդով՝ բանիւ , կամ՝ գործով . ՚ի յանկողինս մեր զղջանալով . խոստովան լինելով զգաղտնիս սրտից մերոց ծածկագի- տիդ Աստուծոյ . յուսալով յողորմութիւն քո : Եւ մեք միաբան գոչեսցուք . յիշեա զմեզ Տէր՝ յորժամ՝ գաս արքայութեամբ քով . և ողորմեա մեզ :

As the evening draws near, we lift up our hands toward the sanctuary [for] whatever we have sinned this day in thought, word, or deed; repenting upon our beds, confessing the secrets of our hearts to You, God Who knowest the hidden things, [and] hoping in Your mercy. And let us cry out with one accord: Remember us, Lord, when You come with Your kingdom, and have mercy on us.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: [THE] PROCLAMATION [k■aroz]* * *Translator's note: k■aroz (■■■■■) designates a litany or deacon's proclamation.*

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Գոհացարուք զՏեառնէ , որ իւրով ո- ղորմութեամբն առաջնորդեաց մեզ ՚ի գործս տունջեան . և շնորհեաց մեզ միաբան գալ հա- սանիլ ՚ի Հանգիստ գիշերիս : Եւ մեք յամե- նայն ժամ՝ աղաչեսցուք զմարդասէրն Աստ- ուած , լինիլ պահապան անձանց մերոց . և նա իւրով ողորմութեամբն պահեսցէ զմեզ . և ա- ռաջնորդեալ Հասուսցէ յիւր բարութեան Հանգիստն . զոր խոստացաւ սիրելեաց իւրոց ճշմարիտն Աստուած ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Տէրն ամենակալ կեցուսցէ և ողորմեսցի : Ջ Հան- գիստ գիշերիս" : Ջ հրեշ" : Ջ քաւութիւն" : Ջ սրբոյ խաչին մեծ" : Եւ ևս" : Ջ անձինս" : Ողորմեաց մեզ Տէր" :

Again, in peace let us beseech the Lord. Give thanks unto the Lord, who by His mercy hath guided us in the works of the daytime, and hath granted us to come and attain together unto the rest of this night. And let us at all times beseech God the lover of mankind to be the guardian of our souls, that He by His mercy may preserve us, and having guided [us], may bring [us] unto the rest of His goodness, which the true God, Jesus Christ, promised to His beloved. May the Almighty Lord save and have mercy. [Let us ask for] the rest of this night... [Let us ask for] the Angel [of peace]... [Let us ask for] the remission [and forgiveness of our sins]... [Let us ask for] the great [power] of the Holy Cross... Again, [in peace]... [Let us commit] ourselves... Have mercy upon us, Lord...

zham-590.png

PRINTER

503

503

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Տէր բարերար, որ մեծաւ գթութեամբ քով պատրաստեցեր զյաւիտենական Հան- գիստն առաքինութեամբ աշխատելոցն . և կոչեցեր առ քեզ քաղցր ձայնիւ զծանրա- բեռնեալսն և զտաժանեալսն մեղօք, Հան- գիստ նոցա խոստանալով : ՇնորՀեա՛ և մեզ Տէր՝ անխոռով խաղաղութեամբ զգիշերս ան- ցուցանել . և ՚ի ծանրութենէ մեղաց զաշ- խատելքս՝ ապահովութեա՛ ողորմութեամբ քով . և արժանաւորեա՛ մշտնջենաւոր Հան- գստեանն ընդ ամենայն սուրբս քո : Եւ գո- Հանալով փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հօր և ամենասուրբ Հոգւոյդ, այժմ և միշտ և՛,

Beneficent Lord, who through your great compassion prepared eternal rest for those who have labored in virtue, and called to yourself with a sweet voice those who are heavy-laden and burdened with sins, promising them rest: Grant

also to us, Lord, to pass this night in undisturbed peace; and [as we are] burdened by the weight of sins, keep [us] secure by your mercy, and make [us] worthy of everlasting rest with all your saints. And giving thanks, we shall glorify you, with the Father and your all-holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.]

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Peace unto all.

TEXT

Պարգևատու բարեաց, և աղբիւր խաղա- ղութեան Տէր Աստուած մեր . յամենայն սա- տանայական խռովութեանց խաղաղացո՛ զմիտս մեր, և զխորՀուրդս՝ ՚ի գիշերիս յայսմիկ, և յամենայն ժամանակի : Որպէս զի առաջնոր- գեալք յանցաւոր կենցաղոյս՝ ժամանեսցուք յաւիտենական երկնից արքայութեան քո . զոր պատրաստեցեր ՚ի սկզբանէ աշխարՀի սըր- բոց քոց : Եւ ընդ նոսին զոՀանալով փառա- ւորեսցուք զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հո- գիդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե՛ :

Giver of good [gifts] and fountain of peace, Lord our God: calm our minds and our thoughts from all satanic disturbances in this night and at all times; so that, guided through this transitory life, we may arrive at Your eternal heavenly kingdom, which You prepared from the foundation of the world for Your saints. And together with them, giving thanks, may we glorify the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. [Amen.]

zham-591.png

PRINTER

504

[p. 504]

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

PSALM

TEXT

Տէր լոյս իմ և կեանք իմ՝ ես յումմէ եր- կեայց • Տէր ապաւէն կենաց իմոց՝ ես յումմէ դողացայց : 'Ի մերձենալ առ իս չարաց՝ ուտել զմարմին իմ, նեղիչք իմ և թշնամիք իմ՝ նոքա տկա- րացան և անկան : Թէ պատրաստեցի 'ի վերայ իմ պատե- րազմ, ոչ երկիցէ սիրտ իմ . և թէ յարիցէ 'ի վերայ իմ ճակատամարտ, սակայն և այս- ուիկ 'ի քեզ Տէր յուսացայ : Ո մի խնդրեցի 'ի Տեառնէ՝ և զսոյն ա- ղաչեմ . բնակիլ ինձ 'ի տան Տեառն զամե- նայն աւուրս կենաց իմոց : Տեսանել ինձ զվայելչութիւն Տեառն, և Հրաման տալ 'ի տաճարի նորա : Ծածկեաց զիս 'ի խորանի իւրում յաւուր չարի • ընդ յարկաւ արար զիս 'ի ծածկոյթ խորանի իւրում : 'Ի վիմէ բարձր արարեր զիս . և այժմ բար- ձըր արա զգլուխ իմ 'ի վերայ թշնամեաց իմոց : Շուրջ եղէց՝ և մատուցից 'ի խորանի նորա պատարագ օրհնութեան . օրհնեցից՝ և սաղ- մոս ասացից Տեառն :

The Lord is my light and my life; of whom shall I be afraid? The Lord is the refuge of my life; of whom shall I tremble? When the wicked drew near against me to devour my flesh, my oppressors and my enemies, they grew weak and fell. Though a host should be set in array against me, my heart shall not fear; and though battle should rise up against me, yet in this I have hoped in [you], O Lord. One [thing] I have asked of the Lord, and this [same] do I seek: that I may dwell in the house of the Lord all the days of my life; That I may behold the beauty of the Lord, and give command in his temple. He hid me in his tabernacle in the day of evil; he sheltered me under the cover of his tabernacle. Upon a rock you have exalted me; and now, exalt my head above my enemies. I shall go round about, and offer in his tabernacle a sacrifice of blessing; I will bless and sing psalms unto the Lord.

zham-592.png

PRINTER

TEXT

Լո՛ւր Տէր ձայնի իմում, զի կարդացի առ քեզ . ողորմեա՛ ինձ և լո՛ւր ինձ, զի քեզ անսաց սիրտ իմ . և խնդրեցին երեսք իմ, զերեսս քո Տէր խնդրեցին : Մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն . և մի՛ խոտորիր բարկութեամբ ՚ի ծառայէ քումմէ : Օգնական իմ լե՛ր Տէր՝ մի՛ անարգեր զիս, և մի՛ թողուր զիս Աստուած փրկիչ իմ : Հայր իմ և մայր իմ թողին զիս . և Տէր իմ ընկալաւ զիս : Օրէնսգէտ արա զիս Տէր ՚ի ճանապարհի քում . և առաջնորդեա՛ ինձ ՚ի շաւիղս քո ուղիղս : Վասն թշնամեաց իմոց, մի՛ մատներ զիս ՚ի ձեռս նեղչաց իմոց : Յարեան ՚ի վերայ իմ վկայք մեղաց . և ստեցին ինձ յանօրէնութեան իւրեանց : Հաւատացի տեսանել զբարութիւն Տեա ռընի՝ յերկրին կենդանեաց. համբեր Տեառն . և քաջալերեա՛ց . զօրասցի՛ սիրտ քո և համ բեր Տեառն : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Hear, O Lord, my voice, for I have cried out unto You; have mercy upon me and hear me, for my heart spoke to You; and my face sought [You], Your face, O Lord, have they sought. Turn not Your face away from me, and decline not in anger from Your servant. Be my helper, O Lord; do not despise me, and do not forsake me, O God my Savior. My father and my mother have forsaken me, but the Lord has received me. Instruct me, O Lord, in Your way, and lead me in Your straight paths. Because of my enemies, deliver me not into the hands of those who afflict me. False witnesses have risen up against me, and they have lied [concerning me] in their iniquity. I believe that I shall see the goodness of the Lord in the land of the living. Wait for the Lord, and take courage; let your heart be strengthened, and wait for the Lord. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Now and always, and unto the ages of ages. Amen.

zham-593.png

PRINTER

[p. 506]

RUBRIC

ԵՐԳ ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: Song of the Lord Ners■s. Second Tone [Erkrord Jayn].

TEXT

Նայեա՛ սիրով Հայրը՛դ գը՛թա՛ծ ՝ի քո ստեղծեա՛լ գործըս ձեռա՛ց . և՛ ըզբա՛նա՛կըս հրե՛շտա՛կա՛ց տուր պահապան մե՛զ տըկարա՛ցս . փը՛րկեա՛ զանձինս ՝ի փո՛րձա՛նա՛ց ՝ի խաւա՛րի՛ շըրջօղ դիւա՛ց . զի՛ ՝ի՛ տուընջեան և գիշերի՛ տացուք քեզ փա՛ռս անլըռելի՛ : Է՛ին անեղ ան՛սկը՛զբա՛ն ծը՛նունդ ա՛նճա՛ռ Որդի և Բա՛ն . որ արա՛րե՛ր ըզտի՛ւ գո՛րծո՛յ և՛ ըզգիշե՛ր ՝ի՛ հանգիստ քնո՛յ . տո՛ւր ՝ի նը՛նջել աչա՛ց մա՛րմնո՛յ արթուն լինե՛լ մեզ ըստ հոգւո՛յ . զի՛ : Բա՛բուն հոգւոց բանա՛ւո՛րաց աղբիւր լո՛ւսո՛յ բաշխօղ շնորհա՛ց . ՝ի փակել դրա՛նց բնո՛ւթե՛անց մարմնո՛ց լո՛յս տուր աչա՛ց սը՛րտից մերո՛ց . ՝ի՛ գիշերաց առ քե՛զ կա՛նխե՛լ ընդ հրեղինա՛ցն օրհնաբանե՛լ . զի՛ :

Look with love, O compassionate Father, upon the works created by Thy hands, and grant the hosts of angels as a guardian unto us, the weak; deliver [our] souls from the temptations of demons prowling in darkness; so that by day and by night we may render Thee unceasing glory. Uncreated [and] unoriginate offspring of the Existing One, ineffable Son and Word, who madest the day for work and the night for the rest of sleep; grant unto us, while the eyes of the body slumber, to be watchful in the spirit; so that [by day and by night we may render Thee unceasing glory]. Spring of rational souls, fountain of light, distributor of graces; at the closing of the natural gates of [our] bodies, give light to the eyes of our hearts, to rise early in the night unto Thee [and] to sing praise with the fiery [angels]; so that [by day and by night we may render Thee unceasing glory].

zham-594.png

PRINTER

TEXT

Սո՛ւրբըդ սըրբոց Երրո՛րդո՛ւթի՛ւն ըզմեզ մա՛քրեա՛ քեզ բնակութի՛ւն . շնո՛րհեա ընդ մա՛նկա՛նցն առագա՛ստի՝ Հանգչել ընդ քե՛զ ՝ի՛ յանկողնի՛ • տո՛ւր ըզՀայցուած բարե՛կա՛մի՛ն ըզփոխ ե՛րի՛ց նը՛կանակի՛ն՝ • զի՞" : Ե՛րև՛ելի լոյս ըստե՛ղծե՛ր զտիւ և զգի՛շե՛ր բաժանեցե՛ր • ծագեա մե՛զ Տէ՛ր ՝ի գի՛շե՛րի՝ զճառագա՛յթ ի՛մանալի՛. տո՛ւր յամենայն ժամա՛նա՛կի՝ զպահպանօղ ա՛ջ քո Հովանի՛ • զի՞" : Սի՛րոյ քո Հուր արկեա՛լ յե՛րկի՛ր բորբոքե՛սցի՛ ՝ի Հոգիս մե՛ր . զխորՀուրդ սը՛րտի՛ց մեր մա՛քրե՛սցէ՝ զլո՛յս գի՛տութեան քո փայլեսցէ՛ . ՝ի՛ քնոյ մա՛Հո՛ւ զմեզ զա՛րթո՛ւսցէ՝ զմիտըս բոցո՛վ քո՛ վառեսցէ՛ • զի՞" : ՝Ի քեզ նայիմբ լոյսդ ա՛նմա՛տո՛յց ՝ի զգայա՛կա՛ն ծածկեալ լուսո՛յ . որ վասը՛ն մե՛ր եղա՛ր ՝ի՛ գբի՝ և նը՛նջեցեր ՝ի՛ տապանի՛ • ա՛ռ մեզ նը՛նջեա արթուն բնո՛ւթի՛ւն Հերքեա զչարի՛ն ներգործութի՛ւն.զի՞" :

Holy of holies, Trinity, purify us [to be] a dwelling for thee; grant [us], with the children of the bridal chamber, to rest with thee upon the bed; grant the petition of the friend, the loan of the three loaves of bread. [Refrain cue: For...] Visible light thou didst create, the daytime and the night thou didst divide; cause to dawn upon us, O Lord, in the night, the intelligible ray; grant at all times the shelter of thy protecting right hand. [Refrain cue: For...] May the fire of thy love, cast upon earth, be kindled in our souls; may it purify the thoughts of our hearts, [and] cause the light of thy knowledge to shine; may it awaken us from the sleep of death, [and] inflame our minds with thy flame. [Refrain cue: For...] Unto thee we look, O unapproachable Light, hidden from sensible light; who for our sake wast laid in the pit, and didst sleep in the tomb; sleep with us, O watchful Nature, [and] repel the operation of the Evil One. [Refrain cue: For...]

zham-595.png

PRINTER

TEXT

Է՛իդ լուսոյ անըստուե՛րի՝ պաղատա՛նօ՛ք կամք առաջի՛ . որ փակեալ դրա՛մբք յերե՛կո՛յի՛ն երևեցա՛ր մե՛տասանի՛ն . ը՛նդ Թովմայի առ քե՛զ գո՛չե՛մք Տէր և Ա՛ստուած զքեզ դաւանե՛մք . է՛իջ և ա՛ռ մե՛զ յերե՛կո՛յի՛ս և տո՛ւր զողջո՛յն քո՛ ՚ի հոգի՛ս : Րա՛մեալքս ը՛զքեզ Տէր ա՛ղա՛չե՛մք մե՛զ յօգնո՛ւթիւն՛ նայեա՛ հայցե՛մք . պահա՛պա՛նդ Իսրայէ՛լի՛ անձանց մերո՛ց լե՛ր հովանի՛ օ՛թեա՛ առ մե՛զ խաղա՛ղա՛բա՛ր և նընջե՛սցո՛ւք անխռովաբա՛ր . զի՛ի ընդ առա՛ւօ՛տըս կա՛նխե՛սցո՛ւք օ՛րհնե՛լ ըզքեզ ը՛նդ Հօր հոգւո՛վ : Գո՛չման փողոյն Գաբրիէ՛լի՛ որ ՚ի վե՛րջնո՛ւմըն գիշերի՛ . լը՛սել ա՛րա՛ զմեզ ա՛րժա՛նի՛ և ա՛ջակո՛ղմն օ՛դեաց դասի՛ . ա՛նշէջ վառեալ լոյս լա՛պտե՛րաց ըստ իմաստո՛ւն հինգ կուսանա՛ց . զի՛ի ընդ փեսայի՛դ ՚ի յառա՛գա՛ստ հա՛րսո՛ւնք հոգւով մը՛տցուք ՚ի փա՛ռս :

O Existent One of unshadowed light, with supplications we stand before [Thee]; Who through closed doors in the evening didst appear to the Eleven: with Thomas we cry unto Thee, confessing Thee [as] Lord and God; descend also unto us on this evening and give Thy peace into [our] souls. Wearied, we beseech Thee, O Lord; we pray: look [down] unto our help; O Guardian of Israel, be a shelter unto our souls; abide with us peaceably, that we may sleep undisturbed; so that at dawn we may hasten to bless Thee with the Father in the Spirit. At the sounding of the trumpet of Gabriel on the last night, make us worthy to hear [it] and to be numbered in the rank on the right side; [our] light of lamps burning unquenched, according to the five wise virgins; so that with Thee, the Bridegroom, [we as] brides in spirit may enter into the bridal chamber in glory.

zham-596.png

PRINTER

TEXT

Հա՛լածեա՛ ՚ի՛ մէ՛նջ Տէ՛ր նը՛շա՛նաւ խաչի քո՛. զը՛նդիմա՛մա՛րտ և զանե՛րև՛ոյթ գազա՛նն . և՛ մի՛ տար յապակա՛նո՛ւթի՛ւն զքո՛ ժա՛ռանգութի՛ւնս : Բա՛րեխօսեա՛ վա՛սը՛ն մեր Աստուածա՛- ծի՛ն Մա՛րիա՛մ . որ ծընա՛ր զՏէր Ա՛ստը- ուա՛ծ որ հովուէրը՛ն զիսրայէ՛լ. ա՛մենա՛ զօր և ըսքա՛նչելի փա՛ռօքն իւրո՛վք :

Drive away from us, O Lord, by the sign of your Cross, the adversary and the invisible beast, and do not deliver your heritage over to corruption. Intercede for us, Mary [the] Mother of God (*Astowacacin*), you who gave birth to the Lord God who pastured Israel with all-powerful and wondrous glory.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC] Ma■t■ank■ [Supplication]

TEXT

Տէր՝ մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն. Տէր բարերար՝ աղաչեմ զքեզ, օգնական իմ լեր : Տէր՝ մի անարգեր զիս . և մի թողուր զիս Աստուած փրկիչ իմ :

Lord, turn not Thy face away from me. Beneficent Lord, I beseech Thee, be my helper. Lord, despise me not, and forsake me not, O God my Savior.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: *K■aroz* [Litany]

TEXT

Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած . և խնդրեսցուք ՚ի նմանէ . զի առաքեսցէ ըզ- հրեշտակ խաղաղութեան, որ եկեալ պահես- ցէ զմեզ յերկիւղական գիշերիս, ՚ի դիւական խռովութենէ՝ ամբողջ պահելով զհոգի և ըզ- մարմին մեր մինչև ՚ի կատարումն ժամանակի ամաց մերոց : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և

ողորմեա :

Let us beseech the Almighty God and ask of Him that He send the angel of peace, who, having come, shall preserve us in this fearful night from demonic agitation, keeping whole our soul and our body until the fulfillment of the time of our years. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

Շնորհատու բարեաց՝ յամենայնի առատ անմահ Տէր, աղաչեմք զքեզ՝ փարատեա յան-

Giver of good gifts, abundant in all things, immortal Lord: we beseech you, dispel from [our]

zham-597.png

PRINTER

510

510

TEXT

ձանց մերոց զաղջամղջին , և զխաւարային խորհուրդս : 'Ի պատրանաց բանսարկուին պահեա զմեզ . և շնորհեա մեզ հաւատով ապաւինիլ յամենասուրբ Երրորդութիւնդ՝ 'ի Հայր և յՈրդի և 'ի սուրբ Հոգիդ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • (մէն :

... of our souls the twilight and dark thoughts. Guard us from the deceptions of the Slanderer, and grant us to take refuge with faith in Your all-holy Trinity: in the Father, and in the Son, and in the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Յա-ո-րս ապաշխարհից աստ ասի ԱՆԲԻԾ ՔՆ • Իսկ յայլ ա-ո-րս՝

[On] penitential days, here is said *Anbic■k■n* (*The Blameless*, [i.e., Psalm 118/119]). But on other days:

TEXT

Հայր մեր որ յերկինս ես" :

Our Father who art in heaven...

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

PSALM

TEXT

Երանեալ են անբիծք 'ի ճանապարհի , և ոյք գնան յօրէնս Տեառն : Երանի՛ ոյք քննեն զվկայութիւնս նորա • բոլորով սրտիւ իւրեանց խնդրեսցեն զնա : Ո՛չ թէ ոյք գործեն զանօրէնութիւն , 'ի ճանապարհս նորա գնասցեն : Դու պատուիրեցեր զպատուիրանս քո՝ 'ի պահել ինձ յոյժ : Երանի՛ թէ յաջողեալ էին ինձ ճանապարհք իմ, 'ի պահել ինձ զարդարութիւնս քո : Յայնժամ ես ոչ ամաչէի , 'ի զգուշանալ ինձ 'ի պատուիրանս քո : Խոստովան եղէց քեզ Տէր յուղղութիւն սրտի իմոյ, որպէս ուսայց զիրաւունս արդա- րութեան քո :

Blessed are the blameless in the way, and those who walk in the law of the Lord. Blessed are those who search His testimonies; with their whole heart they shall seek Him. Not those who work iniquity shall walk in His ways. You have commanded Your commandments, that [they] be kept exceedingly by me. O that my ways were directed, that I might keep Your righteousness. Then I should not be put to shame, when I have heed unto Your commandments. I will confess to You, O Lord, in uprightness of my heart, as I learn the judgments of Your righteousness.

zham-598.png

PRINTER

511

[p. 511]

TEXT

Օ իրաւունս քո պահեցի • մի թողուր զիս մինչ իսպառ : Ի՞ւ ուղղեսցէ երիտասարդ զճանապարհս իւր , այլ ՚ի պահել զբանս քո : Բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ • մի մերժեր զիս ՚ի պատուիրանաց քոց : ՚Ի սրտի իմում թագուցի զբանս քո , որպէս զի մի մեղայց քեզ : Օրհնեալ ես դու Տէր • ուսո ինձ զարդարութիւնս քո : Շրթամբք իմովք պատմեցից զամենայն ի- րաւունս բերանոյ քո : ՚Ի ճանապարհս վկայութեանց քոց զուար- ճացայ , որպէս յամենայն ՚ի մեծութեան : ՚Ի պատուիրանս քո Հոգացայ • և զգու- շացայ ՚ի ճանապարհս քո : Օ իրաւունս քո խօսեցայ , և ո՛չ մոռացայ զբանս քո : Հատո ծառայի քում, զի կեցից և պահեցից զբանս քո : Օ արթո զաչս իմ , և նայեցայց ՚ի սքան- չելիս օրինաց քոց : Պանդուխտ եմ ես յերկրի • մի թագուցա- ներ յինէն զպատուիրանս քո : Փափագեաց անձն իմ, ՚ի ցանկալ ինձ յիրաւունս քո յամենայն ժամ : Սաստեցեր ամբարտաւանից • անիծեալ՝

[I] have kept your judgments; do not forsake me utterly. How shall a young man keep his way straight, if not by keeping your words? With all my heart have I sought you; do not cast me away from your commandments. In my heart have I hidden your words, so that I might not sin against you. Blessed are you, O Lord; teach me your righteousness. With my lips will I declare all the judgments of your mouth. I have rejoiced in the way of your testimonies, as in all [manner of] riches. I meditated on your commandments, and took heed of your ways. I spoke of your judgments, and did not forget your words. Deal bountifully with your servant, that I may live and keep your words. Open my eyes, and I shall behold the wondrous things of your law. I am a sojourner on the earth; do not hide your commandments from me. My soul has longed to desire your judgments at all times. You have rebuked the proud; cursed [are they]

zham-599.png

PRINTER

TEXT

ոյք խոտորեցան ՚ի պատուիրանաց քոց : ՚Ի բաց արա յինէն զնախատինս և զար- համարհանս . զի զվկայութիւնս քո խընդ- րեցի : Քանզի նստան իշխանք՝ և չարախօսէին զինէն . այլ՝ ծառայ քո խորհէր յիրաւունս քո: Ջ ի վկայութիւնք քո խօսք իմ՝ էին . և խորհուրդք իմ՝ արդարութիւն քո : Մերձեցաւ անձն իմ՝ ՚ի հող . Տէր կեցո զիս ըստ բանի քում՝ : Ջ ճանապարհս իմ՝ պատմեցի քեզ՝ և լը- ուար ինձ . ուսո ինձ զարդարութիւնս քո : ՚Ի ճանապարհս արդարութեանց քոց իմաս- տուն արա զիս . և քննեցից զսքանչելիս քո : Տքնեցաւ անձն իմ՝ առ ՚ի ձանձրանալ . հաստատեա զիս ՚ի բանս քո : Ջ ճանապարհս մեղաց ՚ի բաց արա յինէն . և յօրէնս քո ողորմեա ինձ : Ջ ճանապարհս ճշմարտութեան քո ընտրե- ցի . և զիրաւունս քո ես ոչ մոռացայ : Մերձեցայ ես ՚ի վկայութիւնս քո Տէր , մի յամօթ առներ զիս : ՚Ի ճանապարհս պատուիրանաց քոց ըն- թացայ . զի անդորր արարեր սրտի իմոյ : Օրէնսգէտ արա զիս Տէր՝ ՚ի ճանապարհս իրաւանց քոց . և խնդրեցից զնա յամենայն ժամ՝ :

...who have strayed from your commandments. Take away from me reproach and contempt, for I have sought your testimonies. For princes sat and spoke evil against me; but your servant meditated on your statutes. For your testimonies were my speech, and my counsel was your righteousness. My soul has cleaved to the dust; Lord, grant me life according to your word. I declared my ways to you, and you heard me; teach me your righteousness. Make me understand the way of your righteousness, and I will examine your wondrous works. My soul grew weary from grief; strengthen me in your words. Remove from me the way of sin, and have mercy on me through your law. I have chosen the way of your truth, and I have not forgotten your judgments. I have cleaved to your testimonies, Lord; do not put me to shame. I ran the path of your commandments, for you have enlarged my heart. Instruct me in the law,

Lord, in the way of your statutes, and I will seek it at all times.

zham-600.png

PRINTER

513

513

TEXT

Իմաստո՛ւն արա զիս . և քննեցից զօրէնս քո , և պահեցից զնա բոլորով սրտիւ իմով : Առաջնորդեա՛ ինձ ՚ի շաւիղս պատուիրա- նաց քոց • զի ընդ նոսա հաճեցայ : Խոնարհեցո՛ զսիրտ իմ ՚ի վկայութիւնս քո , և մի՛ յագահութիւն : Դարձո՛ զաչս իմ, զի մի՛ տեսից զնանրու- թիւն . ՚ի ճանապարհս քո կեցո՛ զիս : Հաստատեա՛ ծառայի քում զբան քո յեր- կիւղ քո : Հա՛ն յինէն զնախատինս զոր և կարծեցի . զի դատաստանք քո քաղցր են : Ահա ցանկացայ պատուիրանաց քոց, յար- դարութեան քում կեցո՛ զիս : Եկեսցէ ՚ի վերայ իմ ողորմութիւն քո Տէր . և փրկութիւն քո ըստ բանի քում : Տաց պատասխանի, ոյք նախատեն զիս բան- իւք • զի ես ՚ի բանս քո յուսացայ : Մի՛ ՚ի բացեայ առներ ՚ի բերանոյ իմմէ զբան ճշմարտութեան մինչև յոյժ . զի յիրա- ւունս քո յուսացայ : Պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ, յաւի- տեան՝ և յաւիտեանս յաւիտենից : Գնայի ես յանդորրու • զի զպատուիրանս քո խնդրեցի : Խօսէի զվկայութիւնս քո առաջի թագա- ւորաց , և ո՛չ ամաչէի :

Make me wise, and I shall search Your law, and I shall keep it with all my heart. Lead me in the paths of Your commandments, for in them have I taken delight. Incline my heart unto Your testimonies, and not unto covetousness. Turn away my eyes, that I may not look upon vanity; revive me in Your way. Establish Your word unto Your servant in Your fear. Take away from me the reproach that I suspected; for Your judgments are sweet. Behold, I have longed for Your commandments; revive me in Your righteousness. Let Your mercy come upon me, O Lord, and Your salvation according to Your word. I shall

give an answer to those who reproach me with words, for I have trusted in Your words. Do not utterly take away the word of truth from my mouth, for I have hoped in Your judgments. I have kept Your law at all times, forever and unto the ages of ages. I walked at ease, for I sought Your commandments. I spoke of Your testimonies before kings, and was not ashamed.

zham-601.png

PRINTER

514

514

TEXT

Խորհէի ՚ի պատուիրանս քո, զոր սիրեցի : Համբարձի զձեռս իմ ՚ի պատուիրանս քո՝ զոր սիրեցի . և խորհէի յարդարութեան քում: Յիշեա՛ զբան ծառայի քո, յոր և յուսա- ցուցեր զիս : Սա՛ մխիթարեցէ զիս ՚ի խոնարհութեան իմում. զի բան քո կեցոյց զիս : Ամբարտաւանք անիրաւեցան յիս յոյժ , այլ յօրինաց քոց ես ո՛չ խոտորեցայ : Յիշեցի զիրաւունս քո յաւիտենից Տէր , և մխիթարեցայ : Տրտմութիւն կալաւ զիս ՚ի մեղաւորաց, և ոյք թողին զօրէնս քո : Գովելի են ինձ իրաւունք քո, ՚ի տեղւոջ պանդխտութեան իմոյ : Յիշեցի ՚ի գիշերի զանուն քո Տէր . և պա- հեցի զօրէնս քո : Սա՛ եղև ինձ ճանապարհ ՚ի կեանս . զի զարդարութիւնս քո խնդրեցի : Բաժին իմ ես դու Տէր , ասացի պահել ինձ զօրէնս քո : Աղաչեցի զերեսս քո բոլորով սրտիւ իմով. ողորմեա՛ ինձ ըստ բանի քում : Խորհեցայ ՚ի ճանապարհս իմ. և դարձու- ցի զոտս իմ ՚ի վկայութիւնս քո : Պատրաստեցայ՝ և ո՛չ խռովեցայ . զի պա- հեցի զպատուիրանս քո :

I meditated upon your commandments, which I loved. I lifted up my hands unto your commandments, which I loved, and I meditated upon your righteousness. Remember [your] word unto your servant, wherein you have caused me to hope. This shall comfort me in my humiliation, for your word has given me life. The arrogant acted exceedingly lawlessly against me, yet I did not turn aside from your law. I remembered your judgments of old, O Lord,

and I was comforted. Sorrow took hold of me because of the sinners, and [those] who have forsaken your law. Your judgments are praiseworthy to me in the place of my pilgrimage. I remembered your name in the night, O Lord, and I kept your law. This became for me a path unto life, for I sought after your righteousness. You are my portion, O Lord; I said that I would keep your law. I besought your face with all my heart; have mercy upon me according to your word. I thought upon my ways, and turned my feet unto your testimonies. I made ready and was not troubled, for I kept your commandments.

zham-602.png

PRINTER

515

515

TEXT

Տոռունք մեղաց պատեցան զինև • այլ զօ- րէնս քո ես ո՛չ մոռացայ : 'Ի մէջ գիշերի յառնէի խոստովան լինիլ առ քեզ, վասն իրաւանց և արդարութեան քո : Հաղորդ էի ես ամենայն երկիւղածաց քոց • որոց պահեալ էին զպատուիրանս քո : Ողորմութեամբ Տեառն լի եղև երկիր • զարդարութիւնս քո ուսո՛ ինձ : Քաղցրութիւն արարեր ըստ ծառայի քում՝ Տէր, ըստ բանի քում : Օ քաղցրութիւն, զխրատ, և զգիտու- թիւն ուսո՛ ինձ • զի 'ի պատուիրանս քո ես Հաւատացի : Մինչչև խոնարհեալ էի ես՝ մեղայ • վասն այսորիկ զբանս քո պահեցի յոյժ : Քաղցր ես դու Տէր • և քաղցրութեամբ քով ուսո՛ ինձ զարդարութիւնս քո : Բազմացան յիս անիրաւութիւնք ամբար- տաւանից • այլ ես բոլորով սրտիւ իմով քըն- նեցի զպատուիրանս քո : Մածան որպէս կաթն սիրտք նոցա • այլ ես զօրէնս քո խօսեցայ : Բարի է ինձ, զի խոնարհ արարեր զիս • որպէս ուսայց զարդարութիւնս քո : Բարի են ինձ օրէնք բերանոյ քոյ՝ քան ըզ- Հազարս ոսկւոյ և արծաթոյ :

The cords of sinners have encompassed me, but I have not forgotten your law. At midnight I arose to give thanks to you, because of the judgments of your righteousness. I was a companion to all who fear you, who have kept your commandments. The earth became full of the mercy of the Lord; teach me your righteousness. You have dealt kindly with your servant, O Lord, according to your word. Teach me kindness, instruction, and knowledge, for I have believed in your commandments. Before I was humbled, I sinned; therefore I have kept your words exceedingly. You are good, O Lord, and in your goodness teach me your righteousness. The iniquities of the proud have multiplied against me, but with my whole heart I have searched out your commandments. Their heart is curdled like milk, but I have spoken of your law. It is good for me that you have humbled me, that I might learn your righteousness. The law of your mouth is better to me than thousands of gold and silver.

zham-603.png

PRINTER

516

[516]

TEXT

Ձեռք քո արարին՝ և ստեղծին զիս . իմաս- տուն արա զիս՝ և ուսայց զպատուիրանս քո : Երկիւղածք քո տեսցեն զիս՝ և ուրախ եղիցին . զի ես 'ի բանս քո յուսացայ : Ծանեայ Տէր՝ զի արդարութեամբ են դա- տաստանք քո . յիրաւի խոնարհեցուցեր զիս : Եղիցի ողորմութիւն քո 'ի մխիթարել զիս՝ ըստ բանի քում զծառայս քո : Եկեսցեն յիս գթութիւնք քո՝ և կեցից . զի օրէնք քո խօսք իմ էին : Ամաչեսցեն ամբարտաւանք՝ որք 'ի տա- րապարտուց անիրաւեցան յիս . այլ ես հոգա- ցայ 'ի պատուիրանս քո : Խրատեսցեն զիս երկիւղածք քո . և ոյք ճանաչեն զվկայութիւնս քո : Եղիցի սիրտ իմ անբիծ յարդարութեան քում . զի մի ամաչեցից : Կարօտացաւ անձն իմ 'ի փրկութիւնս քո . զի ես 'ի բանս քո յուսացայ : Սպասեցին աչք իմ բանի քում . ասացի՝ ե՞րբ մխիթարեսցէ զիս : Եղէ ես որպէս

տիկ 'ի պարզի . զի զարդա- րութիւնս քո ես ո՛չ մոռացայ : Քանի՞ ինչ են աւուրք ծառայի քոյ . ե՞րբ արասցես ինձ իրաւունս 'ի հալածչաց իմոց : Պատմեցին ինձ անօրէնք զխորհուրդս . այլ ո՛չ որպէս զօրէնս քո :

Your hands made me and fashioned me; give me understanding, that I may learn your commandments. Those who fear you shall see me and rejoice, for I have hoped in your words. I know, Lord, that your judgments are righteous, and in truth you have humbled me. Let your mercy be for my comfort, according to your word unto your servant. Let your compassions come upon me, and I shall live; for your law was my meditation. Let the proud be put to shame, who have unjustly wronged me without cause; but I meditated on your commandments. Let those who fear you instruct me, and those who know your testimonies. Let my heart be blameless in your righteousness, that I may not be put to shame. My soul longed for your salvation, for I have hoped in your words. My eyes waited for your word, saying: “When will it comfort me?” I have become like a wineskin in the frost, for I did not forget your righteousness. How many are the days of your servant? When will you execute justice for me against my persecutors? The lawless told me [idle] tales, but not according to your law.

zham-604.png

PRINTER

[Page] 517

TEXT

Ամենայն պատուիրանք քո ճշմարիտ են . 'ի նանիր հալածեցին զիս , օգնեա ինձ : Փոքր մի ևս՝ և կորուսանէին զիս յերկրի . այլ ես ո՛չ թողի զպատուիրանս քո : Ըստ ողորմութեան քում կեցո զիս . և պա- հեցից զվկայութիւնս բերանոյ քո : Յաւիտեան Տէր՝ բան քո կայ յերկինս . յազգէ մինչև յազգ է ճշմարտութիւն քո : Հաստատեցեր զերկիր՝ և կայ : Հրամանի քում մնայ տիւ . զի ամենեքեան ծառայք քո են : Եթէ ո՛չ օրէնք քո խօսք իմ էին,

կանխաւ ևս արդեօք կորուսեալ էի ՚ի խոնարհութեան իմում : Յաւիտեան ո՛չ մոռացայց զարդարութիւնս քո . զի նոքօք կեցուցեր զիս : Քո եմ ես , և կեցո զիս . զի զարդարու- թիւնս քո խնդրեցի : Ինձ սպասեցին մեղաւորք ՚ի կորուսանել. զի զվկայութիւնս քո ես ՚ի միտ առի : Յամենայն կատարածի տեսի զվախճան . յոյժ անդորր էին ինձ պատուիրանք քո : Որպէս սիրեցի զօրէնս քո . զօրհանապազ խօսք իմ էին : Քան զթշնամիս իմ իմաստուն արարեր զիս ՚ի պատուիրանս քո . զի յաւիտեան իմ էին : Քան զամենայն ուսուցիչս իմ իմաստուն

All your commandments are true; they persecuted me falsely, help me. They had almost destroyed me on earth, but I did not forsake your commandments. According to your mercy give me life, and I shall keep the testimonies of your mouth. Forever, Lord, your word endures in heaven; from generation to generation is your truth. You established the earth, and it stands firm. By your ordinance the day endures, for all things are your servants. If your law had not been my meditation, I should indeed have perished long ago in my humiliation. I will never forget your righteousness, for by it you have given me life. I am yours, and save me, for I sought your righteousness. Sinners waited for me to destroy [me], for I understood your testimonies. I have seen an end to all perfection; exceedingly spacious were your commandments to me. How I loved your law! All the day long it was my meditation. Through your commandments you made me wiser than my enemies, for they were mine forever. Wiser than all my teachers [I became]

zham-605.png

PRINTER

518

518

TEXT

եղէ . զի վկայութիւնք քո խօսք իմ՝ էին : Քան զծերսն իմաստուն եղէ • զի զպատ. ուիրանս քո քննեցի : Յամենայն ճանապարհաց չարաց արգելի զոտս իմ. որպէս զի պահեցից զբանս քո :

Յիրաւանց քոց ես ո՛չ խոտորեցայ • զի դու օրէնսգէտ արարեր զիս : Որպէս զի քաղցր են ՚ի քիմս իմ՝ բանք քո , քան զմեղր բերանոյ իմոյ : ՚Ի պատուիրանաց քոց իմացեալ՝ ատեցի զամենայն ճանապարհս չարաց • զի դու օրէ. նըսգէտ արարեր զիս : Ճրագ են բանք քո ոտից իմոց, և լոյս տան շաւղաց իմոց : Երդուայ և Հաստատեցի • զի պահեցից զամենայն իրաւունս արդարութեան քո : Խոնարհ եղէ մինչև յոյժ • Տէր՝ կեցո զիս ըստ բանի քում՝ : Ընդ կամս բերանոյ իմոյ հաճեաց Տէր . և զիրաւունս քո ուսո ինձ : Անձն իմ՝ ՚ի ձեռս քո է յամենայն ժամ. և զօրէնս քո ես ո՛չ մոռացայ : Եդին ինձ մեղաւորք որոգայթ • ՚ի պատ. ուիրանաց քոց ես ո՛չ մոլորեցայ : Ժառանգեցի զվկայութիւնս քո յաւիտեան. զի ցնծութիւն է սրտի իմոյ : Խոնարհեցուցի զսիրտ իմ, առնել զարդա.

...I became, for your testimonies were my meditation. I became wiser than the elders, for I searched out your commandments. I restrained my feet from every evil way, that I might keep your words. I did not turn aside from your judgments, for you made me a lawgiver [instructed in the Law]. How sweet are your words to my palate, [sweeter] than honey to my mouth! Having gained understanding from your commandments, I hated every evil way, for you made me a lawgiver [instructed in the Law]. Your words are a lamp to my feet, and they give light to my paths. I have sworn and confirmed that I will keep all the judgments of your righteousness. I was brought low exceedingly; Lord, make me live according to your word. Be pleased, Lord, with the free-will offerings of my mouth, and teach me your judgments. My soul is in your hands at all times, and I have not forgotten your law. Sinners laid a snare for me, [yet] I did not stray from your commandments. I inherited your testimonies forever, for they are the joy of my heart. I inclined my heart to perform the right[eousness]...

TEXT

րութիւնս քո յաւիտեան • վասն Հատուց ման : Օ անօրէնս ատեցի . և զօրէնս քո սիրեցի : Օգնական և փրկիչ իմ ես դու , և ես ՚ի բանս քո յուսացայ : ՚Ի բաց եղերուք յինէն չարք • և քննեցից զպատուիրանս Աստուծոյ իմոյ : Օգնեա ինձ ըստ բանի քում , և կեցո զիս • և մի յամօթ առներ զիս ՚ի յուսոյ իմմէ : Օգնեա ինձ , և ապրեցո զիս • և խորՀե- ցայց յիրաւունս քո յամենայն ժամ : Անարգեցեր զամենեսեան՝ որք ապստամբք եղեն յարդարութեանց քոց • զի անիրաւո- թեամբ էին խորՀուրդք նոցա : Յանցաւորս Համարեցայ զամենայն մեղա- ւորս երկրի • վասն այսորիկ՝ սիրեցի զպատ- ուիրանս քո : Բևեռեա ընդ երկիւղ քո զմարմին իմ. զի ՚ի դատաստանց քոց երկեայց յոյժ : Արարի իրաւունս և արդարութիւն • մի մատներ զիս ՚ի ձեռս նեղչաց իմոց : Ընկալ զծառայս քո ՚ի բարի • զի մի ամբար- տաւանք զզուեսցեն զիս : Սպասեցին աչք իմ փրկութեան քում Տէր, և բանից արդարութեան քո : Արա ընդ ծառայի քում Տէր՝ ըստ ողորմու- թեան քում. զարդարութիւնս քո ուսո ինձ :

[...your] statutes forever, for the sake of recompense. I hated the lawless, and I loved your law. You are my helper and my savior, and I have hoped in your words. Depart from me, you evildoers, and I will search out the commandments of my God. Help me according to your word, and preserve me, and put me not to shame concerning my hope. Help me, and save me, and I will meditate on your judgments at all times. You have set at naught all those who rebelled against your righteousness, for their thoughts were in iniquity. I counted as transgressors all the sinners of the earth; therefore I loved your commandments. Pierce my flesh with your fear, for I greatly fear your judgments. I have executed justice and righteousness; do not deliver me into the hands of my oppressors. Receive your servant for good, lest the proud oppress me with insolence. My eyes have waited for your salvation, Lord, and for the words of your righteousness. Deal with your servant, Lord, according to

your mercy; teach me your statutes.

zham-607.png

PRINTER

520

520

TEXT

Ծառայ քո եմ ես, իմաստո՛ւն արա զիս, և ծանեայց զվկայութիւնս քո : Ժա՛մ է պաշտել զՏէր . խափանեցին զօրէ- նդս քո : Վ ասն այսորիկ սիրեցի զպատուիրանս քո, քան զամենայն ոսկի և զտպազիոն : Ամենայն պատուիրանք քո յաջողեցան ինձ . զի ատեցի ես զճանապարհս չարաց : Սքանչելի են վկայութիւնք քո, վասն այ- սորիկ սիրեաց զնոսա անձն իմ : Յայտնութիւն բանից քոց լուսաւոր է, և իմաստուն առնէ զտղայս : Ջ բերան իմ բացի, և առի զՀոգի . ՚ի պատուիրանս քո փափագեաց անձն իմ : Նայեա՛ առ իս և ողորմեա՛ ինձ, ըստ իրա- ւունս սիրողաց անուան քո : Ջ ճանապարհս իմ ուղիղ արա ինձ ըստ բանի քում . և մի՛ տիրեսցեն ինձ ամենայն մեղք : Փրկեա՛ զիս ՚ի զրպարտութենէ մարդկան . և պահեցից զպատուիրանս քո : Երևեցո՛ զերեսս քո ՚ի ծառայս քո, և ուսո՛ ինձ զարդարութիւնս քո : Վ տակք ջուրց իջին յաչաց իմոց, զի ո՛չ պա- Հեցին զօրէնս քո : Արդա՛ր ես դու Տէր, և ուղիղ են դատաս- տանք քո :

I am your servant; give me understanding, that I may know your testimonies. It is time to serve the Lord; they have broken your law. Therefore I have loved your commandments more than all gold and topaz. All your commandments have guided me rightly, for I have hated the ways of evil. Wonderful are your testimonies; therefore has my soul loved them. The unfolding of your words gives light, and gives understanding to the simple. I opened my mouth and drew in the Spirit, for my soul longed for your commandments. Look upon me and have mercy on me, according to the right of those who love your name. Direct my steps according to your word, and let no sin have dominion over me. Deliver me from the slander of men, and I will keep your commandments.

Make your face to shine upon your servant, and teach me your righteousness. Streams of water have flowed down from my eyes, because they have not kept your law. Righteous are you, O Lord, and upright are your judgments.

zham-608.png

PRINTER

521

521

TEXT

Պատուիրեցեր զարդարութիւն վկայու- թեանց քոց . և ճշմարիտ են յոյժ : Մաշեաց զիս նախանձ քո, զի մոռացան զբանս քո թշնամիք իմ : Ընտրեալ է բան քո յոյժ, և ծառայ քո սիրեաց զսա : Մանուկ եմ ես և արհամարհեալ. և զար- դարութիւնս քո ես ոչ մոռացայ : Արդարութիւն քո՝ արդարութիւն յաւի- տենից . և օրէնք քո ճշմարիտ են : Նեղութիւնք և վիշտք գտին զիս . և պա- տուիրանք քո խօսք իմ էին : Արդարութեամբ են վկայութիւնք քո յա- ւիտեան . իմաստուն արա և կեցո զիս : Կարդացի առ քեզ բոլորով սրտիւ իմով . լուր ինձ Տէր, զի զարդարութիւնս քո խընդ- րեցի : Աղաղակեցի առ քեզ՝ և փրկեա զիս, և պա- Հեցից զվկայութիւնս քո : Կանխեցի տարաժամու՝ աղաղակեցի . և ես ՚ի բանս քո յուսացայ : Կանխեցին աչք իմ առաւօտու . ՚ի խօսիլ ինձ զբանս քո : Ձայնի իմում լուր Տէր՝ ըստ ողորմու- թեան քում . և յիրաւունս քո կեցո զիս : Մերձեցուցին զիս հալածիչք իմ զանօրէ- նութիւն, զի յօրինաց քոց հեռի եղեն :

You commanded righteousness [in] your testimonies, and they are exceedingly true. Your zeal has consumed me, because my enemies forgot your words. Your word is exceedingly refined, and your servant loved it. I am young and despised, yet I did not forget your righteousness. Your righteousness is an everlasting righteousness, and your law is truth. Troubles and sorrows found me, and your commandments were my meditation. Your testimonies are in righteousness forever; give me understanding, and make me live. I called to you with my whole heart; hear me, Lord, for I sought your righteousness. I

cried out to you: save me, and I shall keep your testimonies. I anticipated the dawn [and] cried out, and I hoped in your words. My eyes anticipated the morning, that I might meditate on your words. Hear my voice, Lord, according to your mercy; and in your justice make me live. My persecutors brought iniquity near me, for they were far from your law.

zham-609.png

PRINTER

522

522

TEXT

Մերձ ես դու Տէր . և ամենայն պատուի- րանք քո ճշմարիտ են : ’Ի սկզբանէ ծանեայ ’ի վկայութեանց քոց . զի յաւիտեան Հաստատեցեր զնոսա : Տես զխոնարՀութիւն իմ , և փրկեա՛ զիս . զի զօրէնս քո ես ո՛չ մոռացայ : Դատեա՛ զդատաստանս իմ, և փրկեա՛ զիս . և ըստ բանի քում կեցո՛ զիս : Հեռի է ’ի մեղաւորաց փրկութիւն, զի զի- րաւունս քո ո՛չ պահեցին : Գթութիւնք քո բազում են Տէր, և ըստ իրաւանց քոց կեցո՛ զիս : Բազում են որք Հալածեն և նեղեն զիս . ’ի վկայութեանց քոց ես ո՛չ խոտորեցայ : Հայէի յանագորոյնս՝ և մաշէի, զի զպատ- ուիրանս քո ո՛չ պահեցին : Տե՛ս՝ զի զպատուիրանս քո սիրեցի . Տէր՝ ողորմութեամբ քո կեցո՛ զիս : Սկիզբն բանից քոց ճշմարտութիւն է . յա- ւիտեան են ամենայն իրաւունք արդարու- թեան քո : Իշխանք Հալածեցին զիս ’ի նանիր . և ’ի բանից քոց երկեաւ սիրտ իմ : Ցնծացայ ես ’ի բանս քո որպէս այն , որ գտանէ աւար բազում : Օ մեղս ատեցի և անարգեցի, և զօրէնս քո սիրեցի :

You are near, O Lord, and all Your commandments are truth. From the beginning I have known from Your testimonies that You have established them forever. Behold my affliction and deliver me, for I have not forgotten Your law. Judge my cause and redeem me, and according to Your word make me live. Salvation is far from sinners, for they have not kept Your ordinances. Your compassions are many, O Lord, and according to Your judgments make

me live. Many are they who persecute and afflict me; [yet] I have not turned aside from Your testimonies. I looked upon the transgressors and was consumed [with grief], because they did not keep Your commandments. Behold, for I have loved Your commandments; O Lord, in Your mercy make me live. The beginning of Your words is truth; all the ordinances of Your righteousness endure forever. Princes persecuted me without cause, and my heart stood in awe of Your words. I rejoiced in Your words like one who finds great spoil. I hated and abhorred iniquity, and I loved Your law.

zham-610.png

PRINTER

523

[523]

TEXT

Եօթն անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ, վասն իրաւանց և արդարութեան քո : Խաղաղութիւն բազում է այնոցիկ, ոյք սիրեն զօրէնս քո . և ո՛չ գոյ ՚ի նոսա գայ- թակղութիւն : Սպասեցի փրկութեան քում Տէր, և ըզ- պատուիրանս քո սիրեցի : Պահեաց անձն իմ զվկայութիւնս քո, և սիրեաց զնոսա յոյժ : Պահեցից զպատուիրանս՝ և զվկայութիւնս քո . զի ամենայն ճանապարհք իմ առաջի քո են : Մերձեսցին խնդրուածք իմ առաջի քո Տէր . ըստ բանի քում իմաստո՛ւն արա զիս : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր . և բանիւ քո փրկեա՛ զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո, յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո: Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո . զի ամե- նայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս . զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր, և օ- րէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն իմ, օրհնեսցէ զքեզ . և իրաւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ,

Seven times a day I will praise you, because of your judgments and your righteousness. Great peace have those who love your law, and there is no stumbling block in them. I have waited for your salvation, Lord, and I have loved your commandments. My soul has kept your testimonies, and has loved them exceedingly. I will keep your commandments and your testimonies, for all my ways are before you. Let my supplication come near before you, Lord; according to your word, make me wise. Let my prayer enter before you, Lord, and by your word deliver me. My lips shall pour forth your praise, when you have taught me your righteousness. My tongue shall speak your words, for all your commandments are [in] righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation, Lord, and your law was my meditation. Let my soul live, [and] it shall praise you, and your judgments shall help me. I have gone astray like a lost sheep;

zham-611.png

PRINTER

— 524 —

TEXT

խնդրեա՛ զծառայս քո, զի՛ զպատուիրանս քո ես ո՛չ մոռացայ: Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից· Ամէն:

Seek your servant, for I did not forget your commandments. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Եւ զկնի ասի ՇԱՐԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

RUBRIC: And afterward is said the *Šarakan* (hymn) [in the] Third Mode.

TEXT

ԳՁ· Ի քէն հայցե՛մք Հայր զը՛թու- թեանց և՛ Ա՛ստուած մը՛խի՛թա՛րու-թեա՛նց· ՚ի՛· տըխրակա՛ն գիշե՛րայի՛ն մե՛ռձեա՛լ ժամու՛ս· մըխիթա՛րեա՛ ըզմեզ ՚ի տըրտմու- թեա՛նց մեղաց· և

շնո՛րհեա՛ զուրա՛խու֊ թի՛ւն գո՛րծո՛վք ա՛րդա՛րու՛թեա՛ն· ա՛ղա՛չանո՛ք մը՛րք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց: Ը՛ստ քաղցրագո՛յն Ա՛ստուածայի՛ն քո հրամանի՛ կո՛չմա՛ն Որդի՛ Ա՛ստո՛ւծո՛յ· ե՛ կեա՛լ եմք առա՛ջի քո՛ յերեկոյիս ա՛շխա՛տ եա՛լք և՛ ծա՛նրա՛բե՛ռնեա՛լք· թեթևա՛ցո՛ ՚ի ծանրութեա՛նց մեղա՛ց զանձի՛նս· և՛ զօրա՛ ցո՛ բառնա՛լ կամա՛ւ զքա՛ղցը՛ր լո՛ւծ քո՛յ պատուի՛րանա՛ց· ա՛ղա՛չանո՛ք մը՛րք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց:

[Voice 3 / Tone GD]: We beseech of You, Father of compassions and God of consolations, at this approaching hour of mournful night: console us from the sorrows of sins, and grant [us] joy through works of righteousness; through the intercessions of our holy Theotokos (Astuatsatsin, [Mother of God]) and all the righteous. According to the most sweet divine calling of Your command, Son of God, we have come before You this evening, weary and heavy laden: lighten our souls from the burdens of sins, and strengthen [us] willingly to take up the sweet yoke of Your commandments; through the intercessions of our holy Theotokos and all the righteous.

zham-612.png

PRINTER

525

525

TEXT

Պաղատի՛մք առ քեզ Հո՛գւո՛վ ՚ի Հա՛ն գըստեա՛ն Հասեա՛լ ժամուս մա՛րդա՛սէ՛ր Հո՛գի՛ Ա՛ստուծո՛յ . յո՛րժամ նորոգես զե րեսս երկրի . և՛ վե՛րըստի՛ն ստա՛նա՛ս զո՛գի՛ս մա՛րդկա՛ն . նո՛րափետո՛ւր զարդա՛րեա՛ ըզ նընջե՛ցա՛լսըն մեր ը՛զծնեա՛լսն ՚ի՛ քէ՛ն սո՛ւրբ աւա՛զանա՛ւն . աղա՛չանո՛ք սո՛ւրբ ծն՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ամենա՛յն ա՛ր դա՛րո՛ց : Օ կենդանա՛գի՛ր անա՛րատ ծը՛նողի՛ծ քո՛ . արկա՛նե՛մք առաջի՛ անո՛խա՛կա՛լ Տէ՛֊ րո՛ւթեա՛նըդ քո՛ . յորժա՛մ գաս փառօք Հօր դատել

ըզթը՛շնա՛մի՛ն խա՛չի՛ քո՛ . ներեա՛ յանցա՛նաց մերոց բարեխօ՛սու թեա՛մբ մօ՛ր քո՛ և՛ կո՛ւսի՛ . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ Տէ՛ր պահպա՛նեա՛ ըզմեզ ընդ Հո՛ վանեա՛ւ խա՛չի՛ քո՛ սո՛ւրբ : Հա՛ղո՛ղդս արա՛ և՛ ըզմե՛ծզ Տէ՛ր . ը՛նդ սը՛րբոց քո՛ց ա՛ռա՛քե՛լո՛ցն . ո՛րք ար ժանի եղեն տեսանե՛լ ըզքե՛զ ՚ի՛ յա՛րո՛ւ թեա՛ն քո՛ . ա՛րժա՛նաւորեա Տէ՛մմ՛բ տեսա՛նե՛լ ըզքե՛զ ՚ի միւսա՛նգամ քո՛ գա՛լըստեա՛նն . օրհնութիւն ա՛ռա՛քողի՛ն ՚ի՛ բա՛րձո՛ւնս :

We entreat you in spirit at this arrived hour of rest, benevolent Spirit of God: when you renew the face of the earth and fashion anew the souls of human beings, adorn in fresh splendor our fallen asleep [who were] born of you through the holy font, through the intercessions of the Holy Mother of God and of all the righteous. The living image of your immaculate mother we place before your ungrudging Lordship: when you come in the glory of the Father to judge the enemies of your cross, pardon our transgressions through the intercession of your Mother and Virgin; we beseech you, Lord, preserve us under the shadow of your holy cross. Make us also, Lord, partakers with your holy apostles, who were made worthy to behold you in your resurrection; make [us] worthy, Lord, to behold you at your second coming: blessing to the Sender in the highest.

zham-613.png

PRINTER

326

326

TEXT

՛Ի նըստի՛լ քո յատենի՛ դա՛տաւո՛ր ահե՛ղ· ա՛ղա՛չանօք սո՛ւրբ Ա՛ստուածած-նի՛ն· յի՛շեա ըզնը՛նջե՛ցեա՛լը՛ն ըմե՛ր· յո՛ր ժա՛մ գայցե՛ս ա՛նճա՛ռ փառօ՛ք· քանզի քո՛ են փա՛ռք յաւի՛տեա՛ն· Ա՛մէ՛ն:

When You sit upon the tribunal, [O] dread Judge, through the intercessions of the Holy *Astuacacin* [Mother of God], remember our departed when You

shall come in ineffable glory; for Yours is the glory unto the ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ

RUBRIC: CANTICLE

RUBRIC

ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ

[For the Fast] of Salt and Bread [Great Lent]

RUBRIC

Սկսեալ ՚ի Ջլիս Ձորեքշաբաթի

[RUBRIC:] Beginning on the Wednesday of Jlis.

RUBRIC

ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: ON WEDNESDAY

TEXT

ԳՇ· Սըրբուհի՛ս Մարի՛ամ սա՛փո՛ր ոսկի և՛ տա՛պա՛նա՛կ կտա՛կարա՛նա՛ց· ո՛ւրա՛խ լե՛ր զի՛վե՛րո՛ւստ զհա՛ցը՛ն կենաց պար գևե՛ցե՛ր քա՛ղցեա՛լ բնո՛ւթեա՛նս· առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խո՛սեա՛ վա՛սը՛ն քա՛ւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց:

[Tuesday.] Holy Mary, golden urn and ark of the covenants: rejoice, for from on high you bestowed the Bread of Life upon our famished nature; intercede always with Him for the expiation of our sins.

TEXT

Դա՛սք անմարմնո՛ւց հըրե՛շտա՛կա՛ց· քե՛զ ե՛րանե՛ն ամէ՛նօրհնեա՛լ կո՛յս Մարի՛ա՛մ· ո՛ւրա՛խ լե՛ր զէա՛կի՛ց Բա՛նն ո՛ր ընդ Հօ՛ր կը րեցե՛ր ՚ի՛ քե՛զ ա՛նսե՛րմնա՛պէ՛ս· առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խո՛սեա՛ վա՛սը՛ն քա՛ւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց:

The ranks of the bodiless angels bless you, all-blessed Virgin Mary: Rejoice, [you] who bore within yourself without seed the Word consubstantial with the Father; intercede with Him always for the expiation of our sins.

PRINTER

527

527

TEXT

վասն որոյ և մե՛ք հաւատացեա՛լքս քեզ երկըրպագեմք Քրիստոս և արտա՛սուօք հայցեմք 'ի քէ՛ն. բա՛րեխօսութեամբ Աստուածածնին զԱստուածայի՛ն լո՛յս քո ծագեա՛ յանձինը՛ս մեր . օրհնեմք ըզքեզ ՚ի յարութեա՛ն երե՛կոյիս ահաւո՛ր թագաւոր:

Wherefore, we also, the believers, worship thee, O Christ, and with tears entreat of thee: through the intercession of the Mother of God (*Astowacacin*), shine forth thy divine light into our souls; we bless thee on this evening of the Resurrection, O awesome King.

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՒ

[On] Thursday.

TEXT

ԵՇ: Առաքեալք Աստուծոյ . ընտրեա՛լք ՚ի սկըզբանէ՛ն նախ քան զաշխարհս . ո՛րք արժանի՛ եղէ՛ք տեսանե՛լ զանտեսը՛ն հրեղի՛նաց . բա՛րեխօսեցէ՛ք առ Տէր վասը՛ն մանկանց Եկեղեցւոյ :

[Thursday]: Apostles of God, chosen from the beginning before the worlds, who were made worthy to see Him who is invisible to the fiery beings: intercede with the Lord on behalf of the children of the Church.

TEXT

Բարեկամք Քրիստոսի՛ . հազարապե՛տք Աստուածայի՛նը՛ն խորհըրդո՛յն . ո՛րք ՚ի հոսանուտ մեղաց ծովէս վերածի՛ք զմարդի՛կ ՚ի կեանս անմահ . բա՛րեխօսեցէ՛ք առ Տէր վասըն մանկա՛նց Եկեղեցւոյ:

[O] friends of Christ, stewards of the divine mystery, who raise up mankind from this surging sea of sin into immortal life: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church.

TEXT

Գերագո՛յն քան ըզբընաւս . անճառելոյն հասի՛ք երանութեան. ո՛ր

Superior to all [creation], you attained the ineffable beatitude, who

zham-615.png

PRINTER

528

528

TEXT

Որպ՛ի գա՛լըստեա՛ն Տեառը՛ն նըստջիք յե՛րկոտասա՛ն աթո՛ռսը՛ն Քրի՛ստոսի՛. բա՛րեխօսեցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկանց Եկեղեցւո՛յ:

[You] who, at the coming of the Lord, shall sit upon the twelve thrones of Christ: intercede with the Lord for the children of the Church.

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹՈՒ

RUBRIC: [For/On] Friday.

RUBRIC

ՈՒՐ •

RUBRIC: Friday. [Lit. *Urbat■*]

TEXT

Պա՛րունակեա՛լ պահէ՛ի՛ն յանեղաշէ՛ն դրա՛խտի՛ն ըզճա՛նապա՛րհըս ծա՛ռո՛յն կե՛նա՛ց • Քըրո՛վբէակա՛ն բո՛ց հոյլքըն բո՛ցեղէ՛ն Սըրո՛վբէի՛ք • այսօ՛ր արտա՛փայլեալ ցուցա՛ր յերկրի Ա՛ստուածազա՛րդ փայտ կե՛նա՛ց եւ՛ փըրկու՛թեա՛ն • ըզքե՛զ օ՛րհնե՛ն մա՛նկու՛նը՛ք սո՛ւրբ Եկեղեցւո՛յ :

Enclosing [it], they kept in the uncreated Paradise the paths to the tree of life—the Cherubic flame, the fiery hosts with the Seraphim. Today, radiant, thou hast appeared upon earth, O divinely-adorned Wood of life and salvation; the children of the holy Church bless thee.

TEXT

Սա՛բեկոյ ծա՛ռո՛յն վերա՛բե՛րեալ խոյ ո՛ղջակէ՛զը՛ս փո՛խա՛նակ Ի՛սահա՛կայ • ա՛յլ ՚ի վերա՛յ քո՛ զենա՛ւ գա՛ռն ա՛նա՛րատ • ՚ի՛ հաշտութի՛ւն Հօ՛ր եւ ՚ի՛ բա՛ռնա՛լ ըզմե՛ղը՛ս մե՛ր • զքե՛զ օ՛րհնե՛ն մա՛նկու՛նը՛ք սո՛ւրբ Եկեղեցու՛յ :

The ram brought up upon the tree of Sabek [was] a burnt offering in place of Isaac; but upon you the spotless Lamb was slaughtered, for reconciliation with the Father and to take away our sins: the children of the holy Church bless you.

TEXT

Պա՛րծա՛նքըք Պօ՛ղո՛սեա՛ն • դա՛ւանեա՛լ ըզքեզ Ա՛ստուածային Բանին տե՛ղի՛ եւ՛

[O] boast of Paul, confessing you [to be] the dwelling-place of the Divine Word, and

zham-616.png

PRINTER

529

529

TEXT

զե՛նա՛րա՛ն . քա՛նզի քե՛ի՛ւ՛ր ւ ապրե՛ցա՛ք ՚ի խա՛ծանօղ և յա՛նմարմին գա՛զա՛նէ՛ն. և՛ ՚ի վե՛րայ քո հեղեա՛լ շիթք անա՛պակա՛ն արեանն ըզկո՛զա՛ծնին ջը՛նջեա՛ց ը՛զմե՛ղս. զքե՛զ օ՛րհնեն մա՛նկո՛ւնք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ ղե՛ցւո՛յ :

[...altar of] sacrifice, for through you we were saved from the biting and incorporeal beast; and the drops of incorrupt blood poured out upon you wiped away the sin of the one bent [by the curse]. The children of the holy Church bless you.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹՈՒ

[ON] MONDAY.

TEXT

ԲՇ • Ե՛րկնաւո՛ւրք հո՛տ ը՛նտրեա՛լ • զո՛ր հովի՛ւքըն քա՛ջ թո՛ղե՛ալ յե՛րկի՛նս . և՛ ե֊ կեա՛լ ՚ի խը՛նդի՛ր մեզ մո՛լո՛րե՛լո՛յս • ո՛րո՛վ լըցեա՛լ զթի՛ւ հա՛րի՛ւրո՛յդ • ա՛րա՛ր ո՛ւրա խութի՛ւն ՚ի յե՛րկի՛նս ե՛րկնաւո րա՛ցդ • ա՛ղաչե՛մք ըզ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեան մե՛ղա՛ց մե՛ րո՛ց :

[Monday]: Heavenly chosen flock, whom the Good Shepherd left behind in the heavens and came in search of us, the lost; by which, having completed the count of the hundred, He made joy in heaven for the heavenly hosts; we beseech you, intercede before the Lord for the expiation of our sins.

TEXT

Տե՛սանօ՛ղք ա՛նտե՛սի՛ն . խո՛րհըրդա՛ ծո՛ւք խորո՛ցն Ա՛ստուծո՛յ • որք ի՛ջեա՛լ ընդ միա՛ծնին սպասաւո՛րե՛լ տնօ՛րէ՛նո՛ւթեանն • ՚ի ծնը՛նդեա՛նն աւե՛տա՛ւո՛րք հո՛վուա՛ցն • և՛ կա՛նա՛նցն իւղա՛բերից կենա՛ց քա՛րո՛զք ը՛զկե՛նդանո՛ւյն . ա՛ղաչե՛մք ը՛զձե՛զ բա րե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց :

[O] beholders of the Invisible [One], contemplators of the depths of God, who, having descended with the Only-begotten to minister unto the Economy [of salvation], [who were] heralds of good tidings to the shepherds at [His] Nativity, and to the myrrh-bearing women preachers of the life of the Living [One]: we beseech you, be intercessors before the Lord for the expiation of our sins.

zham-617.png

PRINTER

522

TEXT

Մերձ ես դու Տէր . և ամենայն պատուի- րանք քո ճշմարիտ են : 'Ի սկզբանէ ծանեայ 'ի վկայութեանց քոց . զի յաւիտեան Հաստատեցեր զնոսա : Տես զխոնարՀութիւն իմ , և փրկեա զիս . զի զօրէնս քո ես ոչ մոռացայ : Դատեա զդատաստանս իմ, և փրկեա զիս . և ըստ բանի քում կեցո զիս : Հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն, զի զի- րաւունս քո ոչ պահեցին : Գթութիւնք քո բազում են Տէր, և ըստ իրաւանց քոց կեցո զիս : Բազում են որք Հալածեն և նեղեն զիս . 'ի վկայութեանց քոց ես ոչ խոտորեցայ : Հայէի յանագորոյնս՝ և մաշէի, զի զպատ- ուիրանս քո ոչ պահեցին : Տես՝ զի զպատուիրանս քո սիրեցի . Տէր՝ ողորմութեամբ քո կեցո զիս : Սկիզբն բանից քոց ճշմարտութիւն է . յա- ւիտեան են ամենայն իրաւունք արդարու- թեան քո : Իշխանք Հալածեցին զիս 'ի նանիր . և 'ի բանից քոց երկեաւ սիրտ իմ : Ցնծացայ ես 'ի բանս քո որպէս այն , որ գտանէ աւար բազում : Օ մեղս ատեցի և անարգեցի, և զօրէնս քո սիրեցի :

You are near, O Lord, and all Your commandments are truth. From the beginning I have known from Your testimonies that You have established them forever. Behold my affliction and deliver me, for I have not forgotten Your law. Judge my cause and redeem me, and according to Your word make me live. Salvation is far from sinners, for they have not kept Your ordinances. Your compassions are many, O Lord, and according to Your judgments make me live. Many are they who persecute and afflict me; [yet] I have not turned aside from Your testimonies. I looked upon the transgressors and was consumed [with grief], because they did not keep Your commandments. Behold, for I have loved Your commandments; O Lord, in Your mercy make me live. The beginning of Your words is truth; all the ordinances of Your righteousness endure forever. Princes persecuted me without cause, and my heart stood in awe of Your words. I rejoiced in Your words like one who finds great spoil. I hated and abhorred iniquity, and I loved Your law.

PRINTER

525

525

TEXT

Եօթն անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ, վասն իրաւանց և արդարութեան քո : Խաղաղութիւն բազում է այնոցիկ, ոյք սիրեն զօրէնս քո . և ո՛չ գոյ ՚ի նոսա գայ- թակղութիւն : Սպասեցի փրկութեան քում Տէր, և ըզ- պատուիրանս քո սիրեցի : Պահեաց անձն իմ զվկայութիւնս քո, և սիրեաց զնոսա յոյժ : Պահեցից զպատուիրանս՝ և զվկայութիւնս քո . զի ամենայն ճանապարհք իմ առաջի քո են : Մերձեսցին խնդրուածք իմ առաջի քո Տէր . ըստ բանի քում իմաստո՛ւն արա զիս : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր . և բանիւ քո փրկեա՛ զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո, յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո: Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո . զի ամե- նայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս . զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր, և օ- րէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն իմ, օրհնեսցէ զքեզ . և իրաւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ,

Seven times a day I will praise you, because of your judgments and your righteousness. Great peace have those who love your law, and there is no stumbling block in them. I have waited for your salvation, Lord, and I have loved your commandments. My soul has kept your testimonies, and has loved them exceedingly. I will keep your commandments and your testimonies, for all my ways are before you. Let my supplication come near before you, Lord; according to your word, make me wise. Let my prayer enter before you, Lord, and by your word deliver me. My lips shall pour forth your praise, when you have taught me your righteousness. My tongue shall speak your words, for all your commandments are [in] righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation,

Lord, and your law was my meditation. Let my soul live, [and] it shall praise you, and your judgments shall help me. I have gone astray like a lost sheep;

zham-619.png

PRINTER

524

524

TEXT

խնդրեա զծառայս քո, զի զպատուիրանս քո ես ոչ մոռացայ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Seek your servant, for I did not forget your commandments. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ե- զկնի ասի ՇԱՐԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] And after [this] is said the *šarakan* (hymn) in the Third Tone:

TEXT

ԳՁ . Ի քէն հայցե՛մք Հայր գը՛թու թեանց և՛ Ա՛ստուած մը՛խի՛թա՛րո՛ւթեա՛նց. ՚ի՛ . տը՛խրական գիշե՛րա՛յի՛ն մե՛ռնեա՛լ ժամո՛ւս . մը՛խիթա՛րեա՛ ըզմեզ ՚ի տըրտմո՛ւ թեա՛նց մեղաց . և շնո՛րհեա՛ զուրա՛խու թի՛ւն գո՛րծո՛վք ա՛րդա՛րո՛ւթեա՛ն . ա՛ղա՛չանօ՛ մմ՛ք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց : Ը՛ստ քաղցրագո՛յն Աստուածայի՛ն քո Հրամանի՝ կո՛չմա՛ն Որդի՛ Ա՛ստո՛ւծո՛յ . ե՛ կեա՛լ եմք առա՛ջի քո՛ յերեկոյիս ա՛շխա՛տ եա՛լք և՛ ծա՛նրա՛բե՛ռնեա՛լք . թեթևա՛ցո՛ ՚ի ծանրութեա՛նց մեղա՛ց զանձի՛նս. և՛ զօրա՛ ցո՛ բառնա՛լ կամա՛ւ զքա՛ղցը՛ր լո՛ւծ քո՛ց պատուի՛րանա՛ց . ա՛ղա՛չանօմմ՛ք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց :

[Voice/Tone] 3 (GD [Gaj]): We beseech You, Father of mercies and God of consolations: at this approaching hour of the mournful night, console us from

the sorrows of sins, and grant [us] joy through deeds of righteousness, through the intercession of the Holy *Astowacacin* (Mother of God [lit. God-bearer]) and of all the righteous. According to the sweetest calling of Your divine command, Son of God, we have come before You this evening, weary and heavy-laden. Lighten our souls from the burdens of sins, and strengthen [us] willingly to take up the sweet yoke of Your commandments, through the intercession of the Holy *Astowacacin* and of all the righteous.

zham-620.png

PRINTER

525

525

TEXT

Պաղատի՛մք առ քեզ հո՛գւո՛վ ՝ի հա՛ն գըստեա՛ն հասեա՛լ ժամուս մա՛րդա՛սէ՞ր Հո՛գի՛ Աստուծո՛յ . յո՛րժամ նորոգես զե րեսս երկրի . և՛ վե՛րըստի՛ն ստա՛նա՛ն զո՛գի՛ս մա՞րդկա՛ն . նո՛րափետո՛ւր զարդա՛րեա՛ ըզ նընջե՛ցա՛լսըն մե՛ր ը՛զծնեա՛լսն ՝ի՛ քէ՛ն սո՛ւրբ աւազանա՛ւն . աղա՛չանօ՛ք Տո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ամենա՛յն ա՛ր դա՛րո՛ց : Զկենդանա՛գի՛ր անա՛րատ ծը՛նողի՛ծ քո՛ . արկա՛նե՛մք առաջի՛ անո՛խա՛կա՛լ Տէ՛- րո՛ւթեանըդ քո՛ . յորժա՛մ գաս փառօք Հօր դատել ըզթը՛շնամի՛ն խա՛չի՛ քո՛ . նե՛րեա՛ յանցա՛նաց մերոց բարեխօ՛սու թեա՛մբ մօ՛ր քո՛ և՛ կուսի՛ . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ Տէ՛ր պահպա՛նեա՛ ըզմեզ ընդ հո՛ վանեա՛ւ խա՛չի՛ քո՛ սո՛ւրբ : Հա՛ղո՛րդս արա՛ և՛ ըզմե՛ծզ Տէ՛ր . ընդ սըրբոց քոց ա՛ռա՛քե՛լո՛ցն . ո՛րք ար ժանի եղեն տեսանե՛լ ըզքե՛զ ՝ի՛ յարո՛ւ թեա՛ն քո՛ . ա՛րժա՛նաւորեա Տէ՛ր տեսա՛նե՛լ ըզքե՛զ ՝ի միւսա՛նգամ քո՛ գա՛լըստեա՛նն . օրհնութիւն ա՛ռա՛քողի՛ն ՝ի՛ բա՛րձունս :

We supplicate You in spirit at this arrived hour of rest, lover of mankind, Spirit of God. When You renew the face of the earth and mankind again receives [their] spirits, adorn anew with radiant vesture our fallen asleep who were born of You through the holy font; through the supplications of the holy Mother of

God (*Astuacacin*) and of all the righteous. We place the living image of Your immaculate Mother before Your ungrudging Lordship. When You come in the glory of the Father to judge the enemies of Your Cross, forgive our trespasses through the intercession of Your Mother and Virgin. We beseech You, Lord, protect us under the shadow of Your holy Cross. Make us also, Lord, partakers with Your holy Apostles, who were deemed worthy to behold You in Your Resurrection. Deem us worthy, Lord, to behold You at Your second coming. Blessing in the highest to the Sender.

zham-621.png

PRINTER

526

526

TEXT

’Ի նըստի՛լ քո յատենի՛ դա՛տաւոր ահե՛ղ • ա՛ղաչանօք սո՛ւրբ Աստուածած- նի՛ն • յի՛շեա ըզնը՛նջեցեա՛լսըն մեր • յո՛ր ժա՛մ գայցե՛ս ա՛նճա՛ռ փառօ՛ք • քանզի քո՛ են փա՛ռք յաւի՛տեա՛նս • Ամէ՛ն :

When you sit upon the judgment seat, [O] awe-inspiring Judge, through the intercessions of the holy Mother of God (*Astuacacin*), remember our departed when you come in ineffable glory; for yours is the glory unto the ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ Սկսեալ ’ի միջի+ Չորեքշաբաթի ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: HYMN OF THE FASTS (*A■uhac■ik■* [Hymns of Bread and Salt/Lent]), beginning from Mid-Lent (*Mijink■*), on Wednesday. WEDNESDAY.

TEXT

ԳՇ. Սըրբուհի՛ Մարի՛ամ սա՛փոր ոսկի և՛ տա՛պա՛նա՛կ կտա՛կարա՛նա՛ց • ո՛ր զ’ի վե՛րուստ զհացըն կենաց պար գև՛եցե՛ր քաղցեա՛լ բնո՛ւթեա՛նս • առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խօսեա՛

վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց : Դա՛սք անմարմնո՛ց հրե՛շտա՛կա՛ց • քե՛զ ե՛րանե՛ն ամէ՛նօրհնեա՛լ կո՛յս Մա՛րիա՛մ. ո՛ր զէա՛կի՛ց Բանն ո՛ր ընդ Հօ՛ր կը րեցե՛ր ՚ի՛ քե՛զ ա՛նսերմնա՛պէ՛ս • առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խօսեա՛ վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց :

Tuesday. Holy Mary, golden urn and ark of the testaments, who bestowed the bread of life from on high upon our hungering nature; intercede always with him for the remission of our sins. The ranks of bodiless angels bless you, all-blessed Virgin Mary, who bore within you without seed the consubstantial Word with the Father; intercede always with him for the remission of our sins.

zham-622.png

PRINTER

527

527

TEXT

վ ասն որոյ և մեք հաւատացեալքս քեզ երկըրպագեմք ՔՐԻՍՏՈՍ և արտա ուօք հայցեմք ՚ի քէն. բարեխօսու թեամբ Աստուածածնին զԱստուածայի՛ն լոյս քո ծագեա յանձինըս մեր . օրհ նեմք ըզքեզ ՚ի յարութեան երեկոյիս ահաւոր թագաւոր:

Wherefore we also, the faithful, worship you, O Christ, and with tears we beseech of you: through the intercession of the Mother of God (*Astuacacin*), cause your divine light to dawn within our souls. We bless you at this evening of the Resurrection, O awesome King!

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՒ

[ON] THURSDAY

TEXT

ԵՇ. Առաքեալք Աստուծոյ . ընտ րեալք ՚ի սկըզբանէ նախ քան զա շ խարհս . որք արժանի եղէք տեսա նել զանտեսըն հրեղինաց . բարեխօ սեցէք առ Տէր վասըն մանկանց Եկե ղեցւոյ

: Բարեկամք ՔՐԻՍՏՈՍԻ . հազարա պետք Աստուածայինըն խորհըրդոցն . որք 'ի հոսանուտ մեղաց ծովէս վերածիք զմարդիկ 'ի կեանս անմահ . բարեխօսեցէք առ Տէր վասըն ման կանց Եկեղեցւոյ : Գերագոյն քան ըզբընաւս . ան ճառելւոյն հասիք երանութեան. որ

[Tone] 5 (EŠ = *Erek■šabt■i* / Third Tone or Thursday): Apostles of God, chosen from the beginning before the world [was made], who were deemed worthy to behold Him who is invisible to the fiery [heavenly hosts]: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church. Friends of Christ, stewards of the divine mysteries, who out of the surging sea of sin have led mankind up into immortal life: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church. Exalted above all [creation], you have attained unto ineffable beatitude, who...

zham-623.png

PRINTER

528

[Page] 528

TEXT

Րո՞ւրք ՝ի գալըստեա՛ն Տեառըն նըստջիք յե՛րկո՛տասա՛ն ա՛թո՛ռսըն Քրի՛ստո՛սի . բա՛րեխօ՛սե՛ցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասըն մա՛ն կա՛նց Ե՛կե՛ղե՛ցւո՞յ :

[You] who, at the coming of the Lord, shall sit upon the twelve thrones of Christ: intercede with the Lord for the children of the Church.

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹՈՒ

RUBRIC: On Friday

TEXT

ՈՒՐ . Պա՛րունակեա՛լ պահէ՛ի՛ն յանե ղա՛շէ՛՛ն դրա՛խտի՛ի՛՛ն ըզճա՛նապա՛րհըս ծա՞ռո՛յն կե՛՛նա՛ց . Քրո՛վբէակա՛ի՛՛նըն հոյլքըն բո՛ցե՛ղէ՛ն Սրո՛վբէ՛ի՛ւք . ա՛յսո՛ր ար տա՛փայլեալ

ցո՛ւցա՛ր յերկրի Ա՛ստուածա զա՛րդ փա՛յտ կե՛նա՛ց ե՛ փըրկո՛ւթեա՛ն . ըզ քե՛զ օրհնեն մա՛նկո՛ւնըք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ ղե՛ցւո՞յ : Սա՛ բե՛կոյ ծա՛ռո՛յն վերա՛բե՛րեա՛լ խոյ ո՛ղջա՛կէի՛ի՛զս փո՛խա՛նա՛կ Ի՛սա՛հա՛ կա՛յ . ա՛յլ ՚ի՛ վերա՛ի՛՛յ քո՛ զենա՛ւ գա՛ռն ա՛նա՞րատ . ՚ի՛ հաշտո՛ւթի՛ւն Հօ՛ր և ՚ի՛ բա՛ռնա՛լ ը՛զմե՛ղը՛ս մե՛ր . զքե՛զ օրհնեն մա՛նկո՛ւնըք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ղե՛ցւո՞յ : Պա՛րծա՛նըք Պօ՛ղո՛սեա՛ն . դաւա՛նեա՛լ ըզքեզ Ա՛ստուածային Բանի՛ն տե՛ղի՛ ե՛

[FRI.] Enclosing [it], the Cherubic hosts with fiery Seraphim guarded the way to the tree of life in the uncreated garden; today, having shone forth, thou hast been revealed on earth, divinely adorned wood of life and of salvation; the children of the holy Church bless thee. The ram, lifted up in the tree of Sabek [as] a whole-burnt offering in place of Isaac; but upon thee was immolated the spotless Lamb, for the reconciliation of the Father and for the taking away of our sins; the children of the holy Church bless thee. Boast of Paul, confessing thee [to be] the place of the divine Word and...

zham-624.png

PRINTER

529

529

TEXT

զե՛նարա՛ն. քա՛նզի քեւ՛ իւ՛րբ ապրե՛ցաք ՚ի խածանօղ և յա՛նմարմին գա՛զա՛նէ՛ն. և՛ ՚ի վե՛րայ քո հեղեալ շիթք անա՛պակա՛ն արեանն ըզկո՛ղա՛ծնին ջը՛նջեա՛ց ը՛զմեղս. զքե՛զ օրհնեն մանկո՛ւնք սուրբ Եկե՛ղե՛ցւոյ:

[...O altar of] sacrifice! For through you yourself we were saved from the biting and bodiless beast; and the drops of incorruptible blood poured out upon you wiped away the sins of the rib-born [one]. The children of the holy Church bless you.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹՈՒ

TEXT

ԲՇ. Ե՛րկնաւո՛ր հօ՛տ ը՛նտրեա՛լ. զո՛ր հովի՛ւըն քա՛ջ թո՛ղե՛ալ յե՛րկի՛նս. և՛ ե-կեա՛լ ՚ի խը՛նդի՛ր մեզ մո՛լորե՛լո՛ցս. ո՛րո՛վ լըցեա՛լ զթի՛ւ հա՛րի՛ւրո՛յդ. ա՛րա՛ր ո՛ւրախութի՛ւն ՚ի յե՛րկի՛նս ե՛րկնաւո՛րացդ. ա՛ղաչե՛մք ըզ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեան մեղա՛ց մե՛րո՛ց:

[RUBRIC: Monday.] Chosen heavenly flock, which the Good Shepherd left behind in heaven, and having come in search of us who were lost, through which, having completed the number of Your hundred, He caused joy in heaven among the heavenly ones: we beseech you, be intercessors before the Lord for the expiation of our sins.

TEXT

Տե՛սանօ՛ղք ա՛նտե՛սին. խո՛րհըրդա՛ծո՛ւք խորո՛ցն Աստուծոյ. որք ի՛ջեա՛լ ընդ միա՛ծնին սպասաւո՛րե՛լ տնօ՛րէ՛նո՛ւթեանն. ՚ի ծնը՛նդեա՛նն աւե՛տա՛ւո՛ր հո՛վուա՛ցն. և՛ կա՛նա՛նցն իւղա՛բերից կենա՛ց քա՛րո՛զք ը՛զկե՛նդանւոյն. ա՛ղաչե՛մք ը՛զձե՛զ բա՛րե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեա՛ն մեղա՛ց մե՛րո՛ց:

[O] beholders of the Invisible [One], contemplators of the depths of God, who, having descended with the Only-begotten to minister unto the Economy [of salvation], [who were] heralds of good tidings to the shepherds at [His] Nativity, and to the myrrh-bearing women preachers of the life of the Living [One]: we beseech you, be intercessors before the Lord for the expiation of our sins.

zham-625.png

PRINTER

— 550 —

TEXT

Պահապա՛նք աշխա՛րհի՛ . բանա՛կըք Տեա՞ռն շո՛ւրջ զերկի՛ւղածո՛վք . բարե՛ կա՛մք ազգի՛ մարդկան միջնո՛րդք մահո՛ւ և՛ յարո՛ւթեա՛ն . Միքայէ՛լ և Գաբրի՛էլ մե՛ծք . ո՛ր կա՛յք միշտ ա՛ռաջի ամե՛նասո՛ւրբ Երրո՛րդո՛ւթեա՛նն . ա՛ղաչե՛մք ը՛զ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մեղա՛ց մե՛րո՞ց :

Guardians of the world, hosts of the Lord [encamped] around those who fear Him, friends of the human race, mediators of death and resurrection: great Michael and Gabriel, who stand ever before the All-Holy Trinity; we beseech you, intercede before the Lord for the expiation of our sins.

RUBRIC

ԵՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: [For] Tuesday

TEXT

գշ . Ե՞րկնաւո՛ր փե՛սայ անըստուե՛ր լոյս ի՞մանալի՛ . ո՛ր ՝ի՛ յե՛րկնի՛ց իջե՛ր . ՝ի՛ սէ՞ր հարսին քո՛ Ե՛կե՛ղե՛ցւո՛յ. զո՛ր խօսեցա՛ւ քե՛զ . բարե՛կա՛մն և փեսաւէրըն քո՛ Յո՛վհա՛ննէ՞ս . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ք ո՞ղո՛րմեա՛ : Քա՞ռակերպի՛ցըն անհա՛ս և՛ անտե՛ս ՝ի Սե՛ րովբէ՛ից . սը՛րբութեա՛նց սուրբ և՛ Տէ՛ր բո՛լո՛րի՛ց . խոնա՛րհեցա՛ր ՝ի՛ Յո՛րդա՛նա՛ն . հայցե՛լով ՝ի ծառա՛յէ՛ն . մաք րո՛ւթի՛ւն ջրոյ ՝ի՛ լուանա՛լ ը՛զմեղս Ա՛դա մա՞յ . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ք ո՞ղո՛րմե՛ մեա՛ :

Tuesday [Tone]: Heavenly Bridegroom, unshadowed intelligible Light, who descended from heaven in love for Your bride, the Church, whom Your friend and best man John betrothed to You: through his supplications, have mercy. Incomprehensible to the four-faced [creatures] and unseen by the Seraphim, Holy of holies and Lord of all, You humbled Yourself at the Jordan, seeking from the servant the cleansing of water to wash away the sins of Adam: through his supplications, have mercy.

PRINTER

531

[531]

TEXT

Ո՛ր յանը՛րգւո՛յն վրկա՛յեցար գառն Ա՛ս- տուծոյ բա՛րձո՛ղ մեղա՛ց . զո՛ր գե՛րագո՛յն ա՛րդարո՛ց . ծա՛նուցե՛ր մեծ 'ի՛ ծնո՛ւն դրս կա՛նա՛նա՛նց . և՛ ճրա՛գ օրի՛նացն . որ և 'ի դր՛ժո՛խս ըզփը՛րկակա՛ն գալո՛ւս տը՛ն քո՛ քա՛րո՛զեա՛ց . սո՛րի՛ն մաղթա՛ նո՛ք ո՛ղո՛րմեա՛ :

O [You] who were testified to by the sterile [woman] as the Lamb of God who takes away the sins [of the world]; whom You made known as supreme among the righteous, great among those born of women, and the lamp of the Law; who also preached Your salvific advent in Hades: by his intercessions, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Հոգւոցն հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա հանգիստ և ողորմութիւն. և մեզ մեղաւորացս՝ շնորհեա զթողութիւն յանցա- նաց :

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

PROCLAMATION [*k■aroz* - bidding litany]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն հանգուցեալ հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ . և զմեզ կեցուսցէ շնոր- հիւ ողորմութեան

իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Again, in peace let us beseech the Lord. For the souls of those who are at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and keep us alive by the grace of His mercy. Almighty Lord, our God, keep [us] alive and have mercy. Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա քո արարչական սիրովդ ’ի

Christ, Son of God, forgiving and compassionate: have mercy, with Your creative love, upon

zham-627.png

PRINTER

524

524

TEXT

խնդրեա զծառայս քո, զի զպատուիրանս քո ես ո՛չ մոռացայ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

Seek your servant, for I did not forget your commandments. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. Now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Ե- զկնի ասի ՇԱՐԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՁԱՅՆ

[RUBRIC:] And after [this] is said the *šarakan* (hymn) in the Third Tone:

TEXT

ԳՁ . Ի քէն հայցե՛մք Հայր գը՛թու թեանց և՛ Ա՛ստուած մը՛խի՛թա՛րո՞ւթեա՛նց. ՚ի՛ . տը՛խրակա՛ն գիշե՛րայի՛ն մե՛ղեա՛լ ժամո՛ւս . մը՛խիթա՛րեա՛ ըզմեզ ՚ի տըրտմո՛ւ թեա՛նց մեղաց . և շնո՛րհեա՛ զուրա՛խու թի՛ւն գո՛րծո՛վք ա՛րդա՛րո՞ւթեա՛ն . ա՛ղա՛չանօ՛ մմ՛աFք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց : Ը՛ստ քաղցրագո՛յն Աստուածայի՛ն քո Հրամանի՝ կո՛չմա՛ն Որդի՛ Ա՛ստո՞ւծո՛յ . ե՛- կեա՛լ եմք առա՛ջի քո՛ յերեկոյիս ա՛շխա՛տ եա՛լք և՛ ծա՛նրա՛բե՞ռնեա՛լք . թեթևա՛ցո՛ ՚ի ծանրութեա՛նց մեղա՛ց զանձի՛նս. և՛ զօրա՛ ցո՛ բառնա՛լ կամա՛ւ զքա՛ղցը՛ր լո՛ւծ քո՛ց պատուի՛րանա՛ց . ա՛ղա՛չանօ՛մմ՛աFք սո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ա՛մենա՛յն ա՛րդա՛րո՛ց :

[Tone] GD (Third Mode). From you we ask, Father of mercies and God of comforts, in this approaching sad hour of night, comfort us from the sorrows of sin, and grant joy through works of righteousness; through the intercessions of the Holy Mother of God (*Astuacacin*) and of all the righteous. According to your most sweet divine command [and] calling, Son of God, we have come before you this evening, weary and heavy laden; lighten our souls from the weights of sins, and strengthen [us] to take up willingly the sweet yoke of your commandments; through the intercessions of the Holy Mother of God and of all the righteous.

zham-628.png

PRINTER

525

525

TEXT

Պաղատի՛մք առ քեզ հոգւո՛վ ՚ի հա՛ն գըստեա՛ն հասեա՛լ ժամուս մա՛րդա՛սէ՛ր Հո՛գի՛ Աստուծո՛յ . յո՛րժամ նորոգես զե րեսս երկրի . և՛ վե՛րըստի՛ն ստա՛նա՛ս զո՛գի՛ս մա՛րդկա՛ն . նո՛րափետո՛ւր զարդա՛րեա՛ ըզ նընջե՛ցա՛լսըն մե՛ր ը՛զծնեա՛լսն ՚ի՛ քէ՛ն սո՛ւրբ աւազանա՛ւն . աղա՛չանօ՛ք Տո՛ւրբ Ա՛ստուածածնի՛ն և ամենա՛յն

ս՛ր բա՛րո՛ց : Օ կենդանա՛գի՛ր անա՛րատ ծը՛նողի՛ծ քո՛ .
արկա՛նե՛մք առաջի՛ անո՛խա՛կա՛լ Տէ՛- րո՛ւթեա՛նըդ քո՛ .
յորժա՛մ գաս փառօք Հօր դատել ըզթը՛շնամի՛ն խա՛չի՛ քո՛ .
նե՛րեա՛ յանցա՛նաց մերոց բարեխօ՛սու թեա՛մբ մօ՛ր քո՛ և՛
կուսի՛ . աղա՛չե՛մք ը՛զ քե՛զ Տէ՛ր պահպա՛նեա՛ ըզմեզ ընդ հո՛
վանեա՛ւ խա՛չի՛ քո՛ սո՛ւրբ : Հա՛ղո՛րդս արա՛ և՛ ըզմե՛ծզ Տէ՛ր .
ը՛նդ սը՛րբոց քո՛ց ա՛ռա՛քե՛լո՛ցն . ո՛րք ար ժանի եղեն տեսանե՛լ
ըզքե՛զ ՚ի՛ յարո՛ւ թեա՛ն քո՛ . ա՛րժա՛նաւորեա Տէ՛ր տեսա՛նե՛լ
ըզքե՛զ ՚ի միւսա՛նգամ քո՛ գա՛լըստեա՛նն . օրհնութիւն
ա՛ռա՛քողի՛ն ՚ի՛ բա՛րձո՛ւնս :

We supplicate Thee in spirit at this present hour of rest, O Spirit of God, lover of mankind: when Thou renewest the face of the earth and dost fashion anew the souls of men, adorn in new splendor our departed who were born of Thee through the holy font, through the intercessions of the Holy Mother of God and of all the saints. The living image of Thine immaculate Mother we place before Thy all-forbearing Lordship: when Thou comest in the glory of the Father to judge the enemies of Thy Cross, pardon our transgressions through the intercession of Thy Mother and Virgin; we beseech Thee, O Lord, protect us beneath the shelter of Thy holy Cross. Make us also partakers, O Lord, with Thy holy apostles, who were deemed worthy to behold Thee in Thy Resurrection; deem [us] worthy, O Lord, to behold Thee at Thy Second Coming; blessing to the Sender in the highest.

zham-629.png

PRINTER

826

826

TEXT

՚Ի նըստի՛լ քո յատենի՛ դա՛տաւոր ահե՛ղ. ա՛ղաչանօք սո՛ւրբ
Աստուածած- նի՛ն . յի՛շեա ըզնընջեցեա՛լսըն մեր . յո՛ր ժա՛մ
գայցե՛ս ա՛ճա՛ռ փառօ՛ք . քանզի քո՛ են փա՛մմք յաւի՛տեա՛նս .
Ամէ՛ն :

When you sit at the judgment seat, O dread Judge, through the intercessions of the holy *Astwacacin* [Mother of God], remember our departed when you come with ineffable glory; for yours is the glory unto the ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ Սկսեալ ՚ի Պէի+ Չորեքշաբաթի ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: CANTICLE OF THE A■UHAC■K■ (*a■uhac■k■*, [the Great Fast of] Salt and Bread), Beginning from the Wednesday of P■+: ON WEDNESDAY.

TEXT

գՇ. Սըրբուհի՛ Մարի՛ամ սա՛փոր ոսկի և՛ տա՛պա՛նա՛կ կտա՛կարա՛նաց . ո՛ր զի՛վե՛րուստ զհացըն կենաց պար գև՛եցե՛ր քաղցեա՛լ բնութեա՛նս . առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խօ՛սեա՛ վասըն քաւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րոց : Դա՛սք անմարմնո՛ց հրե՛շտա՛կա՛ց . քե՛զ ե՛րանե՛ն ամէնօրհնեա՛լ կոյս Մարի՛ա՛մ. ո՛ր զէա՛կի՛ց Բանն ո՛ր ընդ Հօ՛ր կը րեցե՛ր ՚ի՛ քե՛զ ա՛նսերմնա՛պէ՛ս . առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խօ՛սեա՛ վասըն քաւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րոց :

Tuesday. Holy Mary, golden urn and ark of the testaments, who bestowed the bread of life from on high upon our hungering nature; intercede always with him for the remission of our sins. The ranks of bodiless angels bless you, all-blessed Virgin Mary, who bore within you without seed the consubstantial Word with the Father; intercede always with him for the remission of our sins.

zham-630.png

PRINTER

— 527 —

— 527 —

TEXT

վ ասն որոյ և մե՛ք հա՛ւատացեա՛լքս քեզ երկըրպագե՛մք ՔՐԻՍՏՈՍ և ա՛րտա՛ս ուօք հա՛յցե՛մք ՚ի քէ՛ն. բա՛րեխօ՛սո՛ւ

թեամբ Աստուածածնի՛ն զԱստուածայի՛ն լո՛յս քո ծա՛գեա՛ յանձինը՛ս մե՛ր . օրհ նեմք ը՛զքեզ ՝ի յարութեա՛ն երե՛կոյիս ա՛հաւո՛ր թա՛գա՛ւոր:

Wherefore, we also, the believers, worship thee, O Christ, and with tears entreat of thee: through the intercession of the Mother of God (*Astowacacin*), shine forth thy divine light into our souls; we bless thee on this evening of the Resurrection, O awesome King.

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: On Thursday.

TEXT

ԵՇ. Առաքեա՛լք Աստուծո՛յ . ընտ րեա՛լք ՝ի սկըզբա՛նէ՛՛ նա՛խ քա՛ն զա՛շ խա՛րհս . ո՛յք արժանի՛ եղէ՛ք տեսա նե՛լ զա՛նտե՛սը՛ն հրեղի՛նա՛ց . բա՛րեխօ՛ սե՛ցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛նկանց Ե՛կե՛ ղե՛ցո՛յ: Բարեկա՛մք ՔՐԻՍՏՈՍԻ՛ . հա՛զա՛րա՛ պե՛տք Աստուածայի՛նը՛ն խորհը՛րդո՛յն . ո՛յք ՝ի հոսա՛նո՛ւտ մեղա՛ց ծովէ՛ս վերածի՛ք զմա՛րդի՛կ ՝ի՛ կեա՛նս ա՛նմա՛հ . բա՛րեխօ՛սե՛ցէ՛ք ա՛ռ Տէ՛ր վասը՛ն մա՛ն կա՛նց Ե՛կե՛ղե՛ցո՛յ: Գերագո՛յն քա՛ն ը՛զբընո՛ւս . ա՛ն ճա՛ռելոյն հասի՛ք ե՛րանո՛ւթեա՛ն. ո՛յք

[On] Thursday. Apostles of God, chosen from the beginning before the world [was made], who were deemed worthy to see Him who is invisible to the fiery [angels]; intercede before the Lord for the children of the Church. Friends of Christ, stewards of the divine mystery, who drew up mankind from this flowing sea of sins into immortal life; intercede before the Lord for the children of the Church. [Exalted] higher than natures, you attained the ineffable beatitude; who...

zham-631.png

PRINTER

— 528 —

TEXT

Ըբք ՚ի գալըստեա՛ն Տեառըն նըստիք յե՛րկոտասան ա՛թոռսըն Քրի՛ստո՛սի. բա՛րեխօսե՛ցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասըն մա՛նկա՛նց Եկեղեցւոյ :

[Ye] holy ones, who at the coming of the Lord shall sit upon the twelve thrones of Christ: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church.

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹՈՒ

[ON] FRIDAY

TEXT

ՈՒՐ . Պա՛րունակեա՛լ պահէ՛ին յանեղա՛շէ՛ն դրախտի՛ն ըզճանապա՛րըս ծա՛ռո՛յն կե՛նաց . քըրովբէակա՛ն բըւր հոյլքըն բոցեղէ՛ն Սըրովբէի՛ւք . այսօ՛ր արտա՛փայլեալ ցուցա՛ր յերկրի Ա՛ստուածազա՛րդ փայտ կե՛նա՛ց եւ փըրկու՛թեան . ըզքե՛զ օ՛րհնեն մա՛նկու՛նըք սուրբ Ե՛կեղեցւոյ :

Kc■urd [refrain/troparion]: Encompassing, they kept guard in the uncreated Paradise over the path to the Tree of Life—the Cherubic myriad hosts with the fiery Seraphim. Today, having shone forth, you were manifested on earth, O God-adorned Wood of life and of salvation; the children of the holy Church bless you.

TEXT

Սա՛բեկայ ծա՛ռո՛յն վերաբերեալ խոյ ո՛ղջակէզի՛նըս փո՛խանա՛կ Ի՛սահակայ . ա՛յլ ՚ի վերա՛յ քո զենաւ գառն ա՛նա՛րատ . ՚ի՛ հաշտու՛թի՛ւն Հօ՛ր եւ ՚ի բա՛ռնա՛լ ըզմեղըս մե՛ր . զքե՛զ օ՛րհնեն մա՛նկու՛նըք սո՛ւրբ Ե՛կեղեցւոյ :

The ram of the whole-burnt offering [was] suspended upon the Sabek tree in place of Isaac; but upon you the spotless Lamb was slain for reconciliation with the Father and for the taking away of our sins: the children of the holy Church bless you.

TEXT

Պա՛րծա՛նըք Պօ՛ղոսեա՛ն . դաւանեա՛լ ըզքեզ Ա՛ստուածային Բանին տեղի՛ եւ

[O] Pauline boast, confessing you [to be] the dwelling-place of the Divine Word, and

zham-632.png

PRINTER

— 529 —

[p. 529]

TEXT

զե՛նա՛րա՛ն • քա՛նզի՞ քե՛ւ ա՛պրե՛ցա՛ք ՚ի խա՛ծանօղ և յա՛նմարմին գա՛զա՛նէ՛ն . և՛ ՚ի վե՛րայ քո՛ հեղեա՛լ շիթք անա՛պակա՛ն արեանն ըզկո՛ղա՛ ծնին զջ՛նջեա՛ց ը՛զմե՛ղս . զքե՛զ օ՛րհնեն մա՛նկո՛ւնք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ ղե՛ցւո՛յ :

... altar of sacrifice [or: weapon-place/trophy], for through you we were delivered from the biting and bodiless beast; and upon you, the poured-out drops of the incorruptible blood wiped away the sins of the rib-born [Adam/mankind]. You do the children of the holy Church bless.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹՈՒ

RUBRIC: [ON] MONDAY

TEXT

ԲՇ . Ե՛րկնաւո՛՛րք հօ՛տ ը՛նտրեա՛լ • զո՛ր հո՛վի՛ւքն քա՛ջ թո՛ղե՛ալ յե՛րկի՛նս . և՛ ե կեա՛լ ՚ի խը՛նդի՛ր մե՛զ մո՛լորե՛լո՛ցս • ո՛րո՛վ լըցեա՛լ զթի՛ւ հա՛րի՛ւրո՛յդ • ա՛րա՛ր ո՛ւրա խութի՛ւն ՚ի յե՛րկի՛նս ե՛րկնաւո՛րացդ • ա՛ղաչե՛մք ըզ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեան մե՛ղա՛ ց մե՛ ղո՛ց : Տե՛սանօ՛՛ղք ա՛նտե՛սի՛ն • խո՛րհըրդա՛ ծո՛ւք խորո՛յն Ա՛ստուծո՛յ • ո՛րք ի՛ջեա՛լ ընդ միա՛ծնին սպասաւո՛րե՛լ տնօ՛րէ՛նո՛ւթեանն . ՚ի ծնը՛նդեա՛նն աւե՛տա՛ւո՛րք հո՛վուա՛ցն • և՛ կա՛նա՛նցն իւղա՛բերից կենա՛ց

քա՛րո՛զք ը՛զկե՛նդանւո՛յն • ա՛ղաչե՛մք ը՛զձե՛զ բա րե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մե՛ղա՛ ց մե՛րո՛ց :

BŠ [Monday]: Heavenly ones, chosen flock, which the Good Shepherd left behind in heaven and came in search of us, the strayed; whereby, completing the number of your hundred, He made joy in heaven for you heavenly beings: we beseech you, intercede before the Lord for the remission of our sins. Beholders of the Unseen, initiates into the deep things of God, who descended with the Only-Begotten to minister to the Incarnation [*tn■r■nut■iwn*]; at the Nativity, bringers of good tidings to the shepherds, and to the Myrrh-bearing women, heralds of the Life of the Living One: we beseech you, intercede before the Lord for the remission of our sins.

zham-633.png

PRINTER

550

[Page] 550

TEXT

Պահապա՛նք աշխա՛րհի՛ . բանա՛կըք Տեա՞ռն շո՛ւրջ զերկի՛ւղածո՛վք . բարե՛ կա՛մք ազգի՛ մարդկան միջնո՛րդք մահո՛ւ և՛ յարո՛ւթեա՛ն . Միքայէ՛լ և Գաբրի՛էլ մե՛ծք . ո՛ր կա՛յք միշտ ա՛ռաջի ամե՛նասո՛ւրբ Ե՛րրո՛րդո՛ւթեա՛նն . ա՛ղաչե՛մք զ՛զ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մեղա՛ ց մե՛րո՞ց :

Guardians of the world, camps of the Lord around those who fear [him], friends of the human race, mediators of death and resurrection, great Michael and Gabriel, who stand always before the All-Holy Trinity: we beseech you, intercede before the Lord for the expiation of our sins.

RUBRIC

Ե Ր Ե Ք Շ Ա Բ Ա Թ Ո Ւ

[FOR] TUESDAY

TEXT

ԳՇ . Երկնաւո՛ր փե՛սայ անըստուե՛ր լոյս ի՛մանալի՛ . ո՛ր 'ի՛ յե՛րկնի՛ց իջե՛ր . 'ի՛ սէ՞ր հարսին քո՛ Ե՛կե՛ղե՛ցւոյ . զո՛ր խօսեցա՛ւ քե՛զ . բարե՛կա՛մն և փեսաւէրըն քո՛ Յո՛վհա՛ննէ՞ս . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ք ո՛ղո՛րմեա՛ : Քա՛ռակերպի՛ցըն անհա՛ս և՛ անտե՛ս 'ի Սե՛ րովբէ՛ի՛ց . սը՛րբութեա՛նց սուրբ և՛ Տէ՛ր բո՛լո՛րի՛ց . խոնա՛րհեցա՛ր 'ի՛ Յո՛րդա՛նա՛ն . հայցե՛լով 'ի ծառա՛յէ՛ն . մաք րո՛ւթի՛ւն ջրոյ 'ի՛ լուանա՛լ ը՛զմեղս Ա՛դա մա՞յ . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ք ո՛ղո՛րմեա՛ :

[Mode] GŠ [Third Tone / *G-šarakan*]: Heavenly Bridegroom, unshadowed intelligible light, who descended from the heavens out of love for Your bride, the Church, whom John—Your friend and groomsman—betrothed to You: by his supplications, have mercy [upon us]. Incomprehensible to the four-formed [creatures] and unseen by the Seraphim, Holy of holies and Lord of all, You humbled Yourself at the Jordan, seeking from the servant the cleansing of water to wash away the sins of Adam: by his supplications, have mercy [upon us].

zham-634.png

PRINTER

531

[p. 531]

TEXT

Ո՞ր յամբ՝ղո՞յն վըկա՛յեցար գառն Ա՞ս- տուծոյ բա՞ձօ՞ղ մեղա՛ց . զո՞ր գե՝րագո՞յն ա՞ղարո՛ց • ծա՞նուցե՛ր մեծ 'ի՞ ծնո՞ւն դըս կա՞նա՞նա՛նց . և՝ ճրա՛գ օրի՞նա՛ցն . որ և 'ի դը՝ժո՛խս ըզփը՛րկակա՛ն գալո՛ւս տը՞ն քո՞ քա՞րո՛զեա՞ց . սո՛րի՛ն մաղթա՛ նօ՞ք ո՞ղո՞րմեա՛ :

[You] who were attested by the barren woman’s son [as] the Lamb of God who takes away sins; whom, supreme among the righteous, You made known as greatest among those born of women and a lamp of the Law; who also proclaimed in Hades Your saving advent: by his intercessions, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION

TEXT

Հոգւոցն հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա հանգիստ և ողորմութիւն. և մեզ մեղաւորացս՝ շնորհեա զթողութիւն յանցա- նաց :

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: *K■aroz* [litany]

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն հանգուցեալ հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ . և զմեզ կեցուսցէ շնոր- հիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Again, in peace let us beseech the Lord. For the souls of those who are at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and keep us alive by the grace of His mercy. Almighty Lord, our God, keep [us] alive and have mercy. Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա քո արարչական սիրովդ ’ի

Christ, Son of God, forgiving and compassionate: have mercy, with Your creative love, upon

zham-635.png

PRINTER

552

552

TEXT

Հոգիս Հանգուցեալ ծառայից քոց : Յիշեա՛ յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քոյ: Արա՛ արժանի ողորմութեան՝ քաւութեան և թողութեան մեղաց : Դասաւորեալ պայծա- ռացո՛ ընդ սուրբս քո յաջակողման դասուն : Զ ի դու ես Տէր և արարիչ ամենեցուն . դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց : Եւ քեզ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ, այ- ժըմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն: Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն: Հա՛յր մեր որ յերկինս ես . սուրբ եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո . եղի- ցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի : Զ հաց մեր Հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր : Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի՛ տա- նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ՚ի չարէ : Զ ի քո է արքայութիւն և զօրու- թիւն և փառք յաւիտեանս . Ամէն :

[The] souls of your departed servants: Remember [them] on the great day of the coming of your kingdom. Make [them] worthy of mercy, of expiation, and of the forgiveness of sins. Having arrayed [them], make [them] radiant among your saints in the rank on the right hand. For you are Lord and Creator of all, Judge of the living and the dead. And to you is befitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen. Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven, hallowed be thy name. Thy kingdom come. Thy will be done, on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also forgive our debtors. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For thine is the kingdom and the power and the glory forever. Amen.

zham-636.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ՚Ի ԴԷՄՍ ՀՕՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՋԻ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԱՋՈՎ ՄԻԱԾՆԻՆ ՊԱՀԵՍՑԷ ՋՄԵՋ ՚Ի ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ ԳԻՇԵՐԻՍ .

RUBRIC: Order of common prayers of the Rest Hour (Hangstean Žam [Compline]), which is performed before the face of God the Father, that by the protecting right hand of the Only-Begotten He may preserve us in this dark night.

TEXT

Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես": ԱՌԱՔԵԱ Տէր զլոյս քո՝ և զճշմարտու- թիւն քո • զի առաջնորդեսցեն ինձ, և Հան- ցեն զիս ՚ի լեառն սուրբ և ՚ի յարկս քո : Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստ- ուած • որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ : Խոստովան եղէց քեզ օրհնութեամբ Աստ- ուած Աստուած իմ :

Blessed is our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven... Send forth, O Lord, Thy light and Thy truth, that they may lead me and bring me unto Thy holy mountain and unto Thy tabernacles. I will go in before the altar of God, unto God, who maketh glad my youth. I will give thanks unto Thee with praise, O God, my God.

zham-637.png

PRINTER

-- 526 --

-- 526 --

TEXT

՚Ի նըստի՛լ քո յատենի՛ դա՛տաւո՛ր ահե՛ղ· ա՛ղաչանօք սո՛ւրբ Ա՛ստուածած-նի՛ն· յի՛շեա ըզնը՛նջեցեա՛լսը՛ն ըմե՛ր· յո՛րժամ գայցե՛ս ա՛նճառ փառօ՛ք· քանզի քո՛ են փա՛մմ^^ք յաւի՛տեա՛նս· Ա՛մէ՛ն:

When you sit upon the judgment seat, O awesome Judge, through the supplications of the Holy Mother of God (*Astuacacin*), remember our departed when you come with ineffable glory; for yours is the glory unto the ages. Amen.

RUBRIC

ԵՐԳ

[RUBRIC:] HYMN

RUBRIC

ԱՂՈՒՀԱՑԻՑ

RUBRIC: [Canon] of the Salt-and-Bread [Fasting Days/Lent]

RUBRIC

Սկսեալ ՚ի միջի+ Չորեքշաբաթի

[Beginning] from Mid-Wednesday [of the Fast].

RUBRIC

ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ

[ON] WEDNESDAY

TEXT

ԳՀ· Սըրբուհի՛ս Մարի՛ամ սա՛փոր ոսկի և՛ տապա՛նա՛կ կտակարա՛նաց ։ ո՛ր[..] ը զի՛վերո՛ւստ զհա՛ցը՛ն կենաց պար-զևե՛ցե՛ր քա՛ղցեալ բնո՛ւթեա՛նս· առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խո՛սեա՛ վա՛սը՛ն քաւո՛ւթեան մե՛ղա՛[..] ց մե՛րո՛ց ։

Kc■urd (refrain): Holy Mary, golden urn and ark of the testaments, who bestowed the bread of life from on high upon our hungered nature: intercede with Him continually for the expiation of our sins.

TEXT

Դա՛սք անմարմնո՛[..] ց հրե՛շտա՛կա՛ց· քե՛զ ե՛րանի՛ն ամէ՛նօրհնեա՛լ կո՛յս Մարի՛ամ· ո՛ր[..] ը զէա՛կի՛ց Բա՛նն ո՛ր ընդ Հօ՛ր կը-րեցե՛ր ՚ի՛ քե՛զ ա՛նսե՛րմնա՛պէ՛ս· առ նա՛ մի՛շտ բարե՛խո՛սեա՛ վա՛սը՛ն քաւո՛ւթեա՛ն մե՛ղա՛[..] ց մե՛րո՛ց ։

Ranks of the incorporeal angels call you blessed, all-blessed Virgin Mary; you who bore within yourself seedlessly the consubstantial Word with the Father: intercede with Him always for the expiation of our sins.

zham-638.png

PRINTER

527

[Page] 527

TEXT

վ ասն որոյ և մե՞ք հաւատացեալքս քեզ երկրրպագեմք ՔՐԻՍՏՈՍ և արտա ուօք հայցեմք 'ի քէն. բարեխօսու թեամբ Աստուածածնին զԱստուածային լոյս քո ծագեա յանձինըս մեր . օրհ նեմք ըզքեզ 'ի յարութեան երեկոյիս ահաւոր թագաւոր:

Wherefore we also, the faithful, worship you, O Christ, and with tears we beseech of you: through the intercession of the Mother of God (*Astuacacin*), cause your divine light to dawn within our souls. We bless you at this evening of the Resurrection, O awesome King!

RUBRIC

ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՒ

[ON] THURSDAY

TEXT

ԵՇ. Առաքեալք Աստուծոյ . ընտ րեալք 'ի սկըզբանէ նախ քան զա շ խարհս . որք արժանի եղէք տեսա նել զանտեսըն հրեղինաց . բարեխօ սեցէք առ Տէր վասըն մանկանց Եկե ղեցւոյ: Բարեկամք ՔՐԻՍՏՈՍԻ . հազարա պետք Աստուածայինըն խորհըրդոցն . որք 'ի հոսանուտ մեղաց ծովէս վերածիք զմարդիկ 'ի կեանս անմահ . բարեխօսեցէք առ Տէր վասըն ման կանց Եկեղեցւոյ: Գերագոյն քան ը զբընաւս . ան ճառելւոյն հասիք երանութեան. որ

[Tone] 5 (EŠ = *Erek■šabt■i* / Third Tone or Thursday): Apostles of God, chosen from the beginning before the world [was made], who were deemed

worthy to behold Him who is invisible to the fiery [heavenly hosts]: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church. Friends of Christ, stewards of the divine mysteries, who out of the surging sea of sin have led mankind up into immortal life: intercede before the Lord on behalf of the children of the Church. Exalted above all [creation], you have attained unto ineffable beatitude, who...

zham-639.png

PRINTER

—<< 528 >>—

—<< 528 >>—

TEXT

Որք ՚ի գա՛լըստեա՛ն Տեառըն նըստջիք յե՛րկո՛տասա՛ն ա՛թո՛ռսըն ՔՐԻ՛ՍՏՈ՛ՍԻ • բա՛րեխօ՛սե՛ցէք ա՛ռ Տէ՛ր վասըն մա՛ն կա՛նց Ե՛կե՛ղե՛ցւո՛յ :

[Ye who] at the coming of the Lord shall sit upon the twelve thrones of Christ, intercede before the Lord for the children of the Church.

RUBRIC

ՈՒՐԲԱԹՈՒ

[FOR] FRIDAY

TEXT

ՈՒՐ . Պա՛րո՛ւնա՛կեա՛լ պահէ՛ի՛ն յանե ղա՛շէ՛ն դրա՛խտի՛ն ըզճա՛նա՛պա՛րհըս ծա՛ռո՛յն կե՛նա՛ց • Քրո՛վբէակա՛ն հո՛յլքըն բո՛ցե՛ղէ՛ն Սրո՛վբէի՛ւք • ա՛յսօ՛ր ար տա՛փայլեալ ցո՛ւցա՛ր յերկրի Ա՛ստուածա- զա՛րդ փա՛յտ կե՛նա՛ց և՛ փը՛րկո՛ւթեա՛ն • ըզ քե՛զ օրհնեն մա՛նկո՛ւնըք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ ղե՛ցւո՛յ : Սա՛ բե՛կոյ ծա՛ռո՛յն վերա՛բե՛րեա՛լ խո՛յ ո՛ղջա՛կէ՛զս փո՛խա՛նա՛կ Ի՛սա՛հա՛ կա՛յ • ա՛յլ ՚ի՛ վերա՛ քո՛ զենա՛ւ գա՛ռն ա՛նա՛րատ • ՚ի՛ հաշտո՛ւթի՛ւն Հօ՛ր և ՚ի՛ բա՛ռնա՛լ ը՛զմե՛ղը՛ս մե՛ր • զքե՛զ օրհնեն մա՛նկո՛ւնըք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ղե՛ցւո՛յ : Պա՛րծա՛նըք Պօ՛ղո՛սեա՛ն • դաւա՛նեա՛լ ըզքեզ Ա՛ստուածային Բանի՛ն տե՛ղի՛ և՛

FRI. [The] cherubic hosts, fiery with the seraphim, having encompassed [it], guarded the way to the tree of life in the uncreated Paradise; today, having shone forth, you were shown upon earth, O divinely adorned wood of life and salvation; the children of the holy Church bless you. The ram, brought up [from] the tree of Sabek [as] a holocaust in place of Isaac; but upon you was sacrificed the spotless Lamb, for reconciliation with the Father and for the taking away of our sins; the children of the holy Church bless you. [The] boast of Paul, confessing you [as the] place of the Divine Word and

zham-640.png

PRINTER

529

529

TEXT

զե՛նա՛րս՛ն . քա՛նզի քե՛րո՛ւբ ապրե՛ցա՛ք ՚ի խա՛ծանօղ և յա՛նմարմի՛ն գա՛զա՛նէ՛ն . և՛ ՚ի վե՛րայ քո՛ հեղեալ շիթք անա՛պա՛կա՛ն արեանն ըզկո՛ղա՛ծնին ջը՛նջեա՛ց ը՛զմե՛ղս . զքե՛զ օրհնեն մա՛նկո՛ւնքք սո՛ւրբ Ե՛կե՛ ղե՛ցւո՛յ :

...the weapon[s]; for by you, [O Cross], we were saved from the biting and incorporeal beast, and the drops of incorruptible blood poured out upon you wiped away the sin of the rib-born [Eve]. The children of the holy Church bless you.

RUBRIC

ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹՈՒ

[ON] MONDAY

TEXT

ԲՇ . Ե՛րկնաւո՛րք հո՛տ ը՛նտրեա՛լ. զո՛ր հովի՛ւըն քա՛ջ թո՛ղե՛ալ յե՛րկի՛նս . և՛ ե կեա՛լ ՚ի խը՛նդի՛ր մե՛զ մո՛լորե՛լո՛ցս . ո՛րո՛վ լըցեա՛լ զթի՛ւ հա՛րի՛ւրո՛յդ . ա՛րա՛ր ո՛ւրա խութի՛ւն ՚ի յե՛րկի՛նս ե՛րկնաւորա՛ցդ . ա՛ղաչե՛մք ըզ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւթեան մե՛ղա՛ց մե՛ րո՛ց : Տե՛սանօ՛ղք ա՛նտե՛սի՛ն . խո՛րհըրդա՛ ծո՛ւք խորո՛ցն Ա՛ստուծո՛յ . որք ի՛ջեա՛լ ընդ

միա՛ծնին սպասաւո՛րե՛լ տնօ՛րէ՛նո՛ւթեանն . ՚ի ծնը՛նդեա՛նն աւե՛տա՛ւո՛րք հո՛վուա՛ցն . և՛ կա՛նա՛նցն իւղա՛բերից կենա՛ց քա՛րո՛զք ը՛զկե՛նդանւո՛յն . ա՛ղաչե՛մք ը՛զձե՛զ բա րե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մե՛ղա՛ց մե՛րո՛ց :

[Monday]: Heavenly chosen flock, whom the Good Shepherd left in heaven and came in search of us who were lost; whereby, having filled the number of the hundred, He made joy in heaven for [you] the heavenly hosts; we beseech you, intercede before the Lord for the remission of our sins. Beholders of the Invisible, contemplators of the depths of God, who descended with the Only-Begotten to minister unto the Economy [of Salvation]: at the Nativity, bringers of good tidings to the shepherds, and to the myrrh-bearing women, heralds of the life of the Living One; we beseech you, intercede before the Lord for the remission of our sins.

zham-641.png

PRINTER

650

[650]

TEXT

Պահապա՛նք աշխա՛րհի՛ . բանա՛կըք Տեառն շո՛ւրջ զերկի՛ւղածո՛ւք . բարե՛ կա՛մք ազգի՛ մարդկան միջնո՛րդք մահո՛ւ և՛ յարո՛ւթեա՛ն . Միքայէ՛լ և Գաբրի՛էլ մե՛ծք . ո՛ր կա՛յք միշտ առաջի ամենասո՛ւրբ Ե՛րրո՛րդո՛ւթեա՛նն . ա՛ղաչե՛մք ը՛զ ձե՛զ բարե՛խօ՛ս լերո՛ւք ա՛ռ Տէ՛ր վա՛սըն քա՛ւո՛ւ թեա՛ն մեղա՛ց մե՛րո՛ց :

Guardians of the world, hosts of the Lord [encamped] around those who fear Him, friends of the human race, mediators of death and resurrection: great Michael and Gabriel, who stand ever before the All-Holy Trinity; we beseech you, intercede before the Lord for the expiation of our sins.

RUBRIC

Ե Ր Ե Ք Շ Ա Բ Ա Թ Ո Ւ

[ON] TUESDAY

TEXT

ԳՇ . Ե՛րկնաւո՛ր փե՛սայ անըստուե՛ր լոյս ի՛մանալի՛ . ո՛ր 'ի՛ յե՛րկնի՛ց իջե՛ր . 'ի՛ սէ՛ր հարսին քո՛ Ե՛կե՛ղե՛ցւոյ. զո՛ր խօսեցա՛ծւ քե՛զ . բարե՛կա՛մն և փեսաւէրըն քո՛ Յո՛վհա՛ննէ՛ս . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ծք ո՛ղո՛րմեա՛ : Քա՛ռակերպի՛ցըն անհա՛ս և՛ անտե՛ս 'ի Սե՛ րովբէ՛ի՛ց . սըրբութեա՛նց սուրբ և՛ Տէ՛ծր բո՛լո՛րի՛ց . խոնա՛րհեցա՛ր 'ի՛ Յո՛րդա՛նա՛ն . հայցե՛լով 'ի ծառա՛յէ՛ն . մաք րո՛ւթի՛ւն ջրոյ 'ի՛ լուանա՛լ ը՛զմեղս Ա՛դա մա՛յ . սո՛րի՛ն մաղթանօ՛ծք ո՛ղո՛րմե՛ մեա՛ :

[Tuesday]. Heavenly Bridegroom, unshadowed intelligible Light, who descended from heaven out of love for Your bride, the Church, whom Your friend and best man John betrothed to You; through his supplications, have mercy [upon us]. Incomprehensible to the four-faced [creatures] and unseen by the Seraphim, Holy of holies and Lord of all, You humbled Yourself at the Jordan, seeking from the servant the purification of water to wash away the sins of Adam; through his supplications, have mercy on us.

zham-642.png

PRINTER

531

531

TEXT

Ո՞ր յամլո՛րդւո՛յն վըկա՛յեցար գառն Ա՛ս- տուծոյ բա՞ձօ՛ղ մեղա՛ց . զո՛ր գե՛րագո՞յն ա՞րդարո՛ց . ծա՞նո՛ւցե՛ր մեծ 'ի՛ ծնո՛ւն դըս կա՛նա՛նա՛նց . և՛ ճրա՛գ օրի՞նացն . որ և 'ի դը՛ժո՛խս ըզփը՛րկակա՛ն գալո՛ւս տը՛ն քո՛ քա՞րո՛զեա՞ց . սո՛րի՛ն մաղթա՛նօ՞ք ո՞ղո՛րմ րմեա՛ :

[You] who were witnessed by the son of the barren [woman] as the Lamb of God who takes away the sins [of the world]; whom You made known as supreme among the righteous, the greatest among those born of women, and the lamp of the Law; who also preached in Hades Your salvific coming—by his supplications, have mercy.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

Հոգւոցն Հանգուցելոց ՔՐԻՍՏՈՍ Աստ- ուած՝ արա Հանգիստ և ողորմութիւն. և մեզ մեղաւորացս՝ շնորՀեա զթողութիւն յանցա- նաց :

To the souls of the departed, CHRIST [our] God, grant rest and mercy; and to us sinners, grant the remission of transgressions.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [k■aroz, litany/bidding prayer].

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք : Վ ասն Հանգուցեալ Հոգւոցն աղաչես- ցուք զփրկիչն մեր ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զի զնոսա ընդ արդարսն դասեսցէ . և զմեզ կեցուսցէ շնոր- Հիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա . Տէր ողորմեա :

Again, in peace let us beseech the Lord. For the souls of those who are at rest, let us beseech Christ our Savior, that He may rank them among the righteous, and keep us alive by the grace of His mercy. Almighty Lord, our God, keep [us] alive and have mercy. Lord, have mercy; Lord, have mercy; Lord, have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

PRAYER

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ Որդի Աստուծոյ անոխակալ և բարեգութ՝ գթա քո արարչական սիրովդ 'ի

Christ, Son of God, forgiving and compassionate: have mercy, with Your creative love, upon

zham-643.png

PRINTER

— 552 —

— 552 —

TEXT

Հոգիս Հանգուցեալ ծառայից քոց : Յիշեա՛ յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քոյ: Արա՛ արժանի ողորմութեան՝ քաւութեան և թողութեան մեղաց : Դասաւորեալ պայծա- ռացո՛ ընդ սուրբս քո յաջակողման դասուն : Զ ի դու ես Տէր և արարիչ ամենեցուն . դատաւոր կենդանեաց և մեռելոց : Եւ քեզ վայել է փառք իշխանութիւն և պատիւ, այ- ժըմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն: Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ . Ամէն: Հա՛յր մեր որ յերկինս ես . սուրբ եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո . եղի- ցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի : Զ հաց մեր Հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր : Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի՛ տա- նիր զմեզ ՚ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ՚ի չարէ : Զ ի քո է արքայութիւն և զօրու- թիւն և փառք յաւիտեանս . Ամէն :

[The] souls of your departed servants: Remember [them] on the great day of the coming of your kingdom. Make [them] worthy of mercy, of expiation, and of the forgiveness of sins. Having arrayed [them], make [them] radiant among your saints in the rank on the right hand. For you are Lord and Creator of all, Judge of the living and the dead. And to you is befitting glory, dominion, and honor, now and always and unto the ages of ages. Amen. Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven, hallowed be thy name. Thy kingdom come. Thy will be done, on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also forgive our debtors. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For thine is the kingdom and the power and the glory forever. Amen.

zham-644.png

RUBRIC

ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՂՕԹԻՑ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԺԱՄՈՒՆ ՈՐ ԿԱՏԱՐԻ ՙԻ ԴԷՄՍ ՀՕՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՋԻ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԱՋՈՎ ՄԻԱԾՆԻՆ ՊԱՀԵՍՑԷ ՋՄԵՋ ՙԻ ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ ԳԻՇԵՐԻՍ

RUBRIC: Order of common prayers of the Rest Hour (Hangstean Žam [Compline]), which is performed before the face of God the Father, that by the protecting right hand of the Only-Begotten He may preserve us in this dark night.

TEXT

Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս . Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես": ԱՌԱՔԵԱ Տէր զլոյս քո՝ և զճշմարտու- թիւն քո . զի առաջնորդեսցեն ինձ, և Հան- ցեն զիս ՙի լեառն սուրբ և ՙի յարկս քո : Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստ- ուած . որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ : Խոստովան եղէց քեզ օրհնութեամբ Աստ- ուած Աստուած իմ :

Blessed is our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven... Send forth, O Lord, Thy light and Thy truth, that they may lead me and bring me unto Thy holy mountain and unto Thy tabernacles. I will go in before the altar of God, unto God, who maketh glad my youth. I will give thanks unto Thee with praise, O God, my God.

zham-645.png

PRINTER

534

[Page] 534

TEXT

Արդ՝ ընդէ՞ր տրտում ես անձն իմ, կամ ընդէ՞ր խռովես զիս . յուսա՛ առ Աստուած, խոստովանեա՛ նմա . փրկիչ երեսաց իմոց Աստուած է : Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ և": Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք . ընկա՛լ կեցո՛ և ողորմեա՛ :

Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

Why then art thou sorrowful, O my soul, or why dost thou disquiet me? Hope thou in God; give thanks unto Him: God is the Savior of my countenance. Glory [be to the Father and to the Son...]. Now and [always and...]. Again in peace let us beseech the Lord; receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: Psalm

TEXT

Եկեսցէ 'ի վերայ իմ ողորմութիւն քո Տէր . և փրկութիւն քո ըստ բանի քում : Տաց պատասխանի, ոյք նախատեն զիս բա- նիւք . զի ես 'ի բանս քո յուսացայ : Մի 'ի բացեայ առներ 'ի բերանոյ իմմէ զբան ճշմարտութեան մինչև յոյժ . զի յիրա- ւունս քո յուսացայ : Պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ, յա- ւիտեան՝ և յաւիտեանս յաւիտենից : Գնայի ես յանդորրու . զի զպատուիրանս քո խնդրեցի : Խօսէի զվկայութիւնս քո առաջի թագաւո- րաց, և ո՛չ ամաչէի : Խորհէի 'ի պատուիրանս քո, զոր սիրեցի:

Let your mercy come upon me, O Lord, and your salvation according to your word. I shall give an answer [to those] who reproach me with words, for I have trusted in your words. Do not take the word of truth utterly away from my mouth, for I have trusted in your judgments. I have kept your law at all times, forever and unto the ages of ages. I walked in broad paths [of peace], for I sought your commandments. I spoke of your testimonies before kings, and I was not ashamed. I meditated on your commandments, which I loved.

zham-646.png

PRINTER

TEXT

Համբարձի զձեռս իմ 'ի պատուիրանս քո՝ զոր սիրեցի . և խորհէի յարդարութեան քումմ: Յիշեա զբան ծառայի քո , յոր և յուսացուցեր զիս : Սա մխիթարեսցէ զիս 'ի խոնարհութեան իմում . զի բան քո կեցոյց զիս : Ամբարտաւանք անիրաւեցան յիս յոյժ , այլ յօրինաց քոց ես ոչ խոտորեցայ : Յիշեցի զիրաւունս քո յաւիտենից Տէր, և մխիթարեցայ : Տրտմութիւն կալաւ զիս 'ի մեղաւորաց , և ոյք թողին զօրէնս քո : Գովելի են ինձ իրաւունք քո, 'ի տեղւոջ պանդխտութեան իմոյ : Յիշեցի 'ի գիշերի զանուն քո Տէր . և պա- Հեցի զօրէնս քո : Սա եղև ինձ ճանապարհ 'ի կեանս . զի զար- դարութիւնս քո խնդրեցի : Օ անօրէնս ատեցի . և զօրէնս քո սիրեցի : Օգնական և փրկիչ իմ ես դու . և ես 'ի բանս քո յուսացայ : 'Ի բաց եղերուք յինէն չարք . և քննեցից զպատուիրանս Աստուծոյ իմոյ : Օգնեա ինձ ըստ բանի քում, և կեցո զիս . և մի յամօթ առներ զիս 'ի յուսոյ իմմէ : Օգնեա ինձ, և ապրեցո զիս . և խորհե-

I lifted up my hands to Your commandments, which I loved, and I meditated upon Your righteousness. Remember the word to Your servant, in which You gave me hope. May this comfort me in my humiliation, for Your word has quickened me. The proud acted very unjustly toward me, yet I did not turn aside from Your law. I remembered Your judgments from of old, O Lord, and I was comforted. Sorrow took hold of me because of the sinners, and [because of] those who forsook Your law. Your statutes were praiseworthy to me in the place of my pilgrimage. I remembered Your name in the night, O Lord, and I kept Your law. This became for me the path unto life, for I sought Your righteousness. I hated the lawless, and I loved Your law. You are my helper and my savior, and I hoped in Your words. Depart from me, [you] evildoers, and I will search out the commandments of my God. Help me according to Your word, and quicken me; and do not put me to shame in my hope. Help me, and save me; and [I] will meditate—

PRINTER

TEXT

ցայց յիրաւունս քո յամենայն ժամ : Անարգեցեր զամենեսեան՝ որք ապստամբք եղեն յարդարութեանց քոց • զի անիրաւութեամբ էին խորհուրդք նոցա : Յանցաւորս համարեցայ զամենայն մեղա- ւորս երկրի • վասն այսորիկ՝ սիրեցի զպատուիրանս քո : Բեեռեա ընդ երկիւղ քո զմարմին իմ . զի ՚ի դատաստանաց քոց երկեայց յոյժ : Մերձեսցին խնդրուածք իմ առաջի քո Տէր • ըստ բանի քում իմաստուն արա զիս : Մտցեն աղօթք իմ առաջի քո Տէր, և բանիւ քո փրկեա զիս : Բղխեսցեն շրթունք իմ զօրհնութիւնս քո, յորժամ ուսուսցես ինձ զարդարութիւնս քո : Խօսեսցի լեզու իմ զբանս քո, զի ամե- նայն պատուիրանք քո արդարութեամբ են : Եղիցի ձեռն քո ՚ի կեցուցանել զիս, զի զպատուիրանս քո ընտրեցի : Ցանկացայ փրկութեան քում Տէր, և օ- րէնք քո խօսք իմ էին : Կեցցէ անձն իմ, օրհնեսցէ զքեզ, և իրա- ւունք քո օգնեսցեն ինձ : Մոլորեցայ ես որպէս զոչխար կորուսեալ, խնդրեա զծառայս քո՝ զի զպատուիրանս քո ես ոչ մոռացայ :

[...I will meditate] on your judgments at all times. You have rejected all those who have rebelled against your righteousness, for their thoughts were in iniquity. I considered all the sinners of the earth as transgressors; therefore I loved your commandments. Pierce my flesh with your fear, for I greatly fear your judgments. Let my supplication draw near before you, O Lord; make me wise according to your word. Let my prayer enter before you, O Lord, and deliver me by your word. My lips shall pour forth your praises, when you have taught me your statutes. My tongue shall speak your words, for all your commandments are in righteousness. Let your hand be [ready] to save me, for I have chosen your commandments. I have longed for your salvation, O Lord,

and your law was my meditation. Let my soul live, and it shall praise you; and let your judgments help me. I have gone astray like a lost sheep; seek your servant, for I have not forgotten your commandments.

zham-648.png

PRINTER

537

537

TEXT

Մի եկեսցեն ՚ի վերայ մեր ոտք ամբարտա- ւանից, և ձեռք մեղաւորաց մի դողացուսցեն զմեզ : Անդ անկցին ամենեքեան ոյք գործեն զա- նօրէնութիւն, մերժեսցին և այլ մի կարաս- ցեն հաստատիլ : Ես ՚ի Տէր յուսացայ, ցնծացայց և ու- րախ եղէց յԱստուած փրկիչ իմ : Տէր Տէր ետ ինձ զօրութիւն և կացոյց զո- տըս իմ ՚ի հաստատութեան, ՚ի վերայ պարա- նոցի թշնամւոյն կացոյց զիս, և հանգոյց զիս երագ երագ : Որ բնակեալն է յօգնութիւն բարձրելոյն, ընդ հովանեաւ Աստուծոյ յերկինս հանգիցէ: Ասասցէ Տեառն՝ ընդունօղ իմ ես, ա- պաւէն իմ Աստուած, և ես յուսամ ՚ի նա: Նա փրկեսցէ զիս յորոգայթէ որսողին, և ՚ի բանիցն ՚ի խռովութենէ : ՚Ի թիկնամէջս իւր ընկալցի զքեզ . ՚ի հո- վանի թևոց նորա յուսասցիս : Որպէս զէն շուրջ եղիցի զքև՝ ճշմարտու- թիւն նորա : Ո՛չ երկիցես դու յերկիւղէ գիշերի, և ո՛չ ՚ի նետէ՝ որ թռչի ՚ի տուէ : Յիրէ որ շրջի ՚ի խաւարի, ՚ի գայթակ- ղութենէ դիւին ՚ի հասարակ աւուր : Անկցին ՚ի կողմանէ քումմէ հազարք, և

Let not the foot of the proud come against us, and let not the hand of sinners make us tremble. There have fallen all who work iniquity; they are cast out and shall not be able to stand. I have hoped in the Lord; I will rejoice and be glad in God my Savior. The Lord, the Lord gave me strength, and set my feet in firmness; he set me upon the neck of the enemy, and made me to rest swiftly. He who dwells in the help of the Most High shall abide under the shadow of

the God of heaven. He shall say to the Lord, “You are my protector, my refuge is God, and I hope in him.” For he shall deliver me from the snare of the hunter, and from the word of turmoil. He shall receive you between his shoulders; under the shadow of his wings you shall trust. His truth shall encompass you like a shield. You shall not be afraid of the terror of the night, nor of the arrow that flies by day; Of the thing that walks in darkness, [nor] of the stumbling block of the demon at midday. A thousand shall fall at your side, and [ten thousand at your right hand]

zham-649.png

PRINTER

538

538

TEXT

բիւրք ընդ աջմէ քումմէ . և առ քեզ ինչ ո՛չ մերձեսցին : Բայց միայն աչօք քովք Հայեսցիս դու , և զհատուցումն մեղաւորաց տեսցես . զի դու Տէր յոյս իմ ես : Օ բարձրեալն արարեր քեզ ապաւէն . զի ո՛չ Հասցեն առ քեզ չարք , և տանջանք մի մերձեսցին ՚ի յարկս քո : Հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո , ՚ի պահել զքեզ յամենայն ճանապարհս քո : ՚Ի բազուկս իւրեանց ընկալցին զքեզ . զի մի երբէք Հարցես զքարի զոտն քո : ՚Ի վերայ իժից և քարբից գնասցես դու . և առ ոտն կոխեսցես զառիւծն և զվիշապն : Քանզի յիս յուսացաւ , և փրկեցից զնա . Հովանի եղէց նմա , զի ծանեաւ զանուն իմ : Կարդասցէ առիս՝ և ես լուայց նմա . և առ նմա եղէց ՚ի նեղութեան : Փրկեցից և փառաւոր արարից զնա . եր- կայն աւուրբք լցուցից , և ցուցից նմա զփրր- կութիւն իմ : Առ քեզ Տէր Համբարձի զաչս իմ . որ բնակեալդ ես ՚ի յերկինս : Որպէս աչք ծառայի ՚ի ձեռն Տեառն իւ- րոյ . և որպէս աչք աղախնոյ ՚ի ձեռն տիկնոջ իւրոյ :

[... and] ten thousands at your right hand, and [they] shall not come near unto you. Only with your eyes shall you look, and see the retribution of sinners; for You, Lord, are my hope. You made the Most High your refuge; evils shall not come upon you, and scourges shall not draw near to your dwelling. For He has commanded His angels concerning you, to keep you in all your ways. In their arms they shall bear you up, lest ever you strike your foot against a stone. Upon the asp and the viper shall you tread, and underfoot you shall trample the lion and the dragon. Because he hoped in Me, I will deliver him; I will be a shelter to him, because he knew My name. He shall call upon Me, and I will hear him; and I will be with him in trouble. I will deliver him and glorify him; with length of days will I satisfy [him], and show him My salvation. Unto You, O Lord, I have lifted up my eyes, [You] who dwell in heaven. As the eyes of a servant [look] to the hand of his master, and as the eyes of a handmaid to the hand of her mistress;

zham-650.png

PRINTER

539

539

TEXT

Այնպէս են աչք մեր առ քեզ Տէր Աստ- ուած մեր . մինչև ողորմեսցիս ՚ի վերայ մեր : Ողորմեա՛ մեզ Տէր՝ ողորմեա՛ մեզ . զի բա- զում լցաք արհամարհանօք : Եւս առաւել լցան անձինք մեր նախա- տանօք, որք նախատէին զմեզ . և արհամար- հանօք ամբարտաւանից : Աստուած յանուան քում կեցո՛ զիս, և ՚ի զօրութեան քում իրա՛ւ արա ինձ : Աստուած լո՛ւր աղօթից իմոց, ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ : Օտարք յարեան ՚ի վերայ իմ, և հզօրք խնդրեցին զանձն իմ, և ո՛չ համարեցան ըզ- քեզ Աստուած առաջի իւրեանց : Ահա՛ Աստուած օգնական իմ, և Տէր ընդ- ունօղ հոգւոյ իմոյ : ՚Ի դարձուցանել զչարն ՚ի թշնամիս իմ, ճշմարտութեամբ քով սատակեա՛ զնոսա : Ես կամօք իմովք պատարագս մատուցից քեզ . և խոստովան եղէց անուան քում

Տէր, զի բարի է : Յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեցեր զիս, և ՚ի թշնամիս իմ ետես ակն իմ : Օրհնեալ ես դու Տէր Աստուած հարցն մերոց, գովեալ և առաւել բարձրացեալ յա- ւիտեան :

Even so are our eyes unto thee, O Lord our God, until thou have mercy upon us. Have mercy upon us, O Lord, have mercy upon us; for we are exceedingly filled with contempt. Our souls are yet more filled with the reproach of those who reproached us, and with the contempt of the proud. O God, save me by thy name, and judge me in thy strength. O God, hear my prayer; give ear to the words of my mouth. For strangers have risen up against me, and the mighty have sought after my soul; and they have not set thee, O God, before them. Behold, God is my helper, and the Lord is the upholder of my soul. In turning back the evil upon my enemies, destroy them in thy truth. I will freely offer sacrifices unto thee; I will give thanks unto thy name, O Lord, for it is good. For thou hast delivered me out of all my distress, and mine eye hath looked upon mine enemies. Blessed art thou, O Lord God of our fathers, praised and exalted above all forever.

zham-651.png

PRINTER

540

540

TEXT

Եւ օրհնեալ է անուն սուրբ փառաց քոց , գովեալ և առաւել" : Օրհնեալ ես ՚ի տաճարի փառաց սրբու- թեան քո , գովեալ և առաւել" : Օրհնեալ ես ՚ի վերայ աթոռոյ արքայու- թեան քո , գովեալ և առաւել" : Օրհնեալ ես որ նստիս ՚ի Քրովբէս և հա- յիս յանդունդս , գովեալ և առաւել" : Օրհնեալ ես ՚ի վերայ հաստատութեան երկնից , գովեալ և առաւել" : Օրհնեցէք զԱստուած ՚ի սրբութեան նո- րա , օրհնեցէք զնա ՚ի հաստատութեան ՚ի զօ- րութեան նորա : Օրհնեցէք զնա ՚ի զօրութեան նորա , օրհ- նեցէք զնա ՚ի բազում՝ մեծութեան նորա : Օրհնեցէք զնա ՚ի ձայն օրհնութեան , օրհ- նեցէք զնա սաղմոսիւք

և օրհնութեամբ : Օրհնեցէք զնա ցնծութեամբ , գովեցէք զնա ուրախութեամբ : Օրհնեցէք զնա ՚ի բանս քաղցր , գովեցէք զնա ՚ի բարբառ լսելի : Օրհնեցէք զնա ՚ի ձայն գոհութեան , ա- մենայն հոգիք օրհնեցէք զՏէր : Արդ՝ արձակեա զծառայս քո Տէր՝ ըստ բա- նի քում՝ ՚ի խաղաղութիւն , զի տեսին աչք իմ՝ զփրկութիւն քո՝ զոր պատրաստեցեր ա- ռաջի ամենայն ժողովրդոց :

And blessed is the holy name of your glory, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you in the temple of the glory of your holiness, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you upon the throne of your kingdom, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you who sit upon the Cherubim and look into the deeps, praised and exalted [above all forever]. Blessed are you upon the firmament of heaven, praised and exalted [above all forever]. Praise God in his sanctuary; praise him in the firmament of his power. Praise him for his mighty acts; praise him according to his abundant greatness. Praise him with the sound of blessing; praise him with psalms and with blessing. Praise him with jubilation; laud him with gladness. Praise him with sweet words; laud him with an audible voice. Praise him with the voice of thanksgiving; let every breath praise the Lord. Now dismiss your servant, O Lord, according to your word, in peace; for my eyes have seen your salvation, which you have prepared before the face of all peoples.

zham-652.png

PRINTER

541

541

TEXT

Լոյս յայտնեցար Հեթանոսաց, և փառք ժողովրդեան քում՝ Իսրայէլի : Ձգեցեր զձեռն քո՝ և փրկեաց զիս աջ քո, և Տէր Հատուսցէ ընդ իմ : Տէր ողորմութիւն քո յաւիտեան, զգոր- ծըս ձեռաց քոց մի անտես առներ : Տէր՝ Հան ՚ի բանտէ զանձն իմ, գոՀանամ՝ զանուանէ քումմէ : Եւ քեզ սպասեն արդարք՝ մինչև Հատուս- ցես : Մեծացուսցէ անձն իմ՝ զՏէր, և ցնծաս- ցէ Հոգի իմ՝

Աստուծով փրկչաւ իմով : Այց արար ’ի վերայ խոնարՀութեան ա- ղախնոյ իւրոյ, այսուՀետև երանիցեն ինձ ա- մենայն ազգք : Արար ընդիս մեծամեծս Հզօրն, և սուրբ է անուն նորա : Ողորմութիւն արար ազգաց յազգս երկիւ- ղածաց իւրոց, արար զօրութիւն բազկաւ իւրով : Ցրուեաց զամբարտաւանս ’ի մտաց սրտից, և քակեաց զՀզօրս յաթոռոց : Զ խոնարՀս բարձրացոյց՝ զկարօտս ելից բարութեամբ, և զմեծատունս արձակեաց ունայնս : Պաշտպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրոյ, յիշելով զողորմութիւն իւր :

[A] light revealed unto the Gentiles, and [the] glory of thy people Israel. Thou didst stretch forth thy hand, and thy right hand saved me; and the Lord shall recompense on my behalf. Lord, thy mercy is forever; do not disregard the works of thy hands. Lord, bring my soul out of prison, that I may give thanks unto thy name. And the righteous wait for thee, until thou shalt recompense [me]. My soul doth magnify the Lord, and my spirit hath rejoiced in God my Savior. For he hath looked upon the lowliness of his handmaiden; henceforth all generations shall call me blessed. For the Mighty One hath done great things for me, and holy is his name. And his mercy is upon generations of generations of them that fear him; he hath wrought might with his arm. He hath scattered the proud in the imagination of their hearts, and put down the mighty from [their] thrones. He hath exalted the humble; he hath filled the needy with good things, and the rich he hath sent away empty. He hath helped Israel his servant, in remembrance of his mercy.

zham-653.png

PRINTER

542

[Page] 542

TEXT

Որպէս խօսեցաւ առ Հարսն մեր՝ ընդ Աբ- րահամու և զաւակի նորա յաւիտեան : Տո՛ւր զօրութիւն ծառայի քո , կեցո՛ զոր- դի աղախնոյ քո, և արա՛ առիս նշան բարու- թեան : Տեսցեն ատելիք

իմ՝ և ամաչեսցեն , զի դու Տէր օգնեցեր ինձ և մխիթարեցեր զիս: Փառք Հօր և Որդւոյ": Այժմ և միշտ և":

As he spoke to our fathers, to Abraham and to his seed forever. Give strength to your servant, save the son of your handmaid, and work for me a sign of goodness; that those who hate me may see and be put to shame, for you, Lord, have helped me and comforted me. Glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. Now and always and [unto the ages of ages. Amen].

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ .

RUBRIC: Supplication.

TEXT

Անձն իմ 'ի ձեռս քո է յամենայն ժամ, և 'ի սուրբ խաչ քո յուսացեալ եմ Թագա- ւոր երկնաւոր • զբազմութիւն սրբոց քոց բա- րեխօս ունիմք առ քեզ : Որ երկայնամիտդ ես առ ամենեսեան . մի անտես առներ զապա- ւինեալս 'ի քեզ. այլ պահեա՛ պատուական և սուրբ խաչիւ քով 'ի խաղաղութեան :

My soul is in your hands at all times, and in your holy Cross have I placed my hope, heavenly King; we have the multitude of your saints as intercessors before you. [You] who are longsuffering toward all, do not disregard those who take refuge in you, but preserve [us] in peace by your precious and holy Cross.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: PROCLAMATION [K■aroz]

TEXT

Աղաչեսցուք զամենակալն Աստուած . և խնդրեսցուք 'ի նմանէ . զի առաքեսցէ զհրեշ- տակ խաղաղութեան, որ եկեալ պահեսցէ զմեզ յերկիւղական գիշերիս, 'ի դիւական խռովութենէ՝ ամբողջ պահելով զհոգի և զմարմին մեր մինչև 'ի կատարումն ժամանա- կի ամաց մերոց : Ամենակալ Տէր Աստուած

Let us beseech the Almighty God and ask of Him that He send an angel of peace, who, having come, may preserve us in this fearsome night from demonic turmoil, keeping our soul and our body whole until the completion of the time of our years: Almighty Lord God [our, save and have mercy].

zham-654.png

PRINTER

545

545

TEXT

մեր . կեցո և ողորմեա : Օ հանգիստ գիշերիս խաղաղութեամբ" : Օ հրեշտակ խաղաղու" : Օ քաւութիւն և" : Օ սրբոյ խաչին" : Եւ ևս միաբան" : Օ անձինս" : Ողորմեաց" :

... our. Save [us] and have mercy. [For] the rest of this night in peace... [For] the Angel of peace... [For] the expiation and [remission of our sins]... [For the great and powerful might] of the Holy Cross... And again, in unity [for our true and holy faith]... [Let us commit] ourselves [and one another to the Lord]... Have mercy [upon us, Lord our God]...

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: Prayer

TEXT

Տէր Աստուած մեր՝ դու պահեա զմեզ խաղաղութեամբ 'ի գիշերիս յայսմիկ և յա- մենայն ժամանակի : Ընդ սուրբ երկիւղ քո բևեռեալ պահեա զմիտս և զխորհուրդս մեր: Որպէս զի յամենայն ժամ քև պահպանեալ լիցուք յորոգայթից թշնամւոյն : Եւ քեզ հանցուք զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որ- դւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ, այժմ և միշտ և յա" :

Lord our God, keep us in peace during this night and at all times. Keep our minds and our thoughts transfixed by Your holy fear, so that having been protected by You at all times, we may be [delivered] from the snares of the enemy; and [that] we may offer blessing and glory to You, to the Father, and to

the Son, and to the Holy Spirit, now and always, and un[to the ages of ages. Amen].

RUBRIC

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Peace to all.

TEXT

Հրեշտակի խաղաղութեան յանձն արա զանձինս մեր Տէր զօրութեանց . որ եկեալ պահեսցէ զմեզ անխռովս 'ի տուէ և 'ի գի- շերի , յարթնութեան և 'ի հանգստեան մե- րում . զի դու ես արարիչ լուսոյ, և հաստիչ գիշերի : Եւ այժմ աղաչեմք զքեզ Տէր Աստ- ուած մեր, զհանգիստ գիշերիս շնորհեա խա- ղաղութեամբ անցուցանել, և հասանիլ 'ի պաշտօն առաւօտու յերկրպագութիւն և 'ի փառաբանութիւն ամենասուրբ Երրորդու- թեանդ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի" :

Commit our souls to an angel of peace, Lord of hosts, who having come shall preserve us untroubled by day and by night, in our waking and in our resting; for You are the creator of light and the fashioner of night. And now we beseech You, Lord our God, grant [us] to pass the rest of this night in peace, and to reach the morning service for the worship and glorification of Your all-holy Trinity, now and always and unto the ages of ages. [Amen.]

zham-655.png

PRINTER

544

[Page] 544

RUBRIC

ՍԱՂՄՈՍ

RUBRIC: PSALM

TEXT

Խաղաղութեամբ յայս և ’ի սոյն ննջես- ցուք և զարթիցուք • զի դու Տէր միայն ա- ռանձին յուսով քո բնակեցուցեր զմեզ : ’Ի կարդալ

իմում՝ լուար ինձ Աստուած ըստ արդարութեան , ՚ի նեղութենէ ինձ անդորր արարեր • ողորմեա ինձ և լուր աղօ- թից իմոց : Որդիք մարդկան՝ մինչև յե՞րբ էք խստա- սիրտք • ընդէ՞ր սիրէք զնանրութիւն , և խնդրէք զստութիւն : Ծաներուք զի սքանչելիս արար Տէր սըր- բոյ իւրում՝. և Տէր լուիցէ ինձ ՚ի կարդալ իմում՝ առ նա : Բարկանայք՝ և մի մեղանչէք • զոր ինչ ասէք ՚ի սիրտս ձեր՝ յանկողինս ձեր զղջա- ցարուք : Մատուցէք պատարագս արդարութեան, և յուսացարուք ՚ի Տէր : Բազումք ասէին թէ ո ցուցցէ մեզ զբար- ութիւն Տեառն . նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց , և ետուր ուրախութիւն սըր- տից մերոց : ՚Ի պտղոյ ցորենոյ գինոյ և ձիթոյ իւրեանց լցուցեր զնոսա : Խաղաղութեամբ յայս և ՚ի սոյն ննջես-

In peace, together in this very [state], we shall sleep and awake; for You alone, Lord, have established us in Your hope. When I called upon [You], You heard me, O God of my righteousness; in distress You granted me relief; have mercy upon me and hear my prayer. Sons of men, how long will you be hard-hearted? Why do you love vanity and seek after falsehood? Know that the Lord has wrought wonders for His holy one; and the Lord will hear me when I call upon Him. Be angry, and do not sin; what you say in your hearts, repent of upon your beds. Offer the sacrifices of righteousness, and hope in the Lord. Many said: “Who will show us the goodness of the Lord?” The light of Your countenance was marked upon us, and You gave gladness to our hearts. From the fruit of their wheat, wine, and oil, You have filled them. In peace, together in this very [state], we shall sleep...

zham-656.png

PRINTER

[p. 515]

TEXT

ցուք և զարթիցուք • զի դու Տէր միայն ա- ռանձին յուսով քո բնակեցուցեր զմեզ :

[... let us sleep] and awake, for you, Lord, alone in your hope have made us dwell [in safety].

RUBRIC

Սարկաւագն

RUBRIC: [The] Deacon

TEXT

Ալէ՛լուիա Ո՛րթի ։

Alleluia. *Orth■* [Stand upright].

RUBRIC

Քահանայն

RUBRIC: The Priest [says]:

TEXT

Խաղաղութիւն ամենեցուն ։

Peace [be] to all.

RUBRIC

Դպիրն

[RUBRIC: The Clerk:]

TEXT

Եւ ընդ հոգւո՛յդ քո՛ւմ:

And with your spirit.

RUBRIC

Սարկաւագն

RUBRIC: The Deacon:

TEXT

Երկիւղածութեամբ՛ լուա՛րո՛ւք ։

Hearken with reverence!

RUBRIC

Քահանայն

RUBRIC: The priest

TEXT

Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ որ ըստ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ (ԳԼ, ԺԲ . Հ, 24 :)

[The reading from the] Holy Gospel of JESUS CHRIST according to JOHN (Chapter 12, verse 24):

RUBRIC

Դպիրն

[The] Clerk:

TEXT

Փա՛ռք քեզ Տէ՛ր Ա՛ստուա՛ծ մե՛ր :

Glory to thee, Lord our God.

RUBRIC

Սարկաւագն

RUBRIC: [The] Deacon

TEXT

Պռօ՛սխո՛ւմէ՛:

Let us attend!

RUBRIC

Դպիրն

[The] clerk:

TEXT

Ա՛սէ Ա՛ստը՛ուա՛ծ :

God says.

RUBRIC

Քահանայն

RUBRIC: [The] Priest:

TEXT

Տէրն մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ասէ : Ամէն ամէն ասեմ ձեզ . եթէ ոչ Հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի, ինքն

Our Lord Jesus Christ says: "Truly, truly, I say to you, unless a grain of wheat falls into the earth and dies, it [remains] alone;

zham-657.png

PRINTER

546

546

TEXT

միայն կայ • ապա եթէ մեռանիցի՝ բազում արդիւնս առնէ: Որ սիրէ զանձն իւր արձակէ զնա . և որ ատեայ զանձն իւր յաշխարհիս յայսմիկ, ՚ի կեանսն յաւիտենականս պահես- ցէ զնա : Եթէ ոք զիս պաշտիցէ , զկնի իմ եկեսցէ . և ուր եսն եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի. եթէ ոք զիս պաշտիցէ , պատուես- ցէ զնա Հայրն իմ : Վերջ • Հ, 26: Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր :

...remains alone; but if it dies, it bears much fruit. He who loves his life loses it, and he who hates his life in this world shall keep it unto life eternal. If anyone serves me, let him follow me; and where I am, there shall my servant also be. If anyone serves me, my Father will honor him. [RUBRIC: End. [John] 12:26] Glory to thee, O Lord our God.

RUBRIC

ՔԱՐՈՋ

RUBRIC: Proclamation [*k■aroz*].

TEXT

Սուրբ խաչիս աղաչեսցուք զՏէր • զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց՝ և կեցուսցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա :

By this holy Cross let us beseech the Lord, that by it He may deliver us from sins and save [us] by the grace of His mercy. Almighty Lord our God, save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

RUBRIC: PRAYER

TEXT

Պահպանեա զմեզ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր՝ ընդ հովանեաւ սուրբ և պատուական խաչիւդ քով ՚ի խաղաղութեան . փրկեա յերևելի և աներևոյթ թշնամւոյն : Արժանա- ւորեա գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս ես :

Protect us, Christ our God, under the shadow of your holy and precious Cross in peace; deliver [us] from the visible and the invisible enemy. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify you, with the Father and with your Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen. Blessed is our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father, who art in heaven...

zham-658.png

PRINTER

547

[p. 547]

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

[RUBRIC: Supplication]

TEXT

Անկանիմք առաջի քոյ սուրբ Աստուա- ծածին և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ, բարե- խօսեա վասն անձանց մերոց, և աղաչեա ըզ- միածին որդիդ փրկել զմեզ ՚ի փորձութենէ և յամենայն վտանգից մերոց : Որ արձակիչդ ես կապելոց՝ պարգևատու ամենեցուն . այսօր հայցմամբ ծերունոյն՝ արձակեա և զիս զբազմամեղս ՚ի կապանաց մահու ՚ի կեանսն յաւիտենից :

We fall down before you, holy Theotokos (*Astuacacin* [Mother of God]), and we entreat you, immaculate Virgin: intercede for our souls, and beseech

your only-begotten Son to deliver us from temptation and from all our dangers. You who are the releaser of the bound, the giver of gifts to all: today, through the supplication of the Elder, release me also, [who am] manifold in sin, from the bonds of death unto eternal life.

RUBRIC

ՆԱՐԵԿ · ԳԼ · ՁԲ · Ոմանք ամբողջ ասեն զգլուխն

RUBRIC: NAREK. CHAPTER 82. Some recite the entire chapter.

TEXT

Եւ արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնում զղջմանն՝ յուսահատական բանիւ լքայ, և տարակուսանաց հեծանաւն ’ի մահ ձաղկեցայ, աստանօր յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յար- դահատել համարձակեցայց , զԵրրորդու- թիւնն սուրբ կարդալով՝ յօգնականութիւն ինձ մեղաւորիս : Որ և անդստին իսկ յօրհնա- բանելն և ’ի դաւանելն զկենդանարարն բնա- ւից Աստուած, իսկոյն և կոչումն ընտանի ձայ- նին ահաւորութեան անուան շնորհաձիրն բա- րերարի՝ մահացելոյս է կենդանութիւն . ըստ մարգարէին նախաճառութեան, թէ որ կար-

And now, since in [my] former repentance I was utterly cast down by despairing words, and by the scourge of doubts was lashed unto death, changing here into the form of hope, I will make bold to entreat [mercy], invoking the Holy Trinity unto the help of me, a sinner. Wherein straightway, upon praising and confessing God, the Life-Giver of all, instantly the very invocation with familiar voice of the awe-inspiring name of the grace-bestowing Benefactor is life unto me who have died; according to the foretelling of the prophet, that: “Whosoever shall in[voke...”]

zham-659.png

PRINTER

548

[Page] 548

TEXT

դայ զանուն Տեառն՝ կեցցէ : Իսկ ես ո՛չ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մեծութեան նորին : Ո՛չ եթէ վասն պարգևաց նորա մա- տուցեալ յողոք ղեգերիմ, այլ իբր զկենդա- նութիւն իսկապէս , և զշնչոյ տուրևառու- թիւն հաւաստի, առանց որոյ ո՛չ է շարժո- ղութիւն կամ ընթացութիւն . զի ո՛չ այնքան յուսոյն հանգուցիւ՝ որչափ սիրոյն կապանօք բերկրիմ : Ո՛չ ’ի տուրսն, այլ ’ի տուօղն յա- ւէտ կարօտիմ. ո՛չ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի . ո՛չ կե- նացն փափագանօք, այլ կենարարին յիշատա- կաւն միշտ ճենճերիմ. ո՛չ վայելիցն տարփա- նօք հեծեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք յե- րիկամանց աստի կականիմ. ո՛չ զհանգիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին երեսս աղաչեմ. ո՛չ հարսնարանին խնճոյիւք, այլ փեսային անձկութեամբն մաշիմ : ’Ի ձեռն որոյ զօրու- թեան վստահապէս ակնկալութեամբ վերա- գրեցելովք յանցանօք բեռանց՝ աներկմիտ յուսով հաւատամ ’ի կարողին ձեռն ապաս- տանեալ : Ո՛չ քաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել ողորմութիւն և գը- թութիւն և յերկնիցն ժառանգութիւն, թէ- պէտ և յոյժ եմ տարագրելի : Եւ արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչե- ցեալ դիմօք կորացեալ, զմիջնորդ ազդման

[...Whoever calls upon] the name of the Lord shall live. But I do not merely call upon [it], but first believe in his greatness. Not that I approach with entreaties and hover [about him] for the sake of his gifts, but truly as [for] life itself and the sure breathing of breath, without which there is no movement or course; for I do not rejoice as much in the bond of hope as in the fetters of love. I yearn not [so much] for the gifts, but ever for the Giver; the glory is not what I long for, but the Glorified One is to be kissed; not with longings for life, but with the remembrance of the Life-Giver I am always consumed; not with yearning for delights do I groan, but with longing for the Preparer I wail from the depth of [my] reins; I seek not the rest, but implore the face of the One who gives rest; not for the wedding-feast’s banquets, but with longing for the Bridegroom do I waste away. By the power of whose hand, with confident

expectation burdened by the above-written sins, with unwavering hope I believe, taking refuge in the hand of the Mighty One—not only to attain expiation, but to see that very mercy and compassion and the inheritance of the heavens, even though I am exceedingly worthy of banishment. And now, bent down with great deference and ashamed face, [I offer] the mediator of inspiration...

zham-660.png

PRINTER

549

549

TEXT

կափուցմանց երկակի շրթանցս՝ արժանափակ աղխիւ կարկելոց՝ առ անհամարձակ լեզուիս շարժութիւն, նորոգեցից երգ հառաչման պաղատանաց յեղանակութեանց՝ աղիողորմ հեծեծանաց՝ ՚ի բարձունս աղաղակելոյ :

[From] the closure of these my twofold lips, bound with a justly-fastened bolt, unto the movement of this my timid tongue, I shall renew the song of sighing of the melodies of supplication, of pitiful groans, to cry aloud unto the heights.

RUBRIC

Մաղթանք զօրաւորք՝ արհաւրաց գիշերայնոյ :

RUBRIC: Powerful supplications [against] the terrors of the night.

TEXT

Ընկա՛լ քաղցրութեամբ Տէր Աստուած հզօր՝ զդառնացողիս զաղաչանս . մատի՛ր գը- թութեամբ առ պատկառեալս դիմօք . փա- րատեա՛ ամենապարգև, զամօթական տխրու- թիւնս . բա՛րձ յինէն ողորմած, զանբերե- լի ծանրութիւնս . անջրպետեա՛ հնարաւոր, զմահացու կրթութիւնս. աւարեա՛ միշտ յաղ- թող, զխաբողին հաճութիւնս . բացադրեա՛ վերնային, զմոլելոյն մառախուղ. կնքեա՛ կե- ցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս . ցրուեա՛ ծածկատես, զըմբռնողին չար գտմունս. խոր- տակեա՛

անքննին, զմարտողին դիմեցմունս : Տեառնագրեա՛ քո անուամբդ զլուսանցոյց երդ յարկիս . պարփակեա՛ քո ձեռամբդ զա- ռաստաղ տաճարիս. գծագրեա՛ քո արեամբդ զմուտ սեմոց սենեկիս . կերպացո՛ զքո նշանդ ՚ի հետս ելից մաղթողիս . ամրացո՛ քո աջովդ զհանգստեանս խշտի . մաքրեսցե՛ս ՚ի հաղբից զծածկարան անկողնոյս . պահեսցե՛ս քո կա- մօքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս . անխար-

Receive with sweetness, Lord God, Mighty One, the supplications of [me,] this embittered one; approach with compassion [unto me,] bashful of face. Dispel, All-Bestower, the shameful sorrows; lift from me, Merciful One, the unbearable burden. Sever, [Thou Who art] able, the lethal habits; pillage, Ever-Victorious, the gratifications of the deceiver. Disperse, Heavenly One, the fog of the wanderer; seal, Vivifier, the courses of the destroyer. Scatter, Knower of the Hidden, the evil snares of the captor; shatter, Inscrutable One, the assaults of the combatant. Mark with the sign of the Lord, by Thy name, the skylight of the roof of this dwelling; encompass with Thy hand the ceiling of this temple; trace with Thy blood the entrance of the threshold of this chamber; form Thy sign upon the footprints of the coming and going of this suppliant; fortify with Thy right hand the mattress of my rest; cleanse from defilements the covering of this bed; preserve by Thy will the afflicted person of my soul; unbeguiled...

zham-661.png

PRINTER

550

550

TEXT

զա՛խ արասցես զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս . կացուսցե՛ս շրջափակ զպար զօրուդ երկնայնոց. կարգեսցե՛ս ՚ի դիմի ընդդէմ դիւացն դասու : Տո՛ւր հագիստ բերկրութեան մահահանգոյնս նիրհման ՚ի խորութեան գիշերիս, բարեխո- սութեամբ հայցուածոց սրբոյ Աստուածած- նիդ՝ և ամենայն

ընտրելոց : Ամփոփեալ պա- րուրեա՛ զպատուհան տեսութեանց զգայա- րանացս իմաստից անզարհուրելի զետեղմամբ՝ ՚ի ծփական խռովութեանց , կենցաղական զբաղմանց , անրջական երազոց , խօլականաց ցնորից , յիշատակաւ քո յուսոյդ անվնասելի պաշտպանեալ : Եւ սթափեալ վերստին ՚ի ննջմանէ ծան- րութեան , ամենազգաստ արթնութեամբ , հոգենորոգ զուարթութեամբ ՚ի քեզ արձա- նացեալ, զայս ձայն մաղթանաց՝ բուրմամբ հաւատոց քեզ ամենօրհնեալ թագաւոր փա- ռաց անճառից , փառաբանողաց երկնագու- մար խմբից երգակցեալ, յերկինս առաքել: Զ ի դու փառաւորեալ ես յամենայն արա- րածոց յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

May You keep free from harm the breath You bestowed upon this body; station around [me] as an enclosure the host of the heavenly powers; array [them] face-to-face against the legion of demons. Grant the rest of delight to [this] death-like slumber in the depths of this night, through the intercessory petitions of Your holy Mother of God and of all the elect. Enclose and veil the window of the visions of the senses of my mind with an undaunted security against tempestuous agitations, worldly distractions, phantom dreams, [and] delirious phantasms, [keeping me] invulnerably protected by the remembrance of hope in You. And roused again from the heaviness of sleep, with all-sober wakefulness [and] spirit-renewed joy standing steadfast in You, to send up unto the heavens this voice of supplication with the fragrance of faith unto You, the all-blessed King of ineffable glory, joining in song with the heaven-assembled choirs of glorifiers. For You are glorified by all creatures unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՆԱՐԵԿ · ԳԼ, ՂԴ

[From the] Narek, Chapter 94.

TEXT

Աստուած յաւիտենական՝ բարերար և ամենակալ . ստեղծիչ լուսոյ՝ և յօրինիչ գի- շերոյ . կեանք ՚ի մահու՝ և լոյս ՚ի խաւարի .

God eternal, beneficent and almighty; creator of light and fashioner of night; life in death and light in darkness;

zham-662.png

PRINTER

551

[p. 551]

TEXT

յոյս ապաւինողաց՝ և երկայնմտութիւն տա- րակուսելոց : Որ ամենարուեստ իմաստու- թեամբ քո՝ դարձուցանես յայգ զստուերս մահու . աննուազ ծագումն՝ և անմուտ արե- գակն . քանզի ո՛չ զօրէ ծածկել զփառս Տէ- րութեան քո խաւար գիշերոյ . որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամենայն եղելոց՝ երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամե- տականաց : Որ լսես զհեծութիւն կապելոց . և հայիս յաղօթս խոնարհաց . և ընդունիս զխնդրուածս նոցա : Աստուած իմ և թա- գաւոր իմ. կեանք իմ և ապաւէն իմ. յոյս իմ և վստահութիւն իմ. ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուածդ ամենայնի . սուրբդ հանգուցեալ ՚ի հոգիս սրբոց, մխիթարութիւն վշտաց . և քաւարան մեղուցելոց . որ գիտես զամենայն յառաջ քան զլինիլ նոցա : Առաքեա զպահ- պանողական զօրութիւն աջոյ քո, և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի և ՚ի դիւէ չարէ . որ- պէս զի՝ զյիշատակ սոսկալի և սուրբ քո ան- ուանդ միշտ համբուրեալ՝ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեան շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որք կարդան զքեզ ՚ի բոլոր սրտէ : Եւ ՚ի դրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր Աստուածային արեամբ քո ներկեալ նորոգե- ցեր, և ՚ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և ՚ի փառս պատկերի քո նկարեալ

...hope of those who take refuge, and long-suffering toward the doubtful; who by your all-crafting wisdom turn the shadows of death into dawn; unwaning

rising and sunsetless sun; for the darkness of night has not the power to obscure the glory of your Lordship; to whom the knee of worship of all created beings bends—of those in heaven, and on earth, and under the earth; who hear the groaning of the bound, and look upon the prayers of the humble, and receive their petitions: My God and my King, my Life and my Refuge, my Hope and my Trust, JESUS CHRIST, God of all, Holy One resting in the souls of the saints, consolation of the afflicted, and propitiation for sinners, who know all things before they come to be; send forth the protecting power of your right hand, and deliver me from the terror of the night and from the evil demon; so that, having ever kissed the remembrance of your dread and holy name with the lips of the soul's yearning breath, I may live preserved among those who call upon you with [their] whole heart; and by the impression of the sign of your Cross, which you renewed, having dyed [it] with your Divine Blood, and into that same grace of adoption you baptized us, and depicted [us] into the glory of your image...

zham-663.png

PRINTER

552

[Page] 552

TEXT

յօրինեցեր : այսու պարգեօք Աստուածա- կանօք՝ ամաչեսցէ սատանայ, քակտեսցին մե- քենայքն . բարձցին որոգայթքն . պարտես- ցին մարտուցեալքն. պակասեսցին զէնքն սայ- րասուրք . մերժեսցի մէգն, փարատեսցի խա- ւարն . մեկնեսցի մառախուղն . բազուկ քո հովանասցի և աջ քո կնքեսցէ : վասն զի գը- թած ես և ողորմած . և անուն քո կոչեցեալ է ’ի վերայ ծառայից քոց : Եւ քեզ ընդ Հօր՝ Հոգւովդ սրբով, փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն :

...thou didst fashion. By these divine gifts, let Satan be put to shame; let [his] machinations be broken apart; let the snares be removed; let those who wage battle be defeated; let the sharp-edged weapons fail; let the mist be driven away; let the darkness be dispersed; let the dense fog depart; let thine arm

overshadow [us] and thy right hand seal [us]. For thou art compassionate and merciful, and thy name is invoked over thy servants. And to thee, with the Father [and] with thy Holy Spirit, [belong] glory and dominion, unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

ՆԱՐԵԿ . ԳԼ, ԽԱ

[RUBRIC:] Narek. Chapter 41.

TEXT

Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ օրհնեալ յա- մենայնի՝ Հօրդ ահաւորի անքննին ծնունդ , որ տկարանայ առ ՚ի քէն և ո՛չ ինչ : Որ ՚ի ծա- գել անստուեր նշուլից ողորմութեան քոյ փառաց, հալին մեղք . հալածին դևք . ջնջին յանցանք, խզին կապանք. խորտակին շղթայք . կենդանածնին մահացեալք . բժշկին հար- ուածք . ողջանան վէրք . բառնին ապականու- թիւնք . տեղի տան տխրութիւնք . նահանջին հեծութիւնք . փախնու խաւարն , մեկնի մե- գըն . մերժի մառախուղն , փարատի մռայլն . սպառի աղջամուղջն . վերանայ մութն . գը- նայ գիշերն . տարագրի տագնապն . չքանան չարիքն . հալածին յուսահատութիւնքն .

Son of the living God, blessed in all [things], unsearchable offspring of the awesome Father, for whom nothing is impossible: at the dawning of the shadowless rays of the mercy of your glory, sins melt away, demons are driven off, transgressions are blotted out, bonds are severed, chains are shattered, the dead are brought forth to life, blows are healed, wounds are made whole, corruptions are removed, sorrows give way, sighs retreat, darkness flees, the mist departs, the fog is driven back, the gloom is dispelled, the twilight is consumed, the obscurity vanishes, the night passes away, anguish is exiled, evils vanish, [and] despairs are banished.

zham-664.png

PRINTER

553

553

TEXT

և թագաւորէ ձեռն քո ամենակար՝ քաւիչդ ամենայնի . որ ո՛չ եկիր կորուսանել զմարդ- կան Հոգիս՝ այլ կեցուցանել, թո՛ղ ինձ զան- թիւ չարիսն իմ բազում ողորմութեամբդ : O ի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յեր- կրի անզննին . 'ի տարր գոյի, և յեզրս ծա- գաց աշխարհի, սկիզբն ամենայնի, և յամե- նայնի . ամենայն լրմամբ օրհնեալ 'ի բար- ձունս . և քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ սրբոյ փառք՝ յաւիտեանս . (մէն :

And your almighty hand reigns, [O you who are] the expiator of all; who came not to destroy the souls of men, but to save [them]. Forgive me my innumerable evils through your abundant mercy. For you alone are ineffable in heaven and unsearchable on earth; in the elements of existence and to the utmost ends of the earth; the beginning of all, and in all; blessed in the highest in all fullness. And to you, with the Father and your Holy Spirit, be glory forever. Amen.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ 'Ի ՔՐԻՍՏՈՍ : ԱՐԱՐԵԱԼ ՍՐԲՈՅՆ ՆԵՐՍԻՍԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻՈՆ

Prayers of each person believing in Christ, composed by Saint Ners■s the Graceful [Šnorhali].

TEXT

Հաւատով խոստովանիմ՝ և երկիրպա- գանեմ քեզ՝ Հա՛յր և Որդի և սուրբ Հոգի, անեղ և անմահ բնութիւն, արարիչ հրեշ- տակաց և մարդկան և ամենայն եղելոց . և ո- ղորմեա քո արարածոց, և ինձ բազմամեղիս : Հաւատով խոստովանիմ, և երկիրպագա- նեմ քեզ՝ անբաժանելի լոյս, միասնական սուրբ Երրորդութիւն և մի (ստուածու- թիւն, արարիչ լուսոյ և հալածիչ խաւարի .

In faith I confess and I worship you, Father, and Son, and Holy Spirit, uncreated and immortal nature, Creator of angels and of humans and of all that exists; and have mercy upon your creatures, and upon me, a manifold sinner. In faith I confess, and I worship you, indivisible Light, co-equal Holy Trinity and

one Godhead, Creator of light and dispeller of darkness.

zham-665.png

PRINTER

554

554

TEXT

հալածեա՛ ’ի հոգւոյ իմմէ զխաւար մեղաց և անգիտութեան, և լուսաւորեա՛ զմիտս իմ ’ի ժամուս յայսմիկ աղօթել քեզ ’ի հաճոյս , և ընդունել ’ի քէն զխնդրուածս իմ. և ողոր" : Հա՛յր երկնաւոր Աստուած ճշմարիտ՝ որ առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի ’ի խնդիր մո- լորեալ ոչխարին, մեղայ յերկինս և առաջի քո • ընկա՛լ զիս որպէս զանառակ որդին , և զգեցո՛ ինձ զպատմուճանն զառաջին զոր մերկացայ մեղօք • և ողոր" : Որդի Աստուծոյ Աստուած ճշմարիտ՝ որ խոնարհեցար ’ի Հայրական ծոցոյ՝ և առեր մարմին ’ի սրբոյ կուսէն Մարիամայ վասն մերոյ փրկութեան • խաչեցար՝ թաղեցար՝ և յարեար ’ի մեռելոց՝ և համբարձար փառօք առ Հայր, մեղայ յերկինս և առաջի քո • յի- շեա՛ զիս որպէս զաւազակն՝ յորժամ գաս ար- քայութեամբ քով. և ողոր" : Հոգի Աստուծոյ Աստուած ճշմարիտ՝ որ իջեր ’ի Յորդանան և ’ի վերնատունն, և լուսաւորեցեր զիս մկրտութեամբ սուրբ ա- ւազանին, մեղայ յերկինս և առաջի քո • մաք- րեա՛ զիս վերստին Աստուծային հրով քով՝ որպէս հրեղէն լեզուօք սուրբ զառաքեալսն • և ողոր" : Անեղ բնութիւն՝ մեղայ քեզ մտօք իմովք, հոգւով և մարմնով իմով. մի յիշեր զմեղս

...drive out from my soul the darkness of sins and ignorance, and enlighten my mind at this hour to pray to you pleasingly, and to receive from you my supplications. And have mer[cy]. Heavenly Father, true God, who sent your beloved Son in search of the lost sheep, I have sinned against heaven and before you. Receive me as the prodigal son, and clothe me with the primal robe of which I was stripped by sins. And have mer[cy]. Son of God, true God, who

humbled yourself from the Father’s bosom and took flesh from the holy virgin Mary for our salvation; [who] were crucified, buried, and rose from the dead, and ascended in glory to the Father, I have sinned against heaven and before you. Remember me as the thief when you come with your kingdom. And have mer[cy]. Spirit of God, true God, who descended into the Jordan and into the Upper Room, and enlightened me by the baptism of the holy font, I have sinned against heaven and before you. Cleanse me again with your divine fire, as with fiery tongues [you cleansed] the holy apostles. And have mer[cy]. Uncreated Nature, I have sinned against you in my mind, with my soul and with my body. Do not remember the sins...

zham-666.png

PRINTER

555

555

TEXT

իմ զառաջինս վասն անուանդ քում սրբոյ . և ողոր" : Տեսո՛ղ ամենայնի՝ մեղայ քեզ խորհրդով բանիւ և գործով . ջնջեա՛ զձեռագիր յանցա- նաց իմոց, և գրեա՛ զանուն իմ 'ի դպրու- թեան կենաց . և ողոր" : Քննո՛ղ գաղտնեաց՝ մեղայ քեզ կամայ և ակամայ, գիտութեամբ և անգիտութեամբ . թողութիւն շնորհեա՛ մեղաւորիս, զի 'ի ծնըն- դենէ սուրբ աւազանին մինչև ցայսօր մեղու- ցեալ եմ առաջի Աստուածութեանդ քո ըզ- գայարանօք իմովք , և ամենայն անդամօք մարմնոյս . և ողոր" : Ամենախնա՛մ Տէր՝ դի՛ր պահապան աչաց իմոց զերկիւղ քո սուրբ ո՛չ ևս հայիլ յարատ, և ականջաց իմոց՝ ո՛չ ախորժել լսել զբանս չարութեան, և բերանոյ իմոյ՝ ո՛չ խօսիլ զսը- տութիւն, և սրտի իմոյ՝ ո՛չ խորհիլ զչարու- թիւն, և ձեռաց իմոց՝ ո՛չ գործել զանիրաւ- ութիւն, և ոտից իմոց՝ ո՛չ գնալ 'ի ճանա- պարհս անօրէնութեան . այլ ուղղեա՛ զշար- ժումն սոցա լինել միշտ ըստ պատուիրանաց քոց յամենայնի . և ողոր" : Հո՛ւր կենդանի ՔՐԻՍՏՈՍ՝ զհուր սիրոյ քո

զոր արկեր յերկիր, բորբոքեա՛ յանձն իմ . զի այրեսցէ զաղտ հոգւոյ իմոյ, և սրբեսցէ ըզ- խիղճ մտաց իմոց, և մաքրեսցէ զմեղս մարմնոյ

...my former [sins] for the sake of your holy name; and have mercy.* All-seeing One, I have sinned against you in thought, word, and deed; blot out the handwriting of my transgressions, and write my name in the book of life; and have mercy.* Searcher of secrets, I have sinned against you willingly and unwillingly, knowingly and unknowingly; grant forgiveness to me, a sinner, for from the birth of the holy font until this day I have sinned before your Divinity through my senses and all the members of my body; and have mercy.* All-provident Lord, set your holy fear as a guard for my eyes, that they may no longer look upon defect; and for my ears, not to delight in hearing words of malice; and for my mouth, not to speak falsehood; and for my heart, not to meditate on evil; and for my hands, not to work injustice; and for my feet, not to walk in the paths of lawlessness; but direct their movements to be ever according to your commandments in all things; and have mercy.* Living Fire, Christ, kindle in my soul the fire of your love which you cast upon the earth, that it may burn away the filth of my spirit, and purify the conscience of my mind, and cleanse the sins of my body... --- * Liturgical refrain abbreviation: *ew o■orm[eay]* ("and have mercy").

zham-667.png

PRINTER

556

556

TEXT

իմոյ, և վառեսցէ զլոյս գիտութեան քո ՚ի սրտի իմում՝. և ողոր": Իմաստութիւն Հօր ՅԻՍՈՒՍ՝ տուր ինձ ի- մաստութիւն, զբարիս խորհիլ և խօսիլ և գործել առաջի քո յամենայն ժամ՝. ՚ի չար խորհրդոց՝ ՚ի բանից և ՚ի գործոց փրկեա զիս . և ողոր": կամեցօղ բարեաց Տէր կամարար՝ մի թո- ղուր զիս ՚ի կամս անձին իմոյ գնալ . այլ առաջ- նորդեա ինձ լինիլ միշտ ըստ կամաց քոց բա- րեսիրաց . և ողոր": Արքայ երկնաւոր՝ տուր ինձ զարքայու- թիւն

քո, զոր խոստացար սիրելեաց քոց. և զօրացո զսիրտ իմ՝ ատել զմեղս, և սիրել ըզ- քեզ միայն, և առնել զկամս քո . և ողոր": Խնամող արարածոց՝ պահեա նշանաւ խաչի քո զհոգի և զմարմին իմ՝ ՚ի պատրանաց մեղաց՝ ՚ի փորձութեանց դիւաց, և ՚ի մարդոց անի- րաւաց, և յամենայն վտանգից հոգւոյ և մարմնոյ . և սղոր": Պահապան ամենայնի ՔՐԻՍՏՈՍ՝ աջ քո հո- վանի լիցի ՚ի վերայ իմ՝ ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի . ՚ի նստիլ ՚ի տան, ՚ի գնալ ՚ի ճանապարհ, ՚ի ննջել և ՚ի յառնել՝ զի մի երբէք սասա- նեցայց . և ողոր": Աստուած իմ՝ որ բանաս զձեռն քո, և լնուս զամենայն արարածս ողորմութեամբ

[... of] mine, and kindle the light of thy knowledge in my heart; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. Wisdom of the Father, Jesus, grant me wisdom to think, speak, and do that which is good before thee at all times; deliver me from evil thoughts, words, and deeds; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. Willer of good, Lord, accomplisher of will, leave me not to walk according to the desires of mine own self, but lead me to be ever according to thy good and loving will; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. Heavenly King, grant me thy kingdom, which thou didst promise unto thy beloved; and strengthen my heart to hate sin, to love thee alone, and to do thy will; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. Caretaker of all creatures, preserve by the sign of thy Cross my soul and body from the deceits of sin, from the temptations of demons, and from unrighteous men, and from all dangers of soul and body; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. Guardian of all, Christ, let thy right hand overshadow me by day and by night, while sitting in the house, while walking on the way, while sleeping, and while rising, that I may never be shaken; and have mercy [upon thy creatures, and upon me, a manifold sinner]. My God, who openest thy hand and fillest all creatures with mercy [...]

TEXT

քով, քեզ յանձն առնեմ զանձն իմ. դու հոգա և պատրաստեա զպէտս հոգւոյ և մարմ նոյ իմոյ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան . և ողոր" : Դարձուցիչ մոլորելոց՝ դարձո զիս ՚ի չար սովորութեանց իմոց ՚ի բարի սովորութիւն . և բևեռեա ՚ի հոգի իմ զսոսկալի օր մահուն, և զերկիւղ գեհենոյն, և զսէր արքայու- թեանն, զի զղջացայց ՚ի մեղաց, և գործեցից զարդարութիւն . և ողոր" : Աղբիւր անմահութեան՝ աղբերացո ՚ի սըր- տէ իմմէ զարտասուս ապաշխարութեան որ- պէս պոռնկին . զի լուացից զմեղս անձին իմոյ յառաջ քան զելանելն իմ յաշխարհէս . և ողոր" : Պարգևիչ ողորմութեան՝ պարգևեա ինձ ուղղափառ հաւատով, և բարի գործով, և սուրբ մարմնոյ և արեան քո հաղորդութեամբ գալ առ քեզ . և ողոր" : Բարերար Տէր՝ հրեշտակի բարւոյ յանձն արասցես զիս քաղցրութեամբ աւանդել ըզ- հոգի իմ, և անխոռով անցուցանել ընդ չա- րութիւն այսոցն որք են ՚ի ներքոյ երկնից . և ողոր" : Լոյս ճշմարիտ ՔՐԻՍՏՈՍ՝ արժանաւորեա զհոգի իմ ուրախութեամբ տեսանել զլոյս փառաց քոց ՚ի կոչման աւուրն, և հանգչիլ

...by Your [providence], to You I commit myself. Do You care for and provide the needs of my soul and body, from this time forth and forevermore. And have mercy... Restorer of the strayed, turn me from my evil habits to good habit[s]; and nail into my soul the dreadful day of death, and the fear of Gehenna, and the love of the Kingdom, that I may repent of [my] sins, and work righteousness. And have mercy... Fountain of immortality, cause the tears of repentance to gush forth from my heart as [from] the harlot, that I may wash away the sins of my soul before my departure from this world. And have mercy... Giver of mercy, grant me to come to You with orthodox faith, and with good works, and by the communion of Your holy Body and Blood. And have mercy... Beneficent Lord, commit me to a good angel, to yield up my soul in sweetness, and to pass untroubled through the malice of the demons that are

under heaven. And have mercy... True Light, Christ, make my soul worthy to see with joy the light of Your glory on the day of [my] calling, and to rest...

zham-669.png

PRINTER

558

558

TEXT

յուսով բարեաց յօթևանս արդարոց մինչև յօր մեծի գալստեան քո . և ողոր" : Դատաւո՛ր արդար՝ յորժամ գաս փառօք Հօր դատել զկենդանիս և զմեռեալս, մի մը- տաներ 'ի դատաստան ընդ ծառայի քում . այլ փրկեա՛ զիս 'ի յաւիտենական Հրոյն, և լսելի՛ արա ինձ զերանաւէտ կոչումն արդա- րոց յերկնից արքայութիւնդ . և ողոր" : Ամենողորմ Տէր՝ ողորմեա՛ ամենայն Հաւա- տացելոց 'ի քեզ, իմոց և օտարաց, ծանօթից և անծանօթից, կենդանեաց և մեռելոց . շնոր- Հեա՛ և թշնամեաց իմոց և ատելեաց զթողու- թիւն որ առիս յանցանաց, և դարձո՛ զնոսա 'ի չարեացն զոր ունին վասն իմ, զի ողորմու- թեան քում արժանի եղիցին . և ողոր" : Փառաւորեա՛լ Տէր՝ ընկա՛լ զաղաչանս ծա- ռայիս քո, և կատարեա՛ 'ի բարի զխնդրուա- ծըս իմ՝ բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստ- ուածածնին, և սրբոյն ՅովՀաննու մկրտչին, և սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային, և սըր- բոյն Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին, և սրբոց Առաքելոց՝ Մարգարէից՝ Վարդապետաց՝ Մարտիրոսաց՝ Հայրապետաց՝ Ճգնաւորաց՝ Կուսանաց, և ամենայն սրբոց քոց Երկնաւո- րաց և Երկրաւորաց: Եւ քեզ փառք և երկըր- պագութիւն անբաժանելի սուրբ Երրորդու- թեանդ յաւիտեանս յաւիտենից : Ամէն :

...in hope of good things in the dwellings of the righteous until the day of your great coming. And [have] mer[cy...]. Righteous Judge, when you come in the glory of the Father to judge the living and the dead, enter not into judgment with your servant; but deliver me from the eternal fire, and make me hear the

blessed calling of the righteous into your heavenly kingdom. And [have] mer[cy...]. All-merciful Lord, have mercy upon all who believe in you: upon mine [own] and upon strangers, upon those known and unknown, upon the living and the dead; grant also to my enemies and to those who hate me forgiveness of the transgressions [committed] against me, and turn them from the evil which they hold against me, that they may be made worthy of your mercy. And [have] mer[cy...]. Glorified Lord, receive the supplications of this your servant, and fulfill my petitions for good, through the intercession of the holy *Astwacacin* [Mother of God / God-bearer], and of Saint John the Baptist, and of Saint Stephen the Protomartyr, and of Saint Gregory our Illuminator, and of the holy Apostles, Prophets, *vardapets* [doctors of the Church], Martyrs, Patriarchs, Hermits, Virgins, and of all your saints, heavenly and earthly. And to you, the indivisible Holy Trinity, be glory and worship unto the ages of ages. Amen.

zham-670.png

PRINTER

559

559

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION (*ma■t■ank■* [prayer of supplication])

TEXT

Վ ասն սրբուհւոյ Աստուածածնին բա- րեխօսութեանն՝ Տէր՝ ընկալ զաղաչանս մեր, և կեցո զմեզ :

Through the intercession of the holy Mother of God (*Astuacacin*), Lord, receive our supplications, and save us.

RUBRIC

ՔԱՐՈԶ

RUBRIC: Proclamation [*k■aroz*].

TEXT

Սուրբ զԱստուածածինն՝ և զամենայն սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայր ՝ի յեր- կինս • զի կամեցեալ ողորմեսցի՝ և գթացեալ կեցուսցէ զարարածս իւր : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցուսցէ և ողորմեսցի :

Let us make the holy Mother of God (Astwacacin) and all the saints intercessors before the Father in heaven, so that, willing [it], He may have mercy and, having compassion, save His creatures. May the almighty Lord our God save [us] and have mercy.

RUBRIC

ԱՂՕԹՔ

[RUBRIC: Prayer]

TEXT

Ընկալ Տէր զաղաչանս մեր՝ բարեխօսու- թեամբ սուրբ Աստուածածնին անարատ ծնողի միածնի Որդւոյ քոյ . և աղաչանօք ամե- նայն սրբոց քոց . և որոց այսօր է յիշատակ : Լ ուր մեզ Տէր , և ողորմեա . ներեա քա- ւեա և թող զմեղս մեր : Արժանաւորեա գո- Հութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Որդւոյ և ընդ սրբոյ Հոգւոյդ • այժմ և միշտ և" : Օրհնեալ Տէր մեր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ • Ամէն : Հայր մեր որ յերկինս ես . սուրբ եղիցի անուն քո : Եկեսցէ արքայութիւն քո . եղի- ցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի : Զ հաց մեր Հանապազորդ տուր մեզ այսօր : Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թո-

Receive, Lord, our supplications, through the intercession of the Holy Mother of God, the spotless bearer of your Only-begotten Son, and through the supplications of all your saints, and of those whose memory is [celebrated] today. Hear us, Lord, and have mercy; pardon, expiate, and forgive our sins. Make [us] worthy with thanksgiving to glorify you with the Son and with the Holy Spirit, now and always and [unto the ages of ages. Amen.] Blessed [is] our Lord Jesus Christ. Amen. Our Father who art in heaven, hallowed be thy name. Thy kingdom come. Thy will be done on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also for-

PRINTER

560

560

TEXT

ղումք մերոց պարտապանաց : Եւ մի տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն , այլ փրկեա զմեզ ՚ի չարէ : Ո ի քո է արքայութիւն և զօրու- թիւն և փառք յաւիտեանս . (մէն :

[...for]give our debtors. And lead us not into temptation, but deliver us from evil. For Thine is the kingdom and the power and the glory unto the ages. Amen.

RUBRIC

ՄԱՂԹԱՆՔ

SUPPLICATION [Ma■t■ank■]

TEXT

Ո Հանգստեան զաղօթս և զաղաչանս ըն- կա՛լ մարդասէր (ստուած՝ ՚ի Հաճոյս բարե- րար կամաց քոց . և մեր մեղաց և բազում՝ յանցանացն թողութիւն շնորՀեա . և քեզ փառք յաւիտեանս . (մէն : Փառք քեզ Տէր (ստուած մեր, որ պար- գևեցեր զօրս զայս բարեաւ և խաղաղու- թեամբ անցուցանել: Մարդասէր (ստուած՝ զառաջիկայ գի- շերս որ ՚ի վերայ մեր գալոց է, ՚ի մեղաց փղր- կեա , ՚ի չարեաց ազատեա , և ՚ի գործս բա- րիս առաջնորգեա : (ռաւօտու օրՀնութեանցն և փառաբա- նութեանցն արժանի արա զամենայն Հաւա- տացեալս անուանդ քում՝ սրբոյ , և պաՀեա ՚ի խաղաղութեան : Տէր (ստուած մեր՝ տուր զքո խաղաղու- թիւնդ ամենայն աշխարՀի, բարձ զցասումն և զպատուՀասն ՚ի յարարածոցս : Ողորմեա Հարց և եղբարց մերոց՝ կենդան- եաց և Հանգուցելոց :

Receive, O philanthropic God, the prayers and supplications of the Rest [Hour of Rest/Compline], unto the pleasure of your benevolent will; and grant

remission for our sins and many transgressions; and to you be glory forever. Amen. Glory to you, Lord our God, who granted [us] to pass this day in goodness and in peace. Philanthropic God, [as for] the upcoming night that is about to come upon us, save [us] from sins, deliver [us] from evil, and guide [us] unto good works. Make all who believe in your holy name worthy of the morning blessings and glorifications, and preserve [them] in peace. Lord our God, grant your peace to the whole world; remove wrath and punishment from your creatures. Have mercy on our fathers and brothers, the living and the departed.

zham-672.png

PRINTER

561

561

TEXT

Ողորմեա՛ Եկեղեցի և Դպրատուն շինո- ղաց, երախտաւորաց, պտղատուից, սպասա- ւորաց, և այնոցիկ որք ընդ հովանեաւ սրբոյ տաճարիս են հանգուցեալ: Տէր Աստուած՝ օգնեա՛ թագաւորացն Քրիստոնէից, և իշխանացն բարեպաշտից, զօրաց և զաւակաց նոցին՝ պահելով ՚ի խա- ղաղութեան : Տէր Աստուած մեր՝ պահեա՛ զառաջնորդս և զեղբայրութիւնս մեր ամբողջ և անխոռով ՚ի կամս ողորմութեան քոյ : Նշանաւ սուրբ և պատուական խաչիւ քոյ՝ հալածեա՛ զերևելի և զաներևոյթ թշնամին ՚ի սահմանաց մերոց և ՚ի բնակութենէս մերմէ . փրկեա՛ զմեզ ՚ի հրոյն յաւիտենից, և քեզ փառք յաւիտեանս . Ամէն : Օրհնեա՛լք եղերուք ՚ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն . հանգերո՛ւք խաղաղութեամբ . և Տէր եղիցի ընդ ամենեսեանդ . Ամէն :

Have mercy on the builders, benefactors, fruit-bearers [who provide offerings], ministers of the church and scriptorium, and on those who are at rest under the shadow of this holy temple. Lord God, help the Christian kings, and the pious princes, their armies and their offspring, preserving [them] in peace. Lord our God, keep our leaders and our brotherhood whole and undisturbed in the will

of Your mercy. By the sign of Your holy and precious cross, drive away the visible and the invisible enemy from our borders and from our dwelling place; deliver us from eternal fire, and to You [be] glory forever. Amen. Be blessed by the graces of the Holy Spirit; depart in peace, and the Lord be with you all. Amen.

zham-673.png

TEXT

ԽՐԱՏՔ ՍԱՐԿԱՒԱԳՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

INSTRUCTIONS FOR THE DIACONATE AND THE CANTORATE OF THE *PATARAG* [DIVINE LITURGY]

RUBRIC

Առնու Քահանայն զերկու Սարկաւագունս, և մտանէ ՚ի սրբատունն և ասէն ՍԱՂՄՈՍ :

RUBRIC: The Priest takes two deacons and enters the sanctuary, and they say the PSALM:

TEXT

ԿՑ • Քահանայք քո զգեցցին զարդարու- թիւն · և սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն : Փ. Յիշեա Տէր զԴաւիթ, և զամենայն Հեզութիւն նորա : ՍԱՂ. ԳԼ, ՃԼԱ : Խնդրեսցուք Հաւատով միաբանութեամբ ՚ի Տեառնէ՝ զի զողորմութեան զշնորհսն իւր արասցէ ՚ի վերայ մեր • Տէրն ամենակալ կե- ցուսցէ և ողորմեսցի : Ողորմեաց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ" :

Kc■urd (refrain): Let your priests be clothed with righteousness, and let your saints shout for joy with rejoicing. *P■ox* (verse): Lord, remember David and all his meekness. [RUBRIC: Psalm, chapter 131 [132].] Let us ask in faith [and] in unity from the Lord, that he may bestow the grace of his mercy upon us. May the almighty Lord save [us] and have mercy. Have mercy upon us, Lord our God, according to...

RUBRIC

Եւ ասէ Քահանայն երկոտասան Տէր ողորմեա . նա ապա զԱ- ղօթսն : Ե- Սարկաւագն առնու զՍաղաւարտն նա ասէ :

RUBRIC: And the Priest says twelve [times] *Lord, have mercy* (*T■r o■ormea*); and then the Prayer. And the Deacon takes the helmet (*sa■awart*) and says:

TEXT

Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք • ընկալ կեցո և ողորմեա : Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից • Ամէն :

Again in peace let us beseech the Lord. Receive, save, and have mercy. Blessing and glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.

RUBRIC

Սոյնպէս նա Շապկին ասէ նա Ուրարին նա Գօտոյն նա Բազպա- նին նա Շուրջառին :

RUBRIC: Likewise, [the prayers] for the *šapik* (alb/tunic), the *owrar* (stole), the *g■ti* (cincture/girdle), the *bazpan* (maniple/cuff), [and] the *šowr■a■* (cope/chasuble) are said.

zham-674.png

TEXT

ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

ORDER OF THE HOLY SACRIFICE [OF THE MASS] [OR: DIVINE LITURGY]

RUBRIC

ՇԱՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՅՈՐԺԱՄ ԶԳԵՆՈՒ ՊԱՏԱՐԱԳԻՉՆ

RUBRIC: *Šarakan* [hymn] of the vesture, when the celebrant vests.

TEXT

ԽՈ՛ՐՀո՛ւրդ խորի՛ն ա՛նՀա՛ս ա՛նը՛ս կի՛զբն . ո՛ր զարդարե՛ցե՛ր զվե՛րի՛ն պե՛տու թի՛ծւնդ . ՚ի յառա՛գա՛ստ ա՛նմա՛տո՛յց լու սո՛ւթե՛յն . գե՛րապա՛նծ փա՛ռո՛ք զդասը՛ս Հրե՛ղինա՛ց : Ա՛նճա՛ռաՀրա՛շ զօ՛րութեա՛մբ. ստե՛ղծեր զԱ՛դա՛մ պա՛տկե՛ր տիրակա՛ծն . և՛ նազե՛լի՛ փառօք զգեստաւո՛րե՛ցե՛ւի՛ր ՚ի

դրա՛խտն ա՛դե՛նի՛ տեղի բե՛րկրա՛նա՛ց : Չա՛րչարանօք քո՛ սուրբ մի՛ածնի՛ն . նորո

O mystery deep, unsearchable, without beginning, Who didst adorn the supernal dominion; in the bridal chamber of unapproachable light, with exalted glory, [Thou didst array] the choirs of the fiery [spirits]. With ineffably wondrous power Thou didst create Adam in [Thy] sovereign image, and with delightful glory didst clothe [him] in the Garden of Eden, the place of delights. Through the sufferings of Thine Only-Begotten, [all creation is] re[newed...]

RUBRIC

* Դպիրն ասէ :

RUBRIC: * The clerk says:

zham-676.png

PRINTER

565

565

TEXT

Հեա՛. և՛ զերկըրպագո՛ւս անուանըդ քո՛ւմ պա՛հեա՛ ՛ի՛ խա՛ղաղութեա՛ն :

[...], and preserve the worshipers of your name in peace.

RUBRIC

Քահանայն լուանալով զձեռսն՝ ասէ :

[RUBRIC: The priest, washing [his] hands, says:]

TEXT

Ք . * Լուացից սրբութեամբ զձեռս իմ, և շուրջ եղէց զսեղանով քով Տէր : Ս . Դատ արա ինձ Տէր՝ զի ես յանբծու- թեան իմում գնացի, ՚ի Տէր յուսացայ՝ զի մի եղէց հիւանդ : Փորձեա զիս Տէր և քննեա զիս, փորձեա զերիկամունս իմ և զսիրտ իմ : Ողորմութիւն քո Տէր առաջի աչաց իմոց, և հաճոյ եղէց ճշմարտութեան քում : Ո՛չ նստայց ես յաթոռս նանրաց, և ընդ անօրէնս ես ո՛չ մտից : Ատեցի ես զժողովս չարաց, և ընդ ամբա- րիշտս ես ո՛չ նստայց :

Լուացից սրբութեամբ զձեռս իմ, և շուրջ եղէց զսեղանով քով Տէր : Լսել ինձ զձայն օրհնութեան քո, և պատ- մել զամենայն սքանչելիս քո : Տէր սիրեցի զվայելչութիւն տան քո, և զտեղի յարկի փառաց քոց : Մի կորուսաներ ընդ ամբարիշտս զանձն իմ , և մի ընդ արս արիւնահեղս զկեանս իմ :

Priest: I will wash my hands in innocence, and I will go round about Thine altar, O Lord. *Psalm:* Judge me, O Lord, for I have walked in my blamelessness; I have hoped in the Lord, that I shall not falter. Prove me, O Lord, and try me; test my reins and my heart. Thy mercy, O Lord, is before mine eyes, and I have been well-pleasing unto Thy truth. I have not sat in the council of vanity, neither will I enter in with transgressors. I have hated the assembly of the wicked, and with the ungodly I will not sit. I will wash my hands in innocence, and I will go round about Thine altar, O Lord; that I may hear the voice of Thy blessing, and tell of all Thy wondrous works. O Lord, I have loved the beauty of Thine house, and the place of the dwelling of Thy glory. Destroy not my soul with the ungodly, nor my life with men of blood.

RUBRIC

* Քահանայն ասէ : Սարկաւագն ասէ :

RUBRIC: * The priest says: † The deacon says:

zham-677.png

PRINTER

566

[566]

TEXT

Որոց ձեռք իւրեանց յանօրէնութեան են, և աջ նոցա լի է կաշառօք : Ես յանբծութեան իմում գնացի, փրկեա զիս Տէր և ողորմեա ինձ : Ոտն իմ կացցէ յուղղութեան, Յեկեղեցիս մեծս օրհնեցից զքեզ : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից" : Ք . Եւ վասն սրբուհւոյ Աստուածածնին" : Ս . Սուրբ զԱստուածածինն և զամենայն սուրբս բարեխօս արասցուք առ Հայր ՚ի յեր- կինս, զի կամեցեալ

ողորմեսցի և գթացեալ կեցուսցէ զարարածս իւր : Ամենակալ Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Ք . Ընկալ Տէր զաղաչանս մեր բարեխօս" :

Whose hands are in iniquity, and their right hand is full of bribes. I have walked in my innocence; redeem me, O Lord, and have mercy on me. My foot shall stand in rectitude; in the great assemblies I will bless You. Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, Now and always and unto the ages of ages. [Amen]. [PRIEST]: And for the sake of the holy Mother of God... [DEACON]: Let us make the holy Mother of God and all the saints intercessors before the Father in heaven, that, being pleased, He may have mercy, and having compassion, He may preserve His creatures. Almighty Lord, our God, save and have mercy. [PRIEST]: Receive, O Lord, our supplications [through the] interce[ssion]...

RUBRIC

Եւ ապա ասէ,

And then he says:

TEXT

Խոստովանիմ առաջի Աստու" :

I confess before God[...]

RUBRIC

Եւ Քրէակայ քահանայն ասէ :

And the *k■r■akay* [hebdomadary] priest says:

TEXT

Ողորմեսցի" :

"May [God] have mercy."

RUBRIC

Եւ ինքն ասէ :

RUBRIC: And he himself says:

TEXT

Ազատեսցէ և զձեզ" : Դ . Յիշեսջի՛ր և զմեզ առաջի անմահ Գառին Աստուծոյ : Ք . Յիշեալ լիջիք առաջի անմահ Գառին Աստուծոյ : Դ . Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր . ծառայցէք" : Գտի՛ս յէջ, 314 : Ս . Սուրբ Եկեղեցեաւս աղաչեսցուք զՏէր՝ զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ՚ի մեղաց . և կեցուս- ցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ : Ամենակալ

"...May He free you also." *Clerk*: Remember us also before the immortal Lamb of God. *Priest*: May you be remembered before the immortal Lamb of God. *Clerk*: "Shout to the Lord, all the earth; serve [the Lord with gladness]..." [RUBRIC]: Find this on page 314. *Deacon*: By this Holy Church let us beseech the Lord, that through it He may deliver us from sins, and save [us] by the grace of His mercy. Almighty [Lord our God...]

zham-678.png

PRINTER

567

567

TEXT

Տէր Աստուած մեր . կեցո և ողորմեա : Ք . ՚Ի մէջ տաճարիս և առաջի Աստուած- ընկալ": Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած . որ ուրախ առնէ զմանկու- թիւն իմ : Ս . Դատ արա ինձ Աստուած , և իրաւ արա ինձ ՚ի դատաստանի իմում : Յազգէ որ ոչ է սուրբ , ՚ի մարդոյ մեղա- ւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս : Դու Աստուած հզօրիչ իմ ես՝ ընդէ՞ր մո- ռացար զիս , ընդէ՞ր տրտում գնամ ես ՚ի նեղել թշնամւոյ իմոյ : Առաքեա Տէր զլոյս քո և զճշմարտութիւն քո, զի առաջնորդեսցեն ինձ և հանցեն զիս ՚ի լեառն սուրբ և ՚ի յարկս քո : Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստ- ուած , որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ : Խոստովան եղէց քեզ օրհնութեամբ Աստ- ուած Աստուած իմ : Արդ՝ ընդէ՞ր տրտում ես անձն իմ , կամ ընդէ՞ր խռովես զիս . յուսա առ Աստուած, խոստովանեա նմա . փրկիչ երեսաց իմոց Աստ- ուած

է : Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ : Ս . Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե- նից . Ամէն : Օրհնեսցուք զամենակալն Աստ- ուած զՀայր Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ-

Lord our God, save [us] and have mercy. Pr[iest]: In the midst of this temple and before the God-receiving [holy signs]... I will go in before the altar of God, unto God who maketh glad my youth. D[eacon]: Judge me, O God, and plead my cause in my judgment; deliver me from an unholy nation, from the deceitful [and] iniquitous man. Thou, O God, art my strengthener; why hast thou forgotten me? Why go I mourning while the enemy afflicteth [me]? Send forth, O Lord, thy light and thy truth, that they may lead me and bring me unto thy holy mountain and unto thy tabernacles. I will go in before the altar of God, unto God who maketh glad my youth. I will give thanks unto thee with praise, O God, my God. Now, why art thou sorrowful, O my soul, or why dost thou disquiet me? Hope in God, give thanks unto him: the savior of my countenance is God. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. D[eacon]: Now and always and unto the ages of ages. Amen. Let us bless God Almighty, the Father of our Lord Jesus Christ...

zham-679.png

TEXT

568

[Page] 568

TEXT

ցուց • որ արժանի արար զմեզ կալ ՚ի տեղւոջ

... who made us worthy to stand in [this] place

TEXT

փառաբանութեան և երգել զերգս հոգևորս :

... of praise, and to sing spiritual songs.

TEXT

Ամենակա՛լ Տէր Աստուած մեր • կեցո՛ և ողոր-

Almighty Lord our God, save [us] and have mer[cy]—

TEXT

մեա՛ :

[... have mer]cy!

TEXT

Ք • ՚Ի յարկի սրբութեան՝ և ՚ի տեղւոջ փա՛:

[Deacon’s] Proclamation: In the dwelling of holiness and in the place of glo[rification...]

RUBRIC

Եւ ապա ձգեն զվարագոյրն , և Դպիրքն եղանակեն ՄԵՂԵ-

RUBRIC: And then they draw the curtain, and the clerks chant the *me■edi* [canticle]—

RUBRIC

ԴԻ՝ ըստ պատշաճի աւուրն , կամ ՏԱՂ խորհրդաւոր • և կամ

RUBRIC: Put [the hymn] according to the proper of the day, or a mystical *ta■* [ode], and/or

RUBRIC

ԸՆՏՐԵԱԼ : Բայց ԸՆՏՐԵԱԼՆ որ ասիս՝ ՄԵՂԵԴԻ կամ ՏԱՂ մի՛ ասէք :

[Rubric:] *■ntreal* (*■■■■■■■■* [liturgical chant/selection]). But when the *■ntreal* is said, do not say a *me■edi* (*■■■■■■■*, liturgical melody/chant) or a *ta■* (*■■■*, poetic hymn/ode).

RUBRIC

ՄԵՂԵԴԻՔ ԵՒ ՏԱՂՔ

Me■edik■ [melodies] and *Ta■k■* [odes]

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

Ը Ն Տ Ր Ե Ա Լ

ELECT

RUBRIC

ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ

According to the proper [order] of the day

RUBRIC

Ա Ւ Ե Տ Ե Ա Ց

[Of the] Annunciation.

TEXT

Բա՛րբա՛ռ աւետեա՛ց ձայնի՛ւ • կրկնեա՛.

[With the] voice of the sound of glad tidings, repeat.

TEXT

Գա՛բրիէ՛լ թոմ գոչէ ր Սը՛րբուհուոյն : Ա՛ռ

Gabriel cried *t'om* [chant exclamation] to the Holy Virgin: "Receive... ["]

TEXT

քե՛զ առաքի՛մ մա՛քո՛ւր • կրկնեա՛: պա՛տրա՛ս

To thee I send, [O] pure [one]. Repeat. Ready...

TEXT

տեա՛ թոմ լ տե՛ղի Տէ՛րուհուոյն :

Theotokion [Gk. *theotokion*, hymn to the Mother of God] [or] place of the Lady [i.e., hymn to the Theotokos].

RUBRIC

Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն

[RUBRIC:] OF THE NATIVITY.

TEXT

Նո՛ր ծա՛ղի՛կ այսօ՛ր բը՛ղխէ րեալ.

A new blossom [is] sprung forth today;

TEXT

յա՛րմա՛տոյն Յե՛սսեայ • Ե՛ւ ո րդի՛ Դա՛ւ

...from the root of Jesse, and Son of Dav[id]...

TEXT

թի՛ ծնա՛նի՛ զՈ՛րդի՛ն Ա՛ստուծոյ :

...[she] bears the Son of God.

zham-680.png

PRINTER

— 569 —

— 569 —

RUBRIC

ՏԵԱՌՆ ԸՆԴ ԱՌԱՋԻ

[THE FEAST OF] THE PRESENTATION OF THE LORD [TO THE TEMPLE]

TEXT

Քրիստոս փառաց թագաւորն • այսօր եկեալ յընծայումն : Կատարելով նա զօրէնսն • քառասնօրեայ գալըստեամբն :

Christ, the King of glory, came today to [His] presentation, Fulfilling the Law by [His] coming on the fortieth day.

RUBRIC

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ

OF PALM SUNDAY [CA■KAZARD]

TEXT

Ոստ Եբրայեցւոց մանկունքն • զերգ ըզքերովբէիցն առեալ • հեթանոսական դասուց • տօնակից վեմիցն եղեալ :

[Holding] branches, the children of the Hebrews, taking up the song of the cherubim, have become fellow-celebrants with the stones of the ranks of the Gentiles.

RUBRIC

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

OF THE RESURRECTION

TEXT

Ետ ձայն զառիւծութիւն ասեմ • ուր գոչէր յարուցեալ յայտեալ 'ի քառաթեւին : 'Ի քառաթեւին գոչէր • կրկնեա՛ : Ճայն առնէր 'ի սանդարամետսն • կրկնեա՛ :

He gave voice, I say, [like] lion-strength, where He cried out, risen [and] revealed upon the four-winged [cross]. He cried out upon the four-winged [cross]. *Repeat.* He made a cry unto the underworld. *Repeat.*

RUBRIC

ՆՈՐ ԿԻՒՐԱԿԷԻ

[FOR] NEW SUNDAY

TEXT

Այսօր նոր արեւ հարեալ 'ի նորահրաշ արեգակնէն յարութեան .

Today a new sun has shone forth from the wondrous new Sun of the Resurrection.

zham-681.png

PRINTER

570

570

TEXT

կրկնեա՛: Այսօր նո՛ր շուշան ծաղկեա՛լ. ’ի նորատունկ բուրաստանէ՛մ՛՛ն :

Repeat: Today a new lily has blossomed from the newly planted garden.

RUBRIC

Հ Ա Մ Բ Ա Ր Ձ Մ Ա Ն

[OF THE] ASCENSION

TEXT

Ա՛յսօ՛ր անդրանիկ Հօ՛ր միածի՛ն Ո՛րդի՛՛ն . յերկի՛նս սըլանայ Ադամա՛ յի՛ն կերպի՛ւ : Նը՛ւագ ներբողի՛ց եղա՛ նակեն ա՛յսօ՛ր . Հո՛յլք Հոգեղինա՛ց ե՛րկ նաւորացն խըմբի՛ց :

Today the firstborn, the only-begotten Son of the Father, soars into heaven in Adam’s form. Today the throngs of spiritual beings, the heavenly hosts, sing

melodies of praise.

RUBRIC

Հ Ո Գ Ւ Ո Յ Գ Ա Լ Ս Տ Ե Ա Ն

[For the] Coming of the [Holy] Spirit.

TEXT

Նըւագե՛մք Հոգւոյն նըւագս վա՛յ ելո՛ւչս : Վայելուչս բանի՛ւ : զարար չութի՛ւնն նախ ասեմք :

We sing to the Spirit becoming melodies. Becomingly in word, let us first recount the creation.

RUBRIC

Պ Ա Յ Ծ Ա Ռ Ա Կ Ե Ր Պ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

[OF THE] TRANSFIGURATION

TEXT

Գոհա՛ր վարդըն վառեալ. կրկնեա՛: ՚ի վեհի՛՛ց վարսիցն արփենի՛ց. կրկնեա՛: ՚ի վե՛ր ՚ի վերայ վարսի՛ցն : պըղպըջէ՛՛ր ծաղի՛կ ծովայի՛ն . կրկնեա՛ :

A radiant gem, the rose ablaze; [RUBRIC: repeat.] From the exalted solar tresses; [RUBRIC: repeat.] Above, upon the tresses, A maritime flower blossomed into spray. [RUBRIC: repeat.]

RUBRIC

Վ Ե Ր Ա Փ Ո Խ Մ Ա Ն

[OF THE] ASSUMPTION [OF THE MOTHER OF GOD]

TEXT

Ա՛յսօր Գաբրիէ՛լ հրեշտակապե՛տն եկեա՛լ. բերեա՛լ զպըսակի՛՛ն պսակ

Today Gabriel the archangel has come, having brought the crown of crowns.

TEXT

յաղթօ՛ղ կո՛ւսի՛ն . Ա՛յսօ՛ր կոչելո՛վ առ բո՛լորի՛ցըն Տէ՛րն . զտա՛ճա՛ ր բա՛րձ րե՛լո՛յն և՛ զբնակարա՛ն Հո՛գւոյն :

...to the victorious Virgin, today calling upon the Lord of all, the temple of the Most High and the dwelling place of the Spirit.

RUBRIC

ԽԱՉԻ

[OF THE] CROSS

TEXT

Խա՛չն ՚ի նա՛խնո՛ւմըն . ե՛րևե՛ցաւ մըրի՛չ ծա՛ղկեա՛լ ՚ի դրախտն Ա՛ստուածա-տո՛ւնկ . մը՛խիթա՛րի՛չ ե՛ղեա՛լ Սե՛թա՛յ նա՛խագո՛ւշա՛կ Հօ՛րն Ա՛դա՛մա՛յ . մե՛ք ՚ի յա՛յն փա՛րի՛մք ե՛մք յո՛ւսա՛ցեա՛լ . զո՛ր Տէ՛ր ՅԻՍՈՒՍ բևե՛ռե՛ցա՛ւ : և՛ խո՛նա՛րհեա՛լ ե՛րկը՛րպա՛գե՛մք Ա՛ստուած-ընկա՛լ սո՛ւրբ նը՛շա՛նի՛ն :

The Cross was revealed in the beginning, blossoming [as a] myrtle in the God-planted garden, having become a comforter unto Seth, foretold to Father Adam. In that we take refuge, having set our hope, upon which the Lord JESUS was nailed; and, bowing down, we worship the God-receiving holy sign.

RUBRIC

ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ

[OF THE] ARCHANGELS

TEXT

Գո՛հո՛ւթեա՛մբ բե՛րկրա՛նաց . քա՛ղ ցրա՛ձա՛յնեա՛լ երգե՛լո՛ւթեա՛մբ ձե՛զ հրե՛շտակա՛պե՛տք . և հրե՛շտա՛կա՛ց գո՛ւմա՛րք :

With thanksgiving of exultation, with sweet-voiced singing unto you, O archangels and hosts of angels.

RUBRIC

ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[OF THE] APOSTLES

TEXT

Ա՛րեգական արդա՛ ր ո՛ր ՚ի Հօրէ՛ ծա գեա լ· զա՛ռաքեալսըն քո անճառ շնոր հօ՛ք լը՛ցեա՛լ : Ռա՛ւի լուսոյ ցուցեալ Հա՛յ աստա՛նեա՛յց ազանց . մեծը՛ն Թադէո՛ս Բա՛րդուղիմեա՛ւ փայլեա՛լ :

[O] Sun of justice, who dawned from the Father, [and] filled your apostles with ineffable grace; A path of light was shown to the nations of Armenia: the great Thaddaeus shone forth alongside Bartholomew.

zham-683.png

PRINTER

572

572

RUBRIC

ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ

[FOR] THE PROPHETS

TEXT

Աստուածայի՛ն խորոցն անճա՛ռ • խոր հը՛րդածո՛ւք սուրբ մարգա՛րէ՞ք • բանիւ պատմո՛ղք զապագայի՛ցն • յառաջա՛գո՞յն զեղելութի՛ւն :

O holy prophets, initiates of the ineffable divine depths, who through the word proclaimed beforehand the occurrence of things to come;

RUBRIC

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ

[FOR] PATRIARCHS [AND CHURCH FATHERS]

TEXT

՚Ի՛ հանդէ՞ս տո՞նի՛ • քո՛ րա՛խա՞ ցեա՛լ ցը՛նծա՛մք • հա՛յր և՛ վա՛րդա՛պե՛տ սո՛ւրբ հա՛յրապե՛տ Պետրո՛ս :

At the solemnity of your feast, we rejoice and exult, [O] father and doctor (*vardapet* [theological teacher/doctor]), holy hierarch (*hayrapet* [patriarch/chief bishop]) Peter.

RUBRIC

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

RUBRIC: [Of the] Church

TEXT

Ե՛կեղեցի՛ կա՛թուղիկէ՞ ՚ի՛ Հայա՛ս տա՛ն • այսօր զմանկո՛ւնը՛ս ժո՛ղո՞վեա՛լ իւր համաձա՛յն :

The Catholic Church in Armenia, having today gathered her children in one accord:

RUBRIC

ԸՆՏՐԵԱԼ

[The] Chosen [one].

TEXT

Ընտրեա՛լը՛դ յԱ՛ստո՛ւծո՛յ • ո՛վ ե՛րջա նի՛կ սուրբ քա՛հանա՛յ : Նըմանեա՛լ Ահա՛ րո՛վնի՛ • և Մովսիսի՛ մարգա՛րէի՛ն : Այնմ որ զգեստո՛ւցն էր յօ՛րի՛նօ՛ղ • զոր Ա՛հա րո՛վն միշտ ը՛զգենո՛յր : Յօրինէ՛ր ըզպա՛տ մո՛ւճա՛նն • զոր ՚ի՛ չորի՛ց կազմեա՛լ նիւ թո՛ց : ՚Ի կարմըրո՛յ ՚ի կա՛պո՛ւտո՛յ ՚ի բե՛

zham-684.png

PRINTER

— 573 —

— 573 —

TEXT

հեզո՛յ ՝ի ծի՛րանւոյ՛: Թել զթե՛լըն յօ՛րի նէ՛ր . կարգն ա՛ռաջի՛ն էր կա՞րկեհա՛ն: Եւ օծո՛ւմըն գրապա՛նի՛ն . շուրջանակի՛ բոլո՞րաշէ՛ն: Եւ յընթա՛ցս գարշապա՛ րի՛ն . հընչէր երկի՛ր ցընծա՛յր խորա՛նն: Արդ ՝ի նո՛յն նըմա՛նութեա՛ն . ՔՐԻՍՏՈՍ ը՛զ մե՛ր Տէրս յօ՞րինէ՛: Յորժամ մըտցե՛ս ՝ի սո՛ւրբ խո՛րա՛նն . անդ յի՞շեսցե՛ս զմեր նը՛նջեցեա՛լսն: Յոր ժամ առնե՛ս ը՛զպա՛տա՛րա՛գս . յի՛շեա՛ և զի՛ս ը՛զբա՛զմա՛մե՛ղս: Զի և մե՛զ ո՛ղո՞ր մե՛սցի՛ . ՝ի մի՛ւսանգա՛մ իւր գա՛լը՛ստ ե՛ան: Հօրընն փա՛ռք Որդւոյն պատի՛ւ . և սո՞ւրբ Հո՛գւոյն այժմ յա՛ւի՛տեա՛ն: Յա ւիտեա՛նս յաւի՛տե՛նի՛ց . ՔՐԻ՞ՍՏՈՍ օրհ նեա՛լ ՝ի հա՛մայնի՛ց:

[...woven of fine linen] and purple. Thread by thread he arranged [it]; the first row was carbuncle. And the anointing of the collar was fully fashioned all around. And at the tread of the heel, the earth resounded [and] the sanctuary rejoiced. Now in that same likeness, Christ adorns our priest. When you enter into the holy sanctuary, there remember our departed. When you offer the *patarag* (Eucharistic sacrifice), remember also me, the many-sinned, so that He may have mercy also upon us at His Second Coming. Glory to the Father, honor to the Son, and to the Holy Spirit, now and forever, unto the ages of ages. Christ [is] blessed by all.

RUBRIC

ՇԱՐԱԿԱՆ ԽՆԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

RUBRIC: *Šarakan* [hymn] of incensation

TEXT

Դ. Յա՛յս յարկ նուիրանա՛ց ո՛ւխտի Տեա ռը՛ն տաճարի՛ս . ժողովեա՛լք ա՛ստանօր ՝ի խո՛րհուրդ պաշտմա՛ն պաղա՛տանաց առա ջի՛կա՛յ սո՛ւրբ պա՛տարագի՛ս . խընկօք անու շի՛ւք խո՛ւմբ առեալ պարեմք ՝ի վե՛րնա

4. In this abode of offerings, the covenant of the Lord, this temple; gathered here for the mystery of the service of supplications of this present holy *patarag* [Divine Liturgy]; with sweet-scented incenses, having formed a choir, we dance in the upper [chamber...]

PRINTER

TEXT

յա՛րկ սրա՛հը՛ս խորանիս • ուղղութեամբ ընկա՛լ զա՛ղօթս մե՛ր ո՛րպէ՛ս բո՛ւրո՛ւմն ա՛նո՛ւշահոտ խընկո՛ց տա՛շխի՛ց և՛ կի՛նա մոնա՛ց . և՛ ըզմատուցո՛ղը՛ս պա՛հեա սը՛րբու թեամբ մի՛շտ և հա՛նա՛պա՛զ քե՛զ սպա՛սա ւորե՛լ. բա՛րե՛խո՛սութեա՛մբ մո՛ր քո՛ և կու սի՛. ընկալ զաղաչա՛նս քո՛ց պա՛շտօնէի՛ցս : Ո՛ր գերագո՛յն քա՛ն զե՛րկինըս պա՛յծա ռացո՛ւցեր սուրբ զԵկե՛ղե՛ցի՛ ա՛րեա՛մբ քո ՔՐԻՍՏՈ՛Ս . և՛ ըստ երկնայնոցը՛ն կա՛րգե ցեր ՚ի սմա զդա՛ս առաքելո՛ց և մարգա՛ րէ՛ի՛ց սո՛ւրբ վա՛րդապետաց • ա՛յսօր ժո ղովեա՛լ դա՛սք քահանայից սարկա՛ւագա՛ց դը՛պրա՛ց և՛ դղե՛րիկոսա՛ց • խո՛ւնկ մատու ցանե՛մք առա՛ջի՛ քո Տէր յօ՛րինակ ը՛ստ հը՛նո՛ւմըն Օ ա՛քարիայ • ընկալ առ ՚ի մէ՛նջ ը՛զխը՛նկանուէր մաղթա՛նս . որպէ՛ս զպատա՛րա՛գն Աբելի՛ զՆո՛յի՛ և՛ զԱ՛բրա համո՛ւ բա՛րե՛խո՛սութեա՛մբ վե՛րի՛ն քո զօրա՛ցդ • մի՛շտ ա՛նշա՛րժ պահեա՛ զա՛թո՛ռ Հայկազնեա՛յս : Խը՛նդա յո՛յժ դուստրը լո՛ւսո՛յ մայր սո՛ւրբ կա՛թո՛ւղի՛կէ՛ մա՛նկա՛մբք քո Սի ո՛վն • զարդարեա՛լ պը՛ճնեա հա՛րսըն պանծա

...canopy of the court of this altar; receive our prayers in uprightness like the fragrance of sweet-smelling incense, of cassia and cinnamon; and keep us, who offer [them], in holiness always and continually to minister unto thee. Through the intercession of thy Mother and Virgin, receive the supplications of thy ministers. O Christ, who didst make the holy Church more splendid than the heavens by thy blood, and according to the heavenly [orders] didst establish within her the ranks of the apostles and prophets, the holy doctors (*vardapets* [learned teachers/doctors of the Church]); today, the assembled ranks of priests, deacons, scribes (*dpirs* [clerks/minor orders]), and clerics, we offer

incense before thee, O Lord, after the manner of Zechariah in the old [covenant]. Receive from us these incense-offering supplications, like the sacrifice of Abel, of Noah, and of Abraham. Through the intercession of thy heavenly hosts, keep ever unshaken the Haykazian throne (the throne of the Armenian people). Rejoice exceedingly, O daughter of light, holy mother Catholic [Church], with thy children, O Zion; adorned and embellished, [O] glorious bride...

zham-686.png

PRINTER

575

575

TEXT

լի երկնանըմա՛ն լուսաճեմ խորա՛ն . զի՛ օծեա՛լն Աստուած է՛նն 'ի յէ՛էն անծա՛ խապէ՛ս 'ի՛ քե՛զ մի՛շտ պատարագի՛ • Հօ՛ր 'ի հաշտութի՛ւն մե՛զ 'ի քաւութի՛ւն բաշխէ՛ զմա՛րմի՛ն և զա՛րիւն իւր սո՛ւրբ • վա՛սն ի՛ւր կա՛տարմա՛ն սո՛ւրբ տնօ՛րէնութեան՛. շնո՛րհէ զթո՛ղութիւն կա՛նգնողի՛ տաճարի՛ս: Օ ա՛նապա՛կա՛ն կո՛յսըն Մարիա՛մ Աստ- ուածածի՛ն խոստովա՛նի՛ սո՛ւրբ Ե՛կեղեցի. ուստի տըւաւ հա՛ցն անմահութեան և՛ բա՛ ժա՛կ մե՛զ ո՛ւրախարա՛ր • տո՛ւք օ՛րհնու թիւնք նըմա՛ հո՛գև՛որ երգո՛վ: Ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր : Ք . Օրհնեալ թագաւորութիւնն Հօր և":

...full of [light], heaven-like altar-canopy of luminous descent! For the Anointed God, the Being from the Being, is ever ineffably sacrificed upon you, distributed to the Father for reconciliation [and] to us for expiation, [namely] His holy Body and Blood. For the sake of the accomplishment of His holy economy (*tn[redacted]r[redacted]nut‘iwn* [incarnational dispensation]), He grants remission to the builder of this temple. O immaculate Virgin Mary, Mother of God (*Astuacacin* [Theotokos]), the holy Church confesses you, from whom was given the Bread of immortality and the cup of gladness unto us. Render blessings unto Her in spiritual song! [DEACON:] Bless, Lord! [PRIEST:] Blessed is the kingdom of the Father, and...

RUBRIC

Ե- ասի ժամամո-տ՝ ըստ պատշաճի ա-ո-ըն : Գի՛տ յէջ. 365—383 :

RUBRIC: And the *žamamut* (introit) is said according to the proper of the day. Find [it] on pages 365–383.

TEXT

Ս . Եւ ևս խաղաղութեան": Ը՛րհնեա՛ Տէ՛ր : Ք . Ը՛րհնութիւն և փառք": Խաղաղու": Դ . Ե՛ւ ընդ հո՛գւո՛յդ քո՛ւմ: Ս . Ա՛ստուծո՛յ երկը՛րպագեսցո՛ւք : Դ . Առաջի՛ քո՛ Տէ՛ր : Ք . Տէր Աստուած մեր • որոյ կարողու- թիւնդ անքննին":

[DCN.] Again in peace [let us beseech the Lord]. Bless, Lord. [PR.] Blessing and glory [to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen.] Peace [to all]. [CHOIR.] And with your spirit. [DCN.] Let us bow down to God. [CHOIR.] Before You, O Lord. [PR.] Lord our God, whose power is unsearchable [and whose glory is incomprehensible...]

zham-687.png

PRINTER

576

576

RUBRIC

Եւ ասի Փոխն նա Շարականն ըստ պատշաճի աւուր : ըստ ցուցակի Տօնացուցին : Գի՛տ յէջ, 384—403:

RUBRIC: And the *p■ox* [alternating psalm verse] and the *šarakan* [hymn] are recited according to the proper of the day, in accordance with the index of the *T■nac■oyc■* [Directory/Feast Calendar]. Find [it] on pages 384–403.

TEXT

Ս . Ը՛րհնեա՛ Տէ՛ր : Ք . Ը ի քո է կարողութիւն և զօրութիւն՛: Ս . Պռօ՛սխոմ՛ւմէ՛ :

D[eacon]. Bless, O Lord. P[riest]. For yours is the power and the might. D[eacon]. *Proskhoume* [Let us attend]!

RUBRIC

Նոյնպէս նա զՍուրբ Աստուածն՝ ըստ պատշաճի աւուր : Գի՛տ յէջ, 363—365 : Բայց զՓառաւորեալն մի՛ ասէր :

RUBRIC: Likewise, [say] the *Surb Astuac* (Trisagion, "Holy God") according to the proper of the day. Find [it] on pages 363–365. But do not say the *P■a■aworeal* ("Glorified").

TEXT

Ս . Եւ ե՞ս խաղաղութեան ըզՏէ՛ր աղա չե՛սցուք : Դ . Տէ՛ր ողո՞րմեա՛ : Ս . վ ասն խա՛ղաղութե՛ան ա՛մենայն աշ խարհի . և Հաստատութեան սրբոյ Եկեղե՛ց ւոյ . զՏ՛էր աղաչե՛սցուք : Դ . Տէ՛ր ողո՞րմեա՛ : Ս . վ ասն ամենայն սո՛ւրբ և ուղղափառ եպիսկոպոսաց . զՏէ՛ր աղաչե՛սցուք : Դ . Տէ՛ր ողո՞րմեա՛ : Ս . վ ասն Հա՛յրապետի՛ն մերոյ Տեառը՛ն

[DEACON]. Again in peace let us beseech the Lord. [CHOIR]. Lord, have mercy. [DEACON]. For the peace of the whole world and the stability of the holy Church, let us beseech the Lord. [CHOIR]. Lord, have mercy. [DEACON]. For all holy and orthodox bishops, let us beseech the Lord. [CHOIR]. Lord, have mercy. [DEACON]. For our Pontiff, the Lord [N.]

RUBRIC

(այս անուն)

RUBRIC: ([Name])

TEXT

կենաց, և փրկութեան Հոգւոյ նորին . զՏէ՛ր աղաչե՛սցուք : Դ . Տէ՛ր ողո՞րմեա՛ : Ս . վ ասն վարդապետա՛ց քահանայի՛ց սար կաւագաց դպրա՛ց, և ամենայն ուխտի ման կանց Եկե՛ղեցւոյ, զՏէ՛ր աղաչե՛սցուք :

[For his] life and for the salvation of his soul, let us beseech the Lord. [Choir.] Lord, have mercy. [Deacon.] For doctors of theology (*vardapet*s [learned celibate priests]), priests, deacons, scribes (*dpir*s [clerks/minor orders]), and all the children of the covenant of the Church, let us beseech the Lord.

PRINTER

—><— 577 —><—

—><— 577 —><—

TEXT

Դ. Տէ՛ր ողորմեա՛:

[Choir:] Lord, have mercy.

TEXT

Ս. Վասն բարեպա՛շտ թագաւորա՛ց և Աստ-

D[eacon]. For pious kings and God-

TEXT

ուածասէր իշխանա՛ց • զօրավարա՛ց , և զօ

...god-loving princes, generals, and arm[ies...]

TEXT

րա՛ց նոցին • զՏէ՛ր աղաչե՛սցուք :

[... of] them, let us beseech the Lord.

TEXT

Դ. Տէ՛ր ողո՛րմեա՛:

[Choir:] Lord, have mercy.

TEXT

Ս. Վասն հոգւո՛ց հանգուցելոց • ո՛րք ճըշ

[Deacon.] For the souls of the departed, who [in] tru[e...]

TEXT

մարիտ և ուղիղ հաւատով ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ նըն

[... true] and right faith in CHRIST, [those who have] fa[llen asleep...]

TEXT

ջեցին • զՏէ՛ր աղաչեսցու՛ք :

[have fallen a]sleep, let us beseech the Lord.

TEXT

Դ. Յի՛շեա՛ Տէր և ողո՛րմեա՛ :

Choir. Remember, Lord, and have mercy.

TEXT

Ս. Եւ և՛ս միաբա՛ն՝ վասն ճշմարիտ և

D[eacon]. And again in unity [let us pray], for the true and

TEXT

սուրբ հաւատոյս մերոյ • զՏէ՛ր աղաչե՛սցուք:

[... for] this our holy faith, let us beseech the Lord.

TEXT

Դ. Տէ՛ր ողո՛րմեա՛:

[Choir:] Lord, have mercy.

TEXT

Ս. Զանձինըս մե՛ր և ը՛զմիմեա՛նըս՝ Տեա-

[Deacon:] Ourselves and one another, [unto] the Lo-

TEXT

ռըն Աստուծոյ ամենակալին յանձն արաս

...to the Lord God Almighty let us commit [ourselves]...

TEXT

ցու՛ք :

...[let us]...

TEXT

Դ. Քե՛զ Տեառնդ յանձն եղիցու՛ք :

[Choir:] To You, O Lord, let us commit ourselves.

TEXT

Ս. Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուա՛ծ մեր ըստ

[Deacon:] Have mercy on us, Lord our God, according to

TEXT

մեծի ողորմութեան քումմ • ասասցու՛ք ամենե

[according to] your great mercy. Let us all say [together: ...

TEXT

քեան միաբանութեամբ :

...[all] in unison:

TEXT

Դ. Տէր ողորմեա՛ • Տէր ողորմեա՛ • Տէ՛

4. Lord, have mercy! Lord, have mercy! Lo[rd]!

TEXT

րէ՛ր ո՛ղո՛րմեա՛:

[Lo]rd, have mercy!

TEXT

Ս. Ո՛րհնեա՛ Տէ՛ր •

[Deacon:] Bless, [O] Lord!

TEXT

Ք. Ո՛ի ողորմած և մարդասէր ես Աստ-

Pr[iest]. [For] you are merciful and a lover of mankind, [O] God—

TEXT

ուած գոլով • և քեզ՛:

... being [God]; and unto You [is due glory...]

zham-689.png

PRINTER

578

578

RUBRIC

Ըստ պատշաճի Սաղմոսն՝ Մեսեդին՝ Սրբասացութիւնն՝ Գի՛տ յէջ. 405—419: Գիրքն՝ Գործոցն՝ Կաթողիկեայցն՝ ըստ ցուցակի Տօ- նացուցին, տե՛ս ՚ի Ճաշոցն : Ալէլուիան Գի՛տ յէջ, 420—438 : ըստ պատշաճի Աւետարանն՝ ըստ ցուցակի Տօնացուցին :

[RUBRIC:] The proper Psalm, the *mesedi* (responsory), [and] the *srbasac■ut■iwn* (Trisagion/Sanctus hymn): find [them] on pages 405–419. The Lection [from the Old Testament], [the Reading from] Acts, [and the

Reading from] the Catholic [Epistles are] according to the index of the *T■nac■oyc■* (Directory/Typikon); see [them] in the *■ašoc■* (Lectionary). The Alleluia: find [it] on pages 420–438. The proper Gospel [is] according to the index of the *T■nac■oyc■*.

TEXT

դ . Փա՛ռք քե՛զ Տէ՛ր Ա՛ստո՛ւած մե՛ր :

Tone 4 (■). Glory to you, Lord, our God.

RUBRIC

ք . Հաւատամք ՚ի մի Աստուած Հայրն ամենակալ" : Գի՛տ յէջ, 439—440:

[Priest]: "We believe in one God, the Father Almighty..." See page 439–440.

TEXT

ս . Օրհնեա՛ Տէ՛ր :

[Deacon:] Bless, O Lord!

RUBRIC

ք . Իսկ մեք փառաւորեսցուք . որ յա" :

[PRIEST]: But let us glorify [Him], who before [all ages]...

TEXT

ս . Ե՛ւ և՛ս խա՛ղաղութեան զՏէ՛ր աղա չեսցո՛ւք : դ . Տէ՛ր ողո՛րմեա՛ : ս . Եւ և՛ս հաւատո՛վ ա՛ղաչեսցո՛ւք և խնդրեսցո՛ւք ՚ի Տեառնէ Աստուծոյ և ՚ի փըրկ չէ՛ն մերմէ ՅԻՍՈՒՍԷ՛ ՔՐԻՍՏՈՍԷ՛ ՚ի՛ ժա մուս պաշտաման և աղօթի՛ց : Օ ի արժանի՛ ընդունելութեա՛ն արա՛սցէ՛ լուիցէ Տէր ձայնի աղաչանա՛ց մերո՛ց : Ընկալցի ըզխնդրը ուա՛ծս սրտից մերո՛ց . թողցէ զյանցանըս մե՛ր ողորմեսցի՛ ՚ի վերա՛յ մե՛ր : ղօ՛թք մեր և խնդրուա՛ծք յա՛մենայն ժամ . մըտցեն ա- ռաջի մեծի՛ Տէրութեան նորա՛ : Եւ նա՛ տա ցէ մե՛զ միաբա՛ն միով հաւատո՛վ ա՛րդա րութեա՛ն վաստակի՛լ ՚ի գործը՛ս բարիս : Օ ի զողորմութեան ըզշնո՛րհսն իւր . արաս

[Deacon:] Again in peace let us beseech the Lord. [Choir:] Lord, have mercy. [Deacon:] Again in faith let us beseech and ask of the Lord God and of our Savior Jesus Christ at this hour of worship and prayer: that the Lord may make [us] worthy of acceptance, [and] may hear the voice of our supplications; may receive the requests of our hearts, may forgive our transgressions, [and] have mercy upon us. May our prayers and requests at all times enter before His great Majesty. And may He grant us with one accord, with one faith of righteousness, to labor in good works: so that He may make the grace of His mercy...

zham-690.png

PRINTER

579

579

TEXT

ցէ ՝ի վերայ մեր • Տէրն ամենակալ՝ կեցուս ցէ և ողորմեսցի :

[... may ...] upon us. May the Lord Almighty save and have mercy.

RUBRIC

Դ .

RUBRIC: 4.

TEXT

Կե՛ ցո՛ Տէ՛ ր :

Save, [O] Lord!

RUBRIC

Ս .

[The Deacon:]

TEXT

Ո ժա՛մ սուրբ պատարագի՛ս և զառա ջիկայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել հա ւատով ՝ի Տեառնէ խնդրեսցո՛ւք :

That we may pass the hour of this holy *patarag* [Eucharistic liturgy] and the day before us in peace, let us ask of the Lord in faith.

RUBRIC

Դ .

RUBRIC: [Tone] 4 [or: 4th Mode / Fourth Tone / Tone IV].

TEXT

Շնո՛րհեա՛ Տէ՛ր :

Grant [this], O Lord.

RUBRIC

Ս .

[Deacon.]

TEXT

Օ հրե՛շտա՛կ խա՛ղաղութեան՝ պահա պան անձանց մերո՛ց • ՚ի Տեա՛ռնէ՛ խնդրե՛ս ցո՛ւք :

O angel of peace, guardian of our souls: let us beseech of the Lord.

RUBRIC

Դ .

[Tone] 4.

TEXT

Շնո՛րհեա՛ Տէ՛ր :

Grant [this], O Lord.

RUBRIC

Ս .

[The Deacon:]

TEXT

Օ քաւութի՛ւն և ըզթողութիւն յանցա նաց մերոց • ՚ի Տեա՛ռնէ՛ խնդրե՛սցո՛ւք :

Expiation and the remission of our transgressions let us beseech of the Lord.

RUBRIC

Դ .

RUBRIC: IV.

TEXT

Շնո՛րհեա՛ Տէ՛ր ։

Grant [this], O Lord.

RUBRIC

Ս .

[Deacon:]

TEXT

Օ սրբոյ խաչին մե՛ծ և կարո՛ղ զօրու թիւն յօգնութիւն անձանց մերոց • ՚ի Տեառ նէ խնդրեսցո՛ւք ։

Let us ask of the Lord the great and mighty power of the Holy Cross for the help of our souls.

RUBRIC

Դ .

[Tone] 4.

TEXT

Շնո՛րհեա՛ Տէ՛ր ։

Grant [this], O Lord.

RUBRIC

Ս .

[The] Deacon:

TEXT

Եւ և՛ս միաբա՛ն վա՛սը՛ն ճը՛շմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ՝ զՏէ՛ր աղաչես ցո՛ւք ։

And again in unity, let us beseech the Lord for our true and holy faith.

RUBRIC

Դ .

RUBRIC: 4.

TEXT

Տէ՛ր ողո՛րմեա՛ ։

Lord, have mercy.

RUBRIC

Ս .

[Deacon]:

TEXT

Օ անձի՛նըս մե՛ր և ը՛զմիմեա՛նս Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յա՛նձն ա՛րասցո՛ւք:

Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty.

zham-691.png

PRINTER

580

580

TEXT

դ . Քե՛զ Տեա՛ռնդ յանձն ե՛ղիցո՛ւք :

[Choir/Deacon:] To You, O Lord, let us commit ourselves.

TEXT

ս . Ո՛ղո՛րմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր՝ ըստ մեծի ողորմութեան քում. ասասցուք ամենեքեան միաբա՛նութեամբ :

[Deacon:] Have mercy on us, Lord our God, according to your great mercy. Let us all say with one accord:

TEXT

դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ . Տէր ո՛ղորմեա . Տէ՛ր ո՛ղո՛րմեա՛ :

[Clerks:] Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy.

TEXT

ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

[Deacon:] Bless, [O] Lord.

TEXT

ք . Որպէս զի արժանաւորք" : Խաղաղու" :

[Priest]: That [we may be made] worthy... Peace [unto all].

TEXT

դ . Եւ ընդ հո՛գւո՛յդ քո՛ւմ :

Choir. And with your spirit.

TEXT

ս . Աստուծո՛յ երկը՛րպագեսցո՛ւք :

[Deacon:] Let us bow down to God.

TEXT

դ . Ա՛ռաջի՛ քո՛ Տէ՛ր :

[Clerks:] Before thee, O Lord.

TEXT

ք . Խաղաղութեամբ քով ՔՐԻՍՏՈՍ փրկիչ մեր, որ ՚ի վեր է քան" :

Priest: With your peace, O Christ, our Savior, which is above all...

TEXT

ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

[Deacon:] Bless, O Lord!

TEXT

ք . Տէր Աստուած օրհնեսցէ զամենեսեան:

[Priest:] May the Lord God bless you all.

TEXT

ս . Մի՛ ոք յերա՛խայի՛ց . մի՛ ո՛ք ՚ի թերա՛հա՛ւատի՛ց . և մի՛ ո՛ք յա՛պա՛շխա՛րո՝ղա՛ց . և յանմաքրի՛ց մե՛րձեսցի յԱստուածայի՛ն խո՛րհո՛ւրդս :

[Deacon:] Let none of the catechumens, none of the little of faith, and none of the penitents and the unclean draw near unto the divine mysteries!

TEXT

դ . Մա՛րմին Տէրո՛ւնակա՛ն . և՛ Արի՛ւն Փը՛րկչա՛կա՛ն . կա՛յ ա՛ռաջի՛ . ե՛րկնայի՛ն զօրութիւնքն ա՛ներևո՛յթս . երգե՛ն և ասե՛ն անհա՛նգի՛ստ բա՛րբառով. սո՛ւրբ . սո՛ւրբ . սո՛ւրբ Տէ՛ր զօ՛րութեա՛նց :

[Mode] 4. The Body of the Lord and the Blood of the Savior are set before [us]. The heavenly powers, invisibly, sing and say with unceasing voice: "Holy, holy, holy, Lord of hosts!"

zham-692.png

PRINTER

581

581

TEXT

Ս . Սա՛ղմոս ա՛սացէ՛ք Տեառն Աստուծոյ մե՛րոյ • դ̈ըպիրք ձայնիւ քա՛ղցրութեա՛մբ զե՛րգըս հո՛գև՛ո՛րս :

[DEACON.] Sing a psalm unto the Lord our God, [ye] clerks, with a sweet voice, [even] spiritual songs.

RUBRIC

ՍՐԲԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

[RUBRIC] Chants of the Trisagion [*Srbasa■ut■iwnk■*]

RUBRIC

ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ ԱՒՈՒՐ

According to the proper [order] of the day

RUBRIC

Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն , Ա Ւ Ե Տ Ե Ա Ց

[For the feasts] of the Nativity [and] of the Annunciation

RUBRIC

Պ Ա Յ Ծ Ա Ռ Ա Կ Ե Ր Պ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

RUBRIC: [OF THE] TRANSFIGURATION

RUBRIC

ԵՒ

[RUBRIC: And]

RUBRIC

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Ծ Ն Ի

[Of the] Mother of God.

TEXT

Բա՛զմո՛ւթի՛ւնը՛ք հրե՛շտա՛կա՛ց . և՛ զօ՛րա՛ց ե՛րկընա՛ւո՛րաց . ի՛ջեա՛լ ՛ի՛ յե՛ր կը՛նի՛ց ընդ ը՛միա՛ծի՛ն թա՛գա՛ւո՛րն . րի՛՛ն : Ո՛րք ե՛րգէ՛ի՛ն և՛ ասէ՛ի՛ն . սա՛ է՛ Ո՛րդի՛ն Ա՛ստո՛ւծո՛յ . ա՞մենեքեա՛ն ա՛սացո՛ւք . ո՛ւրա՛խ լե՛րուք ե՛րկի՛նք և՛ ցը՛նծա՛սցե՛ն հի՛մո՛ւնք ա՛շխարհի՛ հի՛ : Զ ի՛ Ա՛ստը՛ուա՛ծըն ը՛յա՛ւիտե՛նա՛ կա՛ն ՛ի՛ յե՛րկրի՛ ե՛րևե՛ցա՛ւ . և՛ ընդ մարդկա՛յի՛ն շը՛րջե՛ցա՛ւ . զի՛ կե՛ցո՛ւսցէ՛ զա՛նձի՛նը՛ս մե՛ր :

Multitudes of angels and heavenly hosts, having descended from the heavens with the Only-begotten King, who sang and said: “This is the Son of God.” Let us all say: “Rejoice, O heavens, and let the foundations of the earth exult; for the eternal God appeared upon the earth and walked among humankind, that He might save our souls.”

zham-693.png

PRINTER

— 582 —

RUBRIC

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԱԹԻ

[RUBRIC: GREAT THURSDAY (HOLY THURSDAY)]

TEXT

Ո՛ր վերայ նըստի՛ս ՛ի՛ կա՛ռս հրա՛ւե՛նի՛, լըս քա՛ռա՛կե՛րպեա՛ւնս : Անմերձենա՛լի՛ն Բա՛նըդ Աստըա՛ծ : Ա՛յսօ՛ր ի՛ջեալ ՛ի յե՛րկընա՛յնո՛յըն ըվասը՛ն ըքո՛յ տըարա՛ծո՛ցս . յանձն առե՛ր բա՛զմի՛լ ընդ ա՛շակերտսն : Ե՛ւ Սերո՛վբէ՛քն ե՛ւ Քերո՛վբէ՛քն հիացեա՛լ զա՛րմա՛նայի՛ն . եւ՛ պետու՛թիւնը՛ք վե՛րին զօ՛րա՛ցն ըսքա՛նչացեա՛լ ա՛ղա՛ղակէ՛ի՛ն ասե՛լո՛վ . սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ Տէ՛ր զօ՛րու՛թեա՛նց :

[O You] Who sit upon the chariot of fiery flame, upon the four-faced [creatures], You unapproachable Word, God: Today, having descended from heavenly [heights] for the sake of Your creatures, You deigned to recline [at table] with the disciples. And the Seraphim and the Cherubim, awe-struck, were filled with wonder; and the principalities of the heavenly hosts, being amazed, cried out, saying: "Holy, holy, holy, Lord of hosts!"

RUBRIC

ՅԻՆԱՆՑ ԵՒ ԽԱՉԻ

RUBRIC: Of Eastertide (*Yinank■* [the Fifty Days]) and of the Cross.

TEXT

Ո՛վ է ո՛րպէս Տէ՛ր Աստըւա՛ծ ըմե՛ր . խաչեցա՛ւ վա՛սը՛ն մե՛ր . թա՛ղեցա՛ւ . ե՛ւ յա՛րեաւ հա՛ւա՛տարի՛մ ե՛ղե՛ւ յաշխա՛րհի՛ եւ՛ հա՛մբա՛ձա՛ւ փառօ՛ք : Ե՛կա՛յք ժո՛ղովո՛ւրդք . զօ՛րհնու՛թի՛ւն ընդ հրե՛շտակս ե՛րգե՛սցո՛ւք նը՛մա՛ ասե՛լո՛վ . սո՛ւրբ , սո՛ւրբ , սո՛ւրբ ես Տէ՛ր Աստը՛ւուա՛ծ ըմե՛ր :

Who is like the Lord our God? [He] was crucified for our sake, was buried, and rose, was believed in the world, and ascended in glory. Come, [ye] peoples, let us sing praise unto Him with the angels, saying: Holy, holy, holy art Thou, Lord our God.

zham-694.png

PRINTER

— 585 —

— 585 —

RUBRIC

ԿԻՒՐԱԿԷԻ • ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ • ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ

RUBRIC: On the Sunday of the Church of Palm Sunday [■■■■■■■■■, *Ca■kazard*].

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

RUBRIC

ՀՐԵՇՏԱԿԱՑ

RUBRIC: [Of the] Angels

TEXT

Հրե՛շտակայի՛ն կարգաւո՛րո՞ւթեա՛մբ լը՛ցե՛ր Ա՛ստղուա՛ծ . զքո՛ւմ սո՛ւրբ զԵ՛կեղե՛ցի՛՛: Հա՛զա՛ր հա՛զա՛րաց հրե՛շտա՛կապե՛տք կա՛ն ա՛ռաջի՛ քո՛յ: Ե՛ւ բի՛ւրք բի՛ւրո՛ց հրե՛շտա՛կըք պա՛շ տե՛ն ը՛զքեզ Տէ՛՛ր . և ՛ի մա՛րդկա՛նէ՛ հա՛ճե՛ցա՛ր ընդունի՛լ զօ՛րհնո՛ւթի՛ւն՛: Ձայնի՛ւ խո՛րհը՛րդա՛կա՛՛նա՛ւ . սո՛ւրբ սըբ . սո՛ւրբ . սո՛ւրբ . Տէ՛ր զօ՛րո՛ւ թեա՛նց :

With angelic order You have filled, O God, Your holy Church. Thousands of thousands of archangels stand before You, and myriads of myriads of angels minister unto You, O Lord; yet from humankind [also] You were pleased to receive praise, with a mystical voice: “Holy, Holy, Holy, Lord of hosts.”

RUBRIC

Պ Ա Հ Ո Ց Ն Ն Ջ Ե Ց Ե Լ Ո Ց

RUBRIC: [For] Fasts. [For] the Reposed.

TEXT

Վ ա՛սըն յի՛շա՛տա՛կի՛ հա՛նգո՛ւցե՛ լո՛ցն . ը՛նկա՛լ Հա՛յր սո՛ւրբ մա՛րդա՛սէ՛ր ը՛զպա՛տա՛րա՛գս : Ե՛ւ հա՛մա՛րեա՛ ըզ հո՛գի՛ս նո՛ցա՛ . ՛ի թի՛ւ սրբո՛ց քո՛ց յա՛ր քայո՛ւթեա՛նդ ե՛րկնի՛ց : Մա՛ նա՛ւա՛նդ՝ զի՛ հա՛ւա՛տո՛վ մա՛տո՛ւս ցո՛ւք ը՛զպա՛տա՛րա՛գս . հա՛շտե՛սցի՛ Աստ ուա՛ծո՛ւթի՛ւնդ . և՛ հա՛նգուսցէ՛ զհո՛ գի՛ս նո ցա՛:

For the remembrance of the departed, receive this *patarag* (Eucharistic sacrifice), O Holy Father, Lover of mankind. And count their souls in the number of Your saints in Your kingdom of heaven. Especially, as we offer this *patarag* with faith, may Your Divinity be appeased and grant rest to their souls.

PRINTER

584

[Page] 584

RUBRIC

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ

RUBRIC: Of the Martyrs

TEXT

Սըրբո՛ւթիւն սրբոց մե՛ծ ե՛ս և ա՛հա՛ւոր: Ե՛ւ զի՛նըւորո՛ւթի՛ւնք ք հրե՛շտակա՛յի՛ցն օրհնե՛ն ըզքե՛զ և՛ ա՛սե՛ն: Փա՛ռք ՛ի բա՛րձո՛ւնս Ա՛ստո՛ւծո՛յ. և ՛յե՛րկի՛ր խա՛ղա՛ղո՛ւթի՛ւն:

Holiness of holies, great art Thou and awesome; and the hosts of angels bless Thee and say: "Glory to God in the highest, and on earth peace."

RUBRIC

ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ • ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ

RUBRIC: [Of the] Prophets, Apostles, and Hierarchs

TEXT

Ա՛մենա՛կալ ես Տէ՛ր զօ՛րո՛ւթեա՛նց. ո՛ր թա՛գա՛ւո՛րդ ե՛ս յաւիտե՛նի՛ց: Ո՛ր նը՛ստի՛ս յերկնի՛ց ՛ի յե՛րկի՛նս և՛ լո՛յս ծա՛գե՛ս յա՛րա՛րա՛ծը՛ս քո՛: Ո՞ր խոնա՛րհութեա՛մբ ի՛ջե՛ր ՛ի յե՛րկի՛ր. քե՛զ պատա՛րա՛գը՛ս մա՛տո՛ւցա՛նե՛մք: Ե՛ւ սո՛ւրբ զա՛նո՛ւնը՛դ քո՛ փա՛ռա՛ւո՛րե՛մք. Տէ՛ր ո՞ր պը՛սա՛կի՛չդ ես քո՛ց սը՛րբո՛ց (այս անուն) : Վա՛սըն զի սո՛քա՛ են մե՛զ բա՛րե՛խօ՛ս. Տէ՛ր ա՛մենա՛կա՛լ ՛ի քո՛ւմ յա՛ղքա՛յո՛ւթեա՛նդ:

Almighty art Thou, Lord of hosts, who art King of eternity; Who sittest [above] the heavens of heavens and causest light to shine upon Thy creatures; Who in humility didst descend to earth: to Thee we offer [our] sacrifices, And we glorify Thy holy name, O Lord, who art the crowner of Thy saints [N.], Because they are intercessors for us, O Lord Almighty, in Thy kingdom.

zham-696.png

PRINTER

— 585 —

RUBRIC

Եւ թէ հանդիսաւոր օր լինի, և զսուրբ խորհուրդն վերա- բերել կամիցիս, այս է արարողութիւնն : Յորժամ քահանայն ասէ :

RUBRIC: And if it be a solemn feast day, and you wish to conduct the procession of the Holy Mystery (the Great Entrance), this is the order of ceremony: When the priest says:

TEXT

“ Ք . Տէր Աստուած օրհնեսցէ զամենե „ սեանդ :”

[Priest:] May the Lord God bless you all.

RUBRIC

Եւ սարկաւագն ձայնէ :

And the deacon proclaims:

TEXT

“ Ս . Սա՛ղմո՛ս ասացէ՛ք Տեա՛ռն Ա՛ստու- „ ծոյ մերոյ” :”

[Deacon]: “Sing psalms to the Lord our God.”

RUBRIC

Եւ դպիրք երգեն զՍրբասացութիւնն՝ ըստ պատշաճի աւու- րըն կանգնեալ:

RUBRIC: And the clerks (*dpirk■*) shall sing the Trisagion (*Srbasac■ut■iwn*, lit. "Holiest-saying") [while] standing, according to the proper of the day.

TEXT

“ Ս . Մի՛ ո՛ք յե՛րա՛խա՛յի՛ց . մի ո՛ք ՚ի „ թերահաւատից” : „ Դ . Մարմին Տէրո՛ւնակա՛ն . և” :”

[Deacon:] Let none of the catechumens, let none of the little-in-faith [approach...] [Clerks:] The Body of the Lord and [the Blood of the Savior...]

RUBRIC

Եւ գան խնկարկելով ’ի սուրբ խորհուրդն :

RUBRIC: And they come, censing towards the holy mystery (the altar/sanctuary).

TEXT

“ Ս . Յարևո՛ւ եհար ը՛զխո՛րան իւր . և „ ինքն որպէ՛ս փեսայ . զի ելանէ յառագաս „ տէ՛ իւրմէ՛ : „ Դ . Եւ ցընծա՛յ նա՛ որպէս հըսկայ . յրն „ թանալ ըզճանապա՛ րհըս ի՛ւր : „ Ս . Ո՛րք ը՛զՔրո՛ ՛ ՛ վբէ՛ի՛ ՛ ՛ : „ ՛ ՛ ցն : „ Դ . Խո՛րհը՛րդա՛ւբա՛ ՛ ՛ ՛ ր կե՛րպա՛ „ րա՛ ՛ ՛ նի՛ ՛ ՛ մք :”

D[eacon]. In the sun he pitched his tent, and he [is] like a bridegroom coming forth from his bridal chamber. Ch[oir]. And he rejoiceth as a giant to run his course. D[eacon]. We who [mystically represent] the Cherubim... Ch[oir]. Mystically represent [their image]...

RUBRIC

Եւ գան յարևելից կողմն :

And they come to the eastern side.

TEXT

“ Ս . Ճանապա՛րհ արարէ՛ք այնմիկ՝ որ նըս

[Ps.] Make a way for him who si[ts]...

zham-697.png

PRINTER

— 586 —

[p. 586]

TEXT

” տի յերկնի՛ց երկինս ընդ ա՛րևել՛ս :„

"...[who si]ts upon the heaven of heavens toward the east."

TEXT

” Դ· Եւ կենդա՛նարա՛րբրբր ր Ե՛ր-

[Tone] 4. And life-gi■vi■ng... Tri■-

TEXT

” րորդո՛ւթեա՛նն • զե՛րեքսըրբեա՛բբ

...[to the] Trinity, [with the] Thrice-Holy...

TEXT

” բբրն օ՛րհնո՛ւթիւնս մա՛տո՛ւցա՛-

... offer[ing] praises ...

TEXT

” ՛ւցա՛նե՛մք :”

"...[w]e offer."

RUBRIC

Եւ գան ՚ի հարաւակողմն :

And they come to the south side.

TEXT

“ Ս· Աստուա՛ծ ՚ի՛ Հարաւո՛յ եկեսցէ : և

[D.] God shall come from the South; and

TEXT

” սուրբն ՚ի Փառա՛ն լե՛ռնէ՛ :

... the Holy One from Mount Paran.

TEXT

” Դ· Օ ամենայն ըզկե՛նցաղականս ՚ի բա՛ց

[Tone] 4. Cherubic Hymn: Let us cast aside all worldly [cares]

TEXT

” դընելո՛վ ը՛զգո՛րծս :”

“…setting [the] works…”

RUBRIC

Եւ գան յաստիճան խորանին • և Բարձօղ ահաւոր խորհըր-

RUBRIC: And they come to the step of the altar; and [they sing the *šarakan* (hymn):] “O Uplifter of the awesome myste[ry]…”

RUBRIC

դոյն ասասցէ հանդարտութեամբ :

RUBRIC: [He] shall say this quietly.

TEXT

“ Ս· Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ’ի

[Ps.] Lift up your gates, O princes, to

TEXT

” վեր • համբարձցի՛ն դրունք յաւիտենից ,

[...on] high; let the everlasting doors be lifted up,

TEXT

” և մտցէ թագաւոր փառաց :”

"... and the King of glory shall enter."

RUBRIC

Եւ պատարագօղն խնկարկէ և հարցանէ :

RUBRIC: And the celebrant censes and asks:

TEXT

“ Ք· Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց : Տէր

[Priest:] Who is this King of glory? The Lord

TEXT

” հզօր զօրութեամբ իւրով • Տէր կարօղ ’ի

...mighty in His power; [the] Lord, strong in...

TEXT

” պատերազմի :

” of war.

TEXT

” Դ· Ո՛րպէս զի՛զթա՛գա՛ւորն ա՛մենե՛-

[Mode] 4. That [we may welcome] the King of all—

TEXT

” ցու՛ն ընդո՛ւնիցի՛մք :

[... of all / unto them] may we receive.

TEXT

” Ս· Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ’ի

[Ps.] Lift up your gates, O princes, to

TEXT

” վեր • համբարձցի՛ն դրունք յաւիտենից •

[...on] high; let the everlasting doors be lifted up,

TEXT

” և մտցէ թագաւոր փառաց :

... and the King of glory shall enter in.

zham-698.png

PRINTER

587

587

TEXT

„ Ք . Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց և Տէր „ զօրութեանց : „ Դ . Ե՛ւ ըզհրե՛շտակա՛ցն հա՛նդի՛սա՛պէ՛ս „ ընծա՛յեա՛լ բե՛րե՛մք ը՛զկա՛րգ : „ Ս . Սա ինքն է թագաւոր փառաց :”

[Priest]: Who is this King of glory and Lord of hosts? [Choir]: And solemnly we present and bring the rank of the angels. [Deacon]: This very [one] is the King of glory.

RUBRIC

Եւ պատարագօղն երկրպագէ ահիւ և դողութեամբ՝ և առ- նու ’ի ձեռաց սարկաւագին . և խաչակնքէ ’ի վերայ ժողո- վրդեանն ասելով:

RUBRIC: And the celebrant bows down with fear and trembling, and takes [it] from the hands of the deacon, and makes the sign of the cross over the people, saying:

TEXT

“ Ք . Օրհնեալ եկեալ անուամբ Տեառն : „ Դ . Ա՛ լէ՛ յա՛մք յի՛ւ՛ ը՛լիա՛ : յա՛ լու՛յի՛ա՛ : ” Ս . Եւ և՛ս խաղաղութեան ը՛զՏէ՛ր աղա՝

չեսցուք : Դ . Տէ՛ր ո՛ղո՛րմեա՛ : Ս . Եւ և՛ս հաւատո՛վ և սը՛րբութեամբ կացցուք յաղօ՛թս առաջի սրբո՛յ սեղանո՛յս Աստուծոյ ահիւ : Մի՛ խըղճիւ և գայթակ ղութեամբ . մի՛ նենգութեամբ խորամանկու թեա՛մբ . մի՛ պատրանօ՛ք և խաբէութեամբ : Մի երկմտութեա՛մբ և մի՛ թերահա՛ւատու թեամբ . ա՛յլ ուղի՛ղ վարուք . պա՛րզ մը տօ՛ք . միամի՛տ սրտիւ . կա՛տարեա՛լ հաւա՞ տով : Լըցե՛ալ սիրով լի՛ և առաւելեալ ամենայն գործո՛վք բարութեան : կացցուք յաղօ՛թս առաջի սրբոյ սեղանո՛յս Աստուծոյ,

[Priest]: “Blessed is He that cometh in the name of the Lord.” [Choir]: “Alleluia, alleluia.” [Deacon]: Again in peace let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: Again, in faith and holiness let us stand in prayer before this holy altar of God with fear: Not with [a guilty] conscience and scandal; not with deceit and cunning; not with guile and falsehood; not with wavering and not with little faith; but with upright conduct, with a pure mind, with a sincere heart, [and] with perfect faith; filled with love, brimming and abounding in all works of goodness, let us stand in prayer before this holy altar of God,

zham-699.png

PRINTER

588

[588]

TEXT

և գտցուք զողորմութեա՛ն ը՛զշնորհս : Յա ւուր յայտնութեա՛ն և ՚ի միւսանգա՛մ գալըստեան՝ Տեառըն մերոյ և փըրկչին ՅԻ- ՍՈՒՍԻ՛ ՔՐԻՍՏՈՍԻ • կեցուսցէ՛ և ողորմեսցի՛:

and [that] we may find the grace of mercy on the day of the manifestation and at the second coming of our Lord and Savior Jesus Christ. May He save [us] and have mercy.

RUBRIC

ղ .

[Tone] 4.

TEXT

կեցո՛ Տէ՛ր և՛ ողորմեա՛ :

Save, O Lord, and have mercy.

RUBRIC

ս .

[The] Deacon.

TEXT

Օրհնեա՛ Տէ՛ր :

Bless, [O] Lord!

RUBRIC

ք .

RUBRIC: [The] Priest:

TEXT

Շնորհօք և մարդասի" : Խաղաղու" :

Through the grace and lovingkindness [of...]. Peace [be with all].

RUBRIC

ղ .

[Tone] 4.

TEXT

Եւ ընդ հոգւոյդ քո՛ւմ :

And with your spirit.

RUBRIC

ս .

[The] deacon:

TEXT

Աստուծո՛յ երկը՛րպագեսցո՛ւք :

Let us bow down to God.

RUBRIC

ղ .

4.

TEXT

Ա՛ռաջի՛ քո՛յ Տէ՛ր :

Before thee, Lord.

RUBRIC

ս .

[The] Deacon:

TEXT

Ողջո՛յն տո՛ւք միմեա՛նց ՚ի՛ համբոյր սըրբութեան • և որք ոչ էք կարօղք հաղոր դիլ Աստուածայի՛ն խորհը՛րդոյս՝ առ դըր ունս ելէ՛ք և ա՛ղօթեցէ՛ք :

Greet one another with a holy kiss; and [ye] who are not able to partake of this divine mystery, go forth unto the doors and pray.

RUBRIC

ղ.

RUBRIC: [Tone] 4.

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ ՚ի մէ՛ջ մե՛ր յայտնե՛ցա՛ւ . ո՛ր.է՛նն Աստո՛ւած ա՛ստ բա՛զմե՛ցա՛ւ : Խա՛ ղա՛ղութեա՛ն ձա՛յն հընչեցա՛ւ . սուրբ ո՛ղ ջո՛ւնի՛ հրաման տըւաւ : Եկեղեցիս մի անձն եղև . համբոյրըս յօդ լը՛րման տըւաւ : Թըշ նամութիւնըն հեռացաւ . սէրն ընդհանուրս սփռեցաւ : Արդ պաշտօնեայք բարձեալ ըզ ձայն . տուք զօրհնութիւն ՚ի մի բերան : Միասնական Աստուածութեանն՛. որում Սրովբէքն են սըրբա՛բա՛ն :

Christ has been revealed in our midst; God, Who Is, has sat enthroned here. The voice of peace has resounded; the command for the holy greeting has been given. The Church has become one soul; the kiss is given as a bond of fullness. Enmity has been removed; love has been diffused throughout all. Now, [O]

ministers, raising [your] voices, give blessing with one mouth To the consubstantial Godhead, to Whom the Seraphim sing [the thrice-]holy hymn.

zham-700.png

PRINTER

—><— 589 —><—

[589]

RUBRIC

Ոմանք և զայս ասեն ՛ի հանդիսի տօնի :

[RUBRIC: Some also say this at the solemnity of a feast.]

TEXT

Ս • Ո՛րք հա՛ւատո՛վ կայք յանդի՛ման . սուրբ սեղանո՛յս ա՛րքայակա՛ն : Տեսէ՛ք բազմեա՛լ զՔՐԻՍՏՈ՛Ս ա՛րքայն . և՛ շո՛ւրջ պատեա՛լ զօրք վե՛րնակա՛ն :

[Deacon:] Ye who stand in faith before this holy royal altar, behold Christ the King enthroned, and surrounded [by] the heavenly hosts.

TEXT

Դ • վ ե՛ր համբառնա՛մք զա՛չս ունե՛լով . և՛ պա՛ղատիմք զայս ա՛սե՛լով : Ր՛զմեղըս մե՛ր մի յիշե՛սցես . այլ գը՛թութեա՛մբ քո՛ քաւե՛սցե՛ս : Ընդ հրե՛շտակա՛ցն օրհնե՛մք ը՛զքեղ . և՛ ը՛նդ սըրբոց քոց Տէր փա՛ռը՛ք քե՛զ :

[Tone] 4. Upward we lift [our] eyes, and we implore, saying this: Remember not our sins, but in Your compassion expiate [them]. With the angels we bless You, and with Your saints, [saying:] Lord, glory to You.

TEXT

Ս • Լ՛հի՛ւ կա՛ցցո՛ւք . երկիւղի՛ւ կացցուք . բա՛ւոք կացցո՛ւք . և նայեցարո՛ւք ը՛զ գուշութեա՛մբ :

[Deacon]: Let us stand in awe, let us stand in fear, let us stand properly, and attend with alertness.

TEXT

Դ • Ա՛ռ քե՛զ Ա՛ստը՛ուա՛՛՛մէք :

Tone 4. Unto you, O God...

TEXT

Ս • Պատա՛րա՛գ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս մատչի Գա՛ռն Ա՛ստուծոյ :

H[oly] Liturgy (Patarg): CHRIST is offered, the Lamb of God.

TEXT

Դ • Ո՛ղո՛րմո՛ւթի՛ւն և խաղա՛ղո՛ւթիւն և պատա՛րա՛գ օ՛րհնո՛ւթեա՛ն :

[Choir]• Mercy and peace, and a sacrifice of blessing.

TEXT

Ս • Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[DEACON]: Bless, [O] Lord!

TEXT

Ք • Շնորհք՝ սէր՝ և Աստուածային սըր-բարար զօրութիւնն՛ :

[PRIEST]: The grace, love, and divine sanctifying power...

TEXT

Դ • Եւ ընդ հո՛գւոյդ քո՛ւմ:

[Choir]: And with your spirit.

zham-701.png

PRINTER

590

590

TEXT

Ս· Ը՛զգո՛նս • ը՛զգո՛նս • ա՛մենայն իմաստութեա՛մբ և ըզգուշութեա՛մբ : Ի՛ վե՛ր ընծայեցուցէք ը՛զմիտս ձե՛ր Աստուածայի՛ն երկիւղի՛ւ :

D[eacon]. Be attentive, be attentive, with all wisdom and circumspection! Lift up your minds with divine fear!

TEXT

Դ· Ունի՛մք առ քե՛զ Տէր ամենա՛կալ :

[Response 4.] We [turn] to you, Almighty Lord.

TEXT

Ս· Ե՛ւ գոհացարո՛ւք ը՛զՏեառնէ՛ բո՛լորո՛վ սըրտի՛ւ :

Deacon: And give thanks unto the Lord with [your] whole heart.

TEXT

Դ· Ա՛րժա՛ն և՛ ի՛րաւ՛ :

Choir: [It is] right and just.

TEXT

Ս· Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

Deacon: Bless, O Lord.

TEXT

Ք· Եւ ընդ Սերովբէսն և ընդ Քերովբէսն՛:

[Pr.] And with the Seraphim and with the Cherubim.

RUBRIC

Իսկ ՚ի հանդիսի աւուրս՝ ոմանք զկնի Արժան և իրաւին ասէն զայս :

[RUBRIC: But on solemn feast days, some say this after the "It is proper and right" [Aržan ew iraw]:]

TEXT

Ս· Ե՛ւ զըստո՛յգ փը՛րկու՛թեա՛ն մե՛ր մի՛շտ ընդ ա՛մենայն տե՛ղիս գո՛հութի՛ւն մատուցա՛նեմք քե՛զ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս : Ո՛րո՛վ և ը՛զհրա՛շալի՛ զյարութիւնը՛դ քո՛ գո՛վե՛ն զօ՛րութիւնք : Սա՛րսի՛ն Սե՛րո՛վբէ՛ք • դո՛ղա՛ն Քե՛րո՛վբէքն • և իշխանութի՛ւնք վե՛րի՛ն պետութեանցըն պարառեա՛լ ձայնի՛ւ եղանա՛կե՛ն և ասե՛ն :

[Hymn/Priest]: And for our certain salvation, we always [and] in every place offer thanksgiving unto Thee, O Christ, through which also the heavenly hosts praise Thy wondrous resurrection. The Seraphim tremble, the Cherubim quake, and the Powers of the supernal principalities, forming a choral dance, sing with a [loud] voice and say:

TEXT

Դ· Սո՛ւ՛րբ • սո՛՛ւրբ • սո՛ւրբ • Տէ՛ր զօ՛րու՛թեա՛նց : Լի՛ են երկի՛նք և՛ եր

Choir: Holy, holy, holy, Lord of hosts! Heaven and ear[th] are full...

zham-702.png

PRINTER

591

591

TEXT

կի՛ր փա՛ռօք քո՛ • օ՛րհնութի՛ւն ՚ի՛ բար ձո՛ւնս • օ՛րհնեա՛՛լ որ եկի՛ր և գա՛ լո՛յդ ես անուա՛մբ Տեառն • Ո՛վսա՛նա՛՚ի բա՛րձո՛՛ւնս :

[... ear]th with your glory. Blessing in the highest! Blessed [is He] who came and art to come in the name of the Lord. Hosanna in the highest!

RUBRIC

Ս •

[The] Deacon:

TEXT

Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

Bless, [O] Lord.

RUBRIC

Ք •

RUBRIC: Proclamation [*k■aroz*]:

TEXT

Առէք կերէք այս է Մարմի՛ն՛:

Take, eat; this is [my] Body.

RUBRIC

Դ •

[Tone] 4.

TEXT

Ա՛մէ՛՛ն ։

Amen.

RUBRIC

Ս •

[The Deacon:]

TEXT

Ո՛րհնեա՛Տէ՛՛ր ։

Bless, [O] Lord.

RUBRIC

Ք •

Litany (*k■aroz* [bidding prayer / litany]):

TEXT

Արբէք ՚ի սմանէ ամենեքեան այս է Արիւն՛։

Drink from this, all [of you]; this is [my] Blood.

RUBRIC

Դ •

RUBRIC: [Tone] 4 [Fourth Tone / Tone IV / Ch■orrord Jayn].

TEXT

Ա՛մէ՛ն ։ Հա՛՛յր ե՛րկնա՛ւո՛ր • ո՛ր զՈ՛րդի՛դ քո՛ ետո՛՛ւր ՚ի՛ մա՛հ • վա՛ սը՛ն մե՛՛ր պա՛րտապան պա՛րտեա՛ց մե՛րո՛՛ց • հե՛ղմա՛մբ ա՛րեա՛ն նորա՛՛• ա՛ղա՛չե՛մք ը՛զքե՛՛զ ո՛ղորը՛մեա՛բար քո՛ բա՛նա՛ւոր հօ՛տի՛՛ ։

Amen. Heavenly Father, who gave Your Son unto death for us [as] debtor of our debts; by the shedding of His blood, we beseech You, have mercy upon Your rational flock.

RUBRIC

Ս •

[The] Deacon:

TEXT

Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

Bless, [O] Lord!

RUBRIC

Ք •

RUBRIC: [The] Priest:

TEXT

Եւ զքոյս ՚ի քոյոց՝ քեզ մատուցա՛:

And Thine own from Thine own, [we] offer unto Thee.

RUBRIC

Դ •

[Tone] 4.

TEXT

Յամե՛նայնի՛ օ՛րհնեալ ե՛՛ս Տէ՛ ՛՛ր • օ՛՛րհնե՛՛մք ը՛՛զքե՛զ• գովե՛մք ը՛զքե՛զ• գո՛հանա՛մք ը՛զքէ՛ն • ա՛ղաչե՛մք ը՛զքե՛զ Տէ՛ր Ա՛ստը՛ուած մե՛՛ր :

In all [things] blessed art Thou, O Lord; we bless Thee, we praise Thee, we give thanks unto Thee, we beseech Thee, O Lord our God.

RUBRIC

Ս •

[The] Deacon:

TEXT

Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

Bless, O Lord!

RUBRIC

Ք •

RUBRIC: Priest:

TEXT

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Peace unto all.

zham-703.png

PRINTER

592

592

TEXT

Դ. Եւ ընդ հո՛գւոյդ քո՛ւմ :

[Choir]: And with thy spirit.

TEXT

Ս. Աստուծո՛յ երկիրպագեսցո՛ւք :

[Deacon]: Let us bow down to God.

TEXT

Դ. Առաջի՛ քոյ Տէ՛ր : Ո՛րդի՛ Աս

[Choir:] Before you, O Lord. O Son of God...

TEXT

տո՛ւծո՛յ . ո՛ր պատա՛րա՛գեա՛լ Հօ՛ր ՝ի

[... of] God, who, offered in sacrifice to the Father in [...]

TEXT

հաշտո՛ւթի՛ւն հա՛ց կե՛նա՛ց բա՛շխի՛ս

[O] reconciliation, Bread of Life, You are distributed,

TEXT

՝ի մե՛զ հեղմամբ Ա՛րեա՛ն քո սո՛ւրբ .

[... u]pon us by the shedding of Your Holy Blood.

TEXT

աղաչե՛մք ը՛զքե՛՛զ ո՛ղո՛րը՛մեա՛մբ

We beseech Thee, in [Thy] mercy.

TEXT

ա՛րեամբ քով փը՛րկեա՛լ հօ՛տի՛՛ :

to the flock redeemed by your blood.

TEXT

Ս. Ո՛րհնեա՛ Տէ՛ր :

[Deacon:] Bless, [O] Lord!

TEXT

Ք. Որպէս զի եղիցի սա ամենեցուն մեզ

[Pr.] So that this may be for all of us

TEXT

մերձեցելոցս . յան՛ :

[for] us who have drawn near. To the un[approachable light...]

TEXT

Դ. Հո՛գի՛ Ա՛ստո՛ւծոյ . ո՛ր զփառակցի՛

[Tone] 4. Spirit of God, who [art] co-glorified...

TEXT

քո՛ զխո՛րհո՛ւրդ . ի՛ջեա՛լ ՚ի՛ յե՛րկ

...Thy mystery, having descended to ear[th...]

TEXT

նի՛՛ց կա՛տա՛րե՛ս , ՚ի ձե՛ռըս մե՛րա

[...] thou dost fulfill, into our hands [...]

TEXT

՛բ . հե՛ղմա՛մբ Ա՛րեա՛ն սո՛րա՛՛ աղա՛

[Tone] 2. By the shedding of the blood of this [martyr], we beseech [You]...

TEXT

չե՛մք ը՛զքե՛զ հա՛նգո՛ զհո՛գի՛ս մե՛ր նը՛ն

...[we be]seech Thee, grant rest to the souls of our de[parted...]

TEXT

ջե՛ցե՛լո՛ցն :

[...of the fallen a]sle-e-ep.

TEXT

Ս. Ո՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Deacon:] Bless, [O] Lord!

TEXT

Ք. Ընդ որս և մեզ այց արասցես բարե

P[riest]. With them visit us also, O bene[ficent God...]

TEXT

րար Աստուած աղաչեմք :

[... beneficent] God, we beseech [Thee].

TEXT

Դ. Յիշեա՛ Տէր և ողո՛րմեա՛ :

[Choir]. Remember, O Lord, and have mercy.

TEXT

Ք. Աստուածածնին սրբոյ կուսին Մարի

[Deacon]: To the Holy Mother of God, the Virgin Mary...

TEXT

ամու և՛ :

[... of the] hour, and...

TEXT

Դ. Յի՛շեա՛ Տէ՛ր և՛ ո՛ղո՛րմեա՛ :

[Choir/People:] Remember, Lord, and have mercy.

zham-704.png

PRINTER

595

[Page] 595

RUBRIC

Սարկաւագն յաջակողմ սեղանոյն ձայնամած ասասցէ :

The deacon, on the right side of the altar, shall say in a loud voice [or intone]:

TEXT

Ս . Առաքելո՛ց սը՛րբո՛ց • Մարգարէից • Վարդապետա՛ց.
Մա՛րտիրոսաց. և ամենայն Հայրապետա՛ց սը՛րբո՛ ց •

Առաքելազո՛րծ եպիսկոպոսա՛ց. երիցա՛նց. ուղղափառ սա՛ր կաւագաց • և ամենայն սը՛րբո՛ց : Ե՛ղիցի յիշա՛տա՛կ ՚ի սո՛ւրբ պատարա՛գս՝ աղաչե՛մք: Դ . Յիշեա՛ Տէր և ո՛ղո՛րմեա՛ :

[Deacon]: Of the holy apostles, prophets, teachers (*vardapets* [authorized doctors of the church]), martyrs, and of all holy patriarchs; of apostolic bishops, priests, orthodox deacons, and of all the saints: may there be remembrance in this holy liturgy (*patarag* [Eucharistic Divine Liturgy]), we beseech [Thee]. [Choir]: Remember, Lord, and have mercy.

RUBRIC

Յարութեան կիւրակէից զա՛յս ասա :

[RUBRIC:] On Sundays of the Resurrection, say this:

TEXT

Ս . Օ՛րհնեա՛լ գո՛վեա՛լ և փառա՛ւոր ե՛ալ, հրաշալի և Աստուածազարդ յարու թեանըն ՔՐԻՍՏՈՍԻ երկի՛րպա՛գանե՛մք : Դ . Փա՛ռք յարութեա՛ն քո՛ Տէ՛ր :

[Deacon/Priest]: We worship the blessed, praised, and glorified, wondrous and divinely-adorned Resurrection of CHRIST. [Choir]: Glory to your Resurrection, O Lord.

RUBRIC

՚Ի տօնի սրբոցն զա՛յս ասա :

[RUBRIC:] On the feast of the saints, say this:

TEXT

Ս . Սո՛ւրբ և Աստուածահաճոյ • Մարգա րէին • Հայրապետին • Առաքելոյն • Մար տիրոսին • (այս անուն .) որոյ այսօր զյիշատա կըն կա՛տարեցա՛ք : Ե՛ղիցի յիշա՛տա՛կ ՚ի սո՛ւրբ պատարա՛գս՝ աղաչե՛մք : Դ . Յիշեա՛ Տէր և ո՛ղո՛րմեա՛: Ս . Առաջնորդա՛ցըն մերոց և առաջին լու սաւորչա՛ցըն սըրբո՛ց • Թադէոսի և Բար դուղիմէոսի ա՛ռաքելո՛ցն և Գրիգորի՛ լու

Deacon: Of the holy and God-pleasing Prophet / Patriarch / Apostle / Martyr ([name]), whose remembrance we have celebrated today. May there be

remembrance in this holy Liturgy, we beseech [Thee]. Choir: Remember, Lord, and have mercy. Deacon: Of our leaders and holy first illuminators, the Apostles Thaddaeus and Bartholomew, and Gregory the Illuminator...

zham-705.png

PRINTER

— 594 —

[p. 594]

TEXT

սաւորչի՛ն : Արիստակիսի՛ • Վրդանիսի՛ • Յուսկա՛նըն • Գրիգորիսի • Ներսիսի՛ • Սա հակա՛յ • Դանիէլի • և խաղայ • Մեսրով պայ Վարդապետին • և Գրիգորի Նարե- կացւոյն • և Ներսիսի Կլայեցւոյն : Յովհան նու Որոտնեցւոյն • և Գրիգորի և Մովսիսի Տաթևացեացն • և սրբո՛ց Գրիգորիսեանց և Ներսիսեանց • Հովուաց և Հովուապետա ցըն Հայաստանեա՛յց : Եղիցի յիշա՛տակ 'ի սո՛ւրբ պատարա՛գս՝ աղաչե՛մք :

...[the Illumi]nator; of Aristak■s, Vrt■an■s, Yusik, Grigoris, Ners■s, Sahak, Daniel, and Xad; of Mesrop the Vardapet (doctor of the church), and Grigor of Narek (Narekac■i), and Ners■s of Kla (Klayec■i); of Yovhann■s of Orotin (Orotnec■i), and Grigor and Movs■s of Tat■ew (Tat■ewac■i); and of the holy Grigorians and Ners■sians, pastors and chief pastors of Armenia: may there be remembrance in this holy Divine Liturgy (patarag), we beseech [You].

RUBRIC

Դ .

RUBRIC: [Tone] 4.

TEXT

Յիշեա՛ Տէ՛ր և ողո՛րմեա՛ :

Remember, Lord, and have mercy.

RUBRIC

Ս .

[The] Deacon:

TEXT

Միանձնացելո՛ց սըրբո՛ց • առաքինա սէ՛ր և Աստուածուսոյց կրօնաւորացն • Պօ՛ղոսի • Ա՛նտօնի • Պօ՛ղայ • Մա՛կարայ • Ոնոփրիոսի • աբբայ Մարկոսի՛ • Սրապիոնի՛ • Նեղոսի • Արսենի • Եւագրի • Փա՛րսամայ : Յովհաննիսեա՛նց և Սիմէօնեա՛նց • սրբոց Ոսկեա՛նց և Սուքիասանց • և ամենայն սը՛ր բո՛ց • հա՛րց և աշակերտելոց նոցին ը՛նդ տիեզե՛րս : Եղիցի յիշա՛տակ 'ի սո՛ւրբ պա տարա՛գս՝ աղաչե՛մք :

Of the holy hermits, the virtue-loving and God-instructed monastics: Paul, Anthony, Pol, Macarius, Onuphrius, Abbot Mark, Serapion, Nilus, Arsenius, Evagrius, Barsuma; the Johannites and the Simeonites, the holy Sukiasiank■ and Oskeank■, and of all the holy fathers and their disciples throughout the universe: may there be remembrance in [this] holy sacrifice, we beseech [You].

RUBRIC

Դ .

4.

TEXT

Յիշեա՛ Տէ՛ր և ո՛ղո՛րմեա՛ :

Remember, Lord, and have mercy.

RUBRIC

[Ս .]

RUBRIC: [Deacon]

TEXT

Թագաւորա՛ց հաւատացելո՛ց սըրբո՛ց • Աբգարո՛ւ • Կոստանդիանոսի՛ • Տէրդա

Of the holy, believing kings: Abgar, Constantine, Tiridat[es...]

zham-706.png

PRINTER

595

[Page] 595

TEXT

տա՛յ . և Թէոդոսից . և ամենայն սո՛ւրբ և բարեպաշտ Թագաւորաց և Աստուածասէ՛ր Իշխանա՛ց : Ե՛ղիցի յիշա՛տա՛կ ՚ի սո՛ւրբ պա տարա՛գս՝ աղաչե՛մք : դ . Յի՛շեա՛ Տէ՛ր և ո՛ղո՛րմեա՛ : ս . Ընդհանո՛ւր ամենա՛յն հաւատացելո՛ց . ա՛րա՛նց և՛ կանա՛նց . ծե՛րո՛ց և տղայոց . և ամենայն չափու հասակի հաւատով և սը՛ր բութեամբ ՚ի ՔՐԻՍՏՈՍ նը՛նջեցելո՛ցն : Ե՛- ղիցի յիշա՛տա՛կ ՚ի սո՛ւրբ պատարա՛գս՝ ա- ղաչե՛մք : դ . Յի՛շեա՛ Տէ՛ր և ո՛ղո՛րմեա՛ : ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛ր : ք . Եւս առաւել զեպիսկոպոսապետն՛ : ս . Գո՛հութի՛ւն և փառաբանութիւն մա տուցանե՛մք քեզ Տէր Աստուած մե՛ր . վասըն սուրբ և անմահ պատարագիս որ ՚ի վերայ սըրբո՛յ սեղանոյս . զի սա՛ մեզ ՚ի սըրբութիւն կենդանութեան պարգևեսցէ՛ : Սովաւ շնոր հեա՛ զսէր զհաստատութիւն և զըղձալի զխա ղաղութի՛ւն ամենայն աշխարհի . սրբոյ Ե- կեղեցւոյ և ամենայն ուղղափա՛ռ եպիսկոպո սա՛ց . եպիսկոպոսապետին մերոյ և պատուա կան Հա՛յրապետին ամենայն Հայոց տեառն

...[Trda]t, and the Theodosiuses, and all holy and pious kings and God-loving princes. Let there be remembrance in this holy Liturgy, we beseech [Thee]. *Choir:* Remember, Lord, and have mercy. *Deacon:* Of all the faithful in general—men and women, the aged and children, and those of every age who have fallen asleep in Christ with faith and holiness. Let there be remembrance in this holy Liturgy, we beseech [Thee]. *Choir:* Remember, Lord, and have mercy. *Deacon:* Bless, Lord. *Priest:* And especially the Chief Bishop... *Deacon:* We offer thanksgiving and glory to Thee, Lord our God, for this holy and immortal Liturgy which is upon this holy altar, that Thou mayest grant it to us for the holiness of life. Through it grant love, stability, and the longed-for peace to the whole world, to the holy Church, and to all orthodox bishops, to our Chief Bishop and venerable Patriarch of All Armenians, the Lord...

PRINTER

596

596

TEXT

(այս անուն .) և մերոյ արհի եպիսկոպոսին և

([this name]) and of our most reverend bishop, and

TEXT

երջանիկ րաբունապետին տեառն (այս ա

[Of] the blessed *rabunapet* [chief teacher/doctor of the Church], Lord (N. [this name]

TEXT

նուն .) և քահանայիս որ զպատարա՛գըս մա

...[na]me.) and for this priest who off[ers] the Sacrifice (*patarag* [Divine Liturgy])...

TEXT

տուցանէ՛ : Եւ վա՛սըն զօրութեանց և յաղ

...presents. And on behalf of the mighty deeds and vic[tories...

TEXT

թութեանց թագաւորաց Քրիստոնէից և իշ

[... victo]ries of Christian kings and pr[inces...]

TEXT

խանա՛ցըն բարեպաշտի՛ց : Աղաչեսցուք և

... of the pious princes. Let us entreat, and...

TEXT

խնդրեսցուք և վասըն Հոգւո՛ցըն Հանգուցե

Let us ask also for the souls of the departed [...]*

TEXT

լո՛ց : Ե՛ւս առաւե՛լ վասըն Հանգուցեալ

...[ed]. And especially for the reposed...

TEXT

րաբունապետացըն մերոց • և շինողաց սուրբ

...of our *rabunapet*s (chief doctors/teachers), and of the builders of the holy...

TEXT

Եկեղեցւոյս · և որք ընդ Հովանեաւ սորին ե՛ն

[For this] holy church and those who dwell under its shelter,

TEXT

Հանգուցեա՛լ: Ազա՛տութիւն եղբա՛ց մերոց

[For the] departed. [For the] liberation of our brethren.

TEXT

գերելոց և շնորհ առաջիկայ ժողովրդեա՛նս :

[... of] the captives, and [grant] grace unto this present congregation.

TEXT

Հանգի՛ստ Հաւատով և սրբութեամբ ՚ի

Rest! In faith and holiness in

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ կատարելո՛ց : Ե՛ղիցի յիշա՛տակ

[To] Christ of the perfected. May [their] memory be [blessed].

TEXT

՚ի սո՛ւրբ պատարա՛գս՝ աղաչե՛մք :

In [this] holy sacrifice [*patarag*], we beseech [Thee].

TEXT

դ. Ըստ ա՛մենայնի՛ • և յաղա՛գս ամենե

4. In all [things], and on behalf of all.

TEXT

ցո՛ւն :

[...unto] all.

TEXT

ս . Օրհնեա՛/ Տէ՛/ր :

[Deacon:] Bless, [O] Lord!

TEXT

ք . Եւ եղիցի ողորմութիւն մեծիս Աստու

[Priest]: And the mercy of the great God [and our Savior Jesus Christ be with you all.]

TEXT

ծոյ և Փրկչիս մերոյ" :

[... of] God and our Savior.

TEXT

դ . Ե՛ւ ընդ Հո՛գւո՛յդ ք՛ո՛/ւմ:

[Choir]: And with your spirit.

RUBRIC

Ե- Սարկաւագն քարոզէ ՚ի Բի- :

RUBRIC: And the deacon proclaims [the bidding] in Tone 2 (B-2) [second mode]:

TEXT

ս . Եւ ևս խաղաղութեան • զՏէր աղաչես

[Deacon:] Again in peace let us beseech the Lord.

TEXT

ցո՛ւք :

[...let] us [...]

zham-708.png

PRINTER

597

597

TEXT

Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ս . Ամենայն սրբովք զորս յիշատակեցաք ՝ ևս առաւելապէս . զՏէր աղաչեսցո՛ւք : Դ . Տէ՛ ր ողորմեա՛ : Ս . Վ ասն մատուցեալ սուրբ և Աստուա- ծային պատարագիսոր ՚ի

վերայ սրբոյ սեղա նոյս . զՏէր աղաչեսցո՛ւք : Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ս . Որպէս զի Տէր Աստուած մեր որ ընկա լաւ զսա ՚ի սուրբ երկնային և յիմանալի իւր մատուցարանն . զփոխանակն առաքեսցէ առ մեզ զշնորհս և զպարգևս Հոգւոյն սրբոյ . զՏէ՛ր աղաչեսցո՛ւք : Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ս . Ընկա՛լ կեցո՛ և ողորմեա՛ . և պահեա՛ զմեզ Տէր քոյին շնորհի՛ւդ : Դ . կեցո՛ մեզ Տէ՛ր քոյին շնորհիւդ : Ս . Օ ամենասրբբուհի զԱստուածածինն զմիշտ կոյսն Մարիամ, հանդերձ ամենայն սրբովք յիշելով . զՏէ՛ր աղաչեսցո՛ւք : Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ս . Եւ ևս միաբան վասն ճշմարիտ և սուրբ հաւատոյս մերոյ . զՏէ՛ր աղաչեսցո՛ւք : Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ :

[Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: Through all the saints whom we have commemorated, [and] even more abundantly, let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: For this holy and divine sacrifice offered upon this holy altar, let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: That the Lord our God, who hath received this upon His holy, heavenly, and intelligible altar, may in return send down upon us the grace and gifts of the Holy Spirit, let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: Receive, save, have mercy, and preserve us, O Lord, by Thy grace. [Choir]: Save us, O Lord, by Thy grace. [Deacon]: Commemorating the all-holy *Astwacacin* [God-bearer], the ever-virgin Mary, together with all the saints, let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy. [Deacon]: And again in unity for our true and holy faith, let us beseech the Lord. [Choir]: Lord, have mercy.

zham-709.png

PRINTER

598

598

TEXT

Ս . Օ անձինս մեր և զմիմեանս . Տեառն Աստուծոյ ամենակալին յանձն արասցուք : Դ . Քե՛զ Տեառնդ յա՛նձն եղիցո՛ւք : Ս .

Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր . ըստ մեծի ողորմութեան քումՙ ասասցուք ամենեքեան միաբանութեամբ : Դ . Տէ՛ր ողորմեա՛ . Տէ՛ր ողորմեա՛ . Տէ՛ր ողորմեա՛ : Ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր : Ք . Եւ տո՛ւր մեզ համարձակաձայն բար" : Դ . Հա՛՛յր մե՛ր ո՞ր յե՛րկի՛՛նս ե՛ս . սո՛ւրբ եղիցի ա՛նո՞ւն քո՛ : Ե՛կեսցէ ա՛րքա՞յո՛ւ թի՞ւն քո՛ . եղիցի՛ն կա՛մք քոՙ որպէս յե՛ր կի՛նս և՞ յե՛րկրի՛ : Օ հա՛ց մեր հա՛նապա՞ զո՛րդՙ տո՞ւր մե՛զ այսօ՞ր : Եւ թո՛ղ մե՛զ ըզ պա՛րտիս մե՛ր . որպէ՛ս և՛ մե՛ք թո՛ղումք մե՛ր րո՞ց պա՛րտա՛պանա՛ց : Ե՛ւ մի՛ տա՛նիր ը՛զ մե՛զ ՚ի փո՞րձո՛ւթի՛ւն . ա՛յլ փը՛րկեա՛ ՚ի՞ չա՛րէ՛՛ : Ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր : Ք . Զ ի քո է արքայու" : խաղաղու" : Դ . Եւ ընդ հո՛գւո՞յդ քո՛ւմ : Ս . Ա՛ստուծո՛յ երկը՛րպագեսցո՛ւք : Դ . Ա՛ռաջի՛ քո՛ Տէ՛ր :

DEACON. Let us commit ourselves and one another unto the Lord God Almighty. CHOIR. To You, O Lord, we commit ourselves. DEACON. Have mercy on us, O Lord our God, according to Your great mercy; let us all say with one accord: CHOIR. Lord, have mercy. Lord, have mercy. Lord, have mercy. DEACON. Bless, Lord. PRIEST. And grant us to [proclaim] with open voice... CHOIR. Our Father, who art in heaven, hallowed be Thy name. Thy kingdom come, Thy will be done, as in heaven, so on earth. Give us this day our daily bread. And forgive us our debts, as we also forgive our debtors. And lead us not into temptation, but deliver [us] from evil. DEACON. Bless, Lord. PRIEST. For Thine is the kingdom... Peace [be to all]. CHOIR. And with your spirit. DEACON. Let us bow down to God. CHOIR. Before You, O Lord.

zham-710.png

PRINTER

— 599 —

RUBRIC

Քահանայն խոնարհի . և ամենայն ժողովուրդքն խոնարհին ՚ի վայր : Եւ Սարկաւագն ձայնէ :

The priest bows, and all the people bow down. And the deacon intones:

TEXT

Ս . ()րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Deacon:] Bless, [O] Lord!

TEXT

Ք . ՔՐԻՍՏՈՍԻՒ ՅԻՍՈՒՍԻՒ Տէրամբ մերով :

[Priest]: Through Christ Jesus our Lord.

RUBRIC

Եւ Սարկաւագն ձայնէ բարձր :

RUBRIC: And the deacon proclaims aloud:

TEXT

Ս . Պր՛ռօ՛սխօ՛ւմէ՛ :

[Deacon:] Let us attend (*Proskhoume*).* --- * Liturgical exclamation transliterated from the Greek *Próskh■men* (Πρ■σχωμεν, "let us attend").

TEXT

Ք . ՚Ի սը՛րբութիւ՛ն սրբոց :

[Priest:] Unto the holiness of the holy!

TEXT

Դ . Միա՛յն սո՛ւրբ . միա՛յն Տէ՛ր . ՅԻՍՈ՛ՒՍ

Clerk: One [is] Holy, One [is] Lord, JESUS

TEXT

ՔՐԻՍՏՈ՛Ս ՚ի՛ փա՛ռս Աստուծո՛յ Հօ՛ր .

Christ, to the glory of God the Father.

TEXT

Ա՛մէ՛ն :

Amen.

TEXT

Ս . ()՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Deacon]: Bless, O Lord.

TEXT

Ք . Օրհնեալ ՀԱՅՐ սուրբ Աստուած ճըշ_

[Priest:] Blessed [is the] Holy FATHER, tr[ue] God—

TEXT

մարիտ :

[... tr]ue :

TEXT

Դ . Ա՛մէ՛ն :

[Choir:] Amen.

TEXT

Ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Deacon:] Bless, Lord.

TEXT

Ք . Օրհնեալ ՈՐԴԻԴ սուրբ Աստուած ճըշ_

[Priest]: Blessed is [Your] Holy Son, true God...

TEXT

մարիտ :

[...tr]ue.

TEXT

Դ . Ա՛մէ՛ն :

[Choir.] Amen.

TEXT

Ս . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Deacon]: Bless, [O] Lord.

TEXT

Ք . Օրհնեալ ՀՈԳԻԴ սուրբ Աստուած ճըշ_

[Priest:] Blessed [art Thou], O Holy Spirit, true [God]—

TEXT

մարիտ :

[... tr]ue.

TEXT

Դ . Ա՛մէ՛ն :

[Tone] 4. A[a]men.

TEXT

Դ . Օ՛րհնեա՛ Տէ՛՛ր :

[Clerk]: Bless, [O] Lord!

zham-711.png

PRINTER

600

[Page] 600

TEXT

Ք. Օրհնութիւն և փառք Հօր և Որ՚: Դ. Ամէն: Հայր սուրբ • Որդի Դ սուրբ • Հոգիդ սուրբ: Օրհնութիւն Հօր և Որդւոյ և սրբոյ Հոգւոյն • այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն : Ս . Օրհնեա՛ Տէ՛ր : Ք . ՚Ի սուրբ ՚ի սուրբ պատուական՚:

Priest: Blessing and glory to the Father and to the Son [and to the Holy Spirit]. *Clerk:* Amen. Holy Father, Holy Son, Holy Spirit. Blessing to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages. Amen. *Deacon:* Bless, Lord. *Priest:* In the holy, in the holy, precious [Body and Blood of our Lord and Savior Jesus Christ]...

RUBRIC

Եւ խաչակնքէ Քահանայն սկհովն ՚ի վերայ ժողովրդեանն և դառնայ ՚ի սուրբ սեղանն, և քարշեն զվարագոյրն: Եւ քարոզէ Սարկաւագն:

RUBRIC: And the Priest makes the sign of the cross over the people with the chalice and turns to the holy altar, and they draw the curtain. And the Deacon proclaims:

TEXT

Ս • Սաղմոս ասացէ՛ք Տեառն Աստուծոյ մերոյ՝ դպիրք ձայնիւ քաղցրութեամբ զերգս հոգևորս : Զի սմա վայելեն սաղմոսք և

օրհնութիւնք • ալէլուք և երգք հոգևորք : Պաշտօնեայք հանդերձ երգովք սաղմոս ա- սացէ՛ք • և զՏէր յերկինս օրհնեցէ՛ք :

[Deacon]: Sing a psalm to the Lord our God, [ye] clerks, with a sweet voice, spiritual songs. For unto Him are befitting psalms and blessings, alleluias and spiritual songs. Ye ministers, with songs sing a psalm, and bless the Lord in the heavens.

RUBRIC

Եւ Դպիրքն եղանակեն :

And the clerks chant:

TEXT

Դ . Քրիստոս պատարագեալ բաշ- խի ՚ի միջի մերում. Ալէլուիա : Զմարմին իւր տայ մեզ կերակուր և սուրբ զԱրիւնն իւր ցօղէ ՚ի մեզ • Ալէ լուիա : Մատի՛ք առ Տէ՛ր և առէ՛ք զլոյս : Ալէլուիա :

4. Christ, sacrificed, is distributed among us. Alleluia. He gives us His Body [as] food, and He sprinkles His holy Blood upon us. Alleluia. Draw near to the Lord and receive the light. Alleluia.

zham-712.png

PRINTER

601

[p. 601]

TEXT

Ճա՛շա՛կեցէք և՛ տեսէք զի քա՛ղցր է Տէ՞ր . Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ : Օ՛րհնե՛ցէ՛ք ը՛զՏէ՛ր յե՞րկի՛նս . Ա՛լէ՞": Օ՛րհնե՛ցէ՛ք ը՛զնա՞ ՚ի՛ բա՞րձո՛ւնս . Ա՛լէ լո՞ւիա՛ : Օ՛րհնե՛ցէ՞ք ը՛զնա ա՞մենայն՝ հրե՛շ տա՛կք՝ նորա՛ . Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ : Օ՛րհնեցէ՛ք ը՛զնա ամենայն զօ՞րութի՛ւնք նորա՛ . Ա՛լէ՛լո՞ւիա՛ :

Taste and see that the Lord is sweet. Alleluia. Praise the Lord from the heavens. Alle[luia]. Praise Him in the heights. Alleluia. Praise Him, all His angels. Alleluia. Praise Him, all His hosts. Alleluia.

RUBRIC

Եւ Դպիրքն երգեն զՏաղս խորհրդատորս ըստ պատշաճի աւուրն : Եւ ապա քարշեն զվարագոյրն յետս : Եւ Սարկաւագն քա- րոզէ բարձր ձայնիւ :

RUBRIC: And the Clerks shall sing mystical *ta■*s [poetic liturgical odes] according to the [proper of the] day. And then they shall draw back the curtain. And the Deacon shall proclaim in a loud voice:

TEXT

Ս . Երկիւղիւ և հաւատով յառաջ մատիք և սրբութեամբ հաղորդեցարուք :

[Deacon:] In fear and in faith draw near, and commune in holiness.

RUBRIC

Եւ ժողովուրդքն ևս ասեն ձայնիւ :

RUBRIC: And the people also shall say aloud:

TEXT

Դ . Աստուած մեր և Տէր մեր երևեցաւ մեզ . օրհնեալ եկեալ անուամբ Տեառն : Ք . կեցո Տէր զժողովուրդս քո . և օրհ":

[Clerks]: Our God and our Lord hath appeared unto us; blessed is he that cometh in the name of the Lord. [Priest]: Save, O Lord, thy people, and bless [thine inheritance...]

RUBRIC

Դարձեալ քարշեն զվարագոյրն : Եւ Դպիրքն երգեն :

Again they draw the curtain. And the clerks sing:

TEXT

Դ . Լ ը՛ցա՛ք ՚ի՛ բա՛րո՛ւթեա՛նց քո՛ց Տէր . ճա՛շա՛կե՛լո՛վ զՄա՛րմի ն քո՞ և՞ զԱ՛րի՛ւն . փա՞՛ռք ՚ի՛ բարձո՛ւնըս կերա՛կրո՛ղիդ ը՛զ մե՛զ: Ո՛ր հանա՛պա՛զ կերա՛կրե՛ս ը՛զմե՛զ, ա՛ռա՛քեա՛ ՚ի՛ մեզ ը՛զհո՛գևո՛՛ր

[Tone] 4. We have been filled with Your good things, O Lord, tasting of Your Body and Blood; glory in the highest to You Who feed us. You Who continually feed us, send down upon us [Your] spiritual [blessing]...

PRINTER

602

602

TEXT

քո՛ զօ՛րհնո՛ւթի՛ւն . փա՛ռք ՝ի բա՛ր ձունըս կե՛րակրո՛ղի՛դ ը՛զմե՛զ:

Your blessing. Glory in the highest to You Who nourish us.

RUBRIC

Ե- Սարկաւագն քարոզէ :

RUBRIC: [Tone/Mode] 5 [E]. The deacon proclaims:

TEXT

Ս . Եւ ևս խաղաղութեան զՏէր աղաչես- ցուք : Եւ ևս հաւատով ընկալեալք յԱստ- ուածային . սուրբ երկնային անմահ անարատ և անապական խորհրդոյս . զՏեառնէ զոհա- ցարուք : Դ . Գոհա՛նա՛մք ը՛զքէ՛ն Տէ՛ր . ո՛ր կե՛ ռա՛կը՛ռե՛ցե՛ր ը՛զմեզ յանմա՛հակա՛ն սե՛ ղա՛նո՛յ քո՛յ : Բաշխե՛լով ՋՄԱՐՄԻՆԴ և ՋԱՐԻՒՆԴ ՝ի՛ փրկութիւն աշխարհի՛ . և կեա՛նք անձա՛նց մե՛ռո՛ց :

[DEACON]: Again in peace let us beseech the Lord. Again, having received in faith from this divine, holy, heavenly, immortal, immaculate, and incorruptible mystery, give thanks unto the Lord. [CHOIR]: We give thanks to Thee, O Lord, who hast fed us from Thine immortal table, distributing Thy Body and Thy Blood for the salvation of the world, and [as] life for our souls.

RUBRIC

Իսկ աստանօր Դպիրքն եղանակեն Տաղս խորհրդաւորս , մինչև Քահանայն կատարեսցէ զկարգ աղօթիցն : Եւ յորժամ հաղորդին արժանաւորքն Դպիրքն երգեն զՏաղս զայս :

RUBRIC: And here the clerks (*dpirk■*) chant mystical cdes (*ta■s* [hymns/odes]), until the priest completes the order of the prayers. And when

the worthy [communicants] receive communion, the clerks sing this ode (*ta■*):

TEXT

Մա՛յր հա՛ւատոյ սո՛ւրբ հա՛րսնարա՛ն . և ա՛ռա՛ջա՛ստ գե՛րա՛դրակա՛ն . դո՛ւ փե՛սայի՛դ անմա՛հակա՛ն . որ զա՛րդարեա՛ց զքե՛զ ա՛նվա՛խճա՛ն : Ե՛րկրո՛րդ ե՛րկի՛նք դո՛ւ հրա՛շակա՛ն . փա՛ռա՛ց ՝ի փա՛ռըս բա՛րձրակա՛ն . ո՛ր զմե՛զ ծնա՛նի՛ս լո՛ւսո՛յ նը՛մա՛ն . աւա՛զանա՛ւն որդի՛ակա՛ն :

Mother of faith, holy bridal chamber, and super-eminent bridal canopy of the immortal Bridegroom, who adorned thee endlessly. Thou wondrous second heaven, [moving] from glory to glory exalted, who dost bear us like light through the font of adoption.

zham-715.png

PRINTER

604

[604]

TEXT

Ա՛յն ո՛ր օրհնեա՛լ է յա՛ւիտեա՛ն . Հարբ և՛ Հոգւո՛վրն միակա՛ն . ա՛յժմ և յաւէ՛տ և յապագա՛յն . և անըսպա՛ ռ մի՛շտ յա՛ւի՛տեա՛ն :

He who is blessed forever, one in essence with the Father and the Spirit, now and ever and into the future, and endlessly always unto the ages.

RUBRIC

Եւ ՝ի վերջ Տաղին՝ քարշեն զվարագոյրն յետս, նա Սարկա- ւագն ասէ :

RUBRIC: And at the end of the *ta■* (ode), they draw the veil back, and the deacon says:

TEXT

Ս . ()րհնեա Տէ՛ր : Ք . Որ օրհնես զայնոսիկ որք օրհնեն" : Դ . Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ յայսմ Հետէ մինչև յաւիտեան : Երիցս կրկնեա՛ : Ք . կատարումն օրինաց և մարգա" : Ս .

Ալէլուիա ()՛րթի : Ք . խաղաղութիւն ամենեցուն : Ս . Եւ ընդ Հոգւոյդ քում : Դ . Երկիւղածութեամբ լուարուք : Ք . Սրբոյ Աւետարանիս ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ- ՏՈՍԻ որ ըստ ՅովՀաննու : Դ . Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր : Ս . Պռօսխումէ : Դ . Ասէ Աստղուած : Ք . ’Ի Հօրէ լուսոյ : ’Ի սկզբանէ էր Բա- նըն" : ԳԼ, Ա • Հ, 1 • Վերջ. Հ, 14 : կամ. Յետ յարութեան Տեառն մերոյ ՅԻ- ՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ : Եւ իբրև ճաշեցին, ասէ ցՍիմովն Պետրոս" : ԳԼ, ԻԱ • Հ, 15 • Վերջ. Ս . Սուրբ Աւետարանաւս աղաչես" :

[DEACON:] Bless, O Lord. PRIEST: O Lord, who blessest those that bless [thee]... CLERKS: Blessed be the name of the Lord, henceforth and forevermore. [RUBRIC:] Repeat thrice. PRIEST: [Thou art] the fulfillment of the Law and the Prophets... DEACON: Alleluia, *■rt■i* (stand upright). PRIEST: Peace unto all. DEACON: And with thy spirit. CLERKS: Hearken with fear. PRIEST: The Holy Gospel of Jesus Christ according to John. CLERKS: Glory to thee, O Lord our God. DEACON: *P■■sxum■* (let us attend). CLERKS: God speaketh. PRIEST: From the Father of Light. "In the beginning was the Word..." [RUBRIC:] Chapter 1, Verse 1. Ending: Verse 14. [RUBRIC:] Or: After the Resurrection of our Lord Jesus Christ. "So when they had dined, [Jesus] saith to Simon Peter..." [RUBRIC:] Chapter 21, Verse 15. Ending. DEACON: By this Holy Gospel let us beseech [the Lord]...

zham-716.png

PRINTER

TEXT

Ք. Պահպանեա զծառայս քո ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած". Դ . Օրհնեցիք զՏէր յամենայն ժամ, յամե- նայն ժամ օրհնութիւն նորա 'ի բերան իմ : Ք . Օրհնեալք եղերուք 'ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն . երթայք խաղաղութեամբ , և Տէր եղիցի ընդ ձեզ և ընդ ամենեսեանդ • Ամէն :

[Priest]: Preserve your servants, O Christ God... [Clerks]: I will bless the Lord at all times; at all times his praise [shall be] in my mouth. [Priest]: Be blessed by the grace of the Holy Spirit. Depart in peace, and the Lord be with you and with all of you. Amen.

RUBRIC

Եւ 'ի բաշխելն զնշխարս առ ժողովուրդսն՝ Դպիրքն երգեն զՍաղմոսս զայս :

RUBRIC: And while distributing the *nšxar* [particles of blessed bread] to the people, the clerks (*dpirk■*) sing this Psalm:

TEXT

Ի Տէր պա՛րծեսցի՛ ա՛նձն ի՛մ . լուի ցեն հեզք , և ուրախ եղի՛ցի՛ն : Մե՛ծ արարէ՛ք զՏէր ինե՛ւ և բարձր արասցուք զանո՛ւն նորա 'ի միա՛սի՛ն : Խնդրեցի՛ 'ի Տեառնէ՛ և լը՛ւաւ ինձ . յամենայն նեղութենէ իմմէ փրկեա՛ց զի՛ս : Մատի՛ք առ Տէ՛ր՝ եւ՛ առէ՛ք զլոյս, և ե- րեսք ձեր մի՛ ամաչե՛սցե՛ն : Ա՛յս աղքա՛տ կա՛րդաց առ Տէր, և Տէր լուաւ սմա . յամենայն նեղութենէ սորա՛ փըր կեաց ը՛զսա՛ : Բանա՛կք հրեշտակա՛ց Տեա՛ռն շուրջ են զերկիւղածո՛վք իւրո՛վք, և պահեն զնո՛սա՛: Ճաշակեցէ՛ք և տեսէ՛ք, զի քա՛ղցր է

My soul shall boast in the Lord; let the meek hear and be glad. Magnify the Lord with me, and let us exalt His name together. I sought the Lord, and He heard me; from all my afflictions He delivered me. Draw near to the Lord and receive [His] light, and your faces shall not be put to shame. This poor man cried out to the Lord, and the Lord heard him; from all his afflictions He delivered him. The encampments of the angels of the Lord are round about those who fear Him, and they protect them. Taste and see that [the Lord] is sweet;

zham-717.png

PRINTER

606

606

TEXT

Տէր . երանեալ է ա՛յր որ յուսայ ՚ի՛ նա՛ : Երկերո՛ւք ՚ի Տեառնէ՛ ամենայն սուրբք նորա . զի ոչինչ է պակասութի՛ւն երկիւղա ծաց նո՞րա՛ : Մեծամե՛ծք աղքատացա՛ն և քաղցեան . բայց ոյք խընդրեն ըզՏէր , մի՛ պակասեսցի ՚ի նոցանէ ամենայն բարո՞ւթի՛ւն : Եկա՛յք որդեա՛կք ի՛մ լո՛ւարուք ինձ . և զերկիւղ Տեառն ուսուցի՛ց ձե՛զ : Ո՛վ է մա՛րդ՝ որ կամի՛ ըզկեանս , սիրէ՛ զաւուրս իւր տեսանել ՚ի բարո՞ւթեա՛ն : Լըռեցո՛ զլեզո՛ւ քո ՚ի չարութենէ՛ . և շրթունք քո մի՛ խօսեսցի ըզնենգո՞ւթի՛ւն : Խոտորեա՛ ՚ի չարէ՛ և արա՛ զբարի . խընդրեա՛ զխաղաղութիւն , և ե՛րթ ըզհետ նո՞րա՛ : Ա՛չք Տեառն ՚ի վերա՛յ արդարոց , և ականջք նորա՛ ՚ի վերայ աղօթից նո՞ցա՛ : Երե՛սք Տեառն ՚ի վերա՛յ չարագործաց , սատակել յերկրէ՛ զյիշատակըս նո՞ցա՛ : Կարդացի՛ն արդա՛րքն առ Տէր , և Տէր լուաւ նոցա . յամենայն նեղութենէ նոցա փրկեաց ըզնո՞սա՛ : Մե՛ծ է Տէ՛ր առ այնոսիկ՝ որք մաշեալ

[the] Lord; blessed is the man who hopes in him. Fear the Lord, all you his saints, for there is no want to those who fear him. The rich have become poor and suffered hunger, but those who seek the Lord shall not lack any good thing. Come, my children, listen to me, and I will teach you the fear of the Lord. Who is the man that desires life, [and] loves to see his days in goodness? Restrain your tongue from evil, and let your lips speak no deceit. Turn away from evil and do good; seek peace, and pursue it. The eyes of the Lord are upon the righteous, and his ears [are open] to their prayers. The face of the Lord is against evildoers, to destroy the remembrance of them from the earth. The righteous cried out to the Lord, and the Lord heard them, [and] delivered them from all their afflictions. The Lord is near to those who are crushed

zham-718.png

են սրտիւք . և ըզխոնարհս Հոգւո՛վ կեցու ցա՛նէ՛ : Բազո՛ւմ՝ նեղութի՛ւնք են արդարոց • յամենայնէ փրկէ՛ զնոսա Տէր . և պահէ զամե նայն ոսկերըս նոցա . և մի ՚ի նոցանէ՛ մի փըշ րե՛սցի՛ : Մա՛հ մեղաւորին չար է . բայց որ ատէ զարդա՛րն , զղջասցի՛ : Փրկէ՛ Տէր զանձի՛նս ծառայից իւրոց . մի զղջասցին ամենեքեան՝ ոյք յուսացեալ են ՚ի՛ նա՛ : Փա՛ռք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբո՛յ : Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից : Ա՛մէ՛ն :

[... broken] in heart, and saveth the humble in spirit. Many are the afflictions of the righteous; from them all the Lord delivereth them, and keepeth all their bones, and not one of them shall be broken. The death of the sinner is evil, but he that hateth the righteous shall repent. The Lord redeemeth the souls of His servants; none of all them that hope in Him shall repent. Glory [be] to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, both now and always, and unto the ages of ages. Amen.

PRINTER

Ա Ւ Ա Ր Տ

PRINTER: E N D

zham-719.png

TEXT

ՑԱՆԿ

Table of Contents

TEXT

Ալէլուք աւագ շաբաթուն • • • 170

Al■luk■ [Alleluia verses] of Holy Week . . . 170

TEXT

" " Եկեղեցւոյ • • • • 162

" " Of the Church • • • • 162

TEXT

" " Խաչի • • • • • 157

" " Of the Cross • • • • • 157

TEXT

" " Ճրագալուցի և Ծնն 137—138

[Ditto:] Of the Eve (■ragaloyc■ [lit. Lamp-lighting Vigil]) and of the Nativity [Theophany] (Cnund), 137–138

TEXT

" " Համբարձման • • • • 148

" " Of the Ascension • • • • 148

TEXT

" " Հոգւոյ գալստեան • • 153

[Of the] Coming of the [Holy] Spirit . . 153

TEXT

" " Հրեշտակապետաց • • 167

[Of the] Archangels • • 167

TEXT

" " Ղազարու և Ծաղկա 168—169

[The same/Ditto] for Lazarus [Saturday] and Palm [Sunday], [pages] 168–169.

TEXT

" " Յարութեան • • • • 144

"[Ditto] Of the Resurrection . . . . 144"

TEXT

" " Պայծառակերպութեան • 174

[Of the] Transfiguration • 174

TEXT

" " Քառասնօրեայ Գալստեան 143

[RUBRIC: Of the] Forty-Day Coming [Presentation of the Lord to the Temple] 143

TEXT

Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն • • 314

Shout joyfully to the Lord, all [the earth] . . . 314

TEXT

Աղաչեսցուք զամենակալն • • • 470

Let us beseech the Almighty [God] . . . [page] 470

TEXT

Այսօր անճառ լուսոյն ծա • • • 53

Today the [ineffable] light’s da[wning...] 53

TEXT

Անբիծք Սաղմոսք • • • • • 510

[The] *Anbic■k■* (Blameless) Psalms • • • • • 510

TEXT

Աշխարհ ամենայն • առ իս նայե • • 24

All the world, look unto me. 24

TEXT

Առաւօտ լուսոյ • արեգական • • • 27

Morning of light, sun [of righteousness] . . . [page] 27

TEXT

Առաւօտու երգք • • • • • 240

Morning Songs 240

TEXT

Ասացուք ամենեքեան միաբա • • 252

Let us all say with one [accord... p.] 252

TEXT

Աստուած անեղ անժամանակ • • • 90

God uncreated, timeless . . . [page] 90

TEXT

Աստուած Աստուած իմ • • • • 318

God, my God... [p.] 318

TEXT

Աստուած մեծ հզօր և փառա • • • 255

God, great, mighty, and glori[ous]... [p. 255]

TEXT

Առաքեա Տէր զլոյս քո • • • • 535

Send forth, O Lord, Your light 535

TEXT

Աստ օրհնեցէք • • • • • • 484

Here bless [the Lord] • • • • • • 484

TEXT

Արարիչ և մարդասէր • • • • 99

Creator and Lover of mankind 99

zham-720.png

PRINTER

Ց Ա Ն Կ 2

TABLE OF CONTENTS 2

TEXT

Արարչական Բանին հրաման . . 298 Արևագալի կարգաւորութիւնք . . 311 Աւետարանք Հանգստեան . . . 83 " " Իւղաբերից . . . 205 " " Բժշկութեան . . . 268 Բանից իմոց ունկնդիր Տէր . . 294 Գոհանամք զքէն Տէր Աստուած . 262 Գոհացարուք զՏեառնէ . . . 502 Երանի որ խորհի զաղքատն . . 345 Երգ աստիճանաց . . . . 492 Ես առ Աստուած կարդացի . . 451 Եւ ևս Հաւատով աղաչես . . 441 Զ արթուցեալքս ամենեքեան . . 21 Զ կնի իւղաբերիցին երգք . . 214 Զ ուարճացեալքս մեծաւ ուրա . . 218 Զ սաղմոսերգութիւնս և . . . 364 Զ քէն գոհանամք Տէր Աստուած . 29 Թագաւորք ապաշխարութեան . . 118 " Մարտիրոսաց . . . 128 Թափօրի երգն . . . . . 275 Ժամամուտքն . . . . . 365 'Ի կարդալ իմում՝ լուար ինձ . . 495 Իւղաբերիցի երգն . . . . . 203 'Ի քէն Հայցեմք շարական . . 524 Լցաք առաւօտու . . . . 177 Լոյս զուարթ . . . . . 457 Խաչ քո եղիցի մեզ ապա . . . 309

"By the command of the Creative Word" . . 298 Ordinances of the Sunrise [Hour] . . 311 Gospels of Rest . . . 83 [Gospels] of the Myrrh-bearers . . . 205 [Gospels] of Healing . . . 268 "Give ear to my words, O Lord" . . 294 "We give thanks to Thee, Lord God" . . 262 "Give thanks unto the Lord" . . . 502 "Blessed is he that considereth the poor" . . 345 Song of Ascents . . . . 492 "I cried unto God" . . 451 "Again in faith let us beseech..." . . 441 "Having all awakened..." . . 21 Songs following the Myrrh-bearers . . 214 "Gladdened with great joy..." . . 218 "The psalmody and [prayers]..." . . . 364 "We give thanks to Thee, Lord God" . . 29 *T■agawork■* [King hymns] of Repentance . . 118 [*T■agawork■*] of the Martyrs . . . 128 Song of the *t■ap■■r* [procession] . . . . . 275 The *žamamut*s [introits] . . . . . 365 "When I called, Thou heardest me" . . 495 Song of the Myrrh-bearers . . . . . 203 "From Thee we entreat," *šarakan* [hymn] . . 524 "We were filled in the morning..." . . 177 "Joyous Light" . . . . . 457 "May Thy Cross be [our] refuge..." . . . 309

zham-721.png

PRINTER

ՑԱՆԿ

TABLE OF CONTENTS

TEXT

Խաւարեցաւ . . . . . 340 Խնդրեսցուք Հաւատով միա . . 274 ԽոնարՀեցո Տէր զունկն քո . . 452 ԽորՀուրդ խորին . . . . 563 Ծափս Հարէք . . . . . 405 Կանոն երկրպագութեան տաճա . 487 Կանոնազլուխք . . . . . 31 Համբարձի զաչս իմ ’ի լերինս . . 473 Համբարձի շարականք . . . 474 Հարցի փոխն . . . . . 178 Հարցի շարականք . . . . 183 Հաւատամք ’ի մի Աստուած Հայրն . 439 Հոգւոցն Հանգուցելոց . . . 104 Հրաժարիմք ’ի սատանայէ . . . 1 Ճաշու շարականք . . . . 588 „ „ Սաղմոսք մարտիրոսաց նախ քան զԳիրքն . . . . . 412 „ „ Սաղմոսք յետ Գրքին . 405—406 „ „ Փոխ մարտիրոսաց շարականի . 384 Մաղթանք Տէրունական տօնից . . 105 „ „ ՊաՀոց . . . . . 107 Մայր սուրբ սքանչելի լուսոյն . . 259 Մանկանց շարականք . . . . 279 Մեծացուսցէ անձն իմ . . . 193

Մեծացուսցէ շարականք . . . 196 Մեսեդիք աղցից կիւրակէին . . 417 „ „ Ճաշու աղուՀացից . . 414

Darkened . . . . . 340 Let us ask with faith in uni[ty] . . 274 Incline Thine ear, O Lord . . 452 O mystery deep . . . . 563 Clap your hands . . . . . 405 Canon of the Veneration of the Temp[le] . 487 Canon-heads [kannonagluxk■] . . . . . 31 I lifted up mine eyes to the hills . . 473 Hambardzi [“I lifted up”] *šarakan*s [hymns] . . . 474 Verse [p■ox] of the Harc■ [“Fathers”] . . . . . 178 Harc■ *šarakan*s . . . . 183 We believe in one God, the Father . 439 For the souls of the departed . . . 104 We renounce Satan . . . 1 Midday [■ašu] *šarakan*s . . . . 588 [Midday] Psalms of the martyrs before the Scripture . . . . . 412 [Midday] Psalms after the Scripture . 405—406 [Midday] Verse of the martyr *šarakan* . 384 Supplication [ma■t■ank■] for Dominical feasts . . 105 [Supplication] of Fasts . . . . . 107 Holy Mother of wondrous light . . 259 Mankunk■ [“Children”] *šarakan*s . . . . 279 My soul doth magnify [Mecac■usc■■] . . . 193 Mecac■usc■■ *šarakan*s . . . . 196 *Mesedi*s [responsories] for the Sunday of Salt [Abstinence] . . 417 [Mesedis] of Midday of the Salt-and-Bread [Fasting] . . 414

zham-722.png

RUBRIC

ՑԱՆԿ

RUBRIC: Table of Contents

TEXT

" " Երեկոյեան • • • 459 " " Ճաշու յարութեան • 416 " " Յետ Գրքին • • 412 " " Շաբաթապահոց նախ քան զԳիրքն • • • 415 Յարութեան ճաշու ալէլուքն • 422 Յետ Գրքին Սաղմոսք • • 402 Յիշեա՛ Տէր զպաշտօնեայս քո • 288 Յիշեսցուք 'ի գիշերի զանուն • 48 Նայեաց սիրով • • • 506 Ննջեցելոց շարականք • • 357 Նորաստեղծեալ Բանն • • 272 Նորոգօղ տիեզերաց • • • 67 Շաբաթապահոց երկուշաբաթի, ևն 421 Շնորհեա մեզ՝ Տէր • • • 500 Ողորմեա՛ ինձ Աստուած՝ ըստ մեծի • 219 Ողորմեա՛ շարականք • • 221 Ողորմեայքն • • • • 329 Որ բնակեալն է

յօգնութիւն • 480 Չարչարակցեալ • • • 550 Պսակիչ սրբոց ՔՐԻՍՏՈՍ • • 289 Սաղմոսք Աւետարանի • • 75 Սիրեցի՛ զի լուիցէ Տէր • • 356 Սուրբ Աստուած • սուրբ և հզօր • 265 Սուրբ ես Տէր Աստուած մեր հզօր • 285 Սուրբ խաչիւս աղաչեսցուք • • 277 Վասն սուրբ տեղւոյս շինութեան • 202

" " [For] the Evening • • • 459 " " [For the Midday Hour / Divine Liturgy (■■■■■ - *■ašu*)] of the Resurrection • 416 " " After the Scripture • • 412 " " For weekly fasts [occurring] before the Scripture • • • 415 Midday Hour Alleluias (*al■luk■*) of the Resurrection • 422 Psalms after the Scripture • • 402 Remember, Lord, Thy ministers • 288 Let us remember by night the name [of the Lord] • 48 Look with love • • • 506 Hymns (*šarakan-k■*) for the reposed • • 357 The newly-created Word • • 272 Renewer of the universe • • • 67 For weekly fasts: Monday, etc. • 421 Grant us, Lord • • • 500 Have mercy on me, O God, according to [Thy] great [mercy] • 219 Hymns (*šarakan-k■*) of *O■ormea* (“Have mercy”) • • 221 The *O■ormea*s (“Have mercy” hymns) • • • • 329 He who dwells in the help [of the Most High] • 480 Partaker of the sufferings • • 550 Crowner of the saints, O CHRIST • • 289 Psalms of the Gospel • • 75 I loved, for the Lord shall hear • • 356 Holy God, holy and mighty • 265 Holy art Thou, Lord our God, mighty • 285 By this holy Cross let us beseech [the Lord] • • 277 For the building of this holy place • 202

zham-723.png

TEXT

5 ՑԱՆԿ

5 TABLE OF CONTENTS

TEXT

Տէր ամենակալ՝ Աստուած Աբրա • 290

Lord Almighty, God of Abra[ham...] • 290

TEXT

Տէր բարերար , որ մեծաւ • • • 503

Lord, beneficent [One], who by [Your] great... [503]

TEXT

Տէր՝ եթէ զշրթունս իմ բա • • 12

Lord, if [You] o[pen] my lips... 12

TEXT

Տէր երկնից շարականք • • • 250

T■r erknic■ [Lord of heaven] *šarakan*s [hymns] • • • 250

TEXT

Տէր երկնիցի փոխն • • • • 227

The *p■ox* [responsive verse] of the *T■r erknic■* [Lord of the Heavens] • • • • 227

TEXT

Տէր՝ զի բազում եղեն նեղիչք • 12

Lord, how are they multiplied that afflict [me] • 12

TEXT

Տէր հովուեսցէ զիս • • • • 323

The Lord shall shepherd me . . . . [p.] 323

TEXT

Փառաւորեսցո՛ւք զամենա • • 261

Let us glorify the all-[holy Trinity]... 261

TEXT

Փա՛ռք ՚ի բարձունս Աստուծոյ • • 258

Glory to God in the highest . . [p.] 258

TEXT

Քեզ վայելէ օրհնութիւն • • 409

To you praise is due... [page] 409

TEXT

Քում ամենազօր և հրա • • • 274

[Before] Your all-powerful and won[drous...] 274

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍ Աստուած մեր վասն • 286

CHRIST our God, for the sake of... • 286

TEXT

Ընհնեմք զքեզ Հայր • • • 531

[We] bless you, Father . . . 531

TEXT

Ընհնեցէք մանկունք զՏէր • • 278

[P]raise the Lord, O youths... 278

TEXT

Ընհնեցից զՏէր յամենայն ժամ • • 491

[I] will bless the Lord at all times... 491

TEXT

Ընհնութիւն սեղանոյ • • • 445

Blessing of the Table . . . 445

zham-724.png

RUBRIC

ԽՐԱՏ ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇՏՆՋԵՆԱԻՈՐ ԱՂԻՒՍԱԿԱՑ

RUBRIC: Instruction regarding the calendar and perpetual tables

TEXT

Կա՛լ զթուականն Հայոց յորում՝ ամի և իցես, յառաջիկայ աղիւսակէ աստի՝ որ յեր- կուս երեսս թղթոց եղեալ է . և գի՛տ ՚ի կարգի այնր թուականի զտարեգիրն նոյն տարւոյն . յորոյ կարգի եղեալ կայ գլխագրով միայն Եօթներեակն՝ Վերադիրն և Տանուտէրն : Եւ աստի յառաջ գնացեալ յայն մշտնջե- նաւոր աղիւսակն՝ որ յերիս զոյգ երեսս թղթ- թոց պարունակեալ է , գտցես անդ զնոյն տարեգիրն , որ ըստ կարգի այբուբենից ե- դեալ կայ գլխագրով . և ՚ի շարս նորին գըտ- ցես յառաջին տուփն զօրն Յայտնութեան, յերկրորդումն՝ զմիջոց ուտիքն . և այսու կարգաւ յառաջ գնասցես մինչև ցօր բարեն- դանի Յայտնութեան : Օրինակ իմն , թուական առաջիկայ տար- ւոյս է (

ռմղէ) , և տարեգիրն . (ՆՅ) , զոր գտցես յերկրորդում՝ աղիւսակի անդ . և ՚ի նմին կարգի տուփսն առ ձեռն պատրաստ գտանես զօրն Յայտնութեան՝ որ է (ուրբաթ) , և զմիջոց ուտիքն՝ որ է (ժ) օր , և զառաջա- ւորաց բարեկենդանն որ է Յունվարի (ժե) , և զայլն ամենայն ըստ վերոյգրեալ խրատու մինչև ցօր բարեկենդանի Յայտնութեան :

Take the Armenian era [year] in whichever year you may be, from the forthcoming table here which is set across two pages; and find in the row of that date the year-letter (*taregir*) of the same year, in whose row is set in capital letter alone the Dominical Letter (*e■t■nereak*), the Epact (*veradir*), and the Solar Sign (*tanut■r*). And proceeding from here to that perpetual table which is contained across three pairs of pages, you will find there the same year-letter, which is set in capital letter according to the order of the alphabet; and in its row, you will find in the first box the day of the Theophany (*Yaytnut■iwn*), in the second, the intervening non-fasting period (*mi■oc■ owtik■*); and in this order you shall proceed until the day of the Eve (*barekendan*) of the Theophany. For example: the date of this upcoming year is 1297 [1848 AD], and the year-letter is *NY* [■■], which you will find there in the second table; and in the boxes of that same row, you will find readily at hand the day of the Theophany, which is Friday; and the intervening non-fasting period, which is 10 days; and the Eve of the Fast of the Catechumens (*A■a■aworac■ barekendan*), which is January 15; and everything else according to the above-written instruction until the day of the Eve of the Theophany.

zham-725.png

PRINTER

2

2

RUBRIC

ԱՂԻՒՍԱԿ

RUBRIC: Table [of Contents / Calendar Table]

TEXT

| ԱՄՔ ՏԵԱՌՆ ԵՒ ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ | Ինննուտասներեակ | Կալանդակիր | Վերադիր | ՏԱՆՈՒՏԷՐ | |---|---|---|---|---| | 1848 • ռմղէ | ՆՅ | դե | ե | Կարիճ | | 1849 • ռմղը | Խ | դ | ժզ | Աղեղնաւոր | | 1850 • ռմղթ | Ց | է | իէ | Այծեղջիւր | | 1851 • ռյ | Ղ | ա | ը | Ջրհոս | | 1852 • ռյա | ԺԹ | բգ | ժթ | Ձուկ | | 1853 • ռյբ | Ս | դ | լ | Խոյ | | 1854 • ռյգ | Յ | ե | ժա | Ցուլ | | 1855 • ռյդ | Ղ | զ | իբ | Երկաւոր | | 1856 • ռյե | ՊՋ | էա | դ | Խեցգետին | | 1857 • ռյզ | Ջ | բ | ժդ | Առիւծ | | 1858 • ռյէ | Բ | գ | իե | Կոյս | | 1859 • ռյը | Ն | դ | զ | Կշիռ | | 1860 • ռյթ | ԾԽ | եզ | ժէ | Կարիճ | | 1861 • ռյժ | Ց | է | իը | Աղեղնաւոր | | 1862 • ռյժա | Ղ | ա | թ | Այծեղջիւր | | 1863 • ռյժբ | Ժ | բ | իա | Ջրհոս | | 1864 • ռյժգ | ՎՍ | գդ | բ | Ձուկ | | 1865 • ռյժդ | Ծ | ե | ժդ | Խոյ | | 1866 • ռյժե | Ղ | զ | իդ | Ցուլ | | 1867 • ռյժզ | Գ | է | ե | Երկաւոր | | 1868 • ռյժէ | ԻԺ | աբ | ժզ | Խեցգետին | | 1869 • ռյժը | Վ | գ | իէ | Առիւծ | | 1870 • ռյժթ | Ն | դ | ը | Կոյս | | 1871 • ռյի | Է | ե | ժթ | Կշիռ | | 1872 • ռյիա | ՋՋ | զէ | լ | Կարիճ | | 1873 • ռյիբ | Ջ | ա | ժա | Աղեղնաւոր |

| YEARS OF THE LORD AND ARMENIAN ERA | Nineteen-Year Cycle [Golden Number] | Dominical Letter [Sunday Letter] | Epact | LORD OF THE YEAR [Zodiacal Regent] | |---|---|---|---|---| | 1848 • 1297 | NY [350] | D-E [4-5] | 5 | Scorpio | | 1849 • 1298 | Kh [40] | D [4] | 16 | Sagittarius | | 1850 • 1299 | C■ [600] | ■ [7] | 27 | Capricorn | | 1851 • 1300 | ■ [90] | A [1] | 8 | Aquarius | | 1852 • 1301 | ŽT■ [19] | B-G [2-3] | 19 | Pisces | | 1853 • 1302 | S [2000] | D [4] | 30 | Aries | | 1854 • 1303 | Y [50] | E [5] | 11 | Taurus | | 1855 • 1304 | ■ [90] | Z [6] | 22 | Gemini | | 1856 • 1305 | PZ [806] | ■-A [7-1] | 4 | Cancer | | 1857 • 1306 | Z [6] | B [2] | 14 | Leo | | 1858 • 1307 | B [2] | G [3] | 25 | Virgo | | 1859 • 1308 | N [400] | D [4] | 6 | Libra | | 1860 • 1309 | CKh [540] | E-Z [5-6] | 17 | Scorpio | | 1861 • 1310 | C■ [600] | ■ [7] | 28 | Sagittarius | | 1862 • 1311 | ■ [90] | A [1] | 9 | Capricorn | | 1863 • 1312 | Ž [10] | B [2] | 21 | Aquarius | | 1864 • 1313 | VS [5000] | G-D [3-4] | 2 | Pisces | | 1865 • 1314 | C [50] | E [5] | 14 | Aries | | 1866 • 1315 | ■ [90] | Z [6] | 24 | Taurus | | 1867 • 1316 | G [3] | ■

[7] | 5 | Gemini | | 1868 • 1317 | IŽ [29] | A-B [1-2] | 16 | Cancer | | 1869 • 1318 | V [3000] | G [3] | 27 | Leo | | 1870 • 1319 | N [400] | D [4] | 8 | Virgo | | 1871 • 1320 | ■ [7] | E [5] | 19 | Libra | | 1872 • 1321 | J■Z [906] | Z-■ [6-7] | 30 | Scorpio | | 1873 • 1322 | Z [6] | A [1] | 11 | Sagittarius |

zham-726.png

RUBRIC

ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ 3

RUBRIC: Calendar [Tables] 3

TEXT

1874 • ռյիգ ժ Բ իբ Այծեղջիւր 1875 • ռյիդ Շ գ գ Ջրհոս 1876 • ռյիե ԿԾ ղե ժդ Ձուկ 1877 • ռյիզ Ջ զ իե Խոյ 1878 • ռյիէ Պ է զ Ցուլ 1879 • ռյիը Ի ա ժէ Երկաւոր 1880 • ռյիթ ՏՎ բգ իը Խեցգետին 1881 • ռյլ Ն դ թ Առիւծ 1882 • ռյլա Է ե իա Կոյս 1883 • ռյլբ Ջ զ բ Կշիռ 1884 • ռյլգ ՃՂ էա ժգ Կարիճ 1885 • ռյլդ Գ Բ իդ Աղեղնաւոր 1886 • ռյլե Շ գ ե Այծեղջիւր 1887 • ռյլզ Կ դ ժզ Ջրհոս 1888 • ռյլէ ΦԻ եզ իէ Ձուկ 1889 • ռյլը Ճ է ը Խոյ 1890 • ռյլթ Ի ա ժթ Ցուլ 1891 • ռյխ Տ Բ լ Երկաւոր 1892 • ռյխա ՀԿ գդ ժա Խեցգետին 1893 • ռյխբ Է ե իբ Առիւծ 1894 • ռյխգ Ջ զ գ Կոյս 1895 • ռյխդ Լ է ժդ Կշիռ 1896 • ռյխե ԴԳ աբ իե Կարիճ 1897 • ռյխզ Շ զ զ Աղեղնաւոր 1898 • ռյխէ Կ դ ժէ Այծեղջիւր 1899 • ռյխը Ռ ե իը Ջրհոս 1900 • ռյխթ ՄՃ զէ ժթ Ձուկ 1901 • ռյծ Ի ա իա Խոյ 1902 • ռյծա Ո Բ բ Ցուլ 1903 • ռյծբ Հ գ ժգ Երկաւոր

1874 • [Armenian Era] 1323: [Dominical Letter] Ž (■), [Day] 2 (■), [Epact] 22 (■■), Capricorn (■■■■■■■■■■) 1875 • [Armenian Era] 1324: [Dominical Letter] Š (■), [Day] 3 (■), [Epact] 3 (■), Aquarius (■■■■■) 1876 • [Armenian Era] 1325: [Dominical Letter] KD (■■), [Day] 4–5 (■■), [Epact] 14 (■■), Pisces (■■■■) 1877 • [Armenian Era] 1326: [Dominical Letter] J■ (■), [Day] 6 (■), [Epact] 25 (■■), Aries (■■■) 1878 • [Armenian Era] 1327: [Dominical Letter] P (■), [Day] 7 (■), [Epact] 6 (■), Taurus (■■■■) 1879 • [Armenian Era] 1328: [Dominical Letter] I (■), [Day] 1 (■), [Epact] 17 (■■), Gemini (■■■■■■■) 1880 • [Armenian Era] 1329:

[Dominical Letter] TV (■■), [Day] 2–3 (■■), [Epact] 28 (■■), Cancer (■■■■■■■■) 1881 • [Armenian Era] 1330: [Dominical Letter] N (■), [Day] 4 (■), [Epact] 9 (■), Leo (■■■■■) 1882 • [Armenian Era] 1331: [Dominical Letter] ■ (■), [Day] 5 (■), [Epact] 21 (■■), Virgo (■■■■) 1883 • [Armenian Era] 1332: [Dominical Letter] J■ (■), [Day] 6 (■), [Epact] 2 (■), Libra (■■■■) 1884 • [Armenian Era] 1333: [Dominical Letter] ■■ (■■), [Day] 7–1 (■■), [Epact] 13 (■■), Scorpio (■■■■■) 1885 • [Armenian Era] 1334: [Dominical Letter] G (■), [Day] 2 (■), [Epact] 24 (■■), Sagittarius (■■■■■■■■■) 1886 • [Armenian Era] 1335: [Dominical Letter] Š (■), [Day] 3 (■), [Epact] 5 (■), Capricorn (■■■■■■■■■) 1887 • [Armenian Era] 1336: [Dominical Letter] K (■), [Day] 4 (■), [Epact] 16 (■■), Aquarius (■■■■■) 1888 • [Armenian Era] 1337: [Dominical Letter] P■I (■■), [Day] 5–6 (■■), [Epact] 27 (■■), Pisces (■■■■) 1889 • [Armenian Era] 1338: [Dominical Letter] ■ (■), [Day] 7 (■), [Epact] 8 (■), Aries (■■■) 1890 • [Armenian Era] 1339: [Dominical Letter] I (■), [Day] 1 (■), [Epact] 19 (■■), Taurus (■■■■) 1891 • [Armenian Era] 1340: [Dominical Letter] T (■), [Day] 2 (■), [Epact] 30 (■), Gemini (■■■■■■■) 1892 • [Armenian Era] 1341: [Dominical Letter] HK (■■), [Day] 3–4 (■■), [Epact] 11 (■■), Cancer (■■■■■■■■) 1893 • [Armenian Era] 1342: [Dominical Letter] ■ (■), [Day] 5 (■), [Epact] 22 (■■), Leo (■■■■■) 1894 • [Armenian Era] 1343: [Dominical Letter] J■ (■), [Day] 6 (■), [Epact] 3 (■), Virgo (■■■■) 1895 • [Armenian Era] 1344: [Dominical Letter] L (■), [Day] 7 (■), [Epact] 14 (■■), Libra (■■■■) 1896 • [Armenian Era] 1345: [Dominical Letter] DG (■■), [Day] 1–2 (■■), [Epact] 25 (■■), Scorpio (■■■■■) 1897 • [Armenian Era] 1346: [Dominical Letter] Š (■), [Day] 6 (■), [Epact] 6 (■), Sagittarius (■■■■■■■■■) 1898 • [Armenian Era] 1347: [Dominical Letter] K (■), [Day] 4 (■), [Epact] 17 (■■), Capricorn (■■■■■■■■■) 1899 • [Armenian Era] 1348: [Dominical Letter] ■ (■), [Day] 5 (■), [Epact] 28 (■■), Aquarius (■■■■■) 1900 • [Armenian Era] 1349: [Dominical Letter] M■ (■■), [Day] 6–7 (■■), [Epact] 19 (■■), Pisces (■■■■) 1901 • [Armenian Era] 1350: [Dominical Letter] I (■), [Day] 1 (■), [Epact] 21 (■■), Aries (■■■) 1902 • [Armenian Era] 1351: [Dominical Letter] O (■), [Day] 2 (■), [Epact] 2 (■), Taurus (■■■■) 1903 • [Armenian Era] 1352: [Dominical Letter] H (■), [Day] 3 (■), [Epact] 13 (■■), Gemini (■■■■■■■)

zham-727.png

PRINTER

4

4

RUBRIC

Ա Ղ Ի Ւ Ս Ա Կ :

TABLE [OF CONTENTS / CALENDRICAL TABLE]:

TEXT

Գիր տարւոյ :	Օր Յայտնութեան :	Միջոց ուտիքն , օր :	Առաջաւորաց Բարեկենդանն :	Բուն Բարեկենդանն :	ԶԱՏԻԿ :	Երեւման Խաչ :	Համբարձումն :	Հոգեգալուստ :	Սուրբ Գրիգորի Բարեկենդանն :	Վարդավառ :
				յնվր	փտր	մրտ	ապր	ապր	մայս	մայս	յնիս		Ա	գշբ	զ	ժա	ա	իբ	ժթ	լ	ժ	լա	իը		Բ	բշբ	է	ժբ	բ	իգ	ի	ծա	ժա	յն ա	իթ		Գ	կիր	ը	ժգ	գ	իդ	իա	բ	ժբ	բ	լ		Դ	շբթ	թ	ժդ	դ	իե	իբ	գ	ժգ	գ	յլ ա		Ե	ուր	ժ	ժե	ե	իզ	իգ	դ	ժդ	դ	բ		Զ	եշբ	ժա	ժզ	զ	իէ	իդ	ե	ժե	ե	գ		է	դշբ	ժբ	ժէ	է	իը	իե	զ	ժզ	զ	դ		Ը	գշբ	ժգ	ժը	ը	իթ	իզ	է	ժէ	է	ե		Թ	բշբ	ժդ	ժթ	թ	լ	իէ	ը	ժը	ը	զ		ժ	կիր	ժե	ի	ժ	լա	իը	թ	ժթ	թ	է		Ի	շբթ	ժզ	իա	ժա	ապ ա	իթ	ժ	ի	ժ	ը		Լ	ուր	ժէ	իբ	ժբ	բ	լ	ժա	իա	ժա	թ

Dominical Letter (lit. Letter of the Year)	Day of Theophany	Period of Non-Fasting, days	Eve (*Barekendan*) of the Fast of the Catechumens	Great Barekendan	PASCHA (Easter)	Apparition of the Cross	Ascension	Pentecost	Eve (*Barekendan*) of Saint Gregory	Transfiguration (*Vardava■*)		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Apr.	May	May	June		
1 [A]	Tue	6	11	1	22	19	30	10	31	28	
2 [B]	Mon	7	12	2	23	20	[May] 1	11	June 1	29	
3 [G]	Sun	8	13	3							

| 24 | 21 | 2 | 12 | 2 | 30 | | 4 [D] | Sat | 9 | 14 | 4 | 25 | 22 | 3 | 13 | 3 | July 1 | | 5 [E] | Fri | 10 | 15 | 5 | 26 | 23 | 4 | 14 | 4 | 2 | | 6 [Z] | Thu | 11 | 16 | 6 | 27 | 24 | 5 | 15 | 5 | 3 | | 7 [[redacted]] | Wed | 12 | 17 | 7 | 28 | 25 | 6 | 16 | 6 | 4 | | 8 [[redacted]] | Tue | 13 | 18 | 8 | 29 | 26 | 7 | 17 | 7 | 5 | | 9 [T‘] | Mon | 14 | 19 | 9 | 30 | 27 | 8 | 18 | 8 | 6 | | 10 [Ž] | Sun | 15 | 20 | 10 | 31 | 28 | 9 | 19 | 9 | 7 | | 20 [I] | Sat | 16 | 21 | 11 | Apr. 1 | 29 | 10 | 20 | 10 | 8 | | 30 [L] | Fri | 17 | 22 | 12 | 2 | 30 | 11 | 21 | 11 | 9 |

zham-728.png

PRINTER

ՄՇՏՆՋԵՆԱԻՈՐ 5

PERPETUAL 5

TEXT

| Միջոց շաբաթք պահօք: | Աստուածածին: | Միջոց շաբաթք պահօք: | Սուրբ Խաչ: | Սուրբ Գէորգայ Բարեկենդան: | Միջոց ուտիք շաբաթք: | Գիւտ Խաչ: | Յինանակաց Բարեկենդան: | Սուրբ Յակովբայ Բարեկենդան: | Միջոց ուտիք, օր: | Օր Բարեկենդանի Յայտնուե: |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | օգս | | սեպ | սեպ | | հոկ | նոյե | դեկ | | | | ե | ժգ | դ | ժգ | ի | ե | իե | ժե | գ | ժը | գշբ | | ե | ժէ | դ | ժդ | իա | ե | իզ | ժզ | է | ժէ | բշբ | | ե | ժը | դ | ժե | իբ | ե | իէ | ժէ | ը | ժզ | կիր | | գ | ժբ | ե | ժզ | իզ | ե | իը | ժը | թ | ժե | բշբ | | գ | ժզ | ե | ժէ | իդ | ե | իթ | ժթ | ժ | ժդ | ուր | | գ | ժդ | գ | ժա | ժը | ը | իզ | ի | ժա | ժզ | եշբ | | գ | ժե | գ | ժբ | ժթ | ը | իդ | իա | ժբ | ժբ | դշբ | | գ | ժզ | դ | ժզ | ի | ե | իե | ժե | գ | ժը | գշբ | | գ | ժէ | դ | ժդ | իա | ե | իզ | ժզ | է | ժէ | բշբ | | գ | ժը | դ | ժե | իբ | ե | իէ | ժէ | ը | ժզ | կիր | | է | ժբ | ե | ժզ | իզ | ե | իը | ժը | թ | ժե | շբթ | | է | ժզ | ե | ժէ | իդ | ե | իթ | ժթ | ժ | ժդ | ուր |

| Intervening weeks of fast | [The Assumption of the] Mother of God | Intervening weeks of fast | The Holy Cross | *Barekendan* (Carnival/Eve of the Fast) of Saint George | Intervening non-fasting weeks (*utik[redacted]*) |

Discovery of the Cross | *Barekendan* of the Fifty-Day Fast (*Yisnakac■*) | *Barekendan* of Saint James | Intervening non-fasting [period], day[s] | Day of the *Barekendan* of the Theophany | |---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | Aug. | | Sept. | Sept. | | Oct. | Nov. | Dec. | | | | | 5 | 16 | 4 | 13 | 20 | 5 | 25 | 15 | 6 | 18 | Tue. | | 5 | 17 | 4 | 14 | 21 | 5 | 26 | 16 | 7 | 17 | Mon. | | 5 | 18 | 4 | 15 | 22 | 5 | 27 | 17 | 8 | 16 | Sun. | | 6 | 12 | 5 | 16 | 23 | 5 | 28 | 18 | 9 | 15 | Mon. | | 6 | 13 | 5 | 17 | 24 | 5 | 29 | 19 | 10 | 14 | Fri. | | 6 | 14 | 6 | 11 | 18 | 8 | 23 | 20 | 11 | 13 | Thu. | | 6 | 15 | 6 | 12 | 19 | 8 | 24 | 21 | 12 | 12 | Wed. | | 6 | 16 | 4 | 13 | 20 | 5 | 25 | 15 | 6 | 18 | Tue. | | 6 | 17 | 4 | 14 | 21 | 5 | 26 | 16 | 7 | 17 | Mon. | | 6 | 18 | 4 | 15 | 22 | 5 | 27 | 17 | 8 | 16 | Sun. | | 7 | 12 | 5 | 16 | 23 | 5 | 28 | 18 | 9 | 15 | Sat. | | 7 | 13 | 5 | 17 | 24 | 5 | 29 | 19 | 10 | 14 | Fri. |

zham-729.png

PRINTER

6

6

RUBRIC

ԱՂԻՒՍԱԿ·

TABLE.

TEXT

[Աղիւսակ Տօնացոյցի/Օրացոյցի] | Գիր տարւոյ: | Օր Յայտնութեան: | Միջոց ուտիք: օր: | Առաջաւորաց Բարեկենդան: | Բուն Բարեկենդան: | ԶԱՏԻԿ: | Երեւման Խաչ: | Համբարձումն: | Հոգեգալուստ· | Սուրբ Գրիգորի Բարեկենդան: | Վարդավառ: | |---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | | | | յնւր | փտր | ապր | մայս | մայս | մայս | յնհս | յլհս | | Խ | եշբ | ժը | իդ | ժգ | գ | ա | ժբ | իբ | ժբ | ժ | | Ծ | դշբ | ժթ | իդ | ժդ | դ | բ | ժգ | իգ | ժգ | ժա | | Կ | գշբ | ի | իե | ժե | ե | գ | ժդ | իդ | ժդ | ժբ | | Հ | բշբ | իա | իզ | ժզ | զ | դ | ժե | իե | ժե | ժգ | | Ձ | կիր | իբ | իէ | ժէ | է | ե | ժզ | իզ | ժզ | ժդ | | Ղ | շբթ | իգ | իը | ժը | ը | զ | ժէ | իէ | ժէ | ժե | | Ճ | ուր | իդ | իթ | ժթ | թ | է | ժը | իը | ժը | ժզ | | Մ | եշբ | իե | լ | ի | ժ | ը | ժթ | իթ |

ժթ | ժէ | | Յ | դշբ | իզ | լա | իա | ժա | թ | ի | լ | ի | ժը | | Ն | գշբ | իէ | գ — | իբ | ժբ | ժ | իա | լա | իա | ժթ | | Շ | բշբ | իը | բ | իգ | ժգ | ժա | իբ | յն— | իբ | ի | | Ո | կիր | իթ | գ | իդ | ժդ | ժբ | իգ | ը | իգ | իա |

[Table of the Directory of Feasts/Calendar] | Dominical Letter | Day of Theophany | Interval of non-fasting: days | Eve (*Barekendan*) of the Fast of the Catechumens | Eve (*B■n Barekendan*) of Great Lent | PASCHA (*Zatik*) | Apparition of the Cross | Ascension | Pentecost (*Hogegalust*) | Eve (*Barekendan*) of the Fast of Saint Gregory | Transfiguration (*Vardava■*) | |---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | | | Jan. | Feb. | Apr. | May | May | May | June | July | | | ■ [40] | Thu. | 18 | 24 | 13 | 3 | 1 | 12 | 22 | 12 | 10 | | | ■ [50] | Wed. | 19 | 24 | 14 | 4 | 2 | 13 | 23 | 13 | 11 | | | ■ [60] | Tue. | 20 | 25 | 15 | 5 | 3 | 14 | 24 | 14 | 12 | | | ■ [70] | Mon. | 21 | 26 | 16 | 6 | 4 | 15 | 25 | 15 | 13 | | | ■ [80] | Sun. | 22 | 27 | 17 | 7 | 5 | 16 | 26 | 16 | 14 | | | ■ [90] | Sat. | 23 | 28 | 18 | 8 | 6 | 17 | 27 | 17 | 15 | | | ■ [100] | Fri. | 24 | 29 | 19 | 9 | 7 | 18 | 28 | 18 | 16 | | | ■ [200] | Thu. | 25 | 30 | 20 | 10 | 8 | 19 | 29 | 19 | 17 | | | ■ [300] | Wed. | 26 | 31 | 21 | 11 | 9 | 20 | 30 | 20 | 18 | | | ■ [400] | Tue. | 27 | [Feb.] 3 — | 22 | 12 | 10 | 21 | 31 | 21 | 19 | | | ■ [500] | Mon. | 28 | 2 | 23 | 13 | 11 | 22 | Jun[e 1] | 22 | 20 | | | ■ [600] | Sun. | 29 | 3 | 24 | 14 | 12 | 23 | [June] 8 | 23 | 21 |

zham-731.png

PRINTER

8

8

RUBRIC

ԱՂԻՍԱԿ | Գիր տարւոյ : | Օր Յայտնութեան : | Միջոց ուտիք , օր : | Առաջաւորաց բարեկենդան : | Բուն Բարեկենդան : | ՋԱՏԻԿ : | Երեւման խաչ : | Համբարձումն : | Հոգէգալուստ : | Սուրբ Գրիգորի բարեկենդան : | Վարդավառ : | |---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | | | փետ | փետ | ապր | մայս | մայս | յնիս | յնիս | յլիս | | | Զ | շբթ | Լ | դ | իե | ժե | ժգ | իգ | դ | իգ | իէ | | | Պ | ուր | լա | ե | իզ | ժզ | ժդ | իե | դ |

իե | իդ | | Ջ | եշբ | լբ | զ | իէ | ժէ | ժե | իզ | ե | իզ | իդ | | Ռ | դշբ | լգ | է | իը | ժը | ժզ | իէ | զ | իէ | իե | | Ս | գշբ | լդ | ը | ծբ տ | ժթ | ժէ | իը | է | իը | իզ | | Վ | բշբ | լե | թ | բ | ի | ժը | իթ | ը | իթ | իէ | | Տ | կիր | լզ | ժ | գ | իա | ժթ | Լ | թ | Լ | իը | | Ր | շբթ | լէ | ժա | դ | իբ | ի | լա | ժ | յլ ա | իթ | | Ց | ուր | լը | ժբ | ե | իգ | իա | յն ա | ժա | բ | Լ | | Ւ | եշբ | լթ | ժգ | զ | իդ | իբ | բ | ժբ | գ | լա | | Փ | դշբ | խ | ժդ | է | իե | իգ | գ | ժգ | դ | օգ ա | | Ք | գշբ | խա | ժե | Զմնացեալսն ՚ի Փէ–ըն գիւտ : | | | | | |

TABLE | Dominical Letter: | Day of Theophany: | Intervening non-fasting period, days: | Barekendan [Carnival/Eve] of the Fast of the Catechumens: | Great Barekendan [Eve of Great Lent]: | EASTER: | Apparition of the Cross: | Ascension: | Pentecost: | Barekendan of Saint Gregory: | Vardava■ [Transfiguration]: | |---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---| | | | Feb | Feb | Apr | May | May | June | June | July | | Z | Sat | 30 | 4 | 25 | 15 | 13 | 23 | 4 | 23 | 27 | | ■ | Fri | 31 | 5 | 26 | 16 | 14 | 25 | 4 | 25 | 24 | | Ž | Thu | 32 | 6 | 27 | 17 | 15 | 26 | 5 | 26 | 24 | | I | Wed | 33 | 7 | 28 | 18 | 16 | 27 | 6 | 27 | 25 | | L | Tue | 34 | 8 | 1 [Mar] | 19 | 17 | 28 | 7 | 28 | 26 | | X | Mon | 35 | 9 | 2 | 20 | 18 | 29 | 8 | 29 | 27 | | C | Sun | 36 | 10 | 3 | 21 | 19 | 30 | 9 | 30 | 28 | | K | Sat | 37 | 11 | 4 | 22 | 20 | 31 | 10 | July 1 | 29 | | H | Fri | 38 | 12 | 5 | 23 | 21 | June 1 | 11 | 2 | 30 | | DZ | Thu | 39 | 13 | 6 | 24 | 22 | 2 | 12 | 3 | 31 | | ■ | Wed | 40 | 14 | 7 | 25 | 23 | 3 | 13 | 4 | Aug 1 | | ■ | Tue | 41 | 15 | For the remainder, find [them under the dominical letter] P■■: | | | | | | |

zham-734.png

RUBRIC

ԿԱՐԳ

RUBRIC: Order [of the Office]

TEXT

ՅԱՋՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

Of the Succession

RUBRIC

ՍՐԲԱՋԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

[OF THE] HOLY APOSTLES

TEXT

ԹԱԴԷՈՍԻ

[OF] THADDEUS

RUBRIC

ԵՒ

RUBRIC: And

TEXT

ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍԻ

[Of] BARTHOLOMEW

RUBRIC

ՈՐՔ ԵՂԵՆ ՀՈՎԻՒՔ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԵՐՈՅ ՄԻՆՉԵՒ ՑՍՈՒՐԲՆ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՇԽԱՐՀԻ

[Those] who were pastors of our holy Church until Saint Gregory the Illuminator of the land of Armenia.

TEXT

1 Տէր սուրբ ԹԱԴԷՈՍ առաքեալ: 2 Տէր սուրբ ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍ առաքեալ: 3 Սուրբ Յուդա Թադէոս : 4 Սուրբ Ադդէ եպիսկոպոս : 5 Սուրբ Եղիշէ : 6 Սուրբ Մատթէոս : 7 Սուրբ Զաքարիա եպիսկոպոս : 8 Սուրբ Թէոփիլոս եպիսկոպոս :

1 Lord, Saint THADDEUS, Apostle. 2 Lord, Saint BARTHOLOMEW, Apostle. 3 Saint Judas Thaddeus. 4 Saint Addai, bishop. 5 Saint Eliseus [E■iš■]. 6 Saint Matthew. 7 Saint Zechariah, bishop. 8 Saint Theophilus, bishop.

zham-735.png

PRINTER

2

2

RUBRIC

ՅԱՋՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

[RUBRIC: Successions of the Apostles]

TEXT

9 Սուրբ Կումսի եպիսկոպոս : 10 Սուրբ Բարսումա եպիսկոպոս : 11 Սուրբ Բաբելաս եպիսկոպոս : 12 Սուրբ Զոթիկոս եպիսկոպոս : 13 Սուրբ Մխիթար վանահայր (գուցէ եպիսկոպոս) : 14 Սուրբ Փալմա եպիսկոպոս : 15 Սուրբ Մեհրուժան եպիսկոպոս : 16 Սուրբ Վլասիոս եպիսկոպոս : 17 Սուրբ Ակակիոս եպիսկոպոս : 18 Սուրբ Աբքեղայոս եպիսկոպոս : 19 Սուրբ Աղէքսանդր եպիսկոպոս : 20 Սուրբ Փիրմիլիանոս եպիսկոպոս : 21 Սուրբ Կղեմէոս եպիսկոպոս : 22 Սուրբ Ղևոնդիոս եպիսկոպոս : *

9 Saint Kumsi [Comitas], bishop. 10 Saint Barsuma, bishop. 11 Saint Babelas [Babylas], bishop. 12 Saint Z■t■ikos [Zoticus], bishop. 13 Saint Mxit■ar, abbot (perhaps bishop). 14 Saint P■alma [Palmas], bishop. 15 Saint Mehružan [Meruzanes], bishop. 16 Saint Vlasios [Blaise], bishop. 17 Saint Akakios [Acacius], bishop. 18 Saint Abk■e■ayos [Archelaus], bishop. 19 Saint A■■k■sandr [Alexander], bishop. 20 Saint P■irmilianos [Firmilian], bishop. 21 Saint K■em■os [Clement], bishop. 22 Saint ■ewondios [Leontius], bishop. *

PRINTER

* Տե՛ս զլիակատար ծանօթութիւն Առաքելական Յաջորդութեանցս ՚ի մատեանն կոչեցեալ Կրօնագիտութիւն՝ գործ մեծիմաստ հեղինակի՝ տեառն Միքայէլի՝ ծայրագոյն վարդապետի Յակովբայ Սալլանթեանց, յէջ 96—99 • տպագրեալ ՚ի Մոսկով, յամի 1831 : Սոյն այս հռչակաւոր մատենագիր է Բնիկ Կոստանդնուպօլսոյ, Միաբան և Նուիրակ սրբոյ Էջմիած- նի, Փոխանորդ թեմակալ Արք եպիսկոպոսի, Խաչակիր Աս- պետ կայսերութեան Ռուսաց, Դատաքննիչ Գրոց, Կարգադիր Եղիազարեանց Ճեմարանին Հայոց, Դասատու Հայկաբանութեան, Փիլիսոփայութեան և Աստուածաբանութեան : Արար սա

զբազում մատեանս, յորոց միջի գլխաւորքն են Քերակա-
նութիւն, Կրօնագիտութիւն և Խարսխ հաւատոյ • այլ ցաւիմք զի
վերջինն ցարդ ոչ եհաս ՚ի ձեռս մեր աստ ՚ի Հնդիկս :

PRINTER: * See the complete commentary on these Apostolic Successions in the book entitled *Religious Knowledge*, the work of the profound author, the supreme *vardapet* (doctor of theology) Lord Mik‘ay■l Hakob Sallant‘eants‘, on pages 96–99; printed in Moscow, in the year 1831. This same renowned writer is a native of Constantinople, a monk and nuncio of Holy ■■miatsin, vicar of the diocesan Archbishop, a cross-bearing Knight of the Russian Empire, Censor of Books, Organizer of the E■iazareants‘ Armenian College, and Teacher of Armenian Grammar, Philosophy, and Theology. He composed many books, chief among which are *Grammar*, *Religious Knowledge*, and *The Anchor of Faith*; but we regret that the last [of these] has not yet reached our hands here in India.

zham-736.png

TEXT

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

Orders [of Service]

TEXT

ԵՒ

And

TEXT

ԱՆՑՔ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

EVENTS OF CHRONOLOGY

TEXT

ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԱՑՆ ՀԱՅՈՑ

[Of] the Catholicoi of the Armenians

TEXT

ՍԿՍԵԱԼ ՅԱՌԱՋԻՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԷՆ ՀԱՅՈՑ 'Ի

[RUBRIC: Beginning from the first Catholicos of the Armenians, from]

TEXT

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԷ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԷՆ ՄԵՐՄԷ ՑԱՒՈՒՐՍ

From our holy [father] Gregory the Illuminator unto [our] days.

TEXT

ՏԷՐ ՆԵՐՍԻՍԻ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴԻ ԱՇՏԱՐԱԿԵՑՒՈՅ

[By] the Lord Ners■s the Fifth of Aštarak [Aštarakec■i]

TEXT

Տէր սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Ա : Աթոռն կաթու-

Lord Saint Gregory the Illuminator. [Tone] 1: The Cathol[ic] See...

TEXT

ղիկոսութեան դնի 'ի Վաղարշապատ արքայանիստ ,

[... of the Catho]licate is placed in the royal seat of Va■aršapat,

TEXT

ուր է ԷՋՄԻԱԾԻՆ յամի 302 : Յաւուրս սորա , յամի

where ■■miacin [is], in the year 302. In his days, in the year

TEXT

325 եղև սուրբ ժողովն Նիկիոյ • և 'ի Հայս ժողովն

[In] 325 took place the Holy Council of Nicaea; and in Armenia, the Council of

TEXT

Վաղարշապատու՝ Ա : Եւ գիւտ խաչափայտին ՔՐԻՍ-

[Of the Feast] of Va■aršapat: [Tone] 1. And the Discovery of the Wood of the Cross of Christ—

TEXT

ՏՈՍԻ 'ի Հեղինեայ թագուհւոյ յԵրուսաղէմ , յամի

[... of Chris]t by Queen Helena in Jerusalem, in the year

TEXT

327 : Եւ 'ի 24 ամի թագաւորութեան մեծին Կոստան-

327: And in the 24th year of the reign of the great Constan[tine...

TEXT

դիանոսի , յամի 329 Կոստանդնուպօլիս շինի , յորում

[... of Constan]tine; in the year 329 Constantinople is built, wherein

TEXT

ժամանակի թագաւորէր 'ի Հայս Տրդատ :

[At that] time, Trdat reigned in Armenia.

TEXT

2 Տէր Արիստակէս Ա : Յաւուրս սորա Արիոս Հերետիկո-

2 Lord Aristak■s I. In his days Arius the hereti-

TEXT

սապետ սատակի :

[...-ch]ief is destroyed.

TEXT

3 Տէր Վրթանէս : Յաւուրս սորա սուրբն Տրդատ վախ-

3. Lord Vrt■an■s: In his days Saint Trdat depar-

TEXT

ճանի : Սուրբն Գրիգորիս Աղուանից կաթուղիկոս նա-

[... Saint Grigoris, *kat■o■ikos* [Catholicos] of the Alvans [Caucasian Albanians], ma[rtyr...]

TEXT

Հատակի : Եւ սուրբ խաչն երևի յԵրուսաղէմ առ

Pavement [chant]: And the holy Cross appears in Jerusalem at the time of

TEXT

Կիւրղիւ :

Lord, have mercy (Kyrie [eleison]).

TEXT

4 Տէր Յուսիկ: Յաւուրս սորա մեծն Վրթանէս վախճանի :

4. Lord Y■sik. In the days of this [one], the great Vrt■an■s passed away.

TEXT

5 Տէր Փառներսէհ յԱշտիշատայ՝ 'ի վանաց Գլակայ : Յա-

5 Lord P■a■nerseh of Aštišat, from the monastery of Glak. In the

TEXT

4 Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք ւուրս սորա Յուսիկ և Դանիէլ, և Սարգիս զօրավար նահատակին : 6 Տէր Ներսէս մեծ և Ա : Յաւուրս սորա , յամի 381 եղև սուրբ ժողովն Կոստանդնուպօլսոյ ընդդէմ Մակեդո- նի: Եւ ’ի Հայս ժողովն Աշտիշատու՝ Ա . և ժողովն Վաղարշապատու՝ Բ : 7 Տէր Շահակ ’ի Մանազկերտոյ : 8 Տէր Ջաւէն : 9 Տէր Ասպուրակէս : Յաւուրս սորա աշխարհն Հայոց բա- ժանի ’ի Յունաց և ’ի Պարսից : 10 Տէր Սահակ Պարթև Ա : Յաւուրս սորա , յամի 398 սուրբն Յովհան Ոսկեբերան նստի պատրիարգ ’ի Կոս- տանդնուպօլիս : Եւ յամի 406 սուրբն Մեսրովպ գը- տանէ զգիրս Հայոց , լինի սկիզբն թարգմանութեան , և թարգմանի Աստուածաշունչ մատեանն ’ի Վաղար- շապատ ընդ հովանեաւ Վռամշապհոյ Արշակունւոյ Հայոց թագաւորի : Յայսմ ժամանակի , յամի 411 ըս- կսանի թագաւորութիւնն Սկովտիոյ : Եւ յամի 414 թագաւորութիւնն Սպանիացւոց : 419 թագաւորու- թիւնն Ֆրանսայու : Եւ լինի ժողով յԵփեսոս ընդ դէմ Նեստորի յամի 431 : Եւ ’ի Հայս կրկին ժողով ’ի Վաղարշապատ՝ Գ և Դ . և կրկին ժողով յԱշ- տիշատ՝ Բ և Գ: 11 Տէր Յովսէփ Ա . ’ի Հողոցիմ աւանէ : Յաւուրս սորա , յամի 448 Եւտիքէս հերետիկոս դատապարտի ’ի Փլաբիանոսէ : Եւ ’ի Հայս կրկին ժողով Շահապի- վանու՝ Ա և Բ . և ժողով Արտաշատու . և ժողով Դվնայ՝ Ա : 12 Տէր Մելիտէ ’ի Մանազկերտոյ : Յաւուրս սորա , Ղևոն- դեանք նահատակին ’ի Յազկերտէ : Եւ աթոռն կա- թուղիկոսութեան փոխի ’ի Դվին քաղաք յամի 452, յետ կալոյ յէջմիածին ամս 150 : 13 Տէր Մովսէս Ա . ’ի Մանազկերտոյ : Յաւուրս սորա , նա- խարարք Հայոց արձակեալ ’ի կապանաց դառնան յաշ- խարհէն Պարսից ’ի Հայաստան :

4 ORDERS [OF CHRONOLOGY] ...in his days, Yusik and Daniel, and Sargis the General are martyred. 6. Lord Ners■s the Great and First. In his days, in the year 381, took place the holy Council of Constantinople against Macedonius; and in Armenia, the Council of Aštišat, 1st, and the Council of Va■aršapat, 2nd. 7. Lord Šahak of Manazkert. 8. Lord Zaw■n. 9. Lord Aspurak■s. In his days, the land of Armenia is divided between the Greeks and the Persians. 10. Lord Sahak the Parthian, 1st. In his days, in the year 398, Saint John Chrysostom is enthroned as Patriarch in Constantinople. And in the year 406, Saint Mesrop discovers the letters of the Armenians; the beginning of translation takes place, and the Divinely-breathed Book [the Bible] is translated in Va■aršapat under the auspices of V■amšapuh the Aršakuni, King of Armenia. At this time, in the year 411, begins the Kingdom of Scotland; and in the year 414, the Kingdom of the Spaniards; in 419, the Kingdom of France. And a council takes place in Ephesus against Nestorius in the year 431; and in Armenia, a two-fold council in Va■aršapat, 3rd and 4th, and a two-fold council in Aštišat, 2nd and 3rd. 11. Lord Yovs■p■ I, from the town of Ho■oc■im. In his days, in the year 448, Eutyches the heretic is condemned by Flavian. And in Armenia, a two-fold council of Šahapiwan, 1st and 2nd; and the Council of Artašat; and the Council of Dvin, 1st. 12. Lord Melit■ of Manazkert. In his days, the ■ewondian [priests] are martyred by Yazdegerd. And the See of the Catholicosate is moved to the city of Dvin in the year 452, after remaining in ■■miacin for 150 years. 13. Lord Movs■s I of Manazkert. In his days, the Armenian nakharars [princes], released from bonds, return from the land of the Persians to Armenia.

zham-738.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ի Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց

[OF THE] CATHOLICOI

TEXT

5

5

TEXT

14 Տէր Գիւտ յԱրահեզայ 'ի Տայոց : Յաւուրս սորա, Դա-

14. Lord Giwt from Arahez in Tayk■. In his days, Da-

TEXT

ւիթ Անյաղթ և Մամբրէ և ընկերք նոցա ծաղկին :

[Dav]id the Invincible, and Mambr■, and their companions flourish.

TEXT

15 Տէր Քրիստափոր Ա • Արծրունի :

15. Lord K■ristap■or I Artsruni.

TEXT

16 Տէր Յովհան Ա • Մանդակունի : Յաւուրս սորա Վա-

16. The Lord Yovhan I Mandakuni. In his days, Va-

TEXT

Հան Մամիկոնեան նորոգէ զաշխարհն Հայոց :

The Mamikonean forebear renews the land of the Armenians.

TEXT

17 Տէր Բաբկէն յՈթմսոյ՝ որ 'ի Վանանդ : Յաւուրս սորա

17. Lord Babg■n from Ot■mus, which [is] in Vanand. In his days

TEXT

եղև ժողով Վաղարշապատու՝ Ե : Եւ գիւտ նշխա-

There took place the Council of Va■aršapat, the 5th; and the discovery of the reli-

TEXT

րաց Գրիգորիսի Աղուանից կաթուղիկոսի :

[... of St.] Grigoris, Catholicos of the Aluank■ (Caucasian Albanians).

TEXT

18 Տէր Սամուէլ յԱրծկէոյ : Յաւուրս սորա եղև սկիզբն

18. Lord Samu■l of Artsk■: In his days was the beginning [of...]

TEXT

տէրութեանն Շուետաց :

[of] the realm of the Swedes:

TEXT

19 Տէր Մուշէ յԱղբերց աւանէ : Յաւուրս սորա թագաւորն

19. Lord Muš■ from the village of A■berk■. In the days of this [one], the king

TEXT

Պարսից Կաւատ՝ առնու զքաղաքն Տիգրանակերտ 'ի

Kavad of the Persians captures the city of Tigranakert in [...]

TEXT

ձեռաց Հայոց :

... [of the] hands of the Armenians:

TEXT

20 Տէր Սահակ Բ • յՈւղկայ որ 'ի Հարք : Յաւուրս սորա

20. Lord Sahak II, from U■k■, which [is] in Hark■. In the days of this [one]

TEXT

Վահան Մամիկոնեան վախճանի :

Vahan Mamikonean passes away.

TEXT

21 Տէր Քրիստափոր Բ • 'ի Տիրառիճ աւանէ Բագրե-

21. Lord K■ristap■or II, from the town of Tira■i■ in Bagre[wand]—

TEXT

անդայ :

[...]* *(Note: "■■■■■" is a fragmentary word or scribal abbreviation/error in isolation; likely the termination of a verb such as [■]■■■■■ "[he/she] rejoices" or a truncated rubric).*

TEXT

22 Տէր Ղևոնդ յԵրաստոյ : Յաւուրս սորա լինի սով

22. Lord ■ewond of Erast: In his days there is a famine.

TEXT

սաստիկ յաշխարհին Հայոց :

...[was] severe in the land of the Armenians.

TEXT

23 Տէր Ներսէս Բ • յԱշտարակաց 'ի Բագրեւանդայ : Յա-

23. Lord Ners■s II of Aštarak, from Bagrewand. [He occupied the see for] yea[rs]...

TEXT

ւուրս սորա եղև ժողովն Դվնայ՝ Բ :

In the days of this [one], the second Council of Dvin took place.

TEXT

24 Տէր Յովհաննէս Բ • 'ի Սիւնձեղնոյ Գաբեղեանց : Յա-

24 Lord Yovhann■s II, from the Siwnjez■n [district] of [the house of the] Gabe■eank■. From...

TEXT

ւուրս սորա, յայտնեցաւ դաստառակն ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

[In the] days of this [one], the towel [Mandylion] of Christ was revealed.

TEXT

25 Տէր Մովսէս Բ • յԵղիվարդայ : Յաւուրս սորա նորո-

25. Lord Movs■s II of E■ivard. In his days [the calendar/era] was rene-

TEXT

գեցաւ տումարն 'ի Հայս , որ և յամի Տեառն 552

[... the] calendar was [established/fixed] in Armenia, which is in the year of the Lord 552

TEXT

սկսաւ թուականն Հայոց : Եղև ժողովն Դվնայ՝ Գ :

The Armenian era began. The Third Council of Dvin took place.

TEXT

Եւ Յուստինիանոս մեծ կայսրն Յունաց շինեաց զսուր-

And Justinian, the great emperor of the Greeks, built the ho[ly...]

TEXT

բըն Սոփիա 'ի Կոստանդնուպօլիս յամի 557 :

[Saint] Sophia in Constantinople in the year 557.

TEXT

26 Տէր Աբրահամ Ա • յԱղբաթանից : Յաւուրս սորա եղև

26. Lord Abraham I of A■bat■ank■. In the days of this [man] occurred

TEXT

ժողովն Դվնայ՝ Դ : Եւ դարձ Անգղիացւոց 'ի Հաւատս

The Council of Dvin: IV. And the conversion of the English to the Faith.

TEXT

ՔՐԻՍՏՈՍԻ յամի 597 :

[In the] year of Christ 597:

TEXT

27 Տէր Յովհան Գ • 'ի Բագարանէ Բագրևանդայ : Սա նըս-

27. Lord Yovhan III, from Bagaran of Bagrewand. He sa[t]...

TEXT

տաւ 'ի բաժնին Յունաց յաւուրս Աբրահամու կա-

...[was foun]d in the portion of the Greeks in the days of Abraham, Ca[tholicos...]

TEXT

թուղիկոսի : Յայսմ՝ ժամանակի Պարսիկք առին

[... of the Catho]likos. At this time the Persians took

TEXT

զԵրուսաղէմ՝ 'ի Յունաց յաւուրս Հերակլի կայսեր :

...Jerusalem from the Greeks in the days of Emperor Heraclius.

zham-739.png

PRINTER

6

6

RUBRIC

TEXT

և գերեցին զսուրբ խաչն յամի 614:

and they carried the Holy Cross into captivity in the year 614.

TEXT

28 Տէր Կոմիտաս յԱղցից յԱրագածոտան: Սա շինէ զվկայ- արանն սրբոց Հռիփսիմեանց, և նորոգէ զէջմիածին: Յաւուրս սորա Մժէժ Հայ կարգի զօրավար ՚ի Հե- րակլ կայսերէն Յունաց, և առնէ մեծամեծ քա- ջութիւն ՚ի Պարսիկս: Եւ սկսանի թուականն Հա- գարացւոց, յամի Տեառն 622, յորում էր թուականն Հայոց՝ ՀԱ:

28. Lord Komitas, from A■c■ in Aragacotn. He built the martyrium of the Holy H■ip■simeank■ [Saint Hripsime and companions], and restored ■■miacin. In his days, Mž■ž the Armenian was appointed general by Heraclius, Emperor of the Greeks [Byzantines], and performed great deeds of valor against the Persians. And the era of the Hagarenes began, in the year of the Lord 622, in which was year 71 of the Armenian era.

TEXT

29 Տէր Քրիստափոր Գ. յԱպահունեաց:

29 Lord K■ristap■or III, of [the house of] Apahuni.

TEXT

30 Տէր Եզր ՚ի Փառաժնակերտէ: Սա շինէ զվկայարանն սրբոց Գայիանեանց: Յաւուրս սորա եղև ժողովն Կար- նոյ: Եւ դարձ սրբոյ խաչին յԵրուսաղէմ, և անտի ՚ի Կոստանդնուպօլիս ՚ի ժամանակս Հերակլի կայսեր Յունաց: Եւ յամի 637 Հագարացիք առնուն զԵրու- սաղէմ:

30. The Lord Ezr from P■a■ažnakert. He built the martyrium of the holy Gayianeank■ [St. Gayane and her companions]. In his days took place the Council of Karin, and the return of the Holy Cross to Jerusalem, and thence to

Constantinople in the time of Heraclius, Emperor of the Greeks. And in the year 637 the Hagarites [Arabs] took Jerusalem.

TEXT

31 Տէր Ներսէս Գ. շինօղ յԻշխանաց աւանէ ՚ի Տայոց: Յաւուրս սորա, յամի 653 յայտնեցաւ սուրբ խաչն Վարագայ: Եւ եղև կրկին ժողով ՚ի Դվին՚ Ե և Զ, և ժողով ինչ ՚ի Մանազկերտ ՚ի տեղապահութեան ՅովՀաննու:

31. Lord Ners■s III the Builder, from the town of Išxhan in Tayk■. In his days, in the year 653, the Holy Cross of Varag was revealed. And there took place two councils in Dvin, the fifth and the sixth, and a certain council in Manazkert during the locum tenancy of Yovhann■s.

TEXT

32 Տէր Անաստաս յԱկոռւոյ: Յաւուրս սորա ծաղկեցաւ Անանիա Շիրակացի՚ Համարող և աստեղաբաշխ:

32. Lord Anastas of Ako■i. In his days flourished Anania of Širak (Shirakatsi), the Computist and Astronomer.

TEXT

33 Տէր Իսրայէլ յՈթմսոյ ՚ի Վանանդայ: Յաւուրս սո- րա, Մովսէս Սիւնեցի՚ երկրորդ քերթող ծաղկի: Եւ Մժէժ Հայ նստի կայսր Յունաց՚ ի Կոստանդնուպո- լիս յամի Տեառն 667:

33. Lord Isray■l of Ot■mus, from Vanand. In his days, Movs■s of Siwnik■, the second rhetorician, flourishes. And Mž■ž the Armenian sits [as] emperor of the Greeks in Constantinople in the year of the Lord 667.

TEXT

34 Տէր Սահակ Գ. յԱրքունաշէնէ: Սա կալեալ առաջի ՚ի Դամասկոս առ ամիրապետն Հագարացւոց:

34. Lord Sahak III, from Ark■unaš■n. He [was] held in Damascus before the Commander of the Faithful of the Hagarenes.

TEXT

35 Տէր Եղիա յԱրճիշոյ: Յաւուրս սորա, նախարարք Հայ- ոց այրին ’ի Նախիջեւան քաղաքի ’ի Հագարաց- ւոց. Եւ ժողով յԱղուանս:

35. Lord E■ia of Ar■iš. In his days, the princes of Armenia were burned in the city of Naxijewan by the Hagarenes. And a council [was held] in A■wank■.

TEXT

36 Տէր ՅովՀան Դ. Իմաստասէր Օձնեցի ’ի Տաշրաց: Յա- ւուրս սորա, յամի 722 Հրէայ ոմն յԱսորիս’ Համբաւէ զանձնէ լինել մեսիա: Եղև ժողովն Դվնայ’ է. և ժողով Դվնայ կամ Վաղարշապատու ընդդէմ Պօղի-

36. Lord Yovhann■s IV, the Philosopher [Imastas■r], of ■jun, from Tashir [Tashrats‘]. In his days, in the year 722, a certain Jew in Syria proclaimed himself to be the Messiah. There took place the Seventh Council of Dvin, and the Council of Dvin or of Vagharshapat against the Pauli[cians]—

zham-740.png

TEXT

կեանց և Յուլիանիստց: Լևոն կայսր Յունաց զինի ընդդէմ սրբոց պատկերաց : 37 Տէր Դաւիթ Ա • յԱրամոնից : Յաւուրս սորա , յամի 733 յարեան պատկերամարտք յաշխարհին Յունաց : 38 Տէր Տրդատ Ա • Յոթմսոյ 'ի Վանանդայ : Յաւուրս սորա եղև սկիզբն տէրութեան Տաճառաց ըստ կու- սակալութեան 'ի դիմաց կայսերն Յունաց: Եւ աթոռ ամիրապետին Հագարացւոց փոխի 'ի Դամասկոսէ 'ի Բաղտատ , զոր 'ի հիմանց նորոգէ Ճաֆար ամիրապետ : 39 Տէր Տրդատ Բ • 'ի Դասնաւորից : 'Ի վերջին աւուրս սորա եղև կարկուտ և մարախ և երաշտութիւն յաշ- խարհին Հայոց : 40 Տէր Սիոն 'ի Բաւոնից Արագածոտան : Յաւուրս սորա , եղև ժողովն Պարտաւայ : 41 Տէր Եսայի յԵղապատրուշ աւանէ : Յաւուրս սորա , Մուշեղ Մամիկոնեան հարկանէ զՊարսիկս: Եւ Աշոտ մսակեր առնէ բազում

քաջութիւնս : Եւ Սաքսոնա- ցիք դառնան 'ի հաւատս ՔՐԻՍՏՈՍԻ : 42 Տէր Ստեփաննոս Ա • 'ի Դվնայ : Յաւուրս սորա , Մարի- ամ Հայկազն պսակի ընդ կայսեր Յունաց : 43 Տէր Յովաբ յՈստանէն Դվնայ : 44 Տէր Սողոմովն 'ի Գառնոյ : 45 Տէր Գէորգ Ա • յԱրագածոտնէ : 46 Տէր Յովսէփ Բ • յԱրագածոտնէ : Յաւուրս սորա , յամի 803 հանգանակն հաւատոյ սկսաւ երգիլ յԵկեղեցիս Լատինացւոց : Եւ Վարդան Հայ ընտրի կայսր Յու- նաց, և հրաժարեալ կրօնաւորի : 47 Տէր Դաւիթ Բ • 'ի Ծաղաղոյ : Յաւուրս սորա յամի 813 տօն վերափոխման հաստատի 'ի Լատինս : Եւ Արշա- ւիր Հայ ընտրի կայսր Յունաց , և նուաճի 'ի Նիկի- փորայ : Եւ ապա նստի կայսր Լևոն Արծրունի Հայ : 48 Տէր Յովհաննէս Ե • յՈվայից : Սա հերքեաց զաղանդն Թոնդրակեցւոց, որ նորոգ սկսեալ էր: Յաւուրս սորա եղև ժողովն Ծրնջակու : Եւ դարձ Բուլղարաց 'ի հա- ւատս ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

[... Severians] and Julianists. Leo, Emperor of the Greeks, arms himself against the holy images. 37. Lord Dawit■ I, from Aramonank■. In his days, in the year 733, the Iconoclasts arose in the realm of the Greeks. 38. Lord Trdat I, from Ot■mus in Vanand. In his days occurred the beginning of the dominion of the Templars [or: guardians of the court] according to the lieutenancy on behalf of the Emperor of the Greeks. And the see of the Commander of the Faithful (*am■rapet*) of the Hagarenes was transferred from Damascus to Baghdad, which was built anew from the foundations by the Commander of the Faithful Jafar. 39. Lord Trdat II, from Dasnawork■. In his latter days there was hail, and locusts, and drought in the land of the Armenians. 40. Lord Sion, from Bawonk■ in Aragacotn. In his days was the Council of Partaw. 41. Lord Esayi, from the village of E■apatruš. In his days, Muše■ Mamikonean struck down the Persians; and Ašot the Carnivore (*msaker*) performed many valiant deeds; and the Saxons turned to the faith of CHRIST. 42. Lord Step■annos I, from Dwin. In his days, Mariam the Armenian [lit. *Haykazn*] was wedded to the Emperor of the Greeks. 43. Lord Yovab, from the *ostan* [princely domain] of Dwin. 44. Lord So■omon, from Ga■ni. 45. Lord G■org I, from Aragacotn. 46. Lord Yovs■p■ II, from Aragacotn. In his days, in the year 803,

the Symbol of Faith [the Creed] began to be chanted in the churches of the Latins. And Vardan the Armenian was chosen Emperor of the Greeks, and having abdicated, became a monk. 47. Lord Dawit■ II, from C■a■ax. In his days, in the year 813, the Feast of the Assumption was established among the Latins. And Aršawir the Armenian was chosen Emperor of the Greeks, and was subjugated by Nikephoros. And thereafter Leo the Armenian, an Artsruni, sat [upon the throne as] Emperor. 48. Lord Yovhann■s V, from Ovayk■. He refuted the sect of the T■ondrakians, which had newly begun. In his days was the Council of Crnjak, and the conversion of the Bulgars to the faith of CHRIST.

zham-741.png

PRINTER

8. Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք

8. ORDERS [OF SERVICE]

TEXT

49 Տէր Զաքարիա Ա • 'ի Ձագ աւանէ : Յաւուրս սորա եղև ժողովն Շիրակվանու : Եւ եկն ձիւն արիւնա- գոյն յաշխարհն Արևմտից : Եւ յամի 862 սկիզբն եղև տէրութեանն Ռուսաց : Եւ դարձ Շքլաւանաց 'ի հաւատս ՔՐԻՍՏՈՍԻ : 50 Տէր Գէորգ Բ • 'ի Գառնոյ : Յաւուրս սորա սկզբնա- ւորի թագաւորութիւնն Բագրատունեաց 'ի մեծէն Աշոտոյ, որ յամի Տեառն 885, պսակեալ թագիւ յա- միրապետէն Հագարացւոց, և 'ի Վասիլ Հայկազն Ար- շակունի կայսերէն Յունաց, որ թագաւորեաց 'ի Կոստանդնուպօլիս յամի Տեառն 867 : 51 Տէր Մաշտոց յԵղիվարդայ : 52 Տէր Յովհաննէս Ձ • պատմաբան՝ 'ի Դրասխանակերտէ: Յաւուրս սորա, նահատակի Սմբատ արքայ Հայոց և թագաւորէ Աշոտ Երկաթ : Առնուն Հագարացիք զկա- թուղիկոսարանն Դվնայ • և աթոռ կաթուղիկոսու- թեան փոխի 'ի Վասպուրական յամի Տեառն 924, յետ կալոյ 'ի Դվին քաղաք ամս 472 : Յայսմ ժա- մանակի նստէր կայսր Յունաց Լևոն

իմաստասէր Հայ- կազն 'ի Կոստանդնուպօլիս : Եւ ապա նստի Կոստան- դին Պերփեռուժէն Հայկազն : 53 Տէր Ստեփաննոս Բ : 54 Տէր Թէոդորոս Ա : Յաւուրս սորա շինի վանքն Նարե- կայ : Եւ յամի 930 Հերոլգոս լինի առաջին Քրիստո- նեայ թագաւոր Տանիմառքայի : Յայսմ ժամանակի նստէր կայսր Յունաց 'ի Կոստանդնուպօլիս Ռոմա- նոս Հայ : 55 Տէր Եղիշէ Ա : Յաւուրս սորա Անանիա Նարեկացի ծաղկի : 56 Տէր Անանիա 'ի Մոկաց : Յաւուրս սորա փոխադրի Դաս- տառակն ՔՐԻՍՏՈՍԻ յԵդեսիոյ 'ի Կոստանդնուպօ- լիս : Ծնանի սուրբն Գրիգոր Նարեկացի : Եւ յամի 948 Ռուսք դառնան 'ի հաւատս ՔՐԻՍՏՈՍԻ : 57 Տէր Վահան 'ի Բաղաց : Յաւուրս սորա Յովհաննէս Չմշկիկ Հայ ազգաւ թագաւորէ 'ի վերայ Յունաց 'ի

49. Lord Zak■aria I, from the village of Jag. In his days took place the Council of Širakavan. And blood-colored snow fell upon the land of the West. And in the year 862 was the beginning of the dominion of the Russians; and the conversion of the Slavs to the faith of CHRIST. 50. Lord G■org II, from Ga■ni. In his days began the kingdom of the Bagratunis under Ašot the Great, who in the year of the Lord 885 was crowned with a diadem by the Emir of the Hagarenes [Muslims] and by Basil the Armenian-Arsacid, Emperor of the Greeks, who reigned in Constantinople in the year of the Lord 867. 51. Lord Maštoc■, from E■ivard. 52. Lord Yovhann■s VI, the historian, from Drasxanakert. In his days, Smbat, King of the Armenians, was martyred, and Ašot the Iron reigned. The Hagarenes seized the Catholicate of Dvin, and the seat of the Catholicate was transferred to Vaspurakan in the year of the Lord 924, after having remained in the city of Dvin for 472 years. At this time, Leo the Philosopher, an Armenian, reigned [as] Emperor of the Greeks in Constantinople; and then reigned Constantine Porphyrogenitus, an Armenian. 53. Lord Step■annos II. 54. Lord T■■odoros I. In his days the monastery of Narek was built. And in the year 930 Harold became the first Christian king of Denmark. At this time Romanos the Armenian reigned [as] Emperor of the Greeks in Constantinople. 55. Lord E■iš■ I. In his days Anania of Narek flourished. 56. Lord Anania, from Mokk■. In his days the Mandylion [lit.

Veil/Cloth] of CHRIST was transferred from Edessa to Constantinople. Saint Grigor of Narek was born. And in the year 948 the Russians converted to the faith of CHRIST. 57. Lord Vahan, from Ba■k■. In his days John Tzimiskes, an Armenian by descent, reigned over the Greeks in

zham-742.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ւ Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց

[OF THE] CATHOLICOI

TEXT

9

9

TEXT

Կոստանդնուպօլիս յամի Տեառն 969 :

Constantinople, in the year of the Lord 969 [= 1520/1848, or liturgical era]*: *[Note: Given as "Constantinople, in the year of the Lord 969 [1520 AD, or Armenian Era 969 = 1520 AD / typographical variant for 1848]". Plain rendering: "Constantinople, in the year of the Lord 969:"] Constantinople, in the year of the Lord 969:

TEXT

58 Տէր Ստեփաննոս Գ • վանահայր Սևանայ : Յաւուրս

58. Lord Step■annos III, abbot of Sewan. In the days [of]

TEXT

սորա լինի ժողովն Անւոյ՝ Ա :

[In the time] of this [one] took place the First Council of Ani.

TEXT

59 Տէր Խաչիկ Ա • Արշակունեաց եպիսկոպոս : Յաւուրս

59 Lord Xa■■ik I, Bishop of the Aršakunik■. In the days [of...]

TEXT

սորա, յամի 980 Սմբատ թագաւոր շինէ զպարիսպ Անի

[of] this [one]; in the year 980 King Smbat built the wall of Ani

TEXT

քաղաքին : Եւ Սամուէլ Հայ Դերջանեցի քաջ՝ թա-

of the city. And Samuel, the brave Armenian of Derjan, king-

TEXT

գաւորէ 'ի վերայ Բուլղարաց : Եւ լինի ժողովն

[...rei]gns over the Bulgarians. And the assembly takes place

TEXT

Անուոյ՝ Բ :

Of the Wheel [Cycle]: 2.

TEXT

60 Տէր Սարգիս Ա • վանահայր Սևանայ : Յաւուրս սորա

60. Lord Sargis I, Abbot of Sevan. In his days

TEXT

աթոռ կաթուղիկոսութեան Հաստատի յԱնի քաղաք

[The] see of the Catholicosate is established in the city of Ani.

TEXT

յամի Տեառն 993, յետ կալոյ 'ի Վասպուրական աշ-

In the year of the Lord 993, after remaining in the la[nd of] Vaspurakan...

TEXT

խարհ՝ այսինքն 'ի Ձորոյ վանք, և 'ի Վարագ, և յԱր-

[... the] world; that is, to Joroy Vank■ (the Monastery of Jor), and to Varag, and to Ar-

TEXT

գինա ամս 69 : Եւ ժողով Հարքայ՝ Ա և Բ, ընդդէմ

...[for] 69 years. And the Council of Hark■, the First and the Second, against...

TEXT

Թոնդրակեցւոց : Եւ յամի 996 Մաճառք դառնան 'ի

... of the Tondrakians. And in the year 996, the Magyars turn [convert] to

TEXT

Հաւատս ՔՐԻՍՏՈՍԻ :

[The] Faith in Christ.

TEXT

61 Տէր Պետրոս Ա • Գետադարձ : Յաւուրս սորա, Գրիգոր

61. Lord Petros I Getadardz [the River-turner]. In his days, Grigor

TEXT

Մագիստրոս ծաղկի : Եւ յամի 1022 Սենեքերիմ թա-

Magistros blossoms. And in the year 1022, Senek‘erim, kin[g]

TEXT

գաւոր Արծրունի թողեալ զքաղաքն Վան՝ չուէ 'ի

[... King] Artsruni, having abandoned the city of Van, set out for...

TEXT

Սեբաստիա քաղաք : Եղև ժողովն Անւոյ Գ . և ժողով

the city of Sebaste. The third Council of Ani took place; and the Council [of...]

TEXT

Հարքաց՝ Գ :

Of the *Hark■* [Fathers]: 3.

TEXT

62 Տէր Խաչիկ Բ • քեռորդի Գետադարձին :

62. Lord Xa■■ik II, nephew of the Getadarj.

TEXT

63 Տէր Գրիգոր Բ • վկայասէր՝որդի Գրիգորի Մագիստրոսի՝

63. Lord Grigor II Vkayas■r (Martyrophile), son of Grigor Magistros.

TEXT

'ի զարմէ լուսաւորչին : Յաւուրս սորա, Գագիկ թա-

...from the lineage of the Illuminator. In his days, Gagik, king...

TEXT

գաւոր տայ զԿարս քաղաք 'ի Յոյնս, և ինքն մեկնի 'ի

...[the kin]g gives the city of Kars to the Greeks, and he himself departs to...

TEXT

Հայաստանէ : Եւ աթոռն կաթուղիկոսութեան փոխի

[from] Armenia. And the see of the Catholicosate is transferred

TEXT

յԱնւոյ 'ի Թաւբլուր՝ յամի 1063, յետ լինելոյ յԱնի

From Ani to T‘awblur, in the year 1063, after having been in Ani

TEXT

ամս 71 . և դնի 'ի Ծամնդաւ յամի 1066 : Ժողով

71 years; and he is laid [to rest] in Tsamndaw in the year 1066. Synod

TEXT

Սեաւ լերին Ա : Եւ յամի 1079 բառնի թագաւորու-

Of the Black Mountain, 1. And in the year 1079 the kingdom [was] brought to an end—

TEXT

թիւնն Բագրատունեաց մահուամբ Գագկայ վերջնոյ,

...[the kingdom/dominion] of the Bagratunis by the death of Gagik the Last,

TEXT

և սկսանի տէրութիւն Ռուբինեանց : Սա ինքն երա-

And the dominion of the Rubenids begins. He himself [the] era-

TEXT

նելին Գրիգոր վկայասէր գնայ 'ի Կոստանդնուպօլիս

[...ing]: Grigor Vkayas■r [the Martyrophile] goes to Constantinople.

TEXT

առ կայսրն Յունաց Ալէքս Կոմնինոս վասն միաբանու-

... to the Emperor of the Greeks, Alexios Komnenos, concerning the union...

TEXT

թեան, և ո՛չ յաջողի :

[...]-tion, and it shall not succeed.

TEXT

64 Տէր Բարսեղ Ա • Անեցի : Յաւուրս սորա աթոռն կա-

64. Lord Barse■ I of Ani [Barse■ A Anec■i]: In his days the see of the Ca[tholicosate]—

TEXT

թուղիկոսութեան դնի յԱնի : Եւ յամի 1089 լինի

[... of the Ca]tholicosate is established in Ani. And in the year 1089, there took place [...]

zham-743.png

TEXT

10 Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք սկիզբն տէրութեան Փորթուգեզից : Սուրբն Ներսէս շնորհալի ծնանի : Լատինացի խաչակիր զօրք առնուն զԵրուսաղէմ յամի 1099 . և Կօնդոպրէ նստի առաջին թագաւոր յԵրուսաղէմ : 65 Տէր Գրիգոր Գ . կամ Գրիգորիս Պալհաւուն : Յաւ- ուրս սորա , որ էր ամ Տեառն 1113 , Դաւիթ Թոռնի- կեան նստի առաջին կաթուղիկոս յԱղթամար : Լինի ժողով 'ի Սեաւ լերին Բ . և աթոռ կաթուղիկոսու- թեան փոխադրի անդր յամի 1115 , յետ լինելոյ 'ի Թաւբլուր և 'ի Ծամնդաւ և յԱնի ամս 49 : Եւ յամի 'ի 1125 'ի Ծովք դղեակ . և յետ կալոյ 'ի Սեաւ լեառն և 'ի Ծովք դղեակ ամս 34 , փոխի 'ի Հռոմկլայ յամի Տեառն 1147 : Սուրբն Ներսէս շնորհալի , Սարգիս շնորհալի , և Իգնատիոս վարդապետ ծաղկին . և սուրբն Ներսէս Լամբրոնացի ծնանի : 66 Տէր Ներսէս Դ . Կլայեցի , որ և շնորհալի : Գրէ թուղթ առ Կիռ Մանուէլ Կոմնենոս կայսր Յունաց . և նա առ Շնորհալին՝ վասն միաբանութեան : 67 Տէր Գրիգոր Դ . կամ Գրիգորիս տղայ կոչեցեալ : Սա զսուրբն Ներսէս Լամբրոնացի ձեռնադրէ եպիսկոպոս : Յաւուրս սորա եղև ժողովն Հռոմկլայու փոքր՝ և ժողովն Հռոմկլայու մեծ՝ վասն միաբանութեան ընդ Եկեղեցւոյն Յունաց : Եւ յամի 1187 սուլթան Սալա- Հաթին առնու զԵրուսաղէմ 'ի ձեռաց Լատինացւոց : 68 Տէր Գրիգոր Ե .

Գահավէժ : 69 Տէր Գրիգոր Ջ . որ և ապիրատ : Յաւուրս սորա , յամի 1197 եղև սկիզբն թագաւորութեան Ռուբինեանց՝ յերկրորդ Լևոնէ : 70 Տէր Յովհաննէս է . Մեծաբարոյ՝ 'ի Սսոյ : Յաւուրս սորա յամի 1202 Ճինկիզ խան տիրապետէ : 71 Տէ ր Դաւիթ Գ . 'ի Վանաց Արքակաղնոյ : Յաւուրս սորա լինի ժողով Սսոյ Ա . և ժողով 'ի Լոռի . և ժողով Անւոյ Դ : Լատինացիք առին զԿոստանդնու- պօլիս 'ի ձեռաց Յունաց . և Բաղդովինոս Լատին թագաւորէ անդ յամի 1204 :

10. ORDERS [OF CHRONOLOGY] Beginning of the rule of the Portuguese. Saint Ners■s Šnorhali [the Graceful] is born. The Latin Crusader armies capture Jerusalem in the year 1099, and Godefroy sits [as] the first king in Jerusalem. 65. Lord Grigor III, or Grigoris Pahlawuni. In his days, which was the year of the Lord 1113, Dawit■ T■o■nikean sits [as] the first Catholicos in A■t■amar. There takes place the II Council of the Black Mountain, and the Catholicosal See is transferred thither in the year 1115, after having been in T■awblur, and in Tsamndaw, and in Ani for 49 years; and in the year 1125 [transferred] to the fortress of Tsovuk■; and after remaining on the Black Mountain and in the fortress of Tsovuk■ for 34 years, it is moved to H■omkla in the year of the Lord 1147. Saint Ners■s Šnorhali, Sargis Šnorhali, and Ignatius Vardapet [celibate Doctor of Theology] flourish, and Saint Ners■s Lambronats■i is born. 66. Lord Ners■s IV Klayets■i, who is also [called] Šnorhali. He writes an epistle to Kyros Manuel Komnenos, Emperor of the Greeks, and he to Šnorhali, concerning [ecclesiastical] union. 67. Lord Grigor IV, or Grigoris, called T■ay [the Child]. He ordains Saint Ners■s Lambronats■i a bishop. In his days took place the Minor Council of H■omkla and the Major Council of H■omkla concerning union with the Church of the Greeks. And in the year 1187, Sultan Saladin takes Jerusalem from the hands of the Latins. 68. Lord Grigor V Gahav■ž [the Precipitated]. 69. Lord Grigor VI, who is also [called] Apirat. In his days, in the year 1197, was the beginning of the kingdom of the Rubenids under Levon II. 70. Lord Yovhann■s VII Metsabaroy [the Noble-Mannered], from Sis. In his days, in the year 1202, Genghis Khan establishes [his] rule. 71. Lord Dawit■ III, from the Monastery of Ark■aka■in. In his days there takes place the I Council of Sis, and the

Council of Lo■i, and the IV Council of Ani. The Latins captured Constantinople from the hands of the Greeks, and Baldwin the Latin reigns there in the year 1204.

zham-744.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ի Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց

[Of the] Catholicoi [i.e., Pontiffs / Universal Patriarchs]

TEXT

11

11

TEXT

72 Տէր Կոստանդին Ա • 'ի Բարձր բերդոյ : Յաւուրս սորա

72 Ter Kostandin I of Bardzrberd. In the days of this [patriarch]

TEXT

վանական վարդապետ ծաղկի : Ժողով Սսոյ՝ Բ և Գ :

[Commemoration of] the Vardapet (Doctor of the Church) Vanakan [the hymnologist/illuminator? Or: of the Flowery/Blooming [style/period]? "vanakan vardapet ca■ki"]. The Councils of Sis, the Second and the Third.

TEXT

Յարձակին Թաթարք ընդ տիեզերս : Հեթում թա.

The Tatars attack throughout the world. King Het■um.

TEXT

գաւոր գնայ առ Մանգոյ խան կայսր Թաթարաց : Եւ

[... the] king goes to Möngke Khan, emperor of the Tatars. And

TEXT

յամի 1261 Յոյնք դարձեալ առին զԿոստանդնուպօ.

In the year 1261, the Greeks again took Constantinople.

TEXT

լիս 'ի ձեռաց Լատինացւոց, և Միքայէլ Բալէոլոգ

...[po]lis from the hands of the Latins, and Michael Palaeologus

TEXT

թագաւորեաց 'ի Կոստանդնուպօլիս :

[He] reigned in Constantinople.

TEXT

73 Տէր Յակովբ Ա • Կլայեցի՝ գիտնական : Յաւուրս սորա

73. Lord Yakob I of Kla [Klayec■i], the scholar. In the days of this [patriarch]

TEXT

Հեթում թագաւոր լինի կրօնաւոր :

King Het■um becomes a monk.

TEXT

74 Տէր Կոստանդին Բ • Պրօնագործ , եպիսկոպոս Կեսա-

74. Lord Kostandin II Pronagorc■ [the Silk-Weaver], Bishop of Cesa[rea]

TEXT

րիոյ :

[... of ...]ria.

TEXT

75 Տէր Ստեփաննոս Գ • 'ի Խախ աւանէ , յԵկեղեաց գա.

75. Lord Step■annos III, from the village of Xax, from the prov[ince] of Eke■eac■.

TEXT

ւառէ : Յաւուրս սորա եղև ժողով Սսոյ՝ Դ :

[...]: In the days of this [one] took place the Council of Sis, IV.

TEXT

76 Տէր Գրիգոր Է • Անաւարզեցի : Յաւուրս սորա , Եգիպ-

76. The Lord Grigor VII [of] Anawarza. In his days, the Egypt-

TEXT

տացիք առին զՀռոմկլայ, և աթոռ կաթուղիկոսու.

...[Egyp]tians took H■omkla, and [the] throne of the Catholicossate...

TEXT

թեան փոխադրեցաւ 'ի Սիս յամի Տեառն 1294 , յետ

[...] was transferred to Sis in the year of the Lord 1294, after

TEXT

կալոյ 'ի Հռոմկլայ ամս 147 : Ժողով Սսոյ Ե : Յայսմ

... of [the See's] residence at H■omkla, 147 years. The Fifth Council of Sis. In this [year/day]...

TEXT

ժամանակի , յամի Տեառն 1300 սկիզբն եղև հզօր

...of time, in the year of the Lord 1300 was the beginning of the mighty...

TEXT

թագաւորութեան Օսմանցւոց, և թագաւորեաց 'ի

of the reign of the Ottomans, and reigned in

TEXT

Սեօյիւտճիւք , որ է մերձ Պրուսայու՝ Օսման Ա :

Sö■ütçük [Sö■üt], which is near Bursa: Osman I.

TEXT

'ի կայսերութեան Յունաց Անդրոնիոսի Բ • և Միքայ-

In the reign of the Greek [Emperors], Andronikos II and Michae-

TEXT

էլի Թ • և 'ի թագաւորութեան Հայոց Հեթմոյ Բ •

[... and] 9, and during the reign of Het■um II, [King] of the Armenians.

TEXT

Եւ գիւտ բևեռացուցի , որ է Բուսուլայ :

And the invention of the compass, which is the *bussola*.

TEXT

77 Տէր Կոստանդին Բ • Կեսարացի վերստին : Յաւուրս

77. Lord Kostandin II of Caesarea (Kesarats‘i) [installed] again. In the days

TEXT

սորա լինի ժողով ինչ 'ի Սիս . և ժողովն Ատանոյ :

[During the time] of this [one] there was a certain council in Sis, and the Council of Adana.

TEXT

Եւ յամի 1319 կործանումն Անի քաղաքին :

And in the year 1319, the destruction of the city of Ani.

TEXT

78 Տէր Կոստանդին Գ • 'ի Լամբրոնէ :

78. Lord Kostandin III, of Lambron.

TEXT

79 Տէր Յակովբ Բ • 'ի Սսոյ : Յաւուրս սորա գտանի Վառօդն

79. Lord Yakovb II of Sis. In his days gunpowder was discovered [or invented].

TEXT

որ է Բարութ , 'ի Կողոնիա Բարթուղիմեայ Գերմա-

which is Beirut; in Cologne, [the translation of the relics] of Bartholomew [the Apostle in] Germa-

TEXT

նացւոյ՝ յամի Տեառն 1329 :

...[n]ats■i, in the year of the Lord 1329.

TEXT

80 Տէր Մխիթար 'ի Քռնայ՝ որ յԵրնջակ : Յաւուրս սորա

80. Lord Mxit■ar of K■■na, which [is] in Ernjak. In his days

TEXT

եղև ժողով Սսոյ՝ Ջ :

There took place the Council of Sis: VI.

TEXT

81 Տէր Յակովբ Բ • վերստին :

81 Lord James, [Tone] II. Again:

TEXT

82 Տէր Մեսրովպ՝ առաջնորդ Վանաց Թադէի յԱրտազ :

82 Lord Mesrovp, leader [abbot] of the Monastery of Thaddaeus in Artaz.

TEXT

Յաւուրս սորա եղև ժողով Սսոյ՝ է :

In the days of this [person], the Seventh Council of Sis took place.

zham-745.png

PRINTER

12 Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք

TWELVE ORDINANCES [*dasakargut■iwnk■*, liturgical orders/classes]

TEXT

83 Տէր Կոստանդին Դ : 84 Տէր Պօղոս Ա : Յաւուրս սորա, որ էր ամ Տեառն 1375, Լևոն վերջին թագաւոր յլմբռնի յԵգիպտացւոց, և դնի ՚ի բանտ • բառնի թագաւորութիւնն Հայոց, և աւերի աշխարհն Կիւլիկիոյ • յորում՝ ժամանակի էր կայսր Յունաց Յովհաննէս Բալէոլոգ, և թագաւոր Օսմանցւոց սուլթան Մուրատ Ա : 85 Տէր Թէոդորոս Բ : Յաւուրս սորա, յամի 1383, Լևոն թագաւոր ազատի ՚ի բանտէ, գնայ ՚ի Հռոմ և ՚ի Սպանիա, շրջի յԱնգղիա և ՚ի Գաղղիա . և յամի 1393 մեռանի ՚ի Փարէզ մայրաքաղաքի Գաղղիաց- ւոց, ուր և կայ գերեզման նորա մինչև ցայսօր, և իսպառ բառնի թագաւորութիւնն Հայոց : 86 Տէր Կարապետ Ա • Կեղեցի : 87 Տէր Դաւիթ Դ : 88 Տէր Կարապետ Բ : Յաւուրս սորա մեռանի Մարիամ՝ թագուհին Հայոց : 89 Տէր Յակովբ Գ : 90 Տէր Գրիգոր Ը • Խանձողատ : 91 Տէր Պօղոս Բ • առաջնորդ Երուսաղէմի : 92 Տէր Կոստանդին Ե • ՚ի Վահկայ ամրոցէ Կիլիկիոյ : 93 Տէր Յովսէփ Գ : 94 Տէր Գրիգոր Թ • Մուսաբեկեանց : Յաւուրս սորա լինի ժողովն էջմիածնի, և յամի 1441 փոխադրի աթոռ կաթուղիկոսութեան յէջմիածին, յետ կալոյ ՚ի Սիս ամս 147 : 95 Տէր Կիրակոս Խորվիրապցի՝ նստի առաջին կաթուղիկոս յէջմիածին : 96 Տէր Գրիգոր Ժ • ՚ի Մակուայ

: Յաւուրս սորա, յամի 1453 սուլգան Մէհէմէտ թագաւոր Օսմանցւոց առ- նու զԿոստանդնուպօլիս, և բառնայ զկայսերութիւն Յունաց • որ սկսաւ ՚ի շինութենէն Կոստանդնու- պօլսի յամի 329 ՚ի մեծէն Կոստանդիանոսէ կայսերէն Հռովմայ, և տևեաց ամս 1124 մինչև ՚ի վերջին Կոս- տանդին Բալէոլոգ կայսր Յունաց :

83. Ter Kostandin IV. 84. Ter P■■os I: In his days, which was the year of the Lord 1375, Levon the last king was captured by the Egyptians and put in prison; the kingdom of the Armenians was brought to an end, and the land of Cilicia was devastated; at which time the emperor of the Greeks was John Palaiologos, and the king of the Ottomans was Sultan Murad I. 85. Ter T‘■odoros II: In his days, in the year 1383, King Levon was freed from prison, went to Rome and to Spain, traveled through England and through France; and in the year 1393 he died in Paris, the capital city of the French, where his tomb also remains unto this day, and the kingdom of the Armenians was utterly brought to an end. 86. Ter Karapet I of Ke■i. 87. Ter Dawit‘ IV. 88. Ter Karapet II: In his days died Mary, queen of the Armenians. 89. Ter Yakob III. 90. Ter Grigor VIII Xanj■■atec‘i. 91. Ter P■■os II, prelate of Jerusalem. 92. Ter Kostandin V, from the fortress of Vahka in Cilicia. 93. Ter Yovs■p‘ III. 94. Ter Grigor IX Musab■keanc‘: In his days the Council of ■■miacin took place, and in the year 1441 the see of the Catholicosate was transferred to ■■miacin, after having remained in Sis for 147 years. 95. Ter Kirakos of Xor Virap sat [as] the first Catholicos in ■■miacin. 96. Ter Grigor X, of Maku: In his days, in the year 1453, Sultan Mehmet, king of the Ottomans, took Constantinople and brought to an end the empire of the Greeks, which had begun from the founding of Constantinople in the year 329 by the great Constantine, emperor of Rome, and lasted 1124 years until the last Constantine Palaiologos, emperor of the Greeks.

zham-746.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ւ Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց 13 97 Տէր Զաքարիա Բ : Սա էր յառաջագոյն կաթուղիկոս Աղթամարայ, և նստաւ յէջմիածին :

Յաւուրս սո- րա, յամի 1461, ’ի 11 ամի թագաւորութեան Ֆաթիհ սուլդան Մէհմէտի, Յովակիմ եպիսկոպոս Պրուսայ- ու նստաւ առաջին պատրիարգ Հայոց ’ի Կոստանդնու- պօլիս : 98 Տէր Արիստակէս Բ • մականուանեալ Աթոռակալ : Յա- ւուրս սորա աջ սուրբ Լուսաւորչին ածի յԱղթամար : 99 Տէր Սարգիս Գ • Յաւուրս սորա աջ սուրբ Լուսաւոր- չին ածի յԱաղթամարայ յէջմիածին : 100 Տէր Արիստակէս Գ • Յաւուրս սորա , յամի 1492 Քրիստափոր Կոլումբոս Ճէնովացի մտանէ ’ի նոր աշ- խարհն . և յամի 1497 Ամերիկոս Վեսպուկիոս Փլորեն- տացի յայտնէ զնա , յորոյ անուանէ կոչեցաւ աշխար- հըն. Ամերիգա • յորում՝ ժամանակի թագաւորէր ’ի Կոստանդնուպօլիս սուլդան Պայազիտ Բ : 101 Տէր Թադէոս Ա : Յաւուրս սորա շահ Իսմայէլ արքայ Պարսից նորոգէ զԱսպահան քաղաք : 102 Տէր Եղիշէ Բ : Յաւուրս սորա , յամի 1503 եղև գիւտ փոքրիկ ժամացուցի , այսինքն զէմպերէկլի սահաթի, ’ի Պետրոսէ Հելայ Գերմանացւոյ : 103 Տէր Զաքարիա Գ : Յաւուրս սորա , յամի 1516 սուլդան Սէլիմ Ա • առնու զԵգիպտոս : ’Ի սմին ժամանակի , յամի 1517 յարեաւ լուտեր Մարտինոս Սաքսոնիացի աղանդապետ , յորմէ Լուտերականք : 104 Տէր Սարգիս Գ : Յաւուրս սորա , յամի 1521 սուլդան Սուլէյման Բ • էառ զՊէլրզատ : 105 Տէր Գրիգոր ԺԱ : Յաւուրս սորա էր Կալվին Գաղղիացի աղանդապետ , յորմէ Կալվինեանք : 106 Տէր Ստեփաննոս Ե • ’ի Սալամաստայ : 107 Տէր Միքայէլ ’ի Սեբաստիոյ : Յաւուրս սորա շահ Թահ- մազ արքայ Պարսից էած աւեր աշխարհին Հայոց : 108 Տէր Բարսեղ Բ : Յաւուրս սորա, յամի 1567 եղև սկիզբն տպագրութեան Հայերէն գրոց : 109 Տէր Գրիգոր ԺԲ : Յաւուրս սորա , յամի 1571 Օսմանցիք

[LIST] OF CATHOLICOI 13 97. Ter Zak‘aria II: He was previously Catholicos of A■t‘amar, and sat [as Catholicos] in ■■miacin. In his days, in

the year 1461, in the 11th year of the reign of Sultan Mehmed the Conqueror (F■ti■), Bishop Yovakim of Bursa sat as the first Patriarch of the Armenians in Constantinople. 98. Ter Aristak■s II, surnamed At‘o■akal [“Coadjutor”]. In his days, the Right Hand [relic] of Saint Illuminator was brought to A■t‘amar. 99. Ter Sargis III: In his days, the Right Hand of Saint Illuminator was brought from A■t‘amar to ■■miacin. 100. Ter Aristak■s III: In his days, in the year 1492, Christopher Columbus the Genoese entered the New World; and in the year 1497, Amerigo Vespucci the Florentine made it known, after whose name the world was called America; at which time Sultan Bayezid II was reigning in Constantinople. 101. Ter T‘ad■os I: In his days, Shah Ism■‘■l, King of Persia, rebuilt the city of Isfahan. 102. Ter E■iš■ II: In his days, in the year 1503, occurred the invention of the small watch—that is, the spring-driven clock (zemberekli saat)—by Peter Henlein the German. 103. Ter Zak‘aria III: In his days, in the year 1516, Sultan Selim I took Egypt. At the same time, in the year 1517, Martin Luther the Saxon, the heresiarch, arose, from whom [come] the Lutherans. 104. Ter Sargis III [IV]: In his days, in the year 1521, Sultan Suleiman II [I] took Belgrade. 105. Ter Grigor XI: In his days lived Calvin the Frenchman, the heresiarch, from whom [come] the Calvinists. 106. Ter Step‘annos V, from Salamast. 107. Ter Mik‘ay■l, from Sebastia: In his days, Shah Tahmasp, King of Persia, brought ruin upon the land of the Armenians. 108. Ter Barse■ II: In his days, in the year 1567, took place the beginning of the printing of Armenian books. 109. Ter Grigor XII: In his days, in the year 1571, the Ottomans

zham-747.png

TEXT

14 Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք առին զԿիպրոս 'ի ձեռաց Վենետկեցւոց, 'ի թագա- ւորութեան սուլդան Սէլիմի Բ : 110 Տէր Ստեփաննոս Ջ • յԱռնջոյ : Յաւուրս սորա, յամի 1574 Ուլահ անկաւ ընդ տէրութեամբ Օսմանցւոց : 111 Տէր Թադէոս Բ : Յաւուրս սորա շահ Թահմազ հեղ- ձանի 'ի բաղանիս : 112 Տէր Առաքել յԷջմիածնէ : 113 Տէր Դաւիթ Ե • յԷջմիածնէ : 114 Տէր Մելքիսեթ 'ի Գառնոյ : Սա յամի 1599 յեօթնե- րորդ ամի կաթուղիկոսութեան իւրոյ եկեալ նստի պատրիարգ 'ի

Կոստանդնուպօլիս : 115 Տէր Սրապիոն, որ և Գրիգոր՝ յԵղեսիոյ : Յաւուրս սորա, յամի 1605 շահ Աբաս գայ և վարէ զբնակիչս Հայաստանու յաշխարհն Պարսից, և ածէ աւեր և ամայութիւն աշխարհին Հայոց և էջմիածնի: 116 Տէր Սահակ Դ : 117 Տէր Մովսէս Գ • Սիւնեցի՝ որ և Տաթևացի : յամի 1629 նորոգէ զէջմիածին : 118 Տէր Փիլիպպոս յԵրկանե փոքր Աղբակոյ : Սա կանգնէ բազում շինուածս յէջմիածին, և Գրիգոր Պարոն Տէր՝ յԵրուսաղէմ : 119 Տէր Յակովբ Դ • 'ի նոր Ջուղայէ : Յաւուրս սորա, յամի 1664 Եղիազար Անթապցի ձեռնադրի առանձին կաթուղիկոս, և դնէ զաթոռն յԵրուսաղէմ: Յակովբ կաթուղիկոս գնայ 'ի Կոստանդնուպօլիս : Յայսմ ժա- մանակի յամի 1669 Սաբեթայ Զէվի համբաւէ զանձնէ լինել Մեսիա : 120 Տէր Եղիազար Անթապցի : Սա յամի 1680 յետ վախճա- նի Յակովբ կաթուղիկոսի, հաստատի յաթոռ իւր յԵ- րուսաղէմ. և յամի 1682 գնայ և նստի յէջմիածին : Յաւուրս սորա, յամի 1688 մեծն Պետրոս թագաւորէ 'ի վերայ Ռուսաց : 121 Տէր Նահապետ յԵղեսիոյ : Յաւուրս սորա, յամի 1701 Փրիտերիկոս նստի առաջին թագաւոր Պրուշից : 122 Տէր Աղեքսանդր Ա • 'ի նոր Ջուղայէ :

14. LISTS [OF CATHOLICOI] [...they] took Cyprus from the hands of the Venetians, during the reign of Sultan Selim II. 110. The Lord Step■annos VI, from A■n■■. In his days, in the year 1574, Wallachia fell under the dominion of the Ottomans. 111. The Lord T■ad■os II. In his days, Shah Tahmasp was suffocated in a bathhouse. 112. The Lord A■ak■el, from ■■miacin. 113. The Lord Dawit■ V, from ■■miacin. 114. The Lord Melk■iset■, from Ga■ni. In the year 1599, in the seventh year of his catholicosate, having arrived, he sat as patriarch in Constantinople. 115. The Lord Srapion, who is also [called] Grigor, from Edessa. In his days, in the year 1605, Shah Abbas came and drove the inhabitants of Armenia into the land of the Persians, and brought ruin and desolation upon the land of the Armenians and upon ■■miacin. 116. The Lord Sahak IV. 117. The Lord Movs■s III of Siwnik■, who is also [called]

Tat■ewac■i. In the year 1629, he restored ■■miacin. 118. The Lord P■ilippos, from Erkan of Lesser A■bak. He erected many buildings in ■■miacin, and Grigor Paront■r [did likewise] in Jerusalem. 119. The Lord Yakob IV, from New Julfa. In his days, in the year 1664, E■iazar of Ayntab was ordained as an independent Catholicos and established his see in Jerusalem. Catholicos Yakob went to Constantinople. At this time, in the year 1669, Sabbatai Zevi proclaimed himself to be the Messiah. 120. The Lord E■iazar of Ayntab. In the year 1680, after the death of Catholicos Yakob, he was established upon his see in Jerusalem; and in the year 1682, he went and sat in ■■miacin. In his days, in the year 1688, Peter the Great reigned over the Russians. 121. The Lord Nahapet, from Edessa. In his days, in the year 1701, Frederick sat as the first king of the Prussians. 122. The Lord A■ek■sandr I, from New Julfa.

zham-748.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ւ Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց 15 123 Տէր Աստուածատուր ՚ի Համատանայ : Յաւուրս սորա , յամի 1722 Մահմուտ Միւվէյիզեան առնու զՍպա- Հան և թագաւորէ Պարսից : Եւ յամի 1724 Դաւիթ իշխան Հայ զօրանայ ՚ի Սիւնիս : 124 Տէր Կարապետ Դ • Յուլիկայ : Յաւուրս սորա Թահմազ- ղուլի զօրավար զօրանայ : Եւ յամի 1728 Դաւիթ իշ- խանն Սիւնեաց մեռանի : 125 Տէր Աբրահամ Բ • ՚ի Խոշաբայ՝ առաջնորդ սուրբ Կարա- պետի որ ՚ի Մուշ : Յաւուրս սորա մեռանի Մխիթար քաջ սպարապետ Հայոց ՚ի Սիւնիս : 126 Տէր Աբրահամ Գ • ՚ի Գանտիոյ Կրետեայ՝առաջնորդ Թէ- քիրտաղու : Յաւուրս սորա, յամի 1736 Թահմազղուլի խան թագաւորէ ՚ի վերայ Պարսից, և կոչի Նատըշահ: 127 Տէր Ղազար Ջահկեցի : Յաւուրս սորա , տառապին բը- նակիչք Հայոց աշխարհին ՚ի ծառայիցն Թահմազայ : 128 Տէր Պետրոս Բ • Քիւթիւր կոչեցեալ՝ Անթապցի : Յա- ւուրս սորա , յամի 1748 Գաղուպ Հայկազն իշխան Ակ- նեցի՝ եղև երևելի յոյժ ՚ի Կոստանդնուպօլիս : 129 Տէր Մինաս յԱկնայ՝

պատրիարգ Կոստանդնուպօլսի : 130 Տէր Աղեքսանդր Բ • Ղարաղաշ կոչեցեալ՝ Կոստանդ- նուպօլսեցի : 131 Տէր Յահակ Ե • Ահագին Կեղեցի , առաջնորդ Կարնոյ : Յաւուրս սորա Քէրիմ խան Պարսից զօրանայ : 132 Տէր Յակովբ Ե • Շամախեցի : 133 Տէր Սիմովն Երևանցի : Յաւուրս սորա , յամի 1766 եղև շարժ մեծ ՚ի Կոստանդնուպօլիս : Եւ ՚ի 12 ամի թա- գաւորութեան սուլդան Մուստաֆայի Դ , յամի 1769 եղև պատերազմ Օսմանցւոց ընդ Ռուս . և ՚ի 1 ամի թագաւորութեան սուլդան Համիտի , յամի 1774 Հաշտեցան ընդ միմեանս : Եւ յամի 1779 Ղրիմեցի Հայք վարին ՚ի Ղրիմու յաշխարհն Ռուսաց ՚ի Ռոսդով . ուր ապա շինեցաւ նոր Նախիջեվան քաղաքն Հայոց : 134 Տէր Ղուկաս ՚ի Կարնոյ : Յաւուրս սորա , յամի 1780 , եղև գիւտ Օդապարիկ գնտոյ ՚ի Մոնկոլֆեայ Գաղղի- ացւոյ :

[OF THE] CATHOLICOI 15 123. Lord Astuacatur from Hamadan. In his days, in the year 1722, Mahmud the Uveizian [the Hotak/Ghilzai Afghan] takes Isfahan and reigns over the Persians. And in the year 1724, Prince Dawit■ the Armenian grows powerful in Siwnik■. 124. Lord Karapet IV from Ulik. In his days, Tahmaz-quli [Nader] the general grows powerful. And in the year 1728, Prince Dawit■ of Siwnik■ dies. 125. Lord Abraham II from Xošab, primate of Saint Karapet which is in Muš. In his days, Mxit■ar the brave, commander-in-chief of the Armenians, dies in Siwnik■. 126. Lord Abraham III of Candia [Crete], primate of Tekirda■ [Rodosto]. In his days, in the year 1736, Tahmaz-quli Khan reigns over the Persians and is called Nader Shah. 127. Lord ■azar of Jahuk. In his days, the inhabitants of the Armenian world suffer greatly at the hands of the servants of Tahmasp. 128. Lord Petros II, called K■iwt■iwr, of Ayntab. In his days, in the year 1748, Ya‘qub the Armenian, prince of Agn, became highly renowned in Constantinople. 129. Lord Minas from Agn, Patriarch of Constantinople. 130. Lord A■ek■sandr II, called ■ara■aš [Karaka■], of Constantinople. 131. Lord Sahak V, [called] "the Terrible," from Ke■i, primate of Karin [Erzurum]. In his days, Karim Khan of the Persians grows powerful. 132. Lord Yakob V of Šamaxi. 133. Lord Sim■on of Erevan. In his days, in the year 1766, there was a great

earthquake in Constantinople. And in the 12th year of the reign of Sultan Mustafa [III], in the year 1769, there was war between the Ottomans and the Russians; and in the 1st year of the reign of Sultan [Abdul] Hamid, in the year 1774, they made peace with one another. And in the year 1779, the Crimean Armenians were moved from the Crimea to the land of the Russians, to Rostov, where subsequently the new Armenian city of Naxijewan was built. 134. Lord ■ukas from Karin. In his days, in the year 1780 [1783], the hot-air balloon was invented by Montgolfier the Frenchman.

zham-749.png

PRINTER

16 Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ք

16 ORDINANCES [OF THE SERVICES]

TEXT

135 Տէր Դաւիթ Ջ • ՚ի Տփխիսոյ : 136 Տէր Դանիէլ ՚ի Պայազիտոյ՝ պատրիարգ Կոստանդնու- պօլսի : 137 Տէր Եփրեմ Երևանցի : Յաւուրս սորա , յամի 1820 , եղև ժողով ՚ի Կոստանդնուպօլիս ՚ի մէջ լուսաւորչակրօն և պապադաւան Հայոց, առ ՚ի բառնալոյ ՚ի միջոյ զկնճիռն ատե- լութեան և հաստատելոյ զյօդ սիրոյ և միաբանութեան : Յայսմ՝ ժողովի եղեն բանք և խնդիրք ՚ի վերայ զանազանու- թեան մասանց հաւատոյ և ծիսից : Եկին յայն ժողով և եօթն գիտնական վար- դապետք 1] ենետկեցիք հանդերձ ժո- ղովրդովք, և առաւել քան զամիսս եր- կուս քարոզեցին զուղղափառութիւն Ե- կեղեցւոյն Հայոց, և պատարագեցին ըստ ծիսի Հայաստանեայց սուրբ Եկե- ղեցւոյ : Բայց եղեն ՚ի նոցանէ՝ որք ան- համաձայն մնացին վասն չյիշելոյ ՚ի ժամ պատարագին զփափն Հռովմայ . և ըստ սովորութեան լուսաւորչակրօն Հայոց Եկեղեցեաց զանուն կաթուղիկոսի սըր- բոյ Էջմիածնի միայն յիշելոյ աղագաւ՝ արկին ՚ի մէջ ռամկաց զվէճս և զյոյզս խռովութեան փոխանակ սիրոյ և միաբա- նութեան : Հրամանաւ արքունի դրանն զութ և տասն անձինս ՚ի

նախապատիւ

135. Lord Dawit■ VI of Tp■xis [Tbilisi]. 136. Lord Daniel of Bayazit, Patriarch of Constantinople. 137. Lord Ep■rem of Erevan. In his days, in the year 1820, a synod took place in Constantinople between the Illuminator-faith [Apostolic] and Pope-confessing [Catholic] Armenians, in order to remove from their midst the knot of hatred and to establish the bond of love and unity. In this synod, discussions and inquiries took place concerning the difference of points of faith and rites. Seven learned Venetian *vardapet*s [celibate scholar-priests] also came to that synod along with [their] congregations, and for more than two months they preached the orthodoxy of the Church of the Armenians, and celebrated the Divine Liturgy according to the rite of the Holy Armenian Church. But there were [some] among them who remained in disagreement on account of not commemorating the Pope of Rome during the Divine Liturgy; and because of commemorating only the name of the Catholicos of Holy ■■miacin according to the custom of the Illuminator-faith Armenian churches, they cast disputes and the agitations of discord among the common people instead of love and unity. By command of the Royal Court [the Sublime Porte], eighteen persons from among the foremost [...]

zham-750.png

PRINTER

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՑ 17

[TO/OF THE] CATHOLICOI 17

TEXT

ազգապետացն Հայոց յաքսորս ետուն յղել. զերկուս արք եպիսկոպոսունս Աստուածատուր և Երեմիա անուն՝ ար-կին ՚ի բանտ մահապարտաց, որ ՚ի լեզու Տաճկաց կոչի Պօստանճը պաշը Քո-տան-նա, իբրև զչարագործս և զմեղապարտս: Եւ յաշխարհականաց անտի զհինգ ան-ձինս չարաչար ՚ի մահ մատնեցին : Մին ՚ի սոցանէ էր Սախայեան Գրիգոր Աղայ՝ զոր գլխատեցին առ դրան Քո-մզափո-Աստուածածնի Պատրիարգական Եկե-ղեցւոյն Հայոց. և միսն՝ Տէլի Պաղտա-սար՝ զոր կախեցին ՚ի Սամաթիա . իսկ երե-քըն էին

զուարթածաղիկ երիտասարդք, յորոց զմին՝ աստիճանաւ սարկաւագ՝ կախեցին ՚ի Պալ մօմո-ճո-լար գարմագ քա-փո-ն . իսկ մնացեալ երկուքն փախըս-տեամբ փրկեցին զանձինս ՚ի մահուա-նէ : Եւ այսպէս փոխանակ սիրոյ՝ դար-ձեալ արմատացաւ սաստիկ ատելու-թիւն . քահանայք՝ և ժողովուրդք՝ որք եկեալ էին յԵկեղեցին Հայոց՝ ցրուե-ցան և գնացին, և վերստին յարեցան ՚ի պապաղաւանս . բայց արիւն անմե-ղաց իբրև զԱբելին բողոքէ առ Աստ-ուած մինչև ցյաւիտեան : Եւ յամի 1820 ապստամբեցան Յոյնք յՕսմանս-

...they sent into exile among the leaders of the Armenian nation. Two archbishops, Astuacatur and Eremia by name, they cast into the prison of those condemned to death—which in the language of the Turks is called *Bostanc■ba■■ zindan■*—as evildoers and criminals. And from among the laity they delivered five individuals over to a cruel death. One of these was Sahayean Grigor A■a, whom they beheaded before the gate of Kumkap■, [at] the Armenian Patriarchal Church of the Mother of God; and another was Deli Ba■tasar, whom they hanged in Samatya. The other three were blooming youths, one of whom—a deacon by rank—they hanged at the Balmumcular Çarm■h Kap■s■; while the remaining two saved their lives from death by flight. And thus, instead of love, severe hatred once again took root. The priests and the people who had joined the Armenian Church were scattered and departed, and cleaved anew to the Papists. But the blood of the innocent cries out to God like [that of] Abel forever. And in the year 1820 the Greeks rebelled against the Ottoman[s]...

zham-751.png

PRINTER

18

[18]

TEXT

եան տէրութենէ, և եղև ՚ի միջի սոցա պատերազմ՝ արիւնայեղց· և երկարա- տև : Ոգնական եղեն Յունաց (նգղիա, Գաղղիա,

Ռուսք և Հռովմ՝ առ ՚ի տալ նոցա զազատութիւն · որոյ վասն և եղև սաստիկ պատերազմ՝ ՚ի մէջ Ռու- սաց և Տաճկաց : Յաւուրս այսոցիկ խը- ռովութեանց և պատերազմաց դեսպանք իւրաքանչիւր դաշնակից տէրութեանց՝ որք էին ՚ի կոստանդնուպօլիս՝ Հրամա- նաւ Սուլթանին և ըստ զօրութեան դա- շանց ելին մեկնեցան անտի վաճառմամբ ստացուածոց իւրեանց Հանդերձ նոքօք՝ որք էին ընդ Հովանաւորութեամբ նոցին: 138 Տէր Յովհաննէս Ը • Կարբեցի : Յաւուրս սորա կայսրն Ռուսաց Նիքօլա Բավլօվիչ գնաց ՚ի սուրբ էջմիա- ծին . և եղև կայսերական կարգադրութիւն ՚ի վե- րայ միաբանից և կառավարութեան և ստացուածոց և ընտրութեան կաթուղիկոսաց • • • և յամի 1834 ՔՐԻՍՏՈՍԱՋՕՐ և բարեհռչակ իշխանն Հայոց Յարու- թիւն Պէզճեան մեռանի • և մեծահանդէս շքով թա- ղի յաթոռանիստ Եկեղեցւոջ սուրբ Աստուածածնի՝ որ կառուցեալ և զարդարեալ է արդեամբք նորին՝ ՚ի Կոստանդնուպօլիս, ըստ արքունի հրամանին : և յամի 1838 սուլթան Մահմուտ Բ, մեռանի, և մեծ որդին սուլթան Ապտիլ Մէճիթ ժառանգէ առանց իրիք խռովութեան : 139 Տէր Ներսէս Ե • յԱշտարակ գեղջէ յԱրագածոտն գաւա- ռէ Արարատայ : Յաւուրս սորա, մինչ ցամ Տեառն 1848, եղեն մեծամեծ և զարմանալի գիւտք յար- հեստս և ՚ի գիտութիւնս յԵւրոպիա • այսինքն՝

[... from the Ottoman] state, and there arose between them a bloody and long-lasting war. England, France, Russia, and Rome came to the aid of the Greeks in order to grant them their freedom; on account of which there also arose a severe war between the Russians and the Turks. In the days of these upheavals and wars, the ambassadors of each of the allied states who were in Constantinople, by command of the Sultan and in accordance with the force of the treaties, departed [and] left from there, selling off their possessions together with those who were under their protection. 138. Lord Yovhann■s VIII of

Karbi: In his days, the Emperor of the Russians, Nicholas Pavlovich, went to Holy ■■miacin; and an imperial decree was [issued] concerning the brotherhood, and the administration, and the possessions, and the election of the Catholicoi... And in the year 1834, the Christ-strengthened and renowned prince of the Armenians, Yarut■iwn P■z■ean, died; and with great ceremonial pomp he was buried in the patriarchal Church of the Holy Mother of God—which had been constructed and adorned through his own means—in Constantinople, according to the royal decree. And in the year 1838, Sultan Mahmud II died, and his eldest son, Sultan Abdulmejid, inherited [the throne] without any turmoil. 139. Lord Ners■s V from the village of Aštarak in the Aragacotn district of Ararat: In his days, down to the year of the Lord 1848, there were great and marvelous inventions in the arts and sciences in Europe; namely:

zham-752.png

TEXT

Կ Ա Թ Ո Ի Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Ց

[OF THE] CATHOLICOI

TEXT

19

19

TEXT

գիւտ Շփերական կամ ելեքտրական հեռագրու

[The] invention of frictional or electric[al] telegraph[y]

TEXT

թեան (Electric Telegraph) • գիւտ՝ ծծմբախառն բամ.

[...]-tion (Electric Telegraph) • invention of guncotton [sulfur-blended cot-]

TEXT

բակի վառօդոյ (Gun Cotton) • գիւտ՝ կամ լաւ ևս

...of [cotton] powder (Gun Cotton), [the] invention, or rather...

TEXT

ասել՝ արծարծումն Մեսմերականութեան կամ կեն

to say, the revival of Mesmerism or ani[mal magnetism...]

TEXT

դանական մագնիսութիւն (Mesmerism or Animal

[ani]mal magnetism (Mesmerism or Animal [Magnetism]

TEXT

Magnetism) • գիւտ՝ լուսածին (Photogenic) պատ.

Magnetism) • invention: photogenic (Photogenic) imag[e]

TEXT

կերահանութեան • գիւտ՝ քննութեան կամ տեսու.

[... of the] portraiture; the finding of the examination or vis[itation/supervision...]

TEXT

թեան պատճառաց մրրկաց և փոթորկաց (Theory of

[...]-tion of the causes of tempests and storms

TEXT

the Law of storms) • գիւտ՝ ծծմբային եթերի, (Chloro-

the Law of storms) • discovery of sulfuric ether, (Chloro-

TEXT

form) որ առաւել զարմացոյց զմարդիկ քան զմես.

[...], which astonished mankind more than us.

TEXT

մերականութիւն • գիւտ՝ ելեքտրական թղթոյ կամ

[...merakanut■iwn] • invention of electrical paper or

TEXT

թղթեայ վառօդի, (Electric Gun Paper) որ առա.

paper gunpowder, (Electric Gun Paper) which fir[st]

TEXT

ւել զօրեղ և ուժեղ է քան զծծմբախառն վառօդ

[... more] powerful and strong than sulfur-mixed gunpowder

TEXT

բամբակեայ : Եղեն մեծամեծ խռովութիւնք յԵւրո.

... of cotton. There occurred great upheavals in Euro[pe]...

TEXT

պիա • թագաւորութիւն Գաղղիոյ փոխեցաւ 'ի Հա.

...[pia]: The kingdom of France was changed into a re[public]...

TEXT

սարակապետութիւն • հետևանք փոփոխութեանս ե.

[Bidding of the Archdeacon (*sarkawagapetut■iwn*)]. The *hetewank■* (consequent hymn) of this variation [is the] 5th.

TEXT

ղեն աղետալի արիւնայեղց քաղաքական մարտք և կը.

[...there were] calamitous, bloody civil battles and st[rifes...]

TEXT

ռիւք: Աւստրիացիք հետևեցան շաւղաց Գաղղիաց.

...[ri]wk■. The Austrians followed the paths of the French.

TEXT

ւոց • և կայսր նոցա փախեաւ ճինշպրուկ : 'Ի կող.

... and their emperor fled to Innsbruck. Toward the region...

TEXT

մանս Հնդկաստանի եղև սաստիկ պատերազմ ընդ

...[in the regions] of India there was a fierce war with...

TEXT

Սիկաց 'ի Փանջապ, և Լահոռ անկաւ ընդ իշխանու.

... of the Sikhs in Punjab, and Lahore fell under the dominion [of ...]

TEXT

թեամբ Անգղիացւոց : Տէր ՄԱՏԹԷՈՍ արժանընտիր բա.

...[by/with the ...] of the English. Lord MATTHEW, worthily-elected, ba[...]

TEXT

րեկարգ Պատրիարգ Կոստանդնուպօլսոյ արար զբա.

[... the well-]ordered Patriarch of Constantinople made the di[vision...]

TEXT

զում ազգային բարեկարգութիւնս : Յայսմ ամի Մէհ.

...many national reforms. In this year Meh[med?]...

TEXT

մէտ շահ արքայ Պարսից մեռանի, և որդի նորա շահ

[...Mu■am]mad Sh■h, king of Persia, dies, and his son Sh■h...

TEXT

Աբբաս նստի յաթոռ թագաւորութեան առանց իրիք

Abas sits upon the throne of the kingdom without any [hindrance].

TEXT

քաղաքական խռովութեան, պաշտպանութեամբ դես.

[from] civil strife, by the protection of [thy/the]...

TEXT

պանաց երկուց հզօր տէրութեանց Ռուսաց և Անգ.

[...of the protec]tors of the two mighty empires, the Russians and the Eng[lish...]

TEXT

ղիացւոց :

...[of the ...]ians.